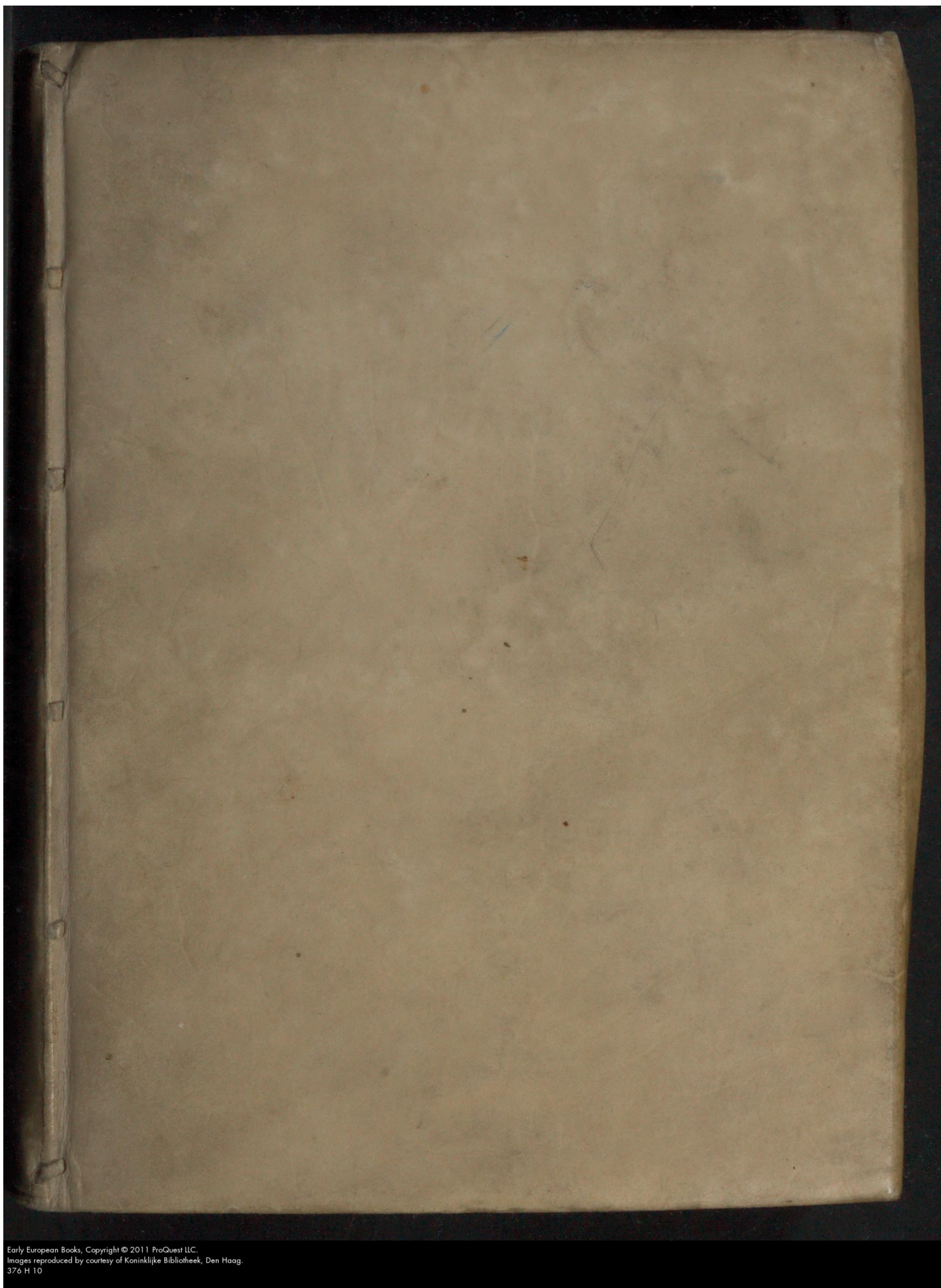
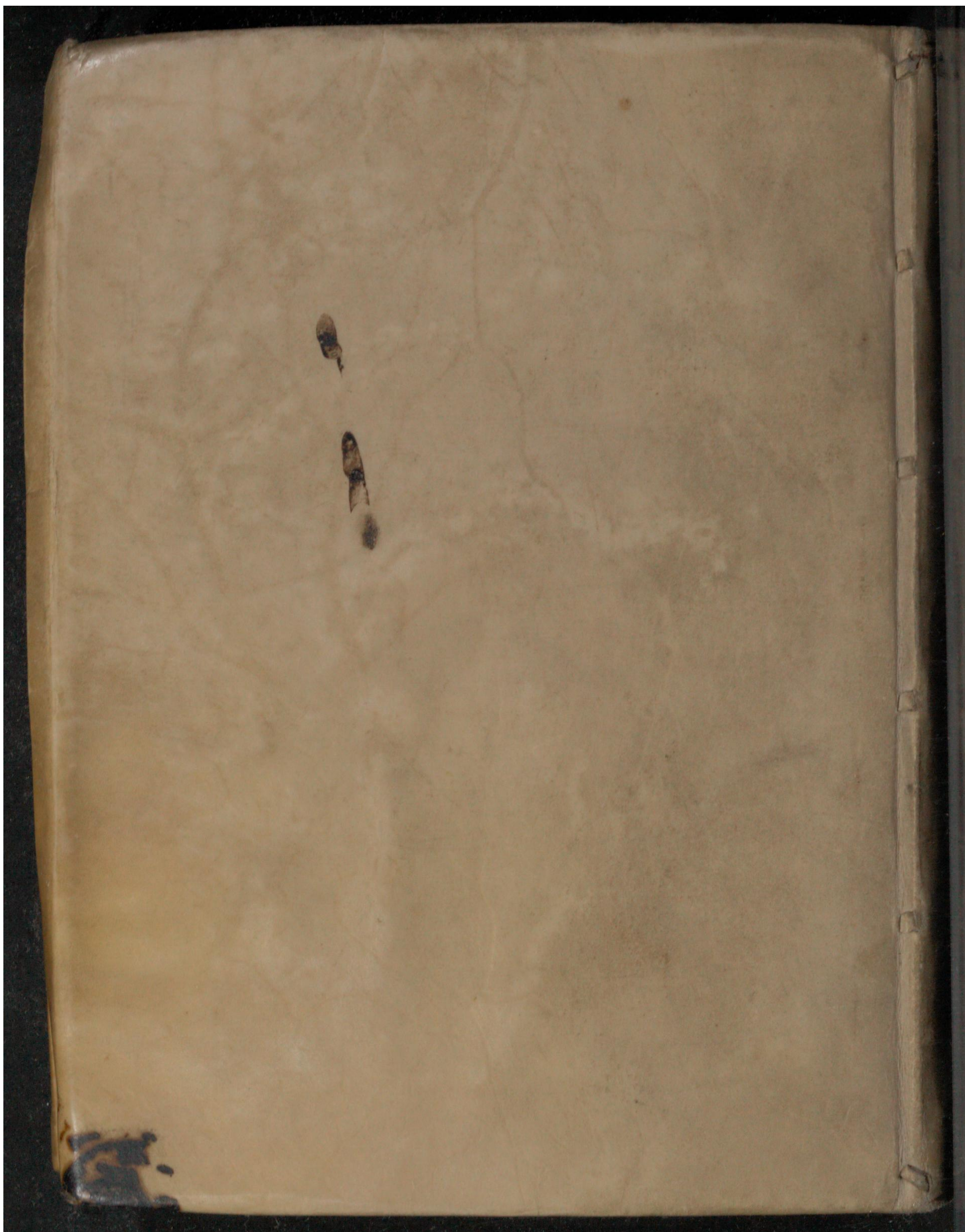

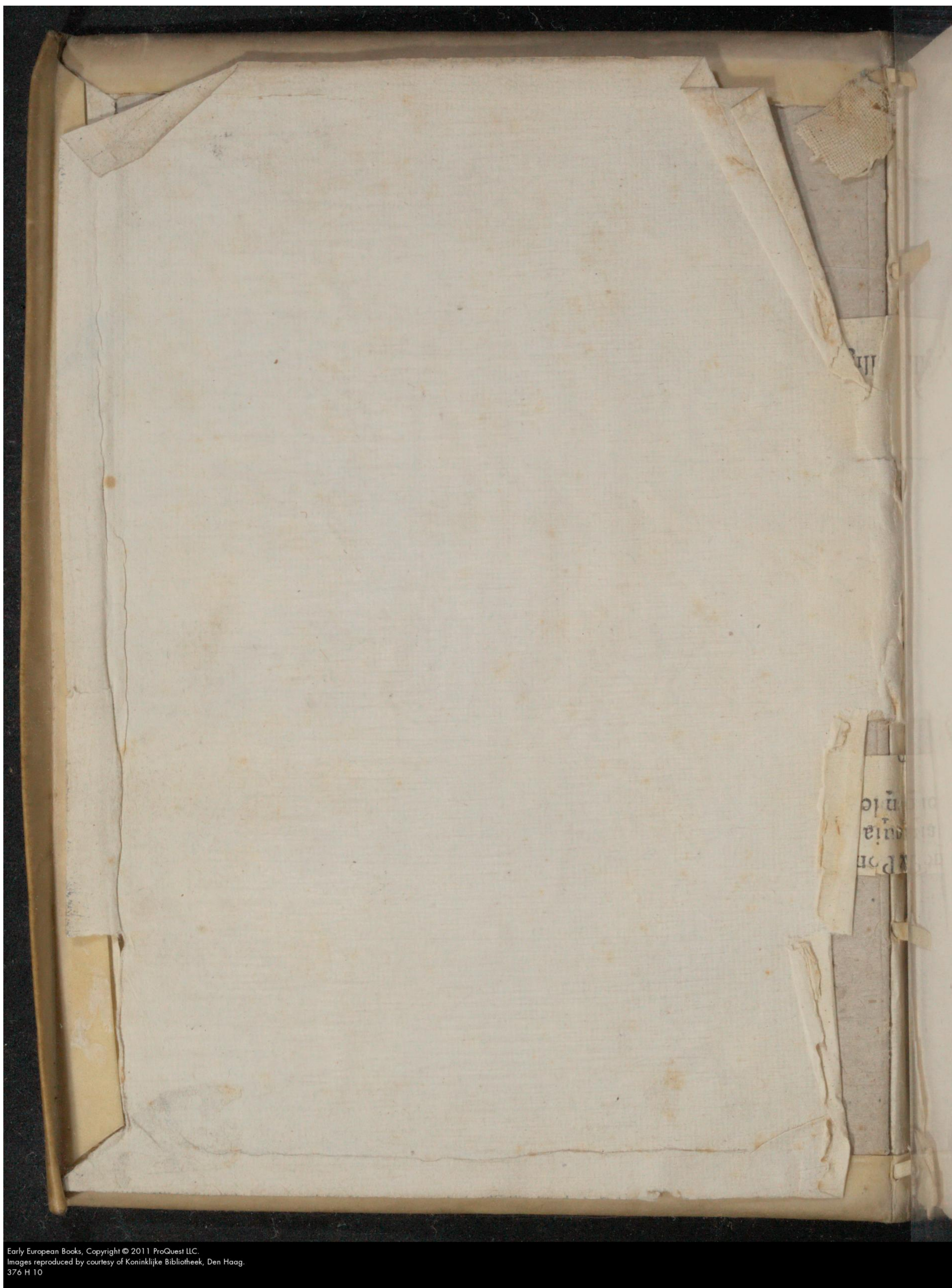

376
H 10

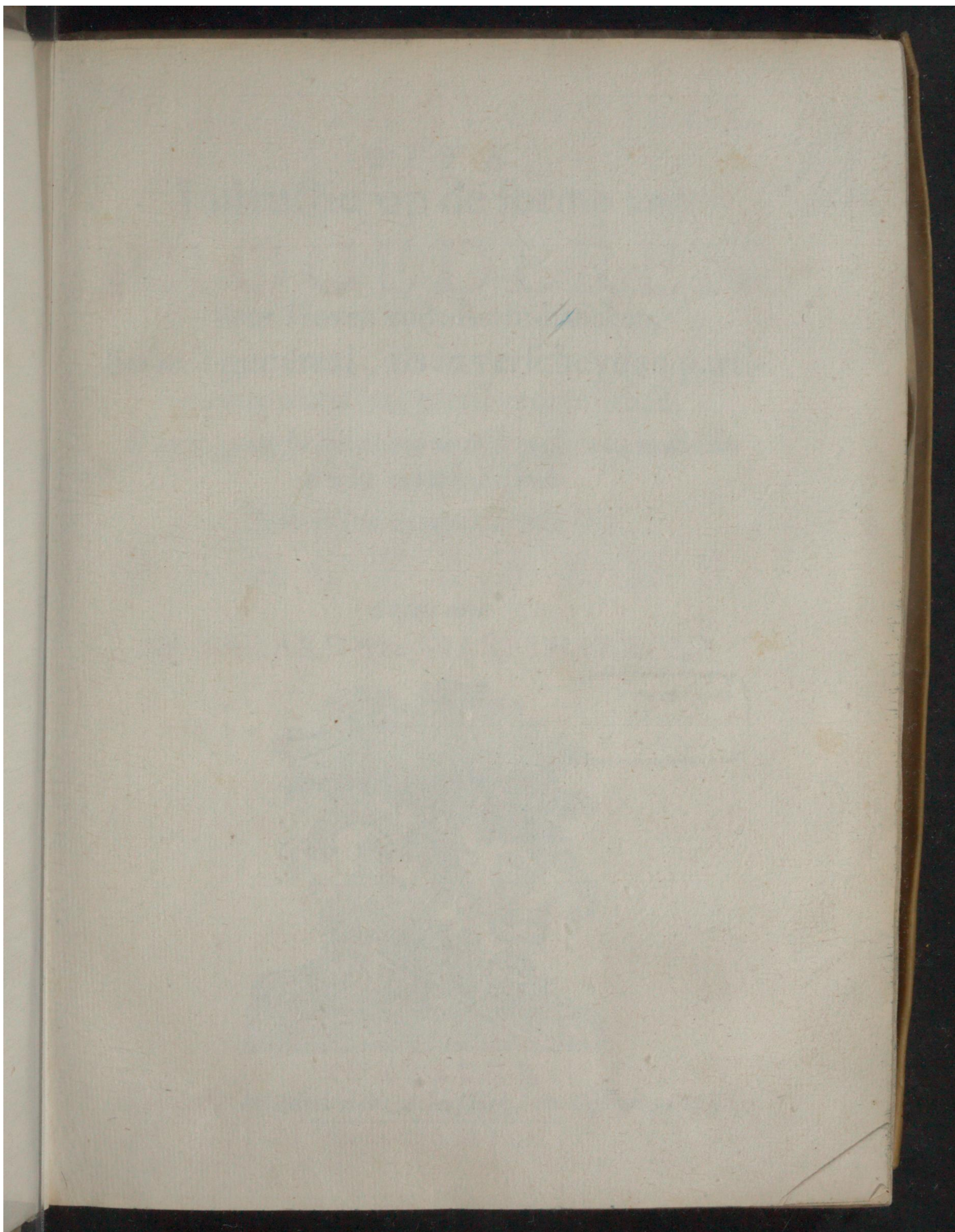

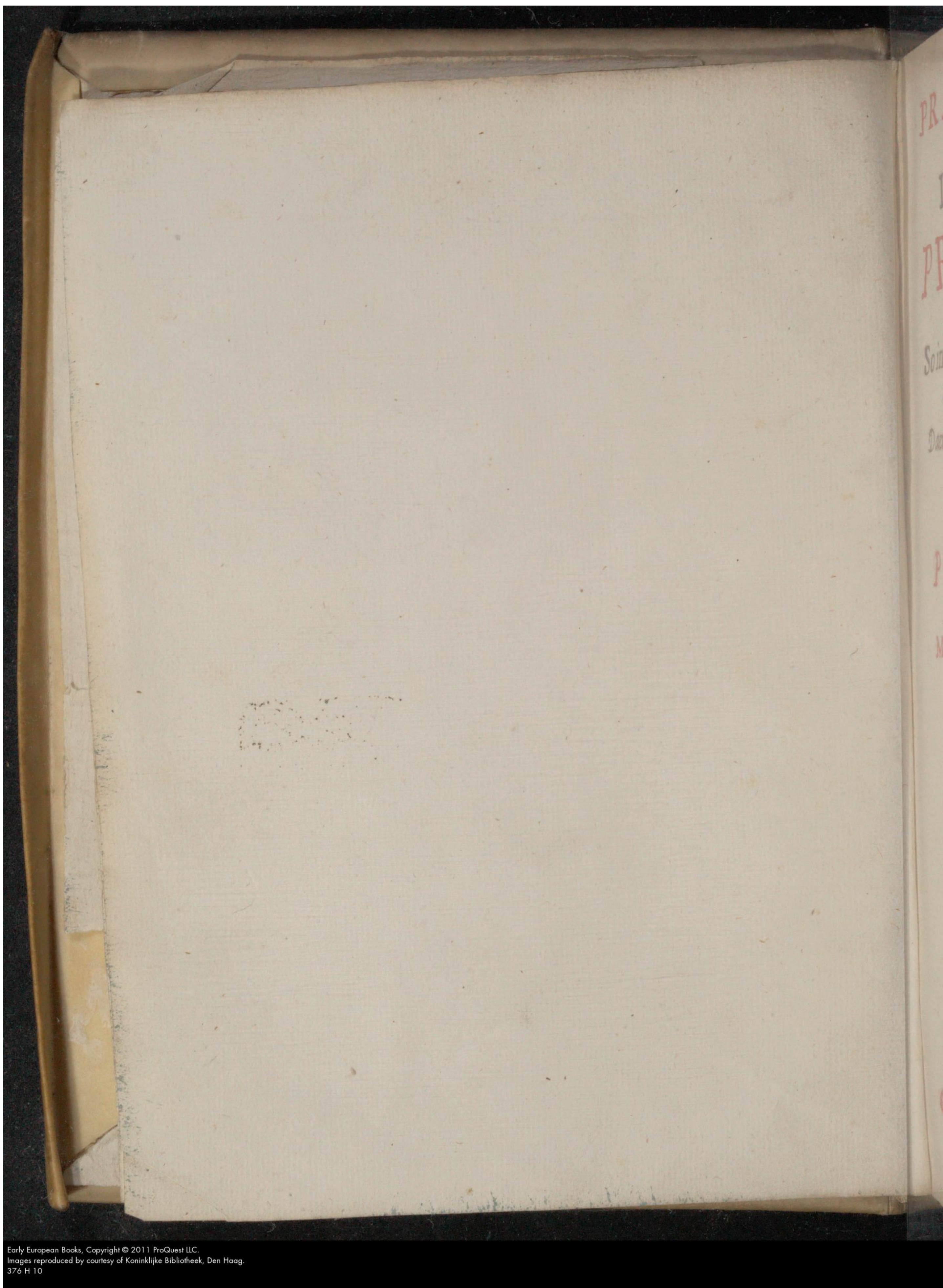

—10—

PRACTYK JUDICIEEL,

OFTE

Instructie op de forme van

PROCEDEREN

voor Hoven ende Recht-bancken,

So in 't generaal, als in verscheyden particuliere materien, meest voorvallende,

Daer by gevoeght sijn de voornaemste questien en incidenten op ieder materie passende.

Tot dienst en gerief van alle

PRACTISYNS,

Gestelt door

Mr. GERARD Van WASSENAER, Adt.

t'UTRECHT,

Gedruckt by *Dirck van Ackersdÿck*, en *Gÿsbert van Zÿll*,

ANNO CIↃ IↃ C LX.

AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO ET CLARISSIMO VIRO,

D. CHRISTIANO de RODENBURG,

JCto. PERITISSIMO: ET IN ELECTORUM PROCERUM ORDINEM, REIP. ULTRAJECTINÆ PRIMUM, SENATORI ORNATISSIMO ET INTEGERRIMO.

LIber hic, Vir Eximie, cui titulum fecimus PRAXIN JUDICIARIAM, ſive modum Procedendi coram Curiis & Tribunalibus uſitatum, patriâ linguâ ſcriptus, cum à plurimis expetitus fuerat, & typographi eum à me auctum, & pluribus rebus, ex egregiè doctrinæ eloquiique tuis paſſim ſcriptis editis excultum & adornatum, in lucem dare parati erant, ad te venit, teque Patronum ſuum ſubmiſsè petit. Quamvis autem videri poſſim judicium tuum exactiſſimum atque doctrinam excultiſſimam ignorare, qui hoc opuſculum rude & non ſatis politum tibi in omnibus verſatiſſimo auſim dedicare: attamen cum ab altera parte, ſi non auſim, videri poſſem de ſingulari tua Humanitate & Comitate dubitare; ad has potius mihi confugiendum eſſe cenſui: Rogo igitur ut hoc meum factum in melio-

liorem partem accipias, librumque hunc benigno accipias vultu: de quo maximam ſpem concepi, quia te ſemper ſummum omnis eruditionis, ſimulque noſtrum Mœcenatem & fautorem pluribus experimentis cognovi: virtute tua & doctrina excitor, quam utramque ita conjungis & exeris in patriæ & commune bonum, ut boni quique te ament, admirentur omnes: His Ducibus & meritis nuper inſolito omnium Ordinum conſenſu & ſtudio, omnium hominum applauſu & gratulatione, ex Senatu juſtitiæ ad ſummum Reip. noſtræ Regimen electus & elevatus fuiſti. norunt enim tales viros fulcra & columnas eſſe firmiſſimas imperii noſtri: ſciunt reſp. illas beatas fore in quibus Philoſophi & Philoſophiæ dediti regnant, non dubitant, ubi tales gubernatores difficillimis hiſce temporibus, & rerum nutante ruina, clavum navis moderantur, optima tamen & maxima ſperare: Equidem ſi ferè ſemper non ſine numine cœleſti veſter ille Ordo Nobilioribus, ac virtute ſcientiaque illuſtrioribus viris inſignis fuit, certe hoc noſtro tempore, manifeſta Numinis directione, vos in Ordinem illum allecti fuiſtis: Quanto enim animorum ſtudio & alacritate in Collegio Eccleſiæ D. Petri de improviſo locus tibi conceſſus fuit: quanta omnium con-

ſpi-

ſpiratione & lætitia ad jura mox Capitularia fuiſti admiſſus: quanta concordia & conſenſu ſuffragiorum Ordo Civitatis graviſſimus & Prudentiſſimus te qualitate hac inveſtitum, confeſtim nominavit: Quanta denique judicii integritate & conſonantia generoſus & antiquâ nobilitate ſplendidus Ordo Equeſtris hæc omnia probavit & te elegit, omnes non ſine gaudio ſimul & admiratione vidimus & gratulamur: Gratulamur inquam tibi & Reip. te in hunc Ordinem delectum, qui antiquitus ſummi Regiminis Politici primum obtinuit locum, & in eo ad hunc uſque diem feliciter operam navavit, atque tam Equeſtri quam Civium Ordini ope, conſilio, & dexteritate reſpublicas adminiſtrandi, non parum ſplendoris & dignitatis attulit: & ita in poſterum fore, dum tantorum virorum fide & induſtria utuntur, nemo dubitat: ſed laudes pro merito tuas, Vir eminentiſſime, perſequi deſino: ne qui te non norunt, me aſſentationi vel affectui aliquid indulgere ſuſpicentur: de iis enim qui te norunt, nihil tale metuo; ut nec de iis qui me norunt omnino ab hoc infimi animi vitio alienum ſemper fuiſſe; ingenue enim teſtor nihil à me verius & candidius ex animi ſententia ſcriptum, quam ea quæ de dignitate, ingenio, judicio,

ceterisque tuis ornamentis attigi. A te vero peto ut me amare pergas, quo mihi ad majora & magis elaborata, splendorique tuo digniora scribenda & edenda augeatur animus. VALE

Ultrajecti IX. Kal. Aprilis
Anno cIↄ. DC. LX.

Dignitati tuæ Reverendæ addictissimus cliens

G. VAN WASSENAER,

Regifter vande

CAPITTELEN.

CAP. PAG.

I. MAniere van Procederen in Juftitie in 't generaal. 1.

II. Van Requefte Civile. 105.

III. Maniere van procederen tegens den dafaillanten Eyfscher. 125.

IV. Jegens des Gedaaghdes contumacie, en abfentie. 136.

V. Van purge van defaulten. 155.

VI. Van kennen of ontkennen fijn hand ofte obligatie, &c. 158.

VII. Van ontwaringe van huyren. 168.

VIII. Van garand en evictie. 190.

IX. Van Rei vendicatie ofte weder bekomen aan fijn eygen goed. 205.

X. Van Rekeningen. 214.

XI. Van fchiftinge en fcheydinge en boedel-recht &c. 227.

XII. Van Maintenue in Poffeffie. 279.

XIII. Van Complainцte ten Poffeffoir. 289.

XIV. Van Spolie. 296.

XV. Van Beneficie van Inventaris. 305.

XVI. Van Inductie. 322.

XVII. Van Brieven van Atterminatie ofte Refpijt. 326.

XVIII. Van Beneficie van Ceffie van goederen. 329.

XIX. Van Hoon ende Injurien. 344.

XX. Van Defloratie ende Trou. 354.

XXI. Van Sententien. 362.

XXII. Van Executie, Decreet, en Oppofitie. 374.

XXIII. Van Gijfelingen. 419.

XXIV. Van Appel. 424.

XXV. Van Revifie. 450.

XXVI. Van Reductie. 460.

Van

XXVII. Van Criminele ſaken. 470.

XXVIII. Van Purge. 484.

XXIX. Van Remiſſie of Pardon. 492.

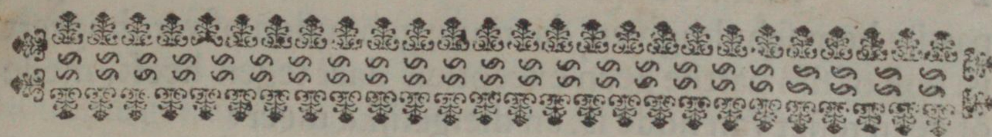
XXX. Van Landwinninge. 510.

De voornaemſte druk-fauten nodigh verbetert aldus.

Pag. 2. line 11. voor geld: *goed.* p. 5. l. 9. *niet* van een. p. 10. l. 28. voor in 't recht: *t'Vtrecht.* p. 15. l. 14. voor eens, *en.* p. 31. l. pen. in margine dele *Arreſt.* p 43. l. 5 dele in margine 213. p. 44. l. 6. voor in arreſt: in *mandement.* ibid. l. 13. voor wetten, *vverken.* p. 50. in marg. *Acte van diſpoſitÿſ.* p. 77. l. 23. voor 84, 170. p. 145. l. 5. voor 23. 27. p. 177. l. 19 na plaetſe: adde (*nu ook inden Lande van Vtrecht volgens d'Ordonnantie anni 1659.*) p. 212. l 19. voor bevonnen, *begonnen.* p. 216. l. 1. lege voor *ander perſonele Crediteuren: Math. &c.* p. 246. l. 23. voor ſchaden, *ſchulden.* p. 270. l. 22. leeſt: teſtament *gebroken vvord.* p. 271. l. 13. leeſt: in Holland *en Vtrecht* noch &c. ibid. l. 21. voorſchreven is: adde: *tot vordel van haer man ofte ſijn vrou.* p 272. l. 18. leeſt: Leen *niet* alienabel. p. 288. l 30. So *heeft* mede. p. 363. l. 20, 21. leeſt: ſien *te konnen decideren.* p. 364. l. 13. leeſt in cas van *appel* ofte. p. 407. l. 31. leeſt, *voor de* ſententie, p. 411. l. 8. 9. 10. leeſt, *in handen hebben* & dele ibi. & pone ibi, of *handvverk aen verdient hebben,* p. 415. l. 22. leeſt *privilegie:* l. 24. reparatie: l. 25. 27. *Ceſſionaris* p. 504 l. 24. leeſt: *aendringen.* l. 31. leeſt: op een *kermis.* p. 519. l. 2. voor waar, leeſt: *maar.* l. 24. leeſt *fraudateurs* ende ſluyckers.

De reſterende ende over 't hoofd geſiene fauten, ſal den goedgonſtigen Leſer gelieven te corrigeren, als mede de vergetene en qualijk geſtelde diſtinctien.

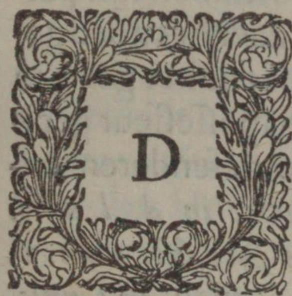
MANIE-

MANIERE van PROCEDEREN, In Justitie in 't Generael.

CAPUT. I.

ART. I.

Ie gene die iemand in Reghten wil betrekken om te hebben voldoeninge van 't gene hy verstaet dat hem toe komt, moet 't selve met goede ordre doen, en met omsightigheyd, en daer in volgen de style ende maniere van procederen die voor den Richtbank of het Hof, daer hy ageren wil, word geobserveert, want na reghten kennelijk is datmen in de ordre en maniere van reghtpleging volgen moet de style vande plaetse daer de actie word aengeleyt: hoewel den Reghter reght moet uytspreken volgens de wetten vande plaetse daer gecontraheert is, of het goed, daer quæstie over is, gelegen is: *als* RODENB. *tradeert tract. de jur. quod oritur ex stat. divers. tit.* 2. *part.* 1. *cap.* 5. *nu.* 16. *en tit.* 3. *part.* 2. *cap.* 2 *sect.* 2. *nu.* 7. *en* Burgund. *ad consuet. Fland. tract* 4. *nu.* 10.

2. Ook moet hy hem eerst wel en rijpelijk beraden ende overleggen met sijnen Advocaet ende Procureur, het beleyd van het proces, wat actie hy heeft, en in wat qualité hy die heeft bekomen, ende ook waer over en in wat qualité sijn

partije hem schuldigh en daerinne gehouden of verobligeert is: ook of sijn partije geen exceptien daer tegen heeft, mede of geen relief van node is, en diergelijke meer:

De jurisdict. & for. comp. 3. Maer voor al moet hy daer op aght nemen dat hy sijn partije doet roepen voor sijn competenten reghter, op dat hy hem niet en objiciere *d'exceptie declinatoir* ende concludere tot renvoy, ende kosten vanden aenlegger, *de qua infra.*

4. Hier van is een gemeene regel dat den aenlegger ofte eyscher in personele actien, de selve moet instituëren voor den Reghter van sijn partije daer hy woont en in reële of erf-saken ook voor den Reghter daer het erf of geld gelegen is, *l.1. l.5. C. de jurisdict. omn. judic. l.ult. C. ubi in rem. l. unic. C. ubi de hæred. l. 3. C. ubi caus. stat.*

C. ubi in rem act. 5. Maer in Reële actien maghmen naer costumen sijn partije ook niet convenieren voor den Reghter daer het goed gelegen is, ten ware hy daer ware of woonde, of dat het goed in arreste genomen worde, ende daer op den possesseur geciteert om 't selve voor den Reghter aldaer te defenderen ende also de jurisdictie te funderen. Groenweg. *in d. l. unic.* Christin. *dec.* 165. *num.* 20. *vol.* 2. Pek. *de jur. sist. num.* 2. *cap.* 5. *junct. cap.* 4. *num.* 26. *v.* Groenw. *&* Mornac. *in l. unic. C. ubi fideicom. pet. oport.*

ubi conveniat qui cert. loc. 6. Insgelijx en maghmen volgens de costuymen vanden Nederlanden en Vrankrijk niemand in reghten betrekken ter plaetse daer hy gecontraheert, gedelinqueert, of belooft heeft betalinge te doen, ten ware hy aldaer gevonden en gearresteert worde *cap.* 1. §. *contraxisse. de for. compet. in* 6. Groenw. Mornac. *&* Auctum. *C. ubi conven. qui cert. loc. dar. promis.* Costal. *in l.* 19. §. *si quis ff. de judic.* Christin. *dec.* 164. *num.* 1. *vol* 2. Gail. *lib.* 2. *obs.* 36. *num.* 14. Burgund. *ad cons. Fland. tract.* 2. *num.* 5. *&* 23. *fab. Cod. lib.* 3. *def.* 4. *tit.* 15. al waert ook dat hy hem de jurisdictie van dien Reghter onderworpen hadde, met renunciatie van sijn privilegie fori. Groenweg. *d. loc.*

d. loc. & in l 2. *C. de jurisd.* Sand. *decis. fris. lib.* 1. *tit.* 1. *def.* 3. uyt welke oorsake by ons de arresten van debiteurs in gewoonte gekomen sijn: Pek. *de jur. sist. cap.* 2. *nu.* 5. Busius *in l.* 1. *nu.* 7. *ff. de judic.*

7. Maer een Momber magh in reghten betrokken worden, om reekening te doen, voor den Reghter die hem tot Momber gestelt heeft, alhoewel hy sijn administratie op een andere plaetse gehadt heeft: Mornac. *C. ubi de ration.* Christin. *dec.* 166. *nu.* 8. *vol.* 2. Zypæ. *Notit. jur. bel. de jurisd. vers. sed & tutela:* ook magh hy wel voor den Reghter van sijn woonplaets geconvenieert en geroepen worden om reekening te doen so het den aenlegger begeert, mits dat de reekenboeken en andere munimenten tot de reekeninge nodigh van de plaetse sijner administratie aldaer overgebraght worden, Christin. *d. dec.* 166. *nu.* 7. *& dec.* 160. *nu.* 2. Wesenb. *C. ubi de ratioc. nu.* 1. ende dat het voor den Hove van Utrecht also gewesen is betuyght Montan. *de tutel. cap.* 39. *nu.* 218. *facit l. hæres absens* 19. §. *ult. ff. de judic.* ook magh een Momber voor den Hove van Holland geconvenieert worden ten fine hy sal worden gecondemneert reekeninge te doen ter behoorlijke plaetse daer hy vvoont of geadministreert heeft, Merul. *prax civil. lib.* 4. *tit.* 2. *cap.* 9. *nu.* 2. Groenvveg. *d. tit. ubi de Ration. l.* 1. *& l.* 1. *nu.* 11. *C. quand. Imp. int. pupil.*

C. ubi de ratiocin.

8. Vorders volgens d'ordonnantie vañ Hove van Utrecht, Rub. 1. *art.* 16. *&c.* neemt het voosz Hof kennisse van saken betreffende de hoogheyd, heerlijkheyd eñ Domeynen vañ Lande, van rebelligheyd, ongehoorsaemheyd, eñ diergelijke, dogh en sullen geen sententie pronuncieren nopende de Domeynen, ten sy den Rentmeester vande Domeynen eñ andere, die tot directie vañ selve gecommitreert sullen sijn volcomentlijk alvorens daer op gehoort sijn: Itẽ van materien van Sauvegarde, van injurien gedaen aen eenige hoofd officiers ten platten Lande, ofte aen dienaers vande justitie vande Hove, eñ van

alle misusen, exactien ende concussien die de voorsz Officiers in 't bedienen van hare officien ofte andersins begaen hebben.

Quando Imp. inter pupill. & viduas &c. C. lib. 3. tit. 14.

Ook van saken onbejaerde kinderen, weduwen, wesen, ende andere miserabile personen aengaende, de welke, haere keure hebben of sy haer partije ter eerster instantie willen roepen voor het Hof of voor de laege Reghters, doch dit is te verstaen van actien die hen competeren in haer eygen naem, eñ niet van actien of reght dat sy van andere by cessie verkregen hebben, volgens d'ordonnantie so vande Hove van Holland als van Utrecht, maer als sy het by successie als erfgenamen bekomen hebben, al ist van ongeprivilegieerde, so competeert henlieden 't voorsz privilegie Groenw: *C. quando Imp. int. pupil. vel vid. nu.* 8. *per l.* 6. *fiscus cum ff. de jur. fisc.* alwaer hy segt dat hy het so heeft sien wijsen: alwaer hy ook *num.* 5. *& seqq*: verstaet dat 't selve privilegie tegen een die gelijke privilegie heeft, henluyden competeert, en dat 't selve so dikwils by 't Hoff van Holland verstaen is, maer in kleyne saken comt het te cesseren: als ook in saken van rekening te doen van sijn administratie: Groenw. *ibid. nu.* 9. 10. 11. *Neost. Cur. Holl. dec.* 55. Ook worden onder de weduwen niet begrepen vrouwen die niet getrout sijn geweest, *ibid. nu.* 3. ten waere daer by quam datse ook miserabel van conditie ware of met een maghtige partije te doen hadde, *ibid.* vorders wat miserabile personen alhier verstaen worden te sijn. siet Menoch 2. *arbitr. cas.* 65. *&* 66. Mantic *de conject. ult. vol. lib.* 3. *tit.* 8. Christin. *dec.* 166 *vol.* 2, Zypæ. *Notit. jur. belg. tit. de jurisdict.* Rebuf *de sent. provision: art.* 3. *gl. fin.* §. *item.* En of een miserabel persoon dit privilegie magh renuncieren, word verstaen, neen *by* Bald. *en* Sichard. *in l. unic. C. quand. Imp int. pup.* en by Thessaur. *decis.* 177. *nu.* 2. 5. Gail. 1. *obs.* 1. *nu.* 40. En dat hy daerom ook magh renuncieren, alwaert dat hy sijn proces voor den ordinaris Reghter hadde aengeheven, en

ſijn privilegie gebruyken, Menoch *de cap.*66.*nu.*30. Theſſaur. *d. dec.* 177. *nu.* 6. Viv. *dec.* 521. *nu.* 17. Doch contrarie word geſuſtineert by Anth. Matth. *de judic. diſp.*4. *th.* 39. *en* Covar. *prac. qu* 7. *circa fin. verſ.*9. *vid.* Treutl. *par.* 1. *diſp.*3.*th.*9 *lit. f.*

Vorder neemt 't Hof van Utrecht ter eerſter inſtantie kenniſſe van alle ſaken ten poſſeſſoir tenderende, als in maintenuen, complainten ende diergelijke, *de quibus infra*

10. Gelijk mede van obligatien inhoudende Prorogatie van jurisdictie, twelk nochtans te verſtaen is *van een generael verband van alle Reghten en Reghteren*, maer als iemand hem ſpecialijk den Hove van Utrecht of Holland onderwerpt, ende dat hy aldaer onder de juriſdictie van den Hove gevonden en aldaer geciteert word, Groenweg. *in l.* 1.*ff.de judic*: hoewel die gene die in de Steden van Holland onder eenen dagelijxẽ Rechter geſeten ſijn, malkanderen by prorogatie niet en mogen verbinden als in ſaken excederende de ſomme van 300 guld in grote Steden, ende inde kleyne de ſomme van 150 guld. in welke gelegenheyd ook aldaer comt te ceſſeren het boven verhaelde privilegie van miſerabile perſonen, *Nader Ampliatie vande inſtructie vanden Hove aldaer art.* 5. Ende ſo hem iemand tot verſekeringe vande voorſz obligatie borge comt te ſtellen ook ſimpelijk ſonder expreſſe ſubjectie ende prorogatie van juriſdictie, mach den ſelven ook voor den Hove geroepen worden eñ moet mede aldaer te reght ſtaen, gelijk by den Hove van Holland verſtaen is den 13. Decemb. 1613. *tit. ut refert Leeuwen in Parat. jur. Nov. lib.*2.*par.* 1. *cap.* 8. verſ. een principalijk, ende ſijn ook de erfgenamen, vanden genen die haer den Ed: Hove onderworpen hebben, gehouden aldaer te reght ſtaen, Sande *lib.* 1. *tit.* 1. *dec.* 3. *Argentr. ad Conſ. Brit. art.* 11. *verb. eſt fait & cenſee*: Pek *de* 1. *S. cap.* 4. *nu.* 10. *& cap.* 13. Chriſt. *ad ll. Mechl. tit.* 6. *art.*7. *nu.* 3. Barboſ. *ad l. hæres abſens in pr. nu.*6. *&* 7. *C. de judic. per l. hæredem* 59. *de R. I. & l. poſtulante* 44. *ff. ad SC. Trebell.* Als ook de

Prorogatie van Iuriſdictie.

vrou ofte vveduvve van de man die hem de jurisdictie hadde ondervvorpen, *Argentr. & Sande d. loc.* Also dat, hoevvel, na reghten niemand moghte gedvvongen vvorden die belofte van subjectie na te comen als hy, voor en al eer hy in reghte vvas daer van pœniteerde *per l.* 18. *ff. de jurisdict. & ibi* Costal. niettemin huydendaeghs den gedaeghde gehouden is d'selve na te comen. Goris. *in advers. tract.* 4 §. 2, ende dit is alles te verstaen van de gene die haer particulierlijk 't Hof of enigh ander Reghter expressselijk ondervvorpen hebben, maer als den debiteur renuncieert van sijn reghtbank, ende belooft te betalen op vvat plaetse hy sal gevonden vvorden, so soude hy over al daer hy gevonden vvord in reghten mogen betrokken vvorden, *l. pen. C. de pact. l. contraxisse* 21. *ff. de O & A.* Gail. 2. *obs.* 36. *in fin.* Mynſ. *in §. plus autem in fin. instit. de Act.*

Dogh al ist dat iemand hem geen ander Reghter heeft ondervvorpen, so hy nochtans voor een incompetent Reghter geroepen sijnde, niet en excipieert, maer de saeke aldaer bedingt, so vvord den Reghter aldaer competent, *l. pen. ff. de jurisdict. l.* 4: *C. eod. l.* 1. *C. ubi de Crimin. l.* 30. *ubi accep-tum ff. de judic.* 't vvelk nochtans te verstaen is, so den gedaeghde, vvetende dat het sijn competenten Rechter niet en is, aldaer de saeke bedingt, maer niet so hy deur misverstand 't selve gedaen heeft, *arg. tit. C. si à non competent. jud. & ibi Cujac. in par.* vvant niemand verbonden vvord door een sententie die van een incompetent Reghter is gegeven. *l. ult. C. d. tit.* alvvaert dat hy daer van niet en hadde geappelleert, *l.* 2. *C. d. tit.* Christin. *dec.* 94. *nu.* 2. *vol.* 4. vvant al ist datmen na huydendaeghsche costumen appelleren moet van sententien die ook ipso jure nul sijn, so heeft het selve nochtans geen plaets als de nulliteyt comt uyt defect van jurisdictie, of van citatie en ook van procuratie. Groenw. *C. quand provoc. non est nec:* So word dan een Reghter competent door het bedingen en litiscontesteren, maer niet door

citatie

citatie, hoewel dat iemand voor ſijn competent Reghter geciteert ſijnde, en naderhand ſijn domicilie verandert, niet en magh vande eerſte afwijken, als ſijnde geprevenieert: *l. pen. ff. de juriſd. l.* 7. *ff. de judic. l. ult. C. de in jus voc.* Anth. Matth. *de judic. diſp.* 4. *th.* 50. Menoch. 2. *arb.* 66. *nu.* 28. Theſſaur. *dec.* 177. *nu.* 4.

11. Als ook meer perſonen iemand verbonden ſijn, wonende onder verſcheyden Reghters ende op diverſe quartieren, maghmen de ſelve alle te ſamen voor het Hof roepen, *ne continentia cauſæ dividatur*, en op dat geen verſcheyden ſententien in eene ſake geweſen worden, Mynſ. 1. *obſ.* 4. 't welk nochtans te verſtaen is ſo die alle, ten minſten mediatê onder het Hof behoren: want die in een andere provincie wonen, ende in 't gebied van 't Hof niet en worden gevonden, moetmen voor haer Reghter roepen. Groenw. *d. tit. de quib. cauſ. ad eund. jud. per l. ult. ff. de juriſd.* Zyp. *Not. jur. belg. tit.* 2. *de judic. verſ. Quibus.* Edogh ſo meer perſonen actione reali concurreren, moeten de ſelve alle komen daer het goed of erf onder behoort, by edicte en arreſt op 't goed aldaer geciteert ſijnde *l. unic. C. ubi de hæred. agat & ibi* Groenweg. *De quibus cauſis ad eundem judicē eatur. ff.* 11. 2.

12. So moet ook de gene die iemand gehouden is te garanderen comen voor den Reghter daer den Gedaeghden geroepen is, of anders ſo hy geciteert ſijnde niet en comt en den Gedaeghden comt te ſuccumberen, moet hy ſijn intereſſe ſoeken van ſijn aucteur van des ſelfs competente Rechter, Sand. *lib.* 1. *tit.* 1. *def.* 5. hier van nader hier na. *Garand.*

13. Die een andere voor ſijn Reghter 't ſy competent of incompetent roept, die moet voor den ſelven ook weder te reght ſtaen, ſoo den anderen hem in reconventie iet comt te eyſſchen, alwaert ſake dat den Reghter haer beyde in competent ware *l. qui non cogitur ff. de judic. auth. & conſequenter C. de ſentent. & interloc.* Gail. 1. *obſ.* 37. *Reconventie*

Mynſ.

Mynſ. 2. *obſ.* 76. doch en heeft reconventie geen plaets voor arbiters *l.*46. *ff de recept. arb. cap. cum dilectus erit. de arbit.* Treutl. *vol.* 1. *diſp.* 25. *th.* 14. *tit. d.* Maran. *par.* 4. *diſt.* 6. *nu.* 20. noch ook voor den Righter in appel. Maran. *ibid. nu.* 25. Sand. *lib.* 1. *dec.* 1. *Trentac.* 2. *var. reſ.* 1. *de mut. pet.*, noch ook in actie l. diffamari, Blarer. *in l. diffamari cap.* 7. *nu.* 10. noch in gene ſaken die niet in maniere van actie voorgeſtelt worden, en daer officium judicis geimploreert word, Sande *d. tit.* 6 *def.* 3. noch in ſaken daer van den Reghter met conſent van partijen geen kenniſſe mach nemen *l* 22. *de judic. l.* 1. 2. *C. qui perſon. ſtand.* noch ook in ſaken van executie, en van bekende ſchuld, *arg. l. unic. C de confeſſ. vid.* Coler. *de proceſ. execut. par.* 1. *cap* 3. *nu.* 14. *& ſeqq.* noch in depoſito, en ſommiere ſaken *Maran d. diſt.* 6. *nu.* 39. Treutl. *d. th.* 14. *lit. c. arg. l.* 11. *in pr. C. depoſ. & clem. ſæpe verſ. verum. ext. de V. S.*

14. Doch aleer de ſake is gelitiſconteſteert, vermach den aenlegger van de inſtantie te renuncieren, mits betalende de coſten, en de ſake wederom aenleggen voor ſulken Rechter, ende in voegen hy geraedſaem vindt, maer na de litiſconteſtatie vermach hy dat niet te doen ſonder bewilleging van ſijn partije. Sande *lib.* 1. *tit.* 7. *def.* 1. *& tit.* 18. *def. unic.* Radeland. *dec.* 39 *nu.* 23: Pek. *de I S. cap.* 48. *in fin.* doch hier van breder hier na.

Et ubi de Criminib. agi oport.

15. Vorder comt het Hof van Utrecht ter eerſter inſtantie de kenniſſe van alle verjaerde criminele ſaken ende exceſſen binnen de Stad ende Steden gevallen ongecorrigeert, ten ware daer van Proces ware geintenteert voor de Steden: Item van Thinſen ende Leenen, die vanden Heeren vanden Lande gehouden worden: item van alle ſaken by appel aen hem comende van ſubalterne Reghters, ook van alle actien perſoneel en reël van perſonen en goederen ten platten Lande ter eerſter inſtantie, tot keure vande partijen of ſy haer actie voor den Hove, of daer de perſonen wonen of 't goed gelegen

gen is willen institueren, item van saken van Policien den platten Lande aengaende, en van binnen-landsche dijkagien, dammen, sluysen, watergangen die by appel, forme van simpel querele ofte andersins aen hemluyden komen sullen, onvercort de particuliere privilegien van Dijkgraven eñ Heemraden ter contrarie, maer aengaende de Leckendijk, Nieuwendam ende Zeedijk sullen de saken daer van remitteren aende hoge Overheyd: als mede de saken concernerende contributien, uytsettinge van penningen over de steden ofte platten lande gedaen, by de Staten, ofte Steden, of Dorpen int particulier, en van 't gene daer van enighsins dependeert, als ook de saken concernerende de generale middelen, imposten eñ diergelijke, item concernerende ordonnantien by de Staten gemaekt, eñ placcaten, en alle saken de regeringe van 't land aengaende.

16. Des en sullen ook de Staten den Hove geen belet mogen doen in saken t'haerder kennisse behorende noch die evoceren, en so sulx ter contrarie geschiede, sullen die vañ hove niet gehouden sijn die bevelen of interdictien te obedieren &c.

17. Eyndelijk volgens d'ordonnantie vanden hove van Utrecht staende de Advocaten eñ Procureurs voorden hove te reght, in saeken hare officie betreffende ende in alle andere personele actien, en voor niemand anders; gelijk sy ook partijen die sy gedient hebben, in cas van salaris aldaer mogen betrekken, als mede de gene die henluyden ter cause van 't exerceren van haer officie geinjureert hebben.

18. Met dese jurisdictie vanden Hove van Utrecht comt bykans in alles over een de jurisdictie vanden hove van Holland, uytgenomen, dat aengaende de suppoosten van 't hof, het privilegie aldaer breder gaet, als begrijpende niet alleen alle Secretarissen, Substituten Griffiers, Advocaten, Procureurs, Deurwaerders eñ Boden die alle jaer te Hove haren eed vernieut hebben, maer ook den Stadhouder van Holland, twee Presidenten alle de Raden vañ Hove eñ hogen Rade, de eerste *Iurisdictie van 't hof van Holland.*

ende andere luyden van Reekeninge, de Auditeurs de Commissarissen, den Clerq ordinaris ende extraordinaris vande selve reekening. Dijkgraven eñ hoge Heemraden van Rhijnland, Delfland ende Schieland, den Raden ende Rentmeesters van Noord-Holland, Suyd Holland ende Kennemerland: de drie Meester Knapen, den Rentmeester ende Secretaris vande Wildernissen, den Rentmeester vande exploicten ende Espargnes, den Griffier van 't Leen hof, ende de Casteleyn van 't hof inden Hage: Item de Professoren ende Studenten vande Universiteyt tot Leyden, staen te reght oft voor den Hove voorsz of voor den Senaet vande Universiteyt, welk privilegie sy niet en souden vermogen te renuncieren, welverstaende dat Advocaten ende Procureurs die haer practijcq alleen oeffenen voor de laeger vierscharen ende aldaer resideren, souden sonder arrest voor haer ordinaris Reghter moeten te reght staen, voornamelijk als sy aldaer gecontraheert hebben, of 't goed in questie aldaer gelegen is, Sym. Leeuw. *Parat. lib.* 2. *par.* 1. *cap.* 7. *vers. onder suppoſten*, ook maghmen aldaer te Hove roepen ter eerster instantie uyt crachte van obligatien Edel-luyden ende Officiers, doch by maniere van Preventie, insgelijx vermagh het Hoff alle personen by Preventie in Purge te ontfangen, ook kennisse nemen van saken van Privilegien, en daer costumen gecalangeert worden ofte keuren van ondeughdelijkheyd, item van onrust ende onvrede tusschen de Steden ende Casteleynschappen vande Lande, ook worden aldaer versocht ende ingestelt alle saken daer in men comt in cas van reductie van uytspraken, daer anders in 't recht als ook na reghten den ordinaris Reghter most worden versocht, die Reghter soude moeten wesen, indien het niet en ware verbleven geweest, Christin. *dec.* 142. *nu.* 4. *vol.* 2.

19. Wederom en mogen de Ingesetenen ten platten Lande inde Dorpen van Holland malcanderen ter eerster instantie

tie niet voor 't Hof roepen als die van Utrecht, ende in materien possessoir ende saken daer in na reghten geen appel en valt, comt de jurisdictie aldaer den hogen Raed, uytgenomen van beneficien ende Leenen, ook maghmen aldaer in saken van dijckagie 't Hof overslaen, ende voor den hogen Raed gaen, die ook de jurisdictie toecomt van zee-vaert saken begrepen inde ordonnantie van zee-reghten, item tusschen twe vreemde koop-luyden, den hogen Raed verleent ook beneficien van Inventaris, Relievement, van Contracten, substantiele ende extrajudiciele beswaernissen in hebbende met committimus, als ook mandementen van Cessie met committimus, 't welk alle 't hof van Utrecht verleent.

20. Eyndelijk funderen mede jurisdictie Arresten, dan worden altijd afgedaen onder cautie de judicio sisti, ende ook altemet als den gearresteerde suspect is, met cautie pro judicato, Sande *lib.* 1. *tit.* 17. *def.* 2. Pek. *de jur. sist. cap.* 31. *nu.* 3. *&c.* vid. *& Berlich.* 1. *pract. concl.* 74. alwaer hy ook tracteert van cautie juratoir, doch als de schuld liquid is, en magh hy niet ontslagen worden eer hy betaelt heeft: Sand. *d. loc.* Berlich *ibid. nu.* 99. *&c. per l. si hæres jussus* 77. *de leg.* 3. *& l.* 4. *§.* 3. *ff. de re jud.* *Arresten.*

Doch en mogen arresten niet gebruykt worden by de gene die onder een dagelijxe Reghter wonen, ten ware dat iemand was suspect de fuga. *per l. ait. prætor* 10. *§. debitorem* 16 *ff. quæ in fraud deb.* Myns. 2. *obs.* 65. ook magh een waerd sijn gast arresteren voor 't gene hy verteert heeft; een Legataris den erfgenaem, ook voor dat de hærediteyt is geaenvaert, een Procureur hebbende last om te ageren magh ook arresteren, als mede een die Cessie van actie heeft. Pek. *de I. S. cap.* 3. ook die houder is van een obligatie: *ibid.* waer van Dissentieert Radeland *dec.* 56: ook mogen arresteren een vande gene die t'samen socii of consortes litis sijn, en een conjuncte persoon Pek. *d. loc.* ende al ist dat op enige plaetse de arresten

geen plaetſe hadden, ſo maghmen niettemin aldaer arreſteren, een inwoonder vande plaetſen daermen de arreſten tegen haer gebruykt *idque jure retorſionis*: Sand. *d. tit.* 17. *def.* 3. Berlich. 3. *pr. concl.* 51. *per l.* 1. *& tit ff. quod quiſque jur. in al. ſtat. & ibi* Schleiff. *in* Weſenb. Ook magh niemand om civile ſchulden gearreſteert worden op vrije merkten, ten ware hy de ſchuld aldaer gemaekt hadde ofte beloofr te betalen: Treutl: *par.* 1. *diſp.* 4 *th.* 2. *lit. E.* Pek. *de I. S. cap.* 10. *n.* 3. Berlich. 1. *prac. concl.* 77. Chriſt. *C. lib.* 4. *dec.* 99. Tulden. *C. de Nundin. Præſervech. conſ.* 21. *n.* 6. 7. Ende hebben ook perſonele arreſten geen plaetſe in actione reali. Pek. *d. cap.* 3. *&c.*

Doch ſtaet te conſidereren dat alle arreſten ſo op perſonen als op goederen gedaen, moeten ten eerſten volgende Reghtdage beklaegt, eñ den gearreſteerde behoorlijk tot den eynde verdaghvaert worden ter plaetſe daer de juriſdictie word gefondeert of anders is het arreſt nul eñ den gearreſteerde los: Eñ als onder iemand arreſt gedaen is op peñ: of goed, dat ſijn debiteur ofte een andere verobligeerde toekomt, moeten de perſonen onder de welke de peñ: ofte 'tgoed beruſten, mede verdaghvaert worden, ten eynde ſy worden gecondemneert 't voorſz goed niet weerloos te worden eñ het arreſt te gedogen, volgens de practijq verhaelt by Leeuwen *lib.* 2. *par.* 1. *c.* 16. *n.* 2.

C. quando lic. unic. ſine jud. ſe vind.

21. 'tGebeurt ook ſomtijds dat iemand ſijn partije niet gehouden is in reght te betrekken, maer dat hy ſijn ſelven magh reght doen, als uyt nood en maght, maghmen een debiteur die vlughtigh is vaſt houden en hem 't geld af perſſen *l. act. prætor.* 10. §. 16. *l. pen. in fin. ff. quo in fraud. debit:* item een beeſt datmen op ſijn land vind ſchade doen vaſt houden eñ voor de bank brengen, *v.* Chriſt. *C. quand. lic unic. ſine jud. nu.* 3 *& l. quamvis ff. ad l. Aquil.* ook maghmen af breken of af houwen dat partije ſonder reght op't ons gemaekt heeft, *l.* 29. §. 1. *ff. ad l. Aquil. l.* 27. *ff. de ſervit. præd. urb. l. ult.* § *ſi ad januam ff. quod vi aut clam:* ook maghmen volgens contract de poſſeſſie aen nemen

van verobligeert goed ſonder decreet van den Reghter. *l. pen. C. de pign. act. l.* 3. *C. de pign. & hyp.* welk contract niet alleen in panden, maer ook in andere ſaken plaets kan hebben, *arg l. Titius* 9. *ff. de ſervit. expert. Dd. in d. l.* 3. Menoch. *remed. adip. poſſ.* 5. *n.* 34. So magh ook uyt craghte van teſtament een legataris de poſſeſſie van 't goed dat hem gemaekt is aenvaerden, *arg l. pactum* 46. *ff. de pact.* Menoch. *d. rem.* 5. *n.* 31. Al twelk nochtans ſo te verſtaen is datmen 'tſelve volgens 't contract doen magh, als den debiteur hem daer niet tegenſteld, maer geenſins met geweld, *arg. l. ult. ff. ad l. ſal. de vi priv. & l. qui ratione* 30.

22. Vorders beraden ſijnde op 't gene voorſz is, moetmen ook overleggen of de partije diemen roepen wil ook bevoeght is geroepen te worden, en in reght te ſtaen, want eerſtelijk magh een ſoon of kind ſijn ouders niet doen citeren ſonder te hebben verſocht conſent om te ageren, *l.* 4. *§.* 1. *ff. de in jus voc.* Gudel. *de jur. nov. lib.* 4. *cap.* 5. *in pr.* 't Welk mede in een vrouw plaets heeft die haer man wil in reght trekken, volgens d'opinie van *Cujac.* 10. *obſ.* 10. *en* Perez *C. de in jus voc. nu.* 2. Diſſent. *Math. de judic. diſp.* 6. *th.* 8. Doch dit verſoek doetmen volgens de ſtijle inde ſelve requeſte van citatie, met de woorden, verſoekende alvorens *conſent ofte veniam agendi*, dat voorts &c. *C. qui legit. perſon ſtand in jud.*

23. Ende men magh niemand in reghten betrekken die minderjarigh ſijn ende onder vooghdije ſtaen, als onmundige, en ook prodigi, die d'adminiſtratie van haer goed verboden is, maer moeten voor de ſelve hare mombers ende curateurs geroepen worden in die qualité, al iſt in ſaken van proviſionele poſſeſſie. Groenw. *in l. ult. C. qui leg. ff. perſon. ſtand. nu.* 1. 2. En ſo de ſelve geen mombers of curateurs op die tijd hebben, moetmen alvorens by requeſte aende competente Magiſtraet verſoekken, dat haer ten fine voorſz een momber ofte ten minſten een curateur ad litem worde gegeven tegen de welke men in judicio magh ageren.

24. Ende alſo volgens onſe coſtumen de vrouwen onder de vooghdie van haer man ſtaen, ſo mogen d'ſelve ook (al ſijn ſy meerder jarigh) ſonder weten en wille van haer man in reghten niet beſtaen, in civile ſaken, of anders ſoude de ſententie tegen haer gegeven, nul ende van onwaerde zijn, Groenw. *ad d. tit. Cod. nu.* 3. 4. Chriſtin. *dec.* 153. *nu.* 4. *vol.* 2. Papon. *lib.* 7. *tit.* 1. *arr.* 10. 11.

25. Maer als een vrou met weten van haer man ageert of in reght is, ſo word hy geaght te conſenteren, ende dan ſijn de proceduren goed ende valid: Chriſtin. *d. dec.* 153. *nu.* 4. *vol.* 2. Rodenb. *tract. de jur. marit. in uxor tit.* 3. *cap.* 1. *nu.* 6. ſulx dat de executie vande ſententie op ſijn goed magh gedaen worden in voegen of ſy door ſijn laſt in reght geſtaen hadde, Rodenb. *ibid.* Groenw. *in l.* 18. *C. de procurat.* Ende en is daer in geen onderſcheyd of het conſent vande man voor gaet of volge, Sande *lib.* 2. *tit.* 4 *verſ. porro*: Ende magh ook de man ſijn gegeven laſt ende conſent herroepen alſt hem belieft, ſo wel ten reguard van ſijn vrou als van haer tegenpartie, *arg: l.* 11. *§. de quo ff. de inſtit. act.* Ten ware nochtans dat het ſelve geſchiede in prejudicie van 't reght dat den anderen nu alrede bekomen hadde, vid. Pek. *de teſtam. lib.* 3. *cap.* 21. Tyraquel. *ad ll.* Connub. *gl.* 8. *num.* 125. Chaſſan. *ad Conſuet. Burg. rub.* 4. *§.* 1. *verb. ſans licence.* Rodenb. *d. cap.* 1. *num.* 8. 9. Doch magh de man de proceduren approberen ende van waerde houden als zijn vrou ſententie voor haer heeft gekregen. *per. l. ult. C. ad SC. Maced & l. non eo minus C. de Procur.* Chaſſan. *de rub.* 4. *§.* 1. *num.* 25. Tyraquel. *d. gl.* 8. *nu.* 75. 91. Rodenb. *d. cap.* 1. *num.* 10.

26. Ende alhoewel na beſchreven reghten een vrou ſo wel getrout als ongetrout voor haer ouders magh toegelaten worden te ageren *l.* 41. *ff. de proc.* ende dat ook in Gelderland en Vrieſland 't ſelve gevolght word: als getuygen; Sand. *ad conſ. Gelr. trac.* 3. *cap.* 2. ende Sande *lib.* 1. *deciſ. Friſ. tit.* 3. *def.* 3. noch-

nochtans volgens de costuymen van Utrecht ende Holland, mogen de vrouwen die ongetrouwt sijn niet anders als door een Procureur ageren die sy daer toe last geven, Groenw. *ad d. l.* 18. *C. de procur.* ende by haer selven en mogen noch getroude noch ongetroude in reghte bestaen, Rodenb. *d.cap.* 1. *n.*2. Alwaert ook dat een gehoude vrou momberse ware (van haer voorkinderen *v.* Christ. *ad ll. Mechl. tit* 9. *art.* 10. *nu. fin.* Gail. 2. *obs.* 90 *nu.* 2) so en soude sy sonder consent van haer man in reghten niet mogen wesen, als ook niet die executrice van iemand ware gestelt, Rodenb. *d. cap.* 1. *nu.* 4. 5. *vid.* Christin. *ad cons. Mechl. art.* 5. *tit.*17. *num.* 2. *in annot*: alwaert ook datse van haer man (niet gereghtelijk) maer voor Notaris en Getuygen in goed en bed gescheyden ware, so blijft nochtans de maght een curatele van de man, Neostad. *de pact. obs.* 2. *in not.* niettemin als de man absent is, magh sijn vrou voor hem in reght verschijnen en de saek vervolgen, Rodenb. *d. cap.* 1. *num.* 14. 15. Sande *lib.* 1. *tit.* 5. *def. unic.* Barbos. *ad l.* 18. §. *si filiusfa. num.* 46. *ff. de judic*: maer mach nochtans in sijn absentie niemand van nieuws roepen, sonder auctoriteyt vande Reghter geobtineert te hebben, vermids daer geen grote nood by is, Sande *lib.* 2. *tit.* 4. *def.* 4. Rodenb. *d cap.* 1. *nu.* 15. want als het den nood vereyst of groot voordeel daer in steekt, en dat niettemin de man niet wil ageren, noch sijn vrou volmaght geven, so magh den Reghter des versocht werdende, de vrou daer toe auctoriseren ook tegen wil vande man, Rodenb. *d. cap.* 1. *nu.* 11. *post* Argentr. *ad Cons. Brit. art.* 224. *gl.* 1. *nu.* 3. Christin. *ad Cons. Mechl. tit.* 9. *art.* 4. *num.* 24. 25. Doch so de vrou in sulcken geval quame te succumberen, soude de executie niet mogen worden gedaen in de mans goederen, maer in die de vrou eygen, of voor een part gemeen sijn, also verstaen word dat den Reghter de vrou heeft geautoriseert sonder prejudicie van de man, die niet wilde consenteren, Rodenb. *ibid. num.* 12. Argentr. *d. num.* 3. *in fin.*

Chopin.

Chopin. *ad ll. Parisſ. lib.* 2. *tit.* 1 *num.* 17. en al iſt dat de vrou alleen of met haer man coopmanſchap doet, ſo magh de vrou nochtans in reghten niet geroepen worden, maer moet daer voor de man geroepen worden, Rodenb. *d. cap.* 1. *num.* 18. Tyraq. *ad ll. connub. gl.* 5. *nu.* 210. *& ſeqq.* hier van ſijn in contrarie gevoelen als de vrou alleen coopmanſchap drijft. Christin. *ad ll. Mechlin. tit.* 9. *art.* 4. *num.* 10. 11. *ende* Mæv. *ad jus Lubec. lib.* 1. *tit.* 7. *art* 9. *in fin.* welckens gevoelen waer is als de vrou elders gearreſteert ofte beſet wierde daer haer man niet is, want in ſulcken gevalle word ſonder twijffel tegen haer actie toegelaten en bewaringe, al waerſe ook minderjarigh, Rodenb. *d. cap.* 1. *nu.* 18. 20. Lovet. *lit. F. qu.* 11. *in not. lit. b.* ende alſo een vrou die coopmanſchap doet haer man mede verbind, dat hy daer voor magh worden aengeſproken, ſo magh ook de ſententie daer over uytgeſproken tegen hem ter executie geſtelt worden, Lovet. *lit. F. cap.* 11. *in annot:* waer van Charond. *Pand. lib.* 4. *cap.* 19 *in fin.* in contrarie gevoelen is, volgens Rodenb. *ibid. nu.* 19. Ende ter contrarie en magh de vrou haer man niet beletten om uyt haer naem te ageren, ſo lang hem niet openbaerlijk en gereghtelijk de adminiſtratie is benomen, Tyraq. *de retract. gent. l.* §. 10. *gl. un. nu.* 11. Chaſſan. *ad conſ. Burgund. Rubr. des droits & apparten.* §. 5. *nu.* 36. *&* 58. waer tegen ſchijnt te gevoelen. Sande *lib.* 2. *tit.* 5. *def.* 8. ſulx dat hy wil dat de vrou in ſulke proceduren niet gehouden ſoude weſen.

28. Al twelk plaets heeft in civile ſaken maer in criminele, alſo daerinne de beſchuldighde ſelf in perſoon haer moeten verantwoorden, ſo en comt daer in niet te pas noch der vooghden autoriteyt voor minderjarige, noch des mans vooghdije van ſijn vrou volgens de gemene coſtumen van Vrankrijk en Nederland *Argentr. art.* 426. *gl.* 1. Papon. *lib.* 7. *tit.* 1. *arr.* 10. *in not.* Chriſtin. *ad conſ. Mechl. tit.* 9. *art.* 9. *nu.* 8. Groenw. *ad tit. C. qui legit. perſon. ſtand. n.* 4. *& C. de Auctor. praſt.*

want

want gelijk de maght ende vooghdije vanden man ſtil ſtaet om hem te obligeren in criminele ſaken, ſo ook om te ageren, ſulx dat ook de vrou ſelf met auctoriteyt van de Reghter magh ageren in cas van injurien, ſo de man verſocht ſijnde, ſijn auctoriteyt weygert, Boguet. *ad conſ. Burg. tit.* 2. *des gens mariez ad* §. 1. *num.* 8. *verb. faire contracts* Papon. *d. arr.* 10. *in not.* Chriſtin. *d. art.* 9. *num.* 8. Rodenburg. *d. tit.* 3. *cap.* 2. niettemin iſt billik dat des mans auctoriteyt worde gebruykt, als de vrou niet noodſakelijk gehouden is in perſoon te reght te ſtaen, en nochtans in perſoon uyt haer eygen mond op articulen moet reſponderen, als wanneer *ordinarie* inde ſaek word geprocedeert, Rodenb. *d. loc. per l. Clarum C. de auct. præſt. & ibi allegat. per* Groenweg: op dat niet tot ſchade van de man geſchiede daer door hy deelachtigh mochte worden vande ſchande ſijns huyſvrou. *v.* Argentr. *art.* 426 *gl.* 1. Rodenb. *d. cap.* 2.

29. Dit alles wel overleyt en geexamineert hebbende en gereſolveert ſijnde ſijn partije in reghten te betrekken, moet hy den ſelven eerſt citeren ende ook ſijn Procureur behoorlijk laſt ende procuratie geven om voor hem te ageren in die en andere ſaken, met maght van ſubſtitutie, of anders als den Procureur ageert of defendeert ſonder laſt, ofte dat de citatie niet aen partije na behoren is gedaen, ſo ſijn alle de proceduren nul ende van geender waerden, *als voren art.* 10. *geſeyt is,* ende te ſien is by Bald. *in Auth. ſi omnes. C. ſi min. ab hæred. ſe abſtin.*

30. Sal dan den aenlegger tot dien eynde requeſte gereed „ maeken ende met behoorlijk reverentie te kennen geven, ende daerinne ſommierlijk verhalen de actie eñ het reght dat hy heeft op ſijn partije, ende waer op't ſelve gefondeert is, of waer van hem dat aengekomen is, ende eyndelijk dat hy ſijn partije daer van wel in 't vriendelijk heeft aengeſproken ofte doen aenſpreken, om voldoeninge te hebben, dat hy nietteC min

min in gebreke blijft hem contentement te doen na behoren,
„ waer over hy genootsaekt word hem alhier voor den Ed:
„ Hove in reghten te betrekken, versoekende tot dien eynde
„ mandement ofte appointement, uyt krachte van 't welke
„ hem belast worde hem suppliant, 't gene voorsz is te beta-
„ len ofte na te comen, ende de kosten daeromme gedaen,
„ ende in cas van weygeringe ofte dilay, dat hem dagh worde
„ beteekent voor den Hove, omme te seggen de redenen van
„ dien, ende voorts te aenhoren alsulken eyschen de conclusie
„ als hy suppliant ten dage dienende uyt sake voorsz jegens
„ hem sal doen, daer tegens te antwoorden, ende inde sake
„ procederen na behoren, dit doende &c.

31. Gemeenlijk steltmen ook in 't lest vande requeste;
„ ende mede om te antwoorden op alsulk versoek om by pro-
„ visie te hebben namptissement ofte voldoeninge, ofte dier-
„ gelijke, waer van hier na in 't particulier sal worden gehan-
„ delt.

32. Doch om de kosten te verkrijgen, moet eerst partije extrajudicielijk gemaent wesen, want geen betalinge of voldoeninge geweygert hebbende, kanmen geen costen af eyschen.

33. Maer so partije buyten dese Provincie hem onthoudt, ende hy alhier eenigh goed heeft, kanmen daer op, als voren geseyt is, by arrest de jurisdictie vanden Hove funderen, ende sulx doende *versoecken appointement, uyt kraghte van 't vvelke de Landen of andere goederen van partije, in dese Provincie gelegen zijnde, gestelt ende gehouden vvorden in arreste, ende de Pachters, ende Possesseurs vande selve geinterdiceert eenige Pachten aen hem te betalen, ofte vruchten te vervoeren, ende mede partije verboden d'selve goederen te veralieneren, mitsgaders die vanden Gerechte daer onder die gelegen zijn over eenige transporten van dien te staen, op pœne van nullité ende seekere grote geld boete jegens de Heeren vanden Lande te verbeuren, ter tijd ende vvijlen toe hy hem*

Citatie op arrest by edicte.

Suppliant

Suppliant van zijn achtervvesen voldaen, ten minsten cautie voort gevvijsde gestelt sal hebben, ende also den voornoemden partije is vvonende buyten 't resort van desen Ed: Hove, dat hy voorts by edicte sal vvorden verdaeght, omme ten dage dienende te aenhoren alsulcken eysch, &c.

34. Ende staet te noteren dat by aldien daer meer personen ageren ofte meer roepen en verdaghvaert worden als een, moeten d'selve alle worden uytgedrukt ende genomineert inde requeste mette qualiteyten daer uyt sy ageren, ofte geroepen worden, doch na de huydendaeghsche stijle ende reghten, magh iemand, niet tegenstaende hy mede makkers inde sake heeft, voor sijn portie wel alleen ageren ofte een ander in reghten betrekken, ofte ook in reghten voor sijn portie getrokken worden, *per l.* 1. *&* 4. *C. de consort. ejusd. lit. l.* 85. *§.* 4. *ff. de V. O.* magh ook de sake wel in 't geheel uytvoeren, indien hy eyscher sijnde hem sterk maekt ofte caveert de rato voor sijn medegesellen, ofte verweerder borge stelt voor het gewijsde *Pac. Parat. C. de consort. ejusd. lit.* *de correis agendi vel defendendi.*

35. Ook als iemand veel debiteuren heeft die hem uyt verscheyden saken schuldigh of verobligeert sijn, ende door prorogatie van jurisdictie ofte andere privilegie ter eerster instantie te Hove geroepen mogen worden, kanmen versoeken een generael mandement twelk men Debitis noemt, tegen alle de gene diemen genoemt heeft of den Deurwaerder sal by geschrifte behandigen, 't welkmen een jaer langh magh gebruyken en na ist kraghteloos, ende als den Deurwaerder ofte Pander last heeft brieven van Debitis te executeren, sal partijen bevelen die schulden te betalen, ende so verre hy in weygeringh ofte vertrek blijft, ende hem blijkt vande *deugde-* *Debitis.*
„ *lijkheyd vande schuld* by geprivilegieerde brieven gepasseert
„ voor den Hove ofte voor eenigh Gereght ofte ook by re-
„ cognitie voor eenige Deurwaerder ofte Pander gedaen, of-
„ te onder de hand van eenige Gasthuys-meesters, H. Geest-

meesters, Pot-meesters,en diergelijke Collegien van Armen, sal procederen tot handvullinge,so verre partije daer toe willig is: indien niet sal versekerheyd nemen van eenige roerlijke of onroerlijke goederen tot de waerde toe van het achterwesen ofte vande schulden inde Commissie begrepen, de welke hy stellen sal in handen vande Justitie, en den Schuldenaer bevelen, d selve goederen niet te verkopen, vervreemden noch belasten,dan met de last vande voorsz schulden,en dat op sekere pene by hem daer op te stellen,en dat boven dien de alienatie, belastinge ofte beswaringe van geen waerde sal sijn, en sal voorts den opposant daghvaerden ten sekeren dage na inhoud van sijnCommissie,sonder dat hy in kraghte van dien sal mogen procederen tot reale executie,het sy mitsde possederēde den gedaeghde,ofte procederende tot subhastatie,ofte verkopinge van enige goederen, alles volgens het 16. art. vande Deurwaerder enPanders vande ordonn:van'thof van Utrecht.

36. Welk voorgesz request in 't net geschreven ende by den Advocaet ondertekent zijnde, word het aen 't Hof ofte denGriffier overgelevert,ende als maer simpel mandement of appointement en apostille van citatie versocht word, so stelt den Griffier 't selve daer op volgens het versoek, doch als het versoek in hoger kennisse bestaet word het requeste aen den Hove overgegeven,die daer op appointement of mandement verlenen na exigentie vande saken, want mandementen verschelen van appointementen anders niet als dat inde selve int langh de redenen ende verhael vande requeste geinsereert worden, ende daer op het beveel vervolgen, daer appointement op 't request gestelt worden, met het beveel alleen ende citatie, volgens 't versoek in 't eynde vande requeste gedaen, daer van hier na breder inde particuliere proceduren van complainte, maintenu ende andere geseyt sal worden.

37. Ende verkregen hebbende mandament ofte appointement,volgens het versoek,moetmen de requeste lichten en een

een Deurwaerder ofte Pander ter hand ſtellen, de welke de citatie ofte weete gedaen hebbende, moetmen de ſelve wederom vanden Pander lichten mette relatie vanden ſelven, in wat manieren hy volgens 't appointement vanden Hove de citatie ende weete gedaen heeft, te weten aenden perſoon vanden gedaegde ſelf, aen ſijn familie ofte woonplaetſe, ende wat hy geantwoort heeft, ten eynde den Reghter vande gedane citatie magh blijken: want in dat deel heeft den Pander volkomen geloof, *vid.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 112.

38. Want den Deurwaerder ofte Pander moet hem int doen vande citatien reguleren na de inſtructie vanden Hove, ende volgens de mandementen ofte apoſtillen op de requeſte gegeven, meeſt daer in beſtaende dat hy de ſelve doet aen partije ſelf, of abſent ſijnde aen ſijn woonplaets, en iemand van ſijn huyſgeſin ofte geburen die de jaren van diſcretie hebben, leverende eñ latende haer copie vande requeſte eñ apoſtille ofte van 't mandement, daer uyt de citatie gedaen word, beneffens copie van 't gene daer op den Impetrant ofte eyſſcher ſijn verſoek, dat hy ten dage dienende by proviſie doen wil, fonderen ſal, met aentekening dat hy die daghvaerdinge gedaen heeft, copie gelaten eñ ſekere dach den gedaegde gepręfigeert heeft, die in Holland ten minſten binnen 14. dagen, in Zeeland drie weken, eñ ſo in Holland als in Zeeland ten langſten een maend na het exploit geleyt moet worden, *volgens d'Inſtructie vanden Hove aldaer art.* 7. 8. 9. eñ inde Stad van Utrecht by den Deurwaerder geleyt moet worden 4 dagen te voren eer den dagh ſal dienen, eñ ten platten Lande eñ inde Steden by de Panders 8 dagen te voren, op pœne van nullité, en dat ſy gehouden ſullen weſen d'ſelve te herdoen tot hare koſten, ende behoudens partije haer actie van intereſſe op den Deurwaerder ofte Pander: welverſtaende dat de gene die buyten lands wonen en by edicte geciteert worden, den reghtdagh ſal worden geleyt naer de diſtantie van haer woonplaetſe volgens

d'Ordonnantie vanden Hove van Utrecht, *Rubr. vande Deurwaerders ende Panders art.* 26. *en* 56.

39. Volgens dien dan de citatie gedaen sijnde ende de requeste mandement ofte appointement vanden Deurwaerder of Pander gelicht hebbende, moet partije door sijn Procureur tegen den dagh dat de sake dienen sal en den Gedaegde geprefigeert is, op de rolle de selve doen presenteren na exigentie van dien die meesten tijd is ende wesen kan *A so hy procedeert eyscher*, contra B. so hy geroepen is gedaeghde, eysch doen.

Eysch. 40. Welke presentatie opgelesen zijnde, *Concludeertmen alsmen leveren sal by geschrifte, t'acht of* 14. *dagen*, ofte so den eysch gereed is, levertmen den eysch over ende *concludeert als in 't eynde van dien*, na dat sijn Procureur nochtans eerst procuratie sal hebben geexhibeert, want de sake bedingende sonder procuratie ofte sonder behoorlijk procuratie, so word hy gecondemneert inde costen, schaden ende interesse, ook wel reght gedaen op sijn naem en tot sijn last: *Merul.* 4. 8. *nu.* 3.

41. Omme welke eysch dan te funderen ende in te stellen na behoren moet sonderlingh gelet worden op de middelen waer op die gefundeert is, ende in 't eynde van dien pertinente conclusie genomen na exigentie vande sake.

42. Want al ist dat huydendaeghs volgens de Canonijke reghten inde requeste ofte eysch de naem vande actie niet *Conclusie.* en word geexprimeert, ende dat de sake alleenlijk naektelijk word verhaelt hoe die gelegen is, sulx dat daer uyt het reght van actie kan afgenomen worden, en klaerlijk te sien is dat wy veele der actien noch gebruyken, nochtans moet den Advocaet in 't stellen van den eysch ende conclusie naerstigh acht nemen dat hy niet vergete, niet verkeert en stelle, en niet duyster noch onseker late, gemerkt de sake daer op rust, om klaerlijk geantwoord te mogen worden, ende sententie wel uytgesproken als die de conclusie conform moet wesen.

43. Ook werden de conclusien bykans geconcipieert ende genomen na den stijl ende costume van ieder Hof, ofte Gerechte daer de questie is, waer van verscheyden formulieren sijn, in so grote getal als de actien, ende sal daer van eenige exempelen alhier voorstellen, en daer na op particuliere proceduren andere, waer uyt vande rest sal konnen worden geoordeelt ende staet gemaekt, en die daer van meerder begeert en van acten daer aen dependerende, *siet de Papegay onlanx in breed uytgegeven by de Heer Secretaris van Alphen.*

44. Ende op de actie hier vorens art. 30. ende 33. gestelt, *Concludeertmen eerst tot obedientie ende decretement vanden arreste inde requeste geroert, ende dat voorts den gedaeghde by sententie vanden Ed: Hove sal vvorden gecondemneert hem eyscher inde qualité voorsz. op te leggen ende te betalen de somme van. - - - guld. metten interesse van dien* à tempore moræ, *af-slaende 't gene hy gedaeghde sal bevvijsen daer op betaelt te hebben ende af sligh behoort te strekken, makende in cas van proces, eysch van costen &c. of anders &c. op als &c.*

45. Somtijds als de sake genoegh verhaelt is inde requeste behoeftmen geen eysch, maer men *Concludeert uyt de middelen by requeste verhaelt, dat den Gedaeghde by sententie*, &c. of ook wel: *uyt de middelen by requeste verhaelt als in 't eynde van dien, cum expensis, of anders &c. op &c.*

46. Ende in saken van arrest eyscht den Impetrant altijd, dat den Reghter het gedane arrest sal verklaren van waerde, ende dat de persoon ofte goederen in arreste mogen worden gehouden, tot dat den Impetrant voldaen, ofte hem cautie suffisant gestelt sy. *Arrest ende bevelen penael.*

In bevelen penael, absolutelijk verleent, Concludeert den Impetrant dat den Reghter de bevelen penael als wel ende reght gedaen sal decreteren ten uyteynde toe vande sake: of so de selve alleen tot sekeren tijd toe verleent sijn, so moet den Impetrant continuatie vande selve versoeken ten uyteynde als voren.

Nieuvve timmeragie. §. 1. *In timmeragie, die nieulijx gedaen is*, Concludeertmen uyt de middelen by requeste verhaelt tot reparatie van attentaten, en dat de bevelen penael stad houden en volcomen effect sorteren sullen, ende dien volgende den Gedaeghde gecondemneert sal worden sijn timmeragie op des Impetrants Erve ende Land getimmert te demolieren ende tot de grond toe af te breken, stellende alles in sulken staet alst was voor date van des Gedaeghdes begonste timmeragie, ende te betalen alle de kosten, schaden, ende interessen die den Impetrant gehadt ende geleden heeft door de voorsz timmeragie, tot taxatie van den Ed: Hove. *Cum expensis, of anders &c.*

Act. Confessoria. §. 2. *Als daer by comt reght van servituyt of dienstbaerheyd*, so Concludeert den Impetrant Actione Confessoria. Ten fine verklaert sal worden de servituyt, van aldaer geen light te mogen betimmeren, hem Impetrant ofte sijn achter-kamer te competeren, ende dat dien volgende den Gedaeghde als Possesseur van sijn huys sal worden gecondemneert de constitutie van de selve servituyt te lijden ende gedogen, ende alle hinder en letsel in prejudicie van dien gedaen kosteloos ende schadeloos af te doen, met interdictie van gelijke meer te doen, *Cum expensis &c.*

Act. Negatoria. §. 3. *Ende in cas van vrijheyd*, Concludeert actione Negatoria ten fine verklaert sal worden, dat den Gedaeghde geen dienstbaerheyd of reght van servituyt in des Impetrants land competeert, maer dat 't selve so veel hem Gedaeghde aengaet vry ende exemt is van alle dienstbaerheydt, ende bysonder van 't gepretendeerde reght van overgangh, ende dat oversulx hem ongeoorloft is de usurpatie van dien, condemnerende hem kosteloos ende schadeloos te amoveren ende wegh te nemen alle 't gene hy in des Impetrants voornoemde goed heeft gedaen en geattenteert, ende 't selve te stellen in alsulken staet als het te voren is geweest, met interdictie van gelijke meer te doen, midsgaders hem Impetrant te betalen alle kosten

kosten ende schaden, ter cause van dien geleden ende noch te lijden, cum expensis, &c.

§. 4. Item concludeert den Impetrant dat de Gedaeghdens by sententie van desen Hove gecondemneert sullen worden ten eeuwigen dage te gehengen ende gedogen dat de burgers der Stad Utrecht wesende koop-luyden van vissche, ende ook andere visch-kopers die met visch tot Utrecht te marckt willen wesen, ofte aldaer senden met henluyden visch vry ende vrank deur de Stad Amsterdam sullen mogen passeren, sonder gehouden ofte geconstringeert te worden d'selve aldaer ter markt of in den af-slagh te brengen, of yet daer af te betalen, makende eysch van kosten, &c.

§. 5. *Om gevrijd te vvorden van een borghtochte daermen langh in is gevveest met pericule, juxta l. si pro ea C. mandat:* *Om van een borghtocht bevrijd te vvorden.*

Concludeertmen ten fine den Gedaeghde sal worden gecondemneert hem Impetrant te vrijen en libereren vande voorsz borghtochte en sulx doende de obligatie daer van sijnde hem Impetrant gecasseert restituere, of anders den voornoemden crediteur inducere dat hy hem Impetrant vande selve borghtocht ontslae ende quitere, ende voorts hem Impetrant te betalen alle kosten en schaden daer over gehad en geleden, en noch te lijden ter effectuele vrijdinge toe, cum expensis &c.

§. 6. *Of so hy een schadeloos brief heeft*, Concludeert ten fine den Gedaeghde sal worden gecondemneert te voldoen den inhouden van sijn schadeloos brief, en dienvolgende hem Impetrant garanderen ende effectuelijk vrijen vande borghtochte met den aenkleven van dien, cum expensis. *Idem.*

§. 7. *Of so hy een hypotheecq heeft*, Concludeert ten fine 't voorsz land ende de vrughten van dien verbonden ende executabel verklaert sullen worden voor de vrydinge vande voorsz borghtochte ter somme van --- gulden ende de onbetaelde renten van dien, ende die noch verschijnen sullen tot de effectuele vrydinge toe, midsgaders voor de kosten, *Idem.*

schaden ende interesse by den eysscher ter cause van dien gehadt ende gedaen, ende noch te hebben cum expensis &c.

Om te lossen beleent goed voor laerlijx renten in antichresin gegevẽ.

Tot lossingh van beleend land voor renten.

§.8. *Den Impetrant presenterende alvorens aen den Gedaeghden te restitueren ende dadelijk te betalen ofte te consigneren alle de penningen vvaer mede hy gehouden is de landen te lossen, met den onbetaelde interesse van dien*, Concludeert ten fine hy Gedaeghden onder de voorsz presentatie ende consignatie sal worden gecondemneert de voorsz veronderpande landen hem eysscher tegens Petri eerst-komende te restitueren ende sijn handen daer van te trekken, midsgaders te betalen alsulke vrughten ende penningen als hy (af-slaende sijn kosten en arbeyd) vanden landen genoten heeft boven behoorlijke renten, ende noch sal genieten alvorens dat d'effectuele restitutie gedaen sal sijn, ofte anders te lijden ende gedogen dat hy die sal mogen korten ende imputeren in verminderingh van de hooftsom, cum expensis, of anders &c.

Naestingh.

§. 9. So concludeert den Impetrant uyt de middelen verhaelt ende naerder ist nood te verhalen dat hy sal worden verklaert gereghtight te sijn tot de naestingh, van alle de landen, goederen ende gereghtigheden op den 6. May voorleden by den Gedaeghde gekocht van P. sijn Impetrants broeder, mitsgaders van al 't geen onder die koop eenighsins begrepen is, ende daer van dependeert niet uytgesondert, ende den Gedaeghde gecondemneert van al't selve sijn handen te trekken ende den Impetrant te laten volgen, met de vrughten, baten ende profijten daer van gekomen 't sedert dat dese naestingh versocht is, ende die daer van noch sullen komen hangende desen processe, ende hem Impetrant betalen alsulke schade ende interesse als hy geleden heeft, ende noch lijden sal door des Gedaeghdes weygeringh ende vertrek in 't gene voorsz is, mits dat hy Impetrant te vreden is ende presenteert hem in alles te reguleren na de voorwaerden van de

voorsz

voorsz koop, ende den inhouden van dien te volgen in alle manieren als den Gedaeghden gehouden soude sijn te doen, als dese naestinge cesseerde, item den Gedaeghden van alles te ontlasten en daer boven promtelijk restitueren al 't geen hy uyt sake vande voorsz koop, soude mogen gedebourseert ofte te kost geleyt hebben, en te betalen dubbeld rantsoen ende wijn-koop, en voorts generalijk al te doen, dat hy na rechten ende costumen van naestinge gehouden ende schuldigh is te doen makende eysch van costen, &c.

Om te hebben transport van gekocht land.

§. 10. Concludeert ten fine den Gedaeghde sal worden gecondemneert hem Impetrant de voorsz xx. mergen land te transporteren so en daer 't behoort, ende hem leveren de ledige possessie van dien, midsgaders hem Impetrant te betalen alle alsulke schade ende interesse als hy door gebreke van leveringe ende verargeren der voorsz landen alrede gehadt heeft, ende noch sal komen te hebben ende te lijden tot den effectuelen transporte toe, met de vruchten by hem genoten, of anders &c. op als &c. *Transport van land.*

Of so hy het niet leveren kan, alternative aldus. *alia alternative.*

§. 11. Concludeert ten fine den Gedaeghde sal worden gecondemneert hem Impetrant behoorlijk ende Gerechtelijx transport te doen vanden voorsz landen ende te doen hebben de ledige possessie van dien, ende so verstaen moghte worden den Gedaeghden sulx ongehouden of onmogelijk te sijn, om doen (als neen) daer op alvorens reght versoekende, dat alsdan by ordre den Gedaeghde sal worden gecondemneert, hem eysscher op te leggen ende te betalen, alle alsulke costen, schaden ende interesse, als hy door 't ontberen ende wanleveringe vande voorsz verkochte landen heeft geleden ende sal komen te lijden ter somme van ---- guldens, ofte so veel meer of min als uyt de deductie vande sake bevonden sal worden te behoren, of anders &c. op als &c.

aliàs in mobilibus.

Tot verkocht roerend goed.

§. 12. Concludeert ten fine den Gedaeghden sal worden gecondemneert hem Impetrant binnen de Stad van Utrecht te leveren de verkochte 100. tonnen souts, ende te betalen de schaden ende interesse by hem Impetrant vermids de wanlevering alrede geleden en noch te lijden *quanti plurimi à tempore moræ*, ende daer beneffens de kosten in 't vervolgen van dese leverantie gedaen en noch te doen, *cum expensis*, of anders.

fin. reg.

§. 13. *Om limit scheyding van land te hebben, met relief.*

Concludeert ten fine den Impetrant, voor soo veel 't nodigh is, sal worden gereleveert ende in integrum gerestitueert, jegens alle laps des tijds, simpelheden ende versuym, dat hy niet tijdelijk tot scheydingh geageert soude mogen hebben, ende dat voort den Gedaeghde sal worden gecondemneert hem Impetrant de oude limiten tot de voornoemde sloot toe te restitueren, en dat tot dien eynde by een gesworen Landmeter, daert oe te committeren ende te beëden in presentie van Commissaris vanden Ed: Hove ieder van partijen sijne landen sullen worden aengemeten en sijn quote van mergentalen toegevoeght, volgens een ieder sijn titule, ende als uyt de deductie vande sake bevonden sal worden te behoren, ende dat voorts de selve mergentalen met goede ende evidente scheydselen van malkanderen gesepareert en gedistingueert sullen worden daer mede partijen landen ten eeuwigen dagen van malkanderen sullen sijn en blijven gescheyden, ordonnerende partijen malkanderen in 't maken der scheydselen goed wederwerk te doen, op dat alle controversien en verschillen, daer by verhoed en beslight mogen blijven, Condemnerende voorts hem Gedaegden aenden eysscher te betalen alle schade en interesse als hy geleden heeft, deur dat den Gedaegden meer als sijn contingente partije bevonden sal worden geoccupeert en genoten te hebben van sijn eysschers landen, en noch sal mogen genieten tot de effectuele scheydinge toe, ten minsten *à tempore litis* af, *cum expensis*, of anders &c.

§. 14.

§. 14. *In cas van Injurien*, Concludeert den Impetrant dat by den Hove sal worden verklaert dat hy by den Gedaeghden is geinjurieert, condemnerende hem oversulx d'selve injurien eerlijk en profijtelijk te beteren, *eerlijk* mits comparerende op een ordinaris rechtdagh inde audientie van desen Hove, ende aldaer opentlijk verklarende, dat hy de voorsz injurien uyt haestigheyd gesproken heeft, en dat hy vanden Impetrant niet en weet als eer en deugd, biddende daeromme Godt ende de justitie, en hem Impetrant so hy present is om vergevinge: *Profijtelijk* mits hem condemnerende inde somme van 100 goude realen, ⅓ tot behoef vanden armen alhier t'ander tot profijt van 't Weeshuys, en het derde tot profijt van hem Impetrant om by hem besteed te worden tot sijn discretie, of so veel min als bevonden sal worden te behoren, *cum expensis*, of anders &c. *In cas van Injurien.*

§ 15. *Of anders* eerlijk, mids comparerende den tweden reghtdagh na de sententie van desen in de audientie alhier bloods hoofs op sijn knijen, en verklarende dat hy vanden Impetrant niet en weet als eer en deugd, biddende daeromme de justitie ende den Impetrant, indien hy daer by wesen wil, om vergiffenisse, ende voorts van gelijke te doen daer den Impetrant is woonagtich, *Profijtelijk* mids betalende in handen vañ Impetrant 600 guld: by hem te imployeren tot sijn beliefte, also hy te vreden is te verklaren gelijke injurien om die, noch meerder, somme niet te willen lijden, behoudens nochtans de juste moderatie vañ Ed: hove, makende eysch van kosten, of anders, &c. *Idem.*

§. 16. *Ende also den Procureur Generael ook by gelegenheyd vande sake hem magh voegen.* *Idem Procureur Generael.*

Concludeert hy ten fijne partijen (sijnen verweerders in cas subject) respectivelijk sullen worden gecondemneert de quade feyten ende scheld-woorden malkanderen volgens haer request ende positien verweten, ende aengeseyt, active te verifieren, ende passive hem daer tegens te defenderen, ende alsoo daer van te purgeren, ende dat den Impetrant

failllerende inde probatie vande selve, of den Gedaeghde deficierende in sijn defensie, respectivelijk sullen worden gecondemneert in alsulke pœne corporele als sy na reghten ende exigentie vande sake bevonden sullen worden gemeriteert te hebben, ofte in alsulke pecuniele ende civile amende ofte boete als 't Hof arbitreren sal te behoren, midsgaders inde kosten van desen processe, of anders, &c.

ex l. Aquilia.

§. 17. *Tot reparatie van schade uyt sake van misdaet.*

Concludeert den Impetrant dat den Gedaeghde gecondemneert sal worden hem Impetrant af te houden ofte te restitueren alle de kosten van medicijns, chyrurgijns, ende medicamenten, de welke hy Impetrant tot curatie vande quetsure ende contusien heeft gedebourseert, ende sal moeten debourseren ter somme van --- guldens, ende daer boven noch voor sijn geleden smert, schade ende versuym, midsgaders voor de debilitatie ende krenkkinge van des Impetrants hoofd, ende deformatie en minkkinge sijner leden --- gulden of so veel meer of min als 't Hof sal arbitreren reght te sijn of anders &c.

in defloratie.

§. 18. *In cas van defloratie.*

Concludeert d'Impetrante dat den Gedaeghde sal worden gecondemneert voor de defloratie aen haer persoon begaen, haer te betalen de somme van 600. gulden, midsgaders 40. gulden voor de kraem-kosten ende voorts 't kind onderhouden ende besteden t'sijne kosten, of so veel meer of min als 't Hof sal arbitreren te behoren, cum expensis, of anders &c.

item tot trou alternative.

§. 19. *Of ook mede tot trouvv ende relief.*

d'Impetrante geadsisteert met P. haer vader ende vooghd, Concludeert (onder beneficie van relief, jegens hare abusive confessie of tekeninge met den Gedaeghden niet te doen gehad te hebben, ende allen aenkleven van dien,) ten fine den Gedaeghde sal worden gecondemneert d Impetrante *in facie Ecclesiæ* te trouwen, ofte by faute van dien haer behoorlijk doteren,

doteren, met een ſomme van -- gulden en daer beneffens te betalen de kraem-koſten tot 50. gulden by haer gehadt ende gedaen, midſgaders noch 50. gulden daer voor het kind voor dit jaer is beſtedet, ende voorts jaerlijx onderhouden tot gelijke ſomme, ofte ſo veel meer of min overal als uyt de deductie vande ſake bevonden ſal worden te behoren, cum expenſis, of anders &c.

§. 20. *En in cas van belofte van trou en defloratie,* *Idem*

Concludeert uyt de middelen vorens verhaelt ten fine den mede Gedaeghde gecondemneert ſal worden d'Impetrant *in facie Eccleſiæ* te trouwen, ofte ſijn beloofde trouwe te ſolemniſeren na behoren ende volgens dien d'Impetrante te houden voor ſijn wettige huyſvrou, ende te tracteren als een man ſijn vrou ſchuldigh is te doen ende dat P. ſijn vader ende vooghd Gedaeghde in deſe 't ſelve ſal gehengen ende gedogen: doch by aldien haer Impetrante deſe concluſie niet en ſoude konnen volgen (des jae) dat hy Gedaeghde in ſulken gevalle ſal worden gecondemneert d'Impetrante haer eer te verbeteren ende daer voor betalen de ſomme van ---- guldens ofte anders, tot diſcretie vanden Hove &c. op als &c.

§. 21. *In cas van overſpel tuſſchen vrou en man,* *Tot ſcheyding om overſpel.*

Ten fine d'Impetrante (*veniam agendi* geimpetreert hebbende) van den Verweerder haren man *quoad thorum & bona*, ofte in bed, en goederen ſal worden geſepareert, ende dat hy ſal worden gecondemneert d'Impetrante haer huwelijx goed te reſtitueren met de bruyloft-gifte ende boedel goederen, latende haer daer mede geworden als vry ende met haer eygen, midſgaders dat den Gedaeghde verklaert ſal worden vervallen te ſijn vande gifte ter cauſe van't huwelijk aen hem gedaen, tot behoef van haer Impetrante om hare vrije wille daer mede te doen: ende by ſo verre haer deſe concluſie niet *Arreſt.* en ſoude mogen volgen, daer op alvorens reght verſoekende, by ordre, dat den Gedaeghde ten minſten ſal worden gecondemneert,

demneert d'Impetrante uyt hare dotale goederen te geven alimentatie, ende onderhoud doen na qualité van haer persoon ende goederen, of anders &c.

Versoek van nodigh onderhoud.

48. Voorts staet te considereren dat dikwils ook eenige versoeken konnen worden gedaen, waer van inde conclusie mentie gemaekt moet worden, gelijk als een soon van sijn vader, een vrou van haer man, en andere die niet in bonis hebben, by provisie sekere somme eyschen tot alimentatie ende kosten, ende nodigh onderhoud of mede tot de kosten vanden processe, *de quo vide* Rebuf. *ad const. Reg. tit. de sent. provis.* Berlich. *Pract. Concl. 7. num. 79. par. 1. d. l. si instituta §. de inofficioso. ff. de inoffic. test.*

Clausule salutair.

49. Ende men moet ook reguard nemen datmen achter alle conclusien stelt de generale clausule *ofte anders tot alsulke andere fine en conclusie als hem oorbaerlixt is en best sal mogen volgen*, waer door alderhande actien ende alle remedien na reghten competerende inden eysch begrepen ende bedongen te sijn verstaen word, en daerom genoemt word *clausule salutair*, doch is geraden datmen de kosten vanden processe noch mede eyscht, also anders den Reghter niet gehouden soude zijn daer op te disponeren, vande vrughten, schaden ende interessen, midsgaders vande melioratie ende verbeteringh van goederen sal hier na inde proceduren van *Rei vindicatie*, of wedereysch van sijn eygen goed geseyt worden.

50. Dus verre vanden eysch met conclusie die den Gedaeghde door sijn Procureur over neemt, ende word hem dagh gegeven omme t'antwoorden in veertien dagen ofte langer na gelegenheyd van saken.

Versoek van exhibitie van instrumenten.

51. Ende so verre den Eysscher in sijnen eysch, ofte requeste in plaetse van eysch over geleyt, mentionerende is van eenige schriften, daer op hy sijnen eysch ofte requeste fundeert: So magh de gedaegde ofte verweerder op de rolle doen presenteren dit versoek:

B. &c.

B. &c. ſo hy procedeert gedaeghde requirant: contra A. ſo hy ageert eyſcher, ende requireerde verſoek doen.

52. 't Welk opgeleſen ſijnde verſoekt aldus: *Alſo den Eyſcher in ſijnen eyſch articule &c. mentie maekt van ſeker instrument daer op zijn eyſch gefundeert is, verſoekt daeromme alvorens te antvvoorden editie van 't ſelve inſtrument, om hem daer na te beraden* an cedere liti, an verò ultrò contendere velit.

53. Welk verſoek ſo wel van wegen den Eyſcher als den Verweerder magh worden gedaen als 't ſelve word gedaen binnen 14. dagen na dat ſy de ſchrifturen ontfangen hebben, in welke vande verſochte inſtrumenten word gementioneert.

54. Op welk verſoek den Gerequireerde gehouden is t'antwoorden binnen acht oft 14. dagen, ende ſulx doende conſenteren inde ſelve editie (die hy dan gehouden is te doen binnen drie dagen:) ofte anders redenen allegeren, waeromme hy daer toe ongehouden is.

55. Ende ſo verre de Gerequireerde in dit verſoek niet en wil conſenteren, om eenige redenen by hem geallegeert, ſo magh den Requirant daerjegens repliceren, ende weder de gerequireerde dupliceren; op welke altercatie ofte pleydoye van partyen alſdan by den Commiſſaris ter audientie vande Rolle ſittende gediſponeert word. aldus: *'t Hoff ontſeyt den Requirant ſijn verſoek*, ofte ter contrarie. *'t Hoff condemneert den Gerequireerde aen den Requirant te leveren copie vande brieven, daer van hy is mentionerende in 't articule van ſijnen eyſch*: ofte corter: *'t Hoff adjudiceert den Requirant ſijn verſoek.*

56. So verre dit of eenigh ander differentofte pleydoye eenige ſwarigheydt heeft, ſo doet de Commiſſaris ook wel op de Rolle ſtellen: *In advis*, dat is ick ſal deſe pleydoye van partyen binnen inde Camer voor 't volle Collegie vanden Hove verhalen, ende by den ſelven doen ordonneren ſomen bevinden ſal te behoren.

57. Maer ſoo verre de voorſz Commiſſaris inde deciſie

vanden differente merkelijke swarigheyd vind, indier voegen dat hy 't selve by hem selve niet begeert te decideren, nadien de sake *altiorem indaginem* requireert, So *ordonneert* den Commissaris *partijen ook wel desen aengaende te schrijven by memorien ende daer af te dienen t'acht oft te* 14. *dagen. Merul. lib.* 4. *tit.* 57. *cap. unic.*

58. Welke memorien daer na gemaekt worden in forme ende maniere als hier na volght: ende worden met een bygaende Inventaris overgeleydt volgens het 44. articule vande ordonnantie.

Memorien ofte corte Instructie in der sake van N. Requirant op ende jegens M. cum sociis gerequireerdens van Namptißiment.

Inden eersten staet te letten dat by den Requirant in desen geageert word uyt kraghte van seker testament 't welk &c. uyt alle welke middelen mijn E. Heere Commissaris wel sal konnen verstaen, dat 't Namptissement in desen versocht behoort &c.

Ofte anders in 't beginsel, volgens 't 44. articule van de ordonnantie.

Voor memorien inder sake van N. cum sociis so sy procederen Requiranten op ende jegens M. Gerequireerde.

Tenderende ten fine de Requiranten hun versoek van Namptissement van 't ge-eyste achterwesen sal worden geadjudiceert.

Staet te letten dat.

So persisteren de Requiranten by haer wel gefondeerde versoek op all's &c. siet hier van breder de Papegay vanden Heer Secretaris Alphen.

Reauditie art. 43.

59. So iemand van partijen aen 't appointement ofte interlocutoir by den Commissaris ofte Hove in manieren voorsz uytgesproken, (sonder partijen voor 't volle Collegie te ontbieden) niet en genoeght; mach daer van ten naesten Reghtdage Reauditie versoeken: op de verbeurte van sekere boete, volgens d'ordonnantie so bevonden word dat hy hem t'onreght beklaeght heeft.

60. Ende

60. Ende sijn versoek op de Rolle gelesen sijnde, *Concludeert alsdan tot retractatie immers tot reformatie ofte alteratie van 't appointement voorsz ende tot adjudicatie van sijn eerste conclusie cum expensis* : Ende de wederpartije daer tegen, *tot niet ontfanklijk ofte tot approbatie van 't selve cum expensis* : vide Merul. lib. 4. tit. 52. cap. 1. num. 3. 4.

61. Den Gedaeghde magh ook versoeken verklaringe van des Impetrants eysch, als die duyster is of generael, als *eyschende enige jaren pachten onder af-slagh als 't gene daer op betaelt is*; welke verklaringe den Eyscher gehouden is te doen, indien hy die doen kan, anders magh hy somtijds volstaen met den eed van 't selve niet te weten, de *quo v. tex. & gl. & Dd. in l.* 1. §. 40. *si quis argentum ff. depos.* Zanger. *de Except. p.* 2. *cap* 14. *nu.* 4. *& seqq.* Treutl. *p.* 1. *disp.* 4. *th.* 11. *lit. A.* Ook magh den Verweerder dit wel *in modum exceptionis inepti libelli & obscuri* objicieren *ante litiscontestationem*, *ende Concluderen tot absolutie vander Instantie cum expensis*: *de quo* Zanger. *d cap.* 14 *in pr.* *Declaratie vanden Eysch.*

62. Ook magh den Gedaeghden als den Eyscher ageert als cessie van actie ende reght van een ander verkregen hebbende, *alvorens t'antvvoorden versoeken dat den Eyscher sal by Eede verklaren vvat hy voor die actie den principael of eerste crediteur gegeven ofte geloofst heeft*, 't welk hy gehouden is te doen, also den Gedaeghde niet hoger magh worden gecondemneert als ter somme toe daer voor de actie is verkocht: *volgens d Ordonnantie der Stad Vtrecht* Rub. 28. *art.* 10. *ende l. per diversas* 22. *& seqq. C. mandat. & ibi DD.* Sand. *de Cess. act. cap.* 11. Ten ware dat den debiteur de naesting was aengeboden, ende hy gerefuseert hadde voor die prijs aen te nemen, of dat hy binnen 't jaer na dat hy kennisse vande cessie gehadt heeft, de selve niet en hadde genaest. Grot. 3. 16. *n.* 17. 18 *& ibi* Groenw. *& in d. l.* 22. of dat hy die by donatie verkregen hadde. Cujac. 16. *obs.* 16. *vide hic &* Menoch. 3. *praes.* 129. Damhoud. *pract. civil. c.* 49 & Rebuf. *ad Const. Reg. tom.* 2. *tract. ult.* *Cessie van Actie.*

Cautie pro judicato.

63. So als den eyſſcher hem eenige qualiteyt aen neemt daer op hy ageert, magh den Gedaeghde hem ook alvorens vorder te procederen, afvorderen dat hy ſijn bewijs overlegge daer mede hy ſijn geaſſumeerde qualiteyt vaſt make, of anders magh hy by faute van dien tegens hem exceptie van non qualificatie proponeren *Maran. par.* 6. *de except. nu.* 3.

64. Magh noch de Gedaeghde voor ende al eer hy antwoordt, *op de Rolle verſoeken* dat d'Eyſcher ſal gehouden ſijn te ſtellen *cautie voor 't gevvijſde vanden Hove:* midts preſenterende van gelijken te doen, 't welk den Eyſcher ook wel vanden Gedaeghde eerſt verſoeken magh: doch in Holland word dit niet geuſeert, ten ware d'een of d'ander van partijen een vreemdelingh ware, of inſolvent, of ſuſpect de fuga. Groenw: *in* §. 4. *Inſt. de ſatiſdat.*

65. Ende als partijen conſenteren ofte by den Commiſſaris *geordonneert vvord hinc inde te ſtellen cautie pro judicato* ſoo word verſtaen dat den Cautionaris vanden Eyſcher niet vorder verbonden is als voor de koſten: ten ware hy by reconventie in reghten betogen ware. Maer den cautionaris van den Gedaeghde is verobligeert *pro litis æſtimatione.* 1. *judicato. vide* Wurmſ. 1. *obſ.* 3. *nu.* 7. Everh. *conſ.* 91. *num.* 3.

66. Is mede geraden dat dit verſoek gedaen worde voor de litis conteſtatie, dat is voor ende aleer geantwoord is, ende contrarie concluſie genomen, na dien eenige, ende wel, willen ſeggen dat deſe exceptie dilatoir is: wiens nature is datmen de ſelve moet proponeren *ante litem conteſtatem vid.* Zang. *p.* 2. *cap.* 21. *in pr. de except. & d. art.* 41. *exceptis iis quæ gravamen ſucceſſivum habent, vel judicium retrò nullum reddunt, ſive de novo exoriuntur : de quibus vide* Treutl. *p.* 2. *diſp.* 26. *th.* 7. *& l. pen. C. de except. ibique Dd.*

67. Op dit verſoek van Cautie valt ſomwijlen different, als d'een ofte d'ander van partijen ſeyd geen ſuffiſante cautie te konnen vinden, ende daeromme ſuſtineert te mogen volſtaen

met

met cautie juratoir. *'t welk wanneer plaetse heeft of niet. v.* Treutl. *p.* 1 *disp.* 5. *th.* 2. en dat hy daer mede alsdan mach volstaen seyt Groenw. *in* §. 4. *inst. de satisd. per Auth. general. C. de episc. & cleric.*

68 Ofte seyd dat hy geen Cautie weet te bekommen onder 't resort, Jurisdictie ofte bedrijve vanden Gereghte voor welke geageert word, maer wel *in alia Provincia.* Sustinerende daerom te mogen volstaen mids aldaer stellende cautie: 't welk dan mede genoegh behoort te wesen, en by den Reghter so geordonneert worden ten eynde hy by gebreke vandien niet versteken blijft van sijn goed reght Merul. 4. 4. *c.* 1. *n.* 2. maer word anders verstaen by Groenw. *in l.* 7. §. 1. *ff. de satisd. & cons. Bat.* 188. *par.* 1.

69. Ende magh ook somtijds gesustineert worden dat partije sijn Cautionaris sal justificeren, dat is by den Gereghte waer onder hy geseten is doen verklaren ende bekennen dat hy suffisant is: welke Cautie *apud Practicos* genoemt word Cautie met justificatie, *& hoc casu Magistratus tenetur in subsidium: juxta tit. C. de Magist. conven.*

70. Op dit versoek partijen ten beyden sijden de sake gepleydoyeert hebbende, de Commissaris sittende ter audientie vande Rolle, disponeert uyterlijk tot *adjudicatie*, ofte *ontsegginge van 't versoek*, ofte *reguleert partijen diens aengaende te schrijven by memorien*, als boven verhaelt is, ende worden de borghtochten ofte cautien gepasseert op dese maniere.

Cautie pro judicato met Indemnitė.

Op huyden Compareerde &c. N. Borger &c. Renuncierende ende te buyten gaende sijn privilegien, ende constitueerde hem borge voor P. omme 't gewijsde vanden Hove te voldoen inder sake voor den voorsz. Hove hangende tusschen den voorsz P. als &c. ter eenre ende T. ter andere sijden, ende dit al volgende den appointemente vanden voorsz. Hove in date den &c. Tot versekerheyd van dien verbindende zijn persoon ende goed'ren, tot heerlijke en reale executie vanden voorsz Hove Ende de voorsz P. ten selven dage mede comparerende beloofde onder gelijke verband als boven sijn voorsz borge hier van te indemneren en schadeloos te houden. Actum &c. Cau-

Cautie Juratoir.

v. def. 41. Fab. C. de satisd. *Op huyden &c. N. ende verklaerde by Ede dat hy geen cautie ofte borge inden Landen van Vtrecht den voorsz Hove subject, en vvist te bekommen hem selven by Ede obligerende, ingevalle hy inde sake voor den Hove van Vtrecht hangende tusschen hem als &c. ter eenre ende T. ter andere zijden, succumbeerde, de kosten te betalen, ende geen goed vveerloos te sullen vvorden noch vervreemden*, in fraudem *vande selve cautie. Actum, &c.* andere formulieren siet in de voornoemde Papegay.

Electio Domicilii. 71. So verre ook een van partijen woont ofte hem onthoud buyten 't Land, Stad ofte jurisdictie van desen Hove, also het kostelijk soude vallen ende moeyelijk partije t'elkens te citeren, in saken daermen hem gehouden is te citeren: (als *ad jurandum de calumnia ofte in persoon te responderen per verbum Credit vel non &c.*) So magh d'ander partije *versoeken*, dat *partije gehouden sal sijn* domicilium *te eligeren binnen der Stadt Vtrecht, ofte vrijheyd van dien, daermen alle exploicten, die aenden Persoon te doen vallen, sal mogen doen.* 't Welk hy gehouden is te doen door hem of sijn Procureur: ende word gemeenlijk genomen ten huyse van sijn Procureur: waer van *laté* getracteert word *per* Rebuf. *ad Constit. Reg. tom.* 3. *de Domicilii electione.*

72. Maer den Gedaeghde moet voor al daer op letten of hem ook eenige exceptien in de saeke te pas komen ende bysonder eerst of hy ook aldaer hy geroepen is te reght behoort of gehouden is te staen, ende oversulx sal hy best doen ende nemen den eysch over vanden Impetrant *ende onvermindert sijn exceptien* dagh nemen om te antwoorden.

73. Want so hy simpelijk dagh neemt om te antwoorden sonder yet daer by te voegen of contrarie conclusie neemt, word verstaen dat hy in den Reghter bewilligt ende van sijn exceptie declinatoir versteken soude zijn, Hogerbeets *inleyding act.* 1.

74. Als hy dan bevindt dat hem dese exceptie declinatoir te

te pas komt, ſal hy ten dage dienende excipieren, ende ſeggen dat hy voor den Reghter daer hy geroepen is niet en is juſticiabel ende concluderen, (behoudens de eerwaerdigheyd van den Hove oft Gerecht) tot abſolutie vanden inſtantie ende Renvoy voor ſijn competente Reghter *cum expenſis* &c.

75. Waerjegens partije dikwils antwoord en ſuſtineert dat hy gehouden is aldaer te reght te ſtaen, ende Concludeert midſdien tot rejectie vanden geproponeerde exceptie, ende dat hem ſal worden geordonneert ten principale te antwoorden.

76. Ende diſponeert hier op Commiſſaris na gelegenheyd als voren geſeyt is, of ordonneert partijen ook wel diens aengaende te ſchrijven by memorien, de welke ſo wel aen d'een als d'ander ſij de geſondeert worden, *ex titt. ff. & Cod. de judic. & Decret. de for. compet. ibique DD.* ende d'ordonnantien, reghten en Doctoren hier vorens verhaelt.

77. Doch by aldien den Gedaeghde ofte Verweerden hem laet bedunkken, dat hem boven de voornoemde exceptie noch eenige andere exceptien competeren, te weten *litis pendentiæ, litis finitæ,* ofte *rei judicatæ* of diergelijke, ſo is hy gehouden alle deſe exceptien te cumuleren ofte teſſens te proponeren, volgens d'ordonnantie *art.* 39. *v. &* Mynſ. 5. *obſ.* 89. 90. *l. in hac actione.* 3. *§. ibidem ſubjungit.* 13. *& ibi* Coſtal. *ff. ad exhibend.*

78. Ende ſulx doende, *concluderen eerſt ende voor al tot renvoy als boven, en ſo verre hem deſe concluſie niet en ſoude mogen volgen, tot abſolutie vander inſtantie* (in reghten genaemt, *Abſolutoria ab obſervatione judicii*) *met de koſten van dien:* ende magh den Verweerder in deſe exceptien, ende diergelijke, die *litis ingreſſum* impedieren, perſiſteren, ſonder ten principale te concluderen, volgens d'ordonnantie art. 39. voorſz.

79. Onder de exceptien *litis pendentis*, ende *litis finitæ*, werd mede begrepen *d'exceptie van compromis* voor arbiters aengegaen

gaen ende *de uytspraecke daer op gevolght*, mits dat daer van blijke by een publijk instrument, of by ondertekeninge vande compromittenten, gelijck mede de exceptie van transactie alleenlijk competeert als daer van blijkt by een publijk instrument ende ondertekening van partijen, Groenw. *instit. de except.*

80. Ende word byde Gedaegdens op dese exceptien *geconcludeert dat sy sullen vvorden geabsolveert vande instantie cum expensis*, ende by den aenlegger ofte geexcipieerde ontkennende de voorsz litispendentie, gewijsde, ende transactie ter contrarie *ten fine d'exceptie byden Gedaeghde geproponeert sal vvorden gerejecteert, ende hem geordonneert ten principale te antvvoorde binnen* 14. *dagen op den eysch ende conclusie by den eyscher gedaen ende genomen.*

81. Doch volgens de practijke van den Hove van Utrecht en machmen de exceptie van compromis niet inhereren, ende wordt de selve ook niet begrepen onder de exceptie van litispendentie, als meer malen by den selven Hove verstaen is. Maer men moet weten dat dese exceptien niet anders en competeren oft gefondeert sijn, als wanneer d'selve hangende sijn, of gedecideert, verbleven of getransigeert, tusschen de selve personen, inde selve sake, ende uyt de selve oorsake geeyscht waren, ende een van drie ontbrekende is de exceptie niet gefundeert, *vid. l.* 3. *&* 7. *in pr. &* §. 1. 4. *& l.* 11. 12. 13. 22. *& l.* 27. *ff de excep. rei jud:*

82. Ook en obsteert de exceptie litispendentis niet als partije voorde litiscontestatie vanden Gedaeghde gerenuncieert heeft vande instantie cum expensis. Sande *l.* 1. *tit.* 7. *def.* 1. Maer als den Gedaeghde gelitiscontesteert heeft, en magh den eyscher niet tegen dank vanden Gedaeghde renuncieren ende hem voor een ander Reghter betrecken, Gail. 1. *obs.* 74. *nu.* 5. &c. Zanger. *de except. par.* 2. *cap.* 1. *nu.* 82. *per l.* 30. *ff. de judic.* gelijk mede als den Gedaeghde eysch in reconven-

ventie gedaen heeft, daer van niet magh renuncieren om den eysscher in conventie elders te convenieren, *Ant. Matth. de judic. disp.* 8 *th.* 31. als voren geseyt is.

83. Dat meer is, als den Gedaeghde daer aen gelegen is, dat zijn sake by sententie worde gedecideert, so en magh den eysscher ook niet van sijn actie reght ende instantie renuncieren, Sande 1. 18. *def. unic.* Cancer. *var. res.* 3. *c.* 18. *nu.* 177. *&c.* Pekk. *de jur. sist. c.* 48. *in fin.* Damhoud. *prac. civ. c.* 202. *& ibi* Tulden.

84. Dese exceptien litis finitæ ofte litis pendentis geproponeert zijnde ende bepleyt, word daer op by den Commissaris gedisponeert by admissie ofte rejectie vande geproponeerde exceptie, ende als die gerejecteert word, ordineert hy voort den Gedaeghden ten principale te antwoorden, als voren.

85. Maer als den Gedaeghden eenige *exceptien* heeft geproponeert die *litis ingressum* niet en impedieren, als sijn *præscriptionis, pacti de non petendo. solutionis, compensationis, non numeratæ pecuniæ. Novationis S Macedoniani, Velleiani, falsitatis simulationis, Cessionis, erroris, nullitatis metus, non impleti contractus*, ende meest alle andere exceptien peremptoir, so word meest tijds by Commissaris *geordonneert of gedisponeert, dat den Gedaeghde, onvermindert sijne exceptien ten principale sal antvvoorden*, daer toe ook by den eysscher word geconcludeert by antwoord op de exceptie.

86. Ende staet te noteren dat de exceptien die den principalen debiteur competeren ook sijne borgen die mede geroepen zijn te baet komen, so die reel sijn ende de sake concerneren. ende niet de persoon, *v.* §. *ult. Inst. de replicat. l.* 11. *C. de except. l.* 15. *pr. ff. de fidejuss. l.* 7. *l* 19. *ff. de except. l.* 1. §. 8. *ff. quar. rer. act. non dat.* Val. Franc. *de fidejuss. cap.* 3. *ende datmen de exceptien in voegen voorsz ten principale noch by replijq ende duplijq magh allegeren.*

Antwoorden conclusie. 87. So wanneer dan den Gedaeghde ten principael moet antwoorden, ſal hy eerſtelijk wel overleggen, wat hy tot antwoord te ſeggen heeft, tot wederlegginge vanden eyſch, ende dan de ſelve antwoordt pertinentelijck doen inſtellen, ende in 't eynde van dien contrarie concluſie nemen tegen de concluſie vanden Eyſcher die meeſt-tijds is, *te vveten, dat d' Eyſcher by ſententie verclaert ſal vvorden, in ſijn eyſch ende concluſie te vveſen niet ontfankkelijk, noch gefondeert, ende den Gedaeghde daer van geabſolveert* cum expenſis, *ofte anders &c. op all's &c.*

Ook concludeertmen vvel by gelegenheyd van ſaken, dat den *Eyſcher in ſijn eyſch ende concluſie verclaert ſal vvorden te weſen niet ontfankkelijk noch gefondeert, Emmers voor als noch, ende in voegen gedaen, Abſolverende daer van &c.*

88. Maer als den Gedaeghde geordonneert is onvermindert ſekere exceptie by hem geproponeert ten principale te antwoorden. *So concludeertmen eerſt tot abſolutie vander Inſtantie* cum expenſis, *ende indien den Gedaeghde deſe concluſie niet en ſoude mogen volgen, daer op alvorens reght verſoekende, by ordre, ten fine den Impetrant in ſijn eyſch ende concluſie &c. als voren.* *By exceptie.*

89. Item ſo wanneer den Gedaeghde by ſijn antwoord eenige preſentatie heeft gedaen, daer mede hy verſtaet dat den Eyſcher hem behoort te laten genoegen, ende dat hy volſtaen magh: *So concludeert hy Gedaeghde onder de voorſchreven preſentatie, ende by refuys van dien, tot niet ontfankelijk, ende abſolutie, als vorens.* *Onder preſentatie.*

90. Noch ſo wanneer den Gedaeghde ietwes wederom vanden Eyſcher heeft te pretenderen, magh hy 't ſelve mede in ſijn antvvoord ſtellen, ende 't ſelve by reconventie van hem eyſchen ende *Concluderen eerſt in conventie tot niet onfankkelijk, abſolutie ende coſten, ende doende eyſch in reconventie, ten fine den Verweerder in reconventie ſal worden gecondemneert, hem Impetrant in conventie te betalen de voorſz. ſomme van &c. met* *Onder eyſch in reconventie.*

den

den interesse van dien jegens den penning xvj à tempore moræ, *over al* cum expensis: *of anders &c. op all's &c.*

Of so hy Gedaeghde eenige compensatie heeft geallegeert ofte cortingen van penningen ofte andersins hem weder competerende geallegeert, ende gepresenteert de reste te voldoen naer voorgaende liquidatie, *Concludeertmen onder de voorsz presentatie ende by refuys vande selve, dat den Eyscher in sijn eysch by conventie gedaen, verclaert sal vvorden te vvesen niet ontfankelijk noch gefundeert, ende den Gedaeghde daer van geabsolveert, ende doende voorts, by refuys vande selve presentatie, eysch in reconventie, ten fine, den Vervveerder in 't selve cas sal vvorden gecondemneert, hem Eyscher in Reconventie te betalen &c. ofte so veel min of meer als 't Hof uyt de deductie vande sake bevinden sal te behoren, of anders &c. op all's &c.* *Onder presentatie ende reconventie.* 213.

91. Ende so wanneer desen eysch in Reconventie, alsо by den antwoord in conventie word gedaen, so gaet het proces, so in conventie als Reconventie *pari passu*, ende gelijk voort *v.* Maran. *par.* 4. *dist.* 6. Merul. *prax. lib.* 4. *tit.* 43. *cap.* 1. *& seqq.* Treutl. *par.* 1. *disp.* 25. *th.* 13. Ende so den Eyscher in conventie niet wil antwoorden of procederen magh hy ook in reconventie niet gehoort vvorden. *l.* 33. §. 3. *l.* 43. §. 4. *de Procurat.*

92. Dient ook niet vergeten, dat partijen in 't begin vanden processe, eer geantwoord is, ofte ook wel na mogen versoeken *hinc inde, te doen den Eed van niet te calumnieren*, welken Eed huydendaeghs in Holland weynigh gebruykt vvord, ob metum perjurii: Groenweg. *ff. de interrog. in jure fac.* ende daer van siet d'Ordonnantie van den Ed: Hove: Rub. 8. *art.* 19. 38. Maran. *par.* 6. *act.* 1. Damhoud. *prax. civ. c.* 151. Merul. *prax. civ. lib.* 4. *tit.* 44. *cap.* 5. *nu.* 5. *&c.* *Den Eedt van niet te calumnieren.*

93. Vorders den antwoord gereed sijnde, word die ten dage dienende, door des Gedaeghdes Procureur, (na dat hy sijn procuratie vertoont heeft) overgegeven op de rolle, als hier voren vanden eysch geseyt is, ende conclusie ter contrarie genomen.

94. *Ende in cas van arreſt*, Concludeert den Gedaeghde ende gearreſteerde dat het arreſt ſal worden verklaert qualijk ende t'onreght gedaen, ende den Eyſcher ende arreſtant gecondemneert 't ſelve coſteloos ende ſchadeloos af te doen, *cum expenſis*.

95. *Ende in arreſt panael*, Concludeert tot ſubreptie ende obreptie van 't mandement penael, ende voorts dat de bevelen uyt kracht van dien gedaen met het arreſt ſullen worden afgedaen ende den Impetrant verklaert niet ontfanckelijk en by orde tot abſolutie van den eyſch ende concluſie jegens hem genomen, ende dat de bevelen penael by proviſie ſullen vvorden gemuteert in ſimpele bevelen, *cum expenſis*.

§. 1. *Ende tegen verſochte demolitie van nieuvve vvette, den Gedaeghde preſenterende te ſtellen cautie voor de demolitie van 't vverk*, Concludeert onder de voorſz preſentatie, eerſt tot ſubreptie ende obreptie van 't mandement penael by den Impetrant verkregen, eñ voorts tot niet ontfankelijk in den eyſch ende abſolutie van dien, ende dat de verſochte proviſie hem Impetrant ſal vvorden ontſeyt, of anders &c. *cum expenſis*.

§. 2. *Ofte in cas van ſervituyt*, Concludeert ten fine den Impetrant ſal worden verklaert in ſijn eyſch ende concluſie te weſen niet ontfankelijk noch gefundeert abſolverende daer van den Gedaeghde, ende dat de verleende interdictie jegens den Gedaeghden ſal worden afgedaen, ende hem gepermitteert ſijn werk voort op te maken &c.

§. 3. *In cas van injurien ſuſtinerende den Gedaeghde ſelf geinjuricert te ſijn*, Concludeert ten fine verklaert ſal worden den Impetrant by hem Gedaeghde niet geinjurieert te ſijn, maer wel den Gedaeghde van hem ter contrarie, ende dat daeromme den Gedaeghde doende reconventie, concludeert dat den eyſch van den Impetrant tegen hem geretorqueert ſal worden, ende overſulcx dat hy in conformite van de ſelve in reguard van den eyſch ſal worden gecondemneert, ende

voorts

voorts tot niet ontfanckelijk absolutie ende kosten, of anders &c.

§. 4. *In cas van trou, in reconventie*, Concludeert dat by sententie van den Hove sal worden verklaert dat d'Impetrante geen reght of actie van trouw op sijn Gedaeghdes soon heeft, en dat den Gedaeghde van haer eysch ende conclusie sal worden geabsolveert en doende eysch in reconventie ten fine dat sy Impetrant sal worden gecondemneert te gehengen ende te gedogen dat sijn Gedaeghdes in conventie soon hem met een ander met consent van sijn naeste vrunden in wettige trouwe en huwelijk magh begeven, *cum expensis*, of anders &c.

§. 5. *In cas van scheyding om overspel in reconventie*, Concludeert ten fine d'Impetrant in hare eysch fine ende conclusie, verklaert sal worden niet ontfanckelijk noch gefundeert, ende den Gedaeghde daer van geabsolveert, ende doende eysch in reconventie ten fine dat de Verweerster in 't selve cas sal worden gecondemneert, haer wederom by den Eyscher haer getroude Man te begeven, ende den selven alle behoorlijke gedienstigheyd ende gehoorsaemheyd presteren, ende met hem converseren als een vrou schuldigh is te doen, midsgaders restitueren ende weder in brengen, al 't gene sy versleept, vervoert ende verbroght heeft, van dat sy de wille gehadt heeft van hem te scheyden, latende hem d'administratie van hare goederen, sulx als hy die gehadt heeft, makende eysch van kosten of anders &c. ende so voorts in andere saken na exigentie.

't Gebeurt ook wel, datter een derde voor den Gedaeghde *vvil intervenieren*, ende sich voor hem sterk maken, die in reghten genaemt word, *offerens se liti alterius*, op wiens name ende niet op den name vanden Gedaeghde ofte Verweerder alsdan den antwoord gemaekt word.

Welken antwoord by den Eyscher gesien sijnde, mach de

de selve seggen, dat hy niet en magh noch behoort geadmitteert te worden als *intervenient*, voor ende aleer hy suffisante Cautie voor 't gewijsde stelle, siet Groenw. §. 4. *&* 5. *instit. de satisdat.*

96. Magh ook, *in certis casibus*, seggen dat dese *interventie* niet behoort geadmitteert te worden, al worde by den intervenient suffisante cautie gestelt: maer dat niettemin den Gedaeghde self *in judicio* sal moeten blijven, ofte dat ten minsten de sententie die tegen hem sal gewesen worden, tegen den principalen contendent sal executabel sijn, *v.* Groenw. *d.* §. 5. Sonderlinge so wanneer by sodanige interventie *causa actoris fieret deterior: veluti si interveniens sit potentior, vel cavillosus, vel pro parte tantum causam defendere velit. v.* Molin. *de divid. par.* 2. *nu.* 480. *de quo v. Dd. in l. si actor. ff. de procurat: ibique* Maran. *nu.* 74. *& Alex. & Dd. communiter in l. sæpe* 63. *ff. de re jud.* Merul. *prax. civil. lib.* 4. *tit.* 47. *cap.* 1. Damhoud. *prax. civil. cap.* 98. *ibique* Thuld. Treutl. *p.* 2. *disp.* 23. *th.* 5. *lit. e.*

97. Hier beneffens magh een derde (die by het beleyden van eenigh proces, ende de decisie van dien eenighsins geinteresseert soude worden) by request ofte versoek, op de Rolle doen versoeken geadmitteert te worden, omme hem in den selven processe te voegen met een van partijen, de welke hoe ende wanneer daer toe geadmitteert word, *tradunt late Dd. præallegati: art. prox. locis. ibid: allegatis.*

98. Dese interventie ende voeginge, sijn na reghten ende stijl toegelaten, ende den reghten meest conform, ende magh ook na de litiscontestatie geschieden, voor de Conclusie in Reghten, ook tegen wil ende dank vanden principael, mits dat hy het proces aen neme in sulken staet, als hy het gefurneert vindt, ende dat het voegen pertinent sy ende gelijkformigh d'actie van den principale partije, anders can de interventie ende voeginge geen plaets hebben, ende magh tegen hem geconcludeert worden tot niet ontfankkelijk, ende dat hem

hem sal worden geordonneert sijn actie by nieuwe instantie te institueren *juxta l. 63. ff. de rejud. l. pen. de pet. hared. l. 57. de rei vend.* Gail. 1. *obs.* 69. *nu.* 2. *& obs.* 71. *nu.* 9. 10. 11.

99. Ende sijn dese twee, meest in alle pointen van gelijke nature, uytgenomen dat interventie plaets heeft als de sake hem principalijk aengaet, ende ook hem presenteert om de sake uyt te voeren, ende dat den Gedaeghde ofte Eyscher daer hy voor intervenieert uyt den processe gelaten sal worden, ende de voeginge heeft plaets alleen voor des gevoeghdes interesse, ende mogen haer so wel voegen ofte intervenieren voor den Eyscher als Gedaeghde, ende als de voeginge geschiet voor de litiscontestatie, word in de conclusie sijn naem als gevoeghde gestelt, ofte so hy na comt, word het selve inde schrifturen uytgedrukt.

100. Ende dewijle des Intervenients actie moet wesen gelijkformigh met des principales actie, ende dat hy het proces moet aen nemen en vervolgen in sulken staet als het is *tempore interventionis*, so en is hy niet gehouden te litiscontesteren als twelke by den principael alrede gedaen is, *Auth. nunc si hæres. C. de litigios.* maer hy moet redenen van interventie stellen als partije contradiceert, de welke den Reghter hem magh ordonneren te bewijsen, so die pertinent ende relevant sijn, Gail. *d. loc.* maer als daer is publicatie van bewijs ende getuygen so en magh den Intervenient in de sake, op de selve ofte directelijk contrarierende articulen geen nieuwe getuygen produceren, also den principael self dat niet vermagh, noch ook na de conclusie in reghten nieuwe instrumenten produceren Gail. *d. obs.* 71. *nu.* 12. *&* 17. *cap. cum dilectus ext. de fid. instr. l.* 4. *C. de re judic.* als onder relief waer van hier na.

101. Geheel wat anders ist als een derde hem comt opposeren, want die alleen sijn eygen interest vervolght, ende sustineert dat geen van beyde contendenten tot de sake in questie reght heeft, dan hy alleen.

102. Hier

102. Hier komt na by de maniere diemen inde twede instantie gebruykt, als iemand voor ſijn intereſt appelleert daer genoeghſaem op de ſelve maniere geprocedeert werd.

103. Ook kan na de ſententie een derde oppoſant inde executie ſomtijds gehoort worden, want de executie kan niet gedaen worden tegen een derde die niet verdagh vaert nochte in het proces bekent is, *Myns.* 3. *obſ.* 73. daer van hier na breder.

104. Eyndelijk ſtaet te noteren dat den Gedaeghde komende te antwoorden ofte ſijn defenſie op den eyſch te proponeren, datelijk daer door verſtaen word te litiſconteſteren, ſulx dat den Reghter uyt het verhael van de ſake van beyde ſijden gedaen daer van begint kenniſſe te nemen, twelk van grote conſideratie is, alſo na onſe coſtumen van die tijd af te intereſſen beginnen te lopen, ende toegeweſen worden die ex mora verſchuldight zijn, Groenweg. *in l.* 12. *C. de contrah. & commit. ſtip.* Zyp. *de uſur. in fin.* en ook daer door den tijd tot præſcriptie lopende word opgehouden ende geſcheurt, *l.* 26. *C. de R. V.* ende andere effecten meer daer uyt volgen, waer van Maran. *par.* 6. *memb.* 10. maer als den Gedaeghde ſijn defenſie niet peremtoirlijk voorſtelt, ſo komt eerſt na het derde defaut het effect van litiſconteſtatie Neoſtad. *dec.* 27.

105. Vorders dan den antwoord overgegeven, ende eyſch gereſtitueert zijnde, moetmen hem beraden om op den antwoord te repliceren: ende ſomen bevind daer in niet te ſijn dat wederlegginge behoeft, maghmen ten dage dienende op de Rolle, *voor replijq perſiſteren by zijn eyſch*, in welken gevalle ook den Gedaeghde is gehouden *voor duplijq te perſisteren by ſijn antvvoord*, en is dan het proces volſchreven tot diſpoſitijf toe.

106 Maer men moet acht nemen dat de Replijq word toegeſtaen op dat den Impetrant by ſijnen eyſch iet voegen of iet daer van verminderen kan of ſijn intentie met nieuwe rede-

nen

nen ende positien versterken, ende partijes argumenten wederleggen insonderheyd mede om de presentatien, by den Gedaeghde gedaen, te accepteren ofte te limiteren en debattheren by insuffisantie, ende andere conditien voor te werpen, en contra presentatie doen, ende onder de selve en by refuys van dien sijn conclusie nemen, als boven geseyt is, want 't gene in feyten bestaet en by den Impetrant of den Gedaeghde in hare schrifturen van eysch antwoord, replijq daetlijx niet en is geposeert, daer op mogen sy daer na geen productie van bewijs doen, of sy souden by requeste moeten versoeken eenige additionele feyten te mogen poseren, tot hare costen, daer van hier na breder.

107. By so verre nodig is enige poincten te wederleggen, of van nieus te stellen, so moetmē replijq maken, en ten dage geset daar van dienen, restituerende den antwoord, en *Conclude-rende, persisteert men by sijn eys, en welgefondeerde conclusie van dien.*

108. Waer jegens den Gedaeghde wederom ten dage gestelt dient van duplijq restituerende replijq, ende *Concluderende, persisteert by sijn antvvoord ende conclusie van dien* ende is dan het proces volschreven tot dispositijf toe.

109. Doch so den Eyscher bevint, dat den Gedaeghde in sijn duplijq eenige nieuwe feyten heeft geposeert, soo magh den Eyscher op de Rolle versoeken, dat hy daer tegens sal mogen schrijven by triplijq, 't vvelk hem altijd gepermitteert word, dogh voor 't Hof van Holland geschiet het selden.

110. Des so magh den Gedaeghde daer tegen schrijven by quadruplijq, in forme ende manieren als van replijq ende duplijq geseyd is, ende so voorts.

111. Ende so veel belanght de sake van Reconventie, als den Gedaeghde in Conventie heeft geantwoord en eysch gedaen in Reconventie, so magh den Impetrant of Eyscher in conventie daer op weder ten dage dienende, overgeven Replijq in conventie, ende antwoord in Reconventie: *ende* *Andvvoord in Reconventie.*

Concluderende in conventie, persisteren by sijn vvel gefundeerde eysch ende conclusie van dien, ende in Reconventie tot niet ontfankelijk absolutie ende costen, of anders &c. op all's &c.

112. Of magh ook wel by exceptie op den eysch in Reconventie antwoorden, ende *concluderen in Reconventie tot absolutie vander Instantie*, cum expensis, *of anders &c. op all's*, of ook *onder presentatie, ende by refuys van dien, Concluderen tot niet ontfanklijk Absolutie ende costen*, gelijk te vorens by antwoord in Conventie is geseyd, na exigentie vande sake.

113. Waer jegens den Gedaeghde in Conventie, ende Eyscher in Reconventie wederom duplicerende in Conventie, ende Replicerende in Reconventie, *Concludeert en persisteert, so in conventie als Reconventie, by sijn voorgaende schrifturen, ende conclusien van dien.*

114. Waer na den Eyscher in Conventie, ende Verweerder in reconventie alleenlijk te *dupliceren* heeft *in Reconventie*, ende *Concluderende te persisteren by sijn antvvoord, ende conclusie in Reconventie gedaen ende genomen.*

115. Ten ware den Eyscher in Reconventie, in zijn duplijq in Conventie, eenige nieuwe feyten hadde gestelt, in welken gevalle den Verweerder in Reconventie, ook triplijq in Conventie soude mogen schrijven, als hier voren geseyt is.

116. Gelijk mede, so den Eyscher in Conventie in zijn duplijq in Reconventie, eenige nieuwe feyten hadde geposeert, den Verweerder in Conventie ook wederom by triplijq in Reconventie soude mogen schrijven.

117. Ende de sake in manieren voorsz tot duplijq volschreven zijnde, nemen voort partijen *dispositijf*, te weten *in feyten*, *ofte* te dienen *by acten*, dat is geseght, so verre in partijen schrifturen eenige feyten gestelt zijn, diemen nodelijk moet bewijsen, tot victorie vander saken, by getuygen, ofte recolement van geschriften niet autentijq sijnde, so moetmen nemen dispositijf in feyten. *tvvelkmen inHolland noemt Acten maken ende productie te doen.*

Art. 14. dispositijf.

Ende

118. Ende so verre dese feyten bewesen mogen worden sonder getuygen, by acten ende autentique geschriften, so neemtmen dispositijf, te dienen van acten ende munimenten. *v. art.* 37. 38. *Rub.* 8. vande Ordonnantie vanden Hove. twelkmen in Holland noemt *Acten maken ende dienen.*

119. Maer als partijen discorderen, d'een willende seggen dat het proces wideerlijk is, ofte getermineert magh worden op acten ende munimenten, of dat die feyten diemen bewijsen wil, ter materie irrelevant zijn, dat is, ofse al bewesen worden, hem evenwel niet en souden mogen helpen. Ende d'ander partije ter contrarie is sustinerende: So magh de gene, die sustineert dat het proces getermineert kan worden op acten ende munimenten, versoeken, *dat zijn partije gehouden sal sijn, met hem te nemen dispositijf by acten tot sijn pericule,* 'twelk hem alsdan geaccordeert moet worden: al waert ook dat de Commissaris anders mochte verstaen hebben: *volgende 't* 14. *art. vande Ordonnantie.*

120. Ende als partijen volgens dien genomen hebben dispositijf by acten, so furneren beyde de partijen haer proces eerst, ende overleveren alsdan hare sakken inde Griffie, met haer Inventaris van acten ende munimenten, welkens Inventaris formule hier na volgen sal.

't Welk gedaen sijnde leveren biletten over, waer inne sy versoeken, dat *d'Heeren gelieve haer proces te termineren* ongedecideert *hangende voor den Hove tusschen &c.*

121. Welk proces alsdan by 't Hof gevisiteert word, ende so verre 't selve Hof bevind 't proces terminabel te sijn op de geexhibeerde acten, doen alsdan recht ende justitie, mits gevende definitive sententie.

122. Maer soo verre dat het Proces op de geexhibeerde acten niet getermineert magh worden, overmids by partijen in haer schrifturen eenige feyten ter materie relevant gestelt sijn, in sulken gevalle: *'t Hof altererende het dispositijf van partijen,*

tijen, reguleert de selve in feyten contrarie, Ordonnerende hemluyden de selven te verifieren voor Commissaris by den Hove te committeren.

Welke Commissie ter Enqueste ordinaris onder 't zegel aldus plagh te luyden: *De President ende Raden, &c. onsen lieven ende getrouwen Medebroeder inden Rade &c. salut ende dilectie. Also inder sake ende processe voor ons hangende tusschen N. so hy procedeert met sijn consorten Eyschers ten eenre, ende N. ook met sijne consorten Verweerders ter andre sijden, so verre geprocedeert is dat de voorsz partijen geappointeert zijn in feyten contrarie, ende geadmitteert tot haerluyden productie, ende d'voorsz Eyschers van node is hare feyten ende vermeten te verifieren met getuygen ende andere probatien: So ist dat wy u ordonneren, daer toe committerende by desen, dat (de voorsz partijen voor u geroepen, ende comparerende ofte haerluyden Procureurs:) gy hoort en examineert by Ede alst behoort, alsulke personen en getuygen, mitsgaders overneemt alle alsulke brieven, munimenten, ende Inspectien, en anders, als de voorsz Eyschers ofte haerluyden Procureurs tot justificatie van hare feyten ofte vermeten voor u produceren, en exhiberen sullen willen: en alle 't gunt gy daer bevinden sult, stelt ende redigeert by goede verklaringe ende declaratien in geschrifte autentijque alst behoort, omme 't selve ons secretelijk overgebracht sijnde, voorts daer mede gedaen te worden na behoren, van 't welk te doen wy u geven volcomen macht, autoriteyt en sonderling bevel. Ontbieden daeromme en bevelen alle Officieren, Dienaren en Ondersaten, &c. dat sy u dit doende rustelik voorstaen en obedieren: Gegeven Vtrecht &c. siet hier de Papegay van Holland.*

123. Doch om partijen te soulageren, ofte te verlichten van onnutte kosten, seyd 't Hof wel aldus: ende ware goed dat sulx altijd geschiede: 't Hof altererende het dispositijf van partijen, reguleert *partijen in feyten contrarie: Ordonnerende de selve te bewijsen de feyten gestelt, articulo . . . . & . . . . . &c. omme 't selve bewijs gesien ende het proces wederom in state gebrocht sijnde, uyterlijk getermineert te vvorden, somen bevinden sal te behoren.*

124. Volght

124. Volght nu inde ordre van procederen, *den termijn van Productie van bevvijs* der meriten vande ſaeke inde voorſz proceduren geſtelt ende aengetogen, 't welk het ſwaerſte ende moeyelijkſte is van een proces, ende daerom by de Practiſijns de *Moord-kuyl* word genoemt, om dat de proceſſen daer in dikwils ſmoren en verſterven, men moet dan overleggen wat bewijs men by de hand heeft of weet te bekomen, om ſijn poſitien en feyten tot victorie vande ſaeke dienende den Reghter te doen blijken ende voor beweſen houden.

125. So veel de queſtien, die in reghten beſtaen, belangt de ſelve behoeft partijes Advocaet by Inventaris niet te ſtellen, met wat reghten ende Doctoren hy 't ſelve vaſt maekt, ende alſo ſijn tegenpartije occaſie geven om die te ſubverteren, maer heeft alleen daer van den Reghter te onderrichten met een goed advertiſſement ofte inſtructie van Reghten by ordre ingeſtelt en 't ſelve, ſo het nood is, beſloten overgeven.

126. Vorders feyten aengaende die partijen in haer ſchrifturen ſelf bekent hebben, behoeft ook daer van geen nader bewijs, als aen te wijſen in wat ſchrifture ende articule ſy 'tſelve hebben bekent ende aengenomen, want *confeßie* van partije in judicio alſo gedaen is volle ende de beſte proeve, *l.* 1. 3. & 6. *pr.* §. 2. *ff. de confeſſ.* Weſemb. *par. eod. nu* 8.

127. Reſteert dan dat de reſte beweſen word of met *inſtrumenten*, of met *getuygen* ende hare *depoſitien*, ook wel *met eeden*, ende *præſumptien* of *conjecturen*, daer ſomtijds veele (die alleen niet veel bewijs geven ſouden) by den anderen comende, volcomen proeve maken, ofte maken dat partije de laſt op ſijn hals comt om te proberen, de quo Menoch. 1. *præſ.* 40. & 41. & 5. *præſ.* 3. Berlich. 1. *prac. concl.* 36.

128. Want hier aen veel gelegen is wie gehouden is iet te bewijſen, en daer over word dikwils queſtie gemaekt en voor een generale regel gehouden, dat iemand die wat ſeyt en affirmeert gehouden is 't ſelve te bewijſen, ende niet die iet

negeert *l. 2. ff. de Probat. & præsumt. l. 2. l. 23. C. de probat.* maer alſo 't ſelve veeltijds faelgeert, ende ſijn exceptien heeft, ſo is het vaſter ende generaler waer, *dat die gene het ſy Eyſſcher of Vervveerder, die iet ſeyd in reghten om daer door ſijn reght te bekomen of te verdedigen, daer in geen geloof heeft, voor dat hy 't ſelve bevvijſe, ten vvare hy de præſumtie voor hem hadde:* Colleg. Argentor. *Pandect. lib. 22. tit. 3. nu. 7. circà med.*

129 Gelijk ook iemand hem willende exenereren vanden laſt van bewijs, de waerheyd van de ſake kan ſtellen tot keurede van partije *l. 37 ff. de jurejur. & ibi DD.* welken eed nochtans niet behoeft aengenomen te worden by die gene die ſijn intentie met getuygen of inſtrumenten volkomentlijk bewijſt *cap. 2. ſicut ext. de Probat.* Chriſtin. *dec. 2. num. 2. vol. 4.* noch ook in criminele ſaken of verbeurde boeten, of daer iemands ſchande aenhanght, Matth. *de crimin. lib. 48. tit. 15. cap. 6. num. 1.* noch ook die de præſumtie ende waerſchijnlijkheyd voor hem heeft, Groenweg. *in l. 9. C. de reb. cred. & jurej. num. 4.* So nochtans datmen in alle de voorſz gevallen gehouden ſoude ſijn den eed te doen van niet te calumnieren, gelijk ook die gene die hem excuſeert dien eed moet doen, om dat hy ſeyt de waerheyd vande ſaeke niet reght te weten, *arg. l. 34. in pr. verſ. quod tamen ff. de jurejur. & §. 3. eod. l. 4. §. 1. de in tit. jur. l. 11. §. 2. de act. rer. amot.* Twelk nochtans den eyſcher niet toegelaten word, *propter l. 42. in fin. de R. I.* maer partije is ook niet gehouden den keur-eed aen te nemen ten ſy dat de ſelve de ſake ten principale tenemael decideert, ende als hy die aen neemt ende gedaen heeft, en magh de ſake niet weder worden geretraheert, ook niet onder pretext van valſchen eed gedaen te zijn *l. 1. C. de jurejur. l. 31. ff. eod. l. 21. & ſeq. ff. de dol. Mal.* Ten ware dat iemand geſworen hadde dat hem iet by teſtament gemaekt was, ende daer na bevonden worde niet gemaekt te zijn *l. ult. C. de jurejur.* of als een minderjarige daer op eed te ſtellen bedrogen ware *l. 9. §. minor.*

nor. ff. eod. of in bedrogh vande crediteuren den eed gedaen was. *d. l. 9. sed & si quis.* hoe wel 't gene *in d. l. ult.* is gerecipieert, vele tot gelijke saken trekken als daer na klaerlijk anders blijkt Fab. *C. eod. def.* 2. 24. 37. Berlich. 1. *pr. con.* 35. *num.* 8. 11. 12. Boer. *decis.* 306. *num.* 4. 't welk ook alsoo in practijq aengenomen is, volgens Groenweg. *d. l.* 1. *C. de jurerur. num.* 6. 7. 8.

130. Men can ook de last van bewijs ontgaen ende op sijn partije leggen door sekere argumenten ende tekenen, daer op de wetten iet presumeren en disponeren gelijk het genoegh is bewesen, dat een debiteur de schuld niet en is geremitteert al heeft hy de obligatie onder hem, als men bewijsen kan dat hy die sonder des crediteurs consent bekomen of genomen heeft, *per l.* 20. *C. de probat.* ende siet daer van Hartm. *lib.* 2. *tit.* 50. *obs.* 16. *num.* 4. Wurms *tit.* 21. *de præsumt. obs.* 1.

131. Ook kanmen door betoon ende oculaire inspectie de saeke den Reghter sulx betonen, als mede door andere evidente redenen ende circumstantien van 't werk, datmen van vorder probatie ontlast word, *cap.* 15. *ext. de rest. spol. cap.* 19. *ext. de accusat.* gelijk als door het gemeen gerucht ende gemene faem, met andere behulpselen gevoeght wordende. *l.* 3. *§.* 2. *l.* 21. *§. ult. ff. de testib. Pac. ff. h. tit. nu.* 5.

132. Item so iemand sijn intentie ten halven bewesen heeft, word de last van bewijs partije, ook wel opgeleyt, of den Reghter beweeghd om het bewijs met eede te sterkken, gelijk als hy met een privaet instrument of met een getuyge sijn intentie bewesen heeft, of andersins, daer van Radel. *dec.* 89. *& gl. & dd. in l. admonendi ff. de jurejur. & in l.* 3. *C. de reb. cred.* Gomez. 3. *res.* 12. *nu.* 2. *vers. aliud est semiplena.* Doch al-hoe-wel men seyt dat halve proeve, met een getuyge die *omni exceptione major* is, den last van bewijs partije opleyt, so is 't selve nochtans so te verstaen, dat de partije in gebreke blijvende van tegenbewijs, niet terstond gecondemneert behoort

te

te worden, want so veel vol ende behoorlijke bewijs belangt, heeft geen van beyde die voldaen, sulx dat verstaen word niet bewesen te sijn, ende dat den Verweerder gelijk staende behoorde geabsolveert te worden, volgens *de l. 9. §. 1. C. de testib.* ende dat Godt selve gewilt heeft, dat alle waerheyd inde mond van twee ofte drie bestaen sal, waeromme dit een periculeuse leer is, daer den Reghter wel op te letten heeft, wie van beyde den eed te defereren is, ende dat 't selve selden moet geschieden siet Groenweg. *in l. 3. C. de Reb. Credit. per l. 8. de condit. instit.* Cur. Holl. *dec.* 57. Radel. *dec. Cur. Vltraj. dec.* 94. *nu.* 2. *v. & l.* 12. *§.* 2. *C. de jurejur.*

133. Eyndelijk om sich van vorder bewijs te ontlasten mogen (volgens de maniere van procederen voor den Hove van Utrecht) beyde partijen malcanderen op sekere feyten ende articulen in hare respective schrifturen van eysch antwoord, replijq ende duplijq gestelt onder eed doen responderen *per verbum credit vel non*, ende 't gene by hemluyden dan bekent word, behoeftmen geen naerder bewijs van *l.* 5. 6. 8. 9. *§.* 4. *l.* 11. *§.* 1. 2. 8. 9. 10. 11. *ff. de interrogat.* ende so bevonden word enigh feyt by henluyden calumnieuselijk gestelt of ontkent te sijn sullen daer over arbitralijk werden gecorrigeert, Groenweg. *in l.* 11. *§.* 3. *ff. de interr. act.* Sande *lib.* 1. *tit.* 9. *def.* 2. Ten ware het feyt dat ontkent word ten dele onvvaer vvas, bysonder ten regard vande qualiteyt ende niet alleen vande quantiteyt Sand. *dec.* 58. *adde* Gail. 1. *obs.* 82. *n.* 10. *Græven* 1. *concl.* 82. *num.* 27. 28. Ende sijn ook gehouden, gevraeght zijnde op haer eygen feyt simpelijk ende sonder stert te responderen sonder hem te mogen excuseren dat het hem vergeten is, of daer van niet weten of diergelijke volgens het 16. *artijkel vande Ordonnantie vanden Hove van Vtrecht* Rubr. *van stijl van procederen, juxt. l.* 11. *§.* 5. 7. *l.* 9. *§.* 6. *d. tit.* ende so hy niet volcomentlijk heeft gerespondeert na behoren magh hy gecondemneert vverden nochmaels te responderen *d. l.* 9. *§.* 6.

134. Vor-

Ende hoe wel dit voor 't Hof van Holland ſelden gedaen word, word nochtans wel om conſideratien geaccordeert, ende ſo dan den geinthimeerde om te reſponderen, niet en wil of defaillant blijft, worden de feyten gehouden voor bekent, volgens d'inſtructie vanden hogen Rade, *art.* 128. *v.* Groenw. *ff. de interrogat.*

134. Vorders dan partijen (willende haer productie doen) moeten d'acte diſpoſitijf lichten, daerinne een blank, ofte plaetſe open gelaten word, daer de Preſident ofte oudſte Raed in ſijn abſentie ſtelt den naem vanden Commiſſaris, daer voor men de Productie ende Enqueſte ſal moeten doen. *Commiſſaris.*

135. Welke nominatie van Commiſſaris hebbende, moet d'Eyſcher die ſijn ſake begeert te vorderen, eerſt daeghs doen maken ſijn *Calendrier:* 'twelke ſijn geſchriften ofte memoryen inhoudende de namen vande getuygen diemen wil produceren, met deſignatie vande articulen daer op de ſelve geproduceert, geexamineert ende gehoort ſullen worden: ende voor al de articulen daer op men partije in perſoon wil laten reſponderen *per verbum credit vel non*, midſgaders de munimenten diemen overleggen wil tot verificatie van 't een oft andere articule in deſer voegen. *Calendrier.*

Gerequireerde: Requirant:

Calendrier voor P. Gedaeghde op ende jegens I. Weduwe &c. Impetrant van garand.

Antwoord

d'Impetrante in perſoon	Op 't j. ij. iij. iiij. v. vij. ix. xj. xij. xiij. xix. artic. vanden antvvoord. vj. xij. xix. &c. artic. vanden duplijq xxx. xxxiij. xxxix. &c. articulen vanden quadruplijq.
W. C. en A. P. getuygen.	Op 't x. xiiij. xv. xvj. xvij. xviij. articulen vanden antvvoord. xxxij. xxxiij. xxxiiij. articulen vanden duplijq.

H By

By copie Autentijq vanden testamente by N. gemaekt.	iiij. vij. xix. xxi. articule van antvvoord. x. xj. xij. articule vande duplijq xx. xxx. articule vande quadruplijq.
L. ende H. Getuygen.	Op 't vij. viij. ix. &c. articulen vanden antvvoord.

Corte instructien vanden Gerequireerde.

In confesso.	i. ij. iij iiij. vij. viij. articulen.
By attestatie van N. ende P.	xx. xxj. xxij. &c articulen.
By date vande aenbrenginge.	xxvij. xxviij. &c.
By de huyr-cedulle.	xxx. xxxj. &c. articulen.
By besegelde Huvvelijx voorvvaerden.	xxxv. xxxvj. &c.
By de principale requeste ende conclusie vanden requeste *in quantum pro* te exhiberen.	xl. xlij. &c. articul.
By date vanden antvvoord op 't versoek ingegeven, ende de presentatie daer by gedaen.	xlv. xlvj. articule

Biletten met Inthimatie van getuygen.

136. Hier na moet de selve doen maken *Biletten*, inhoudende de namen vanden getuygen, ende designatie vande articulen, daer op men die wil produceren, ende ist nood (te weten alsmen partije mede doen responderen wil) designatie vande articulen daer op partije *advers* sal moeten responderen onder den Eed van niet te calumnieren: welke Billet de Commissaris ondertekent, autoriserende den eersten Deurwaerder ofte Pander daer op versocht sijnde, omme de getuygen daer inne benoemt *te citeren*, omme voor hem Commissaris te compareren t'eenen sekere ende tamelijke dage ende ure: ende mede partije *advers* XXIV. uren te voren, omme dese getuygen te sien Eden ende produceren, *in manieren volgende al-hier*.

137. Welke *Citatie* alsso gedaen sijnde, so moet d'Eyscher of sijn Procureur ten voorsz geprefigeerden uren compareren ten huyse vanden Commissaris, ende produceren de genomineerde getuygen: ende so verre partije ofte sijn Procureur niet en compareert, *default versoeken*, ende *voort profijt van dien*,

dien, dat den Commissaris voorts sal mogen procederen tot examinatie vande getuygen, welke default hem verleent word, als partije *geintimeert* is geweest, ende dienvolgende besoigneert de Commissaris in 't horen vande getuygen. Want *Citatie met Inthimatie is 't geen* de jure *genoemt word citatie peremptoir, wiens cracht is, datmen (of de geciteerde compareert ofte niet) evenvvel met het besoigne voort varen sal.* Merul. lib. 4. cap. 24. c. 3. num. 9.

138. Dan so verre die Procureur van partije compareert, ende bevind sijn Meester inde billetten beswaert te sijn, overmidts daer inne gestelt sijn voor getuygen sulke personen, die na reghten niet behoren geexamineert te worden.

139. Ofte dat sijn Meester geroepen sijnde omme te responderen in persoon, ende voor Commissaris te compareren, overmidts sijn absentie niet en konde, ende andere diergelijke saken. *de quibus* Damhoud. *prax. civil. cap.* 154. *&c.* *Responderen in persoon.*

140. So mach hy *sustineren dat de voorsz getuygen niet en sullen gehoort vvorden*: Ende van gelijken dat *sijn Meester sal mogen volstaen, midts responderende* per procuratorem, 't welk hem geaccordeert word: ten ware die wichtigheyd vande sake anders vereyschte: In welken gevalle hy self in persoon moet responderen of een Commissaris by hem Requirant tot sijnen costenlaten komen, als meermael by den Hove verklaert is.

141. Maer so wanneer hy self voor Commissaris moet komen, ende niet komt, word jegens hem verleent default, ende een *ander citatie*, omme als noch te compareren ende te *responderen, op pæne dat d'articulen gehouden sullen vvorden voor bekent*, tot welken eynde by de twede citatie copie vande articulen gevoeght worden sal, ende in dien hy alsdan niet en compareert, ende een vande citatien aen sijn persoon gedaen is, sullen d'articulen gehouden worden voor bekent: anders een derde citatie ten profijte als 't Hof bevinden sal.

v. art. 17. Costal. *in l. toties ff. de interr. act. & in l. de ætate ibid.* Capyt. *dec* 60. *n.* 2. Damh. *Prax. Civ. c.* 154 *n.* 25. *&c.* Ferrar. *de form. excip. cont. posit. gl.* 4 Lancel. *de offic. prat. c. de posit. respons. &c.*

142. Ten ware nochtans dat iemand geciteert ware om te respondere die niet gehouden was na reghten, gelijk als die in judicio niet en is met hem, want die in judicio niet bekent sijn, en sijn ook niet gehouden in persoon te responderen, ook self niet een Momber, als hy niet voor het wees-kind in judicio is, al waert sake dat hy op sijn eygen feyt soude worden gehoort, maer als getuyge geciteert sijnde moet hy komen, Radel. *dec.* 106. *& seq. per Auth. Principales C. de jurejur. propt. cal & l.* 9. *ff. de interrogat.* want daer aen veel gelegen is ofmen in persoon als principael, of als getuyge respondeert, vermids, 't gene als getuyge by hem worde gerespondeert voor waerheyd by de gene die hem gebruykt moet worden aengenomen, emmers magh hy de persoon niet reprocheren, ende dat iemand in persoon respondeert, word gehouden als in sijn eygen saek en doet de partije geen prejudicie *v. l.* 17. *C. de testib. & ibi* Sichard. Viv. *dec.* 400. *num.* 20. 21. Vinc. de Franch. *dec.* 222. Guid. Pap. *dec.* 15. *& ibi* Ranchin.

143. Niet-te-min is een Vrou gehouden te responderen in persoon in de sake van haer Man, als mede den Advocaet inde saeke van sijn Meyster volgens Radeland. *decis.* 107. *num.* 6. 7.

144. Ook den Procureur is niet gehouden van wegen sijn principael te responderen als op articulen die sijn eygen feyt aengaen, en daer van hy beter kennisse heeft, ende dan is hy gehouden daer op te responderen, al ist dat den principael te vorens daer op al hadde gerespondeert, Radeland. *dec.* 60. *& dec.* 106. *nu.* 8. *& vid.* Guid. Pap. *dec.* 45. *& l. non solum & ibi gl. &* Bald. *ff. de Procurat.*

145. Den principael van wiens wegen een ander te reght staen, (gelijk een Vader voor sijn Soon, een Curateur voor sijn minder-

minderjarige, ende een Man voor sijn Vrou) moet ook in persoon responderen, ende den eed doen van niet te calumnieren, als het by partije versocht word, bysonder in saeken die in haer-luyder conscientie bestaen, Bart. *in l. ult. §. quod observari C. de juram. propt. calum.* Imbert. *lib.* 1. *instit. forens. cap.* 38. *in verb. jactura* Sande *lib.* 1. *tit.* 9. *def.* 3.

146. Soo oock als Vaeder of Moeder in judicio is als boedel-houder, alsdan sijn de kinders mede gehouden in persoon te responderen, ende anders niet, Radeland. *d. decis.* 108. *vid.* Papon. *de probat. arr.* 27. Doch dat de erfgenamen niet en sijn gehouden in persoon te responderen, als een Weduwe als boedel-halster in judicio is seyt Radeland. *d. decis.* 108. alsoo by den Hove van Utrecht gewesen te zijn.

147. Ook is een debiteur niet gehouden in persoon te responderen in 't proces van oppositie dat tusschen de crediteuren geventileert word, Radel. *dec.* 36.

Doch den originelen gedaeghde is gehouden in persoon te responderen en niet die voor hem intervenieert, Radeland. *decis.* 34. *num.* 1.

148. Staet ook te noteren dat niemand gehouden is op een criminele positie tegen hem selven te responderen, ten ware, dat hy 't bekent hadde, overtuyght of op de daed bevonden ware, of andersins de gemene publijcque fame hem beschuldighde, waer van seer uytnemend schrijft Nicol. Everh. *consil.* 134. *num.* 11. 12. ende van responderen in persoon siet voorts Damhoud. *pract. civil. cap.* 154. ende Rebuff. *ad constit. Reg. tom.* 3. *trac.* 14. *de Responsionib.*

149. Worden ook somtijds geciteert eenige personen als getuygen, die na rechten ongehouden sijn jegens een ander getuygenis te geven, welke also geciteert sijnde, moeten compareren voor Commissaris, en allegeren de redenen vandien: *Van Getuygen.*

als een Vader jegens sijn Soon, *& vice versa. de quibus* Treutl. *p.* 2. *disp.* 5 *th.* 8. *& ibi allegati.*

150. Daer jegens partije producent contrarie magh sustineren, ende redenen allegeren, waerom sy des niet tegenstaende, schuldigh sijn ende gehouden getuygenis te geven: *de quo allegati apud* Treutl. *d. loc. &* Lancelot. *in tract. de testib. ubi late de singulis.*

151. Volgens de *l.* 4. *&* 5. *ff. de testib. ende l.* 16. *C. eod.* so sijnder verscheyden personen die niet gehouden sijn getuygenisse te geven in malkanders saken, als sijn bloedverwanten tot achtersweerlingen toe incluys, ende stief vader en schoonvader en stief-soon en schoon-soon, man en vrou, als mede soon ende vader vande bruyd, ende hoge adelijke personen, maer word weynigh by ons gebruykt of onderhouden, bysonder daermen geen ander bewijs kan hebben, en dat het sijn civile saken, en geen criminele of van injurien, (uytgenomen crimina læsæ majestatis en andere excepta crimina) sulx dat in sulken geval ook een vrou tegen haer man moet getuygen, Sande *lib.* 1. *tit.* 10. *def.* 3. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 15. *def.* 1. *adde* Vall. *de reb. dub. tract.* 1. *num.* 20. Costal. *in d. l.* 4. *ff. de testib.* 't welk Groenew. *in l.* 3. *C. eod.* seer meent hard te sijn.

152. Ende hoewel ook na reghten vele personen geen getuygenis mogen geven, ofte tot tuygen mogen gehoort worden, so om reverentie vande personen, als om haer onbequaemheyd, ende ook ongeachtheyd, niet-te-min wordense by ons alle gehoort, behoudens partije daer op hare reprochen. Groenew. *in l.* 24. *ff. de testib.* Busius *in l.* 3. §. 1. *&* 2 *ff. eod.*

153. Welk different dan by de Commissaris gehoort sijnde, doet de selve Commissaris daer of rapport aen den Hove, 't welk daer op disponeert, verklarende of die getuygen gehouden sijn te tuygen ofte niet.

Forme van Billetten.

154. De Billetten vande namen ende articulen, daer partije ende de getuygen op gehoort sullen worden, moeten den Com-

Commiſſaris dan eerſt behandight worden, gemaekt op deſe forme, ende eerſt om in perſoon te horen partije.

Ten verſoeke van P. Gedaeghde te inthimeren. C. Impetrante, voor my Commiſſaris onderſchreven, te mijnen huyſe te compareren op den . . Martij . . . . omme aldaer onder den Eed van niet te calumnieren, per verbum credit vel non, *te reſponderen in perſoon.*

Op 't ij. iij. iiij. v. vj. vij. articulen vande antvvoord v. vj. vij. viij. ix. &c. vanden antvvoord ofte debath op de Requeſte Civile gegeven: midtſgaders op de recognitie vande Huvvelijx Voorvvaerden tuſſchen M. ende E. gemaekt op den xxiv. Ianuar. 1595. *ende haer hand-merk daer onderſtaende met inthimatie informa, Relaterende &c. Actum &c.*

Om getuygen te horen met inthimatie van partije Procureur.

Ten verſoeke van P. Gedaeghde, vvonende tot B. te inthimeren E. als Procureur van C. Impetrante voor my Commiſſaris onderſchreven tot mijnen huyſe, ende mede tot Bunſchoten ten huyſe vanden Schout aldaer, of vanden Gedaeghde, ofte elders iſt nood te compareren op den 23. *Iunij* 1597. *te x. uren voor noen, omme aldaer te dier tijd, ende op andere navolgende dagen ende uren te ſien Eden, ende produceren als getuygen, deſe nabeſchreven Perſonen, op de gedeſigneerde articulen ende munimenten: Verdaghvaerdende mede de ſelve getuygen, omme getuygeniſſe der VVaerheyd te geven op de ondergeſchreven articulen, ende munimenten met inthimatie in forma. Relaterende &c. Actum &c.*

A. vvonende &c. ende B. vvonende ende C.	*Op 't j. ij. iij. iiij. v. vj. vij. ix. articulen vanden antvvoord xj. xij. xv. xvj. xx. articulen vanden duplijq.*
E. ende F. ende meer anderen iſt nood als getuygen te horen.	*Op 't vij. viij. ix. x. xj. xij. xiij. xiiij. xv. articulen vanden antvvoord iij. iiij. v. vij. ix. xij. articulen van 't debath, midtſgaders op de recognitie van hare reſpective huyr cedullen.*

& ſic de ſingulis aliis.

155. Of

155. Of by aldien de Billetten mette inthimatien voorsz by de hand niet sijn, levertmen den Commissaris wel een simpel Billet vande namen der getuygen ende articulen daer op die gehoort sullen worden, als volght.

E. vermog: Heer Commissaris, V. E. sal gelieven ten versoeke van P. Gedaeghde op ende jegens &c. Impetrant te horen, ende examineren, als getuygen dese nabeschreven Personen, op de gedesigneerde articulen ende munimenten.

A. &c. ende B. &c. ende meer andere ist nood als getuygen te hooren.	*Op 't j. ij. iij. iiij. v. vj. &c. artic. vanden antwoord x. xij. artic. vanden dupliiq* ut supra.
E. &c. ende F. &c. ende meer andere ist nood.	*Op 't vij. viij. ix. x. xij. articulen vanden antwoord. iij. iiij. &c.* ut supra *articulen van 't debath, midtsgaders op de recognitie vanhaerluyden respective buyrcedullen.*

156. Ende staet het, volgens de practijq van Holland, partije ook vry van sijn zijde aen den Commissaris enige articulen ter hand te stellen, ofte *Contra interrogatorien* leveren, waer op hy versoekt dat de getuygen mede sullen worden ondervraegt, hoewel volgens d'ordonnantie van 't Hof van Utrecht Commissaris dat niet vry staet te doen, ten ware om merckelijke redenen hem sulx by den Hove geordonneert ware *art.* 24. Hogerbeets *Inleyd. act.* 2. de Groot. *Inleyd. tot de pract. cap.* 4. *nu.* 26. *v. l.* 16. *C. de testib. & l.* 18. *C. de fid. instrum.*

157 Ende sijn dese Contra interrogatorien, *of generael* concernerende de personen die gehoort sullen worden, van de welke enige vergeten zijnde by den Commissaris wel mogen werden gesuppleert, of overvloedigh en onnodigh sijnde ook geomitteert, *of speciael*, uyt de meriten vande sake genomen, die somtijds voor de examinatie vande getuygen op de articulen moeten gaen, ende worden genoemt *præliminaria*

ofte

ofte volgen de articulen, ende mogen daerom *adjuncta* genoemt worden, Meyer. Colleg. Argent. *pract. lib.* 22. *tit.* 5. *th.* 21.

158. Ook is het by den instructie vanden hogen Raed *art.* 31. gedefiniert dat over een feyt niet meer als seven getuygen sullen gehoort worden, behalven in saken daer de getuygen *per turbam* werden gehoort, als *in probanda consuetudine* &c ten ware nochtans andersins by Hove om redenen worde goed gevonden, *vide l.* 1. §. *ult. ff. de testib. & ibi* Goth.

159. Ende is den persoon gehouden self in persoon met monde op de articulen te responderen, sonder te mogen overgeven by geschrifte, 't gene hy te voren gestelt heeft, ten ware nochtans dat hy verklaerde dat hy 't selve by sijn selven sonder iemands inductie of suggestie, voor memorie hadde gestelt, ende dat den Commissaris 't selve goed vonden, *vid. l.* 3. §. 3. 4. *ff. de testib.* want den Commissaris moet in 't examineren vanden getuygen wel acht nemen op de personen ende hare conditie, ende ondersoecken wat redenen sy van haer seggen ende van haer wetenschap weten te geven, ook offe bestandigh blijven ende niet wanckelen in haer getuygenisse, want die niet bestandigh sijn, en varieren, worden met recht verworpen, *l.* 2. *l.* 3. *l.* 21. §. *ult. ff. de testib.* Myns. 6. *obs.* 58. Gail. 2. *obs.* 66.

160. Na alle 't welke den Commissaris procedeert, tot examinatie ende horen vande getuygen, in 't doen van dien acht nemende op alles volgens *d' Ordonnantie*, *articule* 24. 25. 26. 27. *&c.* ende 't gene geseyt is, ende maekt daer van alsdan verbael of schriftelijke informatie, die onder den Hove wort gelevert, als volght: *Informatie.*

Informatie ordinaris by my A. Raed ordinaris inden Hove van Vtrecht, genomen uyt crachte van sekere acte van Commissie vanden selven Hove, in date den &c. ten versoeke van B. &c. Gedaeghde op ende jegens C. Impetrante, ende dat op tijden ende stonden hier na volgende.

Den 7. *April* 1597. *ten een uyre na noen geadduceert by Mr. I. ende E. Advocaet, ende Procureur vanden Impetrante. C. &c. oud ontrent . . Iaren heeft onder den Eed van niet te calumnieren in persoon gerespondeert op de articulen volgens den bilette, sulx als volght:*

Ende eerst gevraeght op 't j. ij. articule vanden andtvvoord. Seyde &c.

Op 't vj. vij articule vanden debath, seyde &c. & sic.

Den 8. *April.* 1597. *des morgens ontrent* 10. *uyren*

De voornoemde C. &c. continuerende haer voorgaende responsiven, ende gehoort.

Op 't ix. articule vanden duplijq. seyde &c.

Verbael vande Commissie.

Huyden den 23. *Iunij,* 1597. *ten* 5. *uyren voor noen, ben ic Commissaris gereyst uyt Vtrecht, tot inde veste van H. ten huyse van V. vergeselschapt, met Mr. P. ende H. N. Advocat ende Procureur vanden Gedaeghde ende vertoonde de voornoemde A. N. Procureur by relatie van M. Pander dat hy jegens desen dage ten x. uren, ende andere navolgende dagen ende uren hadde doen inthimeren E. e. Procureur vande Impetrante, omme aldaer te sien Eden ende produceren de getuygen inden biletten aengetogen, daer van den selven E. Procureur copie gelevert is. Vertoonde mede by relatie vanden voorsz Pander, dat hy op huyden jegens den selven dage ende ure mede uyt overvloet geintimeert heeft d' Impetrante personelijk, omme de voorsz getuygen sien Eden ende produceren, indien het haer goed dochte: Ende nadien wy lang na x. uren verbeyd hadden, ende niemand van vvegen d'impetrante vvas comparerende, noch sy selve mede niet, versochte de voornoemde H. N. door monde van sijnen Advocaet P. default, ende voor het profyt van dien, dat my Commissaris believen soude te procederen tot horen, ende Eden vande voornoemde getuygen vanden Gedaeghde, welke default ic Commissaris hem verleent hebbe, ende voor het profijt van dien gebesoigneert, sulx als hier na volght.*

C. N.

C. N. Notarius publicus, ende Procureur voor &c. oud ontrent 45. Iaren, gehoort by Ede in 't stuk van sijn Officie gedaen, op de articulen volgende den bilette.

Ende eerst op 't &c. seyde &c.

Ende was ondertekent

C. N.

VV. &c. tegenvvoordigh Dijk-Graef ende Schepen &c. oudt ontrent 63. *Iaren by Ede gehoort op 't stuk van sijn Officie gedaen, op de articulen volgende den Billette. Ende eerst op 't &c. Seyde &c.*

Ondertekent *VV.*

G. H. oud ontrent 36. *Iaren by Ede gehoort op de articulen volgende den Billette. Ende eerst op 't &c. Seyde &c.*

Gehoort op de recognitie van sekere huyr-cedulle beginnende op Conditien &c. in date den 1. *May* 1595. *Seyde sijn hand daer onder staende te bekennen &c.*

Was ondertekent *G. H.*

161. So partijen haer productie binnen den geprefigeerden tijd niet volkomentlijk konnen doen, sullen eens prorogatie konnen versoeken, die hem den Commissaris ter Enqueste gecommitteert sal mogen vergonnen binnen sekere peremptoiren tijd: ende niet vorder *nisi ob causam tot arbitrage vanden Hove. v. art.* 28. *v.* Gail. 1. *obs.* 91. al waer hy seyt datmen ook de twede mael prorogatie magh versoeken ook de derde mael alst versocht word eer de termijn verlopen was als van belet blijkt ook by eede vanden Requirant dat hy het niet ter quader trouwen versoekt, Gail. *d. obs.* 91. *nu.* 21.

162. Ook magh een getuyge, na dat hy by Commissaris gehoort en sijn depositie op de articulen hem voorgehouden gedaen heeft, hem naerder bedenckende sijn getuygenisse verbeteren en naerder verklaren ook veranderen, so hy goede

redenen van erreur weet te geven, en dat het geschiede cort daer na, voor en al eer hy met partije gesproken heeft, want na vertrek van tijd soude hy naulijx mogen gehoort worden al wist hy redenen van erreur te geven, *vid.* Menoch. 2. *arbitr.* 108. *nu* 4. Alciat. *reg.* 2. *præs.* 29. Bart. *in l. eos nu.* 3. *ff. ad l. Corn. de Fals.* Ferrar. *tit.* 2. *gloss.* 3.

163. Gebeurt ook dat iemand van partijen enige getuygen gaerne soude beleggen die buyten den Lande van Utrecht wonende sijn, ende daer toe versoekt letteren requisitoir, die hem altijd vergonst worden volgende d'Ordonnantie. *art.* xxix. xxx. *nisi ob insolitam causam aliter videatur Senatui: De quo v.* Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 20. *def.* 2. 38. *&c. v.&* Merul. *Prax. Civil. lib.* 4. *tit.* 60. *cap.* 2. want dit heeft altijd geen plaets, en in een so swaer wightige saeke heeft het Hof van Holland verstaen en begeert dat de getuygen uyt Engeland aen haer souden overgesonden worden, *per l.* 3. *§.* 1. *& fin. ff. de test.* Guil. Grot. *pract. cap.* 4. *num.* 34.

Letteren Requisitoriael.

Ende worden de selve letteren vanden Hove versocht by Requeste als volght:

Geeft ootmoedelijk te kennen P. &c. hoe dat hy als Eyscher proces *voor desen E. Hove heeft moeten sustineren, jegens C. Gedaeghde, waerinne so verre geprocedeert is, dat partijen bevonden sijn in feyten contrarie, ende d'selve geadmitteert tot proeve van haerluyden vermeten: Ende also hy Suppliant tot dien eynde gaerne soude, ofte van node heeft, te doen horen sekere getuygen, buyten den Lande van Vtrecht wonende,* (ofte die alhier te komen ongequalificeert sijn, door siekte ofte ouderdom.) *Dat ook niet gevoeghlijk Commissaris vanden Ed. Hove aldaer soude mogen reysen, vermits 't selve tot grote kosten van partije, die sich met sijn arbeyd moet onderhouden, soude vallen, ende daerenboven de sake van kleynder importantie is, als niet excederende de somme van &c. So versoekt hy Suppliant letteren requisitoir, daer mede de wet der selver Stede gerequireert worde, ende by henluyden gecommitteert, omme te horen*

Art. 29.

ende

ende examineren d'voornoemde N. G. N. onder den Eed. op alſulcke articulen alſmen hen overſeynden ſal, midtſgaders op alſulcke interrogatorien, als partije goed duncken ſal, ter materie dienſtigh daer by te voegen, ende dat ſy de depoſitie vande ſelve geſloten met de articulen ende interrogatorien overſeynden. Dit doen*de &c.*

Dogh als ſulcke brieven requiſitoir geaccordeert ſijn, is die d'ſelve verſocht heeft volgens het xxj. artic. vande ordonnantie *& cap. 2. de teſtib. in* 6. alhier mede gehouden ſijn partije, ofte ſijn Procureur te doen inthimeren xxiiij. uren te voren, omme op ſekere uyre te compareren inde Griffie vanden Hove ende aldaer de Requiſitoiren te ſien ſluyten, den eynde daer niet meer ingeſloten worde als de billetten met de ſchrifturen ende deſignatie vande articulen, ende anders daer op de getuygen gehoort ſullen worden, waer by partije adverſe ſal mogen voegen enige interrogatorien dienende tot verklaringe vande circumſtantie vande ſake ſonder eenige andere feyten daerinne te mogen ſtellen, tot welken eynde de interrogatorien by den Commiſſaris vande ſake geviſiteert ſullen worden, ende ingevalle hy bevindt eenige feyten daer inne geſtelt te ſijn ſal hy die doen royeren, ſonder dat de voorſz interrogatorien, partie gecommuniceert ſullen worden, ende ſullen de voorſz brieven Requiſitoir mede in houden, dat de Rechters verſocht worden, de getuygen ſoo wel op de interrogatorien als op de principale articulen te examineren.

Volgens 't welcke dan 't Hoff letteren Requiſitoriael expedieert in deſer forme, *v. &* Merul. *d. c.* 2. of anderſins.

Eerſame VVijſe ende ſeer diſcrete Heeren, Alſoo voor ons alhier ſeker proces ongedecideert is hangende, tuſſchen A. ter eenre ende N. ter andere zijden, daer inne ſo verre geprocedeert is, dat partijen bevonden zijn in feyten contrarie, ende geadmitteert tot preuve van haer-luyden vermeten. Ende ons van wegen den

voorsz N. vertoont, is hem van node te vvesen tot justificatie van sijn intentie, te doen horen eenige getuygen, vvoonachtigh onder V. E. jurisdictie: Versoekende tot dien eynde dese onse voorschrijvens ende letteren requisitoir. So ist dat vvy V. E. by dese requireren, in faveur ende vorderinge vande justitie, de voorsz getuygen te willen horen, ofte doen horen by Commissaris daer toe gedeputeert met een Secretaris uvver Stadt, partijen niet suspect zijnde, op sekere articulen volgens de bilette hier bygevoeght, haer getuygenisse by geschrifte autentijq te stellen, ende ons de selve met de by gehechte geschriften besloten vveder over te seynden, alst behoort: Omme in 't vvijderen vanden processe daer op regard genomen te vvorden nae behoren, 'tvvelk doende sal V. E. vorderinge vande Iustitie ende ons sonderlinge vriendschap bevvijsen, die vvy in tijden ende vvijlen in gelijke en meerdere saken danckelijk vvillen verschulden. Dat kenne God almaghtigh, die uvver Ed: saligh ende gesont spare. Actum &c.

De President ende Raden vanden Provinciale Hove &c.
uvver E: goede Vrienden.

164. Welke depositien ende getuygenissen na voorgaende citatie ende Ede gedaen, so lofwaerdigh ende krachtigh gehouden worden, als of de selve binnen 's Lands, ende voor een Commissaris van 't Hof gedaen waren. Ab. Sic. & Dd. *in c. causam quæ, in* 1. *&* 2. *col. ex. de testib. & cap.* 2. *de testib. in* 6. ende worden de selve besloten wederom gesonden met een brief in deser voegen.

Rescriptie. *Ed: Hoogh-geleerde Wijse voorsienige Heeren ende beminde Medebroeders, vvy hebben achtervolgende uvve letteren requisitoir, by onse Medebroeder inden Rade N. doen nemen d'enqueste, ten versoeke van E. Requirant, op ende jegens &c. so hy procedeert Gerequireerde, die vvy uvver E. by desen besloten overseynden, met de stucken daer toe dienende, omme voorts inder sake gedaen te vvorden na behoren. Ed. Hoogh-geleerde Wijse voorsienige Heeren onse Heere God sy met V. L. Geschreven &c.*

Uvver E. goetvvillige, de *President.*

165. Ook indien de gelegentheyd vereyſcht een Commiſſaris ofte Secretaris vanden Hove gecommitteert te worden, omme de voorſz uytlandige getuygen te horen ende examineren, ſo worden de letteren requiſitoir, gemaekt omme voor de gecommitteerde te obtineren *Territorium* ofte oorlof als volght: *v.* Merul. *d. cap.* 2. *Dd. ad l. extra Territorium* 20. *D. de iuriſd. ad Nov.* 90. *c.* 5. *& ad l.* 2. *Præſes C. de interd.*

Ed: vrome ende voorſienige, onſe gunſtige Vrienden. Alſo ſeker proces &c. ut ſupra. *So verſoeken vvy aen uvver E. vriendelijk, in faveur ende vorderinge vande juſtitie. N. dien vvy gecommitteert hebben te doen d'enqueſte, vande voorſz Partijen binnen uwe bedrijve ende juriſdictie te vvillen vergunnen ende accorderen* Territorium *ende Oorlof, omme ter inſtantie ende coſten vanden voorſz Impetrant, of ſijn Gemachtighde, na voorgaende citatie te mogen Edigen, horen, ende examineren alſulke getuygen als hy binnen u lieder juriſdictie ſal vvillen beleyden, tot juſtificatie van ſijn vermeten: waerinne by V. E. ons ſonderlijke vriendſchap, ende aengenaemheyd beweſen ſal worden, die wy t'allen tijden in gelijke ende meerdere redelicke ſaken (des verſocht zijnde) wederomme gunſtelijk ende danckelijk bekennen ende verſchulden, Edele &c. Geſchreven &c.*

Uvver E. goetvvillende de *Preſident* &c.

166. Word ook wel ſomtijds informatie genomen, voor ende al eer de ſake in Reghten dient: te weten ingevalle iemand vreeſt dat de getuygen, die hy als Eyſſcher naderhand van node mochte hebben, door Oorloogh, Peſt, honger, ouderdom, ſware ſiekte, verre ofte periculeuſe reyſen, ſterven ofte af-lijvigh mochten worden, of deur haer krancke memorie, of lichtvaerdigheyd benomen worden de maght om ſijne intentie te proberen: So addreſſeert hy hem ſomtijds aen ſijn competenten, ſomtijds aen de getuygen ordinaris Reghter, ſomtijds aenden juge, die de kenniſſe competeert *Informatie valetudinair.*

teert vande ſake, in welke hy ſodanige extraordinariſe getuygen depoſitie meynt te gebruyken, ook wel al eer hy ſijn partije noch magh in reghten betrecken, Gail. 1. *obſ.* 92. *num.* 12. *ſeggende op ſijn ſommier, ende deughdelijk te kennen geven vanden ſake, dat hy* Suppliant *de ſelve getuygen*, *&c. by maniere van Proviſie* in futurum *wel ſoude willen doen horen, by een Commiſſaris van deſen Ed: Hove, op deſe navolgende ofte bygevoeghde poincten. Verſoekt daeromme dat V. E. by apoſtille op de marge van deſen gelieve te verlenen Commiſſaris, die alſulke perſonen als hy Suppliant op de gelegentheyd vande voorſz ſake, ſal willen produceren op eenige feyten dies aengaende te poſeren, wil horen: d'voorſz N. partije geintereſſeerde daer toe geintimeert zijnde, ordonnerende den voorn: Commiſſaris, d'voorſz depoſitien tot redelijke coſten in geſchrifte autentijq te doen ſtellen, ende by hen-luyden ſecretelijk toebeſegelt bevvaert te vvorden, ter tijdt ende vvijlen &c. Dit doende &c.*

167. Ende indien den Eyſcher ſulke informatie doet beleggen, is gehouden binnen Jaers, na dat hy ſijn actie heeft mogen inſtitueren, hem daer mede te behelpen: maer den Gedaeghde (die ſulx ook altijd mach doen, al ſijn de Perſonen niet krank, ofte anderſins in perikel van ſterven *cap.* 5. *in pr. ext: ut lit. non conteſt. cap.* 41. 43. *extr. de teſtib.* Gail. 1. *obſ.* 92. *n.*8. Mynſ. 4. *obſ.* 71. 72.) en loopt geen tijdt om hem daer mede te behelpen. *v. de hac materia latius* Merul. *prax. civil. lib.* 4. *tit.* 65. *cap.* 18. *& ibi allegatos in fin.* Gail. *d.* 1. *obſ.*92. Mynſ. *d.* 4. *obſ.* 71. 72.

168. Welke getuygen vanden Eyſcher voor de *litis conteſtatie* niet en worden gepubliceert: maer indien die noch in 't leven ſijn, ofte van hen reyſe weder gekeert ten tijde van 't principael proces, moeten alſdan *in termino productionis* gerecoleert zijn, maer overleden ofte noch abſent ſijnde, word by Requeſte *in judicio* verſocht, *dat d'Enqueſte gehouden ſal worden als ordinaire*, in 't cort verhalende der getuygen voorſz overlijden ofte abſentie: Merul. *ibid.*

169. Alle vvelke getuygen ende productie gedaen zijnde, maekt die gene die sijn productie gedaen heeft *Inventaris*: inhoudende de schrifturen, acten, ende munimenten, die hy denkt over te leveren, tot defensie ende victorie van sijn sake, in manieren als volght: *Inventaris.*

Inventaris den Ed: Hove van Vtrecht overgegeven, uyt den name van &c. H. &c. Gedaeghde, op ende jegens I. Impetrante.

Inden eersten, leyd den Gedaeghde over desen jegenwoordigen Inventaris, getekent met de letter. A.

Exhibeert den Gedaeghde acte van Procuratie, by hem inde Griffie van desen Ed: Hove op A. sijnen Procureur gepasseert, op den getekent met de letter. B.

Produceert den Gedaeghde zijn schrifture van antwoord, getekent met de letter C.

Leyt den Gedaeghde over acte gedient vanden selve antwoord, ende geconcludeert als in't eynde van dien, wesende de acte van date den 8. *Febr.* 1595. *getekent met de letter* D.

Item also d'Impetrante op den 10. *Novemb.* 1595. *doen presenteren heeft requeste Civile, concluderende ten interinemente vande selve, dienende voorts van Replijq* in scriptis. *Leydt den Gedaeghde daer jegens over sijn schrifture van antwoord ofte Debath, op de Requeste civile gegeven, getekent met de letter* E.

Exhibeert den Gedaeghde acte van gedient, vanden zelve antwoord ofte Debath op de Requeste Civile, ende geconcludeert, als in't eynde van dien, van date den 17. *November* 1595. *getekent met de letter* F.

Item produceert de Gedaeghde sijn schrifture van Duplijq, jegens des Impetrants schrifture van Replijq, getekent met de letter G.

Leyt den Gedaeghde over acte van gedient, vande selve Duplijq van date den .. Novemb. 1595. *getekent met de letter* H.

Item alsoo d'Impetrante op den ix. Febr. 1596. *geaccordeert is, jegens de nieuwe feyten inde voorsz duplijcque gestelt, te mogen Tripliceren, behoudens den Gedaeghde daer jegens sijn defensie,*

ende dat uyt de naem van d'Impetrante, dien volgende gedient is van Triplÿq in scriptis.

Exhibeert den Gedaeghde daer jegens over sijn schrifture van quadruplÿq. getekent met de letter. I.

Item produceert den Gedaeghde acte van gedient vande selve quadruplÿq, van date zijnde d'acte den 19 *Aprilis*, 1596. *getekent met de letter* K.

Leyt den Gedaeghde over acte van dispositÿf in feyten, van date den 17. *May*. 1596. *getekent met de letter* L.

Item exhibeert den Gedaeghde acte van gedient by partijen respective Procureurs, hinc inde, *van responsiven: ende commissie op mÿn Heere Mr. A. Raed ordinaris in desen Hove. Ende dat partijen voorts tÿd verleent is, omme haer productie te doen, tot dat een van hen-luyden van productie soude hebben gerenuncieert, van date den* 14. *Iunÿ* 1596. *getekent met de letter* M.

Produceert den Gedaeghde tvvee Inthimatien ende Relatien, vande Panders. B. ende P. daer by blÿckt, dat sijn Gedaeghdes getuygen omme getuygenis der vvaerheyd te geven, ende d'Impetrante omme te responderen in persoon op de articulen ende munimenten, inde Inthimatie ofte Billetten geroert, behoorlÿck verdaeghvaert zÿn: midsgaders dat d'Impetrantes Procureur, omme de selve getuygen te sien Eeden ende produceren, behoorlÿk geinthimeert, ende copie vande selve inthimatie gelevert is, te samen gehecht ende getekent me de letter N.

Item leyt den Gedaeghde over tvvee Billetten, inhoudende de namen vande getuygen, ende 't getal der articulen ende munimenten, daer op sy luyden, ende d'Impetrant by Eede gehoort zÿn, te samen gehecht ende getekent met de letter O.

Exhibeert den Gedaeghde d'informatie ordinaris by mÿn Heer den Commissaris voorseyd op zÿn versoek genomen, sonder des Impetrantes personele responsiven vorder te approberen, dan die tot zÿns Gedaeghdes vordeel zÿn doende: daer van protesterende expreslÿk by desen, getekent met de letter. P.

Omme

Omme daer mede te verifieren het ij. iij. iiij. v. vj. vij. ix. xij. &c. articulen vanden antvvoord: iiij v. vj. vij. &c. articulen vanden duplijq: iiij v ix. xv. xix. xx. &c. articulen vanden quadruplijq: i. ij. ix. xx. xxx. &c. articulen vanden antvvoord ofte debath op de Requeste civile gegeven.

Belangende het viij. xj. xix. &c. articulen vanden antvvoord voorsz xiij. xiiij. xv. articulen vanden duplijq: ende xvj. xvij. articulen &c. vanden quadruplijq: vvorden naerder gejustificeert by de Confeßie vanden Impetrante in haer responsiven personeel voor Commissaris van desen Ed: Hove als voren gedaen, de selve tot dien eynde in quantum pro, & aliter non *accepterende.*

Produceert den Gedaeghde sekere acte van aenbrenginge by hem voor Schout ende Schepenen van B. gedaen op den 13. *May* 1595. *nopende de goederen hem by zijn Za: Vaders testament op den* 19. *Octob.* 1594. *so voor sijn Vaders als Moeders erffenisse ende besterffenisse gemaekt, getekent met de letter* Q.

Dienende tot verificatie van't xxxiij. &c. articule vanden antvvoord ende C. x. &c. articulen vanden Duplijq voorsz.

Leyt den Gedaeghde over 5. *huyr-cedullen by hem met E. I. G. A. &c. C. sijne Pachters gemaekt beroerende de Landen hem Gedaeghde onder anderen by testamente &c. voorsz gemaekt ende toegevoeght, vvesende d'eene huyr cedulle van date den viij. en d'andere den xij. de derde vanden xv. Februarij de vierde vanden* 24. *April. ende de vijfde vanden* 2. *May, alle des Iaers* 1595. *ende by de voorseyde informatien gerecognosceert te samen gehecht ende getekent met de letter* R.

Dienende tot vordere verificatie van't xxxiij. xxxviij. xxxix. &c. articulen vanden antvvoord. liij. lv. articulen vanden quadruplijq. Item exhibeert den Gedaeghde sekere bezegelde huwelijcxe voorwaerden tusschen Mr. I. ende E. sijn Huysvrou door tusschen spreken vanden Gedaeghde en d'andere naeste Vrienden ende Magen ten beyden zijden gemaekt op den 29. *Februarij* 1595. *ende by de voornoemde informatien gerecoleert zynde getekent met de letter* S.

Omme daer mede te justificeren het xliij. xlv. articulen vanden antwoord. lxxxiij. articule vanden duplijq, xxxj. articule vanden quadruplijq voorsz.

Produceert den Gedaeghde extract autentijq van het Testament by G. synen za: Vader ende d'Impetrante voor Notaris ende getuygen gemaekt op den 19. *October* 1595. *vvaer van't Principael onder d'Impetrante berustende is. Midtsgaders tvvee acten van desen Ed: Hove, d'een van den* 5. *Septemb. ende d'ander vanden* 7. *Octobris, beyde anno* 1597. *daer by't extract van't voorsz testament gehouden is,* in forma probante, *ende voor behoorlijk* (parte vocata) *geextraheert, te samen gehecht ende getekent met de letter* T.

Dienende tot probatie van't xix. articule vanden antvvoord. xxiij. articule vanden duplijq voorsz.

Item leyt, den Gedaeghde over sekere acte van desen Ed. Hove, van date den 30. *Iunii* 1595. *getekent met de letter* V.

Omme daer mede te justificeren het lxj. lxij. lxiij. &c. articulen vanden quadruplyq: vij. articule vanden antwoord ofte debath op de Requeste Civile gegeven.

Ende tot voorder illucidatie der voorseyde articulen, refereert hem den Gedaeghde, in quantum pro & aliter non (*daer van protesterende expresselyck by desen*) *totte Requeste ende conclusie van vvegen d'Impetrante, in plaetse van Eysch geexhibeert, t'appointement van desen Ed: Hove, ende't deboursement op de marge ende onder de voorsz Requeste gestelt, ende by de Impetrante te exhiberen.*

Exhibeert den Gedaeghde acte van gerenuncieert, van sijn Gedaeghdes zyde van productie van date den 7. *Octobris* 1597. *getekent met de letter* W.

Ende word desen Inventaris by den Procureur ondertekent.

Dient

170. Dient te noteren alhier, dat partijen volgens d'ordonnantie vanden Hove van Utrecht, na renunciatie van vorder productie, ende op den *selven termijn gehouden zijn* te leveren haer ſak behoorlijk gefurneert, met de acten, munimenten, ende andere verificatien, daer mede hy hem meent te behelpen, uytgeſondert d'informatie, die na de publicatie daer by gevoegt ſal worden: ende na voort gereprocheert, geſalveert, ende in rechten geconcludeert ſijnde, worden de ſelve acten mede inden Inventaris geſtelt, als volght: *Art. 33. 35.*

Item dat het Hof partyen heeft verleent publicatie van getuygen, blykt by de acte hier vorens onder de letteren W. *overgeleyt.*

Exhibeert voorts den Gedaeghde, ſo hy procedeert ſynen ſchrifture van Reprochen, getekent met de letter X.

Item produceert den Gedaeghde, ſo hy procedeert acte van gedient vande ſelve Reprochen, weſende van date den 4. *Octob.* 1598. *getekent met de letter* Y.

Noch leydt den Gedaeghde over ſyne ſchrifturen van ſalvatien, getekent met de letter Z.

Eyndelik exhibeert den Gedaeghde acte van gedient vande voorſz Salvatien, ende geconcludeert in Rechte, weſende d acte van date den 16. *Octob.* 1598. *getekent met de letter* AA.

171. Ende als d'eene partije in maniere voorſchreven, tot het 84. articule voorſchreve, ſijn Iuventaris ende ſtucken overleverende op de Rolle, renuncieert van vordere productie, is d'ander partije gehouden van gelijke te doen binnen xiiij. daegen naeſt-komende, ofte om redenen tot diſcretie vanden Commiſſaris, ten langhſten een maend peremtoirlijk. *v. tamen* Merul. *d. lib.* 4. *tit.* 75. *cap. unic.* ende hier voren *art.* 161. *Renunciatie van productie.*

172. De vvelcke dan oock ſijn productie gedaen hebbende, van gelijcke renuncieert van vordere productie, overleverende ſijn ſak ende Inventaris als voren, ende verſoeken beyde partijen ter ſelver tijd publicatie van getuygen, acten ende

ende munimenten, die volgende haer versoek, also by den Hove gedecerneert word.

173. Welke publicatie gedecerneert zijnde, lichten partijen haer Enqueste, (te weten de productie van getuygen by den Commissaris gehoort ende geexamineert) omme daer uyt te mogen sien, of sy haer intentie genoeghsaem bewijsen, ende haer bewijs na behoren gedaen hebben.

Visie van Inventaris ende stucken.

174. Lichten mede d'een d'anders enqueste, omme daer uyt te sien, of haer jegenpartije ook volkomentlijk haer bewijs ingebrocht hebben.

175. Ende omme 't selve heel bequamelijk te mogen weten, lichten copie van d'een d'anders inventaris, omme daer uyt naerder te sien alle de bewijs stucken, ende tot verificatie van welke articule, die zijn overgeleyt.

176. 't Welke gesien hebbende, so verre zy daer in bevinden eenige stucken nodigh zijnde om te lesen, die zy van te voren niet gesien en hadden, mogen die gaen lesen inde Griffie, of so verre die te groot sijn, daer of copie doen maken, omme op alles perfectelijk geinformeert te mogen worden.

177. So verre sy ook bevinden eenige feyten inden Inventaris gestelt te sijn, die inde principael schrifturen niet aengetogen sijn, mogen in sulken gevalle versoeken dat d selve feyten uyt den Inventaris geroyeert sullen worden.

178. Gelijk sy ook sullen mogen versoeken, so wanneer inden selven Invertaris overgeleyt sijn eenige stucken, die niet geappliceert en worden, omme te dienen tot proeve ofte verificatie vande articulen inde principale schrifturen gestelt: want ook een getuyge buyten articulen hem voorgehouden in 't billet niet en magh worden gehoort, Gail. 1. *obs.* 96. *n.* 7. Wesenb. *ff. de testib. num.* 4.

Reprochen.

179. Alle welke Productien ende munimenten ten beydes sijden gesien sijnde, so dient d'een jegens d'anders productie ende munimenten van *Reprochen*, daerinne allegerende rede-

redenen, waerom die getuygen geen geloof, ofte gehoor behoort gegeven te worden.

180. Midſgaders ook de redenen, waer deur die geexhibeerde munimenten, ende ander bewijs geen proeve behoren te doen, immers niet en mogen ſtrecken tot victorie daer toe pertinent, *de quibus v. late* Merul. *d. l.* 4. *tit.* 78. Damhoud. *prax. civ. c.* 183. *& ſeqq.*

181. Omme welke Reprochen wel te maken, moet nau op alles gelet worden, want daer aen dikwils de victorie van de ſaeke, alleenlik hanght, daerom moet al het bewijs van partije van begin tot het eynde toe naerſtelijk na geſien ende geexamineert en onderſocht worden om het bewijs by den partije voor gebracht ende geproduceert te verſwacken en vruchteloos te maken.

182. Ende alſo het bewijs van ſijn intentie gedaen word en beſtaet *in reghten of in feyten*, ſo moeten ook de Reprochen daer op ſlaen, edogh ſo dat niet van node is ſijn reght in ſpecie te allegeren om partije, niet te wijs te maken, maer genoegh is te ſeggen dat hy 't ſelve met reght ende wetten wel ſal vaſt maken.

183. Ende ſo veel *de feyten* aengaet die worden beweſen met *getuygen* ende *inſtrumenten*, ende ſo veel de *Getuygen belanght* de ſelve worden gereprocheert nopende de forme van haer examinatie, te weten datſe niet ſijn verdaghvaert maer by geval ſijn aengenomen en niet behoorlijk gedaghvaert, *contra Novell.* 90. *cap.* 2. of datſe niet ſijn ge-eedt, *juxta l.* 9. *l.* 18. *l.* 19. *C. de teſtib. cap.* 5, *ext. eod.* en diergelijke meer. *Der Getuygen examinatie.*

184. Ofte worden veel gereprocheert tegen hare perſonen om haer onbequaemheyd ende qualiteyt te weten datſe ſijn onmundige jonge perſonen geen 14 jaren oud *l.* 3. *§.* 5. *l.* 19. *§.* 1. *ff. de teſtib.* datſe niet by haer ſinnen en verſtand of geck ſijn, volgens dien ook droncke lieden, en quiſtgoeders *l.* 18. *l.* 20. *§.* 3. 4. *ff. qui teſt. fac.* item dove en ſtomme *l.* 3. *§. idem* *Datſe onbequaem ſijn.*

Hadria-

Hadrianus ff. de testib. l. ubi 124 *ff. de R. I. & ibi Hotoman.* ook blinde in saken daer het gesicht mede nodigh is, Bald. Castr. & Sichard. *in l* 9. *C. de testam.* Vrouwen over testamenten en Lenen bysonder, *l.* 18. *ff. de testib.* 2. *feud.* 32. *vers. de veteri.*

Datse infaem sijn. 185. Item dat het sijn infame personen verhaelt *in l.* 3. §. 5. *& l.* 15. 18. 21. *ff. de testib.* als die om een publijc delict sijn gestraft gevveest en niet gerestitueert, *d. l.* 3. §. 5. of gecondemneert om dievery of rovery, *l.* 17. *ff. de publ. judic.* of om overspel *l.* 18 *ff. de testib.* die hoer-huys op houden, *per l.* 4. §. 3. *qui not. infam.* Die gebannen of om grove misdaden geexcommuniceert sijn *cap. excommunicatus ext. de hæret. cap. decernimus de sent. excommun. in* 6. *Auth. credentes C. de hæret.*, die om te getuygen of niet te getuygen bevvesen is geld ontfangen te hebben *l.* 17. *C. de testib. d. l.* 3. §. 5. *ff. eod.* die om een schandvlek uyt den raed en van haer dienst sijn geset, *l.* 2. *ff. de senator.* die meyn-edigh sijn, *cap.* 54. §. 1. *ext. de testib.* die om een publijq misdaed gevangen sijn, of onder reght staen, *d. l.* 3. §. 5. *& l.* 20. *ff de testib.* en andere diergelijcke.

Huysgenoten 186. Worden ook getuyge gereprocheert die huysgenoten sijn vande gene daerse voor geproduceert sijn *l. idonei* 6. *l. testes* 24. *ff. de testib. l.* 3. *C. eod.* Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 15. *def.* 60. *in pr.* als te vveten ouders en kinderen, *l.* 31. §. 15. *ff. de ædilit. edict. l.* 5. 6. *pr. quod cujusque universit.*, man en vrou, *l.* 1. §. *si vir* 15. *de SC. Silan. l.* 10. *C. de re mil.* den bruyd sijnde in 't huys vanden bruydegom, *l.* 9. *ff. de sponsal.* broeders. *dd. ll. &* Costal. *in l.* 4 *ff. de testib.* Alciat. *de præsumt. reg.* 1. *præs.* 23. dienaers so lang sy by ons wonen, *l.* 11. §. 1. *ff de pæn. per l.* 7. *ff. de testib.* Costal. *in d. l.* 4. *l.* 25. §. 2. *de ædilit. edict.* Gudel. *de jur. Nov. lib.* 4. *tit.* 10. *in fin. princ. l.* 2. 3. *ff. de testib. l.* 2. § 5. *de Carbon. edict.*

Maeghschap 187. Ende dewijle maeghschap en gunste de waerheyd vande saek dikwils verachteren so worden ook gereprocheert broeders inde saeke van malkanderen, al ist datse elx alleen

wonen, *Sichard. in l. parentes ff. qui test. fac. pos* en vervolgens andere die malcanderen in na maeghschap bestaen Duaren. 1. *anniverf. disp. c.* 20. Als mede vrunden die met malcanderen wonen en eten aen een tafel, Bald. *in cap. literis. extr. de testib.* Mornac. *in l.* 3. *verb. amicus. ff. eod.*

Waer uyt volght dat ook niemand in sijn eygen sake can of geloof heeft te tuygen, *l.* 10. *ff. de testib. & l.* 10. *C. eod. ubi egregie Pac.* het selfde heeft ook plaets in een sake die hem gemeen is met andere, *per l.* 239. *§. ult. de V S. l.* 5. *pr. ff. de appellat.* waer onder ook gerekent worden Advocaten, en Procureurs in saken daerse in gedient hebben, of die sy noch bedienen, *l. ult. ff. de testibus: per l.* 22. 23. *de procurat. & cap.* 6. *ext. de testib.* als ook die executeurs zijn inde sake, diese dienen, *d. l. ult.* mede Mombers en Curateurs in saken van onmundige ende minderjarige kinderen, want sy daer in sijn als principael, *l.* 7. *§.* 3. *ff. pro emt. l.* 56. *§.* 4. *de furt. l.* 157. *in pr. de reg. jur.* Item Makelaers, en Arbiters vande sijde van partijen middelaers, als met goed vinden van beyde partijen, Novell. 90. *cap.* 8. Fab. *C. de testib. def.* 56. Everh. *cons.* 127. *nu.* 6. 7. Maran. *cons.* 14. *nu.* 5. ook mogen personen van een Stadt ofte Gemeente in saken getuygende daer haer in 't particulier aengelegen is, gereprocheert worden, Donell. 25. *comm.* 10. Menoch. 2. *arbitr. cap.* 106. Ook die eenige actie aen iemand heeft gecedeert getuygenis gevende die de selve actie raekt voor den cessionaris, also hem die saeke noch aengaet ende uyt crachte vande cessie word geageert. *l.* 5. *C. de testib. l.* 9. *C. de procurat. l. ult. C. de hæred. act. l.* 13. *§.* 1. *de pact.* Oock een Reghter ofte Arbiter in de saecke daer van hy kennisse neemt, *arg. l.* 6. *C. de postulat.* Oock niet als de selve saecke daer nae voor een ander Reghter bedongen word, eyndelijck oock een vercoper in de saecke vanden koper nopende het vercochte goed, bysonder so hy inde evictie gehoude soude zijn, so ook een die iet gegeven heeft,

Haer self aengaet.

inde sake vanden genen die hy gegeven heeft nopende de gegeve sake, want den gever soekt sijn genegeheyd te beschermen, ende den anderen tot dankbaerheyd verobligeert te houden, *l.* 25. §. 11. *de petit. hæred* sulx dat hy goede genegenheyd tot de sake heeft, waerom ook een borge reproche subject is in de sake vanden debiteur voor den welken hy borge is geworden, al is het in een andere sake daer hy over in reght is, want alle dese daer aen gelegen is, dat de partije wel gaet, daer sy voor getuygen, *arg. l.* 5. *pr. ff. de appellat. & l.* 29. *pr. ff. de recep. arb.* Soo en sijn ook ondersaten geen bequame getuygen in de sake van haer Heer ende Oversten, *l.* 4. *C. de testib glos. in l.* 6. *ff. de testib.* Donel. *de testib. cap.* 4.

Dat vyanden sijn en qualijk geaffectioneert.

189. Ende gelijk getuygen reproche subject sijn om haer vriendtschap diese hebben met de gene daerse voor geproduceert worden, so sijn de selve niet minder reprochabel om vyandschap of haet diese hebben op ende tegen den genen daerse tegen geproduceert sijn, *l.* 3. *pr. ff. de testib. l.* 5. *& l.* 17. *C. eod.* Menoch. 1. *arb. c.* 28. *Novel.* 90. *cap.* 7. *ubi* Cujac. *in comm. vers. sextum caput est.* Gudel. *lib.* 4. *c.* 10. §. 1. *de jur. Nov.*

Arm en omgeset.

190. Arme en geringe personen, die licht iet geloven of omgeset worden, sijn mede niet buyten reprochen *l.* 3. *pr. ff. de test. d. Novel.* 90. *cap.* 1., waer by ook gerekent mogen worden gierige luyden, en die seer na profijten haken en staen *d. l.* 3. *in fin. pr. ibi neque lucri*. ook die deur practijq en onbehoorlijk gesuborneert en by partije geinstrueert zijn hoe sy getuygen sullen, en die deur bidden en smeken of andersins geinduceert zijn dat of dat te getuygen, *de quibus Specul. de testib.* §. 1. *vers. item opponitur & Salicet. in l. si quis C. de testib.*

Een alleen.

191. Ook een getuygen op een feyt alleen en heeft geen geloof; en word te reght geseyt een getuygh geen getuygh: en moet ook daerom niet aengenomen worden, al ist dat het een heerlijk aensienlijk persoon is *seyt l.* 9. §. 1. *C. de testib. junge l.* 20. *ff. de quæstion.* waer over ook Mutius Scævola by de Romeynen

meynen als een Prins ſijnde, gepreſen word. dat hy ſeyde dat men hem geloven ſoude, ſo andere ook neffens hem ſulx verclaerden, *Valer. Max. lib.* 4. *c.* 1. *nu.* 11. Ende ook het Parlament van Parijs, dat op de verclaringe alleen vanden Coning Henrick de IV. ſeeker perſoon niet en wilde condemneren, Bodin. *lib.* 6. *de repub. ult.* Ende dit word ons ook gerecommandeert by de Wet Godes *Num.* 35. *verſ.* 30. *Deut.* 17. *v.* 6. *en cap.* 19. *verſ.* 15. Ende ook ons Salighmaker ſelf heeft begeert dat alle woord in de mond van twee of drie ſoude beſtaen, *Math.* 18. *verſ.* 16. *Ioh.* 8. *verſ.* 17., 2 *Cor.* 13. *verſ.* 1. *Hebr.* 10. *verſ.* 28. Sulx dat het periculeus is, datmen inde practijq heeft aengenomen dat een getuyge halve proeve uytwerkt, Mynſ. 1. *obſ.* 68. Fab. *C. de teſtib. def.* 11. *DD. in l.* 3. *C. de reb. cred. & jurej.* 't Welk verſtaen behoort te worden plaets te hebben, als beyde partijen in den perſoon geconſenteert hebben ofte andere argumenten daer by comen, Mynſ. 5. *obſ.* 26. Fab. *d. loc. def.* 25.

192. Anders behoort hier op te volgen abſolutie vanden Gedaeghden als niet beweſen ſijnde volgens de wet *Actore non probante abſolvitur reus.* Ende ſelden daer toe comen datmen een van partije den eed in *ſupplementum probationis* deferere, volgens Groenw. *in d. l.* 3. *C. de jurejur. & l.* 8. *ff. de condit. inſtit.* hoewel den Reghter na ſijn diſcretie 't ſelve somtijds doet, ende doen moet, gelijk blijkt uyt *deciſ. cur. Holl.* 57. *ende Curiæ Vltraject.* Radel. 94. regard nemende op de perſonen ende de ſake, want notoir is datmen in ſaken van grote importantien en daer veel aen gelegen is: als in criminele ſaken ende van huwelyken en andere daer iemands eere ende welvaren aen hangt, netter en claerder en volkomender bewijs moet hebben als in geringe ſaken, *l. ult. C. de probat. & ibi DD.* Maſcard. *concl.* 34. *nu.* 22. *&c.* Alciat. *praſ.* 9. *num.* 4. *reg.* 2 *cap. pen. ex. de in integ. reſtit.* ook worden drie mans getuygen gerequireert te bewijſe eenigh goed tot onderpand

Eed in ſupplement.

gestelt te zijn volgens *l scripturas* 11. *C. qui pot. in pignor. & ibi* Groenw. ende is by de costumen der Stadt Utrecht, Rub: *van defauten art. ult.* expresselijk uytgedrukt dat een huyrder geen vorder huyre van huysen met getuygen of andersins mag bewijsen als by huyr-cedulle, ende desgelijkx by de Politijcque ordonnantie van Holland datmen geen land huyr anders als met schriftelijcke huyr-cedulle magh bewijsen, Grot. *lib.* 3. *par.* 19. *post num.* 4. *Polit. ordon. art.* 31. hoewel vele verstaen datmen die ook soude mogen bewijsen door getuygen die eendrachtigh in een publijq instrument sulx verclaren, Groenw. *in l.*24. *C. de locat.*alwaer hy seyt so by den Hove van Holland gewesen te zijn.

193. Ende daer tegen wederom een getuyge, als Secretarissen, Deurwaerders, Bode ende andere publijque persoonen, volgens onse costumen, geloof hebben volcomentlijk in saken haer officie betreffende, *v.* Peck. *de jur. sist. cap.* 26. *Consult. vande Holl. Reghts.* 313. *par.* 1. *geallegeert van* Groenw. *in l.* 9. §. 1. *C. de testib.*, 't Welk nochtans te verstaen is ten ware anders ter contrarie met geloofwaerdige getuygen bewesen conde worden, sulx, als van præsumtien juris daer de wetten op disponeren ende wijsen gestatueert word, *uti l.* 13. *C. de non num. pecun. l.* 24. *ff. de probat. & l.* 16. *C. eod.* ende andere meer.

Reprochen tegen de getuygenissen.

194. Ende dese reprochen syn aengaende de onbequaemheyd der getuygen, de welk ook dikwils worden gereprocheert nopende hare depositien ofte seggen en getuygenisse die sy geven, als te weten, dat hare getuygenissen syn singulier niet over een comende noch accorderende met andere getuygen hare depositien, 't sy in woorden, sin van dien, tijd ofte plaets, *l.* 21. §. 3 *ff. de testib. & ibi dd. & ad l.* 9. *C. de testib.* Berlich. 1. *prac. concl.* 36. *n.* 158. Farinac. *qu.*64.*n.*145. Gabriel. *de testib. concl.* 1. *n.* 33. *& concl.* 2. *n.* 14. 16. 68. also dat de getuygenissen van verscheyden tijd, ende andersins voor singulier gehou-

gehouden worden ende niet mogen worden met den anderen gevoeght, ook niet om een huwelijk te bewijsen ende sulx voor ende in faveur van 't huwelijk, Gabr. Berlich. *dd loc.* Item dat de getuygenisse strijd ende niet over een comt met 'tgene hy te vorens heeft in eodem judicio verclaert, Gudelin. *de jur. Nov. lib.* 4. *cap.* 10. §. 1. *in fin.* Mynſ. 2. *obſ.* 86. *in fin.* ofte ook met 't gene hy te vorens onder eed in een ander proces ofte extrajudicielijk heeft verclaert Menoch. 2. *arb.* 108. *nu.* 9. 23. Fab. *C. de test. def.* 34 Everh. *conſ.* 7. *n.* 9. 10. Dat hy getuyght van een sake die hem onbekent is, *l.* 11, 16. *C. de test* en die hy niet weet ofte door een van sijn vijf sinnen hem bekent is, *per l.* 20. §. 9. *ff. qui test. fac.* als te weten door sijn gesicht ofte gehoor, ofte andersins, gelijkerwijs om te getuygen of de wijn suer is, most hy die geproeft hebben, en dat iemand geinjurieert is most hy dat gehoort hebben, Pac. *ad l.* 19. *n.* 27. 28. 29. 33. *C. de testib.* Alsomen sijn getuygenisse met sekere wetenschap en niet van horen seggen moet geven Wesenb. *par. ff. de test. nu.* 4. *in fin.*, dat sijn getuygenis is varierende en het een met het ander niet over een comende en genoegsaem strijdende, *l.* 2. 3. 21. §. *ult. de testib.* Gail. 2. *obſ.* 66. Bart. *in l. eos qui diverſa* 17. *ff. de falſ.* Datse niet en is bekleet met redenen van wetenschap hoe hy de sake bekent is geworden, Goth. *in l. ſola testatione* 4. *C. de test.* & Oldendorp. *de testib. c.* 5. *n.* 4. *ibid. allegat.* datse niet ten propooste is en buyten de articulen, Gail. 1. *obſ.* 96. *n.* 7. datse niet op redenen maer op sijn geloven gefundeert is, en daerom te animeus ende partijdigh, *per l.* 18 & *ibi* Goth. *C. de testib.* Wesenb. *par.* 10. *n.* 4. datse is onseker, en doncker en verwerret, en niet concludent, suspect van valsheyd ende andere diergelijke.

195. Desgelijx kanmen ook enige instrumenten reprocheren die van d'een of d'ander partije tot bewijs van sijn intentie worden geproduceert, het sy die voor Notaris en Getuygen sijn gepasseert, of prive geschriften sijn en copien, *per Novel.* 73. *cap.* 5. & *ſeqq.* *Reprochen van Instrumenten.*

196. Ende soo veel de Notariale Instrumenten belanght, worden somtyds gereprocheert, deur den Notaris self, te weten dat hy niet en is wettelijk aengenomen ofte ge eedt ofte syn eed niet heeft gerenoveert volgens d'ordonnantien dat hy hem in syn officie qualijk gedragen heeft, *l. 12. C. de suscept. præpos. & arcar. v.* Corset. *in singular. verb. Tabellio.* Dat het by hem niet en is geschreven en in syn prothocol getekent, *v.* Novell. 73. *cap.* 5. *& cap* 7. §. 1. *l.* 45. § 7. *ff. de jur. fisc.*

197. Dat het instrument niet en heeft syn behoorlijk solemniteyten als niet continerende 't jaer, maend ende dagh vande passeringe van dien *contra Novel.* 47. *cap.* 1. 2. *& l.* 4. *C. de diversis rescriptis. gl. in l.* 3. *C. de tabular. lib.* 10. *tit.* 69. Dat de plaetse van 't passeren van dien niet en is gestelt *contra l.* 14. *C. de contr. stip.* Treutl. *disp.* 5. *th.* 3. *lit. e. par.* 2. Dat het instrument niet en contineert de substantie vande sake namelik wie aen wie ende wat ende waerom hy het schuldigh is of gelibereert van schuld, *l.* 15 *l.* 25. §. *fin. ff. de probat. l.* 13. *C. de non num. pecun.* dat de namen der getuygen die present geweest syn niet en syn uytgedrukt, Novel. 73. *cap.* 7. §. 1. Dat tot de sake meer getuygen als twee gerequireert worden, als in *l.* 18. *C. de testib. & l.* 11. *C. qui potior. in pign.* Dat het instrument in 't prothocol by de getuygen alle niet is ondertekent, *juxta l.* 31. *C. d. donat. l.* 21. *C. de testam. l.* 23. *pr. &* §. *fin. C. ad SC. Velleian.* Novel. 73. *c.* 1. *&* 2. Wesenb. *ff. de fid. instr. nu.* 6. Dat den Notaris niet en heeft verhaelt dat hy met de getuygen versocht syn tot de sake, Wesenb. *in par. ff. de fid. instrum. nu.* 5. Dat hy den inhouden van 't instrument partijen daer aen gelegen zijnde, niet en heeft voorgelesen, *l.* 17. *C. de fid. instrum.* ende andere diergelyke.

198. Vorders can ook een instrument gereprocheert worden van wegen de getuygen dat de selve niet en syn gequalificeert om over sulke handelinge te staen ofte getuygenisse te geven, 't sy om haer insuffisantie, partijdigheyd of andersins daer van hier vorens is gehandelt.

199. Item dat het is obscuur, continerende contrarieteyten ende pointen ende clausulen die malcanderen destrueren, en beyde niet connen in een acte subsisteren, *l. ubi pugnantia* 188. *de reg. jur. cap.* 13. *& ibi* Mynſ. *extr. de fid. instrum.* Dat het niet over een comt met het prothocol. of met de minut. *de quo* Menoch. 2. *arb.* 187. *nu.* 18. *&* 197. *num.* 21. Dat een vande getuygen verclaert daer niet over gestaen te hebben, *l.* 1. §. *fin. ubi DD. ff. test quemad. aperiant. per Sichard. in l.* 15. *n. ult. C. de fid. instr.* Dat het is een cartabel, of gecancelleert, gescheurt, deur geschrabt, gekladt en op de cant en tusſchen de regulen en niet ordentelijk geschreven, sonder daer van in 't eynde van 't instrument vermaent te syn, *l.* 24. *ff. de probat.* Wesenb. *d. tit. n.* 8. Goth. *in l. si unis de septem* 12. *C. de testam.* Berlich. 1. *prac. concl.* 55. *num.* 108. *&c.* Dat het is geschreven met verscheyden inct en verscheyden hand, Farinac. *qu.* 153. *nu.* 15. *par.* 1. *& p.* 6. *lim.* 1. *nu.* 114 *& p.* 9. *nu.* 156. Menoch. 5. *præſ.* 20. *nu.* 9. Dat daer iet in is gestelt buyten wille van een der contrahenten *l.* 18. *C. de probat.* ende dat gy met getuygen can bewijsen anders gehandelt als geschreven te syn, ofte dat het geschrift is simulaet. *v. l.* 3. *C. plus valer. quid & l. ult. cod. l.* 4. 5. 6. *C. si quis alter. vel sibi. l.* 7. *C. de contr. sempt.*

200. Op de selve maniere werden gereprocheert prive geschriften ende instrumenten die welke voor den genen die de selve produceert min geloof meriteren, *l.* 5. *& seq. C. de probat. l.* 26. §. *fin. ff. deposit.* ook canmen de selve reprocheren als mede publique instrumenten als daer van maer copie is geproduceert, *l.* 2. *ff. de fid. instrum. l. ult. ff. de probat. l.* 7. *& auth. si quis in aliquo C. de edend.* of dat het selve hem refereert tot een ander instrument dat niet voor den dagh gebracht word, *d. Auth. si quis & Novel.* 119. *cap.* 3. sonder dat het selve word gesalveert, al ist dat den Notaris daer by stelt dat hy 't selve gesien en gelesen heeft, Fachin. 12. *cont.* 3. *post* Castr. & Jason. *ad d. Auth. si quis.*

Vor-

201. Vorders Coop-luyden regiſters ende boecken van hare gecohte en verkochte waren, hoe-wel die volgens onſe coſtumen geloof hebben by eede geſterkt zijnde nochtans worden die gereprocheert, als ſy niet ter goeder name ende fame ſtaen en niet altijd goed boek gehouden heeft, dat hy niet ſelf geſchreven heeft, dat de oorſaek vande ſchuld niet aengetekent is, dat hy niet ſo wel boek hout ende aengeteaengetekent heeft 'tgene hy ontfangen als gelevert heeft, dat het 'tgene hy aengetekent heeft ſijn neringe ende handelingh niet en raekt, dat het al te grote ſomme is, en diergelijke, *de quibus* Gail. 2. *obſ.* 20. *&* Græv. 2. *prac. concl* 20. *& ibi alleg.* item Molin. *ad conſ. Pariſ. tit.* 1. §. 8. *n.* 20. Maſcard. *de probat. concl.* 977. *num.* 16. *& ſeqq.*

202. Vorders in 't particulier worden op de ſelve maniere gereprocheert Teſtamenten, Codicillen ende andere, donatien of contracten, maer die enige privilegien vande Prince ofte hoge Overheyd hebben verkregen of remiſſie of diergelijke, werden meeſt tijds gereprocheert dat d'ſelve verkregen ſijn op onregt te kennen geven, als verſwegen hebbende 't gene den Heer ſoude beweeght hebben 't ſelve niet te verlenen ſo hy het gevveten hadde, ofte verhaelt hebbende dat heel anders gelegen is ende daerom niet toegeſtaen moet worden het effect van dien, *l.* 5. *C. ſi contra jus vel util. publ. l.* 2. *C. de ll. l.* 1. *C. ſi nupt. ex. reſcript. petant.* al waer 't ook dat het Privilegie niet tegen recht ſtrede, *d. l.* 5. *& l.* 3. *ibid.* Anderſins als het ſtrijdt tegen reght ende billikheyd is het Privilegie ook van onwaerden, *l. ult. C. ſi contr. jus vel util. l.* 7. *C. de precib. imp offer.* ook als het ſtrijdt tegen 't gemeen beſt ende profijt *d. l. ult. & l.* 3. *C. de prec. imp. offer. l.* 2. *C. de navib. non excuſ. lib.* 11. *tit.* 3. ook dat het is verſocht en verkregen hangende het proces *l.* 2. *& ult. C. ne. lit. pend. vel poſt provoc. Novel.* 82. *c.* 13. *&* 113. *cap.* 1. ofte ook geappelleert ſijnde alſo dan wederom van nieuws proces is in cas d'appel *l.* 1. §. *ult. ff. ad SC.*

Turpill.

Turpill. l. 6. §. 1. *ff. de his qui not infam.* worden ook gereprocheert dat de selve niet en hebben de clausule, so het te kennen geven met waerheyd accordeert, *l. ult. C. de divers. rescript.* de welcke nochtans volgens *c. 2. ext. de rescrip.* stilswijgens verstaen word daer in te sijn, datse niet en hebben de date wanneer die verleent sijn, *l.* 4. *C. d. tit.* datse by den Prins of sijn Cancellier niet behoorlijk sijn ondertekent *l.* 3. *& l.* 6. *C. d. tit.* Gail. *de pac. pub. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 29. noch geparagrapheert volgens Novel. 114. *& l.* 2. *C. de petit. bon. subl. lib.* 10. *tit.* 12. *& ibi* Cujac. Dat hy het principael niet en exhibeert noch heeft doen insinueren volgens *l.* 3. *C. d. tit. arg. l.* 1. *C. de mandat. Princip.* dat de conditien van dien niet sijn gepurgeert ende andere diergelijke.

203. So veel attestatien belanght die extrajudicielijk ende partije niet geciteert gegeven sijn, is by den Hove van Utrecht wel gestatueert, dat die geen geloof hebben ten ware de getuygen van nieuws (soo sy noch leven) niet op de attestatien, maer op de feyten gehoort worden, gelijk of daer geen voorgaende attestatien waren, ende dat nopende attestatien voor eenigh Gerecht te voren beleyt; ende dat op andere gants geen regard genomen sal worden, *art.* 31. Rubr. *van stijl van proced.*

204. Al 't welcke voorsz ende diergelijcke den Advocaet naerstelik by een sal soecken, en op al partijen bewijs wel letten, en alles op sijn plaetse voor stellen op dese maniere,

Reprochen, den Ed: Hove Provinciael &c. overgegeven in den naem ende van vvegen &c. tot &c. Gedaeghde, op ende jegens sekere informatie, ende ander irrelevant bevvijs, den selven Hove geexhibeert by ofte van vvegen &c. Impetrante.

„ Inden eersten houdt hy Gedaeghde voor gerepeteert alle
„ het gene hy in sijn voorgaende schrifturen heeft doen de-
„ duceren, ende stellen, al 't selve alhier employerende voor
„ generale reprochen.

,, Ende omme nochtans diens onvermindert, in 't particu-
,, lier te reprocheren het gantsche bewijs by d'Impetrante
,, overgeleydt:

,, Ende eerst komende tot de depositie van N. eerste ge-
,, tuyge by d'Impetrante doen horen.

Seyd de Gedaeghde, *& in fine.*

,, Ende soo niet meer en vvord overgeleyd, vorder Repro-
,, chen vereyschende, so employeert hy Gedaeghde voorts in
,, allen Reprochen van reghten.

,, Concluderende *prout juris moris, atque styli:* of anders
,, magh ook wel concluderen, dat sal worden verklaert wel
,, by den Gedaeghde of Impetrante gereprocheert ende qua-
,, lijk by partije advers geproduceert te sijn en dat hem over-
,, sulx sijn conclusie by eysch of acte genomen sal worden
,, toegewesen.

vel sic:

*Reprochen den Ed. Hove overgegeven &c. van vvegen N. Ge-
daeghde contra I. C. so hy procedeert Impetrant.*

,, Inden eersten houdt den Gedaeghde voor verhaelt, 't ge-
,, ne hy in sijn voorgaende schrifturen heeft doen allegeren,
,, ende deduceren, 't selve alhier Imployerende voor generale
,, reprochen, *ut supra: vel sic.* Inden eersten imployeert den
,, Gedaeghde voor generale Reprochen den inhouden van
,, sijn voorgaende schrifturen, midtsgaders de documenten
,, tot verificatie van dien overgeleydt.

,, Ende omme voorts cortelijk te Reprocheren, ende eerst
,, d'Informatie by den Impetrant overgeleydt, seydt de Ge-
,, daeghde, dat de selve tot dese materie geheel impertinent
,, is &c.

,, Ende also d'Impetrant niet sonderlingh meer en produ-
,, ceert, daer op van node is, breder te reprocheren.

,, Soo employeert de Gedaeghde voorts Reprochen van
,, Rechten, of als voren.

,, Pre-

„ Presenterende sijn feyten in desen gestelt te verifieren, so „ verre des nood bevonden word.

Ende Concludeert *pro ut moris atque styli*, op all's &c.

205. Jegens welke respective reprochen, partijen daer na binnen den tijd van 14. dagen ofte een maend, of meer, tot discretie vanden Hove dienen van salvatien, daerinne sy deduceren redenen, waeromme de getuygen ende munimenten behoren geloof te hebben, in manieren als volght. Salvatien.

Salvatien den Ed: Hove &c. van wegen P. wonende &c. Gedaeghde, op ende jegens sekere frivole reprochen, jegens des Gedaegdes Informatie, ende andere bewijs stucken den voorsz Hove geexhibeert, by ofte van wegen I C. Impetrante &c.

„ Inden eersten houdt den Gedaeghde voor verhaelt, 't ge- „ ne hy in sijn voorgaende schrifturen heeft doen allegeren „ ende voorstellen, alle 't selve alhier imployerende voor ge- „ nerale salvatien.

„ Omme nochtans dies onvermindert in 't particulier te „ salveren, jegens des Impetrants frivole reprochen.

„ Seyd den Gedaeghde eerst, comende op de reprochen, „ jegens de depositie van O. M. te weten: dat &c. *& in fine.*

„ Ende so dan niet meer en word gereprocheert, vordere „ salvatien vereyschende.

„ So imployeert hy Gedaeghde in alles voort salvatien van „ reghten.

Concluderende *prout juris moris atque styli*, ofte anders &c. op all's &c. Ofte dat sal worden verclaert wel by den Impetrant of Gedaeghde geproduceert te sijn en qualijk by partije gereprocheert ende persisteert daerom by sijn voorgaende conclusie.

Ende so verre de sake kleyn is, ende sonderlinge geen grote productie gedaen en word, so employeren sy eerst reprochen van reghten., ende daer na salvatien van reghten: Maer het is altoos geraden datmen imployeert simpelijk salvatien van

reghten: so anders door schriftelijke salvatien partije geinstrueert word, ende wijser gemaekt: overmids salvatie niet en is dan een consultatie, ende een advertissement vande rechten.

Instructie van rechten. 206. Waeromme beter geraden is, datmen in plaetse van dien doet maken een goede consultatie ofte advertissement van rechten, ende de selve toezegelt, ende also inde sak leyt, sonder nochtans daer op eenige letteren te stellen, ofte onder enige letter inden Inventaris over te leggen, so anders partijen daer af visie ende copie souden mogen versoeken.

207. Ende somen geraden vind het sy by maniere van salvatien ofte instructie van rechten, de reprochen van partijen in 't particulier te refuteren ende sijn overgeleyd bewijs van getuygen en instrumenten by haer auctoriteyt ende waerde te conserveren, salmen eerst die forme vande examinatie der getuygen salveren, dat na rechten gepresumeert word vande citatie gebleken te sijn: nadien den getuyge gecompareert is, ende *Actus simpliciter gestus censetur factus eo modo, quo debuit, l. Gallus §. quidam recte ff. de lib. & posthum. l. si hæreditas §. servus alienus ff. de testam. tutel.*

Nopende d'examinatie der getuygen. Voort nopende den eed dat de selve wel ende na recht by hem getuyge terstond na de examinatie gedaen is, Gail. 1. *obs.* 101. *nu.* 9. Goris *advers. trac.* 4. §. 22. dat hy vanden eed is geexcuseert en onder mannen waerheyd in plaets van eede magh responderen, ende op den eed in 't stuk van sijn officie gedaen of andersins geexcuseert, de *quo* Socin. *reg.* 424. *& Dd. in l.* 9. *C. de testib.*

208. Ende belangende de minderjarigheyd vanden persoon, dat ook een minderjarige by gebrek mach gehoort worden als hy *puberbati proximus is, gl. in l.* 19. §. 1. *ff. de testib. per l.* 21. *C. de hæretic.* als ook Mombaer geworden sijnde hy mach getuygen 'tgene hy gesien heeft corts eer hy Mombaer was. *gl. in l.* 3. §. 5. *de testib. arg. l.* 1. §. 1. *ibid. & l.* 14. *ad SC. Sylanian.* de uytsinnige datse getuyght hebben als sy wel wederom by haer sinnen sijn geweest,

geweest, en datse gesien en geweten hebben ten tijden sy wel by haer sinnen waren, Just. Meyer.*ff.de testib.thes.*6.*n.*4 insgelijx mede van een prodigus of goedverquister. Dat mede de blinde getuyght 't gene hy noch sien konnende gesien heeft, ofte dat hy 't gesicht tot dese sake niet van node heeft gehadt, Sichard. *in l.* 9. *C. de testam.* Azo *in l.* 18. *C. de testib.* Dat ook een dove ende stomme buyten testamenten mogen getuygen 't gene sy klaerlijk konnen te kennen geven, Baro *in* §. *testes. inst. de testam. ordin.* Vult. 2.*jurisp. rom.* 2. *nu.* 60. dat insgelijx mede vrouwen buyten testamenten getuygen mogen die eerlijk sijn, *per l.* 3. §. *lege & l.* 18. *ff. de testib.*

209. Aengaende de infame personen worden gesalveert dat sy t' onrecht sijn befaemt ende dat haer infame niet en is gesproten uyt eenigh delict, Ferret.*in l.*3.§.*lege ff.de testib.* Duaren. *ad tit. C. de testib c.* 1. *&* 2. *disp. anniverſ. c.*23. Donel. *lib.* 25. *comm. c.* 1. *de testib.* datse van haer infamie sijn gerestitueert datse penitentie hebben gedaen en afstand van dat leven, ende notoirlijk tot een eerlijk officie by de hoge overheyd is gepromoveert ende alsulx gerestitueert, dat hy wederom is inde kerke gemeente aengenomen, dat hy heeft rappel van ban en diergelijke de *quibus* Alberic *tract.de testib. &* Hypp.*de* Marsil. *in prac.crim.* §.*aggredior.n.*94. *& c.*54.§.1 *extr.de testib.* Item dat sijn getuygenisse is versterct als over een comende met andere personen daer niet op te seggen is, Alberic.*de testib.cap.*3 *n.*16. Bald. *in l.* 2. *C. si contra jus vel utilit. publ.* datmen geen andere personen tot getuygenisse der waerheyd heeft weten te bekomen, *per Novel.* 45. *cap.*1. *l.*21. §.3. *ff.de testib.* en diergelijke. *d'Infamie.*

210. De Huys-genoten en Maeghschap worden gesalveert dat de saeke sijn ouders ofte broeder niet vorderlijk is, dat partije hem self heeft tot bewijs van sijn recht geproduceert, dat het is in saeke van sijn broeders en vrunden die hem even na sijn, datse so verre hem bestaen dat sijn getuygenisse niet mach vvorden gereprocheert dat de saeke *Huys-genoten en Maegschap.*

ook van kleynder importantie is, *de quibus* Alberic. *de testib. cap.* 1. *nu.* 19. 23. 35. 37. 56. Dat het is een ſake die den huyſgenoten alleen of beſt bekent is, Alberic. *ibid. cap.* 11. *nu.* 66. *& ſeq.* byſonder tuſſchen de huyſgenoten zijnde gereſen, Salic. *in l. etiam C. de teſtib.* en van der kinderen huwelijk, Alberic. *d. c.* 1. *n.* 11. Dat de huyſgenoten ſijn eerlijk en van goede name ende fame: Alberic. *d. c.* 11. *num.* 34. Argentr. *art.* 163. *gloſ.* 1. dat ſy aldaer haer geld verteerden, *ibid.* dat ſy ten tijde vande depoſitie geen domeſtijke van partijen ſijn geweeſt, *l.* 2. §. 5. *de Carbon. edict.* dat de vrundſchap tuſſchen hemluyden kleyn is, en op geen grote oorſake gefondeert en diergelijke *v.* Alberic. *d. loc.*

Haer eygen aengaende. 211. Die in haer eygen ſaeke of hem eenighſins aengaet getuyght hebben worden geſalveert, dat het is een ſake van weynigh importantie, en dat hy geen intereſt ofte weynigh by de ſake heeft, als waer in hy geen gemeenſchap heeft, Sichard. *in l. quoniam C. de teſtib.* dat het is een geloofwaerdigh opreght perſoon, *l. etiam C. de testibus & ibi Dd.* dat de Advocaten en Procureurs de verclaringe gedaen hebben eer ſy inde ſake gedient hebben, dat ſy in die ſake hem niet dienen, Sande *lib.* 1. *tit.* 10. *def.* 4. *per l.* 18. §. *item eos ff. de jur. fiſc.* Deſgelijx worden ook de depoſitien geſalveert vande executeurs in een ſake, en vande Mombers, Farinac. *de teſtib. qu.* 60. en dat ſy inde ſake niet gehouden zijn of daer voor hebben te reſponderen, Pac. *ad l.* 10. *num.* 18. *C. de teſtib.* ende van een Makelaer dat beyde partijen in hem geconſenteert hebben als mede van een arbiter, Novel. 90. *c.* 8. Fab. *C. de testib. def.* 56. Maran. *conſ.* 14. *nu.* 5. *& conſ.* 31. *nu.* 21. *&c.*

Die in een ſake de Gemeente aengaende getuyght hebben, dat het de Gemeente ende haer in 't particulier niemand aengaet *per l.* 6. §. *univerſitatis ff. de rer. diviſ. l.* 2. *&* 7. *ff. quod quiſque univerſ. nom.* Coſtal. *&* Mornac. *d. l.* 6. Een cedent, vercoper, gever ende borge, worden geſalveert, dat ſy in die

ſake

ſake niet gehouden ſijn, eneygentlijk niet en raekt 't gene hem-luyden aengaet, dat hy ſijn reght verkocht of gecedeert heeft, ſo goed en quaed alſt is, dat den donateur ofte gever in geen evictie gehouden is, dat den borge geen ſchade te verwachten heeft, alſo den principael ſelf ſuffiſant is, en daerom in de ſaeke geen intereſſe konnen hebben, en diergelijk, de *quibus* Alberic. *de teſtib. cap* 4. *nu.*42. 43. 45. 46. 51. *en* 54.*&c.* Vande onderdanen voor haer Overheer, dat de onderdanen ſijn eerlicke luyden en haer Overheer ſo verre niet hebben te ontſien, dat den Overheer ook geen andere getuygen kan hebben, Sichard. *in l.* 4. *C. de teſtib.* Argentr. *ad conſ. Britan. art.* 158. *gloſ.* 1.

212. Die vyandſchap met iemand hebben en qualijk geaffectioneerde, dat de vyandſchap weynigh was, dat die al afgeleyt was ende gereconcilieert voor date vande depoſitie, ende in deſe ſaeke hem weynigh voordeel of ſchade doen kan, Alberic. *d. trac. cap.* 2. *num.* 4. Bald. *in Auth. ſi dicatur. C. de teſtib.* *Vyanden &c.*

213. Arme ende geringe getuygen van conditie worden geſalveert, dat de ſelve na rechten niet verboden of geremoveert worden, en dat niemand om ſijn geringe middelen, maer om ſijn quaed leven ende manieren ſuſpect is, *l.* 3. *ff. de teſtib. l.* 8. *ff. de ſuſpect. tut.* Menoch. 2. *arb.* 96. Argentr. *art.* 160. *gloſ.* 1. en dat de getuyge ſoude ſijn geinduceert geinstrueert, ende geld ontfangen hebben, dat ſelve ten quaden word opgenomen, als alleenlijk verſocht ſijnde dat hy ſoude getuygeniſſe der waerheyd rondelijk ende oprecht geven 't gene hem vande ſaeke bekent is en vorder niet tot iemands voordeel of nadeel, dat hy niet en is geinſtrueert als in ſaeken beſtaende in rechten, en niet in feyten, dat 't geld hem gegeven is voor ſijn onkoſten ende verteringen in 't komen ende wederkeren tot deſe getuygeniſſe ende anders, noch vorder niet, *v.* Mynſ. 3. *obſ.* 75. *&* 6. *obſ.* 67. *Arme &c.*

Ende

Generale Salvatien. 214. Ende staet generalijk te noteren dat meest alle gereprocheerde getuygen worden gesalveert en gesterkt en aengenomen in sware criminele saken, item in saken die heymelik gedaen worden, en daermen geen ander bewijs can bekomen, *arg. l. 7. ff. ad l. Iul. Majest. l. 8. servis C. de repud.* Sande 1. 10. *def.* 3. Vall. *trac.* 1. *n* 20. Costal. *in l.* 4. *de testib. cap.* 14. *ext. de testib.* Pac. *ad l.* 10 *num.* 20. *ff. eod.* Item als haer getuygenis met andere getuygen ende instrumenten die niet suspect sijn over een comt, Fab. *C. de testib. def.* 6. *num.* 7. 8. Mascard. *de prob. concl.* 1366. *num.* 13. *ubi v. & alias limitat.* item als partije de selve getuygen mede heeft geproduceert, Pac. *ad l.* 7. *C. de testib. per l.* 17. *C. eod.* item om iemand beschuldight sijnde sijn innocentie ofte onschuld te bewijsen, Mascard. *ibid. n.* 16. Mynf. 5. *obs.* 13. Schneidw. *§. testes num.* 10. *de testam.* ende anders, daer van Mascard. *d. loc.*

Een getuyge. 215. Belangende de reproche van een getuygen alleen, word gesalveert dat de selve mach en moet aengenomen worden voor halve proeve als het is een onbesproken persoon *Dd. in l. admonendi ff. de jurejur.* Mynf. 1. *obs.* 68. Fab. *C. de testib. def.* 11. Hartman. *tit.* 25. *obs.* 6. Treutl. *disp.* 5. *th.* 7. *l. a. vol.* 2. Ende so daer by komen eenige andere behulpselen ende in een saek daer hem niet aengelegen is, dat hy dan ook vvel volkomen geloof heeft, Fab. *C. de testib. def.* 35. Viv. *dec.* 172. *num.* 3. Mynf. 5. *obs.* 26. ten minsten dat daer op partije juramenten suppletorium moet worden gedefereert, Neostad. *dec. cur. Holl* 57.

Iegens der ggetuyge depositien. 216. Vorders de Reprochen jegens de depositien vande getuygen worden gesalveert nopende de singulariteyt van sijn seggen, dat het onderscheyd van andere getuygen het feyt in questie principaelijk niet en raekt, maer datse over een komen in 't gene daer het op aen komt al ist deur verscheyden wegen en daerom geconjungeert moeten worden als malkanderen de hand biedende, *v.* Mynf. 3. *obs.* 76. Cravet. *de antiq.*

antiq. temp p. 4. *c.* 4. *num.* 1. 2. 7. 8. Farinac. *de testib. qu.* 69. So ook dat de contrarieteyt by den partije geallegeert geen rechte contrarieteyt is maer lichtelijk kan ende moet geconcilieert worden door een ſachte interpretatie *cap. cum tuis ext. de teſtib.* Marant.*conſ.* 34 *n.*20. Dat het is een declaratie ofte additie vande eerſte verclaringe, ter goeder tijd terſtond gevolgt, ende met goede redenen beveſtight, 't welk de getuygeniſſe niet en verſwakt, Fab.*C. de testib. def.*2. Menoch. 2. *arb. c.*108. *num.* 4. Alciat. *reg.* 2. *præſ.* 29. Dat de contrarieteyt niet en raekt de ſubſtantie vande ſaeke, als den tijd of plaetſe of diergelijke maer dingen die de ſaeke niet veranderen, *per l.* 58. *§. fin. ff. de hæred. instit. & ibi* Bald. *& Dd.* Item dat de eerſte verklaringe is extra judiciel, en gedaen niet verſocht ſijnde, of dat de leſte is gedaen na de renunciatie van productie ende publicatie van bewijs, Weſenb. *de testib. num.*7. ende daerom als geſuborneert niet geloofwaerdich, *v.* Mynſ. 2. *obſ.* 86. Wurmſ. *tit.*18 *obſ.* 25.*n.*3.Fab.*C. lib.*4.*tit.*15.*def.*34 *&* 54.Papon. *lib.*9. *tit.* 1. *arr.* 13. dat de depoſitie is gedaen met goede wetenſchap, als wel vaſtelijk gelovende, dat de ſake ſo gelegen is datmen daer van geen perfecte kenniſſe kan hebben als of een vrou bevrucht is, *l.* 1. *in pr. ff de inſpic. vent.* 27. *qu.* 1. *can.* 4. ſo ook mach beſtaen de getuygeniſſe van horen ſeggen na exigentie vande ſake byſonder als het langh geleden is, en dat de ſaek geen ander bewijs vereyſcht. *v. l.*28. *ff. de probat. & ibi* Goth. *& l.* 2. *§.* 8. *de aqua & aquæ pluv. ibiq;* Goth. dat de depoſitie niet en is impertinent noch buyten de articulen, maer pertinent tot het gene inde articulen ſtaet en beweſen moet worden, dienende, om de getuygeniſſe klaerder te ſtellen als daer aen hangende, gelijk plaets ende tijd waer ende wanneer en diergelijke Weſenb. *de teſtib. ff. hic. nu.* 4.

227. Ende vorders in 't generael kanmen ſijn bewijs door getuyge ſalveren dat het moet worden gepræfereert voor partije, als ſijnde t'ſijne affirmatijf ende partije negatijf, ſijne

getuygen eerwaerdige luyden, partije slechter, de sijne bejaerde, partijen jonge, de sijne mans personen, partije, ook vrouwen, dat de sijne deponeren 't gene waerschijnlicker is en met den rechten beter over een komende, datse beter redenen van wetenschap geven al-hoe-wel sy minder van getal zijn, Viv. *decis. Neapol.* 199. *nu.* 5. *& dec.* 377. *nu.* 9. *& seqq.* Marant. *cons.* 129. *num.* 16. sulx datmen op het getal niet en moet sien als wanneerse aen beyde zijde gelijk staen, Myns. 1. *obs.* 93. *& ibi allegat.*

Salvatien van instrumenten. 218. Vorders aengaende de Reprochen tegen het bewijs door instrumenten gedaen ende eerst op de notariale, den Notaris self belangende, word gepremitteert dat een Notaris is een autentijque persoon, kennisse hebbende ende wetenschap van sijn ampt, vande hoge overheyd of haer gemachtighde na voorgaende examinatie gestelt, ende aengenomen, ende daer van blijkende, of in possessie sijnde word sijn persoon voor goed en irreprochabel gepræsumeert, *per l.* 77. §. 25. *de leg.* 2. *& l. ult. & ibi Dd. ff. quod met. causa.* Alciat. *præs.* 2. *reg.* 3. *& præs.* 8. *reg.* 2. Mascard. *concl.* 222. 223. *&* 224. *de probat.*

219. Ende belangende de instrumenten, die men publijque noemt ende in 't Gereght of voor gereghtelijke personen gepasseert heeft, d'selve hebben volkomen geloof boven getuygen, *l. census* 10. *ff. de probat. l. ult. C. de re jud. l.* 30. 31. *C. de donat.* en heeft ook geen getuygen van node, *l.* 19. *C. de testib. de l.* 31. en mach ook door geen getuygen geswakt worden, *d. l.* 10. of daer tegen getuygen gehoort worden, so van haer geloofwaerdigheyd niet geseyd word, Paul. 5. *sentent.* 15. *& ibi* Cujac.

220. Andere publijque instrumenten die by Notaris sijn gemaeckt, al-hoe-wel die mede publijcque instrumenten genoemt worden om datse by Notaris gemaeckt worden wiens officie en dienst publijq is, *l.* 3. *C. de tab. lib.* 10. *tit.* 60. *arg. l.* 4. §. 1. *& l.* 10. §. 1. *ff. de edend.* nochtans sijn die niet

recht publijq, om datſe getuygen van node hebben, en in twijffel mogen werden getogen, Novel. 73. *cap.* 5. *& ſeqq.* So nochtans dat d'ſelve voor haer hebben de preſumtie van waerheyd en behoorlijk gepaſſeert te ſijn, Weſenb. *ff de fid. inſtr. nu.* 6. Farinac. *de falſit & ſimulat. qu.* 153. *p.* 10. *nu.* 192. *& ſeqq.*

221. Belangende dan de Reprochen tegen des Notaris perſoon hebben weynich ſalvatien van node, alſo partije ſijn ſeggen moet bewijſen, *l.* 2. *ff. de probat.* ende dat het ſijn hand is by hem geſchreven: ſo de getuygen ende den Notaris dood of niet te bekomen ſijn kan, beweſen worden met comparatie en vergelijkinge van andere ſijne geſchriften die bekent ſijn, mids dat eerſt den proferent den eed doe van niet te calumnieren. *l. comparationes* 20. *& Auth. ad hac C. de fid. inſtrum.* Novel. 73. *cap.* 4 *& cap.* 7. §. 1. Gudelin. *de jur. nov. lib.* 4. *cap.* 11. *verſ. cæterum.*

222. Ende belangende den dach ende date is niet altijd en alhier nodich dat die uytgedrukt is, alſoo de ſake daer op niet aen komt, ende daerom ook het inſtrument krachtich blijft volgens 't gene ſtaet *in l. pen.* §. 1. *ff. de pign. & hypoth. & ibi* Gothofr. Gelijk mede de deſignatie vande plaetſe, alhier niet gerequireert word ende daerom ook niet als onnodigh *in* Novel. 73. *cap.* 5. *&* Novel. 47. *c.* 1. 2. niet gerequireert is en uytgedrukt, dat de oorſaek des ſchulds tuſſchen partijen bekent is ende daerom genoegh is dat 't ſelve in 't generael uyt gedrukt ſtaet, en ſo de ſchuld ontkent word mach en kan de ſelve wel beweſen worden, Gail. 2. *prac. concl.* 132. *nu.* 5. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 22. *def.* 5. *nu.* 2. Berlich. *prac. concl.* 80. *n.* 80. *par.* 1. en word ook uyt de qualiteyt vanden crediteur ende debiteur genoech gepræſupponeert ende gepræſumeert, Papon. *lib.* 2. *tit.* 2. *arr.* 2. dat ook niet te min de obligatie niet nul is, maer halve proeve meriteert en meer, *v.* Berlich. *dec.* 96. *num.* 1. 2. 3. Carpſ. *def. for. p.* 1. *conſt.* 17. *def.* 40. Dat de

namen vande getuygen genoegh ſijn gemelt ende uyt gedrukt door haer ondertekeningh ende haer bekende volkomen qualiteyten en datſe daer op noch konnen worden gehoort, dat de ſaeke al-hier niet meer als twee getuygen vereyſcht, gelijk mede alle andere ſaeken daer niet ſpecialijk anders is geſtatueert, *l. ubi* 12. *ff. de teſtib.* en daerom onnodich is dat meer andere daer over geweeſt ſijnde teekenen, *vide* Rebuff. *de chyrograph. recogn. in præf. num.* 52. *&* 84. *v. & l.* 17. *C. de fid. inſtrum. Novel.* 73. *& ibi* Cujac. Coverr. *quæſt.* 20. *num.* 4. Als de getuygen die over 't paſſeren van 't inſtrument gereprocheert ſijn, kan men de ſelve ſalveren als hier voren op de ghetuygen ghedaen is; Van contrarieteyt en contrarie clauſulen ghereprocheert ſijnde, kanmen 't ſelve ſalveren dat die donckerheydt en contrarieteyt lichtelijck kan worden verklaert en gheholpen met een pertinente interpretatie ende reconciliatie, Boer. *deciſ.* 252. *num.* 1.

223. Dat het met het prothocol wel over een comt uyt genomen dat het wat is geextendeert in ſaken die de ſubſtantie niet veranderen, ende clauſulen diemen gewoonlijk is te gebruyken, die gepreſumeert worden by den Notaris ten verſoeke van partije daer by gevoegt te hebben, Viv. *deciſ.* 518. *in pr.* Everh. *conſ.* 26. *n.* 6. Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 1. *tit.* 7. *n.* 6. ja ook ſo verre dat die al vergeten ſijnde als by geſchreven gehouden worden, *l.* 31. *quod ſi* §. *quia* 20. *& ibi* Goth. *ff. de ædilit. edict. & in l.* 28. *fin. C. de fidejuſ.* Everh. *in loc. ab uſitat. ſeu ſolit.* 104. *n.* 3. 5. Dat een getuyge ſeggende dat hy over het inſtrument niet geſtaen heeft 't ſelve niet kan verſwacken, alſo het hem can vergeten weſen, ende ſingulier in ſijn verclaringe is tegen een publijq inſtrument dat de præſumtie voor hem heeft, volgens 't gene hier vorens articulo 220. geſeyt is, *& per l.* 9. *C. de teſtib. & l.* 1. §. *ult. ff. teſtam. quemad. aper. & ibi* Goth. De cancellatie, marginale annotatie en verſcheydenheyd

heyd van handen, inkt, word gesalveert dat het niet en raekt de substantie van het instrument daer aen gelegen is, *cap.* 3. *ubi* Mynſ. *nu.* 4. *ex de fid. instrum.* Trentacinq. *de fid instrum. res.* 11. *num.* 1. Item dat 't gene daer door geschrapt is by abuys is geschiet, en dat het niet-te-min gelesen konnende worden goed is *per l.* 12. *C. de testam. & d. l.* 1. Wesenb. *de his quæ in test. del.* dat de veranderingh van inkt niet en vitieert, dat de verscheydenheyd van hand schijnt uyt de veranderingh van inckt ende penne, ende dat den Notaris daerinne geloof heeft, *per Novel.* 73. *cap.* 7. §. 1. *Don.* 25. *comm. c.*8. dat de getuygen van buyten tegen het instrument reproduceert om te bevvijsen anders gehandelt als geschreven te sijn, niet suffisant sijn Sichard. *ad l.* 15. *nu. ult. C. de fid. instrum.* Donel. 25. *com.* 8. *ibique Hillig. lit. b.*

224. Insgelijx worden mede gesalveert prive instrumenten en copijen dat de principalen van dien verloren ende niet te bekomen sijn als door brand, watervloed ende plonderingh van oorlogh vernielt, ofte so verre vervoert dat die niet te bekommen sijn, *per l.* 2. *C. de testam. l.*2. *ff. de fid. instrum. l. fin ff. testam. quemad. aper. & ibi DD.* insgelijx ist van een instrument dat hem refereert tot een ander dat middelertijd verloren is in manieren voorsz, *v. &* Boer. *decis.* 281. *num.* 8. 9. *&c. &* Fachin. 12. *cont.* 3. ende worden vorders Koopluyden boeken gesalveert nopende de geobjicieerde, defecten als hier voren, als mede andere instrumenten van uyterste dispositien Rescripten en Privilegien, waer op wel reguard genomen moet worden.

225. Ende staet in 't generael te noteren dat in Reprochen ende salvatien geen feyten worden geposeert noch redenen geallegeert welcke de saecke ten principaele aen gaen, maer dienen d selve alleen om te reprocheren ende te salveren ofte te versvvacken ende te verstercken de getuygen ende hare depositien, midtsgaders de instrumenten ende andere munimenten die van d'een en d'andere partije

ſijn geproduceert ende overgeleyt, reſerverende 't gene de meriten van principale ſake belanght, tot de inſtructien ofte advertiſſementen van rechten.

226. Ook machmen ſonder voorgaende interlocutoir ende ordonnantie vanden Rechter geen getuygen produceren op de articulen ende feyten inde reprochen ofte ſalvatien geſtelt, 't welk wel geordonneert word als de ſaeke draeyt op 't gene by reprochen geſeyt is, ende daer in feyten geſtelt ſijn die beweſen moeten worden om de ſake finalik te mogen decideren.

Concluſie in Rechten. 227. Na deſe ſalvatien, concluderen beyde partijen, gelijk, ofte d'een voor ende d'ander na, in rechten, verſoekende recht ende juſtitie.

Furneren. 228. Het welk gedaen ſijnde, ſo volmaekt d'een voor d'ander na ſijn Inventaris tot de Concluſie in rechten toe incluis: furnerende ſijn ſak, volgende de letteren daerinne geſtelt, daer op de Griffier ofte ſijnen Subſtituyt alſdan ſtelt, *gefurneert op ſulken &c. dagh.*

Compel. 229. Ende ſo verre d'andere partije in gebreke blijft mede te furneren, ſo geeft die gene die gefurneert heeft, ende de ſake begeert te vorderen, den Hove over *Requeſte, daer inne verhalende dat hy proces is ſustinerende jegens, &c. vvaerinne ſo verre is geprocedeert &c. ende dat hy gefurneert is op ſulken dagh, ende ſijn partije in gebreke blijft van gelijke te doen, verſoekende in 't eynde van dien, dat de ſelve ſijne partije ſeker peremtoir tijdt ſal vvorden geſtelt, ende geprefigeert, om van gelijke te doen, ofte te furneren, op pœne dat die tijdt overſtreken ſijnde, 't Hof recht doen ſal op 't gene onder den Hove alſdan bevonden ſal vvorden:* welke verſoek hem altijd geaccordeert word, ende word deſe requeſte genaemt *Compel*, en word daer op geappointeert: *'t Hof ordonneert &c. ſijn ſak in deſen geroert, te furneren binnen 4. dagen, na inſinuatie van deſe, op pœne &c. Actum, &c.* 't welk dan partije word geinſinueert, als hier na de relatie: *d'Inſinuatie*

tie van desen, hebbe ik ondersz Deurvv. gedaen op den 19. Februar. aen den persoon van C. inder qualite als voren, die my antvvoorde zijn diligentie te sullen doen binnen 8. dagen.

230. Ende word hier gedebateert, of den Procureur gecompelleert sijnde, ende niet furnerende, also dat partije daer door sijn proces komt te verliesen, gehouden sy, sijn partije sijn schade ende interest te boeten, ende is verstaen: jae. *v.* Treutl. *p.* 1. *disp.* 9. *th.* 12. *lit. b. d.*

231. Maer soo verre iemandt een ander compelleert, eer hy self gefurneert is, word gemulcteert na costuyme in een *Hypocras.*

232. Als beyde partijen volgens den gepræfigeerden tijdt sijn gefurneert, so presenteren sy beyde, ofte so een alleen gefurneert is, ende d'ander niet wil, presenteert die alleen *Billetten om sententie te hebben.*

Vorder staet alhier te noteren dat

233. Als iemand proces heeft voor eenigh Gerechte, ende al-daer geen expeditie van justitie kan bekomen, so mach hy Requeste aenden Hove presenteren, ende daer inne de gelegenheyd vande sake te kennen geven: *Versoekende in't eynde van dien besloten brieven aen den selven Gerechte, daer by hen-luyden bevolen sy binnen den tijd van &c. dagen na receptie, hem Suppliant recht ende justitie te administreren, inde voorsz sake, met inthimatie, ende op pœne van Evocatie, so verre den Suppliant andermael klachtigh sal moeten wesen, ten ware sy-luyden hadden merkelijke redenen ter contrarie, waer van sy metten eerste schriftelijk sullen hebben te veradverteren, om't selve gesien, gedisponeert te worden na behoren.* *Evocatie. v.* Groenw. *C. de judic. l. properandum* 13. *§.* 1. *&* 2. *&* Novel. 85. *cap.* 1.

234. Waer op indier voegen brieven gedepescheert synde, indien die vanden Gerechte hem als noch geen recht administreren, noch redenen hebben gegeven van vertrek: So

pre-

presenteertmen wederom eenige tyd daer na Requeste, daerinne verhalende den staet vanden processe, als vorens, ende het vertrek vanden Gerechte, midsgaders hoe dat hy Suppliant vier of vijf weken geleden, versocht ende geobtineert hadde besloten brieven aen die vanden Gerechte, ten eynde sy de voorsz saecke binnen den tyd van 14. dagen souden termineren, op pœne van Evocatie, ende dat des niet tegenstaende, die vanden Gerechte even onwillich blyven, om syn voorsz sake te decideren. *Sulx dat hy Suppliant genootsaekt is, andermael sich tot den Ed: Hove te keren, versoekende seer reverentlijk appointement van Evocatie in forma, uyt krachte van 't welke de voorsz sake geevoceert mach worden: voor desen Ed: Hove omme volgens de retroacten, aldaer voorts geprocedeert ende getermineert te worden na behoren.*

235. Ende daer op mandement van evocatie verkregen sijnde, ende 't selve door een Deurwaerder den Gerechte geinsinueert, ende volgens dien bevolen het proces met de stucken ende munimenten aen den Hove dadelijk over te seynden besloten, ende voorts dach geleyt 't voorsz Gerecht ende allen anderen vanden voorsz Hove omme de saeke te sien evoceren ende daer op procederen of sententieren na behoren, soo sy niet en compareren word de saeke gehouden voor geevoceert, ende indien de saeke voor 't Gerecht is voldongen, Concludeert den Impetrant dat by den Hove sal worden verklaert de saeke gehouden te sijn voor geevoceert, dat dienvolgende die vanden Gerechte sal worden geordonneert 't proces geevangeliseert ende besloten over te seynden, *cum expensis*.

236. Ende indien de saeke voor den Gerechte niet en is voldongen word voor profijt van 't eerste defaut de sake mede gehouden voor geevoceert, ende daer toe by den Impetrant geconcludeert, dat by den Hove sal worden verklaert de saeke te sijn geevoceert, ende dienvolgende den Gedaegh-

de gecondemneert met den Impetrant voor den Hove voort te procederen volgens de laeste retroacten voor den Gerechte gevallen, *cum expensis*.

237. Waer op wel geordonneert word dat partijen voort sullen procederen volgens de leste retroacten voor den Hove ten 14. dagen ofte andere tijd na exigentie vande sake, doch als den Impetrant sijn eysch en conclusie van evocatie word ontseyt, so verclaert 't Hof dat de sake behouden en bepleyt sal worden voor den Gereghte voornoemt, omme aldaer ter eerster gelegenheyd geuytet te worden so 't voorsz Gerecht bevinden sal te behoren: of diergelijke.

VAN REQUESTE CIVILE,

CAPUT II.

ART. I.

DUs verre vande ordinaris maniere van procederen als het proces ten beyde sijden wel na de ordonnantie ende stijl word bedongen, sonder defauten ofte extraordinaris versoeken, maer na al 't welke, ende somwijlen ook voor de renunciatie van vorder productie, presenteert ook wel een van partijen requeste *Civile, daer inne verhalende den staet vanden Processe, ende dat nu onlanx tot sijn kennisse gekomen sijn enige niewe feyten, die hem seer vvel souden dienen in sijn Proces te deduceren tot victorie van sijn Zake: maer dat hy sulx niet en mach doen, vermidts hem is obsterende den staet vanden Processe, die &c. als voorsz is: Versoekende daeromme, dat hem Suppliant als noch by den Hove (niet tegenstaende den staet vanden Processe,) toegelaten sal worden, ten minsten by forme van Relief, ende Requeste Civile, te dienen van dese aengehechte ad-*

ditionele feyten, onder præsentatie dat hy Suppliant lijden magh, dat
v. art. 2. 4. 5. *partije daer jegens geniete haer defensie, midtsgaders by hem Suppliant refunderende de costen van retardimente, na stijle ende ordonnantie vanden Hove, indien sulx by den Ed: Hove verstaen word. dit doende &c.*

2. Ende is de stijle ende ordonnantie vanden Hove, dat so wanneer dese Request gepresenteert word voor de renun-
v. art. 4. ciatie van productie, dat als dan d'Impetrant vande Request Civile alleen betaelt de costen van retardimente, voor so veel die termijn aengaet, die daeromme noodloos, ofte tweemael gehouden moet worden, welke costen kleyn zijn.

3. Maer so wanneer dese Request gepresenteert word na de renunciatie van productie, ofte *post conclusionem in causa*: So moet d'Impetrant boven de costen vanden nodelose termijn als boven, ook lijden dat partije jegens de Requeste Civile, ende aengehechte additien schrijve, ende 't selve verifiere tot costen vanden Impetrant, welke costen dikwils tot een merkelijke somme belopen konnen.

4. Ende moeten de additionele feyten volgens d'ordonnantie, ofte copie van dien, gehecht worden aende Requeste Civile, ende is de gemene forme daer van also.

Additionele feyten den Ed: Hove &c. ende van wegen P. Requirant, op ende jegens N. Gerequireerde.

Inden eersten, doet den Requirant voorsz tot de voorgaende gestelde feyten noch poseren, dat &c. sic deinceps.

5. Sonder dat den Requirant, ofte mede de Gerequireerde, in sijn solutien, eenige feyten inde voorgaende schrifturen gestelt, sullen mogen poseren.

6. Ende dit is alles te verstaen, so wanneer de Requeste, geinterineert is by consent van partije, ofte door ordonnantie van den Hove: want also op de marge van dese Requeste altijd gestelt word, *fiat requesta in judicio*. So moet d'Impetrant vande selve op de Rolle doen presenteren als boven, ende als

sijn

sijn presentatie opgelesen word, seggen dat *hy presenteert de selve Requeste, met d'aengehechte additionele feyten, concluderende ten interinemente van dien,* ut supra in fin. art. 1.

7. Welke Requeste die *partie advers* over neemt, ende daer na seydt, dat hy *consenteert ten interinemente vande selve, met refusie van costen volgens d'Ordonnantie.* Ofte seyd, dat hy *Concludeert tot rejectie vande selve Requeste Civile;* overmids den state vanden Processe, ende dat de feyten daerinne verhaelt, irrelevant sijn, ofte surreptijf, ofte obreptijf, dat is: *quod impetrans tacuerit jam conclusum esse in causa,* ofte dat de feyten daer in verhaelt sijn de selve daer te voren productie op is gedaen, of dat het feyten sijn die directelijk strijden met sijn vorige geposeerde articulen, *contra clem. 2. de testib. c. 6. §. 1. ext. de probat.* Novel. 90. *cap.* 4. en dat dit is een gesuborneert werk na publicatie van getuygen, *contra d.* Novel. 90. *cap.* 4. *in fin.*

8. So verre hy consenteert ten Interimente, so neemt hy over de Requeste met die aengehechte additien, ende schrijft daer jegens by solutie, ende vvord daer na 't Proces weder gebracht in state om gewesen te vvorden, als hier na vertoont sal worden.

9. Maer indien hy *Concludeert tot Rejectie* als boven, ofte *Debaterende de Requeste Civile als incivile sijnde: Concludeert tot Rejectie vanden selve, ende dat 't versoek daer inne gedaen den Requirant sal worden ontseyt* cum expensis, *of anders &c. op all's &c.* So seyd het Hof aldus: *'t Hof voeght de Requeste Civile met de aengehechte additien by den Processe, omme in 't vuideren van de sake, daer op alsulk reguard genomen te vvorden, als na behoren.*

10. Ende is als dan 't Proces terstond wederom in state om ge wesen te mogen worden.

11. Maer so verre 't Hof bevind de feyten daer inne gestelt te wesen Relevant ter materie, so interineert (dat is) approbeert 't Hof de selve Requeste Civile, midts by den Impetrant betalende de kosten van retardement als boven Ordon-

nerende partijen daer jegens te schrijven, ende 't proces wederom in state van wijsen te brengen.

12. 't Welk also gedaen word, ende doen daer op ende op de navolgende schrifturen beyde partijen andermael haer productie, renuncieren van verdere, versoeken publicatie, reprocheren, salveren en concluderen in rechten als boven, *ende dat somwijlen voor Commissaris op de Requeſt gedeputeert, in maniere als volght.*

Procedurenvoor Commissaris.

Achtervolgende seker appointement 's Hoofs van Vtrecht, in date den 21. May 1579. *staende op de marge van sekere Requeste, den selven Hove gepresenteert by L.* cum sociis *tot B. sijn op huyden den 27. May* 1579. *voor my H. Raed ordinaris inden voorsz Hove als Commissaris, ende L. W Substituyt Griffier in desen mijnen adjoinct, gecompareert P. Procureur vanden voorsz L.* cum soc. *Impetranten van Requeste civile, geassisteert met M. P. sijnen Advocaet ter eenre, Ende P. Z. Procureur van B. tot B. Gerequireerde, geassisteert met Mr. A. zijn Advocaet ter andere zijden, ende presenteerde de voornoemde P. Requeste civile met aengehechte ampliatie van Conclusie, versoekende als in 't eynde van dien, omme waer op t' antwoorden de voornoemde P. Z. de Requeste met de conclusie over nemende, dach genomen heeft tot maendage toekomende.*

Op huyden den 1. *Iunij* 1579. *Compareerde P. Z. Procureur van den voorgenoemde Gerequireerde, geadsisteert met Mr. A. zijn Advocaet, ende diende van Antwoord jegens de voorsz Requeste Civile, concluderende als in 't eynde van dien ende restituerende de Requeste.* Nota dat voor Commissaris de schrifturen wel eerst gedicteert, ende by den voornoemde Commissaris aengetekent worden, also: *ende seyde voor antwoord op de voorsz Requeste Civile dat &c. Concluderende* ut supra.

Welke antw. P. Procureur vanden Impetrant. geadsisteert met Mr. P. sijnen Advoc. over ende dach genomen heeft, tot den 6. *Iunij toecomende te* 10. *uren voor noen, omme daer jegens te repliceren.*

Op huyden den 6. *Iunij* 1579. *ten* 10. *uren voor noen Compareerde P. &c.*

P. &c. Procureur geadsisteert &c. en diende van Replijq, restituerende antwoord: welke Replijq P.Z. Procureur ut supra *geadsisteert*, ut supra *gesien hebbende, seyde voor duplijq te persisteren by antwoord.*

Waer na hebbe ik Commissaris volgende 't consent van partijen geordonneert, dat de voorsz Requeste civile, antwoord ende replijq gevoeght sullen worden by het principael Proces, omme in 't vuideren van dien op alles regard genomen te worden, na behoren.

Ende partijen aengaende dese Requeste Civile mede gereguleert sijnde, in feyten contrarie, hebben malcandren tijd vergonst, omme haer-luyden productie te doen tot den 25. Octobris 1579.

Op huyden den 23. Novemb. 1579. te 11. uren voor noen Compareerde de voorsz P. Procureur van &c. Impetrant ende P. Z. Procureur van I. Gerequireerde, geadsisteert zijnde met haerluyden Advocaten ende renuncieerden hinc inde *van productie, Versoekende publicatie van getuygen, d'vvelke ik Commissaris henluyden geaccordeert hebbe.*

Op huyden den 13. Janua. 1580. ten 2. uren na noen Compareerden P. als Procureur ut supra, *ter eenre: ende P. Z. als Procureur* ut supra, *ter andere zijden, ende dienden* hinc inde, *van Reprochen ende Salvatien, Concluderende in rechten.*

13. Ende dit is by exempel van Incidentale Relieven ende die den train vanden Processe aengaen, die ook by Gerechten der besloten Steden, mogen verleent worden sonder dat van node is daeromme te Hove Requeste te presenteren, *als omme conclusie te mogen amplieren, altereren, corrigeren*, ende ook na conclusie in rechten, item gereleveert te sijn van eenigh termijn substantieel, item van interruptien, disertien, simple contumacie, simple feyten te mogen poseren &c. ende worden relivementen genoemt, ende gemeynlijk gegeven op saken die lichtelijk te releveren sijn *v. Ordonnantie art. 34. tit. 1.*

14. Maer als eenig relief versocht moet worden, ofte restitutie *in integrum* ten principale ofte die de principale materie vañ sake betreft, gelijk jegens prescriptie, *rem judicatam: aditam*

vel repudiatam hæreditatem: vel contractum, ende diergelijke, al is daer van Proces voor den Gerechte, moet nochtans de restitutie *in integrum* voor den Hove versocht, ende verleent worden, volgens 't 33. ende 34. articule vande Ordonnantie *tit.* 1. ende voor den hogen Raed in Holland, Grot. *Inleyding lib.* 3. *par.* 48. *num.* 7. 8. Groenw. *C. ubi & apud quem l.* 2. ende als de actie of obligatie daer jegens relief versocht word, is personeel soo moet het relief geventileert worden voor den Rechter vanden gedaeghde ende so de actie is reel, die hy by relief versoekt te becomen heeft den Eysscher ofte Impetrant sijn keur of hy wil gereleveert worden ter plaetse daer het goet leyt of voor den Rechter daer den Gedaegde behoort, Sande *lib.* 1. *tit.* 15. *def.* 1. Grivell. *dec.* 129. Christin. *dec.* 1. 34. *vol.* 2. ende tot dien eynde Request gepresenteert vvorden: als volght.

Restitutie jegens versuym van Erfpacht.

Geeft ootmoedelijk te kennen N. als Erfgenaem van C. hoe dat tusschen den voornoemde C. als Gedaeghde, ende O. tot A. als Impetrant proces voor den Gerechte van N. tot conclusie in rechten toe incluys, is geinstrueert, waer van hy N. voorsz indien qualité d'arrementen heeft aengenomen, spruytende 't selve Proces uyt oorsake dat den voornoemden O. sustineert, dat &c. narratâque totâ causâ & ejus meritis. *Ende hoewel de Suppliant wel verhoopt dat mijn Ed. Heeren de gelegentheyd vande sake sulx sullen bevinden als voorseyd is, ende dat 't goed by hem beseten geen Erfpacht is, embemers niet sulke als d Impetrant pretendeert. Nochtans want hy beducht is, dat 't selve anders verstaen soude mogen worden, in welken gevalle hy Suppliant nochtans na rechten (als hebbende* justam ignorantiæ causam) *van 't pretense versuym relevabel soude wesen, merkelijk so sijn Vader was een oud, slecht Huysman hem geen rechts verstaende. So versoekt hy Suppliant (so verre het nood is ende anders niet, dat het u mijn Ed: Heeren gelieve niet tegenstaende den staet vanden Processe voorsz, hem Suppliant van alle alsulke versuymen, ende andere negligentie, als sijn za: Vader by faulte van*

quade

quade betalinge, van consignatie, graven van Torf ende andersins in eenigerwijs gecommitteert soude mogen hebben, te releveren ende in integrum *te restitueren, stellende hem in sulke state als zijn Vader was voor date van 't selve: ende voorts generalijk van allen anderen simpelheden ende negligentie by hem in desen eenighsins gebesight, ende alle 't gene daer uyt ende aen gevolght is*, met behoorlijk Committimus aen die vanden Gerechte tot A. voorsz: *midts dat hy Suppliant ingevalle als boven, ende anders niet, hem voortaen sal reguleren na den voorsz Erfpacht-brief, ende behouden mede den Impetrant sijn actie van schaden, ende interesse ter cause van 't graven vande Torf, indien hy eenige meent te hebben: behouden partije advers sijn defensie, ende midts betalende by den Suppliant de costen van retardemente, indien der enige vallen: dit doende, &c.*

15. Welke Request die vanden Hove gelesen hebbende, mogen sy de saeke onder pretext van dien aen haer niet behouden noch evoceren, ten ware de selve andersins t'haerlieder kennisse behoorde, maer die aen den lage Richters remitteren, by brieven als volght:

Eersame discrete. Wy seynden V. L. hierinne gesloten de Requeste aen ons gepresenteert by N. op ende jegens &c. u ordonnerende ende committerende by desen, so verre u blijke van den inhouden vande Requeste, dat niet tegenstaende den staet vanden Processe, ende versuym ende negligentie in quade betalinge by sijn Vader gecommitteert &c. waer van ingevalle als boven wy den Suppliant gereleveert hebben, ende releveren midts desen, gyluyden den selven Suppliant partije gehoort, stelt in sulken state als zijn Vader was voor 't selve versuym, &c. volgens sijn versoek, mids dat hy Suppliant, ingevalle &c. hem voort sal reguleren na den Erfpacht-brief, ende behouden mede den Impetrant sijn actie van schaden ende interesse, ter cause van 't graven vande Torf (indien hy eenige meent te hebben) behouden ook partije advers *sijn defensie, ende midts betalende by den Suppliant de costen van retardemente, sulx als na rechten:* *Non semper hoc additur.* *Behoudelijk mede dat de voorschreven N. gehouden sal wesen dese*

sijne

sijne letteren te presenteren in judicio *binnen den derden Rechtdach naest comende, op pœne van te verliesen 't effect van dien: ende van sulx te doen en sijt in geen gebreke &c. gegeven &c.*

16. Welke letteren *in judicio* presenterende, *Concludeert den Requirant tot interimente vande selve (als boven,) ende dat oversulx hy Requirant, so verre het nood sy (ende anders niet) niet tegenstaende den state vanden Processe sal worden gereleveert van alle alsulke versuymen ende andere negligentie* ut supra *in 't request.*

17. Ende de Gerequireerde daer jegens verhalende 't gene tot de sake hem dient, seyd in 't eynde. *Ende so uyt alle 't gene boven verhaelt is, lichtelijk blijkt, dat sy Requir. in 't minste in dese sake niet en is relevabel, sonderlingh so sy noch andere acten approbatoir heeft gepleeght, als breder inde schrifturen ten principale gededuceert is.* So debatheert hy de Requeste Civile als incivile, ende Concludeert tot rejectie van dien, ende dat 't versoek daer inne gedaen den Requirant sal worden ontseyt *cum expensis*, of anders &c. *oft.*

Concludeert dat het mandament van Relief by den Impetrant geimpetreert, verklaert sal worden subreptijf ende obreptijf, ende tot niet ontfanklijk in Relief, ende dat oversulx hem sijn eysch, ende conclusie sal worden ontseyt, absolverende daer van den Gerequireerde, *cum expensis.*

18. En staet alhier te considereren dat een erf-pachter het erfpacht goed niet behoorlijk gebruykende maer 'tselve merkelijk verargerende met uyt-graven en anders gebruykende alst de natuyr van 't landt vereyscht, so vervalt hy van sijn recht, en 't goed keert tot den erf-pacht-heer *per l.* 3. *C. de jur. Emphyt. & Novel.* 120. *cap.* 8. Nicol. Everh. *cons.* 151. *num.* 7. Clar. §. *Emphyteusis qu.* 26. Surd. *dec.* 78. Also dat de verargeringe by den Vader gedaen, ook komt op de Soon ofte den genen, die volgens de verleydinge moeten succederen, bysonder als die verargeringh notabel ende groot is, ja ook om een kleyne verargeringh als inde brieven gestipuleert is, dat hy het

het goed wel moet gebruyken en verbeteren, *arg. l.* 109. *de leg.* 1. *& cap. si Papa de Privil. in* 6. Justus Mey. *ff. lib.* 6. *tit.* 3. *th.* 68.

19. Niet te min als den Erfpacht-heer by het leven vanden Vader hadde geswegen en het verval niet opgenomen, in sulken gevalle en soude den heer ook niet mogen ageren tegen de erfgenamen, als mede so den heer ware gestorven, sonder het versuym op te nemen, so en souden sijn erfgenaem en successeur niet vermogen 'tselve te vervolgen, Gabriel. *de Emphyt. com. concl.* 3. Carpzov. *def. for.* 9. *par.* 2. *const.* 38. Mynf. 3. *obs.* 97.

20. Maer als daer waerschijnlijke redenen sijn dat den erfpachtenaer niet en heeft geweten dat het erfpacht goed was, en dat hem sulx niet toe en stonde te doen, presenterende alsnoch te doen alst behoort, ende de schade te verbeteren, so mach hy vvel in relief ontfangen worden, Grivell. *dec.* 58. *n.* 8. 9. 10. Corbul. *de jur. Emphyt. cap.* 15. *limit.* 20.

21. So ook als iemand vervallen was van sijn erfpacht om dat hy den jaerlijken canon niet en hadde betaelt drie jaren langh, daer van in relief mach comen als hy die voor de sententie *in judicio* presenteert te betalen *cap. ult. ext. locat.* Groenw. *in l.* 2. *C. de Emphyt.* Coren. *obs.* 22. Grot. *Inleyd. lib.* 2. *part* 40. *n.* 28. doch sonder relief soude hy sijn versuym van betalinge niet connen purgeren, met presentatie van betalinge, als het versuym by den erfpacht-heer is opgenomen, bysonder als het goed op die conditie in erfpacht is gegeven, so hy op sekere tijd niet betaelde dat hy alsdan van sijn recht soude vervallen sijn, Fab. *Cod. lib.* 4. *def.* 27. *de Emphyt.* Valasc. *de jur. Emphyt. qu.* 5. *n.* 13. Mantic. *de tac. contr. lib.* 22. *tit.* 27. *n.* 19. 23.

Restitutie jegens coop van gemeen erfgoed of quanti minoris.

22. Insgelijx iemand versoekende Relief jegens seker contract, sal Requeste presenteren, en daer by verhalen 't voorsz contract, ende d'iniquiteyt vandien, seggende in 't eynde: *gelijk alles breder blijkt by de brieven daer van gemaekt in date, &c. by vvelke contract van koop, de Suppliant hem namaels bevindende grotelijx beswaert, en geledeert, heeft vrundelijk versocht &c.*

Ende hoewel 't gunt voorsz is, als vvesende geheel redelijk, den voornoemden N. niet behoorde gerefuseert te hebben, So heeft hy nochtans alle de goederen by des Suppliants Vader achter gelaten geaenvaert, poßiderende ende gebruykende de selve als noch, sonder den Suppliant daer van in 't minste iet te laten volgen, sustinerende, uyt krachte vande voorsz bedrieglijke coop, in 't geheel daer toe gerechticht te zijn, waeromme den Suppliant van meninge is by vvege van justitie tot de voorsz goederen te contenderen. Maer beduchtende dat hem in 't ageren 't voorsz pretense contract van coop, eenighsins soude mogen obsteren, ten vvare hy daer van gereleveert, ende in integrum *gerestitueert vvare, so versoekt hy Suppliant seer reverentlijk appoinctement van Relief uyt crachte van 't vvelke d'voornoemde N. belast ende bevolen sy 't voorsz contract als deceptijf te laten varen, ende hem Suppliant zijne competente portie vande voorsz goederen te laten volgen, in alle schijn of 't voorsz contract niet en ware gemaekt, midts dat hy Suppliant te vreden is de voorsz ontfangen penningen te restitueren; ofte dat hy ten minsten hem Suppliant tot discretie vanden Hove supplere de rechte vvaerde van dien, met de costen hieromme gedaen, ende in cas van oppositie dach omme te aenhoren &c. als hy Suppliant in cas van relief jegens hem sal vvillen doen ende nemen, daer jegens t'antvvoorden &c. dit doende &c.*

Concludeert daer op ten dage dienende ten Interimente vande conclusie van relief naer hare forme ende inhouden ende dat oversulx by sententie &c. 't voorsz contract ende alle 't gunt daer uyt ende aen gevolght is, als nul krachteloos ende van onvvaerden, gecasseert ende te niet sal vvorden gedaen, ofte so het eenighsins soude mogen subsisteren, ten fine d'Impetrant daer van sal vvorden gereleveert, ende gestelt in sulken state als hy was voor date van 't voorsz contract, ende dat voorts den Gedaeghde gecondemneert sal vvorden, de voorsz goederen te laten volgen in alle schijn oft voorsz contract niet gemaekt en vvare, ofte ten minsten aenden Impetrant te betalen de rechte vvaerde van dien, tot discretie vanden Hove, met de

vruch-

vruchten, baten, ende profijten by den Gedaeghde daer van genoten, ende die hy pendente lite *noch sal genieten, ofte hy Impetrant soude konnen ofte mogen genieten, met de schade, ende interesse door 't ontberen van dien geleden, ende als noch te lijden, mids dat den Impetrant te vreden is te restitueren alsulke penningen als hy daer op ontfangen heeft, met den interesse van dien, jegens den penning.* 16. *makende eysch van kosten, &c. ofte anders. &c. op all's &c.*

Ende den Gedaeghde daer jegens om redenen te verhalen,

Concludeert ten fine d'Impetrant so hy procedeert verklaert sal vvorden niet ontfanckelijk in sijnen eysch fine in ende conclusie, ende of hy ontfankelijk vvare, als neen, by ordre tot absolutie van dien, ende dat voorts sal vvorden verclaert de voorsz koop, ende transport daer op gevolght vande goederen in questie, vvel gedaen te zijn, ende dat midtsdien de selve coop ende transport, met 't gene daer uyt gevolght is sal vvorden geconfirmeert, ende geapprobeert, cum expensis, *ofte anders &c. op all's &c.*

23. Die in 't handelen van kopen en verkopen en andere gelijke contracten over de helft bedrogen is, moet niet te min om sijn consent dat hy gedragen heeft verobligeert blijven om het contract na te comē en so hy daer uyt wil scheyden moet nootsakelijk versoeken relief tegen 't voorsz contract om de enorme lęsie die hy daer by heeft, Grot. *Inley. lib.* 3. *par. ult. n.* 18. Groenw. *in l.* 2. *C. de rescind. vend.* Myns. 4. *obs.* 73. Sigard. *ind. l.* 2. *n.* 4. 'twelk ook plaets heeft al ist dat den koper of verkoper door listigheydt ofte geweld tot het kopen of verkopen gedwongen ware, *arg. l.* 10. *dolus in fin. C. de rescind. vend.* Gudelin. *de jur. Nov. lib.* 5. *cap.* 3. *in fin.* want een gedwongen wille is mede wille *l.* 21. *§. pen. ff. quod met. aus.* Ende also den koper die het te goed koop gekocht heeft, sijn keure heeft 't goed te restitueren ofte de rechte waerde te suppleren so moet ook al-hier den Impetrant in relief alternative conclusie nemen tot restitutie van 't goet ofte suppletie vande waerde: Fab. *C. de rescind. vend. def.* 16. *n.* 5. *& def.* 21. Carpz. *def. forens. p.* 2. *constit.* 34. *def.* 7.

24. Ende vvord dese waerde gerekent na de tijdt dat het goed waerdigh was als de coop geschiet is, volgens de gemene estimatie *l.* 2. *&* 8. *in fin. C. de resc. vend.* Gomez. 2. *resol.* 2. *nu.*22. Mynſ.4. *obſ.*73. insiende de qualiteyt van 't goed, ende de jaerlijxe incomsten ofte vruchten van dien, *l.*16. *C. d. tit. l. pen.pr.ff.de reb.minor.*Sonder dat den coper(als hy het goed wil behouden en den prijs suppleren) gehouden is interesse te geven vande penningen die hy moet suppleren,als vande tijd af dat gelitiscontesteert is geweest,Sande *dec.frisic.lib.*3.*tit.*4. *def.* 14.gelijk mede als hy het goet restitueert niet gehouden is de vruchten van dien te restitueren, Sande *ibid. def.* 12. *in fin.*

25. Ende mach niet alleen relief versoeken tegen het contract den coper ofte vercoper als sy self gecontraheert hebben, maer ook als een ander door haer last en van haer wegen gecontraheert heeft, *d. l.*2. *&* 8. *C.de resc. vend.* ook die gene die schade door de kopinge of verkopinge soude komen te lijden, *arg.l.*1.§.12. *&* 13.*ff si quid in fraud. patron.* So dat ook een debiteur dese actie competeert als sijn crediteur sijn pant te goet koop verkocht heeft, *vid.* Pinell. *ad d. l.* 2. *par.* 2. *cap.* 2. *nu.* 1. *& seqq.* Pac. *de Emt. & vend. ax.* 405. *per l.* 29. *fam. excis.*

26. Doch dat een erfgenaem dit remedie niet en mach genieten als het by sijn predecesseur, niet en is geintenteert, verstaet, Mozz. *de emt. vend. col. ult. n.* 16. waer tegen Goth. *ad d. l.* 2. *verbo. Pater tuus*, tradeert dat een erfgenaem dat mede toekomt, hoe-wel dat aldaer niet geseyt word dat de vader overleden was, ende de vader sijn soons goed hadde konnen verkocht hebben, daer de soon mede relief tegen vermocht te impetreren, by 't leven van sijn vader volgens 't gene hier voren art. 25. is geseyt.

27. Voort staet te considereren dat dit relief moet versocht worden binnen den tijd van 4.jaren hoewel men te gelijk versoeken mach vanden laps des tijds mede gereleveert te worden, Groenw. *l.ult. C. de temp. in integr. rest.* hoewel sommige hou-

houden dat dese actie niet eer als andere personele actien, dat is voor den tijd van 30. jaren, gepræscribeert word, *l.* 3. *C. de præscr.* 30. *vel* 40. *annor.* Sande *lib.* 3. *tit.* 4. *def.* 11.

28. Ende mach dat relief versocht vvorden al ist dat op de koop transport ofte leveringh is gedaen, so vvel van roerende als onroerende goederen *l.* 3. *&* 7. *C. de resc. vend.* Meyer. *ff. lib.* 18. *tit.* 5. *thes.* 11. Pinell. *d. l.* 2. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 17. al ist dat iterativelijk by partije is geapprobeert geweest, Fab. de Mont. *de emt. qu. pr.* 8. *nu.* 15. Pinell. *par.* 3. *cap.* 1. *in fin.*

29. Ende is den verkoper niet alleen gehouden het geld te restitueren, *l.* 1. *&* 2. *C. hic. l.* 3. 4. *C. de his quæ vi met. caus.* maer ook de nodige ende nutte costen ende verbeteringen die den koper middelertijdt aen 't goed gedaen heeft, Fab. de Mont. *d. qu. pr.* 8. *n.* 4. Pinell. *d par.* 2. *c.* 3. *n.* 1. *&c.* doch so midder tijd het goed by den koper vvas geoppignoreert ofte verbonden, so vvord 't selve mede te niet gedaen ende gelibereert, Pinell. *d. c.* 3. *n.* 11. Fachin. 2. *contr. cap.* 23. Gelijk mede de borgen ontslagen vvorden, *l.* 3. *ff. de resc. vend. l.* 95. *§. ult. de solut.* maer so niet terstond, maer na langh vertrek het relief versocht vvord, moet niet te min den L. of XL. penning betaelt vvorden, Bald. *ad l. si constante* 19. *nu.* 4. *C. de donat.* Gomez 2. *resol.* 2. *nu.* 31. Pac. *de emt. axiom.* 385. *mem.* 11. *&* *ax. com.* 390.

30. Wederom en heeft dit relief geen plaets als iemand op 1.
de helft niet bedrogen is dat is alst goed 101 guld: waerd is dat voor 200 verkocht is, Cujac. 16. *obs.* 18. Pinell. *d. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. Mynf. 4. *obs.* 73. Pac. *d. loc. axiom.* 413. Noch als het goed by 2.
openbaer opslach ende decreet vvettelijk verkocht is voor ongelden, *l. ult. C. si propt. pens. publ. l.* 16. *C. de resc. vend. l.* 8. *C. de remiss. pign.* sulx dat die verkopinge niet geinfringeert mach vvorden, al vvaert dat daer na den eygenaer of een crediteur den kooper meer vvilde geven, *l.* 1. *C. si prop. pens. publ.* Fac. *l.* 1. *&* 2. *C. si antiq. cred.* Ten vvare dat den heere of fiscus niet ten vollen vvare betaelt met de koop-penningen,

ende dat iemand hem ſijn volle betalinge preſenteerde, *l.* 9. *ff. de reſc. vend.* hoe-wel dat volgens onſe coſtumen, evenwel den koop niet mach ongedaen worden, Groenw. *d. l.* 9. maer als het den leſten verhoger is toegeſtaen word geen verhoginge meer aengenomen, noch ook geen relief toegeſtaen ook niet een minderjarige, Groenw. *in l.* 35. *ff. de minor.* 25. *ann.* ſo dat ook recht van naeſtingh geen plaets heeft, Grot. *lib.* 3.
3. *par.* 16. *num.* 5. Neoſt. *ſup. Cur. dec.* 29. Ook heeft dit relief geen plaets als de waerde van 't goed na de verkopinge terſtond hoger is gereſen als de helfte, *arg. l.* 8. *in fin. C. de reſc.*
4. *vend. & ibi* Gothofr. Als mede niet ſo wanneer het goed daer na ſonder ſchuld vanden koper vergaen en te niet geworden is, Gomez. 2. *reſ.* 2. *num.* 22. Pinel. *d. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 56. Covar. 2. *reſ.* 4. *nu. ult. arg. l.* 12. §. 1. *de jur. dot.* Pac. *de emt.*
5. *vend. axiom.* 399. *mem.* 2. *&* *axiom.* 408. *in fin.* Inſgelijx niet als een erfgenaem of legataris van den teſtateur geboden is het goed voor een ſekere prijs te verkopen, die de helft vande waerde niet kan ophalen, Pinel. *d. l.* 2. *p.* 1. *cap.* 1. *num.* 19. Mozz. *de emt. vend col. ult. nu.* 16. *&* 20. *in fin.* Fab. de Mont.
6. *d. qu. princ.* 8. *nu.* 23. Alex. *in l.* 36. *nu.* 20. *de V. O.* Ook niet als den verkoper geweten heeft dat het goed de helft meer waerdigh was, want hy geacht word de reſt te ſchencken, Fabian. *d. qu.* 8. *num.* 19. Covar. 2. *var. reſ.* 4. *nu.* 2. en die de prijs weet kan niet ſeggen dat hy bedrogen is, *cap.* 27. *de reg.*
7. *jur. in* 6. Ende als hy ſpecialijk het beneficie van relief *ex l.* 2. *C. de reſcind. Vend.* heeft gerenuncieert, ofte generalijk alle beneficien waer doormen een koop ſoude konnen reſcinderen, *arg. l. pen. C. de pact.*, Doch des niet tegenſtaende ſoude een minderjarige, een boer, ſoldaet en vrou mogen gereleveert worden volgens Sich. *d. l.* 2. Fabian. *d qu.* 8. *num.* 15. Covar.
8. *d. cap.* 4. *num.* 1. Pac. *d. axiom.* 399. *memb.* 4. Mede mach den koper niet gereleveert worden als hy het goed aen een ander weder verkocht heeft, om tegen ſijn verkoper te ageren,
Gomez

Gomez 2. *var. res.* 2. *num.* 22. *& DD. comm. ad d. l.* 2. *C. de rescind. vend.* Ende mach dan ook den eersten verkoper sustinerende de helft bedrogen te sijn niet ageren tegen den tweeden koper ofte derde possesseur Gomez. *d. res.* 2. *num.* 22. alſo deſe actie perſoneel is ende het goed niet volgen mach, *l. ult.* §. 1. *de contr. emt.* hoe-wel 't ſelve geen belet ſoude geven als den eerſten koper arm is, ende het goed aen een derde ter quader trouwen gekomen is. Covar. 2. *resol. c.* 3. *num. ult.* Gomez. 2. *res.* 4. *nu. ult.* Pinell. *d. par.* 2. *cap.* 1. *nu.* 10. *& seqq.* Pac. *d. axiom.* 406. Eyndelijk als by de koop bedongen is dat den koper de rechte waerde ſoude ſuppleren ſo den verkoper de helft bedrogen vvas, alſdan en heeft den koper ſijn keur niet om het goed te reſtitueren, Pac. *d. axiom.* 399. *memb.* 3.

31. Omme gereleveert te vvorden jegens preſcriptie *in judicio* geobjicieert, verhaeltmen mede by Requeſte de ſake ende redenen, vvaeromme de preſcriptie niet en is gefundeert, ten minſten vvaeromme men daer jegens behoort te vvorden „ gereſtitueert *in integrum*, ende in 't eynde. Verſoekt daer„ omme dat U. Ed. gelieve hem Suppliant, iſt nood te rele„ veren, ende *in integrum* te reſtitueren, jegens alſodanige „ preſcriptie, als den Vervveerder inden voorſz proceſſe ſou„ de mogen bevvijſen, midtſgaders van alle negligentie, ver„ ſuym, ende ſimpelheden in deſen eenighſins gebeſight, en„ de den aenkleven van dien, ſtellende hem Suppliant in ſul„ ken ſtaet, als hy is gevveeſt voor het begin der ſelver pre„ tenſe preſcriptie, adjudicerende dien volgende hem ſijn „ concluſie, in 't eynde van ſijn eyſch genomen, midts by „ hem refunderende de koſten van retardemente ter cauſe „ van deſen ſouden mogen vallen, &c. *Restitutie jegens præscriptie.*

32. De oorſaken ende redenen waeromme preſcriptie niet en is gefundeert ſijn bykans dat iemand is geweeſt minderjarigh, *l.* 48. *ff. de acq. rer. dom.* want ſo langh iemand minderjarigh is ſlaept de præſcriptie jegens hem, *l. bona* 41. *ff. de usurp.*

&

& usucap. & ibi Wesenb. *in parat.* Dat het goed middelertijd by een derde is gepossideert geweest, ende alsulx de præscriptie geinterrumpeert, *l.* 13. §. 4. *de acq. poss. l.* 6. *in fin. ff. pro emt. l.* 20. *ff. de usurp. & usucap.* Dat hy heeft geweest ter quader trouwen als in 't begin wel geweten hebben, dat het sijn goed niet was *l.* 10. *l.* 27. *ff. de usucap. l.* 2. *C. de præscr. long. temp.* dat hy het goed sonder oprechte tijtel beseten heeft, *l.* 31. §. 1. *in fin. ff. de pet. hæred.* Fachin. 8. *contr. cap.* 31. *&* 32.

33. De redenen waerom iemand jegens de præscriptie behoort gerestitueert te worden, sijn eerstelijk absentie, ende alderhande belet waerom hy wettelijk belet is geweest om te ageren, doch al-hoe-wel de gemene opinie der Doctoren geweest is dat 't selve in præscriptie van 30. jaren (als d'onse is) geen plaetse heeft, *per l.* 3. *C. de præsc.* 30. *annor. in verbis non absentia, non malitia*, niet te min word na rechten ende costumen al-hier uyt sæke van absentie relief gegeven, Groenw. *in d. l.* 3. Christin. *dec.* 84. *nu.* 4. *vol.* 4.

34. Insgelijx word relief verleent over præscriptie die gelopen heeft tegen een die ignorant ende onwetende is geweest dat præscriptie jegens hem liep, hoe-wel vele sustineren dat het in præscriptie van 30. jaren ook geen plaetse mach hebben, *propter l. ult. ibi nulla scientia vel ignorantia exspectanda C. de long. temp. præscript. v.* Christ. *ad ll.* Mechlin. *tit.* 20. *art.* 1. *num.* 29. Balb. *de præs.* 4. *par. pr.* 5. *qu.* 29. *nu.* 3. Vinc. *fusar. de fideic. sub qu.* 528. *n.* 22. Boer. *dec.* 39. *n.* 6. 9. *plene* Berlich. 2. *prac. concl.* 10.

Om sijn conclusie te altereren.

35. Ook om conclusie te mogen altereren, verhaeltmen by Requeste den staet van 't Proces, ende de redenen van erreur: seggende in 't eynde, ende geconsidereert van 't selve
„ erreur, klaerlijk blijkt, ende dat na rechten kenlijk is, *eum*
„ *non fateri qui errat*, ende oversulx mede gestatueert is, *quod*
„ *erronea confessio etiam usque ad sententiam possit revocari: l. error.*
„ *C. de jur. & fact. ignor.* nochtans so hy Suppliant 't selve ver-

„ midts

„ midts den ſtate vanden Proces niet bequamelijk ſoude mo-
„ gen doen, ſonder uwer Ed: beneficie van relief: So iſt, dat hy
„ Suppliant om alle ſekerheyds wille uyt overvlod, goed ge-
„ vonden heeft deſen aen U Ed: te preſenteren, verſoekende
„ ſeer reverentelijk, uwer Ed: gelieve *ex ſuperabondanti cautela*,
„ onder 't voorſz beneficie van relief, en reſtitutie *in integrum*,
„ hem Suppliant te permitteren ſijnen eyſch en preſentatie en
„ concluſie daer inne gedaen te mogen altereren *vel amplierē*,
„ en ſulx doende in plaetſe van &c. te mogen ſtellen &c. (*vel*
„ *alias in manieren hier by gaende*) en dat partije voort mede ge-
„ ordonneert worde daer jegens op't ſpoedigſte en ſommierlik
„ contrarie concluſie te nemen (omme voorts by den Proceſſe
„ ten principale gevoegt te worden,) indien 't ſelve nodigh is,
„ onder preſentatie van te vreden te ſijn te betalen de koſten
„ van retardimente, in dien daer enige vallen, dit doende &c.

36. Dit is inde practijq altijdt gerecipieert ende in redenen gefondeert dat de gene die ſijn concluſie verſoekt te mogen veranderen de koſten van retardiment preſentere te betalen al iſt dat partije conſenteert in 't verſoek, ſulx dat hy geen relief behoeft, want een anders erreur en vertoeven en moet niet aen partije ſchadelijk weſen, hoe-wel enige meynen dat niemand op 't conſent van partije, ſonder relief te hebben verſocht, ſijn concluſie na de volle litiſconteſtatie mach veranderen, als Chriſtin. *dec.* 88. *num.* 11. *vol.* 2. Gail. 1. *obſ.* 74. *nu.* 8. Vinn. *inſt. de action.* §. 35. *in fin.* welkers miſverſtand door de dagelijxe experientie en 't gebruyk word aengeweſen, als Groenw. ſeyt *in d.* §. 35. *ff. de action.*

37. Doch is toegelaten dat een Advocaet ſijn erreur mach corrigeren ende verbeteren alſt op den ſelven dagh ofte lopende de ſelve rolle geſchiedt ſonder relief te verſoeken of conſent, Groenweg. *in l.* 1. *& ult. C. de error. advoc. per l. pen. ff. de in integr. reſt.* ende al hoe-wel veele Doctoren ſchrijven, dat iemandt ſijn concluſie ende erreur ook na de litiſcon-

testatie vermach te veranderen, als Cujac. *l.* 8. *ff. in de V. S.* Hartman. *pistor.* 4. *qu.*22. *& alii, per l.*3. *C. de edend. & d.* §.35. *de Act.* nochtans ist gemeen gevoelen daer tegen 't welk ook alsoo inde practijq word geobserveert, dat het niet magh geschieden *invito adversario*, sonder relief, met refusie van costen Groenw. *in d.* §. 35. *& l.* 1. *& ult. C. de error. Advoc.* Sande *lib.* 1. *tit.* 4. *def.* 2. Christin. *dec.* 104. *num.* 3. *vol.* 2. Rebuf. *ad Const. Reg. tom.* 2. *de Restit. art.* 1. *gl.* 1. *n.* 28. Merul. *prax. civil. lib.* 4. *tit.* 37. *cap.* 6. *nu.* 4. Goth. *in l.* 3. *edita C. de edend.*

38. Ende is te noteren dat so wanneer versocht word restitutie *in integrum*, jegens seker contract, ofte sententie, daer niet van geappelleert is ende daer over proces is, *men niet tegenstaende het selve versoek vvel mach doen versoeken op de rolle dat den Impetrant, niet tegenstaende 't selve gehouden sal zijn by provisie het contract daer jegens hy begeert gereleveert te vvesen te voltrecken, onvermindert partijen recht ten principale.*

39. Of door 't versoek van relief jegens een sententie of contract d'executie van de sententie ofte voldoeninge van 't contract mach werden opgehouden word by de Doctoren vry gedisputeert en gedistingueert sommige meynen als het relief versocht word by maniere van exceptie ofte oppositie dat het alsdan geen executie surcheert, maer als het word versocht by nieuwe instantie al eer de executie begonnen is dat alsdan de executie moet worden gesurcheert, ende alles blijven in de staet daer het is, tot dat het relief is af gedaen, *per l. unic. C. in integr. rest. post. ne quid nov. ibique* Cujac. *in parat.* Sande *lib.* 1. *tit.* 15. *def.* 3. bysonder als de oorsaek van restitutie promtelijk bewesen can worden, Mynf. 1. *obs.*48. *&* 6. *obs* 80.

40. Maer also meestijds de relieven versocht worden om betalinge ende executie te ontgaen, so is by de Canonijcque rechten gedisponeert dat het contract ende de sententie sijn executie sal behouden, onder cautie van te restitueren so namaels bevonden word sulx te behoren, *cap.* 6. *suscitata extr. de*

in integr. restit. arg. l. 2. C. ad l. Corn. de fals. 't welk so dagelijx inde practijq word geobserveert, hier en in andere landen, als Groenw. betuyght *in d. l. unic.* Neostad. *supr. Holl. Cur. dec.* 73. Sand. *lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 4. Christin. *dec.* 137. *vol.* 2. *Costum. van Antwverp. tit.* 56. *art.* 13. Fab. *C. lib.* 2. *tit.* 33. *def.* 1. de welke de woorden *d. l. unic. omnia in suo statu manere debere*, so verstaen, dat de contracten ende sententien dan in haer vorige staet moeten blijven ende niet haer craght van executie verliesen, Fab. Sand. *d. loc. &* Christin. *dec.* 27. *C. lib.* 2. niet te min als uyt de inspectie van het contract ofte sententie terstond ende claer blijkt vande iniquiteyt van 't selve, word de executie van dien wel opgehouden, Groenw. *in l. ult. C. si ex fals. instrum.* Rebuf. *ad Const. reg. de litt. Civil. art. unic. gl.* 3. *nu.* 3. *per d. l.* 2. *C. ad l. Corn. de fals.*

41. Ook wanneer iemand versoekt *jegens een sententie* gereleveert te worden, moet eerst de redenen verhalen waer deur hy daer toe is gefundeert, ende ten dage dienende, Concluderen ten fine hy Impetrant sal worden gereleveert, ende gestelt in sulcken staet als hy was voor date van den voorsz sententie, t'sijnen nadeel gewesen, ende volgens dien hem voort toegelaten sijn bescheyd, dat hy van nieus gevonden heeft te mogen produceren ende inbrengen, ende dat midtsdien hem Impetrant in Relief, te vorens Gedaeghde, sijn conclusie van niet ontfanklijk, ter eerster instantie genomen, sal worden geadjudiceert, *cum expensis &c.* of anders &c.

Ende den Verweerder daer tegen,

Ten fine den Impetrant in sijn pretens relief, ende versochte restitutie *in integrum*, verklaert sal worden te wesen niet ontfankelijk ende gefundeert, absolverende daer van hem Gedaeghde, ende dat voorts de sententie haer volle effect sal sorteren, *cum expensis.*

42. De redenen waerom iemand tegen een sententie versoeken mach gereleveert te worden sijn verscheyden, maer

volgens onse practijq van procederen en mach niemand versoeken tegen een sententie gereleveert te worden die gegeven is van een rechter ofte Gerecht daer van men mach appelleren; al ist dat de sententie by sijn selven nul ware, maer men moet daer van appelleren, Zyp. *not. jur. Belg. de appell. in vers. per viã*, Christ. *dec.* 16. *in fin. vol.* 1. *& dec.* 348. *vol.* 4. Rebuf. *ad const. Reg. in proœm. gl.* 5. *n.* 87. 96. *& tract. de sent. exec. art.* 7. *gl.* 10. *n.* 8. om dat op de nulliteyt van procederen huydendaegs geen acht genomen word, als vande gerechtigheyd van de saek ten principale blijkt, Christin. *d. dec.* 348. Mynf. 4. *obs.* 62. Gail. 1. *obs.* 75. *n.* 7. ten ware nochtans dat de nulliteyt bestonde uyt defect van jurisdictie vañ Rechter, ofte van citatie, ofte van last en procuratie, Groenw. *rub. C. quand. provoc. non est necess.* Zyp. *d. loc. &* Gail. 1. *obs.* 42. *n.* 8. maer als de sententie gewesen ware van een rechter daer geen appel of en valt, so machmen versoeken daer tegen gereleveert te worden, en anders tegen een sententie van een lager rechter moetmen versoeken relief om alsnoch in appel ontfangen te mogen worden, Groenw. *C. si adv. rem jud.* Christ. *dec.* 13. *n.* 10. *vol* 5. en alsmen relief jegens een sententie van het hoge Hof gewesen, daer van men niet appellerẽ mach, versoekẽ wil, moetmen het selve vañ Prince ofte hoge overheyd begeren, Groenw. *ib. per l.* 3. *adversus C. si adv. rem. jud. l.* 1. *C. ubi & apud quem*: formulier vande Requeste 2 deel p. 54. &c. al-hoe-wel anders generalijk het relief versocht word van het hoge Hof, Groenw. *in l. ult. C. ubi & apud quem. Instr. supr. Cur. art.* 23.

43. Die is dan gerechtigt om gereleveert te worden alsnoch te appelleren ofte als geseyt is, nulliteyt van sententie te proponeren, die gecondemneert is op een eed by gebrek van vorder bewijs geprefteert, als hy daer na van nieus enige instrument of instrumenten gevonden heeft, of ook getuygen becomen heeft, die hy alleen op nieus procederende presenteert te produceren tot volcomen bewijs van sijn intentie. *l.* 31. *ff. de jurej. l.* 1. *ff. de fid instr. l.* 15. *C. eod.* Mynf. 4. *obs.* 60. want een sententie

in

in die voegen gegeven is als of die op valse instrumentē gegeven ware, also niet alleen schrifturen instrumenten genoemt mogen worden, maer ook getuygen en gereghtelijke eden, en al 't gene daer door den rechter inde saeke geinstrueert word, Cujac. *lib.* 18. *obs.* 35. *per d. l.* 1. *&* 15. *v. alleg. apud* Bern. Zurph. *verb. sententie. n.* 1. *&* Radel. *dec.* 11. Doch word getradeert dat den producent moet verclaren by ede (des versocht sijnde) dat hy te voren van̄ niewe geproduceerde instrumenten geen kennisse heeft gehad, en dat hy sijn best gedaē heeft om die te becomē, *v.* Menoch. *arb. qu.* 241. *n.* 3. *& Hillig. in Donel. enucl. lib* 24. *c.* 11. *lit. cc.* 'twelk meer *in actore* plaets heeft als *in reo*, die niet geinstrueert *ad litē*, comt als *actor l.* 42 *de R I.* Cuj. *d. obs.* 35. *& in rec. C. de sent. & re jud.* gelijk mede iemād die in een anders plaetse gesuccedeert is heeft redenē van ignorātie, *l. qui in alter.* 42 *ff. de RI.*

44. So mach ook iemand relief versoekē tegen een sententie die uyt valsche instrumenten of getuygenissen gegeven is, *l.* 1. 2. *& ult. C. si ex. fals. instr. vel test. l.* 33. *& ibi.* Duar. *ff de re jud.* hoe wel so iemand uyt kracht van een sententie op valsche instrumenten gegeven, iet betaelt heeft, die vermag sonder te appelleren of relief te versoeken, het selve te condicerē en repeteren door actie van bedrog of andersins *in factū* gelijk *Groenw. in l.* 2. *C. si ex fals instr.* betuygt by dē hogēRaed van Holland verstaen te sijn. Neost. *sup. Cur. dec.* 47 *per l.* 24. *si dolo cum l. seq. & l.* 20. §. 1. *& l.* 38. *ff. de dol.* 'twelk ook plaetse soude hebben als partije ter quader trouwen gemaect en te wege gebragt heeft datmen de instrumentē nodig niet en conde becomē, *per l.* 29. §. 5 *ff. mand.*

45. Tegen confessie judicielik gedaen en by partije geaccepteert, en helpt geen revocatie, als by maniere van relief vertonende de erreur vandien, *Mathesil. sing.* 171. *in annot. n.* 11. *Gabr. com. concl.* 5. *tit. de confess. Groenw. in l.* 4. 5 6. *C. de jur. & fact. ignor.*

46. Vorders van contracten die *ipso jure* nul sijn, is geen relief nodig, Grot *inleyd. lib.* 3. *par* 48. §. *argelist. en* §. *en dit en is*, Zyp. *not. jur. Belg. de in integr. rest.* Groenvv. *C. in quib. caus. in integr.*

 rest.

reſt. non eſt neceſſ. nu. 5. Alſulx dat de handelingen en transactien uyt valſche inſtrumenten aengegaen, moeten worden geretracteert, volgens *l.* 42. *C. de tranſact.* en is ook 't ſelve alſo ſonder reſtitutie verſocht te ſijn by den hogen Raed van Holland geweſen, Neoſt. *ſup. Cur. Holl. dec.* 47. So ook een contract van coop aengegaen uyt bedroch is na rechten nul en van geender waerden, *l. & eleganter.* 7. *ff. de dolo.* Waer over de ſelve by ons ook geen kracht hebben, ſo verre dat den verkoper ſijn overgegeven goed wederom mach vindiceren ook tegen een derde poſſeſſeur van dien, gelijk by de Hove van Holland, ende hogen Raed beyde verſtaen is, Neoſt. *deciſ.* 5. Deſgelijx is inde practijq notoir, datmen ſonder relief actione Pauliana mach revoceren 't gene by een debiteur in bedroch van ſijn crediteuren gedaen is, *juxta l.* 1. *& tit. tot. ff. quæ in fraudem Creditor.* En dat meer is het Hof ende den hogen Raed van Holland hebben verſtaen dat een uſuraire rent en contract by ſententie van het Hof (met conſent van partijen gegeven en geapprobeert, en met langhdurige betalinge aengenomen, nul was, ſonder dat reſtitutie of relief verſocht is geweeſt, en dat overſulx den bedinger daer uyt geen actie konde hebbe tot betalinge maer den debiteur en belover van dien ende ſijn erven recht hadden om de ongeoorlofde betaelde renten te repeteren, Neoſtad. *ſupr. Cur. dec.* 3. niet te min word inde practijq geobſerveert tot meerder ſekerheyd, relief te verſoeken *voor ſo veel het nodigh is*: niet alleen van dat vele Reghs-geleerden contenderen dat het relief altijd nodigh is, maer ook dat ſomtijds gecontroverteert word ende na rechten ten regard van verſcheyden circumſtantien onſeker is; of een contract, byſonder van meerder jarige aengegaen, ipſo jure nul is, dan of het ſelve om het gedragen conſent en andere oorſake in ſcherpheyd van rechten niet eenigſins beſtandigh ſoude mogen weſen, waeromme het beter is altijd de gewoonlijke clauſule van relief voor ſo veel het nodigh

digh is daer by te doen, ofte te versoeken na behoren als de gehele sake te avonturen ende in pericule te stellen: *juxta l.* 13. „ *servus ff. de stat. hom. & l.* 51. *ff. de pecul.* Ende alsulx daer op „ Concluderen ten interinemente vande requeste Civile ofte „ relief ende dat hy Impetrant eerst ende alvorens gereleveert „ sal worden vanden compositie ofte contract met den Ge- „ daeghde gemaekt, midtsgaders vande emologatie van dien „ ende al 't gene daer op gevolght is, ende dat dien volgende „ den Gedaeghde gecondemneert sal werden hem impetrant „ te restitueren de 600 gulden uyt crachte vande voorsz con- „ tracte ontfangen makende eysch van kosten ende so voorts „ in andere na exigentie vande sake.

47. Doch moet over al hier op gelet worden dat relief niet en kan verleent worden als de sake niet en is in haer geheel, *v.* Fab. *C. lib.* 2. *tit.* 20. *def.* 1. *n.* 14. Cravet. *cons.* 151. *n.* 19.

Maniere van PROCEDEREN, Adversus Contumacem:

Ende eerst jegens D'EYSCHER.

CAPUT III.

ART. I.

ALle 't gene dus verre vande maniere van procederen geschreven is, heeft plaetse indien den Impetrant ten bestemden dage, hem door sijn Procureur in rechten heeft laten vinden, ende sijn sake vervolgt, maer als iemand een ander heeft doen citeren, ende een dach van rechten leggen om eysch te horen in actie personeel, reël ofte

ofte mixte, ende d'Eyscher ten geprefigeerden dage niet en verschijnt, maer achter blijft dat d'eyschen afgedaen sijn, so obtineert de Gedaeghde jegens hem default ende oorlof vanden Hove met de costen, ende dan mach hy niet weder procederen als alvoren de kosten betalende ende nieuwe citatie verkregen hebbende.

2. 't Welk nochtans te verstaen is, so verre den Gedaeghde ter selver tijd bewijsen kan, dat den dagh hem geprefigeert, dienende is, anders, ende by gebreke van dit bewijs, word hem *comparuit*, dat is te seggen acte van diligentie van sijn comparitie, gegeven, ende een ander citatie, uyt krachte vande welke dat den Eyscher geciteert worden *met intimatie* (dat is peremtoirlijk) om hem te sien geven oorlof van dien, ende den Eyscher condemneren inde kosten.

Actie ex l. diffamari.

3. Doch so de Gedaeghde de sake daer hy over geroepen is, wil gevordert hebben, ende geen oorlof begeert, sal voor 't profijt van 't default mogen versoeken citatie jegens den Impetrant in krachte vande welke hem bevolen sal vvorden, sijn actie tot sekere dage te institueren, op pœne dat so verre hy sulx niet en doet, hem daer op sonder vorder citatie daeromme te doen, een eevvig svvijgen geimponeert sal vvorden.

4. Ende al-hoe-vvel het is een gemene regul van rechten dat niemandt gehouden is te ageren tegen sijn dank, so is dit nochtans een exceptie op den regul, sulx dat hy gehouden is sijn actie te institueren of daer van te renuncieren, Gail. 1. *obs.* 9. ook als den Gedaeghde eysch in reconventie tegen den Eyscher heeft gedaen, en mach hy tegen dank vanden Eyscher in reconventie niet renuncieren van sijn recht en actie om die instantie aldaer te ontgaen, Sande *lib.* 1. *tit.* 7. *def.* 1. *& tit.* 18. *def. unic.* Radel. *decis.* 39. *num.* 23. Peck. *de jur. sist. cap.* 48. *in fin. Cancer.* 3. *res.* 18. *nu.* 177. Gelijk mede den Eyscher in reconventie daer van niet mach renuncieren om den Eyscher in conventie dien aengaende voor een ander Rechter te roepen

Math.

Math. *de judic. disp.* 8. *th.* 31. Dat meer is en vermagh den Eyſcher niet na de litiſconteſtatie te renuncieren van ſijn recht ende inſtantie als den Verweerder daer aen gelegen is dat het recht by ſententie gedecideert word, Sande *d.def. unic.* Cancer. *d. reſ.* 18. *n.* 177. *& ſeqq.* Pek. *d. c.* 48. *in fin.* Caſtr. *&* Weſenb. *in l. poſtquam liti* 4. *num.* 26. *C. de pact.* maer wel als partije daer by geen intereſt heeft, Gail. 1. *obſ.* 73. *nu.* 5. 6. 7. *adde* Damhoud. *pract. civ. cap.* 202. *& ibi.* Tulden.

5. Gelijk mede, als iemand alrede jegens een ander procedeert, ende een van hem beyden hem laet verluyden enige actie, daer benevens, jegens ſijn partije te hebben, mach alsdan op de Rolle preſenteren aldus:

M.&c. wonende &c. Impetrant contra N. Gedaegde eyſch ende verſoek doen.

N. door P. Alſo den Gedaeghde heeft laten verluyden actie, te willen pretenderen op ſekere gras-hof gelegen tot B haer Impetrante alleen competerende, verſochte dat den Gedaeghde geordonneert ſal worden, binnen ſekere peremtoiren tijd by den Ed: Hove te præfigeren, ſijn prætenſe actie te inſtitueren, op pœne dat den geprefigeerden tijd geexſpireert ſijnde, hem geimponeert ſal worden een eeuwigh ſwijgen: C. dagh en maend op verſtek, onvermindert ſijne exceptien.

6. Maer als iemand hem vanteert eenige actie te hebben, jegens iemand daer hy niet mede *in judicio* is, moet de gene die alſdan *ex l. diffamari* vvil roepen, Requeſte preſenteren, (aen ſijn eygen competenten Rechter, Gail. 1. *obſ.* 9. *num.* 3,) daerinne verhalende de pretenſie, die hy hem heeft laten verluyden te hebben, ende in 't eynde *Verſoeken appointement, uyt krachte van 't vvelke den diffamateur geordonneert vvorde binnen den tijdt van ſes vveken, ofte ander peremtoire tijdt, na date van 't exploict, ſijne gepretendeerde actie te inſtitueren voor deſen Ed: Hove, op pœne dat hem ſal vvorden geimponeert een eeuvvigh ſvvijgen ende ſilentium, ende voorts verdaghvaert omme te procederen na reghten. Dit doende &c.*

R 7. Ende

7. Ende in cas van comparitie, ſo concludeert den Eyſcher *ex l. diffamari, ten dage dienende, dat de Gedaeghde gecondemneert ſal vvorden, ſijne actie te institueren jegens den Impetrant, uyt ſake in 't appoinctement geroert binnen ſes vveken, of by gebreke van dien, dat hem geimponeert ſal vvorden een eeuvvigh ſvvijgen ende ſilentium*, cum expenſis.

8. Waer op den Gedaeghde ſomtijds antwoord: dat hy ontkent den Impetrant gediffameert te hebben, ende dat hy daeromme niet van meyninge is, ter ſake in 't venu en court gementioneert, jegens hem Impetrant eenige actie te inſtitueren, te vreden ſijnde overſulx, dat hem dies aengaende een eeuwigh ſwijgen ende ſilentium geimponeert worde, met compenſatie van koſten: waer op dan weder den Impetrant verſoekt acte vande verklaringe, onvermindert (ſomtijds) ſijne actie van injurien jegens den Gedaeghde. 't Hof verleent d'ſelve acte &c. onvermindert &c. ende imponeert diens aengaende den Gedaeghde een eeuwigh ſwijgen ende ſilentium met compenſatie van koſten.

9. Maer ſo hy ſijn pretenſe actie ſtaet, ende van meyninge is te inſtitueren, neemt hy dach onvermindert ſijne exceptien, als voren.

10. Doch ſtaet te conſidereren dat den Gedaeghde *ex l. diffamari* conſenterende ſijn actie te inſtitueren heeft hy alſdan als eyſcher ſijn keur om den Gedaeghde te voren eyſcher voor een ander competent Rechter te convenieren, indien den ſelven onder twe Rechters ſub alterne ſtaet, Gail. 1. *obſ*. 9. *&* Greven. 1. *pr. concl*. 9. Zanger. *de except. par*. 2. *cap*. 13. *n*. 14. 22. 23. 24.

11. Welke dach omme gekomen zijnde, indien hy gene exceptien weet voor te ſtellen, geeft hy ſijnen eyſch over in deſer manieren.

Eyſch den Ed: Hove overgegeven uyt den name, ende van wegen P. &c. wonende, Eyſcher ex l. diffamari *op en jegens M. &c. Gedaeghde in 't ſelve cas.*

Omme mijn Heeren cortelijk de gelegenheyd van dese sake te vertonen, so is vvaerachtigh: Dat &c. & in fin.

Ende also het haer Gedaeghde belieft heeft, hem Eyscher, ex l. diffamari *ter cause van den selven Hof voor desen Ed: Hove in rechten te betrecken, omme sijn actie te institueren, ende dat N. sijn Procureur daer op dach genomen hebbende, daerinne ten laesten heeft geconsenteert.*

So ist dat hy Eyscher is dienende van desen zijnen jegenwoordigen eysch in scriptis: *Conclusio act. ex test.*

Concluderende uyt de middelen boven verhaelt, ende noch te verhalen, ist nood, ten fine by sententie definitijf van desen Ed: Hove verklaert sal vvorden, d'Eyscher Erfgenaem te vvesen ex testamento *van sijn za: Vader G. ende 't voorsz testament, in date den* 19. *October* 1594. *voor den Notaris M. ende getuygen gemaekt, goedt ende van vvaerden te sijn, ende sijn volle effect te moeten sorteren, ende dat hy Eyscher uyt krachte van dien door 't overlijden van sijn za: Vader gestelt sal vvorden inde actuele, reële ende ledige possessie van 't vierendeel vanden voorsz Hof. Condemnerende haer Verweerster, haer handen daer van te houden, ende hem Eyscher daer mede en met allen aenkleven van dien begaen als sijn eygen, midtsgaders, in cas van proces, in alle kosten, schaden ende interesse ter cause van dien gehad ende geleden, ende noch te lijden: ofte anders &c. op all's &c.*

12. Maer indien den Gedaeghde *ex lege diffamari* den tijd de welke hem was gepræfigeert, laet over strijken, blijft hy van sijn actie versteken, hoe wel men met recht soude mogen sustineren datter noch een citatie behoorde te vallen, om 't verstek te sien decreteren, maer mach *uyt redenen* ad majorem cautelam *versoeken gereleveert te worden* (*bysonder als het is een sake van importantie,*) *uyt krachte van welk beneficie van Relief hy* (*so verre des nood is ende anders niet*) *gereleveert mach vvorden van ende jegens 't voorsz default, ende al 't gene daer uyt ende aengevolght is, midtsgaders alle simpelheden ende negligentie by hem*

daerinne gepleeght, ende oversulx gestelt te mogen worden in alsulken staet als hy was voor date van 't voorsz. default, ende sententie ofte decreet vanden gerechte daer op gevolght, ende dat hy niet tegenstaende alle 't selve geadmitteert worden om sijn voornoemde actie voor den Gerechte voorsz. als noch te institueren, ende dit al niet tegenstaende den staet vanden Processe, ende mids refunderende de kosten van retardemente, indien bevonden word sulx te behoren: waerinne dan geprocedeert word als cap. precedente *geseyt is.*

13. Ende indien den Gedaeghde *ex l. diffamari* al by sententie was gecondemneert, dat is, hem een eeuwigh swijgen geimponeert, vanden Hove daer hy niet appelleren mach of syn appel versuymt hadde mach hy daer van gereleveert worden om alsnoch syn actie te institueren volgens 't gene in 't voorgaende cap. is verhaelt, *juxta* Anton. Sol. *ad Constit. Sabaud tit. concl. in caus. gl. 3. par. 3. nu. 5.*

14. Indien den Eyscher op syn Request den Hove gepresenteert, verworven heeft apprehensie van sekerheyd of arrest van enig persoon of goed, namptissement ofte handvullinge, ende d selve Eyscher *mutato consilio* achter blijft ten dage dienende van eysch, so word den Gedaeghde geabsolveert vanden instantie, ende verleent handlichtinge ofte afdoeninge van 't arrest, ofte andere diergelijke provisie ende word d'Eyscher gecondemneert inde kosten, schaden ende interesse.

Arrest.

15. 't Welk mede inden Hove van Holland achtervolght word in mandementen of interdictien pœnael ende werd aldaer boven dien den Impetrant gecondemneert inde boete van qualijk geimpetreert mandement, synde 25. of op 't minste 15. guld. *v.* Grot. *inleyd. tot de prac. cap. 7. in fin.*

Exceptien declinatoir.

16. So verre d'Eyscher ten dage dienende om te antwoorden op enige exceptien declinatoir, niet en compareert ende antwoord, so word jegens hem verleent default, ende voor 't profijt van dien de sake gerenvoyeert, indien renvoy plaets heeft, ende d'Eyscher gecondemneert inde kosten.

17. Maer

17. Maer so verre d'Eyscher blijft defaillant in eenige termijnen na dat geandwoord is, so word hy daer van versteken, ende gecondemneert inde kosten, ende word den Gedaeghde des versoekende een ander citatie verleent om voorts te procederen, ende dit alles met inthimatie, ofte peremtoirlijk.

18. Die een ander heeft doen roepen om in rechten te komen, ende hem te garanderen vanden processe jegens hem geïntenteert, te weten: als yemand goed gekocht heeft, ende hem daer op proces gemoveert word, so moet den verkoper den koper garanderen, dat is te seggen het verkochte goed verantwoorden, in sulker voegen dat den koper daer by blijven magh, *v. l. non dubitatur. 6. & ibi gl. & Dd. C. de evict.* daer van hier na breder gehandelt sal worden. *Garand.*

19. So verre sulken Impetrant van garand ten dage dienende achter blijft, so word den Gedaeghde vande instantie geabsolveert, ende den Impetrant gecondemneert in de kosten, ende is daer na niet gehouden te garanderen, *v.* Merul. *lib.* 4. *tit.* 32. *in fin. &* Gail. 1. *obs.* 69.

20. Als een Appellant sijn partije heeft doen verdaghvaerden om t'enen sekeren dage te komen aenhoren eysch in appel, ende de selve appellant achter blijft, so word jegens hem gegeven default, ende voort profijt van dien 't selve appel verklaert desert, de sententie daer af geappelleert is geconfirmeert, ende sulken appellant gecondemneert inde kosten ende boeten van appel. *Appel.*

21. Ende dit so verre de geappelleerde doet blijken vande daginge, indien niet, sal hem verleent worden *comparuit*, *ende een ander citatie om te sien wijsen 't profijt van dien, dat is dat d'appellatie verklaert sal worden* desert, *de sententie geconfirmeert*, *ende den Appellant gecondemneert inde kosten als boven.* *Desertie van appel.*

22. Van gelijken word gedaen, als den Appellant binnen behoorlijken tijd, dat is tien dagen, niet geappelleert en heeft, ofte sijn appel niet verheven en heeft, dat is te seggen, sijn

partije niet en heeft doen verdachvaerden binnen ses weken, na date van 't voorsz appel.

23. Doch mach hier van *ex justa causa*, versoeken gereleveert te worden, *omme niet tegenstaende den laps des tijds, als noch sijn appel te mogen intenteren ende prosequeren, daer van hier na breder sal gesproken vvorden.*

Interruptio causa. 24. Insgelijx als deur verloop des tijds d'Instantie interrupt is, *mach versocht vvorden citatie jegens partije om 't proces te sien verklaren interrupt, ende den Suppliant originele Gedaeghde,* adjudiceren *sijn conclusie met de kosten &c.*

25. *Ende mach hier tegens mede,* ex justa causa, *relief versoeken, om niet tegenstaende den laps des tijds 't Proces te mogen resumeren, ende daer inne jegens partije te procederen na de laetste retroacten; &c. Ende Concluderen ten Interinemente van dien, ende dat den Impetrant gereleveert sal vvorden vande prætense interruptie, midts betalende de kosten van desen, ende by refuys vande presentatie, ende onder de voorsz Requeste Civil tot niet ontfankelijk inden eysch, absolutie ende kosten.*

26. De instantie is interrupt in Vrankrijk na verloop van drie jaren na den lesten gehouden termijn, voor de conclusie in rechten, Rebuf. *ad Constit. Reg. in proëm. gl.* 5. *nu.* 5. Goth. *in l. properandum* 13. *C. de judic.* maer al hier te lande word de instantie voor interrupt gehouden door 't verloop van een jaer, niet *ipso jure* maer by sententie declaratoir vanden Rechter, op 't versoek van partije als hier articulo 24. gedaen.

27. Doch tegen dese interruptie verkrijgtmen lichtelijk restitutie als Groenw. getuyght *in d. l properandum* 13. *C. de judic.* Neost. *sup. Cur. dec.* 93. Goth. *d. loc.* maer na dat inde sake geconcludeert is, also het dan aen partijen litigantem niet en staet dat de sake binnen drie jaren getermineert is, ende dat mede de Rechters vermids de mennighvuldige processen de saken so haest niet konnen afdoen; so en is dese interruptie van instantie niet meer in gebruyk noch in Vrankrijk noch

Duytsland

Duyſland of Nederland, maer mach dien aengaende huydendaeghs altijd litiſpendentie geallegeert worden, Groenw. *d. l.* 13. Neoſt. *d. dec.* 93. Zyp. *not. jur. Belg. de judic. verſ. alioquin.* Perez. *d. tit. nu.* 19. *in fin.* Goth. Mornac. & Auctum. *d. l.* 13. Mynſ. 3. *obſ.* 48. maer een lager Rechter als die na twe inſinuatien by 't hof gedaen geen ſententie geeft en het proces ten eynde maekt, ſo word de gehele ſake aen 't Hof geevoceert, volgens 't gene hier vorens in 't eynde van 't eerſte capittel is geſeyt, *juxta* Novel. 58. *cap.* 1. *propterea.*

28. Vorder in materie van maintenue en complainčte of ander nieuw werk indien den Impetrant niet compareert vervalt hy vande impetratie ende word den Gedaeghde de proviſionele poſſeſſie toegeweſen ende handlichtinge gedaen tot profijt vanden Gedaeghde ſo het nodich is, ende den Impetrant gecondemneert inde koſten, ſchade ende intereſſen.

29. Indien den Impetrant in materie van arrementen aen te nemen ſelf defaillant blijft, word den Gedaeghde verleent oorlof vanden Hove met de koſten, als mede wanneer den eyſcher ooklaire inſpectie heeft verſocht ende blijft defaillant ſo vervalt hy van ſijn verſoek, ende betaelt de koſten.

30. Als van executie geappelleert is, indien den appellant defaillant blijft ende den Gedaeghde toont dat den dach dient, ſal d'executie ſijn voortgangh hebben ende den appellant gecondemneert worden inde koſten, indien hy niet en toont, dat den dach dient ſal hebben comparuit ende een ander citatie om te ſien wijſen het profijt van dien.

31. In materie van anticipatie ofte deſertie van appel, ſo den Impetrant ſelf defaillant is eer de grieven overgelevert zijn of van eyſch in cas d'appel gedient is ſal den Gedaeghde verleent worden oorlof vanden Hove, *cum expenſis*, ende ſo voorts in andere, volgens d'ordonnantie vanden Hoven van Holland ende Utrecht reſpectivelijk ende naerder ampliatien van dien.

VAN

VAN DES GEDAEGHDES CONTUMACIE,

Vid. Ordon. vanden Hove. Tit. 10.

CAPUT IV.

ART. I.

Anticipatie.

* (Nota) *dat alle citatie in dit cap. gedaen zijn, aen den Persoon self van den Gedaeghde, anders souder noch een citatie nodigh zijn.*

SO wanneer iemand geappelleert heeft binnen behoorlijke tijd van tien dagen, van eenige sententie, ende geen meyninge heeft om sijn appel te vervolgen, maer sulx gedaen heeft om te winnen den tijd van ses weken, omme middelre tijd d'executie vanden sententie t'ontgaen. So mach de gene die de sententie tot sijn vordel heeft, impetreren mandement in cas van Anticipatie: dat is, sodanige appellant bedwingen, omme sijn appel datelijk te prosequeren in deser forme:

Vertoont &c. hoe &c. narra causam litis: *waerinne eyntlijk so verre is geprocedeert, dat hy Suppliant vonnis tot sijn vordeel heeft geobtineert, blijkende by de sententie annex, van't vvelke den voornoemden P. hem geconstitueert heeft Appellant aen desen Ed: Hove, ende gelicht mandement in cas d'appel, met de clausule van inhibitie, uyt krachte van't welke hy Appellant, hem Suppliant heeft doen verdaghvaerden door een Deurwaerder van desen Ed: Hove, jegens een maendagh over ses vveken.*

Ende de vvijle de selve tijd te lange is; ende den Suppliant voorgenomen heeft, voor de voorsz. tijd over Zee te reysen, ende gaerne de sake voor sijn vertrek soude doen bepleyten, so versoekt hy Suppliant by desen appointement in cas van Anticipatie, vel sic:

Ende also hy geen diligentie heeft gedaen om t'appel by hem geintenteert

tenteert te prosequeren: versoekt hy Suppliant citatie van Anticipatie in forma, uyt krachte van 't welke hem geordonneert worde binnen den tijd van acht dagen sijn appel vanden sententie voorsz, by hem doen aentekenen te verheffen ofte vervolgen, ende sijn grieven te proponeren naer stile van desen Ed: Hove, op pœne dat andersins het appel verklaert sal worden desert, ende d'Impetrant vanden Instantie geabsolveert cum expensis: *Ende in cas van oppositie dagh &c. met inthimatie omme &c. als hy in cas van Anticipatie &c. dit doende &c.*

Het appointement hier op is gemeenlijk.

Sy &c. verdaghvaert H. te komen ende compareren t'eenen sekeren tamelijke dage voor den Hove van Vtrecht, om te doceren van sijn diligentie by hem gedaen van't verheffen ende vervolgen van sijne appellatie in desen geroert, de selve by gebrek van behoorlijk vervolgh te sien ende horen verklaren desert, ter contrarie vandien te sustineren, indient hem goed dunkt, procederen ende inder sake sien ordonneren naer behoren: Relaterende &c.

2. *Ende indien hy ten geprefigeerden dage compareert, concludeert den Impetrant, dat den Gedaeghde sal worden geordonneert binnen den tijd van acht andere dagen sijn appel te verheffen, ende gravamina by geschrifte te stellen voor desen Ed: Hove, ofte by gebreke van dien, dat d'appellatie sal worden verklaert desert, ende den Impetrant geabsolveert vanden Instantie*: cum expensis.

3. Waer jegens den Gedaeghde somtijdts seyd te vreden te sijn, sijn gravamina te proponeren binnen seeckere behoorlijcke tijdt, by den Hove na gelegentheydt der saken te præfigeren, concluderende by refuys van dien tot niet ontfanklijk: *cum expensis.*

4. Maer so verre den Gedaeghde in cas van Anticipatie blijft diffaillant, word jegens hem gegeven default, ende gecondemneert inde kosten van dien dage, ende word den Impetrant verleent een andere citatie, ten fine voorsz ten welken

dage so hy andermael niet en compareert, word jegens hem gegeven 't wede default, ende voort profijt van dien 't appel verclaert desert, ende den Gedaeghde gecondemneert inde kosten, ende boeten van appel, volgens mede d'instructie van den Hove van Holland *art.* 207.

Appel. 5. Als iemand by den appellant verdaeght is, omme de sententie tot sijn voordeel gewesen te sustineren ende te defenderen, so hy ten dage dienende niet en compareert, word jegens hem verleent default, ende uyt krachte van dien d'executie vanden sententie gesurcheert, ofte so die gesurcheert was gecontinueert ten uyteynde vande sake toe, *art.* 114.

6. Ende word de selve voorts andermael geciteert ende een dagh van rechten geleyt, de welcke soo hy wederom versuymt, wordt het twede default verleent, ende voor 't profijt van dien de sententie daer af geappelleert is te niet gedaen, ende den geappelleerde ofte defaillant gecondemneert inde kosten.

7. Ende word alsdan den appellant toegestaen sijn saeke alleen te vervolgen ende sijn grieven te verifieren by intendit naer een nieuwe citatie om d'selve te sien verifieren met bewijsen 't welk gedaen, sullen de grieven ende verificatien daer toe dienende, met de acten vande eerste instantie gevisiteert, ende voorts tot decisie vande sake geprocedeert worden, ende al ist dat de sententie geconfirmeert word, sal den Gedaeghde niet te min gecondemneert worden inde kosten, volgens articulo 16. vande ordonnantie vanden Hove ende instructie vanden Hove van Holland, *art.* 114. ende vanden hogen Raed *art.* 229.

8. Maer als geappelleert is van een sententie definitive gegeven op mondelinge pleydoyen, ofte van sententie interlocutoir, of van provisien van mandementen pœnael stadt houdende, of diergelijke, daer van in rechten appellatie word toegelaten, ende dat den Gedaeghde defaillant is, sal voor 't eerst

verleent worden defaut, ende een ander citatie, ende so hy alsdan noch compareert gedaeght zijnde sal gehoort worden met refusie van kosten, maer so hy dese twedemael weder defallant is, sal de sententie of 't gene daer van geappelleert is te niet gedaen ende den Gedaeghde gecondemneert worden in de kosten.

9. Als iemand verdaghvaert is omme in rechten te compareren ende een ander te garanderen, ende de selve Gedaeghde achter blijft, so word jegens den selven gegeven default, ende uyt krachte van dien verleent acte van Protestatie ende Diligentie, om hem daer mede in toekomende tijden in rechten te mogen behelpen, so hy bevinden sal te behoren, welke default in effect anders niet en is, dan refuis van garand ende 't geen men in rechten noemt: *Laudatio Auctoris*, ofte *Denunciatio Litis*, daer van hier na breder geseyt sal worden. *Garand v. O. H. §. 19,*

10. So wanneer iemand geturbeert word in sijn possessie, *vel quasi*, van sijne goederen, so presenteert de selve Requeste, daer inne verhalende hoe ende in wat manieren hy t'onrecht geturbeert ende gequelt word, door &c. als hier na: cap. 12. breder vertoont sal worden.

11. Op welke Request gestelt word: *fiat maintenue* ofte *Complaincte*. (na gelegentheyd der saken, daer af hier na breder geseyd sal worden:) uyt krachte van 't welke den voorsz turbateur verdaeght word voor den Hove te compareren t'ene sekeren ende tamelijke dage, ende so hy alsdan niet compareert, so word jegens hem gegeven default, uyt krachte van 't welke hy vervalt van sijn exceptien declinatoir, ende word gecondemneert in de kosten van dien dage. *Maintenue*

12. Waer na hy noch eens geciteert word, ten welken dage so verre hy noch niet en compareert, so word jegens hem gegeven het twede default, ende voor 't profijt van dien d'Impetrant gemainteneert inde possessie, ende den Gedaeghde gecondemneert in de kosten.

13. Ende voor Commissaris den *selven gebleken sijnde vanden inhouden*, vanden mandemente van Complainte, sal in krachte van het twede defaut geprocedeert worden, tot furnissemente vanden Complainte, ende den Gedaeghde ende defaillant het exploict worden geinsinueert, ende so verre hy Gedaeghde niet en pareert, sal de Commissaris hem realijk ende met der daed by gijselinge ofte andersins tot obedientie ende furnissement vande bevelen bedwingen, of self de nieuwigheden, en ongebruyk doen restablisseren tot kosten vanden Gedaegde mids dat den Impetrant die sal verschieten en vanden Gedaeghde weder eyschen, *maer indien niet en blijke* sal den beklaeghde daghvaerden voor den Hove omme aldaer geprocedeert te worden na behoren als hier na cap. 13. breders geseyt sal worden.

Complainte.

Nieuvve letteren van executie.

14. Als iemand op een ander heeft acte van condemnatie, en magh hy de selve niet ter executie doen leggen jegens den gecondemneerde, so verre die gesuranneert ofte verjaert is: dat is vijf jaren gepasseert sijn na date vande pronunciatie van dien, ofte passeringe van willige condemnatie, ende dit is te verstaen van sententien ende condemnatien, die voor den Hove van Utrecht gepronuncieert, ende gepasseert sijn, want elders verjaren de selve eerder.

15. Niet te min so eenige acte was inhoudende, dat hy gecondemneert was tot betalinge van een jaerlijxe rente, so mach hy alle jaer hem daer mede doen executeren, (midts lichtende een nieuwe executoriael.) sonder van nieuws proces te maken: *juxta* Zas. *in l. si Stichum* §. *stipulatio, n. 6. de V.O. ubi ait hoc esse singulare.*

16. Anders ist van node dat hy sijn partije (hoe-wel eens gecondemneert sijnde) doe *verdagen, omme te sien decerneren niewe letteren van executie op de verjaerde acte*, hoc modo.

Geeft &c. te kennen A. hoe dat B. jaren geleden, hem Suppliant voor desen Ed: Hove gepasseert heeft acte van condemnatie, by de

vvelke

vvelke de voornoemde B. is gecondemneert, hem Suppliant te betalen binnen een half jaer daer aen volgende, de ſomme van &c blijckende by de acte &c. achtervolgende de vvelke, hoe vvel de voorſz B. behoort hadde hem Suppliant betaelt te hebben, is nochtans daer van gebleven in gebreke, ende alſo d'voorſz acte middelretijdt is komen te verjaren, ende ſonder nieuvve proviſie niet mach geſtelt vvorden ter executie: Verſoekt hy Suppliant appointement op de marge van deſen, uyt krachte van 't vvelke den voornoemde B. verdaeght vvorde t'eene ſekeren ende tamelijke dage, omme te ſien decerneren nieuwe letteren van executie op de acte voorſz, ende d'ſelve jegens hem te ſien ende horen verklaren executabel, daer jegens t'antvvoorden, &c. dit doende &c.

17. Welken dagh (die hem gepreſigeert is) omme gekomen ſijnde ende dienende, *Concludeert den Impetrant ten fijne nieuvve letteren van executie ſullen vvorden gedecerneert, op de verjaerde acte van condemnatie,* cum expenſis.

18. Maer ſo verre de geciteerde niet en compareert ten dage gepreſigeert, word jegens hem gegeven default, ende voor 't profijt van dien worden gedecerneert nieuwe letteren van executie op de voorſz verjaerde acte: 'tſy 'tſelve is een willige acte, ofte ſententie *in contradictorio judicio* gegeven: *hoc modo.*

N. Prince &c. Stadthouder, Præſident, ende Raden des Hoofs van Vtrecht, den eerſten Deurvvaerder ofte Pander inden ſelven Hove hier op verſocht ſaluyt, VVy bevelen, u daer toe committerende by deſen, dat ghy ten verſoeke van A. Impetrant de verjaerde acte van condemnatie vanden voorſz Hove in date den &c. volgens ſeeckere andere acte judiciel, ende condemnatie van den voorſz Hove, in date den &c. beyde hier aengehecht, van vvegen A. op &c. jegens B. gecondemneerde vvonende tot C. ter behoorlijke executie ſtelt, realijk ende met der daed, alſt behoort, mids daer van nemende uvven behoorlijke ſalaris, des te doen, geven vvy u volkomen macht ende auctoriteyt. Bevelende allen Iuſtificieren ende Officieren, Dienaren ende Onderſaten dat ſy u dit doende ernſtelijk Executoriael.

verstaen, obedieren ende aßisteren, Gegeven t'Vtrecht onder 't zegel van Iustitie vanden voorsz Hove hier onder aen doen hangen op den.

By mijn Heeren, Stadt-houder, Præsident, ende Raden t'Utrecht

Aliquando hic additur, clausula requisitorialis.

Clausule requisitoriael. *Ende also d'voornoemde gecondemneerde hem onthoudende is, ende 't meeste deel sijner goederen gelegen sijn tot &c. ende onder andere Rechters, binnen den Landen van &c. ende elders. So requireren ende versoeken vvy aen alle Iustificieren ende Officieren, daer de goederen ende Personen vande voornoemde B. onder bevonden mogen vvorden, dat zy-luyden in faveur vande Iustitie, d'voorsz acte van A. daer op ter behoorlijke executie vvillen doen stellen: presenterende te gelegender tijd, ende des versocht zijnde van gelijke te doen.*

Des t'oirconde, &c.

Jegens d'erf genamen. 19. Maer soo verre de gene die gecondemneert is overleden ware, so moet men vernemen wie sijn Erfgenaem is, ende deselve doen verdaghvaerden, in allen gevalle of de acte verjaert is ofte niet: ende so deselve niet compareert, word voor d'eerste reyse jegens hem verleent simpel default, met de kosten, al waer hy maer voor een gedeelte erfgenaem *in rebus individuis* Vall. *de reb. dub. tract.* 18. *num.* 13. *& seqq. v.* Covar. 3. *ra. resol.* 7. Costa. *de quot. & rat. qu.* 90. *num.* 40. *& qu.* 105. *in pr.*

20. Ende word daer na voor de twede reyse verdaghvaert, omme als boven *te sien decerneren nieuvve letteren van executie, ofte d'acte van Za: jegens hem te sien verklaren executabel.* Ende indien hy dan noch niet en compareert, word jegens hem gegeven het twede default, ende voor 't profijt vandien gedecerneert nieuwe letteren van executie.

21. 't Welke mede so geobserveert word jegens een Weduwe,

duwe, die als Boedel-halſter verdachvaerd word na haers Mans overlijden, *v.* Sand. *lib.* 2. *tot.* 5. *def.* 8. *verſ. dubitatum.*

22. Als iemand na de condemnatie van zijn partije moet procederen by decreet ende ſubhaſtatie van onroerende goederen, (waer van hier na breder geſeydt ſal worden) ſo verre ten dage dienende, omme te concluderen tot interpoſitie vanden decreet, die gecondemneerde niet en compareert, word jegens hem verleent default, ende condemnatie inde koſten van dien dage: *Executie by Decreet.*

23. Ende word voort noch eens geciteert, ten welken dage ſo verre hy als noch niet en compareert, word jegens hem gegeven het twede default, ende voor 't profijt van dien, word hy verſteken van zijn redenen van oppoſitie, ende voorts geprocedeert tot interpoſitie vanden Decreet.

24. Doch in publijcque verkopingen ende proclamatien daer toe dienende als mede decreten vervalt den Gedaeghde op de eerſte citatie niet komende van ſijn recht ende word de verkopinge ende het decreet vorders voltrocken, *art.* 177. *vande inſtructie vanden hogen Rade in Holland.* *Verkopingh by Decreet.*

25. So wanneer iemand van partijen collitiganten komt te ſterven hangende 't proces, 't zy in wat ſtate 't ſelve ſoude mogen ſijn, voor de Concluſie in rechten, ſo en mach de langhſt levende niet voorder procederen in rechten, als geen partije *in judicio* hebbende, hoe-wel voor den overleden een Procureur *in judicio* gecompareert heeft, ende veel termijnen gehouden hadde, is daeromme van node datmen Requeſte preſentere, ende, verhaelt hebbende ſommierlijk de oorſake en proceduren van den proceſſe, *verſoeken citatie jegens d'Erfgenamen van den overleden omme d'arrementen vanden Proces,* (hoc eſt arma ſive armamenta litis,) *aen te nemen, ende voorts Procureur acceptant te ſtellen, ende dien volgende te procederen na de leſte retroacten: daer ingehouden of daer van te renuncieren ende conſenteren inde concluſie vanden Requirant ſo ſijnen goeden raed gedragen ſal,* cum expenſis. *d'Arrementen vanden Proces aen te nemen.*

26. Ende so verre d'Erfgenamen vanden overleden, geciteert sijnde, niet en compareren, word jegens hem gegeven default, ende worden daer na, so d'eerste aenden persoon niet is gedaen, noch eens geciteert, ten welken dage so verre sy niet en compareren, word jegens hen gegeven het twede default, ende voor 't profijt van 't selve proces gehouden voor aengenomen.

27. Worden daer na de derdemael geciteert, om te procederen na de leste retroacten, ende so verre sy alsdan noch niet en compareren, so word jegens hen gegeven het derde default, ende worden uyt krachte van dien versteken van 't gene, daer af dien dagh gedient soude worden, ende dan voorts het proces geinstrueert als tegen een defaillant.

Van Crimi-nele saken.

28. So vvanneer iemand gedelinqueert heeft buyten, (ofte ook binnen besloten Steden in geprivilegeerde saken) daer of 't Hof de kennisse competeert, so doet den Procureur Generael presenteren Requeste, daer inne verhalende de gelegenheyd des delicts; versoekende in 't eynde van den selve Requeste Citatie jegens den Delinquant, de vvelke dien volgende geciteert vvord, somvvijlen simpelijk, somvvijlen in persoon, so verre het delict svvaer is.

29. Ende so verre den Delinquant, also geciteert sijnde, niet en compareert in rechten, vvord jegens hem gegeven default, ende uyt krachte van dien gedecerneert apprehensie corporele, ofte citatie in persoon, ende vvord dien volgende geapprehendeert, ende in hechtenis gebracht, *so verre men hem becommen can.*

30. Word ook somvvijlen, boven de corporele apprehensie, gedecerneert conscriptie van sijne goederen, te vveten, als het delict sulx is, dat confiscatie van goed'ren plaetse heeft, ende anders niet.

31. Maer so verre het delict hem op geleyt kleyn ware, ter oorsake van 't vvelke geen straffe aen 't lijf plaetse soude mogen

mogen hebben, so mach hy sustineren dat hy *per procuratorem* in rechten sal mogen verschijnen, ende door d'selve sijn sake defenderen, daer op als dan by den Hove (partijen summarie gehoort sijnde) gedisponeert word: daer van hier na in het 23. cap. geseyt sal worden.

32. Indien daer-en-tegen het delict gequalificeert is, ofte sulx datter lijf-straffe op soude mogen volgen, en den Delinquant niet te bekommen is, nadien d'apprehensie een was gedecerneert: So word den Delinquant noch verdaghvaert by drie edicten, dat is by drie Klok-luydingen, om in persoon te compareren op sekere pœne pecuniele of van bannissement, confiscatie van goederen, na gelegenheyd van 't delict:

33. Ende so verre den Delinquant so verdaghvaert sijnde niet en compareert, so word tegens hem geprocedeert tot adjudicatie ofte declaratie van de voorsz pœne, niet anders als of hy gevangen ware met verificatie ende instructie van de sake, maer so hy op de twede ofte derde citatie compareert, sal hy in hechtenis gaen, ende purgerende sijn voorgaende defaulten, gehoort worden, welverstaende als hy gebannen of anders gecondemneert sijnde na de sententie gevangen word, of hem self in handen geeft en hem wil purgeren, so van sijn absentie als vande sake ten principael, dat hy alsdan noch ontfangen en gehoort sal worden als of hy vanden beginnen hadde gecompareert, blijvende de sententie so veel de confiscatie of andere pecuniele amende aengaet in waerde, ten ware hy gecompareert ware binnen jaers na date vande pronunciatie vande sententie, in welken gevalle, mids by hem betalende de kosten van justitie, (so verre hy sijn onschuld betoont,) ook de confiscatie en andere geld-boeten wederroepen worden.

34. Als iemand is gediffameert, dat hy gecommitteert soude hebben enige delicten, ter cause vande welke hy soude behoren gestraft te worden, ende d'selve hem daer of onschuldigh kent, ofte seyd 't selve met recht, door vrese of noodweer

gedaen te hebben, ſo moet hy requeſt preſenteren, *en daer in te kennen geven de gelegenheyd vande ſake, ende verſoeken in Purge ontfangen te mogen vvorden, omme ſijn innocentie te mogen vertonen, en daer van te doceren, 't welk hem gegonſt vvord, mids doende citeren den Procureur Generael, Officier van de plaetſe*, ende de naeſte vrienden ende magen van den genen die men ſeydt t'onrecht geledeert te ſijn, als te weten, dat men hem heeft willen vermoorden, ſijn huys aenſteken, of andere diergelijke.

35. Ten welken dage dienende d'Impetrant van Purge hem ſelven moet preſenteren *in judicio* in perſoon, ende doen concluderen pertinentlijk in cas van Purge (waer van hier na cap. 24. breder geſeyt ſal worden) *verſoekende by proviſie ontſlagen te mogen vvorden uyt de gevanckeniſſe op hand-taſtinge, ende behoorlijk cautie van weder inne te comen des vermaent ſijnde.*

36. Daer jegens den Procureur Generael ende Maerſchalken, die altijd *in judicio* ſijn, ofte aldaer Procureur hebben, ſeggen ende ſuſtineren dat den Impetrant by proviſie gaen ſal in hechtenis, daer op by den Hove gediſponeert word, als breder hier na cap. 24. geſeyt ſal worden.

37. Nu ſo verre partijen geintereſſeerde ten dage, waer jegens ſy geciteert ſijn, niet en compareren, ſo word jegens hen gegeven default, ende den Impetrant verleent een andere citatie, uyt krachte vande welke hy haer andermael doet citeren, ende indien ſy dan noch niet compareren, ſo word jegens de ſelve gegeven het twede default, ende voort 't profijt van dien den Impetrant verklaert puyr, ſuyver, ende innocent van 't delict hem opgeleydt:

38. Maer en wint deſen Impetrant geen koſten, ten ware hy conde bewijſen, dat ſijn partijen hem ſulken delict voor getuygen aengeſeyt hadden.

39. Gelijk ook mede, ſo wanneer den Gedaeghde in cas van purge dagh genomen heeft, om 't ſelve te debatheren, ende daer na blijft Defaillant, na dien hy met het dagh nemen

om te debatheren hem ſelven partije ſtelt, ende den Impetrant het delict aen ſeyt: om welke oorſake hy de koſten behoort te betalen.

40. Als iemand verdaghvaert is, om te kennen of ontkennen ſijn hand, ſtaende onder eenige obligatie, ende ten dage dienende niet en compareert, word jegens hem gegeven 't eerſte default, ende voor 't profijt van dien d'Obligatie gehouden voor bekent, en volgens ſodanig bekenteniſſe, gecondemneert de ſomme, daer in begrepen, by proviſie te namptiſeren, dat is, by proviſie te betalen, onder cautie *de reſtituendo*, indien namaels ten principale bevonden word ſulx te behorē.

Van kennen of ontkennē. v. or. Hove §. 5. 7. 8. eod.

41. Welk Namptiſſement nochtans niet gedecerneert word, uyt krachte van ſulke defaulten, ſo verre d'Obligatie niet en is puyr, ofte ſuyver, maer inhoudende eenige conditie, feyt, ofte modificatie.

42. Ende ſo verre daer op Namptiſſement word gedecerneert, ſo word den Eyſcher verleent een ander citatie, omme de genamptiſeerde penningen te mogen lichten, of executeren onder cautie, die hy ook gehouden is aen den gecondemneerde te inſinueren om te ſien of hy de cautionaris voor goet aen neemt of debatheren vvil.

43. Anders te vveten, ſo verre daer geen Namptiſſement valt, vvord de Obligatie alleenlijk gehouden voor bekent, ende den Eyſcher verleent een andere Citatie ten principael, omme voorts geprocedeert te vvorden als jegens andere defaillanten: daer van hier na breder.

44. Vorders partije verdaghvaert ſijnde om te betalen enige lopende ſchulden, als van *waren ter ſlete* gelevert, ſalaris van Advocaten, Procureurs, Deurwaerders ofte Panders niet excederende de ſomme van 50. guld: daer van geen obligatie ofte hand-ſchrift is, maer alleen Reken-boeken, Schuld-boeken, ofte diergelijke bewijs, ſal den Gedaeghde uyt krachte van 't twede default, ſo een van beyde aende perſoon gedaen is, of

Lopende ſchulden op 't boek.

by verstek van andwoord, d'affirmatie vanden Impetrant alvorens gehoort ook by provisie gecondemneert werden te namtiseren, ende procederen voort als in suyvere obligatien.

Erfgenaem van een obligatie. 45. So ook als iemand geroepen is als erfgenaem, weduwe ofte boedelhalster van een die hem by sijn hand-schrift heeft verobligeert en ten dage dienende niet compareert sal tegen hem default en een andere citatie verleent worden, en so verre hy dan noch niet en compareert, sullen de qualite daer in hy geroepen is ende de hand gehouden worden voor bekent, en de Gedaeghde gecondemneert te namptiseren so het instrument sulx is, dat daer op namtissement plaets heeft.

Gijsselingh. 46. In materie van executie van sententien daer den gecondemneerde iet doen of presteren moet, of goed moet aenwijsen alsmen niet bekomen kan, word den gecondemneerde ten sekeren dage gijselinge betekent om te voldoen 'tgene behoort, ende so hy dan in gijseling niet en compareert, sal den triumphant tegen hem defaut op de rolle versoeken, uyt kragt van welke het Hof een twede daghvaerdinge met apprehensie decerneert, maer den hogen raed van Holland apprehensie op de derde citatie, Grot. *Inleyd. tot de pract. cap.* 8. *art.* 20. 34.

Copie versocht. 47. In actien tenderende om copie te hebben van eenige acten ter eerster instantie voorgevallen by compel als den Gedaeghde op de twede citatie niet en compareert, so word hem by commissaris belast copie vande acten te geven *de selve art.* 27.

Beneficie vã Inventaris. Cessie. 48. Op beneficie van inventaris ofte brieven van cessie, so de crediteuren ende andere geinteresseerde die bekent sijn aen haer personen ofte woonplaetse geciteert sijn met inthimatie, so verre de gene die de weet in persoon gedaen is niet en compareren, so sulle de brieve van inventaris ende van cessie geinterineert worden, maer als de citatie niet aen de persoon maer aen de woon-plaetse is gedaen, sal noch een citatie verleent worden, en so sy dan niet compareren sal in krachte

krachte van het twede default interinement gedaen worden, ende so verre enige crediteuren ofte geinteresseerde dan bekent sijnde alleen by generale uytroepinge gedaeght sijnde, niet en compareren sullen in kracht van 't eerste default de brieven van cessie geinterineert worden, maer so veel het beneficie van Inventaris aengaet daer toe is noch een default van node, indien den Gedaeghden comparerende dach neemt om te antwoorden ende sulx ten betekenden dage niet en doet, sal hy van antwoord versteken sijn, ende voort 't profijt van dien de brieven geinterineert worden.

49. Vorder in materie van *Beneficie van Inventaris*, *Cessie* ofte *Decrete* en diergelijke daer veel crediteuren opposanten verdaghvaert worden, ingevalle enige van dien hem gepresenteert hebbende in reghten, ende de sake op de rolle geintroduceert sijnde komen te sterven, sullen d'Impetranten d'erfgenamen vande overledens doen dachvaerden met inthimatie aen het sterf-huys, so verre het binnen de jurisdictie vanden Hove gelegen is, anders by edicte, en so de Gedaeghdens niet en compareren, sal tegen hem default verleent worden, ende voorts geprocedeert worden met d'andere comparanten ter instructie van 't proces, ende recht gedaen worden in haer regard sulx bevonden sal worden te behoren, ende in reguard vande defaillanten sullen de brieven van *Cessie* ende van *Inventaris* geinterineert worden na haer forme ende inhouden, ende het *decreet* sal geinterponeert werden, ende de defaillant versteken sijn van haer oppositie, ende dit alles met condemnatie van kosten, so van het default als vande instantie in regard, ten ware de sake by 't leven vanden overledens, van haer sijde so geinstrueert ware dat het Hof daer uyt bevond anders te behoren. *Decreet.*

50. In taxatie van kosten indien den Procureur vañ gecondemneerde de kosten niet over nemen wil, of dat hy ten dage hem geprefigeert om te diminueren sulx niet en doet, word *Taxatie vã kosten.*

tegen hem gegeven defaut, ende in krachte van dien versekert van diminutie, ende procedeert 't Hof voort tot taxatie.

Oculaire inspectie.

51. Als den Verweerder oculaire inspectie versocht heeft genomen te worden niet en compareert op den dagh, uyre ende plaetse geassigneert, word jegens hem verleent defaut, ende gecondemneert inde kosten, maer so de oculaire inspectie by den Impetrant versocht is ofte den eyscher, ende den Verweerder dan niet en compareert sal geen kosten betalen, maer defaut jegens hem gaen ende voorts oculaire inspectie genomen worden alst behoort, ende so oculaire inspectie genomen word ter ordonnantie vanden Hove, en sal den deffaillant eyscher ofte verweerder geen kosten betalen, maer den Commissaris, niet tegenstaende d'absentie van d'een of d'ander partije of ook van beyde, sal procederen, so verre sulx kan geschieden, tot nemen van oculaire inspectie, ende daer van verbael maken ende rapport doen.

Ontvvaringe, of ruyminge.

52. So wanneer ontwaringe geboden is van landen ofte ruyminge van huysen, als daer aen geen langer huyre hebbende, ende den Gedaeghde ten dage hem geprefigeert, niet en compareert, so word jegens hem gegeven default, ende voor 't profijt van 't selve gedecerneert, *sijn handen te trecken, ende te houden vande landen, ofte die huysinge te verlaten, ende word gedecerneert een ander Citatie ten principale. v. ord. Vtr. Rub. 7. §. 12. 13.*

Van defaulten in 't generael.

53. In alle andere personele actien ende saken hier boven niet benoemt, so verre den Gedaeghde Deffaillant blijft ten dage dienende, so word jegens hem gegeven het eerste default, ende word uyt krachte van dien versteken van sijn exceptien declinatoir, die hem hadden mogen competeren.

54. Ende vvord daer na andermael verdaeght, ten welken dage, so verre hy als noch niet en compareert, so word jegens hem gegeven het twede default, ende uyt krachte van dien versteken van alle sijne exceptien dilatoir.

55. Word

55. Word daer na derdemael verdaghvaert, ten welken dage so verre hy als noch achter blijft, word tegens hem gegeven het derde default, en voor 't profijt van dien versteken van sijn exceptien peremtoir, weren, en defensien: en word den eyscher gepermitteert om te mogen dienen van *Intendit*, en om sulx te sien doen die te verifieren en sententie te horen, verleent een vierde citatie.

56. Doch indien den Gedaeghde compareert op de twede ende derde verdaghvaerdinge sal gehoort worden ten principael in sijn defensie, blijvende het profijt vande defaulten in waerden, mids betalende de voorgaende kosten en so hy compareert ten vierden verdaghvaerdinge, sal sonder ander relief versoecken noch ten principale in sijn defensie gehoort worden mids betalende voorgaende kosten ende blijvende het effect van versoek van exceptie declinatoir als voorsz is.

57. Des *Intendit* inhouden is d'voorsz proceduyren ofte defaulten, midsgaders den eysch van den eyscher: als volght; *Intendit.*

Intendit, den E: Hove &c. by ende van wegen A. Impetrant, op ende jegens O. gedaeghde en defaillant.

Omme welken Intendit *te funderen, en te vertonen dat den Impetrant de Conclusie in 't eynde van dien genomen, behoort geadjudiceert te worden.*

So poseert den Impetrant dat: *refer merita causæ & adde probationes:*

't Welk alſo niet en behoorde, hadde den Impetrant den Gedaeghde al-hier doen convenieren, en jegens hem overgeleyt sijnen eysch, gefundeert op de middelen vorens verhaelt.

Waer jegens so den Gedaeghden hadde doen proponeren d'exceptie van Renvoy, en de sake alſo langen tijdt geretardeert.

Was eyndelijk de selve exceptie gerejecteert ende den Gedaeghde voorts ten principale van 't antwoord versteken.

En

En den Impetrant gepermitteert te dienen van *Intendit*.

De selve over te leggen *en te verifieren* voor Mr. G. v. N. Commissaris &c. ende Raed &c.

Ende voorts Citatie by edicte (indien 't nood was) met inthimatie ten fine als inde Ordonnantie.

Concludeert daeromme, uyt de middelen vorens verhaelt, ende noch ist nood te verhalen, ten fine den Gedaeghde sal vvorden versteecken van alle exceptien declinatoir, dilatoir, ende peremtoir, vveren ende defensien van Rechten: ende ten principale, ten fine den Gedaeghde sal worden gecondemneert, prout *inden eysch, of uyterlijk tot alsulke andere conclusie &c. op all's &c.*

58. Ende verifieert voorts den Impetrant de selve *intendit*, voor so veel de defaulten aengaet, by acten ende munimenten: Ende van gelijken so veel den eysch betreft:

59. Ten ware nochtans dat daer inne gestelt mochten wesen eenige feyten diemen soude moeten bewijsen by getuygen, in welken gevalle daer op productie van getuygen moet worden gedaen, partijen alvorens daer op behoorlijk geroepen sijnde.

60. Ende indien gevalle 't proces voorts in State brengen, in manieren hier vorens cap. 1. geseyt is *contra præsentem*.

61. Staet ook alhier te noteren, dat als den defaillant word geciteert om te sien dienen van *intendit*, dat hy dan mede geciteert sal werden aen sijn persoon, so hy te bekomen is, anders aen sijn woninge, om tot sekeren dage onder den eed van niet te calumnieren te responderen op de articulen van *intendit*, so verre den Impetrant sulx begeert, ende merkelijk op de recognitie van sijn obligatie, contract, hand ofte segel, op pœne dat die articulen (so verre sy concerneren het feyt vanden Gedaeghdes) midtsgaders de obligatien ofte contracten gehouden sullen worden voor bekent, ende de han-

den

den en zegel door gerecognosceert, ende sullen tot dien eynde den Gedaeghde by de voorsz inthimatie overgesonden worden copie vande articulen vanden *Intendit*, daer op hy versocht word gehoort te worden, midsgaders vande obligatie ofte contracte des questie is.

62. Ende ingevalle alsulke citatie gedaen word aende persoon vanden Gedaeghde, ende hy niet en compareert, sullen de articulen, contracten ende obligatien gehouden worden voorbekent, maer so het exploict aende persoon niet is gedaen sal tegens hem default verleent worden, ende een ander citatie op gelijke pœne, ende so hy daer op noch niet compareert, sal de Commissaris default verlenen ende rapport doen om by het Hof op't profijt vandien verklaert te worden na rechten in behoren, ende dit alles ten ware den Impetrant hem met ander bewijs als met responsiven ofte bekentenisse vanden Gedaeghde wilde behelpen, in welken geval hy tot verificatie van sijn intentie sal mogen procederen so hy te rade vinden sal, als hier voren geseyt is.

63. Op welken *intendit*, ende verificatien daer by gevoeght 't Hof daer na recht doet, ende pronuncieert sententie, te weten, so den eyscher sijn *intendit* volkomentlijk bewijst ofte met „ ede voort te sterken bevonden word gefundeert te sijn, adju„ diceert hem den selven sijnen eysch met de kosten, schaden, „ en interessen, verklarende hem alvorens (volgens de conclusie van *intendit*) versteken van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremtoir, weren, en defensien van rechten &c.

64. Maer so verre 't Hof bevonde den eyscher niet gefundeert te sijn, in sulken gevalle word hy *verklaert in sijnen eysch te vvesen niet ontfancklijck noch gefundeert*, *absolverende daer van den Gedaeghde ende Defaillant*, *ende niet te-min condemneert* (altijd) *den Gedaeghde ende Defaillant inde kosten vanden Processe*: Contumax enim semper in expensas condemnandus.

65. Staet vorder te noteren, dat ſo wanneer den Gedaeghde verklaert heeft niet te willen compareren, ende daer af blijkt by relatie, als dan niet van node is vorder te procederen, maer wort alleenlijk verſocht citatie met inthimatie, om te mogen dienen van *intendit*.

66. Van gelijken als den Gedaeghde dagh genomen heeft omme t'antwoorden, ende daer na Defaillant blijft, en word hy niet meer verdaghvaert dan noch eens, om te ſien dienen van *intendit* die te verifieren en in rechten concluderen ende ſententie te horen, als vorens.

67. Ende word den defaillant door 't gebrek van antwoorden voort verſteken van allen exceptien declinatoir, dilatoir ende peremtoir als voren, ende indien hy dan noch compareert ſal ſijn verſtek mogen purgeren met refuſie van koſten, ende dagh hebben t'acht dagen peremtoirlijk om ten principael te antwoorden, ende ſo hy dan ſulx niet en doet, blijft het verſtek in waerde als of niet gepurgeert ware, en ſal den Impetrant ſijn *intendit* mogen overleggen ende vervolgen als voren.

68. Doch al dit ſelve is te verſtaen, by aldien de Procureur die dagh genomen hadde om te antwoorden, behoorlijk laſt of procuratie tot die ſaeke gehadt ende geexhibeert heeft, maer ſo hy maer alleen generale procuratie geexhibeert heeft, die gepaſſeert vvas voor date vande citatie, ſal tegens hem Gedaeghde geprocedeert worden als tegen andere ſimpele Defaillanten.

69. Uyt 't gene dan voorſz is, blijkt dat *des Gedaeghdes contumacie* ofte af-weſen *tvvederhand* is, waer van de eerſte genoemt word *default*, ende plaets heeft als een Gedaeghde, of aen ſijn perſoon of aen ſijn woonſtede verdaghvaert weſende, in rechten geen Procureur heeft: de twede word by ons *verſtek* genoemt, en heeft plaets als den Gedaeghde wel een Procureur in rechten heeft, ofte gehad heeft, maer dat hy niet te

min

min de ordonnantie van den Rechter niet en voldoet, tusſchen beyde is groot onderſcheyd, want de eerſte beneemt niet veel van het recht van den Gedaeghde, maer de andere ſleept na hem een te niet doeningh, van het recht dat den Gedaeghde ſoude mogen gehadt hebben.

VAN
PURGE van DEFAULTEN.

CAPUT V.

ART. I.

DOch, na dat iemandt is verſteken van alle ſijne exceptien declinatoir, dilatoir, ende peremtoir, ende uyt krachte van dien den Eyſcher gepermitteert, te mogen dienen van *intendit*, ja ook na dat hy daer af al gedient heeft, word noch den Gedaeghde ende Defaillant toegelaten deſe defaulten te purgeren, by conſent van Procureur, ende met refuſie van koſten.

2. Maer moet als dan die gene die gepurgeert heeft dienen van antwoord, anders ende by gebreke van dien word den Eyſcher gepermitteert ſijn *intendit* te proſequeren.

3. Ende en mach als dan den voorſz Defaillant niet meer purgeren by conſent vanden Procureur, ſonder ſpeciael bevel ende laſt daer toe te hebben, als voren geſeyt is. *(Nota.)*

4. Niet te-min mach deſen Defaillant daer na noch Requeſte Civile preſenteren, *en daer mede te kennen geven d'oorſaek vvaerom hy Defaillant gebleven is, ende in 't eynde van dien verſoeken, als noch geadmitteert te mogen worden, omme t'antwoorden met refuſie van koſten: 't vvelk hem gepermitteert vvord, vvant geen verſtek vverd gepurgeert als mits betalende de koſten van retardement, mora enim ſua cuilibet eſt nociva, non alteri, c. 25. de R. I. in 6.* *Requeſte Civile.*

5. Maer indien dese Requeste is gepresenteert, na dat den Eyscher sijn productie heeft gedaen op sijn *intendit*, so moet hy niet alleen betalen de kosten van retardemente, nemaer word den Eyscher toe-gelaten, ook jegens sijn antwoord te schrijven by replijq, ende ist nood de selve te verifieren, alles tot kosten vanden Defaillant, als boven verhaelt is.

6. Dikwils mach ook een die in rechten geroepen was, en ten dage dienende niet gecompareert is, seggen ende sustineren, ongehouden te sijn eenige defaulten jegens hem gegeven te purgeren; dat meer is allegeren de proceduren nul ende van onwaerden te sijn: uyt oorsake de citatien niet gedaen sijn na behoren, of al behoorlijk gedaen sijnde, dat hy niet heeft mogen compareren deur water-nood, ofte andere diergelijke saken, die iemand na rechten excuseren *à contumaciâ, de quibus in l. 2. §. fin. ff. si quis in jus voc. & l. 8. ff. si quis caution. & l. 53. § 2. ff. de re jud. l. 10. C. quomod. & quando jud.* ende staen meest tot arbitrage vanden Rechter.

7. Sonderlinge so het is een sake van groter importantie daer toe hy geroepen ende geciteert was: die na rechten genaemt worden *causæ graves & arduæ*, als van injurien, houwelijken ende grote waerde van goed &c.

Ofte dat de plaetse, daer hy geciteert was te komen, sulx is daer hy niet konde komen buyten grote periculen van lijf en goed, ofte van gevangen te worden, in welke ende gelijke saken *Citatio etiam legitimè facta non arctat citatum ad veniendum*, maer wert geexcuseert, *ab omni contumaciâ.*

8. Om hem te purgeren moet hy geciteert zijnde den Rechter doen insinueren van 't gevaer en belet dat hy heeft, *per l. 3. ex quib. caus. maj. c. 47. ext. de appell.* te vveten om den openbaren oorlogh en krijghsvolk of grote vyanden, Zanger. *de except. par. 2. cap. 4. n. 3.* Oldend. *de except. tit. 7. except. loc. non tut.* of om gevangenisse ofte pest, Gilhaus. *in arb. civil. cap. 4. ram. 1. de mandat. §. 2. n. 10.* doch magh dese exceptie of reden

van

van Purge ook na de litiſconteſtatie, ten allen tijde worde geproponeert, Gilhauſ. *ibid.* Zanger. *d.cap.*4. *n.*2. Gail.1. *obſ.*52. *n.*3.ende moet den geciteerde vry geleyd verſoeken, of dat de plaetſe van recht worde verandert of de proceduren opgehouden tot gelegener tijd, Coler.*in c.*2. *&c. dilecti n.*18. *de except.*

Staet eyndelijk al-hier te noteren, dat

Als iemand in 's Lands dienſt als Soldaet of anders buyten 's Lands is, en ſijne goeden met veel proceſſen en queſtien beſwaert ſijn, ſulx dat hy de ſelve niet defenderen en kan, noch gelegenheyd hebben om te pleyten, en de proceſſen waer te nemen, en daer toe te vaceren na behoren: *So mach hy 't ſelve by requeſt te kennen doen geven, verſoekende brieven van State, by de vvelke den voornoemden N. &c. alle Rechteren daer des node vveſen ſal, geordonneert en bevolen vvorde, alle de ſaken en proceſſen die hy Suppliant heeft, ſo active als paſſive, en in vvat qualiteyt 't ſelve ſy te houden in ſurcheantie tot na* 20. *dagen, dat hy Suppliant uyt de expeditie van oorloge, en dienſte van 't Land, ſal ſijn gekomen en ontſlagen: dit doende &c.* Ende worden ook dikvvils ſtateringen op de rolle verſocht om wettige redenen ende de ſake in ſtate gehouden tot ſekere tijd, of tot vermaninge. *brieven van ſtateringh van proceſſen.*

Ende dus verre vande maniere van procederen in 't generael, volght nu te handelen van verſcheyden particuliere materien, die meeſt inde practijque voorvallen, gelijk *van kennen ofte ontkennen ſijn hand ende obligatie, van Namptiſſement, van ontvvaringen, Garand, Reivendicatie, Rekeninge, Boedel-ſcheydinge, Maintenue, Complaincte, Spolie, Beneficie van Inventaris, Inductie, Reſpijt, Ceſſie*, item van *Executie ende Decreet, Oppoſitie, Appel, Reviſie, Reductie*, eyndelijk van *Criminele Proceſſen, Purge, Pardon en Remiſſie, &c.*

VAN KENNEN oft ONTKENNEN.

CAPUT VI.

ART. I.

v. ord. der StadVtrecht Rub.7. art. 6.

Die op iemand sprekende heeft eenige obligatie of Koop-mans brief, ende geen betalinge krijght naer behoren, die geeft den inhouden vanden brief kortelijx by requeste te kennen, *ende versoekt in 't eynde appointement, vvaer by zijn partije voor den Hove vvorde verdaghvaert t'eenen sekeren dage, omme te kennen oft ontkennen de voorsz obligatie ende sijn hand of zegel daer onder staende, ende voorts te aenhoren alsulken eysch, als hy jegens hem ter sake voorsz sal doen ende nemen*: ende dien volgens, *Concludeertmen* ten dage dienende, *uyt de middelen by Requeste verhaelt, tot kennen oft ontkennen*, ut supra *ende voorts tot furnissement vande voorsz obligatie* cum expensis.

2. Waer op den Gedaeghde dagh neemt te 14. dagen peremtoirlijk,ende is alsdan gehouden te kennen oft ontkennen, ten ware hem dese tijd uyt redenen geprorogeert worde.

(Maer volgens de niewe ordonnantie is den Gedaeghde terstond, ten eersten geciteerden dage dienende, gehouden te kennen oft ontkennen, by so verre hem copie is gelevert vande requeste ende citatie, ende relatie vande Pander, midtsgaders vande obligatie daer uyt geageert word.)

3. Want doorgaens als een eyscher sijn intentie fondeert op eenige instrumenten of munimenten, is hy gehouden mede copien vande selve tot sijne kosten den Gedaeghde door den Deurwaerder te behandigen, *l. 1. §. 3. edenda ff. de edend.* Maer ook volgens d'ordonnantie so vanden Hove van Holland als vanUtrecht heeft het selve sonderlingh plaets als den aen-

aenlegger begeert dat hem enige provisie sal toegewesen worden, want dan moet altijd, beneffens copie van het mandement of requeste met het appointement, ook copie gegeven werden van het contract, hand-schrift ofte ander instrument daer op den aenlegger hem fondeert, op dat den Gedaeghde hem dan mach bedencken en beraden, 't welk so by den aenlegger versuymt ware, so is den Gedaeghde comparerende ende ontkennende hem copie gelevert te sijn, ongehouden te antwoorden op de versochte provisie, maer moet hem dan noch copie gegeven worden, ende dagh om te antwoorden tot arbitrage vanden Rechter, ofte ten naesten Recht-dage.

4. Ende so verre hy dan sijn hand bekent, so machmen voorts daer op (also de hand gehouden is voor bekent) versoeken 't Namptissement vande penningen inde obligatie begrepen ofte van de verschenen onbetaelde renten, onder cautie, de *restituendo*. *Namptissement.*

5. Daer op den Gedaeghden wederom dagh mach nemen t'acht dagen, doch volgens de voorsz niewe ordonnantie, is hy gehouden terstond te antvvoorden, en redenen te seggen, waeromme hy wil sustineren datter geen Namptissement plaetse heeft.

6. Waer op partijen sommierlijk gehoort worden, en word daer na by den Hove of Commissaris op de rolle (als vorens) daer op gedisponeert.

7. *En by so verre 't Hof by provisie Namptissement decerneert, so maghmen daer van acte lichten, en een executoriael daer op doen expedieren*, daer mede den Pander den gecondemneerden bedwinght dese penningen in de Griffie te brengen, of doen brengen, om aldaer by den triumpherende gelicht te vvorden onder cautie de *restituendo*, indien namaels ten principalen sulx bevonden vvord te behoren, vvelke cautie den gecondemneerden alvorens moet vvorden geinsinueert, om te sien of hy daer op yet te seggen heeft.

8. *Maer*

8. *Maer so verre 't Hof den Requirant sijn versoek van Namptissement ontseyt*, moet men de patientie hebben, en de sake ten principalen vervolgen, als hier vorens in 't 1. capit. beschreven is.

9. In materie van kennen of ontkennen vallen dikwils veel incidenten, als te weten, dat de hand ontkent word, ofte bedektelijken geseyt word sijn hand wel te gelijken, maer niet te weten, dat 't selve by hem geschreven of getekent is, in welken gevalle den Procureur Generael d'obligatie wel na hem neemt, om 't recht vande Heeren vanden Landen te bewaren, *v.* Zas. *in §. pænales* 12. *Inst. de Act.*

10. Ende moet als dan den Eyscher voor so veel hem belanght, overleggen of hy geen middelen weet om te bewijssen, dat het sijn hand is, 't sy dat hy t'anderen tijden dese schult bekent heeft, of andersints, *de quibus* Rebuf. *de Chyr: recog: in præf. nu.* 75. *& seqq.*

11. Kan ook vernemen na andere geschriften die den Gedaeghden geschreven heeft, en bekent sijn, om die te confereren met het geschrift in questie, *quæ comparatio, an & quando sufficiat ad condemnationem, v. Dd: &* Menoch. 2. *arbr. cas.* 114. Rebuf. *d. loco nu.* 24. *& seqq. aliquot.* ende staet meest tot arbitrage vanden Rechter, Menoch. *ibid.*

12. Ende so wanneer de hand bevvesen word door getuygen alleenlijk, word als dan gedisputeert, of den Eyscher sal toegelaten vvorden d'Obligatie te mogen sterken *per juramentum suppletivum: de quo late DD. in l. admonendi ff. de jurejur. v. & ordon. Vtr. rub.* 10. *art.* 10. *& rub.* 7. *art.* 4.

13. 't Gebeurt ook dat yemand in rechten geroepen word omme te kennen of ontkennen, een obligatie die hy niet geschreven of ondertekent heeft, als te weten een erf-genaem van de overleden, een Weduwe ende boedel-halster van haer man, de welke niet precise gehouden sijn te kennen of ontkennen, maer mogen volstaen, mids seggende de hand of

geschrifte

geschrifte niet te kennen, en van de sake daer inne begrepen niet te weten; *& hoc casu probatur per testes*, die hem hebben sien schrijven, of die hem hebben horen bekennen so een obligatie gepasseert te hebben, *& adminiculative per literarum comparationem*, Rebuff. *ubi supra in proëm. nu.* 3.

14. En so iemand sijn hand ontkend hadde, ende die volkomelijk bewesen worde, sal betalen 't dobbeld vande inhouden vande obligatie, daer van de een helft komt tot profijt vande Heren volgens d'ordonnantie der Stad *Vtr. rub.* 7. *art.* 7.

15. En alhoewel een erfgenaem of weduwe souden konnen ignoteren en geen vaste kennisse hebben van een anders hant en werk volgens *de l. Marcellus* 11. §. 2. *ff. rer. amot.* en dat daerōme in Vriesland een erfgenaem niet en is gehouden des overledens hand simpelijk te kennen of ontkennen om daer over te worden by provisie gecondemneert, volgens Sand. *l.* 1. *tit.* 8. *def.* 1. nochtans alhier in Holland en Vrankrijk is een weduwe en erfgenaem gehouden ten minsten ter goeder trouwen de hant ofte effecten vanden obligatie te kennen of ontkennen, Imb. *Inst. forens. lib.* 1. *c.* 29. *verb. Chyrographum* Palador. *rer. quot. cap. fin.* §. 5. *n.* 9. *&* §. 6. So moet ook het collegie kennen of ontkennen den hand van haer overleden Abt ofte Prior, als mede den successeur in 't beneficie, Pet. Gregor. *syntag. lib.* 24. *cap.* 13. *n.* 13. Gallus *in arrest. Paris. lib.* 10. *arr.* 157. *&* 172.

16. So ook als seker instrument inhoud geschrevē te sijn ten versoeke van iemād, is die gene gehoudē te bekennen of ontkennen dat het t'sijn versoekē is geschrevē, Sand. *l.* 1. *tit.* 8. *def.* 1.

17. En also dit een materie is die dagelijx voorvalt, sullen van hier enige questien ter sake dienstigh by voegen, eerst so den verweerder excipieert over de qualiteyt vanden eyscher, en werd daer deur niet gevrijd om het versoek van kennen of ontkennen te voldoen, ten ware daer van promtelijk bleeke, Sand. *lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 2. Viv. *dec.* 249. *n.* 3. 4. gelijk als een vrou sonder consent van haer man een obligatie getekent hadde,

die haer coopmanſchap niet aenginge, Sand. *d. loc. def.* 3. Chriſt. *ad conſ. Mechl. tit.* 9. *art.* 4. *nu.* 8. *& ſeqq. v.* Ger. Mayn. *lib.* 3. *dec.* 46. *nu.* 2. maer ook d'exceptie declinatoir en ſoude geen belet geven tot kennen of ontkennen als daer over langer onderſoek nodigh ware, Imbert *d. c.* 29.

18. Maer een vrou die als borge word geconvenieert uyt een prive hand-ſchrift en word niet gecondemneert op haer beken, als ſy haer behelpt met het Senatusconſ. Velleian, alwaer dat ſy dat beneficie gerenuncieert hadde, Sande. *lib.* 3. *tit.* 11. *def.* 2. *per l. antiquæ* 23. *C. ad SC. Vell.* Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 21. *def.* 7. *nu.* 10. maer op een publijq inſtrument mach ſy haer daer mede niet behelpē, Sand. *d. loc. def.* 6. Fach. 2. *contr.* 59. *per l. ult.* §. *fin. ff. ad Vellej.* of dat ſy na twee jaren haer weder verbonden hadden en gerenuncieert, Weſenb. *ff. ad Vell. n.* 9.

19. So ook als iemand objicieert geen geld ontfangen te hebben binnen twee jaren en valt geen proviſie op debekende hand, al waer de exceptie van geen geld getelt te weſen gerenuncieert in het ſelve inſtrument, Sand. *lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 3. Rebuf. *de Chyrog. recog. art.* 2. *n.* 36. Argentr. *ad conſ. Brit. art* 280. *verb. ne peut par action. n.* 10. 17. *&c.* Parlador. *rer. quot par.* 1. *cap. fin.* §. 5. *n.* 32. maer als de exceptie daer na in een ander inſtrument gerenuncieert ware, ſo valt proviſie, Sande *ibid.* Coler. *de proceſ. execut. part.* 1. *c.* 10. *n.* 230. 246. *&c. & par.* 4. *c.* 1. *nu.* 110.

20. Inſgelijx als iemand ageert uyt een contract daer ieder aen ſijn zijde iet moet præſteren, obſteert hem d'exceptie van aen ſijn zijde niet voldaen te ſijn, want hy bewijſen moet voldaen te hebben, Zang. *de except. par.* 3. *cap.* 26. *num.* 8. 9. Gail. 2. *obſ.* 17. *nu.* 2. Coler. *par.* 4. *c.* 1. *nu.* 42. *de proc. execut.* Niet-te-min ſo hy in 't ſelve inſtrument de exceptie hadde gerenuncieert, ſoude de proviſie voort gaen, Sand. *d. lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 3. *verſ. ſimiliter* Cald. 2. *qu. for.* 45.

. Een koper van eenig goed ſiende dat hem queſtie over 't ſelve goed voor de hand ſtaet, en is niet gehouden ſijn pen-
nin-

ningen voort te betalen ofte te namptiseren uyt kracht van 't hand-schrift als onder cautie voor de evictie so vande jegenwoordige als andere die soude mogen op komen, Hering. *de fidejuſ. c.* 10. *nu.* 236. *&* 240. Caball. *de evict.* §. 2. *nu.* 8. *&* 12. Fabian. de Mont. *de emt. & vend. c.* 6. *nu.* 51. 52. *in fin. per l. si post perfectam* 24. *C. de evict.* Al hadde hy belooft het geld te tellen, niet tegenstaende de protestatie ofte intercessie van een seker persoon, Sand. *d. lib.* 3. *tit.* 4. *def.* 10. Lovet. *lit. a. n.* 13.

22. Vorders alle andere exceptien als van minderjaricheyt, geldquistingh, interdictie van sijn geld te administreren, compensatie, novatie betalinge, falsiteyt, woeker en diergelijke, voorgeworpen werdende en beletten niet de recognitie te doen vande hand, so het instrument gaef is, Sand. *d. lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 3. Argentr. *art.* 235. Ger. Mayn. *lib.* 3. *decis.* 45. *&* 46. Boer. *decis.* 295. Ten ware daer van promtelijk conde blijken door eenigh instrument, Sand. *d. def.* 2. 3. Argentr. *art.* 173. Imbert. 1. *instit. for. c.* 35. *verb. tradendum* Menoch. 2. *arb.* 12. Ende en soude niet genoegh sijn dat den Gedaeghde presenteerde 't selve promtelijk met getuygen te bewijsen, Sande. *d. def.* 3. Coler: *d. par.* 4. *cap.* 2. *n.* 26. *&* 195. want prompt bewijs word verstaen te wesen 't gene met een instrument bewesen word daer op men geen getuygen behoeft te horen, Menoch. *d. cap.* 12. *in fin.* en geen twijffel in rechten heeft, Peregrin. *de fideicom. art.* 36. *n.* 35. insgelijx en soude den eyscher geen provisie konnen obtineren, al wilde hy de schult promptelijk met getuygen bewijsen, Sand. *d. def.* 3. Moller. 2. *semest.* 22. Coler. *d. tract. p.* 3. *c.* 1. *n.* 194. *& par.* 4. *c.* 2. *n.* 26. 195. maer dat alles moet ten principale gereserveert worden, Sand. *ibid.*

23. Niet-te-min als den Gedaeghde den eyscher stelt tot eede, peremtoir ofte decisoir, soude de provisie belet worden als den eyscher by de hand was ofte dat hy niet verre was woonachtigh, so dat hy binnen weynigh dagen te bekomen ware, Thesaur. *dec.* 256. Sand. *d. def.* 3. Christin. *dec.* 2. *n.* 13. *vol.* 3.

Fab. *C. lib.* 4 *tit.* 14. *def.* 31. *n.* 5. Tuld. *C. de jurej n.* 4. ten ware nochtans dat den eyscher goede redenen hadde van den eed te weygeren, als vande sake het rechte bescheyd niet wel wetende, door dien hy daer aengecomen is by successie of andersins, sulx dat den verweerder ook niet gefundeert soude sijn te begeren, datmen hem den eed soude refereren, Sande *d. def.* 3. Thesaur. *d. dec.* 256. *in fin.* Bald. *in Auth. sed novo jure C. si cert. pet.*

24. So tegen de obligatie is enige præsumtie als sijnde een grote somme geschreven op een kleyn cartebelle sonder oorsaek van schuld, en soude daer op geen provisie konnen vallen, ten ware vande oorsaek uyt de qualiteyt vanden debiteur ende crediteur conde blijken, gelijk een Siecke en Medicijn, een Gequeste en Chrirurgijn, een Gast en Waerd of diergelijke, *v.* Sand. *d. def.* 3. *in fin.* Papon. *lib.* 10. *tit.* 2. *arr.* 8 *&* 2. Christin. *dec.* 5. *nu.* 9. *& dec.* 13. *nu.* 10. *vol.* 3.

25. Ook word geen provisie verleent uyt een obligatie die niet en is *liquid*, te weten als daer toe van node is eenigh ander bewijs, Surd. *dec.* 27. *n.* 5. 6. 7. Mynf. 2. *obs.* 6. Rebuf *de litt. obl. art.* 1. *gl.* 9. *n.* 7. 8. *&c.* als de obligatie is op conditie die noch niet verschenen is, Reb. *ibid. art.* 2. *n.* 71. en als rekeninge daer op gedaen moet worden, hoewel in sommige poincten hangende de principale sake somtijts provisie verleent wort tegen de gene die rekening doen moet, *v.* Fab. *C. lib.* 5. *tit.* 31 *def.* 5 *& lib.* 7. *tit.* 15. *def.* 4. 5. 21. Sand. *lib.* 2. *tit.* 9. *def.* 2. Surd. *dec.* 184.

26. Op aen obligatie die een minderjarige met autoriteyt van sijn curateur heeft gepasseert, bekent sijnde, word evenwel provisie gegeven, al ist dat den minderjarige daer tegen relief versocht heeft, Fab. *C. lib.* 2. *tit.* 33. *def.* 1. Ger. Mayn. *lib.* 3. *dec.* 46. Christ. *d. lib.* 2. *C. def.* 27. Sand. *lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 4. *per cap. suscitata, de in int. rest.* Dissent. Cujac. *in l. unic. C. in int. rest. post. per l.* 32. *C. de transact.* maer so een minderjarige sonder autoriteyt van sijn momber hadde getekent en geld ontfangen valt daer op geen provisie also hy na rechten niet verder gehouden

is te betalen als 'tgene bewesen word tot sijn oirbaer gecomen ende versterkt is 't welk niet liquid is, en tijdt van bewijs nodigh heeft, Sand. *d. def.* 4. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 19 *def.* 1. *per l.* 3. *C. de in int. restit.*

27. Een instrument ofte obligatie al is die met eede bevestight, en heeft geen provisie als die by partije *in judicio* niet is bekent, ten ware hem den eed voor eenigh rechter ware by partije gedefereert, en daer op den eed gedaen ware, Berlich. 1 *prac. concl.* 80. *num.* 69. 70. *&c.* Thessaur. *dec.* 26. *num.* 7. *&c.* Dissent. Felic. *de societ. c.* 31. *num.* 72. Setser. *de juram. c.* 25. *num.* 123. Bull. *cons.* 2. *nu.* 10.

28. Uyt een bekende huyr-cedulle word ook provisie gegeven al ist dat dat uyt sake van oorlogh ofte ongewasch afslagh moet worden gedaen, alst 't selve naerder ondersoek, ende examinatie vereyscht. Caroc. *de locat. par.* 4. *qu.* 18. *n.* 114. Alder. Mascard. *de stat. interp. concl.* 5. *nu.* 83.

29. Een obligatie die van nulliteyt of falsiteyt wort beteegt, heeft evenwel de hand bekent sijnde provisie, als die gaef is ofte geen openbare gebrek vertoont, Sand. *lib.* 1. *tit.* 8. *def.* 3. *in med.* Argent. *ad Cons. Brit. art.* 173. *gl.* 1. *in fin. & art.* 235. Charond. *in memor. verb. faux.* Costal. *in l.* 5. *ff. de pet. hæred. n.* 12. niet-te-min als de selve gescheurt is en beklad tusschen de regels en op de cant beschreven, so en soude daer op geen provisie volgen, Berlich. 1. *prac. concl.* 55. *num.* 168. Coler. *de process. exec. par.* 3. *cap.* 8. *nu.* 59. Mascard. *de prob. concl.* 1261. *nu.* 1. 8. ten ware een weynigh hadde te beduyden, en op plaetsen ware daer geen suspicie valt als daer niet aen gelegen is: Farinac. *de falsit. & simulat. qu.* 153. *p.* 4. *nu.* 9. Clar. §. *falsum & ibi* Bajard. *num.* 200. Asin. *de execut.* §. 1. *cap.* 35. *nu.* 2. Mascard. *d. concl.* 261. *nu.* 18. so dat ook verscheydenheyd van inct, niet en soude schaden als mede de hand niet verscheyden is, Menoch. 5. *præs.* 20. *num.* 9. Farinac. *d. qu.* 153. *p.* 6. *limit.* 1. *nu.* 114. *& p.* 1. *nu.* 15. *& p.* 9. *nu.* 155.

30. Als den Gedaegde op de obligatie seyt betalinge gedaen te hebben, en dat hy daer toe exhibeert enige quitantien al ist dat daer uyt niet seker blijkt op welke schuld de betalinge gedaen is, so valt evenwel geen provisie, Sand. *d. def.* 3. Fab. *C. de solut. def.* 22. *& lib.* 4. *tit.* 7. *def.* 12.
Ook niet als den debiteur d'obligatie gecancelleert onder hem heeft ende vertoont, seggende dat hy wel bekent het gelt ontfangen, maer betaelt te hebben, bysonder als hy geen domestijq persoon is vanden eyscher, Fab. *d. tit. de solut. def.* 23. *nu.* 5. *& seqq.* Costal. *ad l.* 2. *num.* 16. *ff. de pact.* Bronch. 1. *ass.* 38. *v. &* Menoch. *de præs. lib.* 3. *præs.* 141. *nu.* 7. *& seqq.*

31. So den eyscher sijn hand van ondertekeningh seyt op een blank gedaen te sijn ende vande obligatie niet te weten noch oyt d'selve gesien te hebben, moet niet-te-min by provisie betalen, Rebuff. *ad const. reg. de Chyrograph. & cedul. recogn. in præf. num.* 101. *& seqq.* als mede niet tegenstaende hy sustineert dat erreur is in 't opmaken vande schuld, Rebuf. *de litt. obl. art.* 2. *gl. un. nu.* 129. Christin. *dec.* 98. *nu.* 11. *vol.* 2.

32. Het is controvers of provisie magh verleent worden op een obligatie die tien jaren oud is, en dat daer op volgens de practijq provisie valt getuyght, Rebuf. *de litt. obl. tit.* 1. *gl.* 9. *nu.* 26. Fab. *C. lib.* 4 *tit.* 42. *def.* 43. Gomez. *ad l. Taur.* 63. *n.* 1.

33. Of op een obligatie in-houdende thoonder deses briefs provisie valt, als die in handen van een derde is, die daer mede ageert, sonder cessie of procuratie is controvers, *per* Rad. *decis.* 56. doch by den Hove van Holland is evenwel daer op provisie gegeven, *test.* Neostad. *Cur. Holl. decis.* 10.

34. Maer als de sake ten principael so haest soude konnen worden getermineert als de provisie, heeft d'selve geen plaets, als ook niet na conclusie in rechten, Rebuf. *de sent. prov. art.* 1. *gl.* 6. *in fin.* Tulden. *ad* Damhoud. *pract. civil. cap.* 103. *lit. m.* Christin. *decis.* 276. *num.* 10. *vol.* 1, maer den Rechter mach iemand evenwel de provisie adjudiceren al versoekt hy sen-
tentie

tentie definitijf, Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 15. *de sent. & interloc. def.* 7. *& lib.* 4. *tit.* 43. *def.* 57. *nu.* 4.

Ook machmen provisie versoeken so voor als na de litis-contestatie als mede inde sake van appel, Thuld. *ad* Damh. *d. c.* 103. *lit. m.* Rebuf. *de sentent. provis. in præf. nu.* 25. 26.

35. De provisionele sententie, komt wel te cesseren door de volgende definitive daer het hem ten principale word toegewesen, maer als den gecondemneerde daer van appelleert, blijft niet-te-min de provisie in sijn geheel, also door het appel de principaele sententie word geextingueert, ende de sake in sulken staet gestelt als die was voor date vande sententie, Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 10. *def.* 23. *& d. lib.* 7. *tit.* 15. *def.* 14. *& tit.* 20. *def.* 34. maer als den eyscher ten principale hadde gesuccumbeert, ende daer van geappelleert, moet hy niet-te-min de genamtiseerde penningen restitueren, Fab. *d. lib.* 1. *tit.* 10. *def.* 23. *& lib.* 7. *tit.* 19. *def.* 3.

36. Dan also den eyscher provisie geobtineert hebbende alvorens d'executie van dien in 't werk te stellen, ofte te lichten, moet caveren om die te restitueren so namaels bevonden word sulx te behoren, so hy geen suffisante borge weet te stellen en mach niet bestaen met cautie juratorir, maer moeten alsdan de penningen geconsigneert blijven onder den Rechter ten uyt eynde toe, behalven dat een dienst-maeght ofte knecht haer geadjudiceerde salaris by provisie onder cautie juratoir toegelaten vvord te lichten, Mart. *Dig. nov. tom.* 1. *tit. cautio. cap.* 6. Bender *de Revis. concl.* 7. Christin. *ad l. Mechl. tit.* 1. *art.* 30. *nu.* 2. *in additam*: Rebuf. *de sent. exec. art.* 1. *gl.* 16. *nu.* 13. 32. 33. 34.

37. Staet alhier te noteren, dat als iemandt by geval, of door ongeluck van vvater, vuyr, of oorlogh, sijn Plechten, Thins-brieven, of Pacht-brieven, Rente-brieven, ende andere instrumenten ende bescheyden verlooren heeft, soo mach hy request presenteren, ende daer inne versoec-

ken

ken, dat alle ſijne boven verhaelde Pachters en Schuldenaers, op ſeeckere pœne jegens den Heere vanden Lande te verbeuren, ſullen gehouden ſijn te komen met goede declaratie ende ſpecificatie, ende namen der Renten, Pachten en Thinſen, ſo wel groote als kleyne, waer uyt die gaen, met de limiten, bepalingen, ende regimenten vande Landen, ende in cas van refuys en dilay dagh. 't Welk genoemt wort *Terrier*.

VAN ONTWARINGE,

CAPUT VII.

ART. I.

ALs iemand aen ſeker Land, Huys, of Erve geen langer huyre heeft, of daer van vervallen is, en verdachvaert om hem te ſien condemneren, ſijn handen te trecken en te houden van 't ſelve goed, ofte 't huys ruymen: *So concludeertmen tot ontvvaringe vande landen, en reſtitutie vande ſelve volgens de huyr cedulle, midſgaders tot betalinge vande onbetaelde Pacht-penningen, onder preſentatie (ſomtijds) van te betalen de koſten van ëren, ſayen ende ſaed-coorn, tot taxatien vanden Hove, volgens 't placcaet, ende ook van te betalen het getimmer daer op ſtaende tot taxatie als voren, of hem 't ſelve te laten tolleren, volgens 't placcaet vanden* 20. *April.* 1592. *ende by ſo verre hy onvvilligh vvare tot litiſconteſtatie toe, noch tot betalingh vande helft der vvaerde van 't land, ende alle koſten, ſchaden, ende intereſſe, of anders &c. op all's &c. N.*

Maer men neemt ook beſt ſijn concluſie dat den Gedaghde gecondemneert ſal vvorden ſijne handen te trecken vande landen ende den Impetrant daer mede laten bevvorden als met ſijn vry goed ende

de daer aen hy Gedaeghde geen huyre langer is hebbende, ende te restitueren de vruchten die hy genoten heeft 't sedert sijn onrechte gebruyk ende die hy noch sal mogen genieten tot de effectuele ontruyminge toe, ende so hy Gedaeghde tot de litiscontestatie in delen de landen blijft gebruyken, dat hy alsdan sal vvorden gecondemneert boven alle kosten, schaden ende interessen te betalen de helft onder vvaerde der voorsz landen gerekent, tegen den penning 20 na de leste huyre, ende ingevalle hy blijft persevererende tot de definitive sententie toe, alsdan boven de evacuatie ende ontruyminge, midsgaders alle kosten, schaden ende interesse, by provisie gecondemneert sal worden te betalen de gehele waerde der voorsz landen, gerekent als voren onder cautie de restituendo, indien namaels bevonden word sulx te behoren, makende eysch van kosten, schaden ende interessen, of anders &c. volgens de voorsz ordonnantie op all's &c.

Of in cas van verval of versuym Concludeertmen ten fine by sententie definitive verklaert sal vvorden, de huyre tusschen hem Impetrant ende den Gedaeghde, gemaekt, van date den &c. volgens de conditien daer inne begrepen verbeurt, versuymt, ende geeyndight te sijn, ende dat over sulx den Gedaeghde sal vvorden gecondemneert sijn handen te trecken ende te houden vande voornoemde Landen, ende des niet-te-min ende onvermindert 't selve versuym ten behoeve vanden Impetrant te betalen de verschenen onbetaelde pachten, ende die noch Petri toe-comende sullen verschijnen, ende voorts hem Impetrant restitueren alle vruchten, baten, ende nutschappen, die hy Gedaeghde naer exspiratie deses lopende jaers sal mogen komen te heffen ende genieten, mids by den Impetrant præsenterende ut supra, *met de costen vande processe of anders &c.*

2. Op welken eysch den Gedaeghde dagh neemt t' 8. oft 14. dagen, ende seyt dan redenen waeromme hy tot de ruyminge, of ontwaringe ongehouden is: te weten dat hy noch langer huyre heeft, hoewel daer van geen huyr-cedulle is, ende dat hy 't selve presenteert te bewijsen met getuygen, ende daer toe behoort geadmitteert te worden, niet tegenstaende

't placcaet van K. Car anno 1544. by de Staten gerenoveert anno 1578. *en d'ordonn. der Stadt Vtr. Rub.7. art.* 13. ſtatueren, datmen huyre met geen getuygen mach doceren, maer alleen by huyr cedulle by partije ondertekent.

3. Alſo 't ſelve niet te verſtaen is, alſmen de huyre kan bewijſen met meer als drie getuygen, of met twe getuygen, ende andere conjecturen ende præſumtien van rechten, *juxta ea quæ tradit* Jaſon *in l.* 1. *C. de jure Emph. v. DD. ad l. Teſtium C, de teſtib.* Fab. *C. eod def.* 23. *v. & DD. in l. contractus* 24. *C. de locat. & ibi* Groenw. dat ook verſtaen word by inſtrumenten beweſen te worden als by der getuygen gelijkformige verklaringe met een publijq inſtrument beweſen wort, Groenw. *d. loc. n.* 5.

4. Als mede niet ſo wanneer de huyre gemaekt is by Capitule ende andere, ende dat den Secretaris of Notaris betaelt is, ende in gebreke is gebleven huyr-cedulle te leveren, ende 't ſelve met twe of drie getuygen kan blijken, alſo dat in deſe gevallen 't Placcaet geen plaetſe heeft, ende dat ten alderminſten die gene die den Gedaeghde in cas van ontwaringe ſeyd over de huyre geweeſt te ſijn, hem by eede ſouden moeten purgeren, dat de huyre alſo niet en is gemaekt geweeſt, ende concludeert mitſdien tot niet ontfanckelijk in den eyſch abſolutie en koſten, of anders &c. op all's &c.

5. Dat ook al ſijnde geſtatueert datmen geen huyre mogen bewijſen als by inſtrumenten, niet-te-min den huyrder hem verhuyrder den eed defererende op de waerheyd vande ſaeke ghehouden is, die aen te nemen of te refereren late. Theſſaur. *deciſ. pedem.* 256.

6. Vorders in deſe materie van ontwaringe vallen ſomwijlen deſe differenten: te weten dat den huyrder de landen ſeyt by erreur gehuyrt te hebbē, en hem in eygendom te competeren.

7. Waer jegens den verhuyrder 't ſelve ontkennende, ſeggen mach dat den Gedaeghde niet geoorloft is hem *quæſtionem Dominii* te refereren, maer dat hy gehouden is eerſt

't goedt

't goedt te ruymen, ende dan te ageren *rei vendicatione.*

8. Ende so den Gedaeghde noch persisteert, ist nodigh dat den eyscher request civile presenteert om sijn eerste conclusie te mogen amplieren, ende sulx doende. *Concludeert tot ontvvaringe ofte ruyminge vande Landen ofte Huysinge, ende daer by, dat so verre hy Gedaeghde perseverert in sijn quaed voornemen* usque ad sententiam, *tot condemnatie van hem eyscher noch op te leggen de rechte vvaerde vande landen ofte huysinge als articule* 1. *boven geseyt is, gerekent jegens den penningh tvvintigh.* *Requeste Civile.*

9. Welke conclusie hem eyscher volgens 't voorsz 2. art. geadjudiceert moet worden, ten ware den Gedaeghde pregnante redenen hadde geadduceert, waer deur hy geexcuseert conde worden *à pœna legis:* als in 't eerste art. van 't voorsz placcaet.

10. Het is volgens *de l. si quis* 25. *C. de locat. & cond.* notoir, dat een huyrder eerst het goed moet restitueren aen den verhuyrder eer hy den verhuyrder mach questie movere over den eygendom van dien, maer dat is te verstaen als des huyrders recht van exceptie twijfel heeft, een langer vertrek ende ondersoek van bewijs nodigh heeft, maer so des huyrders recht van eygendom klaer en blijkelijk is, mach hy licht den eyscher met dese exceptie af-weren, Groenweg. *in d. l.* 25. *per l.* 3. *in hac* §. *ibid.* 13. *ff. ad exhibend. & l.* 13. *ff. tit. in possess. leg. causa:* Menoch. *recup. poss. rem.* 11. *num.* 44. maer so den verhuyder ageert in cas van complainte tot de possessie so men hem qualijk de possessie ofte restablissement konnen ontseggen, Groenw. *ibid.* want die een goed so langh op den naem van een ander heeft gepossideert, en daer na wil aenvangen 't selve op sijn eygen naem te possideren committeert spolie, en na rechten is notoir *quod spoliatus ante omnia sit restituendus* Zyp. *not. jur. Belg. h. tit.*

11. Word ook wel by den Gedaeghde geseyt, dat het land dat hy besit, geen huyr-landt is, maer dat daer een jaerlijx

uytgank alleen van betaelt moet worden, die hy ſeyt over de 30. en 40. jaren *uniformiter* ende eenpaerlijk betaelt te hebben, ſuſtinerende (midts daer inne continuerende) in 't vorder den eyſcher verklaert ſal worden, niet ontfanklijk noch gefundeert te ſijn.

12. Waer jegens d'eyſcher moet poſeren en bewijſen, dat op verſcheyden tijden huere gemaekt en difformiter betalinge gedaen is, of anderſints doceren van ſijn proprieteyt, en des Gedaeghdes huere.

13. Want den huerder of gedaeghde doende blijken van ſo lange jaerlijkſe gelijkformige betalinge, word gepreſumeert het goed als erfpachter te beſitten op die canon ofte voor ſulx gepreſenteert te hebben, en is overſulx niet gehouden het ſelve te ruymen ofte te verlaten, ten ware bleke dat het hem in den beginne in huere was gegeven, Menoch. *lib.* 3. *præſ.* 108. Berlich. *pr. concl.*48. *lib.*2. Carpz. *def. for. p.*2. *conſt.*10. *def.* 1.2.

14. Valt ook wel queſtie, dat den verhuerder wil ſuſtineren dat de huere niet mach beſtaen, als gemaekt by Geeſtelijke of Mombers van onmundige kinderen, voor een tijt van x. jaren, die alienatie is ſmakende, ende overſulx nul: *niſi quoad tempus utile ſuſtineatur.*

15. Want in rechten ook gecontroverteert werd, of de gene die het goed niet mach verkopen 't ſelve voor tien jaren mach verhueren, alſo in lange jaren huere d'ſelve ſolenniteyten nodigh ſijn die in alienatie vereyſcht worden dewijle ſulke huere alienatie ſmaekt, Caroc. *de locat. & cond. p.* 2. *qu.* 16. *nu.* 4. Boer. *dec.* 234. *nu.* 1. Tyraquel. *de retract. municip.* §. 1. *gl.* 14. *num.* 81. *& ſeqq.* Covar. 2. *var. reſ* 16. *nu.* 1. Sand. *de alienat. p.* 1. *cap.* 1. *nu.* 45. *&* Groenw. *in l.* 9. *C. locat.*

16. Maer aengeſien ex *l.* 10. *C. de locat. & cond.* blijkt dat de verhueringe mach gedaen worden voor ſo lange tijd alſmen begeert, als in de welke de erfgenamen ten beyde zijden ſijn verbonden uyt te houden, ende dat ook na onſe coſtumen geen

geen onroerende goederen konnen werden verbonden, veel min gealieneert, als voor de magistraet vande plaetse daer het goed leyt, ende betalende het recht vanden 40 penningh, so kan by ons huere sonder de voorsz solenniteyten geen alienatie ofte verband wesen noch smaken, anders als het was te vorens, ende word daerom sulke lange huere dagelijx gedaen en gemaeckt, *v.* Sym. van Leeuwen *parat. lib.* 4. *p.* 1. *cap.* 14. *nu.* 5. *in fin.* Sommige meynen dat geen lange huere ofte over de tien jaren geacht moet worden als het goed voor twee of drie mael negen jaren verhuert is, so dat de eerste negen jaren geeyndicht sijnde, wederom de andere van nieuws sullen beginnen, maer also dit in *fraudem legis* soude gepractiseert worden, als het een niet soude mogen bestaen, so soude het ander ook van geen waerde zijn, Gars. *de expens. & meliorat. c.* 14. *nu.* 4. Cancer. 1. *var. res.* 14. *nu.* 29.

17. Ook dat den huerder wil seggen de landen aen anderen verhuert te hebben, en dat daerom den eyscher soude sijn gehouden *secundo conductori* ontwaringe te doen, *de quo DD. in l. si in lege* 24. §. *si colonus* 1. *ff. locat. & l. nemo* 6. *C. eod. ubi dicitur licere quidem alteri locare, sed quod secundus conductor non obligetur primo locatori.*

18. Het is na rechten notoir, dat een huerder sijn gehuert goedt vvel in 't geheel of ten deele vvederom mach verhueren, als niet anders bedongen is, *juxta d. l.* 6. *C. de locat.* 't vvelk ook soo van huysen vvord verstaen als den tvveden huerder het huys niet schadelijcker soude vvesen als den eersten, Bald. *d. l.* 6. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 8. *art.* 1. *num.* 8. *art.* 10. *num.* 2. vvaeromme t'Utrecht ende Amsterdam, Rotterdam, Ter Goude ende andere Steden by keuren ende ordonantien duydelijk verboden, sijn huere aen een ander over te doen sonder vville ende vveten van den eygenaer, die altijd de voor keur heeft of hy de huere wederom aen hem wil nemen, Christin. *d. art.* 10. Grot. *inleyd. lib.* 3.

cap. 19. *num.* 27. *costuymen van Vtrecht tit.* 25. *art.* 10. Symon van Leeuwen *d. cap.* 14. *nu.* 3.

19. Maer ſo veel de actie van ontwaringe aengaet, dewijle den eygenaer met den tweden huyrder niet en heeft gecontraheert, kan hy geen perſonele acte tegen hem inſtitueren, ook niet tot betalinge vande huyre, maer mach wel de goederen en vruchten op ſijn goedt ende landt doen arreſteren en daer op procederen, ende als den eerſten huyrder niet ſolvent ware word geſuſtineert dat hy dan ook perſonelijk tegen den tweden ſoude mogen ageren, *v.* Coſtal. *& Dd. in l. ſolutum* 11. §. *ſolutam de pignor. act.* Chriſtin. *ad conſ. Mechlin. tit.* 8. *art.* 10. *num.* 3. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 28. *num.* 8. 9. Bronk. *cent.* 1. *miſcel. aſſert.* 80.

20. Doch omme ontwaringe te hebben, is den eygenaer niet nodigh daer over den tweden huyrder aen te ſpreken, want ontwaringe becomen hebbende tegen den eerſten huyrder, is ook de huyre uyt vanden tweden, alſo hy geen meer recht aen een ander konde geven of verhuyren als hy ſelf hadde, ende na rechten notoir is, *quod reſoluto jure dantis reſolvatur jus accipientis, l nemo plus ff. de reg jur. l. lex vectigali* 31. *ff. de pign.* Barboſ. *in l. quia tale n.* 86. *ad fin. ff. ſol. matr.* Gomez. 2. *var. reſ.* 3. *n.* 8. *in fin.* en deſgelijx ſo den tweden huyrder ietwes meer van den eerſten mochte bedongen hebben, behout ſijn actie ad intereſſe tegen ſijn aucteur, maer moet niet te min ruymen, *perl. præd.*

21. Ende dit heeft plaetſe, al waert dat den tweden huyrder de pacht aen den grond-heer betaelt hadde, (want hy dat doen mach om hem te vrijen ſo tegen den grond-heer, als tegen den eerſten huyrder, Bronk. *d. aſſert.* 80. Caroc. *de locat. cond. par.* 5. *qu.* 1. *num.* 28. alſo daer deur den grond-heer ſijn actie niet en verlieſt tegen ſijn huyrder, ook ſo verre dat by aldien daer na den tweden huyrder in gebreke bleve meer te betalen, den grond-heer evenwel gerechtight blijft tegen ſijn huer-

huerder de betalinge te vervolgen, Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 42. *de locat def.* 28. *Dd. ad l. delegare ff. de novat. & delegat.*

22. Maer als iemand voor sekere tijd landt ofte een huys gehuert heeft, ende blijft na de exspiratie van die tijd in het gebruyk van het huys ofte landt, word verstaen dat de huyre stilswijgende gecontinueert word, *l.* 13. §. *fin. l.* 14. *& l.* 16. *C. de locat. & cond.* maer hoe langh die gecontinueert moet worden, daer over is verschil, Grot. *lib.* 3. *par.* 19. *nu.* 4. houdt het daer voor dat alsdan verstaen moet werden de huere verlenght te sijn van sulken tijd als het te vorens verhuert is geweest, maer andere seggen dat in reguard van landt de huere alleenlijk voor een jaer, ende ten aensien van een huys een half jaer, ofte andere niet langer als hy boven ende ten eynde de huyr door stilswijgen vanden verhuerder daer in gevvoont heeft ende blijft na rate vande voorgaende huer-penningen, ende so seyt Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 8. *art.* 8. *nu.* 10. *& decis.* 116. *nu.* 2. 3. *vol.* 3. gewesen te sijn *v.* Mantic. *de tacit. contr. lib.* 5. *tit.* 15. Barbos. *ad l.* 16. *C. de locat.* Carpzov. *def. forens. par.* 2. *concl.* 7. *def.* 9. niet-te-min behoort hem tijd na redelijkheyd ende arbitrage vanden Rechter gegeven te worden, binnen welken hy hem van een ander huys mach voorsien, *volgens de costuymen van Antvverpen tit.* 59. *art.* 12. *ende Leyden, Vtrecht ende andere, de quib.* Menoch. 3. *præs.* 85. *num.* 42. Sand. *lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 1. Groenvv. *d. l.* 16. ende Symon van Leeuvven, *d. part.* 1. *nu.* 5.

23. Van gelijken valt hier, dat het landt of huys verkocht sijnde, den koper ontvvaringe doet, seggen *de quod ipse ut singularis successor non teneatur stare contractui prædecessoris sui: de quo DD. in l. emtorem. C. locati.*

24. Dat een koper van het goed als ook een legataris die het by uyterste vville gegeven is, niet gehouden is de huyre vanden huyrder uyt te houden als sijnde successores singulares, hebje mede *in l.* 32. *ff. locat. & l.* 25. §. 1. *eod.* doch is mede

so

ſo te verſtaen dat den ſucceſſeur den huerder het goed tijdelijk moet op-ſeggen, *arg. l.* 17. §. 3. *in fin. ff. commod.* Sande. *lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 1. als ook t'Utrecht ende andere plaetſe in Holland word geobſerveert, *v.* Sym. van Leeuwen, *d. lib.* 4. *par.* 1. *num.* 5. *circa med.*

25. Maer vele Doctoren ſuſtineren dat de koper ofte ſucceſſeur dat recht niet toe komt, ſo langh hem het goed niet en is getranſporteert, en dat hy daer van den vollen eygendom niet heeft, Mantic. *d. tract. & ambig. conv. lib.* 5. *tit.* 10. *n.* 33. Caroc. *tract de loc. & cond. par.* 4. *qu.* 37. *num.* 13. Goth. *ad l. ſi ager* 50. *ff. de rei vend. lit. t.* Barboſ. *ad d. l.* 9. *C. de loc. num.* 11. 27. Coſtal. *ad l.* 32. *ff. eod. & alii*, als mede wanneer den koper geweten heeft dat den huerder daer aen noch huere hadde, Surd. *dec.* 172. *num* 5. *& dec.* 225. 264, 265. waer tegen andere ſuſtineren dat hy niet-te-min den huerder mach doen ontruymen, Barboſ. *in d. l.* 9. *C. de locat. num.* 22. Pet. Barboſ. *in l. filioſa.* § *fin. nu.* 31. *ff. ſol. mater.* Tulden. *C. locat. num.* 15. Doch Covar. *lib.* 2. *var. reſ.* 15. *nu.* 5. ſuſtineert dat een ſwager die de dochter vanden verhuerder getrout heeft, en het gehuerde goed in huwelijke mede gegeven is, den huerder niet mach doen ontruymen ſo hy geweten heeft, dat hy noch huere hadde, waer mede accordeert, Acac. *var. reſ. cap.* 11. *num.* 239.

26. Inſgelijx als iemand het goed gehuert heeft voor den tijd van tien jaren, willen vele ſuſtineren dat den koper ofte legataris in ſulken gevalle gehouden is de huere uyt te houden, Surd. *d. dec.* 225. *nu.* 15. *& ſeqq. & dec.* 264. Socin. *regula ſucceſſor.* 480. Berlich. 2. *pr. concl.* 45. *num.* 13. 15. Coſtal. *in l.* 32. *ff. locati.* Vele andere houden het evenwel daer voor, dat hy hem mach de huere op-ſeggen ende doen ontruymen, Pinell. *in l.* 1. *C. de bon. matern. par.* 3. *nu.* 66. 67. 68. Connan. 7. *comm. cap.* 12. Chriſtin. *C. de locat. dec.* 113. *num.* 1. als ook dat den koper hem mach doen ontruymen, al iſt dat het goet

aen

aen den verhuerder voor de huere generalijk ware verbonden ende gehypotheceert, Christin. *ibid. decis.* 115. *num.* 16. 17. *& d. decis.* 113. *num.* 2. Molin. *ad cons. Paris. tit.* 1. §. 43. *num.* 95. 96. Sand. *lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 7. *in fin.* Maul. *de loc. tit.* 8. *n.* 12. Zoes. *ff. locat. n.* 14. *&* 43. maer niet so het specialijk verbonden ware, *siet* Sande *lib.* 5. *tit.* 6. *def.* 7. *& ibi allegat.*

27. So een crediteur van den verhuerder het goed dat verhuert is by executie ofte decreet doet verkopen, en blijft self koper, word van vele gesustineert, dat hy dan gehouden is de huere uyt te houden, *v.* Surd. *decis.* 40. Berlich. 2. *prac. concl.* 45. *num.* 20. Carpzov. *def. for. par.* 2. *const.* 37. *def.* 4. *num.* 6. doch tot Amsterdam als een huys by executie verkocht is, en duert de huer niet langer als tot May daer aen een jaer, behoudens niet te-min, hier, (als ook over al) den huerder sijn recht van verstoringe tegens den huerder, willekeuren al-daer pag. 230. Symon van Leeuwen *lib.* 4. *par.* 1. *num.* 5. *circa med.*

28. Anders gelijk in 't Sticht van Utrecht *koop gaet voor huere*, also in Holland ende andere veel plaetsen is een contrarie regel dat *huer gaet voor koop*, so de huere min als tien jaren is, anders most die huer-cedulle verleden wesen voor 't Gereght daer het goed leydt, Groenw. *in* Grot. *lib.* 3. *p.* 19. *n.* 21. sulx dat niet alleen de erfgenaem en vanden overleden, als mede tot Utrecht, maer ook self den koper ofte legataris, de huer van sijn voorsaet moet voldoen, Neostad. *Cur. Holland. decis.* 30. Grot. *lib.* 3. *cap.* 19. *in fin. Costum. van Antwerpen tit.* 59. *art.* 1. *van Mechelen tit.* 8. *art.* 1. *& ibi* Christ *uytgesondert in Holland de Steden Leyden, en Oudewater,* daer het gemeen recht als t'Utrecht onderhouden word dat den koper den huerder mach ontruyminge doen, mids hem een half jaer te voren op-seggende, Leeuwen *d. par.* 1.

29. Maer staet te noteren, dat gelijk na rechten den koper niet gehouden is den huerder sijn huere te voldoen,

so en is ook den huerder niet gehouden den koper de huere uyt te houden die hy met den verkoper gemaekt heeft, Costal. *& DD. in l. 32. ff. locat.* Surd. *dec.* 52.

30. Desgelijx sustineert mede somtijds *successor in beneficio Ecclesiastico, cum locator ante finitam locationem decessit:* als mede wesende *singularis successor:* de welke of ende wanneer daer toe gefundeert is *tradunt DD. & gl. in c. querelam, verbo. terminum: ext. ne Prælatus vic: etiamsi infra tempus solutionem anticipavit.* Alex. *cons.* 160. *viso vol.* 6. *An & quando hic successor teneatur ad debitum sui processoris v. c.* 1. *&* 2. *de solut.* Everhard. *à simili. num.* 11.

31. Dat een possesseur van een beneficie, prebende ofte Vicarie eenigh goed verhuert hebbende, ende komende te sterven de huere uyt is, als niet langer konnende verhueren als sijn recht duert, *l.* 45. *ff. de reg. jur.* is so gewesen by het Hof van Holland, *arg. l* 9. §. 1 *ff. loc. & ibi gl. &* Costal. *als* Leeuwen *verhaelt d. par.* 1. waeromme ook een lijftochters verhueringe niet langer duert als sy leven, als mede van een fideicommissaris ofte ander gedaen, die geen eygendom aen 't goed hadde langer als sijn leven, *per l.* 12. *& l.* 35 §. 1. *de usufr. & l* 9 §. 1. *ff. loc.* sonder dat ook den huerder enige actie van verstoringe competeert jegens de erfgenamen van sulken verhuerder, Christin. *ad ll. Mechlin. tit.* 8 *art.* 3. *n.* 2. 5. *in addit.* Costal. *ad d. l.* 9. §. 1.

32. Desgelijx word by de gemene Doctoren daer voor gehouden, dat ook een lijftochter niet gehouden is de huere uyt te houden, die sijn voorsaet ofte auteur met den huerder gemaekt heeft, Costal. *ad l.* 59 *ff. de usufr.* Castill. *de usufr. cap.* 73. Pet. Barbos *in l. si filiofam.* §. *si vir ff. solut. mat.*

33. Maer is questie, of den successeur in een beneficie, vanden huerder een jaer huere ontfangende, daer deur verstaen word de vordere huere van sijn predecesseur aen te nemen ende te ratificeren, sulx dat hy hem niet mach doen ontruymen, ende is verstaen, dat hy daer mede de huere niet

rati-

ratificeert, en dat hy hem niet te-min mach doen vertrecken, Surd. *decis.* 33. Acac. *var. res. c.* 12. *nu.* 150.

34. 't Gebeurt ook dat den huerder consenteert inde ontwaringe, mids datmen hem betale, sijn ëren, sayen ende saedcoorn, volgens d'ordonnantie, of te estimeren by den Schout ende Gerechte daer het gelegen is, *v. Placcaet vande abusen vande Huys-luyden voorsz de anno* 1592. *art.* XI. *ende d'ampliatie art. v.*

35. Volgens welke ordonnantie den huerder, by aldien hy het land op-levert het derde deel vande bou-landen met winter-coorn besaeyt, die vier mael of ten minsten drie mael daer toe behoorlijk sullen sijn geërt, ende niet de slechste, maer de beste ofte de middelmatige landen, en dat sy het ander derde deel tot somer-coorn, ende het derde tot somervage hebben laten leggen, so sal hy hebben voor ieder mergen winter-coorn en somer-vage vier mael wel geërt ende na den orbaer gesaeyt, voor ieder mergen te ëren, eggen en sayen met saet-coorn sestien gulden, en voor 't gene drie mael so is geërt dertien gulden, maer so hy het niet na behoren heeft gedaen, sal hy tot optie vanden grond-heer dat jaer self genieten en betalen de pacht als voren, ofte hem sijn schade ende interesse te betalen dat die niet na behoren op-gelevert sijn; doch also by verloop van lange jaren dese prijs seer soude konnen veranderen, soude 't selve tot arbitrage vande Gerechten moeten werden gemodereert.

36. Ende belangende de bergh-landen moeten opgelevert worden volgens henluyden contract daer van gemaekt, of so daer van niet blijke, moet den huyrder d'ene helft van dien opleveren wel gemest, ende met rogge ofte weydt besaeyt, ende d'andert helft besaeyt met boekweydt, en voor sijn messen, ëren, saeyen, ende saet-coorn genieten de twee derde delen vande coorn-vruchten ende vorders niet voor dat jaer, doch en mach den huerder onder pretext van dien, noch van enigh

getimmer ofte verbeteringh dat hem vergoedet moet worden, geen recht van retentie mogen gebruycken, maer niet te min het goed daedelijck ter behoorlijcke tijdt ruymen ende verlaten, volgens het 9. articule vande voorschreve ordonnantie.

37. Den Gedaeghde sustineert mede wel, dat hem de timmerage ofte huysinge ende bepotingen, op 't land staende, toe comen, ende daeromme ongehouden te sijn tot de ontwaringe, voor ende al eer hem daer van verstoringe gedaen is, 't welke hoe ende wanneer gedaen moet worden *traditur per DD. & d'ordonnantie vande abusen*, midsgaders hoe ende in wat manieren de estimatie van 't getimmer ende bepotinge gedaen moet worden.

38. Te weten van 't gene met consent van den eygenaer by den huerder daer op is getimmert, tot estimatie van onpartijdige hem dies verstaende by partijen daer toe te verkiesen, in welke estimatie alleen moeten worden geestimeert de naekte materialen sonder sand, kalk, ende arbeyds-loon, sulx dat die waerdigh sullen wesen ten tijde van de estimatie, als of die van den grondt geamoveert, ende gedissolveert lagen, doch en heeft den huerder hier over geen recht van retentie of verblijf, maer moet niet-te-min ruymen, ende blijft hem het landt reelijk geaffecteert ende verbonden tot dat d'estimatie ten vollen betaelt is, welke betalinge gedaen sal worden in drie delen, het eerste derde deel drie maenden na de ontruyminge, ende de andere twe derde delen t'elkens drie maenden daer na.

39. Maer getimmer sonder consent van den grondt-heer gedaen, mach ende moet den huerder voor de exspiratie vanden huere vande grondt doen brengen. op pœne dat het anders komen en blijven sal tot behoef van den grond-heer, ende wat na date van de voorschreve placcate daer op is getimmert of geplant sonder schriftelijk consent vanden grond-

heer

heer ſal blijven tot behoef vanden ſelven grondt-heer ſonder eenige vergoedinge daer over te doen alles volgens het 9. ende 10. articulen vande voorſz ordonnantie.

40. Ende nopende de bepotinge ende beplantinge ofte boomgaerden die ſy gedaen ſouden mogen hebben met conſent vanden grondt-heer, ofte daer haer verſtoringe van ſoude behoren toegeleyt te worden, ſal de prijſeringe vandien gedaen worden, recht of die planten eerſt waren geſteken, ende ſulx ieder appel-boom ten hooghſten met 10. ſtuyvers, een peer-boom met 15. ſtuyvers, een kerſe-boom boomgaerts wijſe gepoot met 4. ſtuyvers, ende van pruym-bomen, miſpelen, haſe-noten, doorn-beſſen, aelbeſſen, wijngaerden ende diergelijken ſalmen geen verſtoringe hebben te doen, als ook niet van eyken, eſſen, ypen, elſen, willigen en diergelijk knootbaer hout, maer moet den huerder hem genoegen met het huer ende vruchten vandien by hem genoten, ſonder die ook te mogen omhouden ofte uytroeijen, alles volgens het 16. ende 17. articule vande voorſz ordonnantie, 't welk genoegh met de gemene rechten is accorderende, volgens de welke ook een huerder de coſten, die hy aen gehuert goed gedaen heeft om daer van vruchten te colligeren, vanden verhuerder niet weder mach eyſchen, als die niet ſtrecken tot eeuwigh ofte geduyrigh profijt van 't ſelve goed, Fachin. 1. *contr.* 85.

41. Seyd ook den Gedaeghden ſomtijds dat hy eenig land gemeender voor heeft leggen in de landen daer van hem ontwaringe gedaen is, ende daeromme ongehouden te ſijn te ruymen, ten ſy d'eyſcher conſentere, met hem in te ſcharen, naer advenant vande mergen talen.

42. Deſe inſcharinge als van Leeuwen verhaelt, *lib.* 4. *p.* 2. *c.* 1. *num.* 4. geſchiet van wey-land op Mey-avond volgens de keuren van Rhijn-land, ende word een Merrie met een veulen en een kalf gerekent voor twee ſchaer, een Merry alleen: een paerd van twe jaer, een koey, een een-winter-paerd

met een kalf: twe hockelingen met een kalf, vijf kalveren, vier oijen met een lam, acht lammeren, elx gehouden voor een ſchaer, ende drie beeſten van twe jaer voor twe ſchaer, als ook drie een-winter-paerden voor twe ſchaer.

43. 't Welk ſo verre den eyſcher ongelegen is, mach hy diviſie vande landen verſoeken by lotinge, of ſcheydinge van limiten: of ſo daer door iemands portie te ſmal, onbequaem, oft ongebruykelijk ſoude vallen, mach hy verſoeken dat partijen geordonneert worde te procederen tot ſet-kopen, *juxta* §. *eadem* 5 *inſtit. de offic. judic.*

44. De gene die met een ander iet gemeen en onverdeylt heeft in t'ſamen belandingh of anderſins, is gehouden tot believen met ſijn medemacker te ſcheyden en te deylen, vermits gemeynſchap dikwils veel krackeel ende oneenigheyd baert, ende den eenen ſijn goed ook beter maken en gebruyken ſoude konnen en willen als den anderen, *l.* 14. §. 2. *ff. com. divid. l.* 14. *ff. pro ſoc.* ende als het goed bequamelijk kan geſcheyden worden, word ieder ſijn deel toegedeylt, Grot. *lib.* 3. *c.* 28. *nu.* 14. Sand. *lib.* 4. *tit.* 11. *def.* 4. *juxta* §. *eadem* 5. *inſtit. de offic. jud.* ſo het beſt gelegen is ende partijen beſt konnen accorderen.

45. De ſcheydinge niet bequamelijk ende niet ſonder prejudicie vanden eenen ofte den anderen gedaen konnende worden, gaetmen wel by ſet-koop, dat is, een prijs ſtellinge te geef of te neem, of ook wel by lotinge op ſekere geſette prijs, *volgens de coſtumen van Antvverpen tit.* 47. *art.* 42. *ende keuren van Leyden art.* 75. *ende van Mechelen tit.* 16. *art.* 47. ende is dan de gene die van ſijn gedeelte ſcheyd aen den anderen 't goed te vrijen als in koop voor ſijn gedeelte, *l.* 6. §. 7. *ff. com. divid. & l.* 14. *C. fam. erciſ.* maer alſo dikwils den eenen niet gelegen is het goed te kopen, ſo en is hy na rechten ook niet gehouden het goed te nemen, ofte den anderen te geven voor den geſetten prijs, ende ſoude in cas van oneenigheyd het

het goedt by openbaer opveylingh aen de meest-biedende verkocht, (of in cas van huer) verhuert moeten worden, *vid.* Zyp. *notit. jur. Bel. tit. fam. ercis. in prin. & l.* 3. *in fin. C. comm. divid.* hoewel dat sommige sustineren, dat als een goed niet wel kan gescheyden worden, dat het selve in 't geheel dan moet toegewesen worden aen den genen die het meeste deel daer aen heeft, midts gevende aende andere de waerde ofte æstimatie *arbitrio judicis*, also het hem ook niet gelegen is sijn goed in openbaer op-slach te brengen, om wille van den anderen, ende so hebbe ik het sien wijsen by den Hove van Utrecht, *vid.* Sande *lib.* 4. *tit.* 11. *def.* 4. Berlich. *decis.* 300. *num.* 24. Christin. *ad ll. Mechlin. tit.* 16. *art.* 44. *num.* 6. *& art.* 47. *num.* 3.

46. Dese scheydinge van gemeen goed is so in rechten gefondeert dat die om redenen voorsz self vanden testateur aen sijn erfgenamen niet mach werden verboden, als voor een sekere tijd langh, Schneid. *ad* §. *quædam actiones vers. comm. divid. nu.* 21. *& seqq. instit. de Act.* Gail. 2. *obs.* 139. *nu.* 17. ende ook tusschen partijen compact gemaekt sijnde van nemmermeer te scheyden na rechten niet en mach bestaen, ende niet-te-min scheydingh versocht worden, Gail. 2. *obs.* 24. *n.* 7. Hect. Felic. *de Societ. cap.* 39. *nu.* 68.

47. Insgelijx mach versocht worden so wanneer meer personen een huys gemeen hebben, en 't selve voor ieder niet wel kan gesepareert worden ende bewoont om redenen voorsz.

48. Doch in de Stadt van Utrecht so veel het gebruyk vande huysinge belanght, mach die gene die 't meeste deel daer in heeft *invitis ceteris*, 't huys bewonen tot Schepenen schattinge: al wilde een vreemd daer inne meer verwonen, *Costum. van Utrecht tit.* 25. *art.* 4. om redenen art. 45. in fin. verhaelt,

49. Ende so twee gelijke partijen in een huys hebben, so mach d'een voor ende d'ander na 't huys bewonen by lotinge wie

wie d'eerst wesen sal voor sekere tijd van jaren, tot arbitrage van Schepenen, *art.v.ibid.& l.19.§.fin.in fin.ff.com.divid.*

50. Ende dit ook wel na verhoginge ende meest-biedende vande huys-eygenaers, of ook wel by keure te geef of te neem, Menoch. 2. *arb. cas.* 442. Christin. *dec.* 116. *num.* 13. *vol.* 3. naer dat de keuren vande plaetsen bysonder ofte verscheydentlijk luyden, *v. Costum. van Antvverp. d. tit.* 47. *art.* 2. *van Leyden art.* 75. *Handvest. van Zuyd-Holl. pag.* 409. *art.* 31. want alle scheydinge moet geschieden na de costume vanden landen daer 'tgoed gelegen is, Burgund. *ad Cons. Fland. tract.* 6. Rodenb. *de jur. quod orit. ex stat. divers. tit.* 2. *p.* 1. *cap.* 2. *nu.* 1. Sand. *lib.* 4. *tit.* 7. *def.* 8.

51. Desgelijx als iemand het meerder deel heeft aen huys, heeft ook wel sijn keur of hy het gebruyk voor sekere tijd self wil hebben, of by een ander doen hebben voor den prijs by d'andere geboden, daer voor borgh stellen of den minder-eygen 't selve toestaen, *per l.* 3. *C. comm. divid. in fin. & l.* 34. §. 2. *C. de donat.* Sande *lib.* 4. *tit.* 11. *def.* 4. *keuren van Leyden d. art.* 75. *ende* Leeuwen *d. p.* 2. *c.* 1. *nu.* 3.

52. Ook kan een huerder van publijque of Kerke-landen sustineren inde huere voor andere geprefereert te sijn, ende daerom in geen ontwaringe gehouden te sijn, *juxta l. congruit* 4. *C. de locat. præd. civil. lib.* 11. *tit.* 70. *& ibi DD. quæ lex an hodie hic in usu sit. v.* Groenw. *d. l.* 4. *& in l. cotem.* 11. §. *ult. ff. de publican.* Sande. *decis. frisic. lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 2. 3.

53. Volgens *de l. congruit* 4. voorsz, so was eertijds in gebruyk dat den ouden huerder van gemene-lands landen voor andere worde geprefereert, om dat hy ook gehouden was de landen in huere te behouden tegen sijn dank, welke wel nu in ongebruyk gekomen, is, so wel in Vrankrijk als hier, so dat het so wel den huerder als den verhuerder vry staet daer uyt te scheyden als de huer-jaren geexspireert sijn, Groenw. *d. l.* 4. Peregr. *de jur. fis. lib.* 6. *tit.* 5. *nu.* 6. *in fin.* niet-te-min in Vriesland

land word die wel noch gehouden ſo in gemeen-lands, als kerke landen, Sande *lib.* 2. *tit.* 2. *def.* 7. *ende lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 2. ſo ook dat den ouden huerder niet alleen ſelf word geprefereert voor andere als hy ſo veel geven wil, maer ook die gene die hy ſijn huer ofte recht heeft gecedeert ende overgegeven, Sand. *d. tit.* 6. *def.* 3. doch en heeft dit recht geen plaets in huerders van arme goederen ende diergelijke prenſe collegien, Sand. *d. def.* 2. noch ook in ſteeds goederen ofte huyſen, maer alleen in land-pachten, Math. de Afflict. *dec.* 238. *in fin.* die ſeyt alſo inden Raed tot Napels geweſen te ſijn.

54. Ook is op ſommige plaetſen in verhuerde landen ende huyſen ſulke coſtume, dat ſo lange den huerder wel betaelt den verhuerder d'ſelve aen een ander niet mach verhueren, ſonder den ouden huerder eerſt te preſenteren, waer van Mynſ. 4. *obſ.* 23. Boer. *dec.* 107 & Gomez. 2. *reſ. c.* 3. *nu.* 5. maer by ons en heeft den huerder daer toe geen recht, ten ware dat expreſſelijk ſulx bedongen ware, Mynſ *d. obſ.* 23. en Gomez. *d. c.* 3. *nu.* 5. & Boer. *dec.* 107. *nu.* 3. Sand. *lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 2. Chriſtin. *ad ll. Mechlin. tit.* 8. *art.* 8. *nu.* 2. & 3.

55. Eyndelijk word ſomtijds ontwaringe gedaen om dat de huer-luyden de landen misbruykt, ende anders als na behoren gebruykt hebben, ende jegens de voorwaerden vveylanden gebroken of gehoyt &c. *l.* 3. *C. de locat.*

56. Doch mach den verhuerder hem niet doen vertrecken op ſijn eygen autoriteyt, maer het ſelve moet geſchieden na genomene kenniſſe en examinatie vande ſake by den Rechter te doen, *per l.* 136. *ff. de reg. jur.* Chriſt. *ad ll. Mechl. d. art.* 8. *nu.* 7. & *dec.* 115. *nu.* 10. & *ſeqq. vol.* 3. Fab. *C. d. loc. def.* 11. Papon. *lib.* 10. *tit.* 3. *de loc. arr.* 6. ende moet den huerder behoorlijke tijd worden gegonſt, binnen welke hy hem van een ander gelegentheyd mach verſien, Groen. *d. l.* 3. *nu.* 3. *C. de locat.* Grot. *d. lib.* 3. *p.* 19. *n.* 20. Sand. *lib.* 3. *tit.* 6. *def.* 1. *per l.* 17. §. 3. *ff. Commodat.*

57. Inſgelijx word ſomwijlen ontruyminge van ſijn huys

geeyscht, om dat den eygenaer die nu self vvil bewonen, uyt oorsake die hy te voren niet conde weten of niet lichtelijk: 't welk wanneer gefundeert is, *traditur per DD. in l. æde C. locati.*

58. Dat den verhuerder de huere van een huys magh opseggen, ende den huerder doen ontruymen sonder daer voor verstoringe te doen, als het huys nodige reparatie van node heeft, ofte den eygenaer kan vertonen dat hy het huys self nodigh moet bewonen, is buyten twijffel, als die nood van nieus op-gekomen is, ende niet geweest is ten tijde de verhueringe gedaen worde, *cap. pen. ext. de locat.* Grot. *lib.* 3. *par.* 19. *nu.* 44. Costal. *in l.* 30. *qui insulam ff. locat.* Papon. *lib.* 10. *tit.* 3. *arr.* 3. *&* 7. Louet. *lit. L. arr.* 4. welke opgecomene noodsakelijkheyd om self te bewonen den verhuerder moet bewijsen, sonder dat hy 't selve by eede sal mogen verklaren ofte daer op tegen den huerder sal mogen ontwaringe hebben, Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 51. Barbos. *ad d l.* 3. *nu.* 15. *C. de locat.* Carpzov. *def. for. par.* 2. *constit.* 37, *def.* 6. ook moet den verhuerder hem tijdelijk op-seggen, ende denuncieren als hier voren geseyt is, *vid.* Groenw. *d. l. æde* 3. *nu.* 2. 3. Die ook al-daer meent dat dese ruyminge geen plaets heeft, als den verhuerder sijn huys voor de huere heeft verobligeert voor 't Gerecht daer het gelegen is, ofte voor den Rechter vande Provincie, *volgens het* 30. *articule vande politijque ordonnantie in fin.* Groenweg. *d. l.* 3. *n.* 4.

59. Ende gelijk den verhuerder om van nieus op-gecomene nood den huerder mach doen vertrecken als geseyt is, so mach ook volgens veler opinie den huerder uyt sake van opgecome nood den verhuerder de huyr opseggen, ende delogeren, hoewel andere van contrarie opinie sijn, *v.* Barbos. *ad d. l.* 3. *nu.* 17. *ende* Gratian. *discept. forens. cap.* 534. *nu.* 48. *& seqq. & cap.* 740. *l. de ætate* §. *ex causa ff. de interrog. act.*

60. Dat ook den huerder om noodsakelijke reparatie geruymt hebbende, d'selve gedaen sijnde, mach vanden ver-
huer-

huerder versoeken om d'selve huysinge weder te bewonen tot dat sijn huer-jaren sullen wesen geexspireert, *siet* Berlich. *pract. concl.* 45. *nu.* 27. *par.* 2. Ludov. Rom. *sing.* 235. *per l.* 6. §. 2. *ff. de jure patron. cessante scil. causa cessat effectus c. cum cessante* 60. *de appell.*

61. Eyndelijk word noch gecontroverteert of een vrou gehouden is na scheydinge van huwelik de verhueringe by haer man gedaen uyt te houden, Castr. Duaren. Goth. Costal. *&* Buf. *in l.* 25. §. *ult. ff. solut. matr. ende* Covar. 2. *var. res.* 15. *nu.* 5. seggen dat sy daer in niet gehouden is, Bart. *ende andere* *d. l.* 25. ter contrarie dat sy gehouden is, welke opinie na onse costumen beter is, want by ons de man een wettigh curateur van sijn vrou is, ende de vrou staet so verre onder het bewind van haer man, dat sy self haer eygen aengebracht goed niet mach verhueren sonder haer man, Rodenb. *de pet. marit. in perf. uxor. tit.* 2. *c.* 1. *n.* 4. welke macht den man niet becomt door de gemeenschap van goederen die volgens onse costumen tusschen man en vrou is, maer door sijn recht ende privilegie als man, Rodenb. *ibid. nu.* 1. 2. dat so verre gaet dat de man ook het goed van sijn vrou mach alieneren, sulx dat het na scheydingh van 't huwelijk niet mach werden wederroepen, Rodenb. *ibid. num.* 5. 6. *&c.* Groenw. *in d. l.* 25. §. *ult. num.* 2. sulx dat de macht ende autoriteyt vande man over het goed van sijn vrou sterker is als van een momber over de goederen van onmundige, Rodenb. *d. c.* 1. *num.* 3. ende dat de momberschap uyt sijnde, de minderjarige mogen worden aengesproken over 't gene met haer mombers is gehandelt, is na rechten claer, *per l.* 8. *ff. de admin. tutor. & tot. tit. C. quand. ex fact. tut. vel cur. min. conv.* sulx dat vast gaet dat de vrou de huere by haer man gemaekt moet voldoen, ende dat het in Vrankrijk ook twee mael so gewesen is, refereert Groenw. *ex Auctumno, conference de droit, in d. l.* 25. §. *ult. in fin.*

62. Hier can by gevoeght worden questie tusschen Die-

naers ende Heeren, &c. te weten dat een dienaer Concludeert tot betalinge van ſijn jaer huer-loon ter ſomme van &c. *cum expenſis.*

63. Waerjegens den Gedaeghden, dikwils ſeyd dat den Dienaer voor ſijn tijd gaen lopen is, *ende preſenteert de huere te betalen, mits kortende ſchade en intereſſe, ter cauſe voorſz Concluderende onder de voorſz preſentatie, ende by refuys vande ſelve, ten fine den eyſcher in conventie in ſijn eyſch fine ende concluſie verklaert ſal vvorden niet ontfanckelijk noch gefundeert, abſolverende daer van den Gedaeghde in 't ſelve cas, ende doen by ordre eyſche in reconventie, ten fine den Gedaeghde in 't ſelve cas ſal vvorden gecondemneert hem Impetrant op te leggen ende te betalen de ſomme van* 30. *guldens*, ter cauſe hy Gedaeghde in ſijn huere niet heeft willen blijven volgens de conditien van dien, of ſo veel min of meer &c. *cum expenſis*, of anders &c. op all's.

64. Een dienſt-maeght ofte knecht die hem op ſeker loon verhuer heeft voor een tijd te dienen, ſo hy voor dar dien tijd is uyt ſijn huere gaet, verlieſt hy ſijn actie tot het beloofde loon, *art.* 2. Rubri 30. *vande coſtumen van Vtrecht*, ja ſoude ooc na rechten gehouden ſijn, den heer ofte meeſter de ſchade die hy daer door het ontijdigh vertrek vanden dienaer ofte bode comt te lijden moeten vergoeden, Moller. 2. *ſemeſt. c.* 17. *per l.* 7. *C de ſerv. fugitiv. l.* 55. *fin. ff. loc.* als hebbende ſijn ſelven te imputeren dat hy geen loon krijgt, door ſijn ontijdig lopen, Bald. *in l.* 2. *C. de locat. & conduct.* Hyppolyt. Bonacoſ. *de ſerv. & famul. quaeſt.* 104. ten ware dat de bode konde bewijſen dat ſijn heer ofte meeſter hem onbehoorlijk en al te wreed ofte hard handelde, alſo hem maer matige caſtigatie over ſijn familie is toegelaten, Bonacoſ. *d. loc. qu.* 117. *per* §. *ſed hoc tempore Inſt. de his qui ſunt ſui vel alien. jur.* 't welk by den Rechter ſtaet te arbitreren, Menoch. 2. *arbit. caſ.* 364. ſulx dat ook de meeſter over ſijn exces tot arbitrage vanden Rechter ſoude mogen geſtraft worden, Menoch. *ibid. nu.* 14.

65. So mach ook aen de andere ſijde een meeſter ſonder billicke redenen ſijn dienſt-bode buyten tijts niet heten gaen, of hy moet hem de volle huere betalen, *l.* 24. §. 2. *l.* 38. *l.* 55. §. *fin. ff. locat. & ibi* Goth. te weten het half jaer, *volgens coſtumen van Vtrecht art.* 11. doch als den dienſt-bode ſijn meeſter ofte vrouwe niet na haer goedvinden wil dienen ende hem daer tegen onwilligh aen ſtelt, ſo mach ſijn meeſter of vrouwe hem laten gaen, ende betalen na advenant den tijd alles tot diſcretie vanden Rechter, Menoch. *d. c.* 364. Leeuwen *in Parat. lib.* 4. *p.* 1. *c.* 14. *num.* 6.

66. So mach ook een dienſt-bode door ſiekte of ander belet, ſijn tijd niet connende uyt dienen, voor den tijd dat hy belet is geweeſt ſijn loon gecort worden, Coſtal. *de rat. & quot. qu.* 38. *nu.* 3. Tulden. *C. de locat. nu.* 8. 9. Viv. *comm. opin.* 275. *verb. famulus.*

67. Inſgelijx die eenigh werk heeft aengenomen te maken voor ſeker geld, ſo hy comt te ſterven voor ende aleer het volmaekt is, hebben de erfgenamen geen vorder recht als na rate van 't gene gemaekt is, ten ware ſy het voort op maekten na behoren, Coſta. *de rata & quota qu.* 127. *nu.* 2. 3. 8. 9. maer ſo den aen-nemer door ſijn eygen ſchuld het werk niet en volbrenght, is hy den anderen gehouden ſijn ſchade ende intereſſe te vergoeden, Coſta. *d. nu.* 8. *per l.* 55. §. 2. *ff. locat.*

68. Ende is tegen de exceſſen ende ongeregeldheyden nopende het in-comen ende wegh-lopen vande boden uyt hare hueren, en andere ongeregeldheden tuſſchen de dienſtboden ende hare meeſters en vrouwen by verſcheyden ordonnantien ende keuren van Holland ende Hollandſche Steden goede ordre ende regel geſtelt, als Sym. van Leeuwen *aenvvijſt Parat. lib.* 4. *p.* 1. *c.* 14. *in fin.* en die daer van meer begeert te ſien, als nopende het ontwaren ende gaen lopen daer van hier geageert word, die leſe Rebuff. *tractat.* 9. *tom.* 2. *de famul. ad Conſtit. Reg.*

VAN GARAND.

CAPUT VIII.

ART. I.

ALs iemand gemolesteert word in ende aen gaed'ren by hem gecocht, by permutatie, divisie of diergelijke titule verkregen; so moet hy *sijn autheur denuncieren dat hem proces gemoveert vvord over dat goed*, ten eynde hy in rechten hem come garanderen, waer toe hem dagh word vergonst, na exigentie vande sake om hem te doen citeren.

2. Ende ten dage dienende, so hy geroepen sijnde, comt ende weygert de sake aen te nemen. *Concludeertmen ten fine hy Gedaeghde in cas van Garand sal vvorden gecondemneert hem Impetrant effectuelijken te vrijen, kost ende schadeloos houden, van alsulk proces als hem ter sake van 't verkocht goed word gemoveert, ende sulx doende hem Impetrant doen hebben ende genieten &c.* volgens de conditien van coop, *of af-doen alsulke lasten van &c. ten tijde vande koop versvvegen, met alle kosten, schaden, interessen ter cause van dien gehadt ende geleden ende noch te lijden, ter tijt toe hy Impetrant effectuelijken gevryt sal sijn:* cum expensis, *of anders &c. daer op voort procederende als voren.*

3. Maer by aldien hy het versochte Garand en proces aenneemt, is hy gehouden des versocht zijnde te stellen cautie *pro judicato*, en voor de interventie, ende alsdan intervenierende moet hem partije maken in plaetse vanden eersten Gedaeghde, als hier voren van interventie is geseyt, ende allegeren redenen waeromme den eyscher in sijn eysch jegens den Gedaeghde gedaen behoort verklaert te worden niet ontfanklijk te wesen.

4. Ende staet te weten dat by aldien hy self in dat proces voort procedeerde sonder sijn aucteur te denuncieren, dat hem over 't goed questie word gemoveert, ende te citeren om hem ende het goed te vrijen van het voorsz proces, het selve aen te nemen ofte hem te assisteren, ende de sake te instrueren, *l.* 29. §. *ult. l.* 53. §. 1. *ff. de evict. l.* 9. *l.* 20. *l.* 21. *l.* 23. *C. eod.* so en soude hy komende te succumberen geen actie van evictie tegen sijn aucteur ofte verkoper hebben, *d. l.* 53. §. 1. *& l.* 8. *& l.* 20. *C. de evict. l.* 1. *C. de peric. & com. rei vend.* ten ware klaerlijk konde blijken dat al waert sake dat de denunciatie gedaen ware geweest, evenwel sijn aucteur geen recht of middelen soude hebben gehadt om de sake te defenderen, Caballin. *de evict.* §. 3. *nu.* 74. *&* Fachin. 2. *contr.* 47. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 13. *art.* 38. *nu.* 4.

5. Ende den verkoper geciteert sijnde so hy niet en komt of aldaer voor dien Rechter niet begeert te komen, so mach den koper niet-te-min de sake niet verlaten, maer na het recht vervolgen, *l.* 55. *ff. de evict.* Caball. *d.* §. 3. *num.* 145. Wurmს. *tit.* 32. *obs.* 1. *num.* 8. ende sal wel doen ende protesteren by acte van 't effect vande gedane denunciatie, dat hy sijn verhael reserveert op ende jegens sijn aucteur ofte verkoper indien hy namaels mochte komen te succumberen, Sande *lib.* 1. *tit.* 1. *def.* 5.

6. Ende is in allen gevalle den verkoper niet gehouden self het proces aen te nemen, maer is genoegh voor den koper als den verkoper hem met raed en subministreren van 't gene tot de sake dient adsisteert, want in sulken gevalle komende te succumberen, blijft den verkoper verobligeert tot de evictie *per l.* 62. §. 1. *ff. de evict.* Just. Meyer. *ff. de evict. th.* 7. *nu.* 1.

7. Ende soo verre desen aucteur niet solvent ware, ende borge gestelt hadde als principael voor de evictie, so maghmen ook den borge in rechten roepen tot Garand als voren.

8. De welke dan of d'een of d'ander van hem beyden

't pro-

't proces moeten vervolgen ten uyt-eynde toe, ende verwachten de decisie van dien, tot haren pericule.

9, Anders en is den coper niet gehouden de denunciatie aende borgen te doen, maer is genoeg dat hy die aenden principael doet vanden welken hy sijn recht heeft verkregen, Vall. *de reb. dub tract.* 9. *num.* 18. Marant. *par.* 6. *de laudat. num.* 6. Acac. *var. resol.* 3. *nu.* 95. want als hy sijn aucteur heeft gedenuncieert ende het goed geuniceert word, mach hy niet-temin den borge in cas van evictie wel aenspreken, al ist dat die van 't proces niet geweten heeft, *per text. l.* 7. *&* 18. *C. de evict. & ibi* Goth.

10. Vorder staet in dese materie te considereren dat den genen die sulke actie word gemoveert sijn aucteur 't selve moet denuncieren, al ist dat den aucteur wel weet dat hem proces over 't goed gemoveert word, *l.* 55. §. 1. *l.* 56. §. 4. *ff. de evict.* Cabal. *d.* §. 3. *nu.* 4. Sichard. *in l.* 8. *nu.* 16. *C. de litigioso.* want als de denunciatie alleen word gerequireert om iemand kennisse te doen hebben simpelijk van eenige sake, so opereert die kennisse so veel als denunciatie, maer als de denunciatie ook geschiet om iet gedaen te worden, gelijk alhier, alsdan is simpele kennisse niet genoegh, ende moet de denunciatie evenwel gedaen worden aende gene die de kennisse heeft, om te comen garanderen, ende Covarr. 3. *var. res.* 17. *nu.* 3. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 24. *def.* 22. *& lib.* 8. *tit.* 14. *def.* 2. so verre dat ook sijn aucteur present ware, moet hem niet-te-min de denunciatie gedaen worden, *d. l.* 55. §. *ult. l.* 56. §. 4. ende al ware sijn aucteur ook over dese sake in rechten betogen, Vigel. M. J. R. *reg.* 40. *exc.* 20. *repl.* 10. *dupl.* 5. Sichard. *in l.* 1. *nu.* 2. *C. ubi in rem act.* Vinc. de Franchis. *dec.* 523. *nu.* 4. ofte dat hy by eede hem verbonden hadde dat hy soude comen om hem te garanderen ende vrijen, want in dien eed verstaen word, tacite dese conditie te sijn, te weten als my 't selve word gedenuncieert Caball. *d.* §. 3. *num.* 54. *& seqq. arg. l. fin. C. de*

non num. pro & l. emtor. C. de evict. Treutl. *vol.* 2. *disp.* 2. *thes.* 7. *lit. a. not.*

11. So den verkoper absent is, of andersins hem versteekt of bestelt datmen hem niet kan denuncieren, blijft hy niet-te-min verobligeert, het vercochte goed te garanderen, *l.* 56. §. 5. 6. *ff de evict.* ende moet alsdan de denunciatie gedaen worden aen sijn huys daer hy woont, ende is genoegh dat alsdan sijn vrou of andere huys-genoten, geburen, vrunden, ende inwoonders geintimeert worden, *exemplo l.* 4. §. 5. *ff. de damn. infest. & l.* 5. §. 2. *ff. quod vi aut clam.* Caball. *d.* §. 3. *nu.* 99. Gail. 1. *obs.* 55. *nu.* 4. Mascard. *de prob. concl.* 614. *nu.* 19. niet-te-min so hy weder verschijnt, salmen hem noch denuncieren, Vigel. *d. exc.* 20. *rep.* 10. *dupl.* 5.

12. Desgelijx als den momber niet te vinden of becomen is, machmen ook self den wees of minderjarige denuncieren sonder auctoriteyt vande momber, *l.* 56. §. *ult. de evict.* Caball. *d.* §. 3. *num.* 142. Treutl. *d. disp.* 2. *thes.* 7. *lit. a. not.* 't welk in faveur vanden koper also ingevoert te wesen seyd Treutl. aldaer na 't gevoelen van Molin. *de usur. num.* 309. hoewel Accurs. *in d. l.* 56. anders gevoelt.

13. Als het goed over veel handen ware gegaen ende meermaels verkocht, en den lesten koper questie worde gemoveert *juxt. l.* 1. *C. ubi in rem act.* so moet den lesten koper sijn aucteur 't selve denuncieren, ende die wederom sijn aucteur ofte verkoper ter tijd toe dat het tot den eersten verkoper gekomen is, *juxta glos. in l.* 22. §. 1. *verb. agere ff. de evict.* Caball. *d.* §. 3. *num.* 143. anders en soude den verkoper die het niet en ware gedenuncieert niet gehouden wesen, hoe-wel aende andere denunciatie was gedaen, *gl ibid. &* Schneid. *in* §. *actionum cap. de act. ex emt. num.* 52. *instit. de Act.* Papon. *l.* 11. *tit.* 4. *arr.* 7. *& ibi* Bacchov. sonder dat den lesten koper aen den aucteur van sijn aucteur mach springen en hem denuncieren, ten vvare hem cessie van actie gegeven vvare

van ſijn verkoper op des ſelfs aucteurs, Marant. *par.* 6. *de laudat. memb.* 5. *jud. nu.* 9. *& nu.* 18. Bald. *in l. cum ſucceſſores* 23. *C. de evict.* en de denunciatie gedaen by de gene die geen recht heeft om te denuncieren is nul ende van onwaerde *gloſ. in l. ſi major. C. de reſ. vend.* Guid. Papon. *ſing.* 102. maer den Gedaeghde in Garand, mach komen en verſoeken inſgelijx dagh ende tijd om ſijn aucteurs te roepen als voorſz is, waer toe hem na gelegenheyd vande ſake ende inſtantie vande plaetſe daer ſijn aucteurs wonen gegeven worden.

14. Ende by ſo verre iemand vande aucteurs ofte vercopers overleden ware, moetmen het de erfgenamen denuncieren, *l.* 51. §. 1. *l.* 62. §. 1. *ff. de evict. l.* 8. 9. 21. 23. *C. eod.* ende ſo daer veel ſijn een ieder in 't geheel ende voor haer hooft, elx denuncieren, die alle gehouden ſijn hem te defenderen, maer ſo enige achter blijven ende een van hem allen defendeert, ſo ſal die voor alle winnen of verlieſen, vermids de denunciatie ende abſentie, doch ſal een ieder voor ſijn gedeelte als erfgenaem de evictie goed doen, dewijle de ſaeke van evictie van naturen is ondeylbaer, *l.* 85. §. 5. *l.* 139. *ff. de verb. obl. l.* 62. §. 1. *l.* 65. *ff. de evict. l.* 23. *C. eod. l.* 4. *ff. ſi ex nox. cauſ. agat.*

15. Ende by ſo verre deſe erfgenamen onmundigh ſijn, of anderſins onder voogdije ſtaen, ſo moetmen na hare Mombers of Curateurs, vernemen, ende die citeren, als voorſz is.

16. Anders ſo ſy gene hebben, moetmen requeſt preſenteren, ende *verſoeken dat haer uyt hare naeſte Vrunden ende Magen enige vvorden gegeven jegens de vvelke men legitime ſal mogen procederen, ende by de ſelve requeſte de naeſte Vrunden nomineren.*

Curatores ad litem verſoeken.

17. *Anders vvord daer op geſtelt, de Suppliant nominere de naeſte Vrunden ende Magen vande Onmundige of andere gebrekelijke perſonen, om de ſelve geſien hebbende daer na gedaen te vvorden na behoren.*

18. Welke nominatie geſien ſijnde, ſtelt het Hof daer op,

Sy

Sy getoont de naeste Vrunden ende Magen, in desen benoemt omme hier op te seggen binnen &c. dagen naer insinuatie.

19. 't Welke de selve vrunden geinsinueert sijnde, comen sy in 't versoek consenteren, ende de curatele accepteren; of allegeren elx voor haer hooft redenen van excuys: *de quibus DD. Inst. & ff. de excusat. tutor.*

20. Welke redenen by den Hove gesien, ende 't gene by partijen ten beydes sijden vorder geschreven is, disponeert het Hof op de deputatie van Tutele of Curatele, volgens de decisien van rechten.

21. Vorders staet te weten dat dese denunciatie moet tijdelijk gedaen worden, dat is, voor ende al-eer publicatie van getuygen is gedaen, *l. 29. §. fin. ff. de evict. ibiq.* Goth. Sichard. *in l.* 8. *nu.* 15. *C. eod.* doch so de selve inde eerste instantie niet en ware gedaen mach die noch gedaen worden inde saek van appel, als het recht vanden vercoper, maer in sijn geheel noch is gebleven, Caballin. *d.* §. 3. *nu.* 144. Wurms. *d. tit.* 32. *obs.* 1. *num.* 9. Vigel *d. exc.* 20. *repl.* 2. *dup.* 6. Covar. 3. *var. res.* 17. *nu.* 8. Marant. *d. par.* 6. *de laudat.* 5. *mem. jud. nu.* 5.

22. Waeromme ook den koper gehouden is te appelleren, om de questie te ontgaen of hy daer deur niet en soude verliesen sijn recht van verstoringe ofte actie van evictie, al-hoe-wel *juxta l.* 63. §. 1. *ff. de evict.* als den koper sijn aucteur heeft gedenuncieert ende het goed geevinceert, is, hy niet gehouden soude sijn te appelleren, *quia juste lata præsumitur* Goth. *ibid.*

23. Doch den koper sijn aucteur denuncierende dat hy over sijn gekocht goed word gemolesteert in rechten, ende dat hy come hem te garanderen, is mede gehouden hem van alles wel te informeren ende de citatie met de requeste ende eysch gedaen sijnde hem mede te doen behandigen, also sommige sustineren, dat simpele denunciatie van het proces met versoek als voren niet genoegh is, volgens Caball. *d.* §. 3.

 num. 33.

num. 33. Covar. *d. ref.* 17. *num.* 3. Gomez. 2. *ref.* 2. *num.* 39. *v.* Theſſaur. *dec.* 218.

24. Niet-te min ſijnder verſcheyden caſus in welke den koper niet gehouden is ſijn auctеur deſe denunciatie van garand te doen, ende 't ſelve ſonder ſijn ſchade mach na laten als te weten als 't ſelve expreſſelijk met den verkoper is bedongen ende den verkoper hem koper daer van heeft ontlaſt, *volgens den text. l.* 63. *in pr. ff. de evict. & l.* 14. §. 9. *de ædilit. edict. l. pen. C. de pact.* Maſcard. *concl.* 614. *nu.* 19. *de probat.* maer om hier over in geen queſtie te raken, is geraden datmen in het inſtrument laet ſtellen dat den verkoper gehouden ſal weſen in de evictie, al is hem geen denunciatie gedaen, Angel. *in l.* 8. *C. de evict.* Caball. *d.* §. 3. *nu.* 114.

25. Ook en is de denunciatie niet nodigh, als het notoir is dat de verkopers ſake ongerechtigh is, en dat hem geen exceptie competeren, *l.* 11. §. 12. *ff. de act. emt.* Covar. *d. c.* 17. *num.* 6. Treutl. *d. diſp.* 2. *th.* 7. *lit. a.* Maſcard. *d. concl.* 614. *n.* 15. niet-temin om alle queſtie te ontgaen, is het ſekerder dat den koper hem de denunciatie volgens Juſt. Meyer *ff. de evict. theſ.* 8. *n.* 2.

26. Item als de denunciatie in preſentie ende met weten vanden verkoper aen ſijn procureur is gedaen, *l.* 56. §. 4. *ff. de evict.* So het goed worde geevinceert deur actie hypothecair ofte van een pleght, Marant. *d. loc. de laudat. nu.* 2. *per l.* 35. *de evict.* So den verkoper met wil en weten een andermans goed verkocht heeft, Mynſ. 1. *obſ.* 56. *n.* 3. Vigel. *de excep.* 20. *rep.* 4. ſo den verkoper ſelf in recht gecomen is om de ſake te defenderen, *d. excep.* 20. *repl.* 12.

27. Dan word gecontroverteert of den verkoper geinthimeert ſijnde om den koper in rechten te vrijen, gehouden is aldaer de ſake te bedingen daer den koper procedeert, en of hy niet en ſoude mogen excipieren tot renvoy voor ſijn competenten Rechter, hier inne is gedecideert dat hy gehouden is te blijven daer den koper geroepen is, *l.* 49. *ff. de jud. l.* 1. *C.*

ubi

ubi in rem actio & ibi Groenw. Caball. *d.* §. 3. *n.* 118. *Instr. Cur. Holl. art.* 117. *in fin.* al waer het dat den vercoper daer toe een generael privilegie had als Fiscus &c. Trentl. *par.* 2. *disp.* 2. *th.* 8.

28. Niet-te-min als den vercoper compareert, en sustineren wil niet gehouden te sijn in de evictie, so moet den koper het goed aldaer geevinceert sijnde, (als voren art. 5. ende 6. geseyt is,) den verkoper *actione personali* ofte *ex emto* voor sijn competenten Rechter convenieren, ende is den verkoper niet gehouden die questie aldaer te disputeren, *per l. ult. C. ubi in rem act. & l. 2. juris C. de jurisd.* Sande *lib.* 1. *tit.* 1. *def.* 5. al-hoewel in Savoyen anders word geobserveert, volgens Fab. *C. lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 1. ende in Vrankrijk daer over verschil is en aen beyde sijden verscheydentlijk gedecideert is, Groenw. *d. l.* 1. *C. ubi in rem act.* al-waer hy volgens ons recht distingueert also: dat indien de sake is buyten het domicilie vanden verkoper, doch voor den hogen Rechter dat hy alsdan gehouden is de sake voor den selven Rechter te bedingen *arg. art.* 115. *Instr. Cur. Holl.* maer so dese sake hangt voor een subaltern Rechter ende den verkoper excipieert tot renvoy, soude hy daer in regulariter moeten gehoort worden, Groenw. *d. l.* 1. *nu.* 4. *in fin.*

29. Vorders dan als den aucteur ofte sijn erven geroepen sijnde als voren om den koper te garanderen, deur contumacie ofte expresselijk gerefuseert heeft het garand aen te nemen, ende den koper het goed geevinceert is, so moet hy den verkoper ofte sijn erven als voorsz is voor d'een of d'ander competente Rechter roepen, ende ten dage dienende jegens hem *Concluderen ten fine hy Gedaeghde sal worden gecondemneert, hem eyscher te refunderen de vvaerde van 't geevinceerde goed, ende alle kosten, schade ende interesse die hy ter cause van dien gehadt ende geleden heeft, ende noch hebben ende lijden sal tot de effectuele restitutie toe, midsgaders de kosten vanden voorgaenden processe, ende in cas van proces, van dese instantie, of anders &c. op all's &c.*

30. Waer jegens den Gedaeghden by antwoord mach ſeggen de redenen, waerom hy niet en ſoude ſijn gehouden tot het garand ende reſtitutie als voren, ende Concluderen, ten fine hy Impetrant in ſijn eyſch verklaert ſal worden niet gefundeert noch ontfanckelijk, ende dat hy Gedaegde daer-van ſal worden geabſolveert, *cum expenſis*, of anders, &c. ende ſo voort procederen als hier voren in 't eerſte capittel aengewesen is.

31. Dat den verkoper na rechten gehouden is den koper het goed geevinceert ſijnde, ſijn koop-penningen met de ſchade ende intereſſe te reſtitueren, *v. l.* 16. *ff. de evict. l.* 6. *C. eod. l.* 11. §. *fin. ff. de act. emt.* Grot. *lib.* 3. *cap.* 14. *verſ. tot waringh. & cap.* 15. *verſ. onderwaringh.* Buſ. *in l.* 59. *ff. de V. O.* als komende uyt de nature van 't contract, al is daer van geen beloſte gedaen in 't contract, Gail. 1. *obſ.* 16. *nu.* 7. Chriſtin. *ad conſtit. Mechlin. tit.* 13. *art.* 38. *num.* 2. Gomez. 2. *var. reſ.* 2. *nu.* 33. Caball. *de evict.* §. 4. ſo verre dat ook den verkoper gehouden is de koop-penningen te reſtitueren, als den koper het goed van den rechten eygenaer daer na bekomt, ook by donatie ſonder geld, *l.* 13. §. 15. *ff. de act. emt. & ibi* Goth. *& l.* 9. *ff. de evict.* ende dat ook het goed den koper by evictie afgenomen ſijnde, daer na wederom vanden verkoper 't ſelve goed word gepreſenteert, en is den koper niet gehouden 't ſelve aen te nemen, ten ſy den verkoper daer boven hem noch ſijn ſchade ende intereſſe betale, *l.* 76. *ff. de evict. l.* 15 *ff. de dol. mal & met. except.* Vigel. M. J. C. *p.* 5. *l.* 18. *cap.* 14. *exc.* 9.

32. So veel de koſten vanden proceſſe belangt, moetenden koper by den verkoper mede gereſtitueert worden als hy is gecondemneert, *l.* 17. *C. de evict.* Tuld. *C. eod. n.* 12. maer ſo den koper wort geabſolveert, ſo mach hy de coſten van verkoper niet weder repeteren, want het goed en is hem niet geëvinceert, volgens de gemene opinie vande Doctore, Treutl. *d. diſp.* 2. *theſ.* 7. *lit. d. per l.* 18. *in fin. & ibi. gl. C. de evict.* andere

ſeggen

seggen dat hy die wel mach repeteren, Cabal. *de evict.* §. 3, *num.* 148. Gomez. 2. *var. res.* 2. *num.* 47. andere distingueren ende seggen dat den koper die mach repeteren, als by sententie de kosten sijn gecompenseert, Cabal. *d. l. nu.* 146. Vall. *de reb. dub. cap.* 9. *num.* 9. *per l.* 74. §. *si mota ff. de evict. cum. l.* 5. §. 12. *in fin. ff. commodat.* maer als hy inde kosten is gecondemneert, dat hy dan die vanden verkoper niet mach repeteren *per l.* 55. *ff. de evict.* & Novel. 49. *cap.* 1. *vers. ille.* soude voor rechtmatighst houden dat den verkoper in geen kosten gehouden is 't sy den koper is winner of verlieser, als tot die gene daer toe hy oorsaek heeft gegeven door contumacie ende door sijn schulden versuym en die gedaen hebben moeten worden tot becominge van attestatien ende instrumenten, *v.* Maynard. *decis. Tholos. lib.* 2. *dec.* 75. & Jas. & *Dd. in l. Venditor. de V. O.* Just. Meyer. *de evict. ff. lib.* 21. *tit.* 2. *thes.* 5. *n.* 31.

33. So vele verkopers een anders goed verkocht hebben, of dat den verkoper veel erfgenamen na laet, die sijn alle onverscheydentlijk voor de evictie verbonden, so veel de vrijinge ende waringe aengaet, *l.* 85. §. 5. & *l.* 139. *ff. de V. O.* maer elx betaelt voor sijn gedeelte ende erffenisse den interesse ende prijs van 't goed, *d. l.* 139. *in fin.* & *d.* §. 5. Gail. 2. *obs.* 14. *num.* 4. Carpzov. *def. forens. par.* 2. *constit.* 34. *def.* 24. *vid.* & Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 7. *art.* 4. *nu.* 2. & *ibi addit.*

34. Dese actie van evictie heeft ook plaetse in goed dat gepermuteert ofte voor ander goed gegeven, ende geevinceert is, *l.* 29. *C. de evict. l.* 1. §. 1. *de rer. permut. l.* 1. 4. 29. *C. de evict. l.* 52. & 66. §. *ult. ff. eod. l.* 7. *C. comm. utriusque jud.* ende uyt gelijkenisse van dien heeft dese actie ook plaetse in erfpacht goed dat geevinceert is, volgens Caball. §. 5. *nu.* 51. als mede in leen-goed, so dat den Leen-heer den vasal gehouden is met een ander stuk goed van gelijke waerde ende qualiteyt den vasal te investieren, 2. *feud.* 80. & *tit.* 8. *cap.* 1. & *ibi glos.* Caball. §. 4. *nu.* 49. als mede in een ecclesiastijq benefi-

neficie, 't welk uyt crachte van 't Apostolijq mandement iemand toebehorende by den Prælaet aen een ander geconfereert is, ende is den Prælaet alsdan gehouden den selven met een ander gelijk beneficie te versien, *cap. inter cætera in fin. & ibi* Alb. *not. ult. de præbend.* Caball. §. 4. *nu.* 48.

35. So word ook dese actie gegeven die sijn goed ten huwelijk mede gegeven sijnde werd, geevinceert bysonder so het goed hem tot sekere waerde ende prijs is gegeven ofte in betalinge of minderingh vanden beloofde somme van huwelijx goed, *l.* 1. §. 1. *C. de rei uxor. act. l.* 1. *C. de jur. dot. l.* 98. *pr. ff. de solut.* Cabal. §. 5. *n.* 82. 87. gelijk ook al 't gene in betalinge van schuld word gegeven, so het daer na word geevinceert, moet den betaelder 't selve goed doen, Fab. *C. lib.* 8. *tit.* 31. *def.* 28 Gomez. 2. *var. res.* 2. *nu.* 33. *per text. l.* 8. *C. de sent. & interloc.*

36. Doch 't gene liberalijk uyt de hand word gegeven, al ist dat hy het gegeven hadde tot een vergeldinge van genoten weldaden, so 't selve word geevinceert, daer over heeft den donataris geen actie tegens den gever, *l.* 2. *C. de evict.* ten ware belooft ware het goed te vrijen. *d. l.* 2. Caball. §. 4. *nu.* 3. 4. ofte dat hy bedrieghlijk en willens en wetens hem een ander mans goed hadde gegeven, Christin. *C. lib.* 8. *dec.* 183. *nu.* 18. Gomez. 2. *var. res.* 2. *num.* 35. Perez. *C. de evict. nu.* 9. ende den donataris daer aen veel costen hadde geleyt, in welken gevalle den gever daer in gehouden is, Perez. *d. loc. per. l. Aristo.* 18. §. *ult. ff. de donat.*

37. Als den vercoper self het goed dat hy vercocht heeft wil evinceren ofte vindiceren, heeft den koper sijn optie of hy hem exceptie doli wil objicieren, *quem de evictione tenet actio, eundem agentem multo magis repellit exceptio l.* 17. *& seq. & ibi* Goth. *&* Costal. *ff. de evict.* of dat hy het goed geevinceert sijnde tot den prijs ende interesse wil ageren, *d. l.* 17. *&* 18. doch iemand sijnde borge geworden voor de evictie van eenigh

eenigh goed, d'ſelve word daer door niet verſtaen ſijn recht af te ſtaen dat hy in of op dat goed heeft, Hering. *de fidejuſſ. cap.* 5. *nu.* 167. *per fundum ff. de evict.*

38. So ook die iet verkoopt uyt kracht van ſijn officie ofte laſt, als momber ofte procureur, en is in ſijn naem daer deur niet gehouden het goed te vrijen, maer word daer van ontlaſt, mids vertonende ſijn laſt ende qualiteyten, Fab. *C. lib.* 8. *tit.* 31. *def.* 6. *v. tamen* Coſtal. *ad l.* 50. *ff. de evict.* deſgelijx en is ook een crediteur niet gehouden inde evictie die ſijn hypotheeq gerechtelijk doet verkopen, *l.* 50. *l.* 74. §. 1. *ff. de evict. l.* 13. *C. eod.* Math. *de Action. lib.* 1. *tit.* 14. *nu.* 5. adde Groenw. *in l.* 13. *C. de evict.* al-waer hy ſeyt dat niemand goed gerechtelijk verkocht ſijnde kan evinceren.

39. Als erfgenamen met malkanderen de erffeniſſe in ofte buyten rechten deylen, ſo ſijn ſy ook gehouden malkanderen hare portien te garanderen, ende geevinceert ſijnde goed te doen, *l.* 14. *C. famil. erciſ. l.* 66. §. *fin. ff. de evict.* Weſ. *par. eod. nu.* 6. Gail. 2. *obſ.* 14. *nu.* 6. maer ſo den teſtateur ſelf by teſtamente ieder ſijn gedeelte heeft geaſſigneert in ſekere percelen, ſo en ſijn die mede erfgenamen niet gehouden malkanders portien te garanderen *l.* 77. §. 8. *de legat.* 2. Coſtal. *ad d. l.* 66. §. *ult.* Caball. *d.* §. 4. *nu.* 51. Græven. 2. *prac. concl.* 14. *conſid.* 1. & *concl.* 139. *conſid* 1. doch voor ſo veel iemands aengedeylde portie voor ſijn legitime ſtrekte ſoudemen hem ſo verre moeten garanderen, *l. ſcimus* 36. *Cod. de inoff test.* Coſtal. *d. loc.* al-hoe-wel ſommige ook meynen dat actie van evictie ook plaets heeft als de deylinge by den teſtateur is gedaen, *æqualitatem enim inter liberos in dubio ſervare voluiſſe teſtator cenſetur, l cum pater* §. *evictis* 8. *ff. de leg.* 2. *v. d. l.* 77. §. 8, & §. 18. & *l.* 20. §. 3. *ff. famil. erciſ.* Fachin. 6. *contr.* 68. & Gail. 2. *obſ.* 14. *num.* 6. & Græven. *d. loc.*

40. So mede ſijn de erfgenamen niet gehouden een legataris ſijn geevinceerde goed dat hem gelegateert is te ga-

randeren, Menoch. *3. præſ.* 118. *num.* 4. Gomez. *2. var. reſ.* 2. *num.* 40. maer ſo hem in genere iet waer gelegateert als een paerd, ofte huys, ſonder deſignatie wat paerd ofte huys, ſo het paerd, hem by de erfgenaem gepreſteert quame geevinceert te worden, ſouden inde evictie gehouden weſen, *l. hæres* 58. *ff. de evict. l.* 45. §. 1. *de leg.* 1. ten ware ook dat den teſtateur wel geweten hadde dat het gelegateerde goed hem niet toequam, in welken gevalle de erfgenamen inde evictie gehouden ſijn, Caball. *d.* §. 4. *num.* 20. 29. *per l.* 10. *C. de legat.* gelijk mede als het legaet gemaekt is aen een perſoon die hem niet vreemt is, al iſt dat hy niet geweten heeft dat het een ander mans goed was, *uti l.* 72. *ff. ad redh.*

41. So mede als iemand wetende goed koopt dat fideicommis ſubject is, ſo en is den verkoper niet gehouden hem te garanderen, noch ook ſijn geld te reſtitueren of eenige intereſſe goed te doen, *per text. l.* 27. *C. de evict.* Fachin. 2. *cont.* 40. Treutl. *d. diſp.* 2. *th.* 7. *in fin.* hoe wel de gemene opinie der Doctoren is, dat den verkoper gehouden is hem ſijn gegeven koop-penningen te reſtitueren ſonder intereſſe: Juſt. Meyer. *ff. lib.* 21. *tit.* 2. *th.* 5. *num.* 26. Caball. *d.* §. 5. *num.* 32. Gail. 2. *obſ.* 139. Perez. *C. de evict. nu.* 24. Zoeſ. *ff. eod. nu.* 19. *per l.* 3. §. 2. 3. *C. comm. de leg. & fidei.* ende is den verkoper in allen gevalle gehouden te bewijſen dat den koper kenniſſe daer van gehadt heeft, Vall. *de reb. dub. trac.* 9. *nu.* 7.

42. Ter contrarie als den verkoper expreſſelijk bedongen heeft dat hy in geen evictie wil gehouden ſijn, ſo is hy niette-min het goed geevinceert ſijnde gehouden den ontfangen prijs te reſtitueren, ſonder ſchade of intereſſe, *l.* 11. §. 18. *ff. de act. emt.* Caball. §. 5. *num.* 25. 26. Covar. 3. *var. reſ.* 17. *pr.* Gail. 2. *obſ.* 139. *nu.* 16. Boer. *dec* 67. *num.* 3. Neoſt. *ſupr. cur. dec.* 68. ſeyt met den intereſſe, ten ware hy ſpecialijk bedongen hadde dat hy ook niet gehouden ſoude weſen den gegeven prijs te reſtitueren, Wurmſ. *lib.* 2. *tit.* 32. *obſ.* 2. *num.* 2.

Nicol.

Nicol. ab Alt. *sing.* 9. Coren. *consf.* 13. *in not.* Socin. *reg.* 532. *fall.* 1. of dat hy ſpecialijk bedongen hadde niet inde evictie gehouden te willen ſijn ſo het uyt die oorſaek of van die perſoon worde geevinceert, *v.* Zutphen *Nederl. prac. qu.* 3. ofte dat hy alleen het recht dat hy heeft, verkocht hadde, Zutph. *ibid. qu.* 2. ten ware dat hy ter quader trouwen dat ſo verkocht hadde *ibid.* & Chriſtin. *ad ll. Mechl. tit.* 13. *art.* 38. *nu.* 19.

43. Die ſijn erffeniſſe verkocht heeft in 't generael, heeft maer te præſteren al ſijn recht dat hy tot d'erffeniſſe heeft, maer is niet gehouden inde evictie van enige particuliere goederen ofte ſtucken, *l.* 1. *C. de evict. l.* 2. *ff. de hæred. vel act. vend.* ten ware ſulx mede bedongen ware, anders moet hy die op ſijn pericule vervolgen: *d. l.* 1. & *ibi Dd.* & Gothofr.

44. Maer dat geſeyt word dat den verkoper inde evictie niet en ſoude ſijn gehouden als het goed verwonnen word door ongerechtigheyd, onverſtand ende erreur vanden Rechter, *l.* 51. *ff. de evict. l.* 8. *in fin.* & *l.* 15. *C. eod.* Caball. ſ. 4. *n.* 6. Mynſ. 1. *obſ.* 54. Covar. 3. *var. reſ.* 17. *nu.* 9. om redenen dat den koper daer over den Rechter ſoude konnen aenſpreken, als die hem het reght eygen gemaekt hadde, & *litem ſuam fecerit, juxta l.* 51. *ff. de evict.* & *ibi gloſ.* & Caball. ſ. 5. *num.* 10. 't ſelve kan by ons geen plaets hebben noch aengenomen worden, alſo by ons de Reghters qualijk wijſende, *litem ſuam non faciant*, Groenw. *inſtit. de obl. ex quaſ. del. niſi pretio corrupti probentur ibid.* waeromme volgens onſe coſtumen den verkoper even-wel inde evictie gehouden is, Groenw. *in l.* 51. *ff. de evict.* ten ware den koper ſelf door verſuym of anderſins oorſaek gegeven hadde tot een onrechte ſententie, Groenw. *ibid. per l.* 67. *in fin. ff. de fidejuſſ.* & *l.* 95. ſ. *pen. ff. de ſolut. l.* 63. *fin. l.* 66. *pr. ff. de evict. l.* 45. ſ. *ff. de act. emt.*

45. Gelijk daerom ook den verkoper niet gehouden is inde evictie als den koper, ſonder dat de nood het vereyſchte ſijn ſaeke in 't ſeggen van arbiters hadde verbleven, ende by der

ſelver ſententie het goed geevinceert worde: *l.* 56. *§.* 1. *ff. de evict. l.* 17. *C. eod.* Caball. *d. §.* 5. *num.* 16. al waert ook dat inden verkopert ſelf gecompromitteert ware ende dat hy tegen den koper ſijn uyt-ſpraek gave, want den koper ſijn garand heeft als in recht by ſententie hem het goet geevinceert wort, en niet als het hem buyten recht ende ſonder ſententie word geevinceert, *l.* 24. *& ibi gloſſ. ff. de evict. l.* 3. *C. eod. l.* 19. *§.* 3. *ff. de neg. geſt. l.* 16. *ff. de R. V.* Mynſ. 1. *obſ.* 56. *num.* 4. Caball. *§.* 5. *nu.* 59. hoe-wel Caball. *d. §.* 5. *nu.* 16. den koper actie van evictie tegen den verkoper geeft, om dat hem het goed door toedoen vanden verkoper word geevinceert.

46. Maer als goed iemand word met machtiger hand en geweld geevinceert, in ſulken geval en is den koper ook niet gehouden inde evictie *l. ult. C. de act. emt. & l.* 31. *ff. eod.* want al heeft den koper belooft het goed te garanderen ende te vrijen, ſo word daer deur niet anders verſtaen, als dat hy hem in rechten ſal aſſiſteren en defenderen *l.* 21. *l.* 23. *C. de evict.* Mynſ. 1. *obſ.* 54. en niet tegen geweld, daer over den koper ſelf jegens den ſpolieerder ende turbeerder actie competeert *d. l. ult. C. de act. emt.* Mynſ. 1. *obſ.* 54. Caball. *§.* 5. *nu.* 21. ten ware nochtans dat den verkoper hem mede ſpecialijk daer voor verbonden hadde, Boer. *dec.* 67. *nu.* 2. Caball. *d. §.* 5. *nu.* 45. Vigel. M. C. R. *reg.* 4. *excep.* 9. *repl.* 1.

47. Eyndelijk heeft ook evictie plaets, in goed dat iemand by tranſactie is gelaten, als uyt ſake van tranſactie iet is gegeven voor het goed, anders als by tranſactie alleen van het proces ofte ſijn actie gedeſiſteert ofte gerenuncieert word, ende het goed by den poſſeſſeur gelaten word ſonder iet daer van te genieten, in ſulken gevalle ſo het daer na word geevinceert, en heeft actie van evictie geen plaets tegen den tranſigent, Gomez. 2. *var. reſ.* 2. *cap.* 2. *num.* 38. Carpzov. *def. for. par.* 2. *conſt.* 34. *def.* 28.

VAN

VAN REIVENDICATIE.

CAPUT IX.

ART. I.

ALs iemand hem laet beduncken tot den eygendom van eenig goed gerechtight te wesen, daer van een ander is in possessie, so moet hy, om tot het goed ende de vrughten by den possesseur t'onrecht genoten, te geraken, den selven possesseur in rechten doen roepen, *ut supra*, ende in sijn eysch gededuceert hebbende sijn recht tot het goed. *Concluderen dat by sententie sal vvorden verklaert hem Eyscher dit goed* Jure Dominii vel quasi *te competeren, ende dat dien volgende hy Gedaeghde gecondemneert sal vvorden, sijn handen daer van te trecken ende te houden, latende hem eyscher daer mede bevvorden, ende zijn vville doen, als met zijn eygen, midsgaders hem te restitueren alle vruchten, baten ende profijten, by hem daer van genoten, of die hy hadde mogen genieten, geduerende sijne ondeughdelijke occupatie, ende die hy noch sal genieten, of soude mogen genieten, tot de effectuele of-standige toe, ten minsten* à tempore litiscontestatæ, *makende in cas van proces eysch van kosten, schaden ende interessen, of anders &c. op all's &c.*

2. Welken eysch den Gedaeghde over neemt, en de versoekt dagh(om t'antwoorden, onvermindert sijne exceptien, die hem souden mogen competeren, als vorens.

3. Dese actien worden huydendaeghs by ons ende fransen, *ten petitoir* genoemt, ten regarde van andere ten possessoir, Groenw. *ad tit. de R V.* Zyp. *de not. jur. Belg. de R.V.* ende volgens 't recht ons aengeboren was het ieder na aenbieden van vrundelijke restitutie, geoorloft sijn eygen goed dadelijk weder

aen te tasten, maer also daer uyt dikwils swarigheyd ontstonde, so sijn de Recht-bancken ingestelt, al-waer aen ieder het sijn met recht kan weder eyschen en bekomen, Grot. *lib.* 2. *par.* 3. *nu.* 9. *per l.* 13. *ff quod met. causa.*

4. Ende heeft dese actie plaetse so wel in roerende als onroerende goederen, al waer 't sake dat den besitter van dien 't selve gekocht en betaelt hadde, (waer over hy sijn aucteur in garand mach roepen als hier voren geseyt is) en ter goeder trouwen was besittende, *l.* 16. *C. de evict.* want den eygenaer mach sijn recht vervolgen, ook sonder den besitter sijn geld te restitueren, *l.* 2. *C. de furt. l.* 23. *C. de R. V. d. l.* 16. Grot. *d. par.* 3. *nu.* 12. doch op vele plaetsen word daer van vry gehouden het goed dat op vrije en publijque markten is gekocht, diemen haer geld dat sy by eede verklaren daer voor gegeven te hebben moet weder geven, Zyp. *d. loc. vers. jure.* Grot. *d. loc. nu.* 13. als ook daer van vry sijn op vele plaetsen aengenome lombarden, houde-kleer-kopers, en goud en silver-smids, diemen haer geld ookr estitueren moet, mids dat haer niet kennelijk of om grote redenen bedenckelijk sy geweest, dat het goed den verkopers niet met recht toequam, ende dat sy 't selve goed eenige dagen langh opentlijk ten toon stellen, Grot. *d. loc. num.* 14. waer door sy geacht worden het goed ter goeder trouwen gekocht te hebben, Groenw. *d. num.* 14. sulx nochtans dat ter plaetsen daer dese keuren ofte costumen van vrijheyd niet en sijn, volgens het gemeen recht het goed mach worden gevindiceert, als tot Leyden al-waer de oude-kleer-kopers het gestolen goed aende eygenaers moeten restitueren sonder dat die gehouden sijn henluyden de koop-penningen weder te geven, al-waert dat 't selve onbedekt of onverandert drie dagen voor de deur te koop gestaen hadde, uytgenomen gemaekt hout-werk so groot sijnde datment onder geen mantel of heuyk can bedecken, ende bedden die genoeg is drie dagen ten toon gestelt te sijn: Sym. van Leeuwen *Pand.*

lib. 3.

lib. 3. *par.* 1. *c.* 1. *in fin. v.* Groenw. *en* Grot. *d. nu.* 14. *Costum. van Antvverp. tit.* 58. *art.* 1. *van Mechelen tit.* 2. *art.* 2. *& ibi* Christin. *handvesten van Zuyd Holl. pag* 114. *keuren van Zeland ann.* 1495. *cap.* 3. *art.* 23.

5. Die eenigh goed voor 't sijn wil vindiceren of eysschen, moet het selve door sekere tekenen ende circumstantien beschrijven en bekent maken datmen weten can hoe en wat het is, dat hy eyscht ende den verweerder seker can antwoorden, *l.*76. *in fin. ff. de R.V. l.*29. *in pr. de furt. l.* 1. §.40. *ff. depos.* als ook die een stuk onroerend goed eyscht, moet het selve met naem en plaets designeren met sijn bepalingen, *l.* 6. *in fin. de R. V.* so nochtans. dat, al ist dat hy inden naem hem hadde vergist, en niet inde substantie daerom geen quaden eysch verstaen can worden by hem gedaen te sijn, *l.*5. §. 4. *ff d. tit. l.*4. *de leg.* 1.

6. Insgelijx die eenige beesten of diergelijke voor de sijne wil eyschen moet designeren wat geslacht van beesten en wat sexe en van wat coleur die sijn, *d. l.* 6. *in fin. sed & si,* ende die sijn klederen wil eyschen moet exprimeren hoe veel, van wat stof ende coleur die sijn, *d. l.* 6. item of het mans of vrouwen klederen sijn, *d. l.*6. *& l.* 1. §. 41. *ff. depos.* doch so den eyscher de coleur niet weet, is niet gehouden die te expresseren, *l.*19. §. 4 *ff. de furt.* doch die ongemaekte materialen eyscht, moet de materie en 't gewighte daer van seggen, so het gemaecte en getekende materialen sijn, moet de gedaente en 't getal vande selve weten te designeren, ende so die in mate bestaen, moet de mate ende gedaente of forme seggen, *d. l.*6. *& v. d. l.* 19. *ff. de furt.* so moet ooc doen die een gedeelte van goed hem toecomende eyscht, *d. l.* 6. *l.* 76. *in pr. l.*29. *de R. V.* en so het ongescheyden en onverdeylt met een ander leydt is genoegh dat hy de quantiteyt van sijn deel uytgedrukt, *d. l.* 6. *in pr.*

7. Vorders staet te noteren, dat, al ist dat op enigh goed dat iemand wil eyschen voor sijn eygen, om dat daer sijn

naem

naem op staet, ofte getekent is met sijn wapen of merk, wel presumtie geeft dat het goed hem is of gecompeteert heeft, niet-te-min om dat sulke merken konnen worden vervalscht, so mach den besitter van dien geadmitteert worden om contrarie te bewijsen, Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 14. *de probat. defin.* 47. Gelijk als den eyscher bewijst, dat hy eertijds den eygendom van 't goed heeft gehad, word verstaen dat hy die noch heeft, ende dat den anderen contrarie sustinerende gehouden is sijn recht te bewijsen, Schneid. *ad* §. *omnium nu.* 77. *& seqq. instit. de Act. post* Bart. *in l. sive possidetis Cod. de probat.* ook en word door de possessie alleen geen eygendom genoegh bewesen, by maniere van actie eyschende voor eygenaer verklaert te worden om dat hy het besit, maer 't selve besittende als eygenaer ende van hem geeyscht wordende, alsdan is de præsumtie voor hem, ende is den eyscher gehouden sijn recht te bewijsen, Schneid. *d.* §. *nu.*74. *& seqq.* so en is ook niet genoegh dat iemand het goed verhuert heeft als eygenaer, om den eygendom van dien te bewijsen, als daer geen andere bewijsen en præsumtien concurreren, Fab. *C. lib.*4. *tit.*14. *def.*14. *& tit.*42. *def.* 31. *num.* 1. Chassan. *ad cons. Burg. rub.* 1. §. 2. *vers. & probo nu.* 1. dat meer is, al ist dat iemand by koop-cedulle vertoont dat hy het goed by koop verkreven heeft, so en is 't selve niet genoeg om te bewijsen dat hy daer van den eygendom bekomen heeft, ten sy ook bewesen worde dat sijn aucteur die het hem overgegeven heeft daer van eygenaer gevveest is, Boer. *dec.*42. *nu.*25. Franc. Marc. *dec.*217. *post* Alex. *&* Castr. *ibi alleg.*

8. Doch in oude saken daermen geen ander bewijs hebben kan, word den eygendom ook bewesen door getuygen verklarende, dat het gemeen gerucht altijd geweest is van over menschen memorie, ende noch daer voor gehouden word, dat sulke goederen specteren ende toebehoort hebben sulken collegie ofte universiteyt en gemeente, Chassan. *ad cons. Burg. rub.* 1. *vers.* 2. *probet nu.* 3. Alex. *cons.* 1. *n.*22. *vol.* 4. *post* Innoc. Bald. Salicet. *ab eo alleg.*

9. En-

9. Ende ſtaet te conſidereren dat volgens onſe gemene coſtuymen, geen eygendom aen iemand overgaet en bekomen word alleen door coop of permutatie of enige andere tutelen, ten ſy de wettelijke over-gift ofte leverantie daer van volge voor den Gerechte daer het goed is gelegen, ende den 40 peñ: daer van is betaelt, ofte ſo het leen-goed is voor mannen van leen, Groenw. *in tit. Inſt. de obl. ex conſenſ.* Grot. *lib.* 2. *par.* 5. *n.* 17. 18. Neoſt. *cur. Holl. dec.* 32. *& ſupr. Cur. dec.* 41. Chriſtin. *dec.* 151. *n.* 6. Burg. *ad conſ. Fland. trac.* 4 *n.* 16. ſulx dat een ſtuk goed aen twe verſcheyden kopers verkocht ſijnde, waer van den eerſten ſimpele overgifte heeft, en den anderen wettelijke voor 'tGerecht gedaen daer het gelegen is, die geprefereert word inden eygendom al is hy later koper, Neoſt. *ſup. Cur. dec.* 70. *in fin.* Groenw. *inſt. de emt. vend.* § 3. niet te-min ſo haeſt de koop vaſt is, leyd het goed tot pericule vanden koper in alle ſchijn, of hy overgift en den eygendom hadde, Groenw. *ibid.* §. 3. *n.* 2. 3.

10. Niet-te-min volgens onſe coſtumen, word hier van uytgeſondert goed dat iemande is ten huwelijk gegeven, ofte by teſtamente gemaekt, of by deylinge van erffeniſſe verkregen, en de gemeenſchap die man en wijf deur 't huwelijk reſpectivelijk in malkanders goederen bekomen, in alle welke niet nodich is dat daer van ander overgifte voor 'tGerecht geſchiede, ofte brieven van gemaeckt worden: Groenw. *d. tit. de obl. ex conſ.* *n.* 4 Neoſtad. *ſup. cur. dec.* 8. Zypæ *not. jur. Belg.* Goris *adverſ. de Societ. conjug. cap.* 1. *n.* 30. *& cap.* 5. *n.* 2. Chriſtin. *dec.* 362. *vol.* 1. *coſtum. van Antwerp. tit.* 41. *art.* 2. en andere aldaer geallegeert.

11. En ter contrarie bekomt iemand eygendom door wettelijk tranſport voor 't Gerecht gedaen daer het goed gelegen is, al iſt dat den koop van 't ſelve niet en blijkt, Fachin. 2. *cont.* *cap.* 5. *&* Kinſchot. *reſp.* 98. ja ook als aen den procureur van iemands wegen de overgifte gedaen is, ſo word niet-te-min den eygendom van 't goed by ſijn meeſter bekomen, Bronch. 3. *aſſ.* 91. Grot. *lib.* 3. *p.* 1. *num,* 53. *& ibi* Groenweg. *& idem*

Groenw. *in l.* 1. *C. per quas person. cuique acquir. & in l.* 49. *ff. de acq. poss.* Coren. *obs.* 25. anders al ist dat iemand om mijn geld dat hy onder hem had, goed gekocht en betaelt hadde, so en heb ik geen actie op het goed: *l.* 6. *si ex ea C. de reivend.* Groenw. *in l.* 8. *C. eod.* al-waer hy *nu.* 3. ook seyt dat 't selve nu by ons in een soldaet ook so is, al ist dat de selve *l.* 8. constitueert, dat een soldaet die privilegie hadde om goed, voor sijn geld gekocht, te vindiceren.

12. So iemand enigh goed in rechten eyscht dat hem niet eygen was ten tijde vanden eysch, maer hangende het proces daer van eygenaer word, des selfs eysch word gesalveert als hy generalijk heeft geconcludeert *dat hy sententie sal vvorden verklaert dat hy eygenaer is van't selve goed*, ende dat den eygendom uyt voorgaende oorsake hem aenkomt, *per l.* 17. *ff. mandat. & ibi* Gothof. *l.* 9. §. *ult. ff. de pign act.* 't welk Treutl. *disp.* 15. *th.* 2. *lit. d. post* Bart *in l.* 14. §. *actiones ff. de execut. rei jud.* seyd om billicheyds wille also ingevoert te sijn, *calumniari enim reus videtur, qui subtilitate verborum captata restituere nolit rem ei, cui alia actione nihilominus restituere cogeretur* Just. Meyer. *lib.* 6. *ff. tit.* 1. *R V. th.* 15. hier komt by dat een generale eysch ook in sich bevat het recht dat hem hangende den processe aen-komt, *l. non potest* 23. *ff. de judic. & ibi* Barbos. *nu.* 24. 25. 41. *& v.* Sand. *lib.* 1. *tit.* 4. *def.* 1. *&* 3. doch volgens andere ende de gemene practijq moet den eyscher de kosten betalen ende sijn eysch veranderen, Sand. *ibid. def.* 2. *per l.* 79. *ff. de judic.* §. 34. 35 *Inst. de Act.* Peck. *de jur. sist. cap.* 17. *num.* 10. Costal. *l.* 20. *ff. de pecul.* maer als hangende het proces den eyscher den eygendom was quijt geworden, kan hem ook sijn eysch niet geadjudiceert worden, *per l.* 7. §. 7. *fin. ff. ad exhib.* ten ware den Gedaeghde ofte verweerder self middelertijd het goed by præscriptie had bekomen, in welken gevalle den eyscher niet-te-min het goed moet worden toegewesen, *l.* 17. §. 1. *l.* 18. *l.* 20. *l.* 21. *ff. de R. V.*

13. Voorts ſo veel belanght de geeyſte vruchten by den poſſeſſeur genoten, al-hoe-wel iemand die goed ter goeder trouwen, en uyt een wettige titule beſit, den ſelven ook de vruchten van dien acquireert, *l.* 48. *ff. de acq. rer. dom.* doch als hy over den eygendom van dien gelitiſconteſteert heeft, komt dat vorder te ceſſeren, en begint een poſſeſſeur ter quader trouwen te worden, waer over hy ook gehouden is alle de vruchten ende 't genot van't goed van die tijd af te reſtitueren *l.* 22. *C. de R. V. l.* 2. *C. de fruct. & lit. expenſ.* Groenw. *d. l.* 22. ende dat ſonder onderſcheyd te maken, of het is een reele of perſonele actie, ofte *ſtricti juris*, of *bonæ fidei*, en ook ſonder onderſcheyd van vruchten, Groenw. *d. l.* 22. Sande *lib.* 5. *tit.* 15. *def.* 1. Rebuf. *ad Conſt. Reg. de fruct. art.* 1. *in pr.* doch van geeyſchte erffeniſſe, alſo de vruchten van dien de erffeniſſe vermeerderen en aen waſſen, is den poſſeſſeur van dien gehouden de vruchten te reſtitueren van de tijd af dat die den eyſcher toegekomen is ende hy die genoten heeft, *l.* 20. §. 3. *ff. de pet. hæred.* item als den koper het goed beſat en de koop-penningen niet betaelt, moet hy daer van ten regarde vande vruchten intereſt geven vande tijd af dat hy de penningen betalen moſt, want hy de vruchten van 't goed en van 't geld beyde niet genieten mach, *l.* 5. *C. de act. emt.* alſo ook van beloofd huwelijx goed, *v.* Groenw. *d. l.* 22. maer als den poſſeſſeur het goed verbetert heeft, moeten hem de onkoſten vande ſelve gereſtitueert worden, voor ſo veel die nodich ende nuttich gedaen ſijn, ende voor ſo veel die meer bedragen als de vruchten die hy van 't goed ſo na als voor de litiſconteſtatie genoten heeft, *l.* 31. *ff. de pet. hær. l.* 48. *de R. V.* het welk ook in een poſſeſſeurs plaets heeft die het goet ter quader trouwen beſeten heeft, Groenw. *in* §. 30. *Inſt. de rer. diviſ. & in l.* 5. *C. de R. V.* ſulx datmen het goed ſo lang behouden mach tot dat die onkoſten gereſtitueert ſijn, al waren die noch niet geliquideert, Groen. *ib.* Rad *dec. Vltraj.* 100. *v.* & Sand. *lib.* 3. *tit.* 15. *def.* 2. & *ſeq.*

14. Ende by so verre hy Gedaeghde aen 't goed geen eygendom pretendeert, maer dat hy 't selve possideert, *ut colonus, conductor vel alius, nomine alieno*, so mach hy seggen dat hy geen eygendom vermeet te hebben, ende *dominum suum in judicio* nomineren, *ante litiscontestationem, alias tanquam se offerens liti condemnabitur, citra tamen præjudicum Domini, l. is qui se obtulit* 25. *ff. Reivend. v.* Mar. *p.* 6. *de nominat. auct. num.* 8. *&c.* alwaer 't dat hy inder waerheyd het goed niet en possideerde, Groenw. *in l.* 36. *ff. de R. V.* Imbert. *prac. lib.* 1. *cap.* 18. *nu.* 11. *in fin. & in addit. ibid.* ende so hy daer na (ook voor de litiscontestatie) komt en seyd geen possesseur te sijn, niet-te-min in dien middelertijd den rechten possesseur van dien het goed gepræscribeert hadde, word hy evenwel gecondemneert, *l.* 27. *in pr. ff. h. tit. l.* 13. §. 13. *ff. de pet. hæred. l.* 11. §. 1. *ff. de interrog. in jur. fac.*

15. Ende is alsdan den eyscher gehouden tegen den genomineerde te procederen, welverstaende so den genomineerde *in judicio* compareert ende self verklaert *dominus* te wesen, en het bevonnen proces in hem transfereert, of hem *liti offereert*, ende voor den Gedaeghden *als sijn Pachter* intervenieert: ende word als dan den Pachter *è judicio* voorts geeximeert, ende gehouden of hy noyt geroepen ware geweest.

16. De welke intervenient naer voorgaende cautie (so die versocht is) alsdan gehouden is te antwoorden op den voornoemden eysch, of by gebreke van dien word hy versteken als boven geseyd is, *tit. van Defaulten.* gelijk ook so hy niet en compareert geroepen sijnde, den eyscher gestelt word in de possessie *salvo jure principalis Dominii l.* 2. *in fin. C. ubi in rem act.*

17. Ende by so verre hy antwoord, word daer jegens gerepliceert, ende weder gedupliceert, ende voorts geprocedeert, als boven *tit.* 1. in 't langh geseyt is.

18. Somtijds gebeurt het dat den Gedaeghde ontkent het goed te besitten, die nochtans geconvinceert word 't selve te possi-

possideren, of *dolo malo de possessie* vandien weerloos geworden te sijn, in welken gevalle den eyscher mach versoeken, *dat hem by provisie de possessie sal vvorden geadjudiceert, ende vanden Gedaeghde geavoceert, ten minsten onder cautie.*

19. Die *dolo malo de possessie* van 't goed voor de litisconte-statie heeft verlaten, is niet-te-min gehouden 't selve te ver-andwoorden, *l.* 27. §. 3. *l.* 36. *pr. l.* 22. *l.* 17. §. 1. *l.* 58. *in fin. l.* 68. *vers. si verò l.* 69. 70. 71. *ff. de R. V. l.* 13. §. *pen. l.* 57. *ff. de pet. hæred.* want of iemand het goed besit of ter quader trou-wen het besit verlaet word voor een en selfde gehouden, *l.* 131. *l.* 150. *l.* 157. §. 1. *de R. I.* gelijk ook de gene die na de litis-contestatie die possessie door sijn schuld verloren heeft, daer over in dese actie is gehouden, *l.* 21. 33. 63. *ff. de R. V.*

20. Ende is ook in dese actie gehouden des possesseurs erfgenaem, doch niet als erfgenaem, maer als possesseur, *l.* 51. 52. 55. *ff. de R. V. l.* 8. *ff. ad exhib.* want so hy niet besit, is hy niet gehouden de actie aen te nemen, *d. l.* 52. *& l.* 55. *& l.* 42. *ff. d. tit.* niet-te-min so den erfgenaem iet van wegen den overleden of in sijn eygen naem iet heeft begaen, te we-ten dat hy ter quader trouwen de possessie heeft verlaten, of t'onrecht in rechten getreden is, ende het goed daer na is ver-loren, ofte dat hy wel uyt rechte redenen in rechten gegaen is, maer door sijn bedroch ofte schuld het goed daer na ver-gaen of verloren, sal hy in alle manieren daer over gecondem-neert werden, *d. l.* 42. 51. *& l.* 12. §. *ult. ad exhib.*

VAN REKENINGE.

CAPUT X.

ART. I.

ALs iemand een anders goed'ren geadministreert of geregeert heeft; de selve is gehouden vande selve sijne administratie te doen rekeninge, bewijs en reliqua; en daer toe mach hy geroepen worden voor den Rechter daer hy woont ofte daer hy de administratie gehad heeft: doch so hy hem roept voor den Rechter daer hy woont, moeten de boeken en andere instrumenten tot de rekening nodich, tot kosten ende pericule vanden eyscher daer overgebracht worden, Christin. *dec.* 166. *nu.* 7. *&* 160. *nu.* 2. *vol.* 2. Montan. *de tutel. cap.* 39. *n.* 218. *per l.* 4. *§. ult. ff. de edend. & ibi* Castr. Groenw. *l.* 1. *&* 2. *C. ubi de Ratiocin.*

2. Daer toe ook gehouden is een Momboir ofte Curatoir, alle jaer, al ist dat sy na rechten alleenlijk daer toe gehouden sijn *finita tutela vel cura:* so by ordonnantie van bykans alle dese landen, de voorsz rechten gederogeert sijn: Groenw. *in §. ult. Inst. de Attilian. tut. & in l.* 14. *C. de admin. tut.*

3. Ende so daer meer mombers sijn, moet de rekeninge t'samentlijk ende te gelijk gedaen worden, op dat die niet en worde gedivideert ende geconfondeert, Montan. *de tutel. cap.* 38. *nu.* 88. Chassan. *ad consf. Burgund. rub.* 6. §. 9. *vers. de redd. rat. nu.* 3. ende alle, ofte so enige gestorven sijn hare erfgenamen, ende dat voor een of deselfde Rechteren om redenen voorsz, Montan. *d. loc. cap.* 39. *nu.* 216. *& seqq.* Costal. *ad l.* 57. *num.* 7. *ff. mandat. &* Montan. *d. trac. cap.* 37. *reg.* 2. *num.* 129. 132. 133. ende in dese actie sijn de mombers en hare erfgenamen gehouden den tijd van dertich jaren toe, eer die

die is gepreſcribeert, Montan. *d. cap.* 39. *nu.* 24. Boer. *dec.* 59. *nu.* 1. Math. *de tutel. diſp.* 4. *th.* 10.

4. Omme tot welke rekeninge te geraken, ſo moetmen requeſt preſenteren, daer inne narrerende de voorſz adminiſtratie: Ende daer na ten dage dienende *Concluderen dat de Gedaeghde ſal worden gecondemneert den eyſcher te doen rekeninge, bevvijs, ende reliqua van ſijne adminiſtratie, by hem gehad vanden boedel ende goederen in de ſelve requeſt geroert, ende daer by over leveren alle alſulke brieven, munimenten, ende anderſints, als onder hem Gedaeghde den voorſz boedel aengaende, beruſtende ſijn, ten minſten voor ſo veel den Impetrant aengaet, makende in cas van proces eyſch van coſten, ſchaden ende intereſſen.* *Eyſch.*

5. Ende ſo verre deſe adminiſtrateur is Momboir of Curatoir, ofte andere diergelijke, gehad hebbende publique adminiſtratie, ſo moetmen daer by voegen: *dat alle ſijne goederen by hem gehad ende gepoſſideert ten tijde van 't begin vande ſelve adminiſtratie, verklaert ſullen vvorden tacitè verbonden ende gehypotheceert, ende midſdien executabel te ſijn, voor 't ſlot vande ſelve rekeninge ende reliqua.*

6. Want na rechten alle de goed'ren van de Mombers ſtilſwijgens aende onmundige gehypotheceert ende verbonden ſijn voor de adminiſtratie van haerluyder Momberſchap, welk verband begint van die tijd af dat den Momber het Momberſchap heeft aengenomen ende niet vande tijd dat hy qualijk ſoude hebben geadminiſtreet, Schneid. *ad* §. *fin. num.* 7. *inſt. quib. mod. tut fin.* Neguz. *de pign. & hyp. mem.* 4. *part.* 2. *nu.* 17. Fab. *C. lib.* 8. *tit.* 7. *def.* 1. Chriſt. *ad ll. Mechl. tit.* 19. *art.* 4. *& art.* 13. *num.* 18. *in add. l.* 20. *C. de adm. tut. l.* 4. *ff. de tut. & rat. diſtr.* ende word voor alle andere ook onmundige, Capic. *dec.* 129. gepræfereert die na die tijd op het goed van die Momber hypotheeq verkrijgen ende niet die voor gehad hebben, Math. *de Auction. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 42. Cujac. *in par. C. de privil. fiſc.* Carpzov. *lib.* 1. *conſt.* 28. *def.* 102. *& ſeqq.* alſo ſy moet

Crediteuren Math. *ibid.* *& de tutel. disp.* 4. *thes.* 17.

moet privilegie van preferentie hebben voor onder personele, sulx dat ook een vrou hebbende de Momberschap van hare kinderen ende komende te her-trouwen, sonder dat sy rekeninge van haer administratie gedaen heeft, daer door haer twede mans goederen mede stilswijgens worden verobligeert aen de voor-kinderen, Gail. 2. *obs.* 90. *nu.* 2. Sand. *lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 2. *&* 4. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 9. *art.* 10. *nu.* 5. Treutl. *disp.* 1. *th.* 4. *lit. i. vol.* 2. doch so na de moeder komende te overlijden de kinderen haer simpele erfgenamen dragen, so word dese obligatie niet alleen geannulleert ten respecte vande moeder, maer ook vande stief-vader, Berlich. *prac. concl.* 64. *vol.* 1. Sand. *d def.* 4.

7. Ende dit privilegie van hypotheeq in des mombers goederen, hebben mede de erfgenamen vanden onmundigen, Math. *d. disp.* 4. *thes.* 18. *per l. si pignori* 29. *ff. fam. ercis. & l. solvitur cum seqq. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solv.* maer het privilegie van preferentie also dat personeel is en succedeert op de erfgenamen niet, noch op geen cessionaris, *l.* 19. *cum seqq. ff. de reb. auct. jud. poss. l.* 42. *ff. de admin. tut. v.* Sand. *de cess. act. cap.* 9. *nu.* 7. Maran. *in l. actor. nu.* 26. *ff. de procur.*

8. Somtijds concludeertmen ook wel tot staet ende inventaris &c. als volght: *Ten fine den Gedaeghde sal vvorden gecondemneert te leveren behoorlijke staet ende Inventaris van alle de goederen, geen uytgesondert, by den voorsz N. achter gelaten, so die gevveest sijn ten tijde van't aenvaerden van zijn administratie, ende so die gemaeckt is, de selve by eede te sterken, oprecht ende deughdelijk te sijn, ende voorts den Impetrant te doen rekeninge, bevvijs, ende reliqua vande administratie der selver goederen, ende die voort den Impetrant te laten volgen, omme sijn vrijen vville daer mede te doen, met de vruchten, baten, nutschappen ende profijten die hy daer van ontfangen ende genoten heeft, ende als noch sal mogen ontfangen ende genieten, tot dat hy Gedaeghde daer van ten behoeve vanden Impetrant behoorlijk af-stand gedaen sal hebben,*

ben, midſgaders betalende alſulke ſchaden ende Intereſſen, als d'Impetrant door 't ontberen van dien gehad ende geleden heeft, ende lijden ſal tot de effectuele reſtitutie ende of-ſtand toe der voorſz goederen ende vruchten reſpectivelijk, tot taxatie vanden Ed: Hove, cum expenſis, *oft anders &c. op all's &c.*

9. Daerjegens den Gedaeghde ſomtijds voor antwoord kan ſeggen, dat hy ongehouden is rekeninge bewijs ende reliqua te doen van ſijn adminiſtratie, ofte Inventaris te leveren, deur dien den teſtateur die hem tot deſe adminiſtratie heeft gecommitteert, hem Gedaeghde heeft gelibereert *ab omni rationis redditione.* volgens 't voornoemde teſtament.

10. Na rechten is een momber voor al gehouden inventaris te maken vande onmundiges boedel, *l. 24. tutores C. de admin. tut.* ſulx dat hy 't ſelve ſonder rechtvaerdige redenen verſuymende tegen hem in litem gejureert ſoude mogen worden, dat is by eede begroot wat ſchade den onmundigen daer by heeft, en ook van ſijn momberſchap worde afgeſet, *l. tutor 7. ff. de adm. tut. l. ult. §. 1. C. arb. tut.*

11. Of nu rechtvaerdige redenen ſijn als den teſtatur 't ſelve by teſtamente geremitteert en verboden heeft, word gecontroverteert, vele meynen dat daer door den momber alleen toegelaten is geen nauwe of publijque inventaris te maken met ſolemniteyten, maer dat hy niet-te-min gehouden is in ſijn privé de goederen aen te tekenen, en daer van rekeningh doen, alſo het anders weſen of ſchijnen ſoude, of den teſtateur hem wilde toelaten bedrieghlijk ende ter quader trouwen te handelen, *per l. fin. & ibi* Goth. *C. arb. tut.* Montan. *de tut. cap. 32. reg. 5. num.* 98. 106. 107. Radel. *dec.* 57. *nu.* 11. Everh. *conſ.* 218. *num.* 1. 2. Treutl. *vol.* 2. *diſp.* 13. *theſ.* 8. *lit. d. not.*

12. Waerom huydendaeghs, al iſt dat den teſtateur 't ſelve verboden heeft, ſo volght niet-te-min daer in de Rechter niet de wil vanden teſtateur, maer het gene den onmundigen

Ee dien-

dienstich is, Montan. *d. num.* 106. *cum seq.* Grot. *lib.* 1. *par.* 9. *nu.* 6. *Consul. IC. Bat.* 30. *par.* 1. Argentr. *art.* 477. *gl.* 2. *num.* 5. *ad C. Brit.* Grivel. *decis.* 102. gelijk ter contrarie, al ist dat den testateur niet verboden heeft, den Rechter niet-te-min om rechtvaerdige redenen den momber kan ontlasten van inventaris te maken, als wanneer het niet geraden is het wees-kinds gelegenheyd te openbaren om niet benijd te worden om sijn rijkdomme, ofte veracht en versmaet om sijn kleyne middelen, Groenw. *d. l. ult.* §. 1. *C. arbitr. tut. arg. l.* 2. *sive* §. 44. *tractari ff. ad SC. Tertull. l. ult. C. de alim. pup. præst.* Bus. *in l.* 7. *tutor qui nu.* 5. *ff. de adm. tut.*

13. Desgelijx onaengesien hoe ende in wat manieren den testateur mocht hebben verboden, rekeninge te doen, so is den momber niet-te-min gehouden de selve te doen, ten ware den Rechter anders geraden vonde, Groenw. *in l.* 18. *C. de fideicom. & ibid* Auctum. *costum. van Antvverp. tit.* 43. *art.* 51. *facit l.* 5. *ita* §. 7. *Iulianus ff. de adm. tut.* maer als iemand een ander administratie self heeft gegeven van sijne goederen, ende hem heeft beloofT dat hy met sijn woord te vreden sal wesen, ende hem geloof geven in het doen van sijn rekeningh, so is den administrateur niet gehouden andere bewijs als sijn woord te exhiberen, Munnoz Escob. *de Ratiocin. cap.* 10. *n.* 7. Rot. genu. *de Mercat. dec.*78. *nu.*7. 8. al-hoe-wel dese conventie hem wel excuseert van negligentie, maer niet van bedroch, Munnoz *de Ratiocin. cap.* 5. *nu.* 10. 11. Gomez. 1. *res.* 12. *n.* 83.

14. Ende als den eersten momber af gegaen is, en een ander gesuccedeert, kan den onmundigen ook rekening eyschen van de tweden momber over de administratie vanden eersten momber, also de twede gehouden was vande eerste of voorgaende momber rekeninge te nemen, Fab. *C. lib.* 5. *tit.* 31. *Arbitr. tut. def.* 6. al-waer hy seyt so by sententie gewesen te sijn, maer als iemand self een administrateur gestelt heeft over sijne goederen, de welke een ander heeft gesubstitueert, en mach

mach den Constituant den gesubstitueerden niet roepen tot rekening, maer die hy geconstitueert heeft tot administrateur moet sulx doen, Munnor. *de Ratiocin. cap*. 4. *nu*. 16.

15. Vorders sijn alle die van een anders saken bewind ofte administratie aengenomen hebben gehouden rekeningh te doen 't sy mombers, procureurs, curateurs, vennitten of diergelijke, Berlich. *dec*. 141. *num*. 2. ende so daer veel vennitten op verscheyden plaetsen hadden geadministreert, of elk bysonder in een plaetse, so is een ieder van hem-luyden gehouden te doen rekening van sijn administratie Hect. Felic. *de Societ. cap*. 37. *num*. 11. 12. *&c*. ende indien een vañ vennitten versoekt rekeninge aen hem gedaen te worden, so mach den anderen ook rekeninge van hem eyschen, Hect. *felic. d. cap*. 37. *num*. 15. *&c*.

16. Mach ook voor antwoord seggen, dat hy eens, dese administratie aengaende, sijn rekeninge voor de vrunden ofte andere gedaen ende gesloten heeft, ende daeromme ongehouden te sijn ander rekeninge te doen, ofte te verstaen tot recolement vande selve.

18. Als de rekening voorde vrunden sonder presentie ende overstaen van de weeS-meesters ofte commissarissen vande Gerechte is gedaen, machmen wel versoeken dat die worde geresumeert, ofte gereceleert, als niet wettelijk gedaen, Hect. Felic. *de Societ. cap*. 38. *n*. 81. 82. Rot. genu. *de Mercat. dec*. 81. 98. *&* 187. gelijk ook altijd als daer eenige erreur inde rekeninge bevonden word, moet d'selve de waerheyd niet verkeren maer geresumeert worden en gecorrigeert, al-waer meermaels de rekeningh gedaen en gesloten, *l*. 1. *C. de error. calc. & ibi* Wesenb. *in parat. num*. 8. *in fin*. en mach de selve herrekeningh versocht worden tot dertich jaren na de leste rekeningh, Wesenb. *ibid &* Bald. *in l. adversus C. de neg. gest*.

18. Ende by so verre geen rekeninge gedaen sijnde, ofte gedaen sijnde, hy even-wel geconstringeert word rekeninge *Overleveringh van rekeninge.*

 bewijs

bewijs ende reliqua te doen, ofte de gedane te herdoen: So moet hy binnen ſekeren tijd, hem te prefigeren, de ſelve rekeninge maken ende by geſchrifte doen ſtellen, ende overleveren.

19. De welke dan den eyſcher over neemt, ende dach omme die te viſiteren, en te delibereren, of hy in de ſelve wil conſenteren ende ſo ſluyten, of in enige pointen ende articulen debateren ende wederleggen.

20. Ende ſo hy niet wel delibereren kan, ſonder te hebben eenige of verſcheyden munimenten, de ſelve adminiſtratie ende goederen van dien concernerende; ſo magh hy verſoeken leveringe van d'ſelve onder behoorlijke recepiſſe, 't welkmen hem niet magh weygeren. Soar. *ſyntag. comm. opin. lib. 2. tit. 1. de edend. nu. 27. poſt* Bart. *& alios alleg. ibid.*

Debath. 21. Ende ſo hy, geſien hebbende de rekeninge ende ſtucken, bevind eenige redenen van debat, ſo moet hy daer jegens ſchrijven by debat, daer inne ſtellende alle 't gene hy ſuſtineert *daer by gevoeght*, daer *uyt geroyeert*, gecorrigeert oft *gereformeert* moet worden, daer by voegende altijd, de redenen van debat over jeder articule: ende in 't eynde *Concluderen dat den Gedaeghde ofte Rendant ſal vvorden gecondemneert, de ſelve ſijne rekeninge te corrigeren, ende te reformeren volgens 't voorſz debat, ofte anders als 't Hof uyt de deductie vande ſake ſal bevinden te behoren*:

Solutie ſuper ſolutio. 22. Jegens welk debat den Rendant ſchrijft by *Solutie*, ende den Debatant by Super Solutie, ſo verre hem dat goed dunkt, ende nemen partijen daer na *Diſpoſitÿf*, in feyten, of by acten, ende inſtrueren voorts haer proces als vorens cap. 1. geſeyd is.

23. In deſe materie van rekeninge vallen vele ende verſcheyden queſtien ende notable conſideratien, alſo een momber gehouden is de goederen van ſijn weeſ-kinder vlijtigh en voorſichtigh te adminiſtreren, *l. 7. C. arbit. tut. l. 33, l. 39.*

§. 6. 7. *ff. de adm. tut.* Montan. *cap.* 32. *reg.* 9. *in pr.* en ſijn ontfangh, en uyt gift wel aen tekenen, *l.* 1. §. *officio ff. de tut. & rat. diſtrah.* en 't geld dat ledigh by hem is *ob intereſt* of koop van landen te beſteden, en ſo hy dat niet gedaen heeft, maer ledigh by hem gehouden en niet onder de weeſ-kamer ofte Rechter gedeponeert ofte anderſins te kennen gegeven, dat hy het niet en weet te beſteden, ſo moet hy ſelf renten daer van betalen ende in rekeningh brengen, *l.* 7. §. 3. 7. *de adm. peric. tut. l.* 3. *C. de uſur. pup. nov.* 72. *c.* 7. Groenweg. *in l.* 12. §. *ult. de adm. & per tut.* Neoſtad. *ſupr. cur. deciſ.* 51. *circà fin.* waer in ook gehouden ſijn de erfgenamen vanden momber, *l.* 4. §. 2. *ff. de fidejuſſ. & nomin.* als ook de mede-mombers die haer mede-momber niet en hebben daer over aengebracht, *l.* 7. §. 24. *de adm. & peric. tut. l.* 2. *C. de uſur. pupill.* als ook den momber, ſo hy iet ſchuldigh is geweeſt aen den vader van het weeſ-kind gehouden is die ſchuld van hem ſelf te eyſchen en in rekeningh te brengen, of anders daer van mede intereſſe te geven, *d. l.* 7. §. 5. *l.* 9. §. 4. *de admin. tut. l.* 38. *de neg. geſt.* en ſoo hy het weeſ-kinder geldt ſelf gebruykt heeft, moet hy niet alleen renthen betalen en in rekeningh brengen van het capitael, *d. l.* 7. §. 4. *l.* 1. *C. de uſur. pup.* Maer ook renthen vande genoten renthen, *d. l.* 7. §. 12. *l.* 58. §. *ult. ff. de admin. & peric. tut. & per l.* 10. §. 3. *ff. mandat.*

24. So is ook een momber gehouden het goed dat ſonder ſchade en bederf niet kan worden bewaert publijkelijk te doen verkopen, *d l.* 7. §. 1. Pinell. *ad l.* 2. *C de reſcind. vend. par.* 2. *cap.* 2. *n.* 16. Damhoud. *de ſubhaſt. cap.* 2. Sand. *de prohib. alien. rer. par.* 1. *cap.* 1. §. 5. *n.* 72. en de penningen vandien in rekening brengen of anders moet hy den intereſt en ſchade 't weeſkind goed doen *l.* 32. §. 2. 3. *ff. de adm. & peric. tut. l.* 7. *in pr. eod.*

25. Ende 't gene by den momber gekocht en betaelt is om 't geld van 't weeſ-kind op ſijn eygen naem, daer in heeft

't weeſ-kind niet alleen hypotheeq met privilegie van preferentie, maer mach 't ſelve goed ook als voor hem gekocht vindiceren, *l. 7. idemque est ff. qui pot. in pign. l. 3. C. arb. tut. l. 2. ff. quando ex fact. tut. l. 2. & 3. C. eod.* Berlich. 1. *pr. concl.* 65. *nu.* 145. *& ſeqq.* Carpz. 1. *const.* 28. *def.* 109.

26. Item ſo een momber verſuymt des weeſ-kinders ſchulden in te manen, ende dat middelertijd de debiteuren inſolvent worden, is hy gehouden de ſchade goed te doen, te weten, ſo het verſuym merkelijk is, en meer als hy wel in ſijn eygen ſaken gewoon is te doen, Montan. *de tut. cap.* 39. *n.* 56. Munnoz Eſcob. *de ratiocin. cap.* 19. *nu.* 23. *in fin.* Barboſ. *in l.* 2. *C. arb. tut. nu.* 4. *& in d. l.* 7. *nu.* 23. *eod.* Carpz. *par.* 2. *const.* 11. *def.* 24. 25. ende ſo voorts al-waer en in wat ſaken den momber ſijn officie niet waer neemt na behoren, is gehouden *ad intereſſe, de quibus ff. & C. d. tit.*

27. Aengaende als meer mombers geſtelt ſijn om te weten waer voor ende waer in dat ieder van hem-luyden gehouden is, moetmen voor eerſt in-ſien, dat ſo wanneer de bedieninge ofte adminiſtratie van 't momberſchap by den teſtateur ofte magiſtraet is verdeylt in delen of plecken en landſchappen, ſo is een ieder van hem-luyden alleenlijk gehouden te verantwoorden en in rekeningh te brengen 't gene ſijn gedeelte belanght, *l.* 2. *§.* 1. *C. de divid. tut. l. ſi duo* 51. *ff. de adm. tut. l.* 2. *C. de peric. tut. & cur.* niet-te-min ſo de gene die ſijn gedeelte wel bedient, ſiende of wetende dat ſijn mede-momber qualijk adminiſtreerde, of niet ſolvent was, is hy gehouden 't ſelve bekent te maken, of ſo hy dat niet en dede, ofte te laet al willens quame ofte anderſins ter quader trouwen met hem gecolludeert of gediſſimuleert hadde, ſo is hy voor ſijn mede-momber mede gehouden te verantwoorden, *d. l.* 2. *niſi per dolum C. de divid. tut. l.* 9. *§.* 8. *in fin. l.* 19. *l.* 39. *§.* 16. *in fin. l.* 46. *§.* 6. *l.* 53. *l.* 55. *§. ult. de adm. & peric. tut. l.* 2. *de magiſt. conven. l.* 3. *de ſuſpect. tut. l. pen. C. eod. l.* 29. *de excuſ.* ja dat meer

ſo den momber van het een deel den anderen heeft konnen inſtrueren ende het vordel van 't weeſ-kind in des anders deel promoveren, en 't ſelve nagelaten heeft te doen, ſo is hy daer over ook ſchuldich, al iſt dat het tot ſijn gedeelte niet behoorde, *l.* 39. §. 3. *&* 7. *l.* 47. §. 2. *ff. de admin. & peric. tut.*

28. Maer ſo de mombers ſelf de adminiſtratie van des weeſ-kinders goederen hebben verdeylt, ſo blijft een ieder van hem-luyden in 't geheel verobligeert ende verbonden d'ſelve te verantwoorden als onverdeylt, *l. ult. C. de diviſ. tut.* Montan. *de tutel. cap.* 39. *nu.* 109. 167. 175. ſo nochtans datſe mogen genieten het beneficie diviſionis ſo ſy alle ſuffiſant ſijn om te betalen ende het beneficie ordinis, ſulx dat die geadminiſtreert heeft eerſt moet worden geexcutieert, Montan. *d. cap.* 39. *nu.* 93. *&* Math. *trac. de tut. diſp. th.* 13. *per l. in omnibus* 13. §. 1. *de div. & tempor. praſcript.* ſo daer geen verdeylinge is gedaen, alſdan mach het weeſ-kind aenſpreken wie het hem beſt dunkt, ende die is gehouden voor alle in 't geheel te verantwoorden ſulx nochtans, dat hy gehouden is aende genen die hy gekoren heeft ſijn actie te cederen tegen d'andere mede-mombers *l.* 2. *pr. C. de divid tut. l.* 6. *C. arbit. tut. l.* 33. §. 2. *de adm. & per. tut. l.* 1. §. 13. *&* 18. *ff. de tut. & rat. diſtrah.* maer als ſy alle bedriegelijk hebben gehandelt ofte niet en hebben willen adminiſtreren, en is den eyſcher niet gehouden ſijn actie tegen de mede-mombers te cederen *l.* 38. §. *ult. ff. de admin. tut.* Math. *d. diſp.* 4. *th.* 14. So wanneer ſy alle hebben geadminiſtreert ende alle ſuffiſant ſijn, mogen ſy alle te gelijk geroepen worden dat elx voor ſijn deel werde gecondemneert te verantwoorden, *l.* 1. *l.* 2. *C. ſi plures una ſent. condemn. l.* 5. *arbitr. tut. l. ult. in fin. rem. pup. ſal. for.*

29. Ende als een vande mombers niet ſolvent of ſuffiſant genoch werd bevonden te voldoen 't gene het weeſ-kind toekomt, mach hy de reſte aende mede-momber vegalen, al waer den anderen na de litiſconteſtatie inſolvent geworden, *d. l.* 38.

d. l. 38. *pr. ff. de adm. & per tut. l.* 55. *§. ult. eod. l.* 2. *§.* 3. *eod.* ten ware nochtans dat den mede-momber ſchielijk en onverwacht inſolvent ware geworden, *tex. l.* 14. *ff. d. tit.* ofte dat den mede-momber als den tijd van momberſchap geexſpireert was, inſolvent geworden is, *l.* 1. *C. de divid. tut. l.* 39. *§.* 10. *l.* 53. *ff. de adm. & peric. tut. l. ult. in fin. C. in quib. cauſ. tut. hab.* ofte dat den mede-momber iet hadde geadminiſtreert tot de momberſchap ſpecterende na dat de momberſchap was geexſpireert, *l.* 31. *ff. de admin. tut.* ofte dat de mombers malkanderen ſucceſſivelijk gevolght ſijnde, den eerſten al inſolvent was aleer den anderen tot d'adminiſtratie gekomen is, *arg. l.* 1. *C. de admin. tut. l.* 39. *§.* 15. *l.* 53. *ff. de adm. & per tut. l.* 1. *C. ſi tut. reipub.* eyndelijk mede als den gene wiens momberſchap geadminiſtreert ende bedient is, ſelf den anderen momber heeft ontſlagen en gevrijdt, of door laps van tijd hem heeft vry laten worden, want alſdan mach hy d'ander daer voor niet aenſpreken, *l.* 45. *ff. de adm. & per tut. & ibi* Gothofr.

30. Vorders mach den momber ook daer tegen in rekeningh brengen 't gene hem van 't weeſ-kind komt, ende dat hy daer voor betaelt en uyt gegeven heeft ter cauſe van zijn adminiſtratie, *l.* 3. *§.* 1. *l.* 4. *ff. de contr. tut. act. l. ult. C. eod. l.* 32. *§.* 6. *l.* 33. *§. ult. l.* 47. *§. ult. de adm. & peric. tut.* ſo het noodſakelijk ende uyt behoorlijke oorſaek en ter goeder trouwen verſchoten is, *d. l.* 3. *C. de adm. tut. l.* 3. *§.* 8. *ff. de contr. tut. act.* ende niet boven de maet, *l.* 2. *§.* 1. *ff. ubi pup. educ. deb.* ende in ſulker voegen bekoſtight heeft dat het vorderlijk hadde konnen weſen, al iſt dat het anders uyt gevallen is, *d. l.* 3. *de contr. tut. act. in pr. &* §. 7. ook al waert dat hy meer daer aen te koſte hadde geleyt als de middelen van 't kind waren, als maer het ſelve daer aengelegen was dat d'adminiſtratie alſo gedaen worde, *d. l.* 3. *pr.* ook dat hy ſijn goed voor 't weeſ-kind heeft verobligeert, *l.* 5. *§.* 1. *ff. de O. & A.* §. 2. *Inſt. de obl. quæ quaſi ex contr.* als mede de koſten van proces en reys-gelden, *l.* 1.

§. 9.

§. 9. *de tut. & rat. distr.* al ist dat hy was komen te succumberen, als hy maer ter goeder trouwen geprocedeert heeft, *arg. l. 3. §. 7. ff. de contr. tut. act. l. 33. §. ult. ff. de adm. & per. tut. l. 3. C. eod. & l. 3. in fin. pr. ff. de contr. tut. act.* ook mach hy in rekeningh brengen vereeringen inden processe gedaen, als maer het proces oprecht en niet onnodigh was, *l. 9. §. 6. ff. de adm. & peric. tut.* als mede 't gene hy al vorens het momberschap aengenomen was by hem was verschoten, ende ook na dat de momberschap geeyndight was, *l. 3. §. 8. ff. de contr. tut. act.* Item 't gene den vader van 't wees-kind hem schuldigh is geweest, ende hy niet geeyscht heeft om dat hy momber was, welk hem moet worden goed gedaen of ten minsten daer van obligatie gegeven, *l. 1. §. 5. 6. d. tit. de contr. tut. act. l. 2. C. de in lit. dand. tut. l. 3. ff. de tut. & rat. distr.* ja so de obligatie sulx was datse daer deur gepræscribeert of verjaert ware, magh niet te-min in rekening gebracht worden, *l. 1. §. 7. d. tit. de contr. tut. act.*

31. Ende moet den momber niet alleen sijn verschot worden goed gedaen, maer ook de renten, volgens 't gebruyk vande plaetse, van de sommen die hy heeft moeten op-nemen om 't wees-kinds recht voor te staen ende te bewaren, midtsgaders om eenige lasten af te doen, ook alst den momber simpelijk verschoten heeft ende ontbeert tot groot voordeel vant 't wees-kind, *l. 3. §. 1. d. tit.* ook na dat de momberschap geeyndight is, ter tijd toe dat hem de verschoten penningen sullen sijn gerestitueert, *d. l. 3. §. 4.* Doch so den momber het wees-kindt wederom schuldigh is geweest, so sullen de renten met de respective hooft-sommen met malkanderen werden gecompenseert, *d. l. 3. §. 2.* ook mach hy geen renten in reeckeningh brengen als daer geldt in den boedel was, daer mede hy hem konde betalen, *d l. 3. §. 5. & 6. ubi vide.* Item mach den momber niet in reeckeningh brengen aen het wees-kind, dat hy verschoten ofte betaelt heeft aen het wees-kindt, voor sijn twede momber die ge-

condemneert was, *l. 1. C. de contr. jud tut.* als mede niet dat hy indebite of t'onrecht betaelt heeft, *l. 13. §. ult. l. 32. §. 6. de admin. & peric. tutor.* Item niet dat hy boven de macht ende middelen van het kindt aen het selve te kost geleyt heeft, ten ware het wees-kind daer aen gelegen ware, gelijk om hem inde studien op te treken, of andere konsten ende wetenschappen te laten leren, daer door hy notoirlijk groot profijt sal bekomen, *d. l. 3. p. de cont. tut. act.* en diergelijke.

32. In dese materie valt ook wel onder andere incidenten: dat degene die rekening eyscht, ende decisie vandien te wachten, swaer valt, *versoekt dat men by provisie, hangende desen processe, hem sal laten volgen sekere jaerlijxe somme van penningen, omme daer mede 't proces te mogen sustineren, ende hem selven matelik onderhouden.*

33. Welk versoek den Requirant geaccordeert word, so verre uyt de rekeningh blijkt, veel questien tusschen partijen *liquid* te sijn, ende dat den Requirant apparentelijk by slot van rekeningh merkelijk toekomen sal, anders end' by gebreke van dien word hem dit versoek ontseyt.

34. Omme waer toe beter te geraken, moetmen versoeken Commissaris, om de voorsz schrifturen van rekeningh, debath, solutien, &c. ende de verificatien die partijen daer by willen voegen te visiteren: partijen sommierlijk te horen ende te accorderen, ist doenlijk anders den Hove rapport doen, om op 't voorsz versoek gedisponeert te worden na behoren.

35. Dit versoek om by provisie te hebben van onderhoud ende middelen om het proces te vervolgen, ten eynde niemand van sijn recht door armoede worde versteken, is in reden gefundeert, want volgens dit oude knuppel-vers *Causæ perduntur quæ paupertate reguntur*: ende komt dikwils te pas *in causa divortii*, als een man en vrou tegen malkanderen procederen tot scheydinge, Merul. *prac, lib. 4. tit. 37. cap. 2. nu. 16. in fin.*

in fin. Item als een weduwe eyſcht haer lijftochte ende ſcheydinge, een vader, moeder ofte kind hare erffeniſſe ende ſucceſſie, item executeurs van een teſtament, mogen deſgelijx verſoeken proviſie tot proſecutie van het recht ende proces, doch niet als ſy ſelf hebben om af te leven ende te proſequeren, ende worden deſe proviſien gemeenlijk getaxeert op het vierde part van 't gene in queſtie is of meer of min tot arbitrage vanden Rechter na gelegenheyd vande ſake ende qualiteyt vande perſonen, Phil. Wieland. *pract. civil. temp.* 4. *cap.* 4. *num.* 1. 2. 3. 6. 7. 8. 9. ende is ook by den Hove van Utrecht ſulke proviſie verleent aen Digna Jans procederende op de erffeniſſe van haer Soon Mr. Jan van Gronſveld, in ſijn leven Advocaet voor den ſelven Hove &c.

VAN
BOEDEL-RECHT, SCHIFTINGE ENDE SCHEYDINGE.

CAPUT XI.

ART. I.

SO wanneer een Man of Wijf een van beyden overleden is, ſo blijft de langſt-levende Boedel-halder, of Halſtere, die gehouden is den Boedel te bewaren, de ſchulden reſpectivelijk in te manen ende te vorderen, ende te betalen, of met recht te verantwoorden. 1 Boedel-recht.

2. Welke Boedel-halderije ſo lange duert tot de langhſtlevende van des overledens erfgenamen geſcheyden is.

3. Ende 't gene den Boedel-halder ofte Halſtere ongeſcheyden en onverdeylt blijvende ſitten, middelertijd overwint ende verkrijght met den gemenen Boedel vermeerdert den Boedel, ende word tuſſchen de kinderen ende de verkrij-

ger gemeen, maer niet 't gene de boedel-halder ofte kinderen middelertijd by versterf of makinge aenkomt, *Costumen van Vtrecht rub. 23. art. 4. & per l. 9. & ibi* Gothofr. *ff. fam. ercis.*

4. Ende mach dese scheydinge altijd versocht worden, sonder dat daer tegen enige præscriptie van derdendeel van honderd jaren plaets heeft, om gehouden te sijn in gemeenschap te blijven, Christ. *ad ll. Mechl tit. 16. art. 44. n. 5.* Fachin. *lib. 6. cont. cap. 36.* Hect. Felic. *de Societ. cap. 39. nu. 8. l. 14. §. 2. ff. fam. ercis. & l. 14. ff. pro soc.* so ook dat den testateur de scheydinge niet en mach verbieden als voor een tijd, ofte ook wel gedurende haer leven, Gail. 2 *obs. 139. nu. 17.* Christin. *dec. 179. nu. 7. vol. 2.* Grot. *Inleyd. lib. 3. par. 28. num. 11. 12.* Schneid. *Inst. de Act. §. quædam actiones vers. comm. divid. num. 21. &c.*

5. Waeromme d'erfgenamen, om aende goederen op hem bestorven te mogen geraken, de langst levende inder voorsz qualité in rechten moeten roepen ende ten dage dienende: *Concluderen dat hy gecondemneert sal vvorden hem Impetrant als erfgenaem vande overleden te leveren, behoorlyke ende pertinente Staet en Inventaris van alle de goederen vande sterf-huyse, sulx die gevveest sijn ten tijde van sijn overlijden; geen daer van uytgesondert, de selve ist nood by ede te sterken, ende voorts met hem te procederen tot Schiftinge ende Scheydinge vande selve, ende dien volgende d'Impetrant te laten volgen sijn portie, met alle op-geheven vruchten ende verschenen renten, ende die noch op geheft ende verschenen sullen mogen vvorden, ten vollen furnissemente toe, met alsulke schaden ende interesse als hy door t'ontberen vandien gehadt ende geleden heeft, ende noch sal mogen lijden tot de volle af-stand toe: ende in cas van contradictie,* cum expensis, *oft anders &c. op all's &c.*

Boedel-cedulle.

6. Men mach ook wel na hangende 'tproces ten principael van scheydinge, versoeken dat de boedel-halder worde geordonneert by provisie te leveren boedel-cedulle of Inventaris.

7. Want

7. Want ſonder ſtaet en inventaris vanden boedel alvorens gemaekt ende geexamineert te ſijn, kanmen niet bundigh ſcheyden, of partijen konnen naerder ſcheydinge altijd verſoeken, Montan. *de tutel. cap.* 38. *nu.* 141. *poſt* Caſtr. *&* Jaſon. *ibi alleg.* ende mach ook den teſtateur na ſommige de opinie 't ſelve niet verbieden te maeken aen ſijn erfgenamen, emmers niet in præjudicie vande crediteuren, Sichard. *in l. ult. C. de jur. de lib.* §. *fin. autem nu.* 14. *& ſeqq.* Coren. *conſ.* 23.

8. Ende by aldien daer geen boedel-halder is noch poſſeſſeur vande goederen by den overleden na gelaten, moet de gene die een mede erfgenaem is ende den meeſten intereſt heeft, d'andere erfgenamen roepen ende *Concluderen ten fine de Gedaeghdens ſullen vvorden gecondemneert, met den eyſcher als een mede erfgenaem van N. Staet ende Inventaris te maken van alle alſodanige goederen, landen, renten, ſchulden, actien, crediten, roerende ende onroerende geen uytgeſondert, ſo die by den overleden nagelaten ſijn: ende die iſt nood by ede te beveſtigen: ende voorts met hem Impetrant &c.* als boven.

9. Ende is een boedel-halder als voorſz gehouden ende ſchuldigh boedel-cedulle te leveren, ſulx den boedel geweeſt is ten tijde van 't overlijden vanden genen die d'erffeniſſe na laet, ende om ſulx te doen dagh nemen, ende die preſenteren by ede te ſterken.

10. Ten ware nochtans dat d'erfgenamen geſuperſedeert hadden om die gerechtelijk te eyſchen, langer als een jaer na date van 't overlijden van den genen *de cujus ſucceſſione agitur:* In welken gevalle den boedel-halder mach ſeggen, ende ſuſtineren, dat hy ſal mogen beſtaen, midts leverende boedel-cedulle, Staet ende Inventaris vande goederen ſo die geweeſt ſijn, ten tijde vanden eyſch, *volgens d'Ordonnantie der Stadt Vtrecht: Rub.* 23. *art.* 8.

11. Dan deſe ordonnantie is te verſtaen, behoudens abſenten, onmundige, ende ſtomme haer recht, (*art.* 9. *ibid.*) ende

so verre d'erfgenamen kennisse gehad hebben vande successie op hem gevallen, so datmen hem-luyden soude mogen imputeren, waeromme sy niet binnen jaers haer hebben laten inleyden : *Nam ignorantibus, absentibus, & impeditis non currit tempus, l. quamdiu. C. qui admitti ad bon. poss. Cald. Pereir. de renovat. Emphit qu. 7. nu. 13. & seqq. l. 1. §. fin. C. de annal. except. cap. fin. de elect.* Surd. *dec.* 151. *nu.* 4.

12. Ende dat iemand is geweest ignorant, ofte geen kennisse vande sake gehad te hebben, word gepresumeert, *l. verius ff. de probat. cap. præsumitur* 47. *de reg. jur. in* 6. Surd. *dec.* 221. *in pr. & num.* 14. Menoch. *de præs. lib.* 6. *qu.* 23. *num.* 51. Mascard. *concl.* 879. *de probat.* gelijk ook wettigh belet excuseert als het niet en is gemaekt ende gesocht, Gutur. *pr. lib.* 3. *qu.* 34. *nu.* 21. *& seqq.* Tyraq. *de retract. lign.* §. 35. *glos.* 4. *nu.* 29. niet te-min so den boedel-halder middelertijd den boedel hadde ter quader trouwen vermindert ofte door versuym verargert soude hy daer in gehouden wesen den erfgenamen vergoedinge te doen, *l.* 16. §. 4. 5. *& fin. l.* 17. *l.* 25. §. 16. *ff. fam. ercis. l.* 3. *l.* 19. *C. eod.*

13. Ende word na in rechten by den boedel-halder, inventaris overgelevert, met presentatie in 't eynde van dien ende protestatie; *dat hy die by Eede presenteert te sterken, als sijnde na sijn beste kennisse gemaekt, sonder vvillens en vvetens iet versvvegen, of te veel gestelt te hebben, ende so daeromme namaels bevonden mochte vvorden eenige goederen geomitteert, ofte anders alst behoort gestelt te sijn, dat hy de selve sal mogen corrigeren, vermeerderen en verminderen na behoren: daer van vvel expresselyk protesterende &c.*

14. Want by aldien den boedel-halder die den Inventaris overlevert de clausule ende protestatie niet en stelde, ende iet buyten den Inventaris bevonden worde na dat die met ede bevestight is, 't selve nemen de erfgenamen alleen na haer, *volgens het* 10. *articule vande costumen van Vtrecht rubri* 23.

hoe-

hoe-wel na rechten die iet willens en wetens verswijght ende uyt den boedel-cedulle laet, het dubbeld van 't selve moet vergoeden, *l. ult.* §. *licentia* 10. *C. de jur. de lib. ibique* Gothof. *v. &* Christin. *ad cons.* Mech. *tit.* 16. *art.* 41. *num.* 3. Sande *lib.* 4. *tit.* 12. *def.* 5. *& ult.* ende of en wanneer hy het wetende en willens versuymt heeft te stellen *v.* Honded. *cons.* 35. *& cons.* 53. *nu.* 2. doch dit en heeft geen plaets als den boedel-halder enige schulden die den boedel schuldigh is nagelaten heeft te stellen, want uyt schulden en worden niet verstaen boedel-goederen te wesen, maer de selve worden gerekent onder de goederen vande crediteuren, Sand. *d. tit.* 12. *def.* 4. Christin. *d. tit.* 16. *art.* 50. *nu.* 16. Grass. § *Inventarium. qu.* 11. *nu.* 2.

15. Ende sijn voort gehouden inden Inventaris te stellen om gescheyden en gedeylt te worden alle de goed'ren des gemenen boedels, *l.* 9. *C. comm. utr. jud.* so wel onroerende als roerende *l.* 8. §. 1. 2. *l.* 10. *l.* 51. *pr. ff. fam. ercis.* ook 't gene iemand by den overleden op conditie gemaekt of gelegateert is, *l.* 12. §. *ult. d. tit.* ook de schad die in gemeen goed gevonden is, *l.* 22. *d. tit.* Item 't gene den overleden was getransporteert en by de erfgenamen voort geprescribeert is, of dat vanden overleden gekocht ende by de erfgenamen getransporteert ende geprescribeert was, *l.* 9. *d. tit.* Item het huwelijx-goed dat den vader ten huwelijk heeft gegeven, so hy niet heeft verboden in te brengen, ende die het ontfangen hebben mede erven ende deylen willen, Novel. 18. *cap.* 6. *l.* 20. *ff. fam. ercis. l.* 13. *& ibi* Groenw. *C. de collat. polit. ordon. art.* 29. ook goederen die gestolen sijn, *l.* 47. §. 1. *ff. fam. ercis.* duyven en bijen, so langh d'selve vast wederkeren, *l.* 8. §. 1. *d. tit.* 't goed daer over questie en proces is, *l. ult.* §. *in fin. C. de litig.* Nov. 112. *c.* 1. *pr. vers. & hoc adjiciend. l.* 13. *ff. d. tit.* als mede dat den vader in pandschap had gegeven: *arg. l.* 28. *ff. d. tit. & l.* 9. *C. de pignor.* alle vruchten ende accessien, so wel 't gene voor als na de litiscontestatie is aengekomen, *l.* 11. 12. *pr. l.* 51. *pr. l.* 56. *ff. d. tit. l.* 9. *l.* 17. *C. eod. fam. ercis.*

16. Hier

16. Hier moet ook al 't gene daer den boedel enigh recht toe heeft, ook onder luyden goed gestelt worden, dat den overleden ter goeder trouwen gepossideert heeft, *l.* 10. *ff fam. ercis.* ende dat in vyanden landen is, *l.* 22. §. *ult. l.* 23. *d. tit.* goed dat in lijftocht beseten word *l.* 14 §. *ult. l.* 15. 16. *pr. d. tit.* ook 't gebruyk van eenigh recht van servitut, of wegh of vaert, *l.* 19. §. *ult. ff. comm. divid. l.* 25. §. 10. 11. *d. tit.* ook schulden die te betalen staen, *l.* 2. §. *ult. l.* 3. *d. tit.* 't gene den vader aen sijn soon tot de studien heeft bekostight met intentie om te crediteren en te repeteren, *l.* 50 *ff. d. tit.* 't gene de soon iemand geleent of gecrediteert heeft om aen sijn vader gerestitueert te worden, *l.* 53. *ff. d. tit.* 't goed dat den overleden tot pand was gegeven, *l.* 29. *d. tit.* de schulden vanden soon als de vader heeft geconsenteert inde handelingen vanden selven, *l.* 20. §. 6. 7. *ff. de tit. l.* 13. *C. eod.* ook alle de instrumenten des boedels, om te bewaren by den genen die den grootsten erfgenamen is, of *apud acta* gesequestreert te worden, *l.* 4. §. *ult. d. tit. v. & l. ult. ff. de fid. instr. l.* 56. *ff fam. ercis. l.* 5. *C. eod.* Groenw. *d. l.* 4. §. *ult. &* Grot. *introd. lib.* 3. *par.* 7. ook eyndelijk schadelijke dingen, als verboden boeken, quade medicamenten, om die by den Rechter te doen verderven, *l.* 4 §. *ff. d. tit.* ook 't gene met quade reden en quaed recht bekomen is, niet om gedeylt te worden *l.* 4. §. 2. *ff. d. tit.* maer om gescheyden te worden uyt het erf goed ende gerestitueert aen de gene die het toekomt, Pac. *Method. Cod. h. tit.* §. 20. *& seqq.*

17. Maer hier in komt niet de actie en questie over de dood vanden overleden sijn huysvrou ofte kinderen, *l.* 18. §. 1. *ff. fam. ercis.* 't gene den possesseur contendeert hem eygen te sijn, *l.* 45. *pr. d. tit.* en dat iemand vande erfgenamen by speciale tijtel besit, dat inder daed geen erf-goed is, *l.* 15. §. 7. 8. *d. tit. l.* 22. *C. eod.* en dat niet meer erf-goed is, of gemeen als dat gelegateert is, *l.* 9. *C. d. tit. l.* 12. §. *ult. l.* 13. *l.* 14. *pr. ff. d. tit.*

dat

dat de vader aen ſijn kind liberalijk geſchonken heeft, *tit.l.* 50. *ff.d.tit.l.* 18. *C. eod. l.* 2. *C. de inoff. don.* 't geen een ſoon van ſijn vader verdeelt levende ende hem niet ſchuldigh ſijnde, aan iemand gecrediteert heeft, om ſijn vader te betalen, *l.* 53. *ff.d. tit.* dat den overleden in pandſchap gegeven hadde en een van de erfgenamen vanden crediteur verkregen heeft, *l.* 17. *ff. com. divid.* als mede andere goederen iemand vande kinderen eygen toekomende, *l.* 2. *C. de bon. Mat. l.* 6. *C. de bon. quæ lib.* en 't gene haar is geprelegateert *l.* 12. *C. de collat.* ende diergelijke.

18. Het gebeurt ook wel dat ſommige vande erfgenamen den boedel hebben geſpolieert, oft na hem uyt den ſelven genomen eenigh goed, in welken gevalle verſoek moet worden gedaan, en geconcludeert dat de Gedaagdens ſullen worden gecondemneert inden ſterf-huyſe of onder Commiſſaris te brengen alle alſulke goed'ren, van ringen, klederen, reken-boeken, ende andere munimenten en goederen als den overleden in ſijn leven waren competerende ende by hem Gedaagdens, ende elx een van hem ende by andere deur haar beveel, weten ende conſent uyt den ſterf-huyſe gehaalt ende gedragen ſijn, ende dat ſy Gedaaghdens haar voort by ede ſullen purgeren geen vande goederen by hemluyden, noch door andere met haar conſent, bevel ofte weten uyt den boedel gehaalt, vermindert, verargert ofte vermangelt te ſijn, maar dat die gelaten ſijn ſo goed ende quaad als ſy die uyt den ſterf-huyſe gedragen of doen dragen hadden, cum expenſis, of anders, van welcke actie van ſpolie hier na breder gehandelt ſal worden.

19. Welke boedel-cedulle voort geklaert ſijnde, alſdan by partije word over genomen, en dagh geeyſcht omme die te debateren oft daar in te conſenteren, ende ſo hy enige middelen vind van *Debat* moet die by geſchrifte overleveren ende in 't eynde *Concluderen dat den boedel-halder ſal vvorden gecondemneert de boedel-cedulle te corrigeren, ende te reformeren, volgen-* *Debath.*

de 't selve debat, ofte anders so uyt de deductie vande sake bevonden sal vvorden recht te sijn.

Solutie. 20. Daer jegens d'ander partije weder schrijft, by *Solutie* ende *Concludeert, dat de pointen van debat sullen vvorden verklaert frivol, ondeughdelijk ende impertinent, ende den Inventaris deughdelijk, ende dien volgende dat den Debatant gecondemneert sal vvorden volgens de selve met hem te procederen tot schiftinge ende scheydinge:* cum expensis, *ofte anders*, onder presentatie ende correctie als den Rendant bevinden sal hem best te wesen.

21. Waer jegen den Debatant weder schrijft by *contra solutie:* ende vorder den Rendant (ist nood) by *super contra solutien*, ende den Debatant by *contra super solutien*: ende nemen daer na dispositijf ende instrueren 't proces ten definitive toe als vorens: *cap.* 10. *art.* 22. *geseyt is.*

Super solutie. 22. Vorders so hem iemand in sekeren boedel dede inleyden, ende daer tegens oppositie viel, ende die ingeleyde suspicie had, dat des boedels goederen soude mogen worden middelertijd gedistraheert, gedissipeert, ofte andersins verargert, magh volgens de voorsz *Costumen van Vtrecht rub.* 23. *art.* 15. niet alleen versoeken, dat het selve goed wettelijk werde geinventariseert, maer ook geestimeert ofte gewaerdeert, ende dat den possesseur van dien daer voor sal cautie stellen.

23. Het Inventaris gemaekt sijnde alvorens tot scheydinge ofte deylinge te procederen, moet eerst werden geconsidereert het recht van erffenisse ofte successie dat ieder heeft, ende so den overleden heeft gemaekt testament ende daer inne sijn goed gemaekt ende gedeylt onder de erfgenamen, so moet het selve testament wel ende wettelijk gemaekt ende gedisponeert sijnde gevolght worden, want daer een testament kracht heeft ende van waerde is, en heeft erffenisse onder wettige successie geen plaets, *l.* 89. *de R. I.* ende de naeste vrunden by versterf konnen d'erffenisse niet eer aenvaerden,

voor ende aleer niemand by testamente anders is gestelt, of volgens het testament hem wil erfgenaem dragen, *l. quamdiu ff. de acq. hæred.*

24. Ende gaet in des overledens goederen de successie van dien inde landen van Utrecht aldus, te weten dat man ofte vrou stervende ende echte-kinderen na latende, worden alle de allodiale goederen so roerende als onroerende tusschen de kinderen en de langst-levende gedeylt elx even veel, als de gemeenschap van goederen by huwelijx voorwaerden niet en is uytgesloten, doch ook met sulken verstande dat kinds kinderen, ende alle vordere descendenten by representatie komen mede erven in haer ouders plaetsen.

25. Doch een man overlevende sijn vrou neemt voor uyt tegen sijne kinderen dat voordeel, te weten, drie paerden met haer toebehoren, elx 33. maenden oud, daer hy dagelijx mede plagh te rijden, ofte so hy geen drie paerden heeft, so veel min als daer sijn, item sijn harnas, wapenen ende klederen tot sijn lijf behorende, ook sijn leger-bedde ofte beste bedde, sijn oor-kussen, een deken, ende een paer slaep-lakens, een tafel-laken, een dwael ende sijn mael ofte koffer, item een voeten-nap, indien hy een heeft, anders een silvere schael ofte beker, de beste op een na so drie ofte meer sijn, so twee de beste, so een de selve, noch een silvere lepel, een ketel diemen dagelijx besighde, een koperen pot, twee vlessen ende een bijl.

26. Ende als de vrou haer man overleeft, neemt sy voor uyt tegen de kinderen ende erven, hare beste klederen, haer beste falie ofte heuyke, ende hare dagelijxe klederen, haer beste bed als het ten hooch-tijde staet, haer tafel, haer schragen, 't beste tafel-laken, haer beste dwael ende kandelaer op de tafel, haer voet-nap, of so daer geen is, een silvere schael ofte beker als voren, een silveren lepel, een koperen pot, een ketel, haer mortier-steen, haer water-vat, tange, hael, treeft,

pan, rooster en krauwel, haar sout-vat, haar beste kist ofte koffer, haar koffer met doeken, die tot haar hoofd behoren, ende dit alles so het daar is, want als daar enigh vordelijk goet niet bevonden word, en salmen het niet kopen, ende daar na de kinderen onder malkanderen deylende haar vaders goed, neemt den oudsten soon vordel tegen sijn susters ende broeders gelijk hier vorens vanden vader geseyt is, maar de moeder trekt haar voordeel eerst.

27. Vorder so een of meer kinderen sterven voor haar vader ende moeder ofte voor een van beyden, die erven op haar ouders, ofte langh-levende van dien, ende sterven de kinder na haar ouders sonder wettige geboorte na te laten, so erven sy op hare broeders ende susters, so wel van halven als van heelen bedde, sonder aansien van waar de goederen gekomen sijn, ende ook by representatie aan hare broeders ende susters kinderen, so wel van halven als heelen bedde, doch vorder heeft dese representatie geen plaats als tot suster ende broeders kinderen.

28. Ende susters en broeders mede ontbrekende, erft het goed op het naaste bloed van vaders of moeders sijde, ende die leven na sijn deylen even veel hooft voor hooft ende niet in stirpes, so wel die van een sijde alleen den overleden bestaan, als van beyde sijden, behoudens een ieder sijn heerlijke en vorderlijk goed, ende 't gene hy met segel en brieven die in rechten bestaan, bewijsen kan hem toe te komen, by huwelijx voorwaarden of verband &c.

29. Ende simpele bastarden overleden sijnde sonder wettige geboorte, erven haar goed op de naaste magen van haar moeders sijde alleen in alle manieren of sy echte kinderen geweest waren, ende insgelijx erven sy ook van haar moeder.

30. Successie tusschen man en vrou daar van *ff. & C. unde vir & ux:* is by ons in geen gebruyk noch in Holland, noch andere landen, Grot. *lib.2. p.30. §. vvant hoewel* Sand. *ad cons. Feudal.*

Feudal. Gelr. trac. 1. *tit.* 3. *cap.* 1. §. *in fin. v.* Math. *trac. de success. disp.* 15. *thes.* 8. *& in Auctar. th.* 66. maar als daar niemand bevonden word den overleden in bloede bestaande, so neemt den officier d'erffenisse na hem van 'sHeeren vvegen makende vande selve goede specificatie en administratie, en tot den tijt van vier jaren toe d'selve bewarende, waar na die komt tot profijt vanden Heere, doch so noch niemand vanden bloede quam binnen den tijd van derdedeel van honderd jaren, sullen hem die goederen gerestitueert worden, *Costumen van Vtrecht d. rub.* 17. *art.* 20.

31. In Holland is twederley recht van successie, te weten *Aasdoms recht* ende *Schependoms recht* van ouds genaamt, ende nu meest *Noord-Hollands* ende *Zuyd-Hollands recht* genoemt word, waar van het *Noord Hollands recht volgens het placcaet van den* 18. *December* 1599. enighsins het oude *Aasdoms recht* behoud, ende het *Zuyd-Hollands recht*, *volgens de Politijcque ordonnantie van den* 1. *April* 1580. meest het *oude Schependoms recht*, ende de Steden ende Plaatsen die haar houden by het Placcaat van den 18. December 1599. sijn Alcmaar, Hoorn, Enchuysen, Edam, Munnickendam, Medenblick, Purmerend, Naerden, Muyden, Amsterdam, Haarlem, Leyden, Woerden, midsgaders het Dijkgraaf-schap van Rhijn-land, ende 't Land van Woerden, ende beoosten en benoorden Rhijn-land, ende 't Land van Woerden, uytgesondert *Waddinxveen*, *Reevvijk*, *Boscop*, *Sluypvvijk*, *Bloemendaal* ende *Middelburgh*, in welke ende andere hier vorens niet genoemde plaatsen van Holland het Zuyd-Hollands recht gebruykt word, sulx dat het Zuyd-Hollands recht niet gevolght word door geheel Zuyd-Holland, so het gemeenlijk in 't generaal genomen word.

32. Ende dewijle ten aansien van roerende goed'ren in successie en deylinge gevolght word de plaatse daar den overleden gestorven is, of woonde, maar ten aansien van vaste

erf-goederen het recht vande plaets daer het goed leyd, ende alsulx verscheydentlijk, Argentr. *ad Conf. Brit. art.* 218. *gl.* 6. *nu.* 2. 3. 4. Nic. Burg. *ad conf. Fland. trac.* 1. *nu.* 36. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 16. *in pr. nu.* 4 5. Grot. *inleyd. lib.* 2. *cap.* 26. *in fin.* Rodenb. *de jure quod oritur ex stat. diverf. tit.* 2. *par.* 1. *cap.* 2. *nu.* 1. 6. *&c.* so is nodigh om te weten wat recht ieder heeft, dese verscheyden rechten van successie te weten.

33. Ende staet al-hier voor eerst te noteren, dat *het Noord-Hollands ofte Aesdoms recht* desen grond-regel heeft, te wet *het naeste bloed beurt het goed*, so nochtans dat het goed niet gaerne klimt, en dat oversulx het nedergaende bloed voor gaet, sonder dat al-hier onderscheyd word gemaekt waer het goed van gekomen is, ende een kind sijn vaders erffenisse hebbende, komende te overlijden voor sijn moeder, succedeert daer in de moeder *vice versa*, de vader, ende blijft voort aen de selve sijde, sonder dat de vrunden van de andere vaders sijde daer wederom by successie konnen aen geraken, daerom anders niet als door uyterste wille, huwelijxe-voorwaerden ofte bewijs ter weef-kamer gedaen kan worden versien, Grot. *d. lib.* 2. *par.* 29. *nu.* 9. *Polit. ordonn. art.* 29. *in fin.*

34. Daer tegens het Zuyd-Hollands ofte Schependoms-recht heeft in successie desen grond-regel, *'t goed moet gaen daer 't van gekomen is*, sulx dat een kind hebbende ontfangen de erffenisse van sijn vader of moeder, komende te overlijden, en mach de langhst-levende vader of moeder, daer van geen erfgenaem wesen, so verre dat ook de verste ende vreemste vrunden vande bestorven sijde de langhst-levende vader of moeder uyt sluyten, ende by gebrek van sodanige ook het gemene land, Leeuw. *Parat. lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 3. *in fin.*

35. Ende omme dese twee successien distinctelijk voor te stellen, so ist dat so wel by d'eene als d'andere tot des overledens erffenisse gerechtight sijn, de kinderen ende kinds-kinderen ende vordere descendenten inde recht neergaende linie by

by repreſentatie, midſgaders by kluften ofte ſtaken, ook ſimpele baſtaerden, aengaende des moeders erffeniſſe alleen, *v. Polit. ord. art.* 20. *'t Placcaet art.* 1. Grot. *d. lib.* 2. *par.* 31. ende de kinderen ende alle vordere deſcendenten ontbrekende, ſo ſuccederen alle des overledens goederen op ſijn vader ende moeder, indien ſy beyde noch in 't leven ſijn, *Polit.ord. art.*21. *'t Placcaet art.* 2.

36. Maer het bed geſcheyden, ende vader of moeder alleen in 't leven ſijnde, ſo ſucсederen *volgens het Noord-Hollands recht*, de langſt-levende vader ofte moeder inde eene helft; ende des overledens broeders ende ſuſters 't ſy volle ofte halve (van die ſijde daer in hy beſtorven was) hare kinderen ende kinds kinderen by repreſentatie inde andere helft, doch ſo daer geen volle ofte halve ſuſter ofte broeder in 't leven is, erft de langſt-levende vader of moeder alleen met uytſluytinge van ſuſter en broeders kinderen en kinds kinderen, *placcaet art.* 3.

37. Daer en tegen *volgens het Zuyd Hollands recht*, komen de ſuſters en broeders hele en halve (van die ſijde daer in hy beſtorven was) hare kinderen ende kinds kinderen by repreſentatie inde gehele erffeniſſe van haer overleden broeder, met uytſluytinge vande langſt-levende vader of moeder, want in Zuyd-Holland voorſz het bedde geſcheurt ſijnde, kan de langſt-levende, midſgaders alle die den overleden door hem alleen beſtaen tot des ſelfs erffeniſſe niet komen als voren geſeyd is, *ſiet de Polit. ordonn. art.* 22. *ende* 36. *en de verklaringe verſ. ende dat d'ſelve & verſ. dat niet alleen.*

38. Wederom vader en moeder beyde ontbrekende, ſo komen ſo *wel na Noord-Hollands als Zuyd-Hollands recht* alle des overledens goederen op ſijne broeders ende ſuſters, hare kinderen ende kinds kinderen by repreſentatie ende by ſtaken als voren, 't ſy volle ofte halve broeders ende ſuſters, wel verſtaende dat in ſulken gevalle de halve ſuſters ende broeders

ders

ders hare kinderen ende kinds kinderen by representatie, maar komen en deylen met de gehele broeders en susters in de ene helft des overledens goederen, blijvende de andere helft voor de hele broeders ende susters, hare kinderen ende kinds kinderen by representatie alleen, doch so daar halve broeders en susters sijn, so wel van vaders als moeders sijde, so deylen de hele broeders ende susters, hare kinderen ende kinds kinderen successivelijk d'ene helft met de halve broeders en susters der selver kinderen ende kinds kinderen van vaders sijde, ende de andere helft met de halve broeders ende susters hare kinderen ende kinds kinderen van 's moeders sijde, volle broeders ende der selver kinderen ende kinds kinderen ontbrekende, ende halve broeders ofte susters hare kinderen ende kinds kinderen van beyde de sijde in 't leven sijnde, so erven mede so *so vvel na Noord als Zuyd-Hollands recht* in de ene helft die van vaders sijde en in de ander helft die van moeders sijde als voren, *Polit. ord. art.* 22. 23. *en* 27. *Placcaat art.* 4. 5. *verklar. art.* 4. *vers. vvel verstaande* Grot. *d. lib.* 2. *par.* 28.

39. Maar *volgens Noord-Hollands recht*, als alle de halve broeders ende susters, hare kinderen ende kinds kinderen den overleden alleen vande ene sijde bestaan, so succederen de selve in manieren als voren inde gehele erffenisse, ten ware dat groot-vader ofte groot-moeder, of hoger ascendent van d'ander sijde in 't leven ware, in welken gevalle de voorsz halve broeders en susters hare kinderen ende kinds kinderen, maar tot d'ene helft komen, ende de naaste ascendent ofte ascendenten hoofd voor hoofd inde ander helft, sulx dat al-hier de Graaflijkheyd niet en succedeert, al ist dat aan d'een sijde magen ontbreken, Groenw. *in l. vacantia* 4. *& de bon. vacant. plac. art.* 6.

40. Daar tegens *volgens het Zuyd hollands recht*, als alle de halve broeders ende susters der selver kinderen ende kinds kinderen den overleden alleen van d'een sijde bestaan, erven

d'selve

d'ſelve, maar inde helfte als voorſz is, en d'ander helft moet gaan ende ſuccederen op de naaſte bloed-verwanten vande ander ſijde, ende dit alles ſonder aanſien dat vande een ſijde meer, ja al het goed gekomen ware, en of het erfgoed of geconqueſteert is, *Polit. ordonn. art.*27. *Placcaat art.*13. ende erven des overledens broeders ende ſuſters kinderen, ende kinds kinderen by ſtaken ofte kluften, al iſt datſe alle den overleden even na in grade beſtaan, *Polit.ord.art*.28. maar die alle ontbrekende, ſo komen alle des overledens goederen op de naaſte deſcendenten vande broeders en ſuſters kinds kinderen hoofd voor hoofd met onderſcheyd nochtans als voren, tuſſchen die gene die den overleden van beyde ſijden beſtaan en maar van een ſijde, *Polit. ord. art.* 24. 28. *verklar. verſ. dat de deſcendenten ende verſ. ende dat gelijk.*

41. Maar na *Noord Hollands recht*, broeders ende ſuſters kinderen alleen ſijnde ſonder broeder of ſuſter vanden overleden ſo erven die hoofd voor hoofd, ende niet by ſtaken, al-waar het dat daar ook broeders en ſuſters kinds kinderen waren, die welke dan mede ſuccederen, maar by ſtaken ende repreſentatie, doch deſe ook alleen ſuccederende, ſouden dan mede hoofd voor hoofd deylen, *Placc. art.* 11. 12. ende die alle ontbrekende, ſo komen des overledens goed'ren in 't geheel op de naaſte aſcendenten inde rechte linie, hoofd voor hoofd, al iſt dat aan d'een ſijde groot-vader ende groot-moeder beyde waren, ende aan d'ander ſijde een alleen, het welk ook ſo is in andere hoger aſcendenten in eene ende gelijke grade den overleden beſtaande, *Placcaat. articul.* 7. ja al waart ſchoon dat maar een van hun alle in 't leven ware, van d'een of van de ander ſijde, *volgens* Novel. 118. *cap.* 2. na welke beſchreven rechten gereguleert moet worden, 't gene by het voorſchreven Placcaat niet duydelijk geſeyt is, gelijk 't gene nopende het Zuyd-Hollands recht niet duydelijk geſeyd is in de Politijque ordonnantie gereguleert

moet worden na de gemene voorſz maximen waar op dat recht geſondeert is.

42. *Vorders volgens Zuyd-Hollands recht*, als de deſcendenten van ſuſters en broeders kinds kinderen mede ontbreken, dan comen alle des overledens goederen eerſt op ſijn grootvader en groot-moeder van beyde ſijden, indien ſy beyde leven, maar het bedde vande ene ſijde geſcheurt ſijnde, ſo comt het gedeelte dat de ſelve groot-vader ende groot-moeder getrocken ſoude hebben, op de naaſte bloedverwanten vanden overleden van ſijn voor overleden groot-vaders of grootmoeders ſijde beſtaande, te weten, eerſt op de oomen ende moeyen vanden overleden, midſgaders der ſelver kinderen by repreſentatie ende ſtaken, ſulx dat ooc hier ende hier na altijd, *volgens Zuyd-Hollands recht*, d'ene helft moet gaan aan vaders, ende d'ander helft aan moeders ſijde, doch ſo daar enige van vaders of moeders ſijde, de ſelve vader of moeder maar van halven bedde beſtaan, dat die ſelve aan die ſijde maar met een halve hand in die helft deylen, als hier voren art. 38. van des overledens broeders geſeyt is, *Polit. ordon. art.* 23. 24. 25. 26. *verkl. verſ. dat niet alleen*, *ende op* 23. *verklaringe verſ. ende dat gelijke.*

43. Wederom *na Noord-Hollands recht*, alle aſcendenten ontbrekende, ſo ſuccederen de naaſte deſcendenten ende afkomelingen van broeders ende ſuſters kinds kinderen hoofd voor hoofd in al des overledens goederen, uytſluytende alle andere collaterale vrunden, ſonder onderſcheyd, of de ſelve deſcenten ſijn van des overledens volle of halve broeders ende ſuſters af-komende. Ende deſe alle ontbrekende, ſo ſuccederen des overledens oomen en moeyen hoofd voor hoofd, midſgaders hare kinderen vanden eerſte grade by repreſentatie ende by ſtaken, ſonder onderſcheyd of de oomen ofte moeyen des overledens vader of moeders van halve ofte hele bedden beſtaan hebben, *Placcaat artic.* 8. 9. ende als daar geen

geen oomen en ſijn noch moeyen, ſo ſuccederen hunne kinderen inden eerſten grade (ſuſterlingen genaamt) hoofd voor hoofd, midſgaders oude oome ende oude moeyen (ſo daar enige ſijn) neffens hun, mede hoofd voor hoofd, in alle des overledens goederen ſonder onderſcheyd, als boven geſeyd is, ende ſuccederen dan voort alle de gene die den overleden naaſt inden bloede beſtaan, hoofd voor hoofd even na ſijnde ſonder onderſcheyd, mede of de maaghſchap van volle of van halve broeders of ſuſters komt, ende dat met uytſluytinge vande gene die den overleden vader in grade beſtaan, *Polit. ordonn. art.* 10.

44. Maar *na Zuyd-Hollands recht*, als daar geen oomen noch moeyen en ſijn, ſo ſuccederen hunne kinderen vanden eerſten grade alleen niet hoofd voor hoofd, maar in kluften ende ſtaken, volgens het 28. art. vande Politijque ordonnantie, maar die van Rotterdem is by ſpeciaal octroy inden Jare 1604. vergunt, dat binnen haar Stad ende in Schieland, het recht van repreſentatie ende by ſtaken te erven noch twe graden verder plaatſe heeft, ſelf tot de deſcendenten van des overledens oud-oomen ende over-oud-oomen, anderſins vorders in Zuyd-Holland kinderen van oomen of moeyen ontbrekende, ſo ſuccederen alle verdere collaterale vrunden den overleden naaſt in grade van maaghſchap beſtaande, ende even na ſijnde mede hoofd voor hoofd, in alle des overledens goederen, uytſluytende alle verdere van grade ende maagſchap, doch ſo als hier voren art. 42. geſeyt is, van vaders ende moeders ſijde, ende van halven en helen bedde, *Polit. ordonn. art.* 23. *verklaringe verſ. en dat gelijke.*

45. Ende indien iet mochte voor vallen 't gene by de Politijque ordonnantie ende verklaringe voorſz niet duydelijk en is verklaart, 't ſelve moet gereguleert worden niet na beſchreven rechten, maar na de voorſz gemene maximen, daar op dat recht gefondeert is, *Polit. ordonn. art.* 19. maar ſo iet

mochte voort allen 't gene by 't voorsz Placcaat nopende *de successie van Noord-Hollands recht* niet duydelijk en is verklaart, het selve moet gereguleert worden niet na het *oud Aasdoms recht*, noch ook na de Politijque ordonnantie, maar alleenlijk na de civile beschreven rechten, *Plac. art.* 14. gelijk mede *de successie in den Lande van Vtrecht*, in alle saken ende stucken niet begrepen ende verklaart in hare ordonnantie gereguleert en geconformeert moet werden, naar dispositie van 't geschreven recht, *Costumen en Politien van Vtrecht in fin. conclus.*

46. Vorders staat al-hier mede te weten ende te considereren, hoe de lasten vanden boedel moeten gedragen ende gedeylt worden, waar in voor eerst vast staat, dat als'er meer erfgenamen sijn als een &c. voor sijn gedeelte de lasten moet dragen ende voldoen 't gene daar inne den overleden gehouden was, *l.* 2. *l.* 6. *C. de hæred. act. l.* 14. *C. de R V.* niet-te-min als de obligatie ofte schuld niet gedeylt kan worden, so mogen sy alle voor't geheel geroepen worden, *l.* 25. §. 9 10. *ff. fam. ercis.* Goris *advers. trac.* 2. *cap.* 1 *num.* 3. Vall. *de reb. dub. trac.* 18. *nu.* 18. ende die sekere erfgoed toegedeylt is dat belast is, mach ook voor die lasten in 't geheel worden aangesproken, *d. l.* 2. *C. de hæred. act.* Goris *d trac.* 2. *cap.* 3. *nu.* 2. *& seqq.* Fab. *C. de pign. def.* 5. Coren. *obs.* 21. ja al waar hem maar een deel van 't belaste goed toegedeylt, so mach hy niet-temin voor't geheel worden aangesproken, want een hypotheeq is ondeylbaar ende staat op ieder deel in 't geheel, Goris *d. cap.* 1. *n* 4. Neostad. *cur. Holl. dec.* 4. *per l.* 56. *ff. de evict. l.* 18. *C de pign.* behoudens hem nochtans sijn regres tegen de mede erfgenamen na rate, Coren *d. obs.* 21. Neost. *d. dec.* 4. *in fin.* Goris *d. c.* 1. *n.* 3. *& cap.* 3. *nu.* 3. *per l.* 3. *C. de neg. gest. l.* 25. §. 13. *ff. fam. ercis.* want de personele obligatie is de principale, en daar in sijn alle de erfgenamen gehouden, en het hypotheeq komt daar by alleen om beter versekert te wesen, Goris *d. trac.* 2. *cap.* 3. *nu.* 2. Burgund. *ad cons. Fland. trac.* 4. *n.* 10. *per l.* 43. *de solut.*

47. Maar

47. Maar als (volgens sommiger landen gewoonte) d'obligatien ende renten alleen uyt vaste goederen gaan, en daar op gestelt sijn principalijk, so moet den eygenaar van dien de lasten alleen dragen, Goris *d. cap.* 3. *nu.* 56. *& cap.* 5. *num.* 6. Sand. *ad cons. Geldr. trac.* 2. *tit.* 2. *cap.* 4. *nu.* 43. Christin. *dec.* 32. *nu.* 17. *vol.* 3. Busius *de annu. redit. lib.* 2. *cap.* 9.

48. Als mede daar het vaderlijk goed erft op de vaders magen, ende het moederlijk op des moeders, aldaar en worden de lasten niet gedragen na proportie vande erffenisse, maar sijn na rate van het erfgoed vañ verscheyden linien gehouden de schulden te betalen, Argentr. *ad cons. Brit. art.* 219. *glos.* 8. Goris *d. trac.* 2. *c.* 4. *n.* 4. *& trac.* 4. §. 13 *n.* 17. Louet. *lit. p. n.* 13. sulx dat de gene die erfgenaam is van seker goed met renten belast, die alleen betalen moet, want men kan niet seggen dat hy erfgenaam is van vaders sijde, die alleen de goederen van moeders sijde aanvaart, Goris *d. c.* 4. *n.* 6. 7. Burgund. *trac.* 13. *nu.* 35. 36. maar dit moet verstaan worden van patrimoniele vaste goederen, van ieder linie, want belangende de geconquesteerde ende roerende goederen, worden gelijkelijk gedeylt ende gedragen, Burgund *d. n.* 36. Math *trac. de success disp.* 17. *in Auctar. th.* 63. ende is te verstaan voor so veel d erfgenamen ten beyde sijden belanght, sonder prejudicie vande crediteuren, Goris *d. cap.* 4. *in fin.* Rodenb. *de jur. quod orit. ex stat. divers. tit.* 3. *par.* 2. *cap.* 1. *nu.* 5. 6. 7. *per l.* 2. §. 2. *de V. O. l.* 2. *C. de his quæ ut indign. l.* 2. §. 2 *ff. de stipul. præt.*

49. So den enen is erfgenaam vande roerende goederen by testamente, ende den anderen vande onroerende deur successie, so worden de schulden gelast by ieder na de quote van sijn goed, Goris *d. trac.* 2. *cap.* 5. Moller. 2. *semestr.* 45. Charon. *lib.* 3. *resp.* 80. al-hoe-wel Costal. *in l. plane* 3. *ff. famercis.* verstaat dat de schulden by gelijke delen gedragen moeten worden, *per l.* 35. §. 2. *ff. de hæred. instit.*

50. Insgelijx als den enen is erfgenaam vañ onroerende goe-

deren in het Sticht van Utrecht gelegen by testamente, ende den anderen by successie vande vaste goederen in Gelderland, al waarmen van vaste goederen by testamente niet mach disponeren, so worden ook de schulden gedragen by ieder na rate ende quote van het goed dat ieder heeft, Goris *d. trac.* 2. *cap.* 6. *in fin. per* Mornac. *in l.* 50. §. *tractatum in fin. ff. de judic.* Charond. 10. *resp.* 93. Doch Vall. *de reb dub. trac.* 20. *nu.* 23. verstaat dat ieder de schulden moet lasten die op sijn goederen staan in ieders Provincie, *per l.* 17. §. 1. *ff. de test. milit.*

51. Ende so by testamente drie erfgenamen sijn geinstitueert ieder in een stuk erf-goed, dan moet ieder een derdedeel vande schulden dragen, niet tegenstaande dat het erf vanden enen waardiger is als vanden anderen, Sande *lib.* 4. *tit.* 9. *def.* 3. Tulden. *instit. lib.* 2. *tit.* 19. *cap.* 3. Goris *d. trac.* 2. *cap.* 1. *nu.* 2. *&* *trac.* 3. *cap.* 3. *in pr.* Sande *ad Consf. Gelr. trac.* 2. *tit.* 2. *cap.* 3. *nu.* 5. Coren. *dec.* 21. *per l.* 35. §. 1. *ff. de hær. instit.* doch so een vader onder sijn kind'ren de goed'ren gedeylt hadde, ende den enen meer als den anderen toegevoeght, so soude een ieder na waarde ofte quote van sijn goed de schulden lasten, Fab. *C. lib.* 3. *tit.* 25. *def.* 6. Goris *d. trac.* 2. *cap.* 2. *num.* 25.

52. Die de lijftocht is gemaakt van de gehele erffenisse en last geen schaden, maar de erfgenamen, wel verstaande dat nochtans d'erfgenamen so veel goed uyt den boedel mogen verkopen, als tot betalinge vande schulden ende lasten nodig is, Sand. *lib.* 5. *tit.* 3. *def.* 1. Pek. *lib.* 5. *de test. conj. cap.* 9. *nu.* 6. Gail. 2. *obs.* 199. Grivel. *decis.* 173. *nu.* 6. *per l. fin. ff. de usufr. leg. l. ult. C. de hær. vind. vide* Charond. *lib.* 10. *resp.* 53. *&* Guid. Pap. *dec.* 541.

53. Die het leen-goed inden boedel aangekocht, erft, moet de penningen daar voor belooft ofte betaalt, inden boedel goed doen, mids sijn aandeel daar in genietende, als mede van de verbeteringe aan 't voorsz goed gedaan staan-

de huwelijk met onkosten, te weten, daar door den boedel vanden overleden mochte sijn vermindert, *v.* Bort. *de feud. par.* 9. *art.* 3. *pr.* Sym. Leeuw. *par. lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 8. doch so de koop-penningen van 't leen niet en sijn betaalt, ofte wel betaalt, maar by den overleden op-genomen onder speciale verbintenisse van 't aan-gekochte leen, alsdan moet de leen-volger de koop-penningen betalen, ofte de lasten tot betaling vande selve daar op gestelt tot sijn last nemen, ende d'andre daar van vrijen, Bort. *d. par.* 9. *art.* 1. *qu. pr.* 3. *nu.* 14. Neostad. *de feud. c.* 5. *nu.* 31. 32. *&* 59. Grot. *lib.* 2. *par.* 41. *vers. vvanneer het leen, v. tamen* Christin. *dec.* 4. *nu.* 5. 6. 7. *vol.* 3.

54. Vorders staat te considereren, dat de erfgenamen ende kinderen die enige goederen ofte penningen tot uytsettinge van huwelijk of koopmanschap ofte andersins hebben genoten, 't selve goed ofte waarde van dien, (ten tijde des ontfanghs) wederom inden boedel moeten in brengen of goed doen, indien sy mede erffenisse willen deylen, *l. pen.* §. 1. *C. de collat.* ten ware den overleden sulx hadde verboden, Novel. 18. §. *illud quoque, Auth. ex testamento C. de collat.* doch sijn niet gehouden de renten of vruchten daar van genoten in te brengen ofte goed te doen, als van die tijd af dat sy weygerigh sijn geweest 't goed in te brengen, *v.* Christin. *dec.* 178 *nu.* 1. *vol.* 1. Papon. *l.* 21. *tit.* 7. *de collat. arr.* 4. *&* Vinn. *trac. de collat. c.* 12. *in fin. & c.* 16. *nu.* 10.

55. Ende so ouders iemand van hare kinderen iet simpelijk ende niet tot uytset hadde gegeven, of uyt enigh ander insicht, en soude d'selve niet gehouden sijn dat in te brengen, *l.* 1. *l. illud* 20. *in fin. C. de collat.* Fach. 5. *cont.* 80. Wurmf. *prac. obs.* 1. *tit.* 42. Cujac. 3. *obs.* 30. al-hoe-wel in Zeeland, Bourgondien en Vrankrijk 't selve moet worden ingebracht, *volgens* Everh. Chassan. *&* Molin. *alleg. à* Sym. Leeuw. *d. cap.* 4. *nu.* 9 *ende* Christ. *dec.* 178. *nu.* 11. *vol.* 1. verhaalt so ook by 't parlement van Mechelen gewesen te sijn.

56. Maar

56. Maar en mach de kind'ren niet toegerekent worden, om in te brengen het gene de bruylofs-feeste gekocht heeft, als hen gelds waarde verstrekt hebbende ende voor de genode gegeven sijnde, Leeuw. *d. nu.* 9. *per l.* 1. *C. de neg. gest.* ook niet de klederen ende ornamenten, ten ware anders vande meninge der ouders bleke, Matth. *de successſ. disp.* 17. *th.* 27. als mede niet dat de ouders aan haar soon in sijn studien ofte anders heeft te kost geleyt, so niet en blijkt dat de ouders 't selve begeert hebben, *l.* 50. *quæ pater.* π *fam. ercis. l. ult. C. de dot. coll.* Vinn. *de Collat. cap.* 13. ende onder de kosten van studie worden mede genomen de boeken, Schneid. *in* §. *quædam inst. de act. cap. de act. fam. ercisc. n.* 48. Argentr. *ad Cons. Brit. art.* 526. *n.* 6. *per l.* 15. *C. de neg. gest. l.* 2. *C. de alim. pup. præst* ten ware daar uyt al te grote ongelijkheyt onder de kinderen soude volgen, in welken gevalle gepræsumeert soude worden dat d'ouders de boeken niet gekocht hebben om te geven, maar te crediteren, Schneid. *d. loc. nu.* 51. Tuld. *C. de collat. nu.* 11. so mede 't geld dat den soon onnuttelijk ofte met lichtvaardighheyd verteert heeft, moet hy mede in brengen, ofte so veel in 't deylen minder hebben, Matth. *trac. de successſ. disp.* 17. *th.* 17. *de collat.* post Schneid. *d. loc. nu.* 44. & Tulden. *nu.* 12. *per l.* 1. §. 23. *l.* 2. §. *de illis ff. de collat. Auth. quod locum C. eod.*

57. Ende by aldien de kinderen na haar vaders dood gemeen blijven sitten, moeten de nodige kosten tot de studie vanden enen uyt den gemenen boedel betaalt worden, want nodige en seer eerlijke kosten komen tot laste van gemeenschap, Math. *d. loc. th.* 18. *per l.* 52. § *ult. l.* 59. §. *ult. l.* 73. *l.* 81. *ff. pro soc.* Bald. *in Auth. quod locum C. de collat.* Dissent. Jason. *ibid.* & Schneid. *d. loc. nu.* 54. & *seqq.* en hebben haar selven te imputeren datse liever gemeen hebben willen blijven als deylen Math. *ibid.*

58. So mede 't gene den vader heeft te kost geleyd tot het verkrijgen van een officie voor sijn soon en is den selven niet gehou-

gehouden te confereren, als het een officie is datmen niet kan verkopen, of op ſijn erven niet en ſuccedeert en byſonder mede als het ſekere laſten ende moeyelijkheyden in hem heeft, die den bediener moet dragen, *d. l.* 1. §. 16. *C. de collat. & ibi gl. &* Bart. *l.* 20. §. 6. *l.* 39. §. 3. *filius ff. fam. erciſ.* waar uyt ook volght dat den ſoon de koſten van promotie tot Doctor, niet en worden geconfereert, Argentr. *art.* 526. *num.* 8. Weſenb. *ff. de dot. collat. num.* 3. Math. *d. diſp.* 17. *th.* 19. maar ter contrarie als het is een officie, datmen konde verkopen of reſigneren ofte daar voor de Weduwe een erffeniſſe een erkenteniſſe krijgen, ende een jaarlijxe gagie opbrachte, ſo moet by hem ingebracht worden alſulke ſomme als het officie hadde konnen verkocht worden ten tijde van des vaders overlijden *arg. l. omnimodo* 30. §. *imputari C. de inoff. teſt. l. illud* 20. *C. de collat.* Sanz. *de diviſ. bon. lib.* 4. *c.* 10. Argentr. *d. art.* 526. *nu.* 3.

59. Ende al iſt dat al 't gene de kinderen inde koſt van haar ouders ſijnde, winnen en werven met haar arbeyd en werk den ouderen geacquireert word in vollen eygendom, §. 1. *Inſt. per quas perſon. cuiq. acq. per l.* 5. §. 7. *ff. de agnoſc. liber.* niet-temin dat het gene ſy uyt haar ſelfs gewonnen goed iet meer als d'andere kinderen genoten hebbende, gehouden ſoude ſijn dat na dode vanden vader in te brengen, ſoude hard ende onredelijk ſijn, byſonder na dien by de geſondſte Rechts-geleerden, met goede redenen gedecideert is billik te ſijn, dat de kind'ren die den boedel met hare dienſt, arbeyd ende vlijt, dapper en veel verbetert hebben, in het deylen en ſcheyden daar voor iet byſonders, voor d'andere behoren te hebben tot arbitrage van goede luyden, Munn. *de ratiocin. cap.* 27. *nu.* 55. Sand. *lib.* 2. *tit.* 7. *def.* 3. *in fin.* Goris *adverſ. trac.* 4. §. 7. Groenw. *inſtit. d. tit.* 9. §. 1.

60. Vorders ſo daar enigh ſtuk goeds is inden boedel dat niet bequamelijk kan worden gedeylt, word 't ſelve int geheel toe-geeygent de gene die daar in het meeſte deel heeft, mids

aan de mede erfgenamen uyt reykende de waarde van hare gedeelten, in geld of ander goed, by goede mannen te estimeren, Coler. *dec.* 45. *nu.* 10. Boer. *dec.* 46. *nu.* 2. *in fin.* Sand. *lib.* 4. *tit.* 11. *def.* 4. *per l.* 1. *C. comm. divid.* & *ibi* Mornac. *v. l.* 3. *C. comm. divid.* & *l.* 34. §. 2. *C. de donat.*

61. Ende word mede gecontroverteert of door separaat besit van goederen tusschen broeders, den tijd van tien jaren tegenwoordigh, ofte xx. absent geweest sijnde word gepresumeert, also erf-scheydinge tusschen hemluyden gedaan te sijn, als sy het besitten, dat d'erf-scheydinge gepresumeert word so gedaan te sijn, seggen onder andere Sand. *lib.* 4. *tit.* 11. *def.* 3. Barbos. *in l.* 4. *C. comm. divid.* Sanz. *de bon. divis. lib.* 1. *cap.* 12. Mynsf. 4. *obs.* 37. Gomes. 2. *res.* 17. maar Bald. *d. l.* 4. ende andere houden het daar niet voor, welkers opinie by vele gevolght word, en ook redelijker is als haar portien seer ongelijk soude wesen, Boer. *dec.* 58. Menoch. 3. *præs.* 60. *n.* 6. & *præs.* 131. *num.* 93. *v.* Thessaur. *dec.* 205. *nu.* 3. & Sand. *d. def.* 3. *in fin.* ende ter contrarie, als het goed is gescheyden en gedeylt geweest, ende dat sy daar na met malkanderen den tijd van thien jaren gemeen sijn gebleven in 't gebruyk van 't selve goed, so word gepresumeert dat sy vande scheydinge geweken sijn, en daar van gerenuncieert hebben, Fab. *C. lib.* 3. *tit.* 27. *def.* 1. Mascard. *concl.* 1310 *nu.* 18. Cravet. *cons.* 73. *nu.* 13. Gabr. *com. concl. d. Præsumt.* 1. *nu.* 28. 29.

62. Insgelijx word gecontroverteert of door scheydinge ende deylinge der erfgenamen van een erffenisse, waar inne sy met fideicommis beswaart sijn, gepresumeert en daar voor gehouden moet worden, dat van het fideicommis is gerenuncieert, en 't selve geremitteert te sijn, ende is verstaan neen, Neostad. *sup. Cur. Holland. dec.* 43. al ist dat partijen malkanderen generalijk hadden belooft, by schriftelijk scheydinge, dat sy tegen de gedane scheydinge nimmer souden doen, Fab. *C. lib.* 3. *tit.* 25. *def.* 1. Sans *de divis. bon. l.* 4. *c.* 9.

Sande *lib.* 4. *tit.* 5. *def.* 14. Gail. 2. *obs.*139. Fachin. 5. *contr.*20.

63. Maar de scheydinge gedaan sijnde, blijven de erfgenamen verobligeert malkanderen te garanderen vande evictie, so iemand sijn goed mochte uyt gewonnen worden, *l.* 2. *ff. de rer. permut. l.* 2. *C. eod. l.* 14. *C. fam. ercis. l.* 7. *C. comm. utriusque judic.* doch strekt dese actie niet verder als tot vergoedinge vanden prijs ofte waarde van 't geevinceerde goed, ende niet mede tot 't gene hem daar aan gelegen of hy daar by geinteresseert is, also de erfgenamen sonder schult sijn, Gomes. 2. *res.* 2. *nu.* 33. 't welk ook plaats heeft, al waar de deylinge by uyterste dispositie door haar luyden vader gedaan, Sande *lib.* 4. *tit.* 11. *def.* 2. Fachin. 6. *contr.* 63. *per l.* 77. *cum pater.* §. *evictis de legat.* 2. *& ibi* Cujac. *ad lib.* 8. *resp.* Papinian.

64. In dese materie van boedel-scheydinge vallen onder andere ook wel dese incidenten: als eerstelijk, so verre Man en Wijf geen huwelijx-voorwaarden hebben gemaakt, in welke gevalle regulariter gemeenschap van eygene allodiale goederen tusschen hem-luyden is, *Ordon. der Stad Utrecht tit.* 22. *art.* 1. Grot. *lib.* 2. *par.* 11. Neost. *de pact. anten. obs.* 4. *&* 9. Sand. *de feud. Gelr. trac.* 2. *tit.* 2. *c.* 3. Goris 1. *advers. c.* 1. *n.* 27. ten ware een Man een jonge dochter geen xx. jaren oud sijnde hadde getrout: ofte ook (op sommige plaatsen) een Weduwe onder de xxv. jaren, buyten consent van haar ouders, ofte naaste magen: in welken gevalle geen gemeenschap van goederen tusschen hem-luyden plaats heeft: *volgens 't Placcaat vanden Keyser Car. V. ende d'ordonnantie der Stad Amersf. fol.* 44. *ende ordonn. vanden jare* 1650. *vande Staten van Utrecht art.* 1. Groenw. *in l.* 8. *nu.* 3. *C. de Nupt.* Grot. *lib.* 1. *par.* 8. *nu.* 2. *& ibi* Groenw. Zypæ *not. jur. de sponsal. vers. negat.*

65. Gelijk dese gemeenschap ook niet en is, so lange Man en Wijf malkanderen niet getrout hebben, publijkelijk voor de Kerke ofte Wet, na voorgaande Kerk of markdaaghsche geboden: ende t'eender tafel ende bedde geweest sijn: *vol-*

gens d'Ordonnantie der Stadt Vtrecht d. art. 1. ende van Amersf. d. pag. 44. 45. mihi.

66. Doch in Holland word de gemeenſchap tuſſchen man en vrou geintroduceert, na datſe wettelijk getrout ſijn, ſonder dat aldaar gerequireert word datſe te ſamen ter eender bedde ſijn geweeſt, Groenw. *in l. denique 6. ff de rit nupt. & in l. 6. cum in te C. de donat. ante nupt.* Neoſtad. *de pact. anten. obſ.* 15. 16. 17. *Polit. ordon. art.* 3. Grot. *lib.* 1. *par.* 5. *n.* 24. Coren *conſ.* 26. *n.* 64. Buſius *d. l.* 6. *n.* 8. waar mede over een ſtemmen, Gail. 2. *obſ.* 80. *n.* 4. *& ſeqq.* Chaſſan. *ad conſ. Burg. rub.* 4. §. 6. *gloſ. Marieé n.* 14. *& ſeqq. &* Mornac. *d. l.* 6. ſulx dat de bruyd alſdan geniet al 't gene ſy volgens de huwelijx voorwaarden bedongen heeft, ende 't gene volgens de ſtatuten ende wetten en gewoonten vanden lande de vrouwe toe komt ook de morgen-gave ende diergelijke, Groenw. *in l. ſi à ſponſo* 16. *nu.* 9. 10. *C. de donat. ant. nupt.* Grot. *lib.* 2. *par.* 12. *num.* 15. Sande *lib.* 2. *tit.* 2. *def.* 8. *Conſ. Bat.* 47. *verſ. ten vierden p.* 1. *& conſ.* 149. *&* 288. *p.* 2. Chriſtin. *dec.* 127. *nu.* 3. 4. 9. *& ſeq. vol.* 3.

67. Ende heeft ook deſe gemeenſchap van goederen geen plaats in heerlijke ende vorderlijke goederen, die Man of Wijf aanbrengen, ofte een van beyden ſtaande huwelijx aanſterven: volgens notoire coſtumen deſer Landen, Grot. *lib.* 2. *par.* 11. §. *Leen-goederen Conſ. Bat.* 144. *par.* 1. Everh. *conſ.* 53. *num.* 9. 10. Fr. Sand. *ad conſ. Gelr. trac.* 2. *tit.* 2. *c.* 2. *num.* 4. Groenw. *pr. Inſt. quib. alien. licet vel non num.* 2. uyt genomen de vruchten van dien, *arg. tit.* 26. *verſ. in generali lib.* 2. *feud.* Leeuw. *par. lib.* 4. *par.* 1. *cap.* 11. *nu.* 2.

68. Ten ware nochtans die met conſent vanden Leenheer of *directi Domini* worden aangebracht ende expreſſelijk gemeen gemaakt: ende ſo verre een van beyden de ſelve mede expreſſelijk by huwelijx-voorwaarden aan brenght ende gemeen maakt, ſonder conſent van den Heer vvorden de ſelve wel niet gemeen, maar ſijn d'erfgenamen gehouden d'eſtima-

tie

tie ende waarde van dien in plaatse van 't goed gemeen te maken ende te deylen.

69. Maar al-hier staat te considereren dat onse huydendaaghsche onversterffelijke erf-lenen geacht worden als allodiale eygen goed'ren in veele gevallen, Kinschot. *resp.* 15. *num.* 10. ende word gedistingueert, dat by al-dien by huwelijksche-voorwaarden eenigh leen-goed soo gegeven word, datmen daar by bedingh maakt ten enige successie of gerechtigheyd tot de selve, als van lijftocht of diergelijcke by voor af-sterven van den Leen-man op de leen goederen te hebben, 't selve en soude niet mogen geschieden ofte en soude geen effect sorteren sonder daar toe consent ofte octroy van den Leen-heer te hebben ofte ten minsten dat den Leen-heer by het leven van den Leen-man (die het leen-goed aan brenght,) 't selve bedingh heeft geconfirmeert ende geapprobeert ofte geratificeert, Christin. *ad cons. Mechl. tit.* 10. *art.* 6. *per dec. ejusdem* 27. *num.* 4. *vol.* 6. *&* Sand. *ad cons. Gelr. trac.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. maar gelijk simpele alienatie van leen goed geschieden mach sonder octroy, also ook simpele aan brengh ten huwelijk van dien sonder bedinch van eenige successie of recht na des Leen-mans leven te bekomen, want den genen die het soo by handelinge onder de levende toe geseydt is, kan den toe-segger of sijn erfgenamen constringeren om hem voor Stadt-houder en Leen-mannen op-dracht te doen voor 't beloofde huwelijxs-goed, 't vvelk so niet is om octroy te hebben Bort. *vande Leenen par.* 2. *vers. dat hy sal mogen disponeren, num.* 7, 8. 9.

70. Doch staat hier aan te merken, dat by aldien den Leenman by sijn leven geen consent heeft bekomen vanden Leenheer, of confirmatie van de huvvelijxe-voorwaarden, dat sulx nae des Leen-mans doodt in prejudicie van den Leen-volger sijn verkregen recht niet en kan geschieden, Sand. *d. trac.* 1.

tit. 2. *cap.* 2. *nu.*7. Rosenth. *de feud. cap.*7. *concl.*4. *nu.*5. *& seqq.* maar die door het versuym vanden leen-man te kort komt, vermach des selfs erfgenamen *actione personali* te convenieren tot vergoedinge van sijn schade, die hy daar deur komt te hebben, Goris *advers. trac.* 1. *cap.* 1. *num.* 33. *& cap.* 3. *num.* 8. Bort. *d. loc. nu.* 11.

71. Om welke redenen huydendaaghs ook in een generale obligatie ofte andere generale dispositie onder de levende leen goederen begrepen worden, als mede in een generale institutie van erfgenaam met octroy gedaan, vermids men nu by contract onder de levende leen-goede sonder octroy mach alieneren, 't welk eertijds of over al so niet is geweest, ende daarom de lenen onder generale dispositie ofte obligatie niet verstaan worden begrepen te sijn, *v. egregie* Bort. *de feud. Holl. d. par.* 3. *nu. qu.* 5. *nu.* 8. 9. *& seqq.* Kinschot. *resp.* 76. *nu.* 21. *cum seqq.* Burgund. *ad Cons. Fland. trac.* 3. *nu.* 19. *& trac.* 13. *nu.* 44. Coren. *observ.* 32. *nu.* 22. *& seqq.* Christin. *dec.* 238. *pr. vol.* 1. maar so veel fideicommissaire ende andere verbonden goederen belanght d'selve en komen in dese gemeenschap niet als alleen voor so veel de vruchten aangaat, Neostad. *de pact. anten. obs.* 14. *& Cur. Holland. dec.* 5. Goris *advers. de Societ. conjug. cap.* 3. Coren. *cons.* 25. *num.* 27. Leeuw. *par. lib.* 4. *par.* 1. *cap.* 15. *nu.* 2.

72. Ende so wanneer tusschen Man en Wijf huwelijxvoorwaarden tijdelijk ende wettelijk sijn opgericht, moetmen hem inde boedel-scheydinge daar na reguleren: Bort. & Goris *d. loc.* ten ware dat daar inne gestelt vvaren enige conditien, die na beschreven rechten of costumen van de landen niet en mogen subsisteren, op welke als dan voor eerst gelet en gedisputeert moet worden.

73. Gelijk als in den lande van Utrecht by huwelijxe voorwaarden ware bedongen, dat de toekomende echte-luyden malkanderen ten allen tijden staande huwelijk naarder souden

den mogen beneficieren en begiftigen, als wel by huwelijxe-voorwaarden is gedaan, 't ſelve ſoude al-daar niet mogen beſtaan als in lijftocht reciproce, maar niet in eygendom, als by d'ordonnantie aldaar *rubr.* 22. *art.* 7. verboden ſijnde ende dat het na rechten alleens is ofmen iet doet ten tijde alſt verboden is of datmen het uyt ſteld, op die tijd toe dat het niet geſchieden mach, *l.* 4. *C. de don. ant. nupt. & ibi* Goth. & Barboſ. Argentr. *ad conſ. Brit. art.* 220. *gl.* 7. *nu.* 2. 4. Math. *de matrimon. diſp.* 10. *th.* 14.

74. Daar na ſo verre Man en Wijf ſtaande huwelijk tot malkanders voordeel enich teſtament, of lijftocht gemaakt hebben, ſo moetmen diſputeren op 't ſelve teſtament of lijftocht.

75. Want dat man en vrou tot Utrecht malkanderen ſtaande huwelijk niet mogen geven, noch by uyterſte wille maken buyten lijftocht, is uyt 't gene voorſz is notoir, ende alſo deſe wet geſtelt is om de goederen inde familien te conſerveren, ſo word die niet voor odieux, maar favorabel geacht, Rodenb. *de marit. pot. in uxor. tit.* 2. *c.* 4. *num.* 8. Argentr. *de donations in præf. nu.* 10. & 13. Molin. *ad conſ. Pariſ. rub. tit.* 1. *nu.* 108. alſo dat niet obſterende *de l.* 5. *C. de teſtam. milit.* ook een krijchſman aan dit ſtatuyt verbonden is, Rodenb. *ibid. nu.* 9. Carpan. *ad conſt. Mediolan. cap.* 295. *num.* 19. *per l.* 2. *C. de don. int. vir. & ux.* maar geen bruydegom ofte bruyd, ſo lanch ſyluyden niet publijquelijk ofte wettelijk getrout ſijn, Groenw. *in l.*6. *C. de don. ant. nupt.* Rodenb. *d. loc. nu.* 10. niet-te-min 't gene den bruydegom aan de bruyd mochte beloofr hebben in 't heymelijk ſtrijdende met de huwelijxe-voorwaarden, 't ſelve en is van geen kracht noch effect, al-waar het een half jaar te voren geſchied, Rodenb. *d. nu.* 10. Louet. *lit. c. arr.* 28. Papon. *lib.* 11. *tit.* 1. *arr.* 15. Groenw. *l.* 4. *C. de dot. promiſſ. & nud. poll.* maar een concubine machmen ook om andere oorſake niet maken, alſo die boelagie by ons is verboden, ende daaromme

omme 't gene haar gegeven is of gemaakt by uyterste wille, word haar af genomen als onwaardigh, Groenw. *in l.* 2. *C. de nat. liber. pr.* Sand. *de prob. rer. alien. par.* 1. *cap.* 2. *nu.* 6. Pereg. *de jur. fisc. lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 2. Rodenb. *d. loc. nu.* 11. Argentr. *tit.* 12. *donat. rub. nu.* 4.

76. Ja al ist dat man en vrou van malkand'ren in bed en goed gescheyden sijn, so mogen sy even wel malkanderen niet geven noch maken, als mede noch behoudende het beneficie tegen haar man datse niet verder mach worden geconvenieert als sy missen kan om te leven, *l. nec maritus C. solut. matr.* Rodenb. *ibid. num.* 12. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 17. *art.* 2. *ad nu.* 4. Dissent. Pek. *de test. conj. lib.* 4. *c.* 19. & Charond. *l.* 3. *resp.* 76.

77. Doch is geoorloft te geven en maken aan de kinderen van sijn echt-genoot, bysonder als hy self geen kinder heeft, Rodenb. *ibid. num.* 14. Louet. *lit. d. nu.* 17. *lit. b. not.* Mant. *de tac. convent. lib.* 21. *tit.* 3. *nu.* 30. ook aan de vader ende moeder van sijn vrou ofte man, Groenw. *ad l* 4. & 5. *C. de don. int. vir. & ux.* Louet. *lit. d. art.* 17. Rodenb. *d. loc. nu.* 15. bysonder so de schoon-vader of schoon-moeder meer kinderen hebben als de vrou vanden gever ofte maker, Louet. *lit. f. nu.* 29. Bacquet *de droits de justice cap.* 21. *num.* 318. maar so sy anders geen kinderen hadden, ende dat daar meer bedenckingen waren dat die gifte ende make om het statuyt ofte de wet te illuderen gedaan ware, souden lichtelik mogen af genomen worden, Rodenb. *d n.* 15. Louet. *d. lit. d. n.* 50. *circa fin.* Menoch. 2. *arb. c.* 459. *nu.* 28. 29. Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 10. *tit.* 4. *nu.* 9. Papon. *lib.* 11. *tit.* 1. *arr.* 4.

78. Ende so verre ist verboden malkanderen iet boven lijftocht te maken of geven, dat ook de vrou niet mach geven aan den man om daar voor een eerlijk officie te verkrijgen, na dien de reden van 't verbot is, op dat het goed by de erfgenamen verblijve, Rodenb. *ibid. nu.* 16. Dissent. Berlich. *prac.*

conſt. 62. *nu.* 14. 15. *tom. ult.* Rebuf. *ad conſt. reg. in proëm. gl.* 5. *nu.* 141. *per l.* 40. *& ſeqq. ff. de don. int. vir & ux.* ook mogen malkanderen niet geven tot compenſatie van eenige dienſten alſo 't huwelijx plicht is malkanderen te helpen en dienen, Rodenb. *ibid. num.* 17. Charond. *pand. lib.* 2. *c.* 5. *in fin.* maar andere ſeggen niet verboden te ſijn 't gene in vergeldinge gegeven word, als ſijnde geen ſimpele gifte, Chriſt. *ad ll. Mechl. tit.* 17. *art.* 2. *nu.* 4. *in annot. per l.* 21. §. 1. *ff. d. tit.*

79. Sulx dat ook de echte-luyden niet mogen tranſigeren met malkandren over enige queſtien die ſy hebben of te gemoet ſien, Rodenb. *ibid num.* 19. ja ook de confeſſie ofte verklaringe van de man of vrou ten voordeel van den anderen gedaan en ſal de langſt-levende niet mogen helpen, ten ware daar andere wichtige redenen waren Charond. *in obſ. verb. donation.* Rodenb. *ibid num.* 23. veel min vermach den eenen tot voordeel vanden anderen renuncieren van eenich winſt by hem verkregen, Rodenb. *ibid num.* 20. *per l.* 1. §. 7. *ff. ſi quid in fraud patron. l.* 1. §. 5 *ff. de don. int. vir. & uxor.* Coren. *conſ.* 26. *verſ. non obſtat.* ſulx dat den eenen niet en mach renuncieren van ſekere erffeniſſe ofte legaat, hem verſchenen, als het dan ſoude komen op den anderen, Rodenb. *ibid nu.* 30. *per l.* 3. §. *fin. l.* 56. *ff. de don. int. vir. & ux.* Coren. *d. loc. vid. tamen* Groenw. *in l.* 6. *ff quæ in fraud. credit.* ende kan ook het conſent vanden erfgenaam de gifte tuſſchen man en vrou niet goed maken, om dat gepreſumeert vvord dat d'erfgenamen conſenteren uyt nood en dvvangh op dat ſy in geen erger conditie ſoude vervallen, ende dat ook het gemeen recht door private handelingen niet mach worden verandert, *l.* 38. *ff. de pact.* Rodenb. *d. loc. nu.* 24. Vall. *de reb. dub. trac.* 2. *nu.* 24. 25. Louet. *lit. m. cap.* 4. *lit. a.* Diſſent Burgund. *ad conſ. Fl. in proleg. nu.* 10. *& trac.* 1. *nu.* 43. 44. Herb. *rer. quot. c.* 17. Chriſt. *ad ll. Mechl. tit.* 17. *art.* 2. *nu.* 5.

80. Ook mag man en vrou malkandren geen leengoed gevē

of maken, want hier de ſelve reden is dat d'erfgenamen daar van niet worden verſteken en beroofr, Sand. *ad conſ. Gelr. trac.* 1. *tit.* 2. *num.* 9. *de diſpoſit. Codicill.* Rodenb. *de loc. nu.* 29. ende ſo de man als voochd van ſijn vrou, gemeens boedels met ſijn vrou ſittende, ſijn vrous leen-goed verkoopt, dat ſonder conſent vanden Leen-heer niet gemeen mocht worden, ſo komen de kooppenningen wel in gemeenſchap, maar het huwelijk geſcheyden ſijnde, ſal de vrou tot verſtoringe van haar verkocht goed, ſo veel wederom uyt den boedel voor uyt nemen, Charond. *de conſt. de Paris art.* 232. Louet. *lit. r. nu.* 3. *in annot.* Rodenb. *ibid. num.* 26. ende ſo verre de man voor den prijs van 't goed van ſijn vrou ſtaande huwelijk verkocht, wederom ander gekocht heeft en ſal dat niet ſucцederen in plaatſe van 't verkocht goed, maar inden gemenen boedel komen, behoudens de vrou haar recht van vergoedinge als het huwelijk is geſcheyden, Sande *lib.* 2. *tit.* 5. *def.* 3. *verſ. quod ſi maritus:* Ten ware de man ende vrou expreſſelijk gecontraheert hadden, dat het in plaatſe van 't verkocht goed ſoude komen, ofte dat de man ſijn vrou 't ſelve in vergoedinge van haar verkocht goed hadde gelegateert, ende den prijs met malkanderen over een quame, Rodenb. *ibid. nu.* 27. Charond. *reſp.* 2. *lib.* 5. *per l.* 5. §. *circa & l.* 7. §. 6. *& l.* 28 §. 2. *ff. de don. int. vir & uxor.* doch buyten gifte ende gratificatie mogen man en vrou tot Utrecht met malkanderen ook contraheren, ſonder dat de voochdije ende macht vande man over ſijn vrou 't ſelve belet: Rodenb. *ibid. nu.* 21.

81. Daartegen mogen in Holland man en vrou malkanderen univerſele erfgenamen maken, maar by 't leven mogen ſy malkanderen ook niet geven: waar over een man ſijn vrou by huwelijxe-voorwaarden, een vet douaire gegeven hebbende haar leven langh gedurende, ende daar na by uyterſte diſpoſitie een jaarlijx legaat tot meerder ſomme, is het de vrouwe beyde by den hogen Raad van Holland toegeweſen, met

met retractatie vande contrarie sententie vanden Provincialen Raad, want compensatie geen plaats heeft daar een man sijn vrou, iet belooft hebbende na sijn dood, daar na haar noch een legaat maakt, Berlich. *pr. concl.* 27. *nu.* 56. *par.* 3. Mæv. *ad jus Lubec. p.* 2. *art.* 12. *nu.* 333. Rodenb. *d loc. nu.*6.

82. Maar Hollanders en mogen niet te-min malkanderen geen vast goed maken dat in het Sticht van Utrecht gelegen is, Rodenb. *de jur. quod oritur ex stat. divers. tit.* 2. *cap.* 5. *nu.* 1. *per tradit ab* Argentr. *art.* 218. *gl.* 6. *num.* 2. *&* Sand. *ad cons. Gelr. trac.* 1. *tit.* 3. *cap.* 2. §. 4. *num.* 9. Goris *advers. trac.* 1. *c.* 6. *num.* 12. ende ter contrarie mogen man en vrou tot Utrecht wel vast goed maken dat in Holland gelegen is, *Cons.* Ducis Alb. *art.* 32. *Consult. Bat.* 37. *par.* 2. Burgund. *trac.* 1. *nu* 40. 41. Pek. *de test. lib.* 4 *c.* 28. ende dat niet tegenstaande, dat het Utrechts goed staande huwelijk verkocht ware ende ander goed in Holland ware gekocht, mids dat alles ter goeder trouwen, ende niet in bedroch van het statuyt ware gehandelt, *per l.* 16. *ff. de jur. patron.* Chopin. *ad ll. And. l.* 3. *tit.* 3, *nu* 14. *in fin. de don. int. conj.* Rodenb. *supra d cap.* 4. *nu.* 36.

83. Insgelijx mogen tot Utrecht man en vrou malkanderen macht geven, dat den eenen van des anders goed'ren mach disponeren tot voordeel van een derde, Everh. *cons.* 60. Pek. *de test. conj. lib.* 1. *cap.* 43. *& seqq.* Christin. *ad ll. Mechlin. tit.* 17. *art.* 3. *num.* 20. so verre ook dat het selve consent sich uytstrekt na de dood vande gene die consent gegeven heeft, ende dat de gene die 't selve consent heeft ten allen tijde als het hem gelieft van des overledens goederen mach disponeren als daar geen quaad vermoeden van bedroch mede gemenght is, Rodenb. *d. cap.* 4. *nu.* 38. Pek. *d. lib.* 4. *cap.* 8. *nu.* 1. *per l.* 42. *de legat.* 2.

84. Veel meer is het de man of vrou geoorloft sijne erfgenamen te verbieden gene goederen te verkopen ofte alieneren sonder consent vande langst-levende, Pek. *d. lib.* 4. *cap.* 7.

want al ist dat de langhst-levende sonder oorsaak weygert te consenteren, mach den Rechter des versocht sijnde *ex officio* hem ordonneren te consenteren, of d'erfgenamen niet tegenstaande des langhst-levendes oppositie, consenteren de versochte alienatie te doen, Rodenburg. *d. loc. num.* 39.

85. Soo mach oock een vrouw haar man geldt maken om 't selve onder den armen uyt te deylen, Pek. *d. lib.* 4. *cap.* 8. *& per tradita ab eod. lib.* 1. *cap.* 20. *in fin.* soo nochtans dat den langhst-levende man betone het geldt ter goeder trouwen aan den armen uytgereykt te sijn, Rodenb. *ibid. num.* 40. als sijnde dese maeckingen sonder gifte ende gratificatie, ende sonder voordeel van de langhst-levende, volgens het gene hier voren articul. 80. in fine geseyt is toegelaten.

86. Ende so veel de reciproque lijftocht belanght, die echte-luyden malkanderen tot Utrecht mogen maken, daar in staat mede te considereren, dat d'selve niet en moet strecken tot prejudicie vande voor-kinderen, dat is, dat die niet meer moet bedragen als een filiale ofte kinds gedeelte, *volgens l.* 6. *C. de secund. nupt.* Rodenb: *d. loc. nu.* 18. Sand. *lib.* 2. *tit.* 3. *def.* 4. Pek. *de testam. conj. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 4. Argentr. *art.* 221. *glos.* 3. *nu.* 2. 3. Gomes. *ad ll. Taur.* 14. *nu.* 2. *Dissent. tamen* Hodiern. *ad d. l.* 6. *qu.* 36.

87. Insgelijx en kan de lijftocht niet bestaan in goederen die verband of fideicommis subject sijn, al ist dat den erfgenamen ten weder-sijde gelijke last word op geleyt om de selve te præsteren, want niemand aan een ander directelijk lijftocht na sijn overlijden mach maken van een andermans goedt of van goedt dat hem niet langer als gedurende sijn leven toekomt, *l. fin. ff. de reb. alien. non alienand.* Ten vvare nochtans dat de goederen na des testateurs overlijden aan sijn erfgenamen soude komen, Rodenb. *d. loc. num.* 22. Sand. *lib.* 4. *tit.* 4. *def.* 9. So mogen ook man en vrou

vrou malkanderen de lijftocht maken van goederen, die een ander ten tijde van 't overlijden vanden testateur in lijftocht besit, sulx dat de lijftocht van dien eerst aan de langstlevende sal komen na sijn overlijden, *l.* 63. *l* 72. *ff. de usufr.* Rodenb. *d. loc. n.* 41. al-hoe-wel op vele plaatsen van Nederland ende in Vrankrijk gestatueert is dat den lijftocht niet en strekt op goederen die den overleden niet in vollen eygendom heeft gehad ofte beseten, Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 16. *art.* 27. *num.* 3. ende hier van ook dissentieren, Goris *advers. tract.* 1. *c.*1. *nu.*32. *in annot. edit.noviss.* 1651. *&* Christ. *d. tit.*16. *art.* 23. *in addit. vers. maritus.*

88. Maar staat al hier te noteren datter by ons tot Utrecht vier soorten sijn van reciproque lijftocht te considereren die bestaan konnen, te weten [1] *generaal lijftocht van alle hare respective goederen,* [2] *van seker geslacht van goed,* [3] *van sekere quote van haar-luyden goed,* ende van [4] *particuliere goederen ofte sekere quantiteyt ende geld,* waar over so den eenen vande generale lijftocht eenige goederen uygesondert behiel, soude die lijftocht niet verstaan worden reciprocelijk gedaan te sijn, ende soude de echte-luyden niet helpen datse ten vveder-sijden gelijcke quantiteyt uyt de generale lijftocht hadden behouden, Rodenburg. *d. loc. num.* 42. 43. 1.

Doch in generale lijftocht van alle haar-luyden respective goederen, word niet aangesien of den eenen veel goed heeft ende den anderen weynich of geen goed, als maar den tijd, ende gedeelten in 't generaal gelijk sijn, de gelijkheyd van goed word niet aangesien, sulx dat man en vrou in Gelderlandt malkanderen de lijftocht van alle hare goederen gemaakt hebbende, waar van des eens goederen in het Sticht van Utrecht leggen, en des anders in Gelderland alle gelegen sijn daar van men niet mach testeren, so is niet-te-min de voorsz generale lijftocht goed en van waarde; hoe-wel het

 an-

anders soude te verstaan wesen daar volgens de statuten gelijke reden van goed vereyscht word, *als by* Chopin. *ad ll. And. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 4. Argentr. *ad cons. Brit. art.* 225. *gl.* 2. *& art.* 225. *glos.* 2. Rodenb. *d. loc. nu.* 31. 32.

2. 89. Desgelijx als ten weder-sijden malkanderen sekere soorte ofte geslacht van goederen, als roerende, in lijftocht gegeven worden, mach 't selve wel bestaan, als mede ten beyde sijden gelijk of schade onderworpen sijnde, Rodenb. *ibid. num.* 45. *post* Chopin. *d. tit.* 3. *c.* 2. *num.* 4.

3. So mede als ten wedersijden sekere gedeelte ofte quote van goed, dat is de helfte ofte vierdedeel &c. gegeven word, mach insgelijx bestaan, also 't selve (so wel als het geheel ofte universeel) vermeerderingh en verminderingh onderworpen is. en gelijke recht en reden is in een gedeelte ten insicht van 't gedeelte, als in 't geheel ten opsicht, van 't geheel Rodenb. *ib.* 44. Argentr. *art.* 218 *gl.* 1. *n.* 22. Mantic. *de conj. ult. vol. lib.* 5. *c* 8. *n* 7.

4. Maar als man en vrou malkanderen lijftochten in sekere particuliere goederen ofte sekere quantiteyt, als in sekere huysen, hoven of somme geld, so moet de waarde van dien ten beyde sijden gelijk sijn, sulx als sy malkanderen de lijftocht maken alleen vande goederen diese tegenwoordich hebben, dat sy alsdan gehouden sijn ten beydes sijden inventaris ofte specificatie te maken vande selve, om te weten of de makinge gelijk is, ende so sy malkanderen lijftochten in alle hare goederen, uytgenomen die elx na date van dien mocht komen te verkrijgen by erffenisse, word gepresumeert dat den anderen voor heeft gehad voor sijn erfgenamen te behouden, sekere vette erffenisse die hem schoon boven 't hoofd hancht, en die sijn vrou ofte haar man af te trecken, Rodenb. *d. loc.* 46. 47. 48. doch al-hoe-wel de lijftocht in quantiteyt ongelijk is gestelt, so en is d'selve daarom niet nul ende van onwaarde, maar 't geen dat den eenen ofte den anderen meer gegeven is word tot gelijkheyd, gebracht ende gehouden als een verboden

den simpele gifte tusschen man en vrou, Rodenb. *d. loc. n.* 55. Argentr. *d. art.* 221. *glos.* 2. *nu.* 2. *in fin.*

90. Maar als de lijftocht malkanderen by man en vrou niet op een selve tijd is gemaakt, maar den eenen huyden ende den anderen daachs daar aan is gegeven, so vervallen sy beyde tot niet, Argentr. *d. art.* 221. *gl.* 2. *nu.* 5. Mev. *ad jus Lubec. lib.* 1. *tit.* 6. *art.* 2. *nu.* 28. Imbert. *Enchyr. verb. donatio*, Charond. *sur le constum. de Paris art.* 280. ten ware dat de leste weder reciproce met verhaal vande vorige ware gemaakt, Argentr. *d. loc.* Tyraq. *ad l. si unquam verb. donatione elargitus nu.* 116. *& seqq.* Rodenb. *d. loc. nu.* 51. hoe-wel Charond. *d. art.* 280. houd dat de lijftocht even wel niet goed word, gelijk mede die niet goed is daar den eenen de lijftocht geeft voor al haar leven ende den anderen tot hertrouwen toe, als sijnde ongelijk in tijd, Rodenb. *d. loc. num.* 25. so mach ook de lijftocht niet beswaart worden met legaten, al ist dat de echteluyden expresselijk begeert hebben dat haar dispositie soude worden voldaan en nagekomen, want de langst-levende evenwel niet gehouden is die legaten te betalen, Chopin. *de morib. Paris. lib.* 2. *tit.* 3. *nu.* 9. *& ad ll. And. lib.* 3. *cap.* 2. *tit.* 3. *sub num.* 9. Rodenb. *d. loc. num.* 53. ten ware de legaten kleyn waren om den armen uyt te keren, Chopin. *d. nu.* 9. *& de privil. rustic. lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 8. *de donat.*

91. Ende gelijk als de lijftocht t'samentlijk moet worden gegeven, so moet d'selve ook t'samentlijk worden gerevoceert, sonder dat den man ofte vrou d'selve alleen mach revoceren, Argentr. *d. art.* 221. *gl.* 9. *in fin. per l.* 35. *l.* 100. *l.* 152. *ff. de reg. jur.* Rodenb. *d. loc. num.* 52. al-hoe-wel 't selve in 't land van Poictou mach geschieden (ende niet quaad is) mids dat die gene die sijn wil verandert heeft, 't selve den anderen bekent make Chopin. *de morib. Paris. lib.* 2. *tit.* 3. *nu.* 16. doch wedersijdsche lijftochten beletten den man niet, dat hy staande huwelijk 't goed te min soude mogen vervreemden, daar

over

over contracten maken, disponeren ende by sijn leven geven en schencken ook aan sijn naaste vrunden, tot schade van sijn vrou als het maar sonder list ende bedroch geschied, Rodenb. *d. loc. num.* 54. Chopin. *ad ll. And. d. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 14. *de donat. int. conjug.*

92. Voort komt in erf-scheydinge in consideratie of in lijftocht van alle goederen de lijf-renten jaarlijx in 't geheel by den lijftochter genoten mogen worden of voor een gedeelte, Coren *obs.* 7. Cuyk *ad* Cravet. *cons.* 782. Roderic. *de annu-redit. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. Garf. *de expens. & melior. cap.* 23. *nu.* 5. seggen datse den lijftochtenaar in 't geheel toekomen, als sijnde vruchten die jaerlijx weder verschijnen gedurende het leven vanden genen daarse op staan, ende daarom ook als andere jaarlijxe vruchten in generalegemeenschap van goederen komen, Cuyk. *ad* Cravet. *cons. d.* 782. niet-te-min is by 't Hof van Utrecht eenige reysen de erfgenamen vanden overleden de helfte vande lijf renten toe gewesen, Rodenb. *d. loc. nu.* 33. anders is 't gelegen met den turf te graven, en steen te houwen, want also die niet weder wassen of aangroeyen, moet den lijftochtenaar alleen de renten vande waarde van dien genieten, ende den prys ofte hooft-somme, den erfgenamen restitueren als de lijftocht uyt is, Rodenb. *ibid nu.* 34. *per l.* 7. §. *item si &* §. *si vir & ibi* Costal. *ff. solut. matr. &* Sande *lib.* 5. *tit.* 3. *def.* 2. in bosch-hout en bomen snoeyen, moet de lijftochter volgen de manier en gebruyck die den huys-vader gewoon is geweest te doen, Rodenb. *d. loc. num.* 35. *per l.* 9. *in fin. ff. de usufr. vide tamen* Bus. *in l.* 10. *& seq. eod. tit. &* Mornac. *in l.* 11. *& l.* 12. *ibid. & l.* 10. §. 1. *de ann. leg.* Chopin. *de privil. rustic. lib.* 2. *cap.* 10. *de arbor. cæsar.*

93. So verre ook staande huwelijk d'een of d'anders goederen verbetert sijn; door timmeringh of andersins, ende dat nochtans by huwelijx-voorwaarden gemeenschap van goederen is uyt gesloten, ende dat jeders goederen wederom

sullen

ſullen gaan en ſuccederen aande ſijde daar die van daan gekomen ſijn: ſo moet de gene wiens goederen verbetert ſijn, d'ander daar van, voor de een helft, verſtoringe doen, *v* Grot. *lib.* 20. 12. & Neoſtad. *de pact. obſ.* 20. Leeuw. *para. lib.* 4. *part.* 2. *c.* 17. *in fin.*

94. Daar valt alſdan diſpuyt of men deſe verſtoringe ſal doen met de helfte vande penningen die de timmeragie gekoſt heeft, of met de helfte vande waarde des timmeragie op die tijd, die miſſchien ſtaande huwelijk verargert is:

95. Ende ſo verre deſe timmeragie by den Man gedaan op ſijn Huyſvrouwen goed, die (of haar erven) de verſtoringe ſouden moeten doen, komt in conſideratie of deſe koſten ſijn *neceſſariæ, utiles ſive voluptuariæ*, ende dan hoe verre ſy gehouden ſijn die te vergoeden:

96. Ende ſtaat hier te conſidereren als daar geen gemeenſchap van goederen is geweeſt tuſſchen man ende vrou als in winſt en verlos, word het goed tuſſchen den overledens erfgenamen ende den langſt-levende gedeylt volgens de huwelijxe voorwaarden, ende ontfanght de vrou haar huwelijxgoed dat ſy vry bedongen hadde, in ſulken ſtaat als het ten tijde vande ſcheydinge van 't huwelijk bevonden word, met de vruchten, ſo die daar op ſtaan, of ſonder d'ſelve ſo daar geen op ſtaan, even als na rechten geſtatueert is in een lijftochtenaar, *l.* 12. *arboribus l.* 58. *defuncta ff. de uſufr. l.* 13. *ſi fructuarius ff. quib. mod. uſusfruct.* maar dat onderſcheyd iſſer tuſſchen beyde, dat een lijftochtenaar komende te overlijden als de vruchten op 't goed noch ſtaan, mogen de oncoſten gedaan om de vruchten te beter te bekomen vanden eygenaar wederom geeyſcht worden, Garſ. *de expenſ. & melior. cap.* 1. *n.* 11. Sotom. *de uſufr. cap.* 77. *n.* 5. maar de man moet d'ſelve inde gemeenſchap te koſt leggen, Groenw. *in l.* 7. *ff. ſolut. mat. nu.* 3. 4. ſonder daar van verbeteringh of vergeldingh te mogen eyſſchen, want al 't gene de man ſtaande huwelijk het ſy met wil of onwil vande vrou,

het ſy wel of qualijk aan het huwelijx goed beſteed of te koſt leyd, komt tot gemenen koſten en ſchade, Groenw. *in tit. C. de expenſ. in res dot. fact. per* Neoſt. *de pact. obſ.* 20. *in fin.* ende en is de gene aan wiens goed koſten ende verbetering gedaan is, niet verder gehouden te vergelden, als voor ſo veel 't ſelve goed bevonden word waardiger te ſijn ten tijde van 't overlijden ofte ſcheyden van 't huwelijk, ſonder onderſcheyd of het nodige of vorderlijke of ſinnelijke koſten ſijn, Groenw. *d. loc. in fin. per l.* 58. *domus ff. de leg.* 1. *Coſt. van Antwerp. tit.* 41. *art.* 67.

97. Word ook in deſe materie gediſputeert, wat voordeel Man of Wijf langhſt-levende, voor uyt mach nemen vande goederen van den ſterf-huyſe: eermen procedeert tot diviſie vande andere goederen, daar van hier voren art. 25. ende 26. geſproken is.

98. Ende ſtaat nopende dit voordeel van man en vrou te noteren, dat dit voordeel niemand en competeert als inwoonders der Stad Utrecht, 't welk ſy trecken ſo wel uyt de eygen goederen vanden eerſt overleden als uyt den gemenen boedel, Rodenb. *trac. de jur. quod oritur ex ſtat. diverſ. tit.* 2. *par.* 1. *cap.* 2. *nu.* 6. *v.* Berlich. *prac. concl.* 29. *nu.* 105. *par.* 3. Carpzov. *par.* 2. *conſt.* 19. *def.* 3. ende alſo 't ſelve beſtaat in ſekere mobilen ende huyſraad, den langhſt-levende by ſtatuyt toekomende, ſo moetmen daar in volgen het recht van de plaatſe daar het huwelijk is gecontraheert, ſulx dat door verandering van woon-plaatſe het recht dat deen in des anders goed, vanden trou-dach af, verkregen heeft, niet benomen word, Chopin. *de morib. Pariſ. lib.* 2. *tit.* 2. *nu.* 2. Rodenb. *d. cap.* 2. *nu.* 5. *pr.* al iſt datſe daar ſtorven, want dat voordeel heeft niet gemeens met de gemeenſchap van goederen, ende komt de langſt-levende toe, al waar de gemeenſchap uyt geſloten, Rodenb. *d. trac. tit.* 3. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. *v.* Chopin. *ad ll. And. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 16. byſonder niet in Utrechtſche echte-luyden, al waar het benemen van verkregen recht, ſmaken ſou-

de

de gifte tusſchen man en vrou al daar verboden, Rodenb. *ibid.*

99. So daar eenich voordeel beſtonde in immobile goederen, 't ſelve word niet geextendeert tot goederen buyten de jurisdictie van haar-luyden domicilie gelegen, als daar ſulken recht of ſtatuyt niet en is, Burg. *trac.* 1. *nu.* 45. Rodenb. *d.loc. nu.* 5. doch ſo by het ſtatuyt recht gegeven ware tot het douaire ofte voordeel in alle des mans ofte vrous goederen waar die gelegen ſoude mogen weſen, ſo ſal den langſt-levende perſonele actie hebben om 't voorſz voordeel te benemen ofte de waarde van dien, Burgund. *d. loc. nu.* 46. Argentr. *d.art.* 218. *gl.* 6. *num.* 38. ten ware dat al-daar een ſtatuyt ware dat ſulk voordeel tusſchen man en vrou verboden hadde te trecken, in welken gevalle men ook niet gehouden is de waarde van dien te geven, Rodenb. *ibid.* maar als het voordeel by huwelijxe-voorwaarden is bedongen, ſo moetmen ſien of op de plaatſen daar 't goed gelegen is ſulken voordeel mach gegeven worden, in voegen dat het ſelve, ofte de lijftocht bekomen en verkregen word, ſonder andere overgifte, ofte niet, want volgens het eerſte ſoude den langſt-levende 't voordeel (al rede bekomen hebbende,) behouden, en volgens het leſte, ſoude hy maar perſonele actie hebben tot het voordelijke goed ofte waarde van dien als voren, Burgund. & Argent. & Rodenb. *d. loc.* vorders ſo ter woon-plaatſen vande echteluyden, geen voordeel plaatſe heeft, ſo en moet het ook de man of vrou niet gegeven worden uyt goederen elders gelegen, daar het wel plaats heeft als welk ſtatuyt tot vreemde hem niet uytſtrekt, als voorſz is, Rodenb. *d. nu.* 5. Mæv. ad *jus Lubec. par.* 2. *tit.* 2. *art.* 10. *nu.* 41.

100. Item indien eenige goederen by Man ofte Vrou ten huwelijk gebracht, of na aanbeſtorven, ſtaande huwelijk verkocht ſijn, moet de gene wiens goederen verkocht ſijn, daar voor verſtoringe hebben, uyt den gemenen boedel. Ende

 word

word dan gedisputeert of de verstoringe gedaan moet worden na de waarde vanden tijd des contracts van 't huwelijk, ofte na de penningen daar voor 't verkocht is.

101. Hoe-wel hier van questie is onder de Doctoren, nochtans na dien volgens de costumen van Utrecht, een man als hy een kind by sijn vrou heeft des selfs goed mach verkopen tegen wil ende dank van sijn vrou, ende volgens de costumen van Holland, ook geen kinder hebbende, als sijnde, voochden van haar vrouwen, en dat niet meer autoriteyt en macht als onmundiger mombers, Rodenb. *de jure & pot. marit. in ux. tit. 2. cap. 1. n. 1. 2 3.* so dat de vrou ook gehouden is inde handelingen vanden man, al ist dat die niet wijsselijk en wel gedaan sijn, Rodenb. *ibid. nu.* 5 6. *& seqq.* so moet aldaar de verstoringe gedaan worden volgens de koop-penningen inden boedel gekomen, ofte daar voor het goed verkocht is, ten vvare dat den man ter quader trouvven het goed aan andere, tot schade van sijn vrou ende voordeel van sijne vrunden te goed koop gegeven hadde, *per* Rodenb. *d. cap.* 1. *nu.* 10. Peck. *de testam. lib.* 2. *cap.* 8. Argentr. *art.* 408. *gl.* 4. *nu.* 1. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 9. *art.* 2. *nu.* 4. 5. 6. vvant voor so veel hy het te goed koop hadde bedriegelijk gegeven, moste na de waarde dier tijd, haar wederom goed gedaan worden, *per* Gomes. *ad l. Taur.* 20. *nu.* 74.

102. So verre ook Man ofte Wijf ten huwelijk brengt gereed geld, te weten France-kronen, Koninx-daalders, of andere specie, ende geconditioneert is dat na 't scheyden van 't huwelijk d'erfgenamen so veel penningen in gelijke specie van munte sullen restitueren: Ende de selve staande huwelijk in prijse merkelijken vermindert of verhoocht sijn: word gedisputeert hoe ende in wat manieren dese restitutie gedaan sal worden, te weten *inspecto valore tempore contractus, vel restitutionis faciendæ*, dat is na de waarde van 't goed ten tijde van 't contract ofte ten tijde van de betalinge.

103. En-

103. Ende al-hoe-wel dit mede gedisputeert vvord, so is nochtans de gemene ende redelikste opinie, dat als het geld in specie is gegeven ende bedongen is, datmen d'selve specie tot die quantiteyt als hem aangetelt sijn sal restitueren ende geen andere, ofte dat sekere specie van geld als Rijx daalders of Ducaten tot seker getal toe is aangetelt, sonder dat den prijs ofte somme van dien is uyt gedrukt, so moet in beyde de voorsz gevallen d'selve specie tot het selve getal toe weder gegeven vvorden, so die te krijgen sijn, anders in ander geld na de vvaarde van specien als die gestelt sijn ten tijde vande betalinge, Grot. *lib.* 3. *par.* 10. *nu.* 19. *& par.* 14. *nu.* 41. Radel, *dec.* 53. Kinschot. *conſ.* 52. Zyp. *de redit. verſ. cæterum*, Neostad. *Cur. Holl. dec.* 27. niet-te-min so de selve schuld overgegaan vvas in een derde hand met gankbaren ofte lopenden gelde, so soude die ook mogen gelost ofte betaalt mogen vvorden met lopenden gelde, Zypæ *d. verſ. cæterum in fin.*

104. Maar als iemand geld in specie ontfangen heeft ter somme toe van sekere guld. ende sonder naarder speciaal bedingh, so mach de betalinge gedaan vvorden met het selve geld of ander slach in sulke waarde van guldens als het is ten tijde vande betalinge, Everh. *conſ.* 240. *n.* 15. Grot. *d. par.* 14. *n.* 39. Kinschot. *reſp.* 52. al waart ook dat by den brief vermaant ware datmen den Ducaton soude geven tot drie gulden ende den Rijx daalder tot vijftich stuyver en so voort, also verstaan word sulx bedongen te sijn op dat den crediteur het geld niet soude aan gedrongen worden na de dagelijxe steygeringh, buyten de evaluatie van die tijd, Grot. *d. par.* 14. *nu.* 40. Bus. *de ann. redit. lib.* 2. *cap.* 6. *nu.* 22. Christin. *dec.* 215. *nu.* 10. 11. *vol.* 1. *Holl. Rechtſ. conſult.* 125. 290. 291. 292. *vol.* 1.

105. Word ook somtijds in dese materie gedisputeert, oft inde macht van Man of Wijf is geweest, de huwelijxe-voorwaarden tusschen hem-luyden op-gerecht te mogen veranderen ofte annulleren.

106. Ende ſonderlingh ſo wanneer ter ſelver plaatſe een ſtatuyt is, dat Man ende Wijf ſtaande huwelijk malkanderen niet en mogen geven noch maken, conform de beſchreven rechten: en deſe veranderinge van huwelijx-voorwaarden gedaan tot voordeel van d'een of d'ander. In welken gevalle men moet diſputeren op de interpretatie van 't ſelve ſtatuyt, en 't verſtand vande beſchreven rechten dien conform.

107. Ende deſen aangaande alſo man en vrou volgens de *Coſtumen van Vtrecht* malkanderen niet en mogen geven onder de levende, noch maken by uyterſte wille als alleen wederſijdſche lijftocht als hier voren aangeweſen is, ſo en mogen ſy ook de huwelijxe-voorwaarden niet veranderen, ſo veel de goederen aangaat die onder ende inde Lande van Utrecht behoren, maar mogen malkanderen wel by uyterſte wille gratificeren buyten de huwelijxe-voorwaarden met goederen in Holland gelegen, Radeland. *dec.* 84. *nu.* 16. 17. Rodenb. *d. trac. de jur. quod oritur ex ſtat. diverſ. tit.* 3. *par.* 1. *cap.* 2. *n.* 3.

108. Want ook in Holland de huwelijxe-voorwaarden niet onder de levende by contract, maar alleenlijk by teſtamente ofte uyterſte wille, ende dat geſamender hand mogen her-roepen worden ende te niet gedaan, niettemin als by een vande echtgenoten 't ſelve teſtament getrocken worden, ſoude daar door verſtaan worden, dat de huwelijxe-voorwaarden wederom in haar voorgaande kracht geſtelt ſijn, Leeuw. *parat. lib.* 4. *par.* 1. *cap.* 15. *nu.* 8. daar tegen ſo een man aan ſijn vrou ofte een vrou aan haar man iet hadde gegeven, en daar by ware gebleven tot het eynde van ſijn leven, ſoude 't ſelve aangetogen hebben de nature van gifte of diſpoſitie ter ſake des doods ende alſulx mogen beſtaan, Leeuw. *d. par.* 1. *cap.* 17. *nu.* 11. *per l.* 32. §. 2. 3. *ff. de don. int. vir. & uxor. l.* 25. *C. eod.* Grot. *lib.* 3. *part.* 2. *nu.* 13. als mede ſo de vrou iet heeft te koſt geleyt aan een officie, ampt, ofte waardicheyd voor haar man, blijft van waarde voor ſo veel het nodigh was, Leeuw. *d. loc.*

per

per l. 4. *cum seq. ff. d. tit.* item de kledren ende juwelen, die de man tot vercieringe van ſijn vrou geeft, worden verſtaan wel gegeven ende genoten te mogen worden, voor ſo veel die de qualiteyt ende gelegenheyd voor de man niet te buyten gaan, Leeuw. *ibid. arg. l.* 18. *l.* 40. *& seqq. d. tit.* 1. Mantic. *de ambig. conv. lib.* 22. *tit.* 4. *& tit.* 6. *Costum. van Antvverp. cap.* 41. *art.* 53.

109. So dan man en vrou by huwelijxe-voorwaarden bedongen hebben dat de laatſte van hare kinderen ſonder echte geboorte komende te overlijden, het goed wederom ſoude gaan aan de ſijde daar van het gekomen is, met uytſluytinge van de langſt-levende, en benemen die voorwaarden noch de echte-luyden in Holland, noch de kinderen ſo wel in Utrecht als Holland de macht niet om vrijelijk vande goederen by uyterſte vville te diſponeren, Neoſtad. *de pact. anten. obſ.* 2. Grot. *lib.* 2 *par.* 29. Coren. *obſ.* 20. *nu.* 16. *& conſil.* 9. *nu.* 48. *& ſeq.* ſupr. Cur. Holl. *dec.* 78. Peck. *lib.* 1. *c.* 6. *de teſtam. conj.* maar tot Utrecht, iſt in de echte-iuyden macht niet die voorvvaarden te veranderen ſtaande huvvelijk, voor ſo veel de goederen aangaat inden Lande van Utrecht gelegen, als voorſchreven is.

110. Van gelijke word in deſe materie noch gediſputeert of d'ouders, of een van hem beyden, den oudſten Soon ſoude mogen benemen ſijn gerechtigheyd van Primogeniture.

111. Dat de ouders het techt van Primogeniture ofte van eerſt-geboorte mogen alieneren op een ander, is by ons notoir, hoe-wel de eerſt-geboorte ſelf niet kan benomen worden, Gudelin. *de feud. par.* 3. *c.* 4. *nu.* 8. *in fin.* de reden is dat de Lenen huydendaachs geworden ſijn gelijk andere patrimoniele goederen, ſulx dat de ſelve ook ſonder conſent vanden Leen-heer (doch behoudens hem ſijn recht van inveſtiture ende anderſins) onder de levende mogen vvorden verkocht, vermangelt, gegeven ende anderſins veralieneert, Gudel. *d.*

par. 3.

par. 3. *cap.* 1. *num.* 11. doch en mach men by uyterste wille 't voorsz leengoed niet aan een ander maken sonder octroy vanden Leen-heer, gelijk in alle de Nederlandsche Provincien werd geobserveert, Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 10. *art.* 6. & Bort. *de feud. Holl. par.* 1. *num.* 16. maar octroy hebbende vermach den Leen-man sonder der naaste Leen-volgers bewilligingh het goed maken aan wie hy wil, mids die wettich sy geboren, Grot. *lib.* 2. *par.* 15. *vers. een Leen-man & par.* 42. *vers. een tweden*, also dat de naaste leen-volgers geen recht ter wereld en competeert tot de Lenen, self niet tot de Lenen die den lesten besitter aangeërft sijn, ten sy de selve door de dood vanden Leen-man die d'selve lest beseten heeft by versterf op hem sijn gedevolveert, ja al waren de Lenen in haar eerste uytgeven expresselijk aan het bloed ende geslacht vanden eersten Leen-man geaffecteert, want dat bedingh alleen mede brenght, hoe dat het Leen sal gaan als den lesten besitter *ab intestate* komt te sterven, *notable poincten van Leen, art.* 25. Bort. *d. par.* 1. *n* 19. 20.

112. Maar om by ons een Leen alienabel te maken (seyd Bort. *d. loc nu.* 22.) so moetmen inde eerste op-dracht ofte investiture stellen dese of diergelijke clausule: *Datmen 't selve Leen goed niet sal mogen verkopen, noch te verminderen laten, daar inne nemmer te consenteren in eniger manieren, ende al vvaart sake datter inne geconsenteert vvare, dat 't selve consent soude wesen nul ende van onvvaarde, sulx dat de voorsz Leen altijd sal moeten erven op de naaste vvettige ende oudste erfgenaam ofte geboorte, de jonger man voor het ouder wijf*, in welke gelegenheyd by ons werd verstaan dat het Leen niet mach worden veralieneert, uytwijsende de sententien vanden Hove van Holland, *d. art.* 25. *vande notable poincten* verhaalt Gudelin. *d. nu.* 8.

113. Van gelijke mach den eerst-geboren ofte naaste successeur in sommige Koninkrijken sijn recht niet vermindert noch benomen worden, daar 't selve recht niet als erfgenaam, maar als bloed-verwant ende vanden stam, ende niet by beneficie

neficie van ſijn vader of naaſte maagh, maar door de wet aankomt, Aufrer. *ad deciſ. Capel. Tholoſ.* 453. Gudelin. *d. num.* 8. waar over Carel de VII. niet konde hinderen ofte inde wegh weſen, de beloſte by ſijn vader gedaan in 't huwelijk tuſſchen Henrik Koning van Engeland ende Catarine ſijn Carels ſuſter geſloten, maar heeft niet te min het Coninkrijk van Vrankrijk verkregen, ende ſijn d'Engelſche die het voor een groot gedeelte ingenomen hadden daar uyt gedreven, *als Æmilius betuyght geciteert by* Gudelin. *d. loc.* adde Bort. *d. par.* 1. *nu.* 39. Fred. Sand. *ad C. Gel. trac.* 1. *tit.* 2. *cap.* 1. *nu.* 8.

114. Maar ſo wanneer den eerſt-geborene ofte Leen-volger het leen by teſtamentaire diſpoſitie is ontmaakt, ſo moet hy daar uyt hebben ſijn legitime portie, ſo wel als uyt allodiale goederen, hoe-wel de andere kinderen in Holland vanden Leen-volger uyt het Leen goed geen legitime portie toekomt, Bort. *d. tract. par.* 5. *num.* 1. 2. 3. 4. 15. anders als in 't Sticht van Utrecht, al-waar de legitime ook by andere kinderen ende erfgenamen ſo wel uyt de Lenen als allodiale goederen getogen word, Bort. *d. loc. nu.* 29. doch als iemand den deſcendenten vanden overleden Leen-man met behoorlijk fideicommis beſwaart is, mach hy ook de Trebellianique portie trecken vande gefideicommitteerde Lenen, Bort. *d loc. nu* 30. al waar hy verhaalt ook ſo by den Hogen Raad geweſen te ſijn *den leſten Iulij* 1635. tuſſchen de kinderen van Vrouwe Anna Hofman geprocreërt by Olivier Cromwel Impetrant in relief d'appel, eñ J: van Waſſenaar Heer van *Opdam, &c. cũ ſ.*

115 So verre ook inde huwelijx voorwaarden geſtipuleert is, dat, de kinderen inden voorſz huwelijx te procreëren, komende te overlijden ſonder echte geboorte achter te laten, in ſulken gevalle de goederen vande ſelve kinderen ſullen gaan ende erven aan de ſijde daar die van gekomen ſijn, of daar mede de vader of moeder, deſe kinderen over-levende, benomen is haar legitime portie.

116. Ende dat daar mede de vader ofte moeder hare legitime portie benomen is, als mede de Trebellianique, tradeeren Rodenb. *d. trac. tit.* 3. *par.* 1. *cap.* 2. *nu.* 4. Neoſtad. *de pact. anten. obſ.* 2. *in not.* Grot. *lib.* 2. *par.* 29. Fab. *C. lib.* 5. *tit.* 5. *def.* 6. *nu.* 3. *per l.* 3. *& l.* 30. *C. de inoff. teſt.* ſulx dat ſy door de clauſule van huwelijxe-voorwaarden verſtaan worden gerenuncieert te hebben vande ſelve portien, Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *qu.* 26. *nu.* 13. *& ſeqq.* ſo verre dat een ſoon (na ſijn ouders dood) erfgenamen ſtellende die met recht erfgenamen behoren te weſen, daar door geacht worden by hem geroepen ende geinſtitueert te ſijn, die volgens de huwelijxe-voorwaarden ſuccederen moeten, ende niet die volgens de wetten vanden Lande erfgenamen ſijn, Rodenb. *d cap.* 2. *nu.* 6. ende echter een generale regul geacht word dat die gene die vande erffeniſſe geexcludeert, ook geacht word vande legittime geexcludeert te ſijn, Berlich. *pr. concl.* 16. *nu.* 47. *par.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priv.* 31. *nu.* 1. Barboſ. *C. lib.* 3. *tit.* 28. *l.* 8. *nu.* 8. Grivel. *dec.* 53. *nu.* 39. *& ſeqq. & dec.* 118. *nu.* 4. *& ſeqq. v. tamen* Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 5. *def.* 6.

Reſtitutio adverſus aditam hæreditatem.

117. 't Gebeurt ook wel dat iemand, by de aanvaardinge vande erffeniſſe, hem daar na grotelijx geledeert bevindende: om redenen na rechten geſondeert hem mach laten releveren, tot welken eynde hy alſdan requeſt moet preſenteren als voren cap. 11. aangeweſen is, ende daar inne ſijn redenen verhalende: *Verſoeken dat alle de Crediteuren (ook by edicte iſt nood) geciteert mogen worden, ende de bekende hooft voor hooft, om te aanhoren alſulken eyſch ende concluſie, als hy ten dage dienende ſal doen ende nemen, om jegens de aditie vande voorſz. erffeniſſe gereleveert te worden: Met interdictie aan de ſelve Crediteuren, hem Suppliant middelertijd eenige moleſtie aan te doen, emmers ter tijd toe by den Hove anders ſal weſen geordonneert.*

118. Ende ten dage dienende ſal hy tot dien ſijne eyſch overgeven, ende *Concluderen in 't eynde van dien, ten fine hy gereve-*

reveleert ende in integrum gerestitueert ſal worden, jegens de voorſz aditie van erffeniſſe van N. ende jegens al 't gene daar op ende uyt gevolght is. Midſgaders jegens alle ſimpelheden daar inne eenichſins by hem gebeſight, ſtellende hem Impetrant in ſulken ſtaat, als hy was voor date van de voornoemde aditie, mids verlatende al ſijn N. goederen, ende daar van af ſtand doende tot profijt vande Crediteuren, ende restituerende ende betalende alle de penningen die vande mobile ende &c. goederen, by den Impetrant na date vande voorſz aditie verkocht, of anderſints ontfangen ende genoten ſijn, of anders &c. makende in cas van proces eyſch van koſten, &c.

119. Waar op voorts geprocedeert word, als vorens cap. 11. van Requeſt Civile aangeweſen is.

120. Maar in dit relief ſtaat te conſidereren dat 't ſelve niet licht en word gegeven aan een meerderjarige, als welke door 't aanvaarden vande erffeniſſe in alle de ſchulden gehouden is, en ſijn goed niet des overledens goed gemenght hebbende in ſijn plaats getreden is, *l. fin. §. 1. C. de jur. delib.* Novel. 1. *cap. 2. §. 2. ſi vero non l. 5. C. de hæred. act.* waar over men hem wel beraden moet, want de gene die eens de erffeniſſe heeft geadieert, en mach daar na de ſelve niet repudieren, ende ter contrarie die d'ſelve eens heeft gerepudieert, mach die na niet weder adieren, Schneidw. *ad §. extraneis nu.* 4. *Inſt. de hæred. qual. & differ.* Hartm. *tit.* 41. *obſ.* 2. *num.* 4. ende alſo dat dikwils onbekende laſten op-komen, ende andere heymelijke ongelegenheyd vanden boedel verſchijnen, ende overſulx den erfgenaam in ſijn meyningh dikwils grotelijx ende onnoſelijk ſoude konnen worden misleyd, is by den Keyſer Juſtiniaan het recht ende beneficie van Inventaris verleent, ende daarom iemand 't ſelve beneficie voorby gaande, en hem bedrogen vindende, kan niet licht gereſtitueert worden in weer-wille vande Crediteuren, die door deſe aditie recht op hem verkregen hebben, *l. 75. l. 95. §. 2. ff. de ſolut. l. 7. C. de pact.* niet-te-min als hy door liſtige perſuaſien d'erffeniſſe

hadde geadieert, ofte de crediteuren hem hadden ingehouden ter tijd toe hy hem erfgenaam hadde gedragen, eñ den boedel by alle man worde suffisant gehouden, is het redelijk dat hy grotelijx geledeert sijnde daar jegens worde gereleveert, bysonder als de sake noch in 't geheel is, ende alles lichtelijk kan worden in sijn vorige staat gebracht, *per l. fin. ff. de dol. & l.* 1. §. 1. *& tot. tit. ff. ex quib. caus. maj. in int. rest. l.* 3. *C de jur. delib.* Maurit. *trac. de restit. cap.* 130. Rebuf. *ad const. reg. tom.* 2. *trac.* 5. *art.* 1. *gl.* 1. *nu.* 32. *&* 33.

121. Maar een onmundige word lichtelijker tegen de aditie van eenige erffenisse gereleveert, al ist dat enige goederen al sijn gedistraheert, Sande *lib.* 1. *tit.* 15. *def.* 2. Gratian. *discep. for. cap.* 767. *n.* 45. *& seqq.* ofte gepermitteert onder beneficie van Inventaris d'erffenisse te aanvaarden, die hy simpelijk hadde geaanvaart, Rebuff. *d. loc.* Tulden. *C. si ut omiss. hæred.* ende dit is niet te verstaan vande aditie of repudiatie die de minderjarige doet sonder voogd, want die is nul en krachteloos, *l.* 16 *ff. de min. l.* 3. *C. de in int. rest.* maar die hy doet met sijn voogd ofte door sijn voogd alleen, *l.* 2. *l.* 3. *l. ult. C. si tut. vel curat. interv.* hoe wel datmen in alle geval tot meerder sekerheyd gewoon is relief te versoeken, *v.* Groenw. *C. in quib. caus. in int. rest. non est nec. &* Grot. *lib.* 3. *par.* 48. *n.* 20. *& ibi* Groenw. ende heeft dese restitutie alleen plaats wanneer iemand grotelijx verkort soude wesen door onbedaagtheyd, maar niet door geval of ongeluk *l.* 4. *C. de in int. rest. l.* 11. §. 3. 4. *l.* 44. *ff. de minor.*

Adversus divisionem.

122. Insgelijx so iemand merklijk by de schiftinge en scheydinge der goederen, of divisie vandien geledeert en bedrogen is, mach hem om redenen in rechten gefundeert daar jegen laten releveren, en tot dien eynde request presenteren, sijn mede erfgenaam citeren: en ten dage dienen *Concluderen, ten fine hy Impetrant, om redenen verhaalt, by sententie vanden Ed: Hove sal worden gereleveert jegens de pretense divisie, en alle simpelheden en negligentie by hem daar inne gepleegt, en dat de selve dien volgende*

gecas-

gecasseert en te niet gedaan sal worden, en den Impetrant gestelt in sulken staat als hy was voor date vandien. En dat voorts de Gedaagde sal worden gecondemneert te gedogen den Impetrant sijn vrijen wille met de voorsz goederen te mogen doen, volgende sijne brieven en oude possessie, die hy hadde voor de pretense divisie, en dat de Gedaaghde hem Impetrant sal op leggen en betalen alsulke vruchten en emolumenten, als hy vande selvere goederen gehad heeft, en voorts metten Impetrant nieuwe divisie, schiftinge ende scheydinge te doen vande voorsz goederen, niet tegenstaande de vorige pretense divisie: oft anders, &c. makende eysch van kosten, schade, ende interesse &c.

123. Het is na rechten notoir dat iemand mach worden gereleveert jegens deylinge die seer ongelijk is, Bugnon. *de ll. abrog. l.*1.*sat.*43. ook so enige dingen gedeylt sijn die na costumen den enen of anderen tot voordeel toekomen, mach die repeteren, ten ware daar over questie was geweest of het hem toequam, in welken gevalle het gehouden wort voor getransigeert en geaccordeert, en heeft geen relief plaats Christ. *dec.*182.*n.*3. *vol.* 2. maar iemand inde prijseringe van goederen geledeert sijnde wort lichtlik gereleveert, door her-priseringe met andere mannen daar in ervaren sijnde te doen, Christ. *dec.* 260. *vol.*1.

124. Vorders wort hier by de Doctoren gedisputeert of de scheydinge die by lotinge is gedaan, mach werden gerescindeert door relief; indien iemand vande gene die d'selve scheydinge aanginge en toegestaan hadde, daar by grotelijx geledeert ware, en hoe-wel sommige meynen dat hy daar tegen relevabel is, so is nochtans 't selve niet anders redelijk, of ten ware, dat de lotingen by erreur so oneffen gestelt waren, maar als die lotingen so oneffen gemaekt waren met weten en kennisse vande gene die de scheydinge aan gaat en doen, alsdan mach die gene die het slechte gevallen is tegens de scheyding niet gereleveert worden, Sande *lib.*4.*tit.*11.*def.*1. Pinell. *in l.*2. *C. de resc. vend. par.* 2. *cap.* 1. *nu.* 8. Fachin. 8. *contr.* 36. Tiraqu. *de jur. primog. qu.* 17. *opin.* 1. *num.* 95. *& seqq.* ende word om

jegens een ongelijke ſcheydinge gereleveert te worden, na ſommiger opinie gerequireert, læſie boven de helfte, al-hoewel 't ſelve na gelegenheyd vande ſake by andere word tegen geſproken ende tot arbitrage van den Rechter gelaten, *vide* Pinel. *d. cap.* 1. Fach. *d. cont.* 36. Fab. *C. lib.* 3. *tit.* 27. *def.* 3. Grivel. *dec.* 127. Berlich. *dec.* 146. ende ſtaat te noteren dat ook iemand mach gereleveert worden tegen een ſcheydinge by erreur van rechten qualijk gedaan, Hect. Felic. *de Societ. cap.* 40. *num.* 3. Carpzov. *par.* 3. *conſt.* 15. *def.* 42. ende men mach tegen ſcheydinge relief ende reſciſie vandien verſoeken gedurende den tijd van 30. jaren ofte het derdendeel van honderd jaren, Pinel. *d. cap.* 1. *nu.* 26. Grivel. *d. dec.* 127. *nu.* 4. 7. 8. Fab. *C. d. tit.* 27. *def.* 7.

125. Eyndelijk ſtaat te noteren dat de ſcheydinge van erffeniſſe moet verſocht worden voor den Rechter vande erfgenamen, ofte daar de goederen gelegen ſijn, ende ſo die onder verſcheyden juriſdictien gelegen ſijn, voor den Rechter onder welke de meeſte ſijn gelegen, Sans. *de bon. diviſ. lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 1. 6. *&c.* dat men mede den 40. oft 20. penning ofte impoſt niet ſchuldigh is ter oorſake vande gedeylde ende geſcheydene erf-goederen den eenen en de andere met æſtimatie toegedeylt, Carpzov. *par.* 2. *conſt.* 39. *def.* 23. *&* 26. Acac. *var. reſ. cap.* 423. *&* 508. maar als de onroerende goederen inden ſterf-huyſe ſijnde by generale uyt-koop blijven aan de langſt-levende, moet den impoſt betaalt worden van 't gene gekocht, ofte vande erfgenamen overgenomen word, welverſtaande dat van uyt-kopen die ouders met hare kinderen maken geen impoſt betaalt word, *volgens 't placcaat vande Staten van Holland vanden jare* 1656. *art.* 29.

VAN

VAN MAINTENUE.

CAPUT XII.

ART. I.

TEn possessoir word geageert, of ter sake van tegenwoordige possessie diemen sustineert noch inder daad te hebben ofte met sijn gemoed te houden, *juxta l. 3. l. 7. sed. etsi ff. de acq. vel. amitt. poss.* ende midsdien recht heeft daar in te continueren, ende te wederstaan die hem d'selve soekt te benemen, *l. 1. C. unde vi l. 7. §. 3. ff. quod vi aut clam.* Grot. *lib. 2. par. 2. num. 9. deur een actie die genaamt word mandement maintenue*, ofte van niet jewoordige, ter sake van welke geageert word om een verleden possessie te recupereren, tegen de gene die hem daar uyt gesloten heeft, 't welk genoemt word *Mandement van Spolie en Mandement van Complaincte*, welke twe mandementen daar in differeren, dat in het eerste ordinaris rechts-plegingh word geobserveert, ende by 't leste word het mandement aan een Commissaris gedirigeert, die hem informeert op de waarheyd van 't geposeerde in 't voorsz mandement, van welke hier na breder geseyt sal worden.

2. Word ook geageert om possessie diemen niet verloren heeft te bekomen, die genoemt word adipiscendæ possessionis als by exempel *ex. l. fin. C. de edict. D. Hadr. toll.* om in possessie vande erffenisse, iemand by testament gemaekt, gestelt te worden, waar inne sijn recht by requeste te kennen gegeven hebben, versocht word appoinctement ofte mandement, uyt krachte van 't welke u ende alle de gene die hem de erffenisse van P. souden willen onderwinden, voor seker Commissaris vanden Hove daar toe te committeren verdachvaart

mogen

mogen worden omme te aanhoren alſulk verſoek als hy ſuppliant voor den ſelven ſal willen doen, omme uyt kracht van 'tvoorſz teſtament, geſtelt te worden in reele poſſeſſie van alle alſulke goederen als den voornoemden P. achtergelaten, ende metter dood geruymt heeft, daar jegens te ſchrijven *by feyten deſtructijf*, omme voor 't geordonneert te worden na behoren, ende concludeert dan ten geſetten dage, uyt de middelen by requeſte verhaalt, en verſoekt, dat aangeſien 't voorſz teſtament is gaaf, goed, ongecancelleert, ende ſonder blijckende faut, dat hy uyt krachte vandien ſal worden geſtelt inde actuele ende reele poſſeſſie van alle de nagelaten goederen vanden voornoemden teſtateur, condemnerende hen verweerders 't ſelve hem Requirant te laten volgen met alle vruchten by hem-luyden daar van genoten, ofte hadde mogen genieten, ende noch ſullen komen te genieten tot d'effectuele af-ſtand toe, cum expenſis, ofte anders &c.

3. Ende ſtaat al-hier te noteren dat tegen dit verſoek by partijen word geſchreven by feyten deſtructijf, tenderende ten fine den Requirant ſijn verſoek ſal worden ontſeyt, ende de ſake gerenvoyeert op de ordinaris rolle ende niet vorderen: hoe-wel ſomtijds toegelaten word vorder by ſolutien ende contreſolutien te ſchrijven.

4, Vorders is huyden daaghs tuſſchen maintenu en complainte weynigh onderſcheyd, ende word na gedane turbel en overlaſt door malkander verleent, Leeuw. *in parat. lib.* 2. *par.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. *in fin.* ende is hier en daar volgens de ordonnantien vande Hoven ſomtijds een weynich verandering van procederen, alſo het een materie is die dikwils voor valt en gebruykt word, doch in ſijn ſelven iſſer dit onderſcheyd noch, dat in maintenue, ſo in beneficiale ſaken als andere niet gerequireerd word poſſeſſie van jare ende dage, maar is genoech datmen toont actuele poſſeſſie ende in beneficiis mede titule ofte Canonijque inſtitutie, ſonder welke men geen

geen beneficie mach obtineren, *cap.* 1. *de reg. jur. in* 6. ende *in complainte* moetmen betonen het leste jaar alleen possesseur geweest te sijn, *in maintenue* weder ist niet nodigh eenige feytelijke troublen hem aangedaan te bewijsen, maar word oppositie alleen gehouden voor trouble: ende *in Complainte* moeten feytelijke troublen bewesen worden, waaromme ook *in Mantenu* geen restablissement nodigh is, *als vvel in Complainte in Mantenu* word somtijds, om sijn possessie te sterken, het petitoir met het possessoir gevoeght, want ook die in beneficialibus ten petitoir het schoonste recht heeft, obtineert te lichter het possessoir: *in Complainte* is niet nodich het petitoir te voegen, want die best gefondeert is inde possessie die obtineert, maar die petitoir intenteert, die kent sijn partije als possesseur, *vide* Philippus Wieland. *tit. cap.* 13.

5. Als dan iemand geturbeert word inde possessie van enige sijner goederen: so moet hy den Hove request presenteren daar inne te kennen gevende: dat hy over lange jaren geweest is in rustige ende vreedsamige possessie vande selve goederen, ten aansien ende wel weten van een iegelijk: ende sonder iemands contradictie, ende sonderlinge mede vanden Turbateur, &c. Versoekende in 't eynde van dien appointement, in cas van Maintenue: 't welk hem geaccordeert word, mids narrerende ende docerende, dat hy noch binnen jaar ende dagh in rustige Possessie geweest is, ende word genaamt *simpel Maintenue.*

6. Uyt krachte van 't welke een Pander gecommitteert word, om den Turbateur t'enen sekeren dage te verdaghvaarden om te compareren voor den Hove, ende eysch te aanhoren: d'welke men dan doende, *Concludeert dat den Impetrant gemainteneert, gestijft, ende gesterkt sal vvorden, inde possessie* vel quasi *vande goederen: en den Turbateur of Gedaagde gecondemneert kosteloos en schadeloos af te doen alle trot, hinder ende molestatie hem*

daar inne gedaan, ende hem te wachten van gelijke meer te doen, ende daar beneffens te restitueren alle baten ende vruchten, die hy vande voorsz Landen gehaalt, of de rechte waarden vandien: midsgaders *inde kosten, schaden ende interesse by den Impetrant alrede gehad ende noch te hebben, hangende desen processe, ende by provisie, adjudicatie vanden recredentie.*

7. Ende in beneficialibus Concludeert den Impetrant dat hy al-voren sal worden gemainteneert inde possessie *vel quasi* vande Decanie by requeste verhaalt, midtsgaders in alle de profijten, baten ende emolumenten daar toe staande ende tot de selve behorende, ende de Gedaaghde voor 't gecondemneert, alle crot, hinder, letsel, ende empechement, den Impetrant daar inne gedaan kosteloos ende schadeloos af te doen ende hem geinterdiceert van gelijke meer te doen, midsgaders dat hy vande Decanie genoten heeft, of den Impetrant daar van had mogen genieten indien hy niet belet hadde geweest door den Gedaaghde aan hem Impetrant te restitueren, ende ook in alle de kosten, schade ende intersse die den Impetrant so ter cause van dit proces, als ter cause van 't selve ongebruyk, oppositie, turbatie, ende letsel by den Gedaaghde voor gestelt, geleden heeft ende noch sal moeten lijden ten uyt eynde van den processe, alles tot taxatie ende moderatie van den Hove &c.

8. Desgelijx als iemand in 't gebruyk van sijn ampt ofte officie word geturbeert Concludeert den Impetrant dat hy sal werden gemainteneert inde possessie van 't Schout-ampt van N. ende den Gedaaghde gecondemneert alle crot, hinder ende empeschement daar in gedaan, kosteloos ende schadeloos af te doen ende hem te wachten van gelijke meer te doen, midsgaders te restitueren de vruchten by den Gedaaghde ter sake van 't voorsz officie ontfangen, cum expensis, of anders, ende by provisie tot adjudicatie vande recredentie.

9. Welken eysch den Gedaaghde over neemt: Ende so

verre hy hem laat bedunken, dat den eyscher sijn possessie niet genoech sal weten te justificeren, ende dat hy niet is gefundeert ten Possessoir, so geeft hy antwoord over, daar inne alleen destruerende d'actie van possessie by den eyscher gededuceert, ende *Concludeert in 't eynde van dien tot niet ontfankelijk noch gefundeert, ende dat hy daaromme daar of sal worden geabsolveert*, cum expensis, *of anders &c.*

10. Dan so verre den Gedaaghde eenige middelen heeft, om sijn eygen contrarie possessie te justificeren, so moet hy die mede allegeren, ende in 't eynde van sijn antwoord niet alleen concluderen als vorens: maar redoublerende 't interdict. *Concluderen dat hy* self *sal worden gemainteneert, gestijft ende gesterkt inde possessie* vel quasi ut supra, art. 6. 7. 8.

11. Daar jegens alsdan den eyscher schrift by replijq, ende in 't eynde van dien contrarie conclusie neemt jegens 'tvoorsz redoublement of contre versoek: te weten, *dat den Verweerder daar inne verklaart sal worden niet ontfanklijk noch gefundeert, ende hy daar van geabsolveert &c.*

12. Daar jegens den Verweerder dupliceert: ende so verre partije hen verdragen van vorder te schrijven, nemen dispositijf ende instrueren voort het proces ter definitive toe, als boven meer maal geseyd is.

13. Ook kan den Gedaaghdes als hy geen recht tot de possessie ofte eygendom vande goederen pretendeert, maar iet dat hem is daar van heeft doen halen of in diergelijke gevalle antwoorden, ende seggen te ontkennen dat hy den Impetrant inde possessie van 't goed by mandement geroert enige turbatie gedaan heeft, maar dat hy alleenlijk enigh mest en hoy hem Gedaaghde toebehorende van 't selve heeft gehaalt, sonder dat emmermeer blijken sal, dat hy des Impetrants huyr-man gedreyght soude hebben van 't voorsz goed te stoten, maar dat hy alleen geseyd heeft van meyninge te sijn, al 't gene hy op 't voorsz goed gebrocht ende aan 't huys daar op

ſtaande doen timmeren hadde, naar hem te nemen, ten ware hy byden Impetrant of ſijn huyr-man daar van behoorlijk worde gecontenteert, doende daaromme ende al-voren eyſch in reconventie, *Concludeert dat den Gedaaghde in 't ſelve cas gecondemneert ſal vvorden hem Impetrant ſonder eenigh hinder ende empeſchement te laten volgen al 't gene op 't voorſz goed gevonden ſal worden, hem te competeren, hoedanigh 't ſelve ſoude mogen ſijn 't ſy aard ofte nagel vaſt of anderſins, of dat hy de rechte waarde van dien tot arbitrage vanden Hove hem Impetrant ſal op-leggen ende betalen, ende antwoordende in conventie verklaart den Gedaaghde wel te mogen lijden dat den Impetrant inde poſſeſſie vande voorſz landen gemainteneert werde, met compenſatie van koſten, ſuſtinerende daar mede te mogen volſtaan, ende by refuys van dien Concludeert vorders tot niet ontfanklijk ende in cas van ontfanklijk (als in een) dat hem ſijnen vader geeyſcht ſal worden ontſeyt ende hy Gedaaghde daar van geabſolveert*, cum expenſis.

14. In deſe materie ſtaan te conſidereren deſe middelen: te weten, dat het Hoff *privative* kenniſſe heeft *præ omnibus aliis judicibus hujus Provinciæ* in alle materien Poſſeſſoir, ook van beneficien, ende in Holland den Hogen Raad, Hogerb. *prac. c.* 1. *&* 10. en dat daaromme die gene die hem bevind gerechtight te ſijn ten Petitoir (in 't welke, hy mogelijk ſijn partije ter eerſter inſtantie voor den Hove ofte Raad niet ſoude mogen betrecken) dat hy even-wel ſijn partije voorden Hove doet betrecken, hoe-wel hy ſelf ten poſſeſſoir niet wel gefundeert is.

15. Om 't welk bequaamlijk te mogen doen, ſo moet hy eyſch overleveren ende in 't eynde van dien, *Concluderen ten poſſeſſoir, als boven geſeyt is. Ende ſo verre hem deſe concluſie niet en ſoude mogen volgen, als hy verhoopt ja, daar op recht verſoekende, dat in ſulken gevalle by ordre verklaart ſal vvorden, hem de goederen, dies queſtie is* jure Dominii vel quaſi, *te competeren, en over ſulx tot de ſelve gerechtight te ſijn. Condemnerende den verweerder ſijn*

sijn handen daar van te trecken ende te houden, latende hem Eyscher daar mede bewerden 't sijner believe, en voorts den eyscher op te leggen ende te betalen alle nutschappen, en profijten by hem Gedaaghde daar van genoten, t' sedert sijne injuste occupatie *en detentie. Makende over all' eysch van kosten, schaden en interesse, of andere &c.*

16. Ende al hoe-wel vele sustineren dat na rechten *petitorium judicium cum possessorio retinendæ possessionis*, ofte in cas van maintenu niet en mach worden gecumuleert, als Kinschot. *resp. 1. nu. 11. per l. 13. C. de Rei Vend. & l. 3. ff. de interdictis,* niettemin Bart. *& vulgo DD. in l. naturaliter 12. §. 1. ff de acq. poss.* Menoch. *rem. 3. retin. poss. qu.* 66. *n.* 5. 11. *& seqq.* Gail. 1. *obs.* 63. sijn van contrarie gevoelen, *per l. 18. in fin ff. de vi & vi armat. l. 1. l. 12. §. 1. ff. de acq. poss. auth. qui semel. C. quomod. & quand. iud.* welke opinie ook inde practijq word geobserveert ende gevolcht, doch dat het selve geen plaats heeft *in causis Appellationis & Revisionis*, ten ware tot enigh incorporele recht ende jurisdictie tenet Math. de Afflict. *dec.* 155.

17. Van gelijke, so verre den verweerder hem bevint niet wel gefundeert te sijn ten possessoir, maer beter ten Petitoir: so moet hy in -t eynde van sijn antwoord self *Petitorium cum Possessorio* cumuleren, ende sijn partie constringeren daer op te litiscontesteren, ende contrarie conclusie te nemen:

18. So verre dit Proces alsulx gedisponeert is, dat het apparentelijk langh lopen ende niet haest getermineert soude mogen wesen, ende *periculum in mora* is, so magh de gene, die hem laet bedunken het beste reght te hebben, *versoeken, dat hem by provisie geadjudiceert sal vvorden de recredentie, dat is possessie, onder cautie de* restituendo, *indien namaals bevonden word sulx te behoren.*

19. Welk versoek principalijk gedaen word *in materiis possessoriis Beneficialibus*, als *lite pendente* het Benificie vaceert ende den dienst daer toe staende niet gedaen word: *vel ob aliam similem causam.*

20. Op welk versoek 't Hof disponerende seyd, dat *partyen sullen schryven by Memorie, ende daar by voegen alsulke titulen ende munimenten, als sy meynen tot haar-luyden intentie best te dienen*: Welke memorien by den Hove gesien sijnde, adjudiceert 't Hof by vonnisse interlocutoir de Recredentie den genen, die het apparenste recht heeft tot het goed of beneficie in questie.

21. Doch staat hier te noteren dat in materie possessoir nopende beneficien alleen ingesien word wie het beste ende apparentste recht heeft, ofte titule, ende niet so seer op de oudste possessie, Coren. *obs.* 6. Menoch. *retin. poss. rem.* 3. *nu.* 728. *& seqq.* Radel. *dec.* 10. Neost. *sup. Cur. dec.* 55. 99. om redenen boven, *art.* 4 geallegeert, maar in andere saken heeftmen maar possessie te bewijsen, ende is niet nodich sijn tijtel te allegeren *per l. cogi.* 11. *ff. de pet. hæred. & l. fin. ff de rei vindic.* Bull. *cons.* 5. *qu.* 3. *nu.* 18. want die *ex possessione* gepresumeert word, Mascard. *de prob. concl.* 1201. 1203. *&* 1378. *&c.* 'twelk nochtans geen plaats heeft in saken van jurisdictien, regalien en servituten, Bull. *d. cons.* 5. *num.* 19. Capyc. *dec.* 77. *num.* 7. Cacheran. *dec.* 15. *nu.* 10. Nic. ab Alto. *sing.* 7. *nu.* 6. Fab. *C. de excep. def.* 3. *&* 33. ende omme de simpele provisionele possessie te obtineren is halve probatie door een getuyge genoech, *v.* Mascard. *concl.* 1205. Carpzov. *par.* 2. *const.* 7. *def.* 16.

22. Ende daar na procederen partijen voorts ten principale, ende instrueren haar proces als boven *in generalibus* Cap. 1. geseyd is: doch als iemand ten possessoir het goed is toe-gewesen ende daar na ten petitoir komt te verliesen, is niet gehouden tot restitutie vande vruchten die hy heeft genoten, Gail. 1. *obs.* 63. *nu.* 11. Berlich. *dec.* 7. *vide tamen* Giphan. *ad l. unic. C. uti possidor. &* Just. Meyer. *ff. lib.* 43. *tit.* 17. *thes.* 16. *circa med.* Dissent. Hogerb. *de cap.* 10. *vers. de sentent.*

23. Vorders staat in dit proces ofte actie van maintenu te noteren, dat d'selve niet alleen mach worden geintenteert

als'er

als'er pericule is van sijn possessie te verliesen, maar ook als den possesseur in eniger wijse geweld ofte turbatie word aangedaan, 't welk ook verstaan word gedaan te sijn als hem belet word sijn goederen recht te gebruyken na sijn believen, volgens *l. 8. §. 5. in fin. ff. si servit. vendic. l. 11. de vi & vi arm. l. 14. de injur. l. 3. §. 2. & 3. uti. posid. l. 12. C. comm. divid. l. 52. §. 1. de acq. poss.* Menoch *de recup. poss. in prælud. nu. 43. &c.* welke turbatie hy gehouden is te bewijsen, als mede sijn possesie, te weten dat hy ten tijde van het interdict ofte litiscontestatie of tegenwoordigh besitter is, *l. 1. §. 2. ff. de interd.* Cujac. 5. *obs. 22.* hoe wel volgens de Canonique rechten die geprefereert word die de oudste possesie bewijsen kan, *c. licet 9. ext. de probat.*

24. Ende also het gebeuren kan dat beyde partijen ieder haar possesie even sterk bewijsen, so moet den Rechter volgens het bewijs oordelen, *l. 18. ff. comm. divid.* ende de possesie beyde adjudiceren dat is om so als sy die hebben te behouden, *l. unic. C. uti posidet*, sulx dat in dat geval geen van beyde verwonnen blijft, *l. 3. pr. ff. d. tit.* ende moet dan volgens het eeuwigh edict tot het petitoir voort gaan, ende den Verweerder ofte Gedaaghde onder cautie de possesie laten, of so hy niet kan of wil caveren, de possessie onder den Impetrant brengen onder de voorsz cautie, en so die ook niet kan of wil caveren, soude den Rechter 't goed mogen sequestreren, ofte by lotinge de possessie geven, Giphan. *d. l. unic.* Frid. Mindan. *de interdict. tit. 7. in pr. nu. 21.* ofte liever een ieder de possessie voor gelijke gedeelte toedeylen, siet Menoch. 3. *ret. poss. remed. nu. 739. & seqq. & 2. arbitr. cas. 339. num. 19. 22. &c.* Christin. *C. lib. 1. dec. 54. num. 4.* Thessaur. *decis. 89. & decis. 206.*

25. Ende word al-hier niet alleen voor possesseur gehouden die 't goed self besit maar ook door een ander, als door sijn pachter, inwoonder, of die hy 't geleent hadde §. 5. *princ. inst.*

inst. de interd. ja can ook de possessie met sijn gemoed behouden, al ist dat hy noch self noch een ander van sijn wegen in possessie is, als hy d'selve niet en heeft begeven om te verlaten, maer om wederom te comen, *d.* §. 5. *vers. quin etiam l.* 3. §. 7. *l.* 25. §. *ult. l.* 46. *de acq poss. l* 153. *de reg. jur. l.* 4. *C. de acq. poss.* maer in allen gevalle can de possessie door het gemoed alleen verloren worden. *d. l.* 3. §. 6. *l.* 34. *in pr. de acq. poss.* Ende word verstaen dat die gene die uyt de possessie verstoten is, ophoudt van possessie door 't gemoet te hebben, Cujac. *ad l.* 4. §. *si tu me* 22. *verb. vacuam possessionem, de usurp. & usucap. per l.* 6. §. 1. *l.* 7. *de acq. poss. l.* 1. §. 24. *de vi & vi armat.* Waeromme ook die gene die uyt de possessie is gestoten dit interdict *retinendæ possessionis* ofte van Maintenue niet gebruyken can, hoewel dat Wesenb. *par.* 1. *uti possidet nu.* 5. in contrarie opinie is ende met hem meer andere, *per l.* 17. *pr. ff. de acq. poss. l.* 11. *de vi & vi armat. v.* Bacchov. *in* Wes. *d. loc. &* Mindan. *d. tit.* 7. *pr. nu.* 22. *& seqq.* Worden ook voor possesseurs gehouden, ende dese actie instituceren, een leen-man *c. ali autem pr. &* §. 2. *de invest. de re alien. lib.* 2. *feud. cap.* 8. Item een erf pachtenaer, lijftochter, of ander gebruyk hebbende, voor haer gebruyck ende besit van dien, *l. ult. ff. uti possid. l. ult.* §. 13. *& seq. ff. de vi & vi armat.* Ook een crediteur, die seker goed tot onderpand gegeven of verbonden is, Menoch. *retin. poss. rem.* 3. *qu.* 25. *& rem.* 9. *recup. poss. qu.* 26. Cujac. 8. *obs.* 24. *& consult.* 25. *vers. quarta quæstio est.* Ende dit mede tegen de eygenaers ofte Grond-heren van 't goed self, Myns. 4. *obs.* 91. *nu.* 7. *& obs.* 92. Vult. *lib.* 2. *de feud. cap.* 1. *nu.* 15.

26. Ende also het genoegh is dat al hier iemand heeft natuurlicke possessie *l.* 1. §. *ff. de vi & vi armat.* So geeft mede dese actie een sequester die het goed in bewaringe gedaen is ofte de possessie van 't selve *l.* 39. *ff. de acq. poss. l.* 17. §. 1. *ff. depos.* ook die met gewelt, heymelijk of ter bede in 't besit is,

l. 1. § *ult. ff. uti poßid. l.* 1. §. 30. *de vi & vi armat. l.* 17. *de precar. l.* 2. *uti poßid.* Cujac. 9. *obs.* 33. ten ware hy de possessie met geweld heymelijk ende ter bede niet van een derde hadde verkregen, maar self vanden genen die hem turbeert, *l.* 1. *pr. &* §. 5. *ult. uti poßid. l. unic. C. eod.* so komt mede dese actie te hulp die iet besit dat hem gegeven is tegen de wetten, als dat echte-luyden malkanderen staande huwelijk geven, *l.* 1. §. 10. *de vi & vi armat.* maar dese actie word voornamelijk geobjicieert by middelen destructijf dat den possesseur 't goed besit deur geweld, heymelijk ofte ter bede van sijn tegenpartije, *l.* 1. §. 5. *ff. uti poßidet.* ofte d'exceptie van een jarige præscriptie, hoe-wel als de turbatie continueert, en tot restitutie van het gene den turbateur bekomen heeft altijd geageert mach worden, Wesen. *ff. d. uti posid. num.* 4. Oldend. *cl.* 2. *act.* 4. *qu.* 9. doch d'exceptie dominii ofte van eygendom heeft al-hier geen plaats tegen dit interdict, al-hoe-wel het bewijs terstont gepresenteert waar te doen, Rebuff. *tom.* 3. *de mater posses. art.* 2. *gl.* 1. *nu.* 2. *& gl.* 2. *num.* 25. Menoch. *d. rem. nu.* 675. also dat ook reconventie in petitorio niet en word geadmitteert, Kinschot. *resp.* 1. *nu.* 15. Dissent. *v. apud* Menoch. *d. loc. n.* 673.

VAN COMPLAINCTE.

CAPUT XIII.

ART. I.

ALs iemand binnen jaars geraakt of geturbeert is uyt de Possessie *vel quasi* van eenige goederen: so geeft hy sijn gereghtigheyd by request te kennen, daar innen verhalende, dat hy over lange jaren geweest is in rustige en vreedsamige possessie van 't selve goet, en daar in geturbeert is

geweest binnen jaars, hoe wel t'onrecht: *Versoekende* in 't eynde vanden request, *Mandement in cas van Complainčte, uyt kracht van 't vvelke partije bevolen sy de turbatie den Suppliant in sijne deughdelijke possessie gedaan, koste-loos en schade loos af te doen, met interdictie van gelijke meer te doen, ende te betalen de costen hier-omme gedaan: Ende in cas van Oppositie Commissaris verleent te worden, d'vvelke (gebleken sijnde vande voorsz possessie ende turbatie) hem Suppliant by provisie, ten minsten onder cautie, restablere inde voorsz possessie, ende 't selve gedaan sijnde, den Opposant dach betekent* om t'aanhoren &c. op welke Request gestelt word *fiat Complainčte in forma.*

2. Ende word daar na uyt de voorsz Request gemaakt een Mandament daar inne verhaalt word den in-houd, vande selve Requeste, ende Gecommitteert een uyt den Raad, *ten fine hy den Impetrant (doende genoegh blijken vanden in-houden van dien, ende sonderlinge vande binnenjarige possessie) maintenere, stijve ende sterke inde possessie, ende den Turbateur op sekere grote pæne, jegens de Heere vanden Lande te verbeuren, bevele, alle crot, hinder ende molestatie den Impetrant daar inne gedaan coste-loos ende schade-loos af te doen, ende hem te vvachten van gelijke meer te doen: ende vvederom alle dingen te stellen in* behoorlijke staat: welk genoemt word *Restablissement.*

3. Op welke request ende in-houden vanden Mandamente, de voorsz Commissaris hem informeert: ende so verre hem tot genoegh doen gebleken is vanden in-houden des selven Mandements; so doet hy partijen verdaghvaarden *omme te sien procederen tot executie van sijn Commissie* na gelegenheyd der saken.

4. 't Welk partije siende, mach versoeken dat hem gepermitteert worde, daar jegens te schrijven *by feyten destructijf:* in-houdende destructie van des Impetrants pretense possessie: Te weten dat die is *clandestina, precaria, violenta*, ofte andersints *vitieus, Concluderende in 't eynde van dien dat den Impetrant*

trant verleent ſal vvorden ſimpele Citatie, ende vorder niet, dat is ſommierlijk voorts geprocedeert te worden als in andere ſaken ſonder dat verder toegelaten ſal worden op de recredentie te diſputeren, om de mennichvuldigheyd van proceduren te ſchouwen ordon. van 't Hof Rub. van Complainćte art. 3.

5. Want ope feyten deſtructijf ofte contrarie feyten ende demonſtratie poſſeſſoir by den Gedaaghde overgelevert word ſomtijds den Impetrant toegelaten d'ſelve te wederleggen ende naarder feyten poſſeſſoir te ſtellen ende over te geven, waar jegens den Gedaaghde dan wederom ſchrijft by ſolutie, volgens den ſtijl van Holland, *inde Papegay tit. van Complainćte* te ſien.

6. Op alle welke feyten deſtructijf, d'voorſz Commiſſaris hem geinformeert hebbende, viſiteert beyde de Enqueſten, ende executeert het mandament na dat hy bevint te behoren.

7. Te weten ſo verre hy bevint dat den Impetrant ſijn binnen jarige poſſeſſie niet gejuſtificeert noch geprobeert heeft na behoren, ſo verleent hy hem alleen een ſimpele citatie, ende leyt beyde die partijen een dagh van rechten, om op de rolle voorts ten principale te procederen:

8. Welverſtaande dat die hem by het exploićt vande Commiſſaris beſwaart vind, binnen den tijd van acht dagen daar na aan den Hove ſal mogen verſoeken reauditie, mids conſignerende de boete van ſes gulden, die hy verbeuren ſal, ſo hy hem t'onrecht over 't ſelve exploićt beklaaght heeft, ende is alſdan den Commiſſaris gehouden binnen 24. uren (na dat hem vande conſignatie vande boete gebleken is) de ſtucken van partijen onder den Hove te brengen, de welke binnen 8. dagen daar na by den Hove geviſiteert worden en ende voort verklaart of het exploićt wel of qualijk is gedaan, ſonder dat d'een of d'ander van partije iet wijders ſal mogen allegeren of overleggen, als voor den Commiſſaris geposeert, en-

de geexhibeert is geweeſt, ten ware een motijf ofte inſtructie van rechten dat een ieder van partije geoorloft is daar by te voegen, ende 't eynde de voorſz acht dagen en ſal vorder tegen 't exploict niet gehoort worden, maar de ſake ten principaal mogen beleyden, ſo hem goed dunken ſal, *Ord. d. art.* 3.

9. Maar ſo verre d'Impetrant ſijn poſſeſſie volkomelijk beweſen heeft, ſo mainteneert de Commiſſaris hem, en beveelt partije als boven verhaalt is, *art.* 2. *Verklarende* den ſelven *deſe ſijne bevelen te weſen Stadt-houdende, niet tegenſtaande oppoſitie ofte appellatie ter contrarie, als breder in 't formulier vande Papegay voorſz te ſien is.*

10. Ende indien partije hem daar tegen wil oppoſeren, ſo leyt de Commiſſaris hem dagh van rechten, maar niet, voor ende al-eer het voorſz Reſtabliſſement by hem gedaan is, ſo verre het doenlijk is, anders belofte ende ſekerheyd daar voor, ende de boete geconſigneert, als voren.

11. Op welken dagh van rechten den eyſcher alſdan eyſch doet, ende Concludeert als boven in materie van Maintenue *art.* 6.7. geſeyt is, te weten, ſimpelijk *ten poſſeſſoir*, ofte daar by *cumulerende het petitoir*, in manieren in het naaſte 12. cap. verhaalt is.

12. Als te weten Concludeert den Impetrant dat by ſententie vanden Hove 't exploict vanden Commiſſaris in deſe ſake geordineert te doen, als goed ende recht geapprobeert, geratificeert ende verklaart ſal worden ſtaat te houden, ende volkomen effect te ſorteren, ende dat hy dienvolgende gemainteneert, geſtijft ende geſterkt ſal worden inde poſſeſſie *vel quaſi* van &c. ende dat den Gedaaghde ſal worden gecondemneert, alle crot, hinder, letſel ende turbatie ter contrarie gedaan koſteloos en ſchadeloos af te doen, hem geinterdiceert van gelijke meer te doen ende dat hem by proviſie ſal worden geadjudiceert de recredentie onder cautie na behoren, *cum expenſis*, of anders &c. en de indien hem deſe concluſie

ſie niet en ſoude mogen volgen als hy verhoopt ja, ende als voren *cap.* 12. *art.* 15. geſtelt is.

13. Daar jegens den Verweerder weder antwoord, ende *Concludeert* in 't eynde mede als boven in cas van Maintenue geſeyt is: ſomwijlen *Redoublerende* het *interdict*, ende ook ſomwijlen *cumulerende het petitoir*, na gelegenheyt der ſaken aldaar breder verhaalt: Ende daar na ſchrijven partijen voorts by replijq, duplijq, ende inſtrueren 't proces, *als cap.* 1. *in generalibus geſeyt is.*

14. De ſake tot duplijq ſijnde beſchreven, ſullen partijen ten beyde ſijden voor bewijs mogen imploijeren d'informatie by Commiſſaris inden beginne vande ſake genomen, waar op recht gedaan ſal worden, als of die ordinaire genomen ware geweeſt, ten ware dat eenigh van partijen, d'informatie van ſijn wegen genomen gerecoleert begeerde te hebben, ofte dat hy breder productie begeerde te doen, 't welk hem toegelaten word, ende worden dan partijen in feyten gereguleert om haar productie te doen ende daar van renuncieren als voren geſeyt is in andere proceſſen, *Ordonn. d. rub. art.* 4.

15. Ook ſoude mogen worden geſuſtineert, dat op de informatie by Commiſſaris genomen tot het reſtabliſſement, alleen, ten principale geen recht ſoude konnen worden gedaan als partijen daar op niet ſijnde gehoort, noch gedaghvaart, om de getuygen te ſien produceren ende alſo contra interrogatorien overleveren, ende andere redenen, ſulx dat inde ſake van Complaincte ten principale volgens het 42. articule vande inſtructie vanden Hove van Holland, partijen moeten worden geappointeert acten te maken ende daar van te dienen met de munimenten, ofte ook op de feyten daar in begrepen, iſt nood, enqueſte te doen, ſulx dat by partijen niewe productie moet worden gedaan, en de ſelve verdaghvaart worden omme de getuygen te ſien produceren, ende voorts geprocedeert na behoren, *Papegay d. loc. in fin.*

16. In dien den Gedaaghde in cas van Complainɕte comparerende hem niet en opposeert maar d'executie laat voortgaan ſal niet te-min verdaghvaart worden voor den Hove, om den Impetrant volkomentlijk te ſien mainteneren, ende indien hy dan niet compareert ſal d'Impetrant gemainteneert worden ende den Gedaaghde gecondemneert inde koſten, *Ordonn. Vtrecht d. rub. art.* 9.

17. Ende uyt 't gene voorſz is blijkt dat *Complainte* heeft *tria capita;* waar van het eerſte is *Poſſeſſorium ſummariſſimum*, 't welk is het reſtabliſſement, dat in voegen vorens verhaalt by den Commiſſaris word gedecerneert, het twede is de *Recredentie*, ofte *ſummarium judicium*, daar van het Hof daar na is diſponerende, ende het derde is *plenum poſſeſſorium*, Hogerb. *d. cap.* 10. *in fin.* ende die *in cauſa poſſeſſorii* ſuccumbeert, en mach *in petitorio judicio* niet gehoort worden ſo lange hy de poſſeſſoire ſententie niet en heeft voldaan, Coquill. *des droits Franc. pag.* 19.

18. 't Welk nochtans te verſtaan is ſo 't ſelve kan geſchieden ſonder prejudicie van het principaal, want als'er grote prejudicie is word maar voor een kleyn gedeelte het reſtabliſſement gedaan, ende het ſurplus *by eſtimatie ofte tekenen*, gelijk als een groot huys op-gemaakt ſijnde verklaart ware voor mennigheyd, ende reſtabliſſement geordonneert, en ſal by executie 't voorſz huys niet t'enemaal af geworpen, ende gedemolieert worden, maar alleenlijk een kleyn gedeelte tot dat by den Hove anders ſal ſijn geordonneert, maar ſo reſtabliſſement ware geordonneert van een af gebroken huys, ſoude by executie weder op-gemaakt moeten worden, ende generalijk in alle ſaken die difficil ſijn om repareren, word de trouble gereſtabliſſeert deur tekenen, Wieland *prac. tit.* 1. *cap.* 10.

19. So als reſtabliſſement moet worden gedaan van eenige ſpecien, als van granen, hout, turf, ofte diergelijke, dat

alſo

alſo in ſpecie niet bevonden word, ofte geheel niet in weſen is, ſal den Commiſſaris hem mede informeren op de valeur ofte waarde vande ſelve ſpecien, ende na dat hy die bevinden ſal reſtabliſſement doen geven in geld, *Ordonn. Vtrecht d. rub. art.* 8.

20. Ende heeft Complainᶜte plaats, ſo wel tegens den genen uyt wiens laſt den troubel gedaan is, als tegen den turbateur ſelf, Weſenb. *ff. uti poſſid. num.* 5. hoe wel beter is, 't geen in Vlaanderen word geobſerveert, volgens Wieland *d. tit.* 1. *c.* 11. datmen tegen den turbateur ſelf ageert, die dan ſijn mandator mach komen defenderen, ende de ſake aan nemen, Wieland *d. loc.* ſo mach ook den pachter Complainᶜte intenteren tegen den eygenaar die hem turbeert in ſijn poſſeſſie, ende deſgelijx als de pacht uyt is, en daar van geen ſchriftelijk inſtrument ſijnde, den pachter wil blijven ſitten, mach den eygenaar Complainᶜte intenteren, ende als een derde den pachter turbeerde, ſo ſouden den pachter ende eygenaar beyde Complainᶜte mogen intenteren, den enen als poſſeſſeur naturel, ende den anderen als poſſeſſeur civil, Wieland *d. loc.* die gene die met geweld of heymelijk inde poſeſſie is gekomen, ofte die precario beſit en heeft deſe actie niet tegen den genen daar hy de poſeſſie van genomen of ontfangen heeft, ten ware dat hem ſekere tijd ware gegeven om precario te beſitten, ende die tijd niet ware geexſpireert, Wieland *ibid. l. unic. C. uti poſsid.*

21. Den erfgenamen ende ſucceſſeurs en competeert deſe actie niet voor ende aleer ſy de poſeſſie vande erffeniſſe hebben effectuelijk aangenomen, Wieland *d. c.* 11. *pr.* Cravett. *conſ.* 302. *in fin.* Treutl. *diſp.* 25. *th.* 5. *lit. e. vol.* 2. ende een ſucceſſeur in lenen heeft geen complainᶜte te intenteren voor en al-eer hy is geinveſtieert ende jaar en dach in poſſeſſie is geweeſt, Wieland *d. loc.* alſo den Leen-heer ſelf ſo lange d'actie ende opſicht toekomt, VVieland *ibid.* deſe actie komt ook

ook een possesseur van jaarlijxe in-komste, uyt seker goed daar hy in is geturbeert, Maran. *par.* 4. *dist.* 7. *n.* 27. *v.* & Menoch. *recup. poss. rem.* 1. *nu.* 87. & *seqq.* als mede tegen den possesseur vande jaarlijx pensioen, al ist dat hy noyt betaalt heeft, Guid. Pap. *dec.* 629. *nu.* 2. 3. & *ibi not.* Math. anders en competeert dit interdict niet tegen een particulier successeur, *l.* 7. *l.* 15. *ff. de vi & vi armat.* noch ook niet tegen een derde die het goed met titule ende ter goeder trouwen besit, Fachin. 8. *contr.* 12. maar wel tegen een universeel erfgenaam voor so veel aan hem gekomen is, *l.* 1. §. *ult. l.* 3. §. 1. *l.* 9. *ff. d. tit.* Maran. *d. dist.* 7. *nu.* 26.

VAN SPOLIE.

CAPUT XIV.

ART. I.

SO wanneer iemand gespolieert of beroofd word van eenige goederen of gerechtigheden, so moet hy de selve sijne gerechtigheyd te kennen geven, ende narreren hoe ende in wat manieren hy daar van gespolieert is, het sy met geweld of andersins. Vorders *Versoekende* in 't eynde vande Requeste *Mandement in cas van Spolie, waar by den voornoemden Gedaaghde of Spoliateur op sekere grote pœne jegens d'Heer van 't Land te verbeuren geboden worde, dat hy den Suppliant doe ruyminge ende restitutie vande goederen in desen geroert, latende hem daar mede bewerden, ende de selve possideren ende gebruyken, als hy tot noch toe gedaan heeft, ende kosteloos ende schadeloos of te doen alsulke Spolie ende belet als hy den Suppliant in 't gebruyk van dien gedaan heeft, ende hem wachten van gelijke meer te doen, ende in cas van oppositie, refuys ofte dilay, dagh*

omme

mme te seggen de redenen van dien, ende om te aanhoren alsulken eysch ende versoek, als d'Impetrant in cas van Spolie jegens hem sal doen ende nemen: daar jegens antwoorden &c.

2. Ten welken dage dan d'Impetrant eysch overgeven moet, ende *Concluderen in 't eynde van dien, dat by sententie verklaart sal worden, dat den Gedaaghde hem Impetrant t'onrecht in zijn goed en gerechtigheyd geturbeert, en daar van gespolieert heeft, ende dat hy volgens dien sal worden gecondemneert 't selve te redintegreren, ende wederom te stellen in sulken staat als dat geweest is voor date van 't selve Spolie: ende so het gespolieerde niet kan worden gerestitueert de rechte waarde van dien (by den Impetrant*, vel *tot taxatie vanden Hove*, per juramentum in litem *te begroten) midsgaders hem op te leggen alle schade ende interesse, door 't voorsz Spolie geleden, ende alle vruchten, baten ende profijten die den Impetrant t'sedert 't voornoemde Spolie soude hebben mogen genieten ende profiteren*, cum expensis.

3. Ende in spolie van een huys dat den Gedaaghde sal worden gecondemneert den Impetrant te restitueren ende redintegreren de possessie van 't huys inde requeste geroert, met alle 't gene dat daar inne was ten tijde als den Gedaagde d'Impetrant daar af spolieerde, midsgaders alle schaden ende interessen by den Impetrant ter cause van 't selve spolie geleden ende noch te lijden by den Impetrant *per juramentum in litem* te begroten, ende dat den Impetrant by provisie sal worden gerestitueert inde possessie van 't huys, ende goed „*cum expensis*, of anders &c. op all's &c.

4. Want dese actie competeert den Gespolieerde om wederom te bekomen alle schade die hy geleden heeft, ende om in sulken staat herstelt te worden als hy soude geweest hebben so hy niet gespolieert ware geweest, *l.* 1. §. 31. *l.* 6. *l.* 15. *ff. de vi & vi armat. & l.* 4. *C. eod.* Fab. *C. lib.* 8. *tit.* 3. *def.* 23. Menoch. 1. *recup. poss. rem. num.* 414. *& seqq.* ende so veel de goederen belanght hem feytelijk aangenomen, vvord den

gespolieerde geloof gegeven op sijn eed tegen den Spoliateur, doch also dit genoeghsaam pœnale actie smaakt en heeft dien eed geen plaats tegen de erfgenamen vanden Spoliateur ofte andere vreemde besitter, ten ware dat met den Spoliateur self ware gelitiscontesteert, *l. ult. C. de in lit. jur. l. 1. C. ex delict. defunct.* Groenw. *in l. 9. C. unde vi* Neost. *Holl. Cur. dec.* 19. Muns. 4. *obs.* 12. *nu.* 10. 11. doch magh alsdan den Impetrant bestaan met sulk bewijs als hy bekomen kan, al ist niet volkomen, als in andere saken word gerequireert, Muns. *d. obs.* 12. *nu.* 17. *adde* Gail. 1. *obs.* 64. *nu.* 8. 9. 10. *& de pignorat. obs.* 16. *&* 18. De erfgenamen niet-te-min vanden Gespolieerde hebben mede 't recht om de schade ende de goederen by eede te begroten, Treutl. *d. disp.* 25. *th.* 5. *lit. b. in fin. vol.* 2. *v. &* Kinschot. *resp.* 107. *nu.* 7. Fab. *C. lib.* 8. *tit.* 3. *def.* 23. *in pr.*

5. Ende so verre promtelijk kan blijken van sodanige Spolie, so mach men versoek doen, ende seggen, dat, *gemerkt na rechten Spoliatus sit ante omnia restituendus*, d'Impetrant by provisie wederom geredintegreert, ende gestelt sal worden in sijn vorige possessie, *l.* 14. *C. de agric. & censit. cap. nullus* 2. *qu.* 2. *c.* 1. 2. *& tot. tit. de rest. spol.*

6. So verre dat ook den Gespolieerde niet gehouden is te antwoorden ofte met de Spoliateurs vorder te procederen, voor en al-eer hy volkomentlijk is gerestitueert, *cap. ult de ord. cogn. l.* 1. *§.* 32. *& seq. ff. de vi & vi arm.* Gail. 2. *obs.* 75. *nu.* 5. Menoch. *d. rem.* 1. *recup. poss. nu.* 329. al ist dat Spoliateur hem geobjicieert hadde *exceptionem dominii*, en dat het sijn eygen goed is, en presenteerde 't selve dadelijk te bewijsen, *l.* 1. *& si per vim vel alio mod.* Treutl. *d. th.* 5. *lit. g. not.* Menoch. *d. rem.* 1. *nu.* 329. Vinc. de Franch. *dec. Neap.* 40. *num.* 1. 2. Fachin. 8. *cont.* 10: hoe wel in contrarie opinie is Nic. Everh. *cons.* 2. *n.* 29. *& cons.* 76. *n.* 6. 7. *& cons.* 107. *n.* 2. bysonder als door de restitutie grote ende onverwinnelijke schade soude te verwachten sijn, ofte dat klaarlijk vanden eygen-

endom consteerde, Socin. *reg.* 466. *Spoliatus vers. decimo fal-t.* Pek. *de jur. sist. c.* 17. *n.* 2.

7. So nochtans den Impetrant op de exceptie van *Domi-ium* ofte eygen goed, consenteert te procederen *c.* 1. *de rest. pol.* 'twelk hy verstaan word te doen als hy die niet debateert *rg. l.* 2. §. 1. *ff. de except.* so soude de restitutie mogen worden pgeschort, *per pr. inst. de replicat.* 't welk ook geen plaats heeft ls den Impetrant heymelijk ware gespolieert ende niet met ortse ofte dadelijk, want die soude *exceptionem Dominii* mogen bjicieren, *juxta* Treutl. *d. th.* 5. *lit. c. & lit. g. not. in fin.* hoe-vel de gemene opinie der Doctoren daar tegen is, *juxta* Me-och. *d. rem.* 1. *nu.* 144. ende bysonder als den Gespolieerder, er by ageerde, getracht hadde sijn possessie weder te beko-nen, ende den Spoliateur hem 't selve belet hadde, Treutl. *bid.* ende dat ook dese actie plaats heeft *ex cap. redintegrand.* 3. *u.* 1. al ist dat iemand heymelijk ende niet dadelijk de pos-essie heeft genomen *v.* Menoch. *d. rem.* 1. *num.* 38. als mede egen die gene die de possessie van een die absent was heeft angenomen, Fachin. 8. *contr.* 10. maar als iemand een anders eld heeft gespolieert ende daar mede betaalt sijn crediteur is y den Hogen Raad van Holland verstaan, dat den Gespo-ieerde sijn geld daar na vanden crediteur niet mach condice-en, hoe-wel eerst anders by den Hove gewesen was, Neost. *up. Cur. dec.* 36.

8. Vorders mach exceptie van Spolie, jegens alderhande ctien geobjicieert worden, al is de actie van een andere sake et spolie niet aangaande geinstitueert, sulx dat daar tegen by len Verweerder geobjicieert wordende d'exceptie van Spo-ie in een andere sake niet gehouden is op den eysch te respon-leren eer hy is gerestitueert, al waar den Spoliateur insolvent, n mach die exceptie niet alleen geobjicieert worden tegen le gene die self gespolieert heeft, maar ook tegen die gene loor wiens last hy 't selve gedaan heeft, ofte van wiens wegen

 die

die gedaan is, als hy die heeft geratificeert, *l.* 1. §. 11. 12. *l.* 3. §. 10. 11. 14. 15. *ff. de vi armat.* ofte ook door wiens list en beleyd een ander van sijn goed gespolieert is, *d l.* 3. §. 12. Maran. *p.* 4. *dist.* 6. *nu.* 42. Gail. 2. *obs.* 75. *nu.* 5. Berlich. *prac. concl.* 21. *nu.* 35. *& seq. vol.* 1.

9. Voorts den eysch by den Gedaaghden overgenomen sijnde, so verre hy Gedaaghde van gelijken door den Impetrant gespolieert is geweest, van dese ofte andere, goederen so mach hy proponeren *Exceptionem contrarii Spolii, ende Concluderen in 't eynde van dien tot niet ontfankelijk, ende absolutie vander instantie, ter tijd toe d' Impetrant hem geredintegreert sal hebben.*

10. Doch dese exceptie ofte objectie en reconventie van contrarie spolie geintenteert sijnde mach den Impet. in conventie niet-te-min contenderen tot restitutie ende sustineren dat in spolie geen reconventie plaats heeft, voor en al eer restitutie gedaan is, ten ware nochtans dat het was over spolie van een andere sake hebbende gelijke privilegie, Molign. *de recon. qu.* 66. Mart. *ff. nov. tom.* 1. *tit. Reconv. cap.* 12. Berlich. *lib.* 1. *pr. concl.* 22 *nu.* 10. maar als spolie *per modum reconventionis*, also word geobjicieert en bekomtmen terstond geen restitutie, maar de wijle het sijn reciproce ende mutuele actien malkanderen niet rakende, so wordense gelijkelijk bedongen ende getermineert, Maran. *p.* 4. *dist.* 6. *nu.* 56. *per text. c. cum dilictus §. nos autem, & gl. singular. in c. ult. verbo petentem vers. sit cautus de ord. cognit.* waaromme men voorsichtigh moet wesen om sijn spolie te objicieren *per modum exceptionis*, want alsdan den Impet. in sijn actie van spolie niet mach worden gehoort voor en aleer den excipient van spolie is gestitueert, Bern. *in fin. de Reconvent. cap.* 10. *nu.* 6. *per text. in de cap. ult. de ord. cognit.*

11. Ende also de gene die gespolieert is het gespolieerde goed vanden spoliateur terstond mach weder nemen, Cravet. *cons.* 4. *nu.* 11. Menoch. *recup. poss. rem* 9. *nu.* 170. *&* 189. So is ook na rechten gefondeert, dat den Impetrant gespolieert

sijnde,

sijnde, die terstond te voren den verweerder eerst hadde gespolieert niet gefundeert is te contenderen tot restitutie alvorens te hebben, maar so den verweerder lange tijd, (na dat hy vanden Impetrant was gespolieert) den Impetrant wederom hadde gespolieert, so soude de restitutie plaats hebben, also de gene die gespolieert is wel terstond sijn spoliateur mach weder spolieren, maar niet enige tijd daar na sonder spolie te committeren, Maran. *d. dist.* 7. *num.* 18. Fachin. 8. *contr.* 11. Gabr. *com. concl. lib.* 5. *tit. de rest. spol. concl.* 1. *nu.* 151. 152.

12. Vorders staat te noteren dat volgens de gemene opinie der Doctoren d'exceptie Spolii is dilatoir ende voor de litiscontestatie moet geproponeert worden Zanger. *de except. par.* 2. *cap.* 16. *nu.* 2. *& cap.* 18. welke opinie hy ook seyt inde practijq geobserveert te worden, hoe-wel Bart. ook wil datmen die na de litiscontestatie mach objicieren, *in l.* 1. §. *fin. ff. uti poßid. & l.* 1. *C. eod.* welke opinie van vele werd aangenomen, door redenen vande *cap. ex conquestione ex de rest. spol. & clem.* 1. *de caus. poss. & propr. v.* Gail. 2. *obs.* 75. *nu.* 6. Berlich. 1. *prac. concl.* 21. *nu.* 74. 75. Carpz. *par.* 1. *def. for. const.* 6. *def.* 6. *par.* 1. ende ook gerecipieert is als het spolium na de litiscontestatie gedaan, ofte eerst tot kennisse vanden excipient gekomen is, Treutl. *disp.* 26. *th.* 4. *lit. g. not. vol.* 2.

13. Indien geen contrarie Spolie bevonden word, so moet de Gedaaghde over leggen, hoe ende in wat manieren hy sal weten te wederleggen het voorsz Spolium ende sulx doende door sien *fallentias ad reg. Spoliatus ante omnia debet restitui: apud* Corset. Scorel. *&* Socin. *reg.* 465. *& seq.* de welke enige middelen sullen suppediteren om het voorsz spolie te debateren.

14. Ook kanmen somtijds sustineren geen spolie gecommitteert, maar sijn recht gebruykt te hebben, te weten als een crediteur bedongen heeft dat by so verre sijn debiteur hem binnen sekeren tijd niet betaalt, dat hy alsdan eygener autoriteyt de possessie van seker goed sal mogen aanvaarden, *per l.* 3.

C. de pign. l. pen. C. de pign. act. l. 56. ff. de contr. emt. tot een pand of hypotheeq, waar door den crediteur niet anders bekoomt als 't gene hem na rechten competeert, *l. 1. C. de pact. pign* hoe-wel hy die verkopinge niet mach doen als solennelijk, *d. l. 1.* ende geen hypotheeq kan hebben als gerechtelijk geconstitueert in onroerend goed, Grot. *l. 3. par. 48. nu. 37.* Groenw. *in §. item* Serviana 7. *Inst. de Act.*

15. So verre ook de materie sulx gedisponeert is, datter *propriè* geen *spolium* is gecommitteert, maar *vis: quæ non solum armis fit: sed & eo ipso, quod quis propria autoritate sine judice rem suam repetit. ut. l. extat. ff. quod met. causa:* So moet den Impetrant *Concluderen, dat by sententie verklaart sal vvorden, den Gedaaghde tot de goederen hem af gehaalt geen gerechtigheyd te competeren in eeniger vvijse: ende so verre al bevonden mocht vvorden hem eenige te competeren, dat hy verklaart sal vvorden daar van vervallen te sijn: gelijk getradeert vvord* ad d. l. exstat.

16. Doch staat te considereren, dat de *l. extat. 13. ff. quod met. caus. ende l. 7. si quis in tantam C. unde vi* huydendaaghs niet in 't gebruyk is, voor so veel hy door het geweld van sijn recht vervallen soude, Groenw. *d. l. extat. & l. si quis in tantam*, maar een die met geweld possessie neemt, is sijn partije gehouden ad interesse om hem sijn schade die hy daar by heeft te vergoeden, en word daar boven na qualiteyt van 't geweld ende misdaad evtraordinarie tot arbitragie vanden Rechter gestraft ende gemulcteert, volgens *Instruc. Cur. Holl. art. 43. v.* Vinn. & Groenw. *in §. ita tamen 1. Inst. de vi bon. rapt.* Zyp. *not. jur. de vi in fin.* Christin. *dec. 184. nu. 4. vol. 2. & dec. 15. num. 10. vol. 3. & dec. 15. num. 10. vol. 4.* Louet. *lit. r. arr. 49.* Rebuff. *ad Const. Reg. in proem. gl. 5. nu. 76.* ende Covar. 3, *var. res. 16. nu 7. in vers. his praterea in fin.* seyd dat de rigeur van die wetten door geheel Christenrijk inde practijq is geabrogeert, als mede alle de andere wetten ofte pœnen van dien die iemand sijn recht benemen, Groenw. *d. §. 1.* waaromme den Gespolieerde

lieerde ſijn Concluſie *moet nemen tot reſtitutie van 't goed ende alle ſchaden, koſten ende intereſſen als voren in Spolie is aangewesen.*

17. Ende alſo den genen die geſpolieert is, vele ende verſcheyden remedien competeren om geredintegreert te worden, ende ſijn poſſeſſie te recupereren, ſo moet hy eerſt wel overleggen, wat remedie hem oorbaarlixt is, ende onder deſe ſijn de principaalſte ende nutſte, *duo juris can: remedia, etiam à Legiſtis recepta: ut cap. redintegrandæ, & cap. ſæpe; de reſtit. ſpoliat.*

18. Uyt kracht van welke capp. den geſpolieerde word voor al gereſtitueert ſonder onderſcheyd van perſonen ende goederen, Menoch. *recup. poſſ. rem.* 1. *nu.* 39. Maran. *p.* 4. *d.* 7. *nu.* 58. *& conſ.* 10. *nu.* 46. hoe-wel ſy niet met geweld maar heymelijk inde poſſeſſie gekomen ſijn, Menoch. *d. loc. nu.* 38. al waart dat den Geſpolieerde ſelf ter quader trouwen gepoſſideert hadde, Maran. *d. diſt.* 7. *nu.* 58. *& conſ.* 10. *nu.* 38. ook tegen een derde die met titel ende ter goeder trouwen inde poſſeſſie is, alſo het goed eens met faute van ſpolie is geaffecteert geweeſt, Maran. *d. conſ.* 10. *num.* 36. Gail. 2. *obſ.* 75. *nu.* 10. *& ſeqq.* Mynſ. 3. *obſ.* 85. Menoch. *recup. poſſ. rem.* 15. *nu.* 89. Radel. *dec.* 7. *nu.* 2. Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 2 *def.* 73. *nu.* 2. *& lib.* 8. *tit.* 3. *def.* 1. *nu.* 7. Diſſent. Fach. 8. *contr. cap.* 10. 11. ten ware hy ſijn titule vanden Impetrant ſelf hadde, Fab. *d. def.* 1. of vanden Prins ofte Rechter, Fab. *d. tit.* 3. *def.* 24. Everh. *conſ.* 2 *nu.* 8. 25. ſulx dat den Impetrant in deſe actien alleen obſteert d'exceptie van ſpolie, ſo den Gedaaghde hem objicieert dat den Impetrant hem heeft geſpolieert *cap. ult. de ord. cognit. per c.* 12. *de reſt. ſpol. & l.* 3. *§. cum igitur ff. de vi & vi armat.* ende duer dit *remedie c. redintegrandæ* 100. of ſo andere ſeggen 30. jaren eer het word gepræſcribeert, *v.* Menoch. *d. rem.* 15. *nu.* 416. *&c.* Greven. 2. *pr. concl.* 75. *in coron.* Fab. *d. def.* 1. *in pr. & def.* 25. *ibid. & C. lib.* 2. *tit.* 23. *def.* 5. *nu.* 2. al-waar hy ook handelt vande vruchten middelertijd genoten ſijnde, alſo dat dit remedie in hem vervat alle andere poſ-

ſeſſoire

sessoire remedien daar van geschreven word, *in l.* 10. *C. unde vi l. ult. eod. in l.* 1. *C. si per vim vel alio mod. l.* 14. *C. de agno. & censit. lib.* 11. *tit.* 47. *l. ult. C. de pignor. & l. ult. C. de acq. posses. quæ vide.*

19. Somtijds gebeurt het wel, dat de gespolieerde, twijfelende te obtineren sijn conclusie, in cas van *Spolie*, om dat den Gedaaghde licht middelen soude konnen hebben, om die te ontkennen, of andersins te ontgaan. So doet hy conclusie alternatijf: als dese (in cas van lijftocht), by exempel. *Concludeert ten fine hy Impetrant by sententie van desen Ed: Hove sal worden geredintegreert, ende gerestitueert in, ende tot alsulke possessie ende gebruyk, als hy als tochtenaar van 't selve geld heeft gehad voor date vande spoliatie, met restitutie van alle schade ende interesse, baten, vruchten ende profijten, als hy by de dadelijke spoliatie in questie gehad, geleden, ende ontbeert heeft, ende noch hebben, lijden, ende ontberen sal mogen, tot dat hem van alles volkomen restitutie gedaan sal sijn: Ende evenverre hem de voorsz. Conclusie niet en soude mogen volgen, als hy verhoopt ja: dat alsdan, doende recht by ordre, verklaart sal worden, hem Impetrant te competeren 't recht van lijftocht ende naar lijftochts recht te mogen poßideren ende genieten 't gebruyk ende vruchten van 't voornoemde goed: mids (indien 't nood is) stellende cautie usufructuair.* de utendo, fruendo boni viri arbitrio. *Condemnerende den Gedaaghde sulx te gehengen ende te gedogen, sonder daar tegens te doen, in eniger wijs, ende hem Impetrant te restitueren, ende betalen alle vruchten ende baten, schaden ende interesse, die hy door impedimente ende belet vanden Gedaaghde ontbeert, ende gehad ende geleden heeft, ende noch ontberen ende lijden sal mogen, tot de volkomen restitutie toe; tot taxatie vanden Hove. Maekende eysch van kosten, &c.*

20. Ende dat die gene enigh goed in lijftocht besit mede toekomt dese restitutie als hy daar uyt gestoten is, getuygt de text in *l.* 9. §. 1. *ff. de vi & vi armat. l.* 3. §. 13. *ca. l.* 27. *ff. de donat.* ende word het selve mede verleent den erf-pachtenaar tegen

tegen den grond-heer, al ist dat hy vervallen was door versuym van sijn jaarlixe canon te betalen, getuyght Menoch. *recup. poss. rem.* 1. *nu.* 78. *&c.* Guid. Pap. *dec.* 107. *& alii relati à* Treutl. *d. disp.* 25. *th.* 5. *lit. i.* Dissent. Jason. *in l.* 2. *C. de jur. Emph.* maar gelijk recht en komt den Leen-man niet tegen den Leen-heer volgens Treutl. *d. loc. lit. k. &* Menoch. *d. loc. nu.* 95. al-hoe-wel Bald. *cons.* 322. ende andere sustineren dat een Leen-man 't selve recht heeft.

VAN BENEFICIE van INVENTARIS.

CAPUT XV.

ART. I.

ALs iemand gestorven is, ende sine erfgenamen, 't sy *ab intestato* of *ex testamento*, d'erffenisse suspect is, sulx dat sy die niet en begeren te aanvaarden, *ne per aditionem obligentur creditoribus defuncti*: so hebben de selve twe wegen om sich te versekeren.

2. Eerstelijk, *si sint sui hæredes, beneficium abstinendi: si extranei repudiandi*: ende so verre hemluyden geen van die geraden dunkt, so mogen sy stil blijven sitten, sonder hem erfgenaam te verklaren, en sonder enige goederen aan te vaarden, te meer also na onse costumen geen sui of nodige erfgenamen bekent sijn ende dat in alle erfgenamen gerequireert word dat sy de erffenisse adieren ende haar voor erfgenaam dragen of verklaren, Groenw. *ff. de suis & legat. hær. l.* 14. *nu.* 3. Vinn. *pr. Inst. de hær. qualit.* Vall. *de reb. dub. trac.* 6. *nu.* 13.

3. Doch dit is also wanneer inden Sterf-huyse geen verderflijke goederen sijn: Maar so daar enige sijn, die *jacente hæreditate* interim souden mogen bederven: so mogen en moeten

de apparente erfgenamen by requeſt *Verſoeken* , *dat* hæreditati jacenti *een Curateur ſal worden gegeven* (*'t ſy uyt de* vrunden , of crediteuren) *ten eynde de voorſz. verderflijke goederen , ende andere by inventaris geſtelt ſijnde, openbaarlijk verkocht, ende de penningen daar van komende in bewaarder hand geſtelt mogen worden, tot profijt vande gene die naderhand bevonden ſullen worden daar toe gerechtight te ſijn.*

4. Welke goederen alſo verkocht, ende de penningen daar van gekomen, gecolligeert ſijnde, ſo mogen de *creditores hæreditatis* diſputeren op de *præferentie*, ende *concurrentie* tot de ſelve penningen, ende om die te mogen lichten onder cautie, daar van hier na breder geſeyt ſal worden.

5. Ende mogen d'erfgenamen haar dan beraden op de aditie ofte repudiatie vande erffeniſſe, ende vermogen d'ſelve noch te aanvaarden binnen 30. jaren na het overlijden vande genen die d'erffeniſſe heeft nagelaten voor ende aleer hy door præſcriptie daar van verſtaan worden geexcludeert te zijn, Marant. *in l.* 10. *poteſt num.* 97. *ff. de acq. hæred.* Fab. *C. lib.* 6. *tit.* 11. *def.* 46. ende als d'erfgenamen al ſouden reſolveren mogen d'erffeniſſe onder beneficie van Inventaris te adieren, ſo is daar toe by onſe ſtatuten geen tijd geprefigeert binnen wat tijd ſy 't ſelve ſullen moeten verſoeken, ende daaromme t'allen tijden als voorſz is 't ſelve noch mogen doen, voor ende aleer ſy d'erffeniſſe hebben geadieert, Sande *lib.* 4. *tit.* 12. *def.* 2. want na dien huydendaaghs dit beneficie moet verſocht worden vanden Prince ofte ſijnen hogen Raad, anders als na de Keyſerlijke civile wetten, ſo en kan den tijd om dat te moeten doen als ſijnde *caſus omiſſus*, uyt de ſelve wetten en civil recht, *l. ult.* §. 2. 3. 11. *C. de jur. delib.* niet geſuppleert of gedecideert worden, maar ſtaat tot arbitrage vanden Rechter des verſocht wordende ſulken tijd te prefigeren als hem redelijk dunkt, *l.* 1. §. *ult. ff. de jur. delib.* Groenw. *d. l. ult. nu.* 2. 3.

6. Indien dan de naaſte vrunden ende erfgenamen *d'Aditie* ofte

ofte *repudiatie* te lange *dilajeren*, ſo mogen de crediteuren, als geintereſſeerde, by requeſte *Verſoeken*, *dat de ſelve* arbitrio judicis *ſeker tijd ſal worden gepræfigeert, binnen den welken ſy gehouden ſullen ſijn te verklaren, an adire vel repudiare hæreditatem velint*, welke tijd hem-luyden (daar op ſommierlijk gehoort ſijnde) gepræfigeert word: gelijk dit (ende andere hier toe ſpecterende) *latè* getradeert word *per* Marant. *& DD. in repet. l.* 15. *poteſt de acq. hæred.*

7. Welke vrunden ende apparente erfgenamen alſo gepreſſeert ſijnde (ende ook te voren als 't haar geraden dunkt) mogen by requeſt *te kennen geven, hoe dat ſy om vele ende verſcheyden redenen*, (diemen bequamelijk moet ſtellen) *hem ſelven niet en ſouden derven dragen voor ſimpele erfgenamen vanden overleden: ende niet anders, als onder beneficie van Inventaris: ende alſo naar ſtyle ſodanigh beneficie, hoe-wel* Juris Communis, *alleen geimpetreert moet worden van deſen Ed: Hove ofte hogen Raad, So verſoeken ſy Suppliant en Mandement daar toe dienende: &c.*

8. Ende by ſo verre ſy mede *Relief* van doen hebben, 't ſy *jegens laps des tijds of anderſints*, So verſoektmen, voort achter aan 't requeſt, *daar jegens voor ſo veel het nodigh is gereleveert, ende* in integrum *gereſtitueert te worden.*

9. Waar op by den Hove word geexpedieert Mandement van Beneficie van Inventaris onder 't ſegel, uyt krachte van 't welke alle de geintereſſeerde partijen (*volgens d'Ordonnantie Caroli* V. *vanden* 19. *Maij* 1544.) *ende crediteuren met de Klok generalijk verdachvaart worden, om t'enen ſekeren ende tamelijken dage te compareren, voor ſeker Commiſſaris en haar achterweſen aan te brengen, ende de goederen te ſien inventariſeren, &c. te doceren van haar intereſſe &c. ende mede om te aanhoren alſulks verſoek, als den Suppliant ſal doen om gereleveert te worden jegens den laps des tijds, ende dat hy niet binnen behoorlijke tijd 't beneficie van Inventaris heeft geimpetreert.*

10. Ende ſo veel aangaat de Crediteuren vanden Sterf-

huyse die bekent sijn de selve moeten hooft voor hooft geciteert worden, of 't haarluyden woonplaatse, want by gebreke van dien mach dit Beneficie van Inventaris, ende het interinement daar op gevolght, hemluyden niet prejudiceren, *volgens 't voorsz placcaat ende ordonnantie vanden Hove art.* 25. *&c.* ende Sand. *lib.* 4. *tit.* 12. *def.* 5. Fab. *C. lib.* 6. *tit.* 11. *def.* 17.

11. Ende moet ook by de gene die onder Beneficie van Inventaris enige erffenisse willen aanvaarden, wel acht genomen worden dat sy de forme daar van by den voorsz placcaat en ordonnantien geprescribeert, wel observeren, want anders doende souden verstaan werden volgens 't selve placcaat haar te dragen als simpele erfgenamen, *siet de Papegay fol. mihi* 160.

12. Voorts de crediteuren ende andere geinteresseerden, sulx ende na behoren geciteert sijnde als voorsz is, indien de selve die de weet voor hoofd gedaan is, niet en compareren, so worden de brieven van Inventaris (als mede van Cessie) geinterineert worden, ende ten regarde vande gene die aan haar woonplaatse de weet gedaan is, sal noch een citatie verleent worden, ende so sy dan noch niet en verschijnen, sal in krachte van 't twede defaut interinement gedaan worden, ende de Gedaaghdens die comparerende dagh nemen om te antwoorden en sulx ten dage daar toe gegeven niet en doen, sullen mede 't haren regarde voor 't profijt van verstek van antwoord, de brieven geinterineert worden.

13. Ende ten regarde vande onbekende Crediteuren of geinteresseerde die alleen by generale uytroepinge verdaaghvaart sijn, sullen wel in krachte van het eerste defaut de brieven van Cessie geinterineert worden, maar so veel het Beneficie van Inventaris belanght, is noch een citatie en defaut nodigh, *volgens 't voorsz* 25. *articule vande ordonn.*

14. So ook enige geciteert sijnde geweest, ende hem gepresenteert hebbende, en de sake op de rolle geintroduceert sijnde komen te overlijden, sullen d'Impetrant doen dagh-

vaar-

vaarden d'erfgenamen vande overledene met inthimatie aan t Sterf-huys, so 't selve inde jurisdictie vanden Hove gelegen s anders by edicte, om d'arrementen vanden processe aan te nemen, ende so sy niet en compareren, sal jegens hem default gegeven worden, ende voort profijt van dien voorts geprocedeert met d'andere comparanten tot instructie van 't proces, ende in haar defaillant, regard, sullen de briven van Inventaris worden geinterineert, niet tegenstaande in andere saken erfgenamen om d'arrementen vanden processe aan te nemen twe maal verdaghvaart moeten worden d'ordonnantie *ibid. art.* 26. *Papegay pag.* 161. vorders d'erfgenamen vanden overleden verdachvaart sijnde ende comparerende, ende naderhand enige van hemluyden ook stervende, sal sonder vorder dachvaardinge niet-te-min met d'andere voorts geprocedeert worden, *Instruc. vanden Hogen Raad art.* 249.

15. Doch in Holland als den Impetrant van Beneficie van Inventaris d'erfgenamen van een overleden crediteur wil dagvaarden om d'arrementen vanden proces aan te nemen, moet hem wederom addresseren aan den Hogen Rade, die 't selve den Impetrant verlenen ende den Deurwaarder belasten den erfgenamen tot dien eynde te verdaghvaarden vande Gerechte daar 't sterf-huys gevallen is, ende het committimus geaddresseert is geweest, *Papeg. d. pag.* 161.

16. So verre ook d'overleden achtergelaten heeft goederen van verscheyden nature, als in welker sommige dese crediteuren, en wederomme in enige andere crediteuren, geprefereert moeten worden. So mogen dese crediteuren versoeken *separationem bonorū hujusmodi*: omdaar na bequamelijk te mogen procederen tot liquidatie en betalinge van haar achterwesē, twelk ook in beneficie van cessie plaatse heeft, *l.* 1. §. 1. 2. *& seq. ff. de sepa.* *Separatio bonorum.*

17. Ende word dese scheydinge ofte af-sonderinge van goederen ook verleent, ten versoeke vande crediteuren van een ander debiteur, daar van den overleden is geweest

erfgenaam, wiens debiteurs goederen ſy ſeggen ſuffiſant te ſijn voor haar achterweſen, ende dat de Crediteuren vanden overleden al-hier te vreden moeten weſen met des ſelfs overledens goederen alleen, want al iſt dat den overleden erfgenaam ſijnde geweeſt vanden voorſz debiteur vande afgeſonderde crediteuren, hy hem aan de ſelve mede verobligeert heeft, §. *hæres Inſt. de oblig. quæ ex quaſi contr.* ende alſulx de ſchulden met malkanderen gemenght ſijn, niet-te-min alſo het onredelijk ſoude weſen dat de crediteuren haar conditie erger ſoude worden, door haar debiteurs erfgenaam, die lichtelijk met vele ſchulden beſwaart was, ſo word na rechten deſe ſeparatie toegeſtaan, *d. l.* 1. §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. *& ſeqq. de ſeparat.* hoe-wel den crediteuren vanden erfgenaam deſe ſeparatie niet mogen verkrijgen, alſo deſe met den erfgenaam ſelf hebben gecontraheert, ende d'andere crediteuren door toeval crediteuren vande erfgenaam geworden waren, *d. l.* 1. §. 1. *& ſeq.* Math. *de auction. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 21. en dat het den erfgenaam toeſtaat, meer ſchulden te maken ende ſijn crediteuren conditie te verargeren, *d. l.* 1. §. *quæſitum* 5. en ſo enige crediteuren geen ſeparatie begeren, die worden onder des erfgenaams crediteuren gerekent, Weſenb. *ff. d. tit. nu* 4. *in fin. per d.* §. 5. ende mogen ook de legatariſſen vanden overleden deſe ſeparatie verſoeken om na dat de crediteuren vanden overleden, voldaan ſullen ſijn, mede haar legaten vande reſte, ſo verre die ſtrecken kan uyt de ſelve goeden te conſequeren, *l.* 6 *pr. de ſeparat.*

18. Ook heeft deſe ſeparatie plaats tegen de crediteuren die met den erfgenaam hebben gecontraheert, na dat hy d'erfeniſſe al hadde gerequireert, vanden debiteur vande andere crediteuren, Everh. *conſ.* 163. *n.* 3. 4. al iſt ook dat haar enigh goed vande erffeniſſe ware verobligeert, *d l.* 1. §. 3. doch en heeft deſe ſeparatie geen plaats als de goederen ter goeder trouwen verkocht waren, *l.* 2. *d. tit.* noch ook als de ſake anders

ders niet meer in ſijn geheel is,ende de erffeniſſe ſulx met des erfgenaams goederen ſijn gemengt datſe niet geſepareert konnen worden, *d. l.* 1. §. 12.

19. Vorders mach deſe ſeparatie niet gegeven worden aan de gene die alrede met den erfgenaam te vreden hebben geweeſt, ende innovatie gemaakt, en hem gelooft hebben, als renten met ſulken gemoed te eyſchen, ende te ontfangen, item borge ofte pand te nemen tot verſekeringe, al iſt datſe daar na bevinden daar in bedrogen ende niet genoech verſekert te ſijn, *d. l.* 1. §. 10. 11. noch ook na den tijd van vijf jaren dat d'erffeniſſe is geaanvaart geweeſt, *d. l.* 1. §. 13. *ibique* Gothofr.

20. Ende deſe ſeparatie geimpetreert hebbende, mogen ſy daar na niet wederom komen tot den erfgenaam, al iſt datſe te kort komen, ten ware datſe om rechtvaardige redenen van ignorantie, gereſtitueert mochten worden, *d. l.* 1. §. 17. *verſ. At ſi & ibi* Gothofr. So ook, al iſt dat op de goederen vanden erfgenaam overſchiet, na dat ſijn crediteuren voldaan ſijn, ſo mogen nochtans des overledens crediteuren, daar van niet voldaan worden *invito hærede*, alſo by het haar ſelven hebben te imputeren, datſe de ſeparatie verſocht en haar daar by willen lijden, maar ſo vandes overledens goederen overſchiet, moeten de crediteuren vanden erfgenaam daar in komen, alſomen deſgelijx haar niet kan imputeren, *d. l.* 1. §. 17. *pr. l.* 3. §. 2. *l.* 5. *eod.* Math. *d. cap.* 20. *nu.* 22.

21. Of ook de crediteuren van een koop-man die op verſcheyden plaatſen handelt en ſeparate goederen en crediteuren heeft, te gelijkelijk alle de goederen mogen aan ſpreken, dan of de crediteuren van d'eene plaatſe daar ſy gehandelt en gecrediteert hebben, inde goederen aldaar geprefereert worden, 't ſelve is controvers, de coſtumen van Antwerpen geven de handelaars op die plaatſe præferentie, *Coſtum. van Antwerp. tit.* 52. *art.* 4. *per l.* 5. §. 15. 16. *ff. de trib. act.* Stracch. *de Mercat.*
maar

maar hier van dissentieren Cuman. *ende* Groenw. *d. l.* 5. §. 16. de welke verhaalt by den Hove van Holland ook met hem so gewesen te sijn, ende volght Math. *d. cap.* 20. *nu.* 23. so dat de schulden van die koop-luyden haar gehele patrimoni aangaat ende niet particuliere plaatsen en handelingen, en geen reden is dat 't gene by de Romeynen *d. l.* 5. ten regarde van slaven gestelt is op vrije personen soude gepast worden, Groenw. *&* Math. *d. loc.*

22. Dit dan aldus gedaan sijnde, so maeckt den Commissaris, (of ook wel die vanden Gerechte, daar toe by den Hove in 't Mandement gecommitteert) met den Impetrant het Inventaris van alle de goederen by den overleden achtergelaten, ende doet d'selve æstimeren by luyden hem dies verstaande, ende ter plaatse daar de goederen gelegen sijn, wonende, ende dit alle de crediteuren daar over geciteert ende geroepen als voren geseyt is, om de æstimateurs te sien eden, ende dese æstimatie doen.

23. Welke æstimatie gedaan, ende daar voor by den Impetrant gestelt sijnde cautie suffisant, omme de crediteuren daar hem uyt te reyken of andersins te contenteren na behoren, word den Impetrant wel geconsenteert sommige beesten ende andere goederen, als coorn ende boom-vruchten, op maal-schade staande, ten oirboir te verkopen, mids dat de penningen daar van comende, onder den Hove sullen worden gebracht, *ad usum jus habentium* als voorsz is: 't Welk in 't Mandement word geinsereert.

24. Welke *Inventarisatie & æstimatie* gedaan moet worden binnen 40 dagen te rekenen, na date van de Impetratie, indien het doenlijk is, of anders binnen sulken tijd als hem by ordonnantie geprefigeert is, ende by het Mandement, op pœne dat sy anders gehouden worden voor simpele erfgenamen, doch worden daar jegens om redenen wel gereleveert *Papegay d. loc. vide* Leeuw. *para. lib.* 3. *par.* 3. *nu.* 3. & Zyp. *not. de jure delib.*

25. Ende

25. Ende als d'erfgenamen onder dit beneficie d'erffenisse aanvaarden so genieten sy eerst, en dat voordeel datse niet gehouden sijn als voor so veel de goederen konnen strecken, sonder datse ook vorders mogen worden geinquireert datse ook niet gehouden sijn in enigh schade en verderf dat d'erffenisse mochte overkomen, dat hare actien die sy self op den boedel hebben niet en worden geconfondeert, maar dat sy die behouden als andere crediteuren met privilegie elx in sijn regard, *l. ult.* §. 4. *&* 9. *C. de jur. delib.* §. 5. *Inst. de hæred. qualit. & diff.* Wieland, *prac. præ. cap.* 18. dat sy ook de schulden betaalt sijnde vande legaten hare falcidie mogen detraheren, dat is een vierde part van ieder legaat, *d.* §. 4. die sy geen Inventaris gemaakt hebbende niet en mogen detraheren, *d. l.ult.* §. 12. *Novel.* 1. *c.* 2. als mede niet so dat expressselijk by den Testateur ware verboden, *d. Nov.* 1. *c.* 2. §. 2. *vers. si vero expreßim*, dat hy ook de kosten van begraaffenisse ende andere onkosten by hem gedaan en geleden voor af mach trecken, en andere meer voordelen, *de quibus d. l. ult. &* Leeuw. *d. p.* 3. *nu.* 3. *&c.*

26. Doch so verre iemand vande vrunden, den overleden in bloede bestaande, hem wilde dragen simpel erfgenaam, magh 't selve voor Commissaris allegeren, ende sustineren, dat d'Impetranten van gelijke sullen doen, ende over sulx renuncieren van 't voorsz Beneficie, ofte dat hem anders gepermitteert sal worden, hem voor simpel erfgenaam te dragen, met seclusie vande Impetranten.

27. Welk versoek hem geadjudiceert word, niet tegenstaande dat de Impetranten ook erfgenamen *ex testamento* mochten sijn geinstitueert, *& quod regulariter causa testati faciat cessare causam intestati, gl.* Bart. *& Dd. ad l.* 39. *ff. de acq. hæred.* Bronk. *cent.* 3. *ass.* 42.

28. Want hier staat te considereren, dat die het beneficie van inventaris heeft geimpetreert daar van mach renuncieren en hem simpelik erfgenaam dragen in welken gevalle hy voor

den anderen die niet even na den overleden bestaat word geprefereert, Sande *lib.* 4. *tit.* 12. *def.* 3. Kinschot. *resp.* 30. anders iemand vanden bloede, al ist dat hy de naaste niet en is, begerende hem simpelijk erfgenaam te dragen, so moet de naaste die hem niet anders als onder beneficie van inventaris erfgenaam wil dragen hem wijken, 't welke wel na rechten so niet en is, maar is also by costumen ingevoert, ende word die condite ook in het Mandement van beneficie altijd geinsereert, Groenw. *instit. de hær. qualit. & diff.* §. 6. *num.* 2. Pek. *de test. conjug. lib.* 1. *cap.* 35. Neostad. *sup. Cur. Holl. dec.* 7. Christ. *ad Consf. Mechl. tit.* 16. *art.* 40. *num.* 7. *& art.* 50. *num.* 3. doch die den erfgenaam met simpele aditie wil verstoten, moet vanden bloede wesen vanden Testateur, anders soude hy niet worden gehoort, Groenw. *ibid nu.* 3. Chass. *ad Consf. Burg. rub.* 7. §. 13. *nu.* 1. *verb. ad secundum*, sulx dat een man hem willende simpel erfgenaam dragen van sijn overleden huysvrou, den bloederfgenaam onder beneficie van inventaris niet kan doen wijken, Groenw. *d.* §. 6. *in fin.* Neostad. *d. dec.* 7.

29. Ende en mach den Testateur sijn erfgenamen niet verbreden dat sy sijne erffenisse onder beneficie van inventaris souden adieren, hoe-wel enige in contrarie opinie sijn, Fab. *C. lib.* 6. *tit.* 11. *def.* 4. Marta Dig. *nov. tom.* 5. *tit. hæres cap.* 70. *v. tamen* Cravet. *consf.* 174. *nu.* 3. Surd. *dec.* 30. Zypæ *d. tit. de jur. delib.* de welke al daar §. *si quis* distingueert ende seyd dat verboth *in extraneo hærede* gedaan moet gevolght worden, maar niet inde neergaande linie, also het niet redelijk is sijne kinderen in enigerwijse van hare erffenisse te beroven, *v.* Covar. *de testa. cap.* 1. *nu.* 15.

30. Maar by so verre dit different niet en valt, word alle de crediteuren voor den Hove een dagh van rechten betekent, om voorts te sien procederen op 't interinement van 't voorsz Beneficie van Inventaris.

31. Ten welken dage dienende, den Impetrant eysch overleyt,

leyt, ofte *Concludeert uyt de middelen in ſijn Mandement verhaalt, ten Interinemente van 't voorſz Beneficie ende Relief*: Welken eyſch of concluſie de Gedaaghdens over nemen, ende dagh om daar op te ſeggen.

32. Ende omme 't ſelve bequamelijk ende perfectelijk te mogen doen verſoeken copie van 't Inventaris, ende 't ander gebeſoigneerde voor Commiſſaris, om daar uyt te mogen verſtaan, of d'Impetrant ook heeft geobſerveert de ſolemniteyten tot de Confectie van dien na rechten, placcaten ende coſtumen gerequireert: ende of uyt den Inventaris niet gelaten ſijn enige goederen by den overleden achter gelaten, de welke den Impetrant buyten 't ſelve Beneficie ſoude mogen geaanvaart hebben.

33. 't Welk indien men bevind, ſo moetmen daar of doen maken een andwoord, ende in 't eynde van dien *Concluderen tot rejectie van 't ſelve Beneficie, ende dat over ſulx d'Impetrant verklaart ſal vvorden ſimpel erfgenaam te vveſen vanden overleden, ende gehouden ſijn te betalen alle de ſchulden van den ſterfhuyſe &c.*

34. Alſo daar deur word verſtaan dat hy hem erfgenaam draaght ende de erffeniſſe heeft geadieert *v.* Groenw. *in d. l. ult. in fin. C. de jur. delib.* Fachin. 4. *cont.* 37. Sande *lib.* 4. *tit.* 12. *def.* 6. Louet. *lit. h. arr.* 24. Chriſtin. *ad ll. Mechl. tit.* 16. *art.* 41. *num.* 3. hoe-wel vele ſuſtineren dat hy maar ſoude ſijn gehouden tot het dubbeld vande achter gehouden goederen, *v.* Zutphen *pract. verbo Inventarius nu.* 1. *& verb. erffeniſſe nu.* 9. *&* Fab. *C. lib.* 6. *tit.* 12. *def.* 8. *nu.* 7. 8.

35. Inſgelijx word verſtaan, dat een ſoon na de dood ſijns vaders het huys van ſijn vader bewonende, het ſelve als erfgenaam van ſijn vader bewoont, ſulx dat hy gehouden is te bewijſen dat hy die uyt een ander oorſaak bewoont, Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 12. *tit.* 10. *nu.* 16, Gail. 2. *obſ.* 128. *num.* 12. 13. Fachin. 6. *cont.* 53. Ende al iſt dat een erfgenaam

doende den overleden begraven met behoorlijke nodige kosten daar door juyst niet verstaan wort hem erfgenaam te dragen, niet-te-min om alle disputen daar over te ontgaan ist geraadsaam, dat hy te vorens protestere dat hy 't selve niet en doet met meninge om hun erfgenaam te dragen, maar ten opsichte van 't behoorlijke ende nodige Godsdienstigheyd, Fab. *C. lib.6. tit. 12. def.* 8. *nu.* 9. 10. Mascard. *de Prob. concl.* 44. *n.* 36. *& concl.* 47. *n.* 6. *& seqq.* doch indien een soon seyde dat hy enige goederen van sijn overleden vader besit alleen voor sijn legitime portie, en soude hem niet helpen, maar word daar door verstaan dat hy sijn vaders erffenisse geadieert heeft, als niet mogende sijn legitime portie aan-nemen ende de resterende erffenisse repudieren, dan is gehouden de erffenisse in 't geheel te accepteren ofte te repudieren, Wesenb. *ff. de acq. hær. n.* 5. Bronk. *cent.* 3. *ass.* 36. Fach. 4. *contr.* 65 *&* 6. *contr.* 56. Tyraquel. *de jur. primog. qu.* 35. *nu.* 10. *& qu.* 75. *n.* 5. emmers niet ten regarde vande crediteuren, want al ist dat de legitime portie verstaan word te wesen een quote vande erffenisse ende niet der goederen, so en mach die nochtans niet bekomen worden als alvorens afgetogen de schulden ende de kosten van begraaffenisse *v.* Gail. 2. *obs.* 120. *num.* 3. Treutl. *disp.* 13. *th.* 16. *lit. a. b. vol.* 1.

36. So mede als een erfgenaam de schulden vanden overleden aan crediteuren betaalt simpelijk ende sonder protest dat hy 'tselve niet en doet als erfgenaam, maar behoudens hem sijn recht van beraad, so soude hy gehouden worden als of hy d'erffenisse hadde aangevaart, ende anders niet, Mascard. *de probat. concl.* 44. *nu.* 29. *& seqq.* Mart. *ff. nov. tom.* 5. *tit. aditio hæred. cap.* 25. maar daar door, dat den erfgenaam sijn eygen schuld niet en betaalt die hy inden boedel schuldigh is, word niet verstaan dat hy de selve als erfgenaam houd voor geconfondeert, Mascard. *d. concl.* 44. *nu.* 42. 43. 44. gelijk mede den erfgenaam geseyt hebbende simpelijk dat hy de erffenisse

aan-

aanvaarden wil, daar door niet geacht kan worden hem erfgenaam te dragen, als hy geen andere actien van aditie betoont heeft, Mantic. *de conject ult.vol lib.* 12.*tit.*11. Menoch.*de arb jud.caſ.*496.*n.*21.*& lib.*4.*præſ.*100.*n.*10. maar als hy geſeyt hadde ik wil d'erffeniſſe niet aanvaarden, ſoude vele lichter verſtaan konnen worden, dat hy die hadde gerepudieert, alhoe-wel vele anders verſtaan, *v.* Maſcard. *concl.* 853. *num.* 21. Mantic. *d. lib.* 12. *tit.* 14. *nu.* 3. *& ſeqq.* Fach. 6. *cont.* 49.

37. Ende generalijk alſo het niet alleen in enige daad beſtaat, maar ook in 't gemoed, om te weten ende te oordelen of hem iemand erfgenaam draaght, ſo ſtaat te conſidereren, dat een erfgenaam iet doende dat hy niet anders mach noch kan doen als erfgenaam, ſo word verſtaan dat hy hem erfgenaam gedragen heeft, *per l.* 20. §. 4. *in fin ff. de acq. hær.* Menoch. 4. *præſ.* 101. *nu.* 12. *& ſeqq.* Maſcard. *concl.* 42. maar iet doende dat hy voor ſijn eygen recht, of ook ſonder recht of uyt ſijn of een anders naam magh doen, al is hy geen erfgenaam, daar uyt kan niet gepræſumeert of geprobeert worden dat hy 'tſelve doet als erfgenaam, ten ware daar van opentlijk naarder ware gebleken, als door iemand te doen begraven, alſomen dat als voorſz is uyt Godsdienſtigheyd kan doen en diergelijke waar van ſiet *l. d. l.* 20. §. 3. *&* 5. *& l.* 14. §. 8. *de relig. & ſumt. fun.* Menoch. *d. præſ.* 101. *nu.* 70.

38. Doch ſo iemand iet doet dat hy inde erffelijke goederen als erfgenaam mach doen, ende ook als geen erfgenaam mach doen, ſo 't ſelve dan ſulx is, dat het ſoude nul ſijn en van geender waarden als hy het niet gedaan hadde als erfgenaam, ſo hy 't ſelve ſimpelijk gedaan heeft word verſtaan dat hy hem voor erfgenamen gedragen heeft, *l.*42.§.2. *de acq. hær. arg.l.*37.*eod.* want men moet præſumeren dat niemand iet wil te vergeefs en ſpottelijk doen, maar wettelijk en met effect, *l.*21.*ff. de reb. dub. l.* 19. *in pr. de legat.*1. *&* 20. *l.* 39. *de Reg. jur.* item ſo 't ſelve ook ſulx is dat hy het wel ſoude met effect en

vastigheyd konnen doen als geen erfgenaam, maar niet met recht anders als erfgenaam sijnde, so word het mede daar voor gehouden dat hy 't selve gedaan heeft als erfgenaam, want al ist dat iemand een ander mans goed utiliter ende met effect magh verkopen, *l. 28. ff. de contr. emt.* nochtans mach hy 't selve niet met recht doen, want hy daar over mach worden geconvenieert *actione injuriarum l. 15. §. 31. ff. de injur.* of somtijds *furti* of *expilatæ hærediatis*, *l. 2. §. 1. de expil. hæred.* alsulx moetmen het daar voor houden dat hy niet met onrecht heeft willen doen, maar met recht als erfgenaam, so hy dan enige goederen verkoopt of last geeft die te verkopen, of die possideert, het geld besight, de vruchten van 't goed geniet, word verstaan 't selve te doen als erfgenaam, Menoch. *d. præs.* 101. *nu.* 34. *& seqq. & nu.* 71. Fab. *C. lib.* 6. *tit.* 12. *def.* 1. *v. tamen* Papon. *lib.* 21. *tit.* 6. *arr.* 3. *& ibi* Bacchov.

39. Insgelijx als hy iet doet dat een erfgenaam ook als geen erfgenaam met recht ende effect mach doen, maar niet op sijn naam anders als erfgenaam, so word verstaan dat hy hem erfgenaam heeft gedragen, *d. l.* 20. §. 1. *l.* 2. *C. eod.* als by exempel, so hy het goed verhuyrt, §. 7. *pro hærede Inst. de hær. qualit. & diff.* Maran. *in l.* 15. *potest n.* 78. 81. *ff. de acq. hær.* de huysen vermaakt of repareert *d. l.* 20. §. 1. de schulden betaalt, of inmaant, *l.* 2. *C. de acq. hær.* Maran. *d. loc. nu.* 72. *Masc. concl.* 44. *nu.* 29. *&c.* ende diergelijke, maar dit moet alles verstaan worden, ten ware hy expresselijk geprotesteert hadde dat hy 'tselve niet met meninge als erfgenaam, maar als een vreemde administrateur des boedels goederen dede, *d. l.* 20. §. 1. *l.* 14. §. 4. *ff. de relig. & sumt. fun.* Donel. 7. *comm. cap.* 8. *ibique* Hillig. *lit. o.* Zoann. *rer. quot.* 43. Item dat hy geweten hadde dat het erf-goed vanden overleden was, want als hy meynde dat hem 'tselve met ander recht toe quam kanmen niet seggen dat hy 't selve als erfgenaam heeft gedaan, *d. l.* 20. §. 1. *l.* 87. *ff. eod. l.* 71. §. 8. *eod.* sulx dat den erfgenaam enigh goed amove-

rende dat hy meynt hem te behoren, daar door niet verſtaan kan worden erfgenaam te ſijn of het Beneficie van Inventaris te verlieſen, *d. l.* 71. §. 8. want na dien deſe aan-neminge ofte verklaringe van erfgenaam met een gemoed ende meyninge van erfgenaam te ſijn moet worden gedaan, *d. l.* 20. *in pr. l.* 88. *ff. de acq. hæred. l.* 6. *C. eod. d.* §. 6. *Inst. eod.* ſo word daar toe ook gerequireert goede ende ware kenniſſe, om iet te doen dat aan 't gemoed hanght, *l.* 26. *ff. de reg. jur.*

40. Maar ſo daar geen materie oft ſtof bevonden word om 't ſelve Beneficie te debateren, ſo is geraden ende nuttelijk, datmen conſentere ten Interinemente van 't ſelve:

41. Ende ſo dikwils enige van de crediteuren, die ſomtijds veel in 't getal ſijn, daar toe niet en willen verſtaan, ende ſchijnen by den Impetrant opgeworpen te ſijn, om het proces in ſuſpens te mogen houden voor enige jaren, ende door ſulken middel de crediteuren te drucken tot een accoord, of uytkoop: So mogen de gene, wiens ſchuld liquid is, *Verſoeken dat d'Impetrant gecondemneert ſal worden hem-luyden haar achterweſen als liquid ſijnde, by proviſie op te leggen ende te betalen, onder cautie* de reſtituendo, *indien namaals bevonden word ſulx te behoren.* Welk verſoek gefundeert is niet alleen in rechten *ex l. quidam exiſtimaverunt ff. ſi cert. pet.* Maar ook volgens het placcaat vanden Keyſer, ſulx expreſſelijk mede brengende: Grot. *lib.* 2. *par.* 21. *num.* 24. doch onder verſekeringe van te reſtitueren voor ſo veel na bevonden word den boedel niet dragen kan, Grot. *d. loc.*

42. Ten ware nochtans dat d'Impetrant of andere crediteuren vanden boedel enige redenen ter contrarie wiſten, ende te vertonen dat deſe geeyſchſte ſchulden, niet *liquid* waren.

43. Doch word verſtaan *liquid* te weſen dat ſonder langh onderſoek in 't kort kan geliquideert worden, *Dd. in l. ult. C. de compenſat.* Treutl. *diſp.* 25. *theſ.* 8. *lit. g. not.* maar wanneer ende in wat ſaken verſtaan word dat een ſchuld haaſt kan geliqui-

liquideert worden, ſtaat tot arbitrage ende in 't oordeel vanden Rechter, *arg. l. 1. in fin. ff. de jur. delib.* Mynſ. *in §. bonæ fidei nu.* 16. *Inſt. de Act.* Schneidw. *ibid. nu.* 18. 19. *v. &* Sichard. *ad rub. C. de compenſ.* Coſt. *de quot. & rat. qu.* 61. *num.* 25. Menoch. *lib.* 2. *arb. caſ.* 14.

43. Dat dit remedie van Beneficie van Inventaris ten goeden ingeſtelt ſijnde, wel meeſt tot groot achterdeel vande gemene crediteuren van deſolate boedels misbruykt word, heeft mede ſeer wel geannoteert, Sym. van Leeuwen *in ſijn parat. jur. nov. lib.* 3. *par.* 3. *n.* 3. *in fin.* verhalende, dat daaromme in vele Steden, ende namentlijk tot Middelburgh in Zeeland ende nu laaſt den 31. Januarii 1652. tot Leyden met kenniſſe ende goedvinden vande Staten van Holland by byſondere keure ende ordonnantie op 't ſtuk vande Curatelen over de deſolate ende onbeheerde boedels, als mede op de boedels onder beneficie van inventaris aan te vaarden wel voorſien ende goede ordre geſtelt is, welke exempelen by andere Steden behoren in acht genomen ende gevolght te worden, *ne onere duplici creditores graventur juxta l. navis onuſta §. cum autem ff. ad l. Rhod. de jact. Peregr. de fideicom. art.* 1. *num.* 33. *& art.* 34. *num.* 72.

45. Als het Beneficie van Inventaris by conſent van de Crediteuren of vonniſſe vanden Hove geinterineert is, ſo vallen ook wel deſe quæſtien tuſſchen den Impetrant ende Crediteuren: Te weten, ſo verre enige Crediteuren niet en willen accorderen ten gevalle vanden Impetrant, ende andere daar toe wel begeren te verſtaan; of dan d'Impetrant met deſe mach accorderen *cæteris invitis*, ende hem-luyden gratificeren, ende in betalinge geven enige van de beſte ende gereedſte goederen: daar of getradeert word: *per* Rebuf. *de ſent. proviſ. art.* 3. *gl.* 3. *nu.* 16. *& DD. in l. fin. C. de jur. delib.*

46. Ende dat den erfgenaam onder Beneficie van Inventaris de Crediteuren ofte legatariſſen na ſijn believen mach in beta-

betalinge geven goederen, gronden ende erven tot æſtimatie van goede luyden, 't ſelve brenght mede *l. ult.* §.4. *&* §.6. *C. de jur. delib.* ende getuyght mede Wieland *in ſijn pract. pr. cap.* 18. *nu.* 4 ſo nochtans dat, indien in den boedel geld is, den erfgenaam tegen dank vanden crediteur ofte legataris, die geld gemaekt is, geen goed mach geven in plaatſe van geld, Authent. *hoc niſi C. de ſolut.* maar 't ſelve is by ons in geen gebruyk, maar moet het goed publijkelijk met autoriteyt verkocht worden ende van 't geld daar van komende de betalinge gedaan worden voor ſo veel die kan ſtrecken, *vide* Groenw. *d. auth. hoc niſi. ende* Autum. *ibid.*

47. Item of d'Impetrant eerſt ende voor al ſal mogen betalen de dood ſchulden ende uytvaart vanden overleden, *v.* Rebuf. *d. nu. in fin.* ende ſo die exceſſivelijk gemaakt ſijn, valt diſpuyt op de moderatie vande ſelve, *v.* Math. *de Auction. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 8. 9.

48. Ook mach den erfgenaam voorſz, ſo hy de koſten van begraaffeniſſe ſelf heeft betaalt, als mede die hy heeft gedaan en verſchoten aan den overleden in ſijn dood-ſiek bedde, Sichard. *d. l. ult.* §. 1. *nu.* 1. 2. Math. *de Auction. lib.* 1. *d. cap.* 19. *n.* 8. aan de makinge ende ſchrijven vanden Inventaris, en andere nodige koſten tot reddinge vanden boedel betaalt, wederom inhouden, als die beweſen ſijn deugdelijk te ſijn *d.* §.9. *& ibi* Goth. Treutl. *d. diſp.* 25. *th.* 9. *lit. d.* Math. *d. loc. nu.* 4. 5.

49. Voorts belangende de koſten vañ proceſſe tuſſen den erfgenaam *ex beneficio Inventarii* ende de oppoſanten ende crediteuren, word verſcheydentlijk gereſpondeert onder de Doctoren, daar van te ſien is Fachin. *lib.* 6. *contr. cap.* 29 *ende* Treutl. *d. th.* 9. *lit. d.* en andere by henluyden geallegeert, die daar van verſcheyden arreſten en ſententien allegeren, als mede Math. *d. cap.* 19 *n.* 3. de welke deſe diſtinctie geeft, dat ſo hy t'onrecht tegen de oppoſanten heeft gepleyt hy de koſten ſelf moet dragen ende hem ſelf imputeren dat hy te vergeefs heeft willen

pleyten, ende so hy te recht heeft sijn sake voorgestaan en met de kosten getriumpheert, dat hy die vande opposanten mach bekomē, so het een twijfelachtige sake is geweest en dat hy de kosten niet van partijen magh repeteren, so sal hy die ook uyt den boedel deduceren so wel als hy overwonnen of overwinner is geweest, want so hy het gewonnen heeft, so is daar deur de sake vande crediteuren beter geworden; so hy overwonnen is, heeft hy niet-te-min gedaan dat een goed huys-vader gewoon is te doen) die een twijfelachtige sake niet terstond laat varen, maar eerst versoekt wat recht hy heeft, *l. sciendum* 21.*ff.de usur. l. si rem.* 29. §. 1. *l.Hærennius* 63.§.*ult.ff.de evict.l.si fidejussor.* 29.*ff.* & *DD. relat. à* Math. *d. cap.* 19. *nu.* 3. & 4. *pr.*

VAN INDUCTIE.

CAPUT XVI.

ART. I.

V. plene Tract. 4. Kinschot. de solut. judiciis 198.

ALs iemand buyten sijn schuld, ende by gevalle in schulden verlopen is, so dat hy niet machtigh is sijne Crediteuren so haast te betalen, ende daarom vrese heeft van rigoreuse executie: so kan hy Request presenteren, ende daar inne verhalen sijn ongelucken, daar deur hy verlopen is: ende *versoeken in 't eynde van dien Commissaris, voor welken alle sijne Crediteuren geroepen mogen worden, om by gevoeghlijke middelen geinduceert te worden tot consent van een redelijk uytstel van betalinge, voor een jaar of twe, of anderen tijd na gelegentheyd van saken; mids presenterende cautie, om desen tijd geexspireert sijnde de Crediteuren te betalen: ende dat middelertijd, ende tot dat het rapport van Commissaris sal sijn gehoort, alle executien gehouden sullen worden in State en surcheantie.*

2. Op

2. Op welke Requeſt men gewoonlijk is 't appointeren: *'t Hof Committeert N. ten fine in deſen verhaalt, en ſurcheert d'executie voor den tijd van* 14. *dagen*, of andere tijd na gelegenheyd der ſake: ten eynde den Impetrant binnen die tijd ſal mogen beneerſtigen, dat alle ſijn Crediteuren geroepen ende gehoort ſijnde, den Commiſſaris rapport doe.

3. Waar na moet den Impetrant een billet doen maken, ende daar in ſtellen de namen van alle ſijne Crediteuren, met de grote van haar ſchuld, ende oorſaak waar uyt die ſpruyt, met *verſoek dat de Commiſſaris gelieve te authoriſeren een Pander vanden Hove, omme t'enen ſekeren dage alle de voorſz. Crediteuren te citeren, om voor hem Commiſſaris te compareren, ende aanhoren de middelen van Inductie, daar inne te conſenteren, of die te debateren.*

4. Ten welken dage ende ure dienende, d'Impetrant voor den Commiſſaris moet compareren, ende den ſelven inſtrueren met wat middelen hy meent, dat d'een d'ander beſt geinduceert ſullen konnen worden.

5. 't Welk gedaan ſijnde, doet den Commiſſaris voor hem komen een vande Crediteuren, d'een voor d'ander na, hem voor houdende alle middelen van inductie, omme van hem te horen, of ſy in enigh uyt-ſtel willen conſenteren: anders tekent aan de redenen van haar refuys, ende ſo ſy conſenteren; haar conſent.

6. Ende alle de Crediteuren gehoort hebbende, doet rapport aan den Hove. 't Welk bevindende dat het meeſtedeel vande Crediteuren geconſenteert heeft, accordeert hem ſijn verſochte ende geaccordeerde uytſtel, in manieren 't ſelve geconſenteert is: niet tegenſtaande dat vele Crediteuren daar inne niet hebben willen conſenteren.

7. Ende die niet hebben willen conſenteren, bemerkende dat het meeſtendeel geconſenteert heeft, ende ſodanigh conſent hem ſoude mogen prejudiceren, mogen alſdan *Verſoeken,*

dat d'gene die geconsenteert hebben gehouden sullen sijn by ede te verklaren haar schuld deughdelijk en geen gefabriceerde schuld te sijn, ende dat sy consent gedragen hebben sonder argh bedrogh of liste.

8. Waar op by aldien sy niet veel weten te seggen, ende van haar schuld te doceren, en bysonder luyden sijn den Impetrant inden bloede bestaande (*inter quos facile fraudes fabricari possunt*) so moeten sy den versochten eed doen: *& qua pœna puniantur ii qui se creditores fingunt: vide* Rebuf. *de lit. dilat: art. 1. gl. nu.* 68 *ubi plura ad hanc materiam pertinentia.*

9. Welke verklaringe ende eed gedaan sijnde, so verre 't Hof bevind dat het meestendeel vande Crediteuren geconsenteert heeft in een uytstel, geeft 't selve den Impetrant, mids stellende cautie suffisant, als in 't navolgende cap. Groenw. *l. 7. §. 19. ff. de pact.* ende ter contrarie so het meeste deel niet en heeft geconsenteert: ontseyt 't Hof den Impetrant sijn versoek, ende word alsdan den Impetrant geexcuteert.

10. Desgelijx als een Debiteur die niet solvent is, ende met sijn Crediteuren wil accorderen om een seker gedeelte van sijn schuld te betalen, en de reste hem geremitteert te worden. So daar inne de Crediteuren met malkanderen niet en konnen over een komen, so sal den Rechter daar inne mede volgen het meeste deel van de Crediteuren, doch heeft dit selve alleen plaatse als de erffenisse van hem noch niet en is geaanvaart, op dat d'erfgenamen daar door mogen worden bewogen om haar erfgenaam te dragen, *l. 7. §. 17. & ibi* Goth. *ff. de pact. l. 3. §. 1. ff. ad l. falcid.* ofte als den Debiteur niet en is te bekomen, om also iemand te hebben die men kan aanspreken, maar als den Debiteur soude te bekomen wesen, mach het meeste deel het minste deel niet overstemmen, Castr. Jason. *& glos. in d. l. 7. §. ult. ff. de pact.* Borcholt. *de pact. cap.* 5. *num.* 22. Trentacinq. *lib.* 3. *res.* 3. *num.* 12. *&c.* Brun. *de cess. bon. qu. pr.* 22. Meyrer. *lib.* 1. *de pign. cap.* 17. Hier tegen gevoelen (dat huydendaaghs den

Rechter het meeſte deel der Crediteuren niet mach volgen. Groenw.*in d. l* 7.§.19. Zyp.*not.jur.Belg. tit. qui bon.ced. poſ.verſ. ſed neque*: niet-te-min getuyght Zyp. *d. loc. tit. de pact.* dat tot Antwerpen het minſte gedeelte der Crediteuren de meeſte moeten volgen ſo wel in 't remitteren van een gedeelte vande ſchuld als in 't verlenen van langer tijd om te betalen ſonder cautie, als de Debiteuren ſonder haar ſchuld ten achteren ſijn gekomen, 'twelk ſo om 't gemene beſt al-daar is aangenomen of na rechten behouden, en ook redelijk is, alſo anders om enige hardneckige en quaadwillige crediteuren, die ſo lief alles willen verlieſen als iet quijtſchelden, d'andere goedwillige, en beter beſinde ſouden te kort komen, daar op den Rechter acht behoort te nemen en alles conſidereren. 't Welk daarom ook alſo tot Utrecht by den Hove *me patrocinante* is verſtaan geweeſt, *v.* Math.*de jud.diſp.*13.*th.*72. *conſul.IC.Bat.conſ.*218.*p.*1. Math.de Afflict. *dec.* 288. Math. *de Auction. lib.* 1. *cap.* 7. *nu.* 2.

11. Eñ word alhier het meeſte deel vande crediteuren niet geacht ten regarde vande perſonen, maar vande ſchuld, ten ware dat de ſchuld gelijk ofte even waar, in welken gevalle de meeſte perſonen worden aangeſien, en ſo die ook gelijk ſijn in getal en waardigheyd, ſo is het billik dat den Rechter volge de beleefſte opinie *jux. l.ult. C. qui bon.ced.poſſ.* & *l.*4. *C.de pr. Imp. offer. l.*8.9.10. *ff. de pact.* Afflict. *d dec.*288. Moller.4. *ſem.*6. *n.*5.

12. Anders ſo wanneer iemand hoop heeft om ſijnen boedel te konnen redden, mach hy vrijheyd verſoeken ofte Sauvegarde voor ſijn perſoon gedurende enige maanden, en dan preſenteert hy requeſt, daar in verhalende ſijn ongeluk hoe hy in ſchulde vervallen is, dat hy op ſijn tijd niet kan betalen, en dat hy daarom door N. mede crediteur hadde doen verſoeken vry geleyd, t'eynde hy met hem ſoude mogen communiceren, daar in ſy meeſt hebbē geconſenteert: Maar alſo enige quaadwillige haar mening niet willen verklaren, is hy ſuppl: beducht dat ſy practiſeren, om ſijn perſoon te apprehenderen, ende alſo

v. l. quoties C. de prec. Imp. offer. plene Kinſchot tract. de Securitate Corporis.

also hy Suppliant vele schulden wederom heeft te exigeren, sulx dat die geint sijnde, sijn Crediteuren genoeghsaam souden konnen worden voldaan, so versoekt hy Suppliant seer ootmoedelijk opene Brieven van Seureté de Corps, ende vryheyd van sijn persone voor de tijd 3. 4. 5. maanden, om middelertijd in vryheyd sonder te mogen worden gearresteert of gedetineert, vry aldaar te mogen verkeren, behoudende andersints, de voorsz personen hare actien jegens hem suppliant ende sijne goederen te intenteren, so sy te rade bevinden sullen, ende hem suppliant daar jegens sijn defensie. Dit doende, &c.

VAN BRIEVEN van ATTERMINATIE OF RESPIJT.

CAPUT XVII.

ART. I.

v. tract. Kinschot ubi plene. & l. quoties C. de pr. Imp. offer.

ALs den Debiteur by Inductie niet heeft konnen obtineren alsdan om de executie te ontgaan, so moet Request presenteren aan de Heeren van den Lande: of sijnen Hogen Raad, (gelijk in cas van inductie aan den Provincialen Raad, Groenw. *in l. ult. C. qui bon. ced. pos.*) daar inne te kennen gevende 't gene cap. præcedente art. 1. geseyt is: *Versoekende in 't eynde van dien, hem Suppliant gratieuselijk te verlenen Brieven van Atterminatie of Respijt, voorden tijd van vijf of ses jaren, naar gelegenheyd der saken, onder behoorlijke cautie.*

2. Welke Request dikwils overgesonden word aan den Rade Provinciaal, ofte Magistraat vande plaatse, daar den Sup-

Suppliant woont, om te hebben advis op den inhouden ende versoek van 't selve Request.

3. Welk advis met de voorsz request daar na wederom gesonden sijnde aan 't Hof ofte Hogen Rade, ende by hem luyden gesien, accorderen den Suppliant sijn versoek, stellende daar op *fiat*: ofte ontseggen hem 't selve, stellende daar op *Nihil.*

4. Als daar op gestelt is *fiat*, so worden den Suppliant van sijn Majesteyt verleent opene brieven, daar by hem vergonst word seker tijd, om binnen den selven sijn Crediteuren te mogen betalen, mids stellende *Cautie suffisant* van die te sullen betalen na het verloop vande voorsz tijd, tot contentement vande voorsz Crediteuren: *nisi possideat immobilia*: *vide* Costal. *in l. si debitori. ff. de Iudic.* Guid. *pa.* 2. *dec.* 109. Grot. *lib.* 3. *pa.* 51. *nu.* 22. *& ibi* Groenw. Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 9. *def.* 6. Gail. 2. *obs.* 46. *nu.* 4.

5. Word ook wel sonder cautie verleent, als den Suppliant geen borge en weet te bekommen, mids stellende in handen van sijne Crediteuren Inventaris van alle sijne goederen, tot versekerheyd vande voorsz betalingen, ende belovende die niet te sullen verminderen of verargeren, *per* Gail. 2. *obs.* 47. *nu.* 8. *Novel.* 112. *c.* 2. *& Nov.* 134. *c.* 9.

6. Ende word in dese brieven alle Crediteuren vanden Impetrant geinterdiceert, dat sy hem of sijne borgen (so hy enige gestelt heeft) ter cause van haar achterwesen, gedurende den voorsz tijd, niet en sullen molesteren.

7. Dat de borge mede het recht van atterminatie te bate komt: *siet* Fab. *d. tit.* 9. *def.* 14. Rebuf. *de lit. dilat. art.* 1. *gl.* 1. *nu.* 42. Trentacinq. 3. *res.* 1. *nu.* 25. *de solut.* Treutl. *p.* 2. *disp.* 24. *th.* 4. *lit. e. per l. ult.* §. 1. *C. de usur. rei jud.* als ook het recht van quijtscheldinge voor een gedeelte, *l. si præcedente* 58. §. 1. *ff. mandat.* alwaart dat sy het beneficie ordinis hadden gerenuncieert, Bald, *in d. l. quoties C. de precip. Imp. offer.* in welken

welken gevalle diſſentieert Rebuff. *de lit. dilat. art.* 1. *gl.* 1. *d. nu.* 42. Coler. *de proceſ. execut. par.* 1. *cap.* 4. *nu.* 12. *vid. &* Leeuw. *parat. lib.* 4. *par. cap.* 2. *nu.* 5.

8. Ende gedurende deſe atterminatie, en lopen geen renten of intereſſen, alſo het beneficie vanden Prince volkomentlijk moet worden verſtaan te ſijn verleent, ende anderſints de atterminatie weynigh vordelijk ſoude ſijn, *l.* 3. *de conſtit. Princip.* Rebuff. *d. gl.* 1. *nu.* 72. Trentacinq. *d. reſ.* 1. *nu.* 26. Moller. 4. *ſemeſt.* 7. ſo nochtans dat by al-dien bevonden worde dat de atterminatie bedrieghlijk verworven ware de intereſſen haren loop behouden Treutl. *d. par.* 2. *diſp.* 24. *th.* 4. *lit. e. in fin.*

9. Maar altijd worden in deſe brieven geexcipieert, de ſchulden vande Heeren vanden Lande, ende andere geprivilegieerde ende miſerabile perſonen, de welke niet tegenſtaande deſe brieven, met d'executie voorts mogen procederen, om te geraken tot haar achterweſen: als mede die ſententie, ende parate executie hebben alrede geobtineert Guid. Pa. *dec.* 97. *neque hæc dilatio extenditur ad creditores futuros:* Guid. Pa. *dec.* 109. *v. & alleg. inf. art.*

10. Welke brieven alſo geexpedieert ſijnde, moet den Impetrant volgens den inhouden vande ſelve alle ſijn Crediteuren doen citeren voor den Hove, ofte Gerechte aande welke die geaddreſſeert ſijn: ende moet ten dage dienende d'ſelve preſenteren: midſgaders ſijn Cautioneris, ſo verre hy daar mede belaſt is, ofte andere verſekerheyd doen, ende dien volgende *Concluderen tot interinemente vande voorſz brieven: v. l. univerſa C. de prec. imp. offer.*

11. 't Welke de Gedaaghdens en crediteuren over nemen: ende dach om daar op te ſeggen: ten welken dage ſy den gepreſenteerden Cautionaris ofte andere verſekerheyd moeten debateren, als weſende inſuffiſant, of anders als na behoren gedaan: daar op alſdan by den Hove gediſponeert word.

12. En-

12. En ſo verre ſy jegens de Cautie ofte verſekerheyd niet ſonderlinge en weten te ſeggen, dat relevant is, ſo moeten ſy overleggen, of ſy geen exceptien weten te proponeren, daar deur ſy ſouden konnen vertonen dat de brieven *obreptijf* of *ſubreptijf* geimpetreert ſijn, welke middelen ſy voor antwoord by geſchrifte moeten doen ſtellen, ende in 't eynde van dien *Concluderen dat de ſelve verklaart ſullen worden ſubreptitiæ of obreptitiæ te ſijn, ende voor ſulx gerejecteert, ende hem-luyden gepermitteert met hare begoſte executie voorts te mogen procederen:* van welke redenen ende motiven word getradeert *per* Trentacinq 3. *reſ.* 1. *nu.* 10, *de ſolut.* Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 9 *def.* 14. Coſt. *de rat. & quot. qu.* 139. *n.* 8. al waar ook word getradeert van wat dagh de tijd ſijn aanvangh neemt.

13. Daar jegens d'Impetrant ſchrijft by replijq ende de Gedaaghdens by duplijq, ende inſtrueren voorts dat proces, ter definitive toe *ut ſupra* cap. 1.

VAN
CESSIE.

CAPUT XVIII.

ART. I.

SO iemand alſo in ſchulden verlopen is, dat hy geen raad en weet om enigſins ſijn crediteuren te contenteren; of brieven van reſpijt niet en kan obtinerē, en daarom beducht is, dat hy in apprehenſie ſal wordē geſtelt, ter tijd toe hy en ſijn vrunden raad gevonden ſullen hebben om de crediteurē te contenteren, ſo kan hy by requeſt al 't ſelve te kennen geven, en daarinne verhalen, hoe en in wat manieren hy in dit verloop gekomen is: hechtende aande ſelve requeſt de namen van alle ſijn crediteuren met haar achterweſen, midſgaders ſpecificatie van alle ſijne goederen geen

uytgesondert: *Versoekende in 't eynde van dien Mandement van cessie, daar by hem gepermitteert worde alle sijne goederen te cederen, ende daar van af-stand te doen tot profijt van sijn Crediteuren, ende dat midsdien de selve geinterdiceert sal worden hem vorder te molesteren.* Op welke Request altijd gestelt word *fiat* Mandement van Cessie *in forma.*

2. Word ook wel Mandament van Cessie verleent met committimus, als dat versocht word aan 't Gerecht daar den Cessionant woonachtigh is, als mede met de clausule van autorisatie ende insinuatie voor so veel aan gaat de Crediteuren buyten het resort van 't Hof haar onthoudende, ende in Holland als den Suppliant woont in besloten Steden, word eerst van wegen den Hogen Raad missive geschreven aande Magistraat ende Gerechte der selver plaatse omme te hebben haar advis vande persoon en sijn gelegenheyd, en so den Suppliant woonachtigh is ten platten lande, word de versochte provisie, sonder voorgaande versoek van advis verleent, met committimus aan die vanden Gerechte der naaster Stede van des Suppliants woninge, *Papegay tit. van Cessie.* Gelijk ook in Brabant gestatueert is dat de Mandamenten van Cessie bevolen moeten worden dien Rechter die bequamelikst ende met de minste moeyten ende kosten de selven konnen bevolen worden, Zypæ *not. jur. Belg. lib.* 7. *qui bon. ced. poss.*

3, Welk Mandament dien volgende geexpedieert word, ende uyt krachte van dien alle de Crediteuren geciteert voor den Hove, om den Impetrant te sien admitteren ende ontfangen als Cessionant, ende voorts procederen tot Interinemente van den voorsz Mandament.

4. Ten welken dage dienende, den Impetrant van cessie gehouden is in persoon te compareren bloots hoofds, ende ongegort, ('t welk nochtans niet altijd en over al so word geobserveert, *v.* Mynf. *§. ult. de Act. nu.* 18. P. Gregor. *d. lib.* 22. *c.* 9. *nu.* 11.) ende sijn brieven presenteren, *Concluderende ten interine-*

terinemente vanden selve, met presentatie vanden aangehechten Inventaris by Ede te sterken, (Versoekende by provisie ontslaginge vande personele Comparitie ofte detentie, ten minsten onder hantastinge van tot vermaninge weder in te komen.

5. Welke Mandament ende Conclusie de Crediteuren Gedaaghdens over nemen, ende dagh om daar op te seggen, ende om sulx te doen, overleggen de redenen ende requisita *in hac Actione tradita per DD. in §. fin. Instit. de Act.*

§. 1. Ende voor eerst Concluderende nopende 't versoek tot niet ontfankelijk, ende dat den Impetrant by provisie geordonneert sal worden te gaan in versekerheyd, tot dat op 't Interinement sal wesen gedisponeert.

§. 2. Ende ten principaal, ten fine van niet ontfankelijk in 't versochte interinement, ende rejectie vanden voorsz Mandament als *subreptive* ende *obreptive* verkregen, *cum expensis, &c.*

6. Jegens welken andwoord den Impetrant repliceert, ende daar na dupliceren de Gedaagdens, ende instrueren voorts partijen het Proces ten principaal. Daar op eyndelijk by den Hove gedisponeert word, mids interinerende of rejecterende de voorsz brieven.

7. Mogen ook den Gedaaghdens ofte Crediteurs al vorens t'antwoorden versoeken, dat den Impetrant sal worden geordonneert in de Griffie vanden Hove ofte Gerechte te exhiberen alle sijn schuld-boeken, brieven, chartres ende papieren, met verklaringe van geen andere te hebben, te weten, noch ter quader trouwen weerloos geworden te sijn, item wat uytschulden ende in-schulden hy heeft met expressie van oorsake dach ende datum, ende wat quade fortune hy heeft gehad, 't sedert date vande handelinge met sijn Crediteuren, ende de selve tekenen om daar van aande Gedaaghdens te leveren copie, ende dat mede een Curateur over de goederen gestelt sal worden, *Papegay d. loc.*

8. Ende ſtaat nopende het interinement van ceſſie te conſidereren dat eertijds ſo wel buyten rechten als in rechten ceſſie ofte af ſtand van ſijn goederen tot vordel van ſijne crediteuren mocht worden gedaan, ende ſulx ook door een bode of brief verklaren, *l.6. C.qui bon. ced. poſſ. l. pen. & ult. ff.de ceſſ.bon.* maar dat huydendaaghs dit beneficie vande hoge overheyd van 't land moet worden verſocht, Gudel. *de jur.nov.lib.4.cap.16.* Chriſt. *ad conſ. Mechl. rubr.* 21. *n.*2. Grot. *lib.*3. *par.*51. *Ordon. Cur. Traj. rub.* 1. *art.* 33. Groenw. *in l.*6. *C. qui bon. ced.*

9. 't Welk ook plaatſe heeft in een vreemdelingh, al-hoe-wel eertijds by de Romeynen ende in Vrankrijk noch huydendaaghs aan vreemdelinge 't ſelve beneficie word geweygert, Pap. *lib.* 10. *tit.* 10. *arr.* 12. Chriſt. *dec.* 123. *n.* 16. *vol.* 4. Groenw. *in l.* 4. *C. d. tit. hic.* al-waar hy ook verhaalt dat dit beneficie by ons mede word geweygert aan vremdelingen uyt ſulken land, daar onſe ingeſetenen 't ſelve geweygert word, gelijk door recht van vergeldinge, en dat ſo by 't hof van Holland is geweſen geweeſt, *v.*Grot.*lib.*1.*par.*13.*n.*7.*& ib.*Groenw.

10. Deſgelijx mach ook ſo wel een vrou als een man ceſſie doen, *l.7.C.d. tit.* en al-hoe-wel volgens de civile wetten geen vrouw om ſchulden buyten miſdaad gecontraheert mochte worden gevangen geſtelt, *Auth.hodie C. de exhib. reor.* ſo word 't ſelve nochtans volgens onſe coſtumen niet geobſerveert, maar worden mede wel in heghteniſſe gehouden hoe-wel ſelden, volgens Zyp. *in not.jur. Belg. de exec. rei jud. verſ. ſed & v. & ſup. Cur. dec.* 57. *&* Leeuw. *Dig. nov. lib.* 4. *par.* 5. *n.*2. ende en komt niet in conſideratie of den cedent noch enige goederen heeft of geen goed met allen, *d.l.*7. doch die noch genoegh goed hebben om de ſchulden te betalen en worden tot ceſſie niet geadmitteert, Schneid.*ad §.ult. Inſt.de Act. n.*12. Weſenb. *in parat ff. h. tit. in fin.* als mede niet wiens ſchulden noch niet bekent of *illiquid* ſijn, *l.pen ff.h.tit.& ib. gl. &* Bart. Schneidw. *d. §. ult. nu.* 15.

11. Ook

11. Ook mach die gene die gebannen was geweest en sijn goederen geconfisqueert, wederom in sijn goed herstelt sijnde, en van sijne crediteuren geroepen wordende, cessie doen, *arg. l.* 1. *l.* 4. *l.* 7. *C. eod.* Schneidw. *d.* §. *ult. n.* 4. als mede die hem specialijk tot de gevangenisse hadde verobligeert in dien hy niet betaalde, ende tot dien eynde het beneficie van cessie gerenuncieert, gerechtelijk ende onder ede: Christin. *C. h. tit. dec.* 123. *nu.* 2. 3. Guid. Pa. *decis.* 211. *& ibi* Ranchin. Rebuff. *de litt. dilat. art.* 1: *gl.* 1. *nu.* 29. Fab. Thessaur. Covar. *& alii relati à* Bern. Zutph. *Ned. Pract. verb. Cessie art.* 7. contrarie sustineren, Treutl. *par.* 2. *disp.* 24. *th.* 4. *lit. e.* Math. *de judic. disp.* 13. *th.* 65. Marant. *cons.* 30. *nu.* 8. Zas. Coler. Boer. Myns. *& alii relati à* Math. *d. nu.* 65.

12. Voorts magh een debiteur so wel na als voor de sententie cessie impetreren, *per l. pen. ff. h. tit. & l.* 1. *C. eod.* Zypæ *d. tit. vers. hujusmodi.* Neostad. *Cur. Holl. dec.* 53. te weten als den Cessionant door quade fortune en sonder sijn schuld tot armoede was gekomen, *ibid.* waar uyt volght dat ook die gene die eerst de schuld ontkent hadden ende daar na overtuyght en verwonnen sijn geweest, mede tot Cessie geadmitteert mogen worden, *per l.* 43. *pr. de reg. jur. l.* 5. *& l.* 8. *ff. de except. præscript. & præjudic.*

13. Die niet-te-min over seker delict geperpetreert sijnde aande fiscus geld-boete schuldigh sijn, mogen tot Cessie niet geadmitteert worden, Myns. *in d.* §. *fin. inst. de Act. num.* 13. Covar. 2. *var. res.* 1. *n.* 8. Cost. *de rat. & quot. qu.* 139. *n.* 9. 10. maar die geen geld hebben, moeten met het vel betalen, volgens *l.* 1. §. *ult. ff. de pœn. & ibi* Groenweg. in welken gevalle nochtans so sijn borge hem niet en konde bekomen en te recht stellen, soude die tot cessie geadmitteert worden, Vincent. de Franch. *dec. Neapol.* 507. *n.* 3. 4. al-hoe-wel Cujac. *C. qui bon. ced. pos. in parat.* verstaat dat den delinquant self cessie soude mogen doen, *per l. ult.* §. 4. *C. de custod. reor.*

14. Doch die om enigh delict partije geinteresseerde gecondemneert is in sekere somme voor sijn schade mach met Cessie volstaan als hy insolvent is, Covar. *d. res.* 1. *num.* 8. Thessaur. *decis.* 182. *adde* Grivell. *decis.* 78. *&* Nicol. ab Alto *sing.* 86. *vers.* 9. Burgund. *cons. Fland. trac.* 10. *nu.* 10.

15. Die vertrocken sijn geweest of haar versteken hebben en latiteren mogen tot dit beneficie niet geadmitteert worden, Cancer. *var. res.* 9. *num.* 49. *tom.* 2. Grot. *lib.* 3. *par.* 51. *nu.* 13. *& ibi* Groenw. als mede niet die ontrouwelijk hebben gehandelt, en iemand geld, of waren af lenen als sy weten niet solvent te sijn, en op andere manieren door bedrogh en lichtvaardigheyd maken datse niet betalen konnen, Grot. *d. loc. nu.* 14. Zypæ *d. loc. lib.* 7. *vers. hujusmodi.* Gædd. *ad l.* 125. *nu.* 6. *de V. S.* Gregor. *syntagm. lib.* 22. *c.* 9. *nu.* 10. 13. *& fin. & cap.* 10. *nu.* 1. *& cap.* 15. *nu.* 5. Brun. *de cess. bon. qu. pr.* 4 *qu.* 28. *qu.* 30. *&* 31. *passim.*

16. Ook mogen die geen Cessie doen die soeken te ontgaan twelk in doen of in facto bestaat, dat in haar maght is, Grot. *d loc. num.* 17. Zutph. *d. verb. Cessie art.* 5. maar so het factum niet gepresteert konnende worden den debiteur ad interesse ware gecondemneert tot sekere getaxeerde somme, soude Cessie plaatse hebben, Bald. *ad l.* 1. *C. h. tit.* Schneidw. *d.* §. *fin. de Act.* Myns. *ibid nu.* 11. *& seqq.* desgelijx mogen in Cessie niet ontfangen worden die daar door enige gemene lasten pogen te ontgaan, Grot. *d. loc. nu.* 18. *& ibi* Groenweg. *l.* 9. *C. de excus. muner. l.* 16. *ff. de mun. & honor.* Goth. *in l.* 5. *C. qui bon. ced. pos.*

17. Maar die eens Cessie gedaan hebben, mogen andermaal tot armoede geraakt sijnde Cessie obtineren, Hering. *de fidejus. cap.* 5. *nu.* 127. 128. Zutph. *d. loc. art.* 3. doch een debiteur die van sijn crediteuren eens heeft geëligeert ende geobtineert uytstel ofte respijt van vijf jaren, behoort daar na tot Cessie niet weder geadmitteert te worden, op dat de crediteu-

diteuren niet met dobbele laſten beſwaart worden, *gl. in l. ult. in fin. C. qui bon. ced. poſſ.* Cujac. *C. eod. in par.* Mynſ. & Schneidw. *d. §. ult.* hoe-wel Zutph. *d. loc. art.* 4. verhaalt dat t'anderen tijden anders is verſtaan geweeſt, waar op ſiet Papon Rebuf. ende andere by hem geallegeert, en dat notoir is, dat den debiteur niet gehouden was reſpijt ofte uytſtel aan te nemen als hy Ceſſie ſoude willen doen, ſiet Schneidw. *d. §. ult. nu.* 4.

18. Ende word deſen af-ſtand van goederen gedaan ten profijte van alle des Cedents crediteuren ſo wel arme, als rijke, en ſo wel die gene die den Cedent niet in rechten betrocken of gearreſteert hebben als die hem geſet ende in rechten betrocken hadden, ſulx dat den Cedent van niemand der ſelver meer mach worden in rechten betrocken, *l.* 4. *§.* 1. *ff. h. tit. ibid* Goth. Covar. 2. *reſol.* 1. *nu.* 5. doch is het den Cedent geoorloft van ſijne gedane Ceſſie te peniteren ende die te her-roepen, ſo lange ſijn goederen niet verkocht ſijn ofte de ſake in ſijn ſtand is *l.* 5. *ff. d. tit.* Cancer. 2. *var. reſ.* 9. *nu.* 54. Goth. *d. l.* 5. alſo het beneficie van Ceſſie eygentlijk tot faveur vanden debiteur word verleent, Bart. *d. l.* 5. *nu.* 2. ende dat den ſelven eygenaar vande goederen verſtaan word te blijven, ſo lange die onverkocht ſijn, *arg. l.* 4. *C. eod. tit.* niet-te-min die her-roepen willende moet volkomentlijke betalinge aanwijſen, en vertonen of ſoude anders niet ontfankelijk ſijn jegens wille vande crediteuren, Beuth. *ad l.* 2. *C. d. tit.* Meyer. Coll. Argentor. *lib.* 42. *tit.* 3. *theſ.* 16. *in fin.*

19. Vorders ſtaat hier te conſidereren dat den Cedent moet af-ſtand doen van alle ſijne goederen, ſonder dat hy helder of penningh mach behouden, ofte dat anderſins de Ceſſie ſoude van onwaarde ſijn, Bald. *ad l. ult. C. d. tit.* Pet. Gregor. *ſyntagm. lib.* 22. *cap.* 8. *nu.* 4. Covar. 2. *var. reſ.* 1. *nu.* 1. *nu.* 5. *in fin.* So verre ook dat al iſt dat leen-goederen, ende die fideicommis ſubject ſijn ende andere die niet en mogen worden veralieneert, daar van nochtans den inkommen ende profijten moeten

ten konnen tot profijt vande crediteuren, 2 Feud. 45. *verſ. ſed in fructibus*. Schneidw. *d.* §. *ult. nu.* 16. Mynſ. *ibid nu.* 21. Pet. Gregor. *d. c.* 8. *in fin.* ende overſulx word inde practijq geobſerveert d at de crediteuren inde poſſeſſie van ſulke goederen worden geſtelt ter tijd toe ſy betaalt ſijn, ofte ſo lange het recht vanden debiteur duert, om daar na gereſtitueert te worden aan die gene die daar anderſins in ſouden ſuccederen, Schneid. & Mynſ. *d. loc.* P. Gregor. *d. cap.* 8. *nu. fin.* Gail. 1. *obſ.* 117. *nu.* 2. & *de pac. publ. lib.* 2. *c.* 17. *nu.* 16.

20. Niet-te-min goederen daar op enige vande Crediteuren geveſtight ſijn ofte hypotheeq hebben, en komen tot vordel vande gemene Crediteuren niet, maar daar op ende op de penningen daar van procederende, worden ſy ter ſomme van dat achterweſen geprefereert: *l.* 6. *C. de bon. auth. jud. poßid.* met alle de verlopen renten van dien, hoe-wel volgens de coſtumen van Utrecht ende anderen, maar preferentie verleent word in drie jaren renten, en nopende de reſterende concurrentie met andere perſonele crediteuren, *v. Inſtr. Cur. Vltraj. rub.* 16. §. 5. Math. *de Auction. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.* 10.

21. Insgelijx en mogen de Crediteuren onder des Cedents goederen ook niet aan nemen de goederen van ſijn kinder *l.* 3. *C. qui bon. ced. poſ.* & *tot. tit. C. ne fil. pro patr.* ſulx dat ook de Crediteuren niet gerechtight ſijn tot het gene de kinderen van haar vader gegeven is tot remuneratie van hare dienſten, *l.* 27. *ff. de donat. l.* 25. §. 11. *ff. de hæred. petit.* Groenw. *inſt. per quas perſ. nob. acq. num.* 3. 4. ofte ook anderſins, ſo maar 't ſelve niet om ſijne Crediteuren te frauderen gegeven ware, weynigh tijd voor de Ceſſie als hy wiſte niet ſolvent te ſijn, *per l.* 6. §. 11. *ff. quæ in fraud. cred. v.* Brun. *de ceſſ. bon. qu. pr.* 4. *num.* 3.

22. Ook vvord volgens verſcheyden uſantien van vele plaatſen, den Cedent enige goederen gelaten tot ſijn nooddruft, als te vveten ſijn dagelijxe klederen, vvant die koſtelijk en

en overvloedigh ſijn, worden onder andere mede den Crediteuren toe gewesen, Pet. Gregor. *d. cap.* 8. *nu.* 4. item willen ſommige den Cedent ook laten een bedde en van ieder mobile of huyſraed niet koſtelijk ſijnde, een ſtuk, Peck. *de jur. ſiſt. cap.* 45. *nu.* 9. 19. als mede ſijn werk en ambacht gereedſchap, als hem nodigh ſijnde om de koſt te winnen, Covar. 2. *var. reſ.* 1. *nu.* 5. *in fin.* waar uyt ook word geinfereert dat een Student ſijne nodige boeken behoren gelaten te worden, Pet. Gregor. *d. lib.* 22. *cap.* 9. *nu.* 7. doch word 't ſelve van vele weder geſproken, *v.* Math. *de judic. diſp.* 13. *th.* 59. hoe-wel het de redelijkſte opinie is, datmen den Cedent laat behouden, dat hy tot ſijn dagelijx onderhoud van node heeft, Treutl. *par.* 2. *diſp.* 24. *th.* 4. *lit. d. not. per l.* 6. *ff. h. tit.* & Novel. 135. *in præm.* & *l.* 33. *in pr. l. ult. de reb. aut. jud poſſ.*

23. Nu ſo verre dan die brieven van Ceſſie gerejecteert worden ten reſpecte van alle de Crediteuren oft enige van dien: ſo mogen die gene in wiens regard die gerejecteert ſijn, den Impetrant ende gecondemneerde voorder executeren, ende apprehenderen ende detineren ter tijd toe ſy geconten-teert ſijn, *v. tamen l. nemo C. de exactor. tribut. lib.* 10.

24. Dan moeten ſy voor den gedetineerde af-ſpreken ende betalen de koſten van gevangeniſſe ende aldaar verteerde koſten, volgens d'ordonnantie ter plaatſe aldaar gemaakt, ofte tot arbitragie vanden Rechter, na gelegenheyd vanden perſoon, die gedetineert word, *ut traditur per & ipſas* XII. tab. ende coſtumen van alle landen, Cujac. 3. *obſ.* 39. Donel. *lib.* 27. *comm. ad l.* 34. *de re jud.* Wurmſ. *tit.* 28. *obſ.* 8. *nu. fin.*

25. Doch ſtaat al-hier te conſidereren dat na rechten verſcheyden perſonen ſulx geprivilegieert ſijn, datmen de ſelve niet magh apprehenderen voor penning-ſchulden, de welke geënumereert worden, *per Dd. in l.* 16. 17. *C. de dignitat. lib.* 11.

26. Nemaar al-hoe-wel na beſchreven rechten, Graven, Baronnen en andere doorl: en waardige perſonen voor penning-

ſchulden niet en mochten worden geapprehendeert *d. l.* 16. *l.* 17. *C. d. tit.* niet-te-min alſo de rechten niet begeren dat iemant door liſt en bedrogh ſijn conditie ſal mogen verbeteren, *l.* 11. §. 1. *ff. ad exhib. l.* 63. §. 7. *ff. pro ſoc. l.* 38. *ff. de Rei vend.* ſo worden ſulke perſonen mede ſo wel in civile als criminele ſaken tot arbitrage vanden Rechter gevangen geſet of bewaart, Groenw. *d. l.* 16. 17. Radel. *dec.* 54. *nu.* 8. Brun. *de ceſſ. bon. qu. pr.* 4. *qu.* 28. *nu.* 1. *in fin.* Covar. 2. *var. reſ.* 1. *nu.* 4. 't welk ook in geeſtelijk of kerkelijke perſonen geobſerveert word, *juxta* Boer. *dec.* 349. *nu. fin.* P. Gregor. *ſyntag. d. lib.* 22. *cap.* 10. *n.* 1. Hartm. Hart. *tit.* 18. *obſ.* 2. *n. ult.* Gomez *ad l.* 79. Taur. *n.* 3.

27. Doch en mogen niet gevangen geſtelt worden om ſchulden ende ſijn ook niet gehouden beneficie van ceſſie te impetreren, die gene die na beſchreven rechten competeert het beneficie, dat ſy niet gehouden ſijn vorder te betalen, als voor ſo veel ſy miſſen mogen om te leven, waar onder gerekent worden, ouders, patronen, broeders, man en vrou, de ſwager nopende ſijn beloofde huwelijx goed, die in rechten betrocken word uyt ſake van een liberale gifte by hem gedaan, een ſoldaat, en die in maatſchap vennoten geweeſt hebben, *l.* 16. *& ſeqq. ff. de re jud. l.* 12. *& ſeq. ff. ſolut. matr. l.* 63. *ff. pro ſoc.* §. *ſunt præterea Inſt. de Action.* welk beneficie al-hoe-wel in Vrankrijk geen plaats meer heeft als ten regard vande ouders, Rebuff. *ad conſtit. reg. in proëm. gl.* 5. *nu.* 91. nochtans volgens onſe coſtumen ſonder 't ſelve recht hebben de ouders niet alleen, maar ook in een man, ten regarde van ſijn vrous huwelijx-goed, §. *item ſi* 37. *inſt. de act. ibique* Groenweg. *&* Zypæ *Not. jur. Belg. de jure dot. in fin.* hoe-wel dit in 18. manieren faalgieert, volgens Brun. *de ceſſ. bon. qu. pr.* 4. *qu.* 10. ook heeft het ſelve beneficie plaats in een die uyt en *ter ſake van een liberale gifte* word geconvenieert, alſo dat hy niet meer als hy miſſen magh gehouden is te betalen alle ſchulden afgetogen, Groenweg. *d.* §. 38. *de Act. Conſult. IC. Bat. par.* 1. *conſ.* 269.

juxta

juxta l. 19. §. 1. *de re jud.* Item in *een broeder*, Groenweg *in d. l.* 16. *& ſeqq. Conſult. IC. Bat. par.* 3. *conſ.* 49. als mede in *een ſwager*, ten ware hy uyt liſt meer huwelijx-goed met ſijn dochter hadde gelooft om alſo haar vrijer tot trouwen te bewegen, Groenw. *in l.* 21, *ff. de re judic. per l. pen. ff. d. jur. dot.* ende in *een krijghſman*, Groenw. *in l.* 6. *miles ff. de re jud.* maar ten regarde van maatſchap en vennoten heeft dit privilegie, ſo wel by ons als by de Françoiſen geen plaatſe, Groenvveg. *d.* §. 38. *de Act.* Goth. *d. l.* 16. *de re jud.* 't vvelk nochtans alles te verſtaan is ten vvare de Crediteuren ſelf arm vvaren, Hartm. Hartm. *tit.* 18. *obſ.* 2. *nu.* 22.

28. Ende indien dies niet tegenſtaande ſulke perſonen geapprehendeert vvorden, mogen requeſt preſenteren, daar inne narrerende haar privilegie ende gerechtigheyd, ende appelleren vande voorſchreven apprehenſie. Op vvelke Requeſt partijen ſommierlijk gehoort ſijnde, vvord by den Hove gediſponeert *ſuper jure dictæ appellationis*, *ende dien volgende verklaart wel ende te recht*, *ofte qualijk ende t'onrecht geappelleert te ſijn.*

29. Maar ſo verre de voorſz brieven van Ceſſie by 't Hof geinterineert vvorden, ſo is midſdien den Impetrant gelibereert van alle ſijn Crediteuren, indier voegen, dat men hem ter cauſe van ſijne ſchulden, voor date van ſijn brieven gemaakt, niet vorder en mach moleſteren. Ten vvare dat hy tot beter fortuyne quame te geraken, in vvelken gevalle hy ook in voorgaande ſchulden vveder gehouden is: 't vvelk vvanneer ende hoe verre plaatſe heeft, vvord getradeert: *in* §. *ult. Inſt. de Act. ibique Dd.*

30. Te vveten, dat nochtans (volgens veler Doctoren opinie) al-vvaar de Ceſſie met ſchandaleuſe ſolenniteyten vvord gedaan, dat aldaar den Cedent volkomentlijk van ſijn ſchulden verſtaan vvord gelibereert en ontſlagen te ſijn, volgens den vvet dat die gene die in 't een vvord beſvvaart in 't ander

weder verlicht behoort te worden, Groenw. *in l. 6. ff. de cess. bon. per l. 13. §. 7. ff. de his qui not. infam. & l. 4. § si Poßidonium C. eod.* Guid. Pa. *qu.* 343. Gregor. Tholos. *d. lib.* 22. *c.* 8. *nu.* 6. Menoch. *de arbitr. judic. cas.* 183. *nu.* 22. *& seq.* Sym. Leeuw. *Parat. lib.* 4. *par.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. maar dit word tegen gesproken, onder andere by Math. *in sijn tractaat de judic. disp.* 13. *th.* 62. also ook by de Romeynen de Cessie ende op volgende verkopinge der goederen ignominieus was, §. 1. *inst. qui & ex quib. caus. manu.* Novel. 135. Covar. 2. *res.* 1. *n.* 6. Hotom. *ill. qu.* 26.

31. Waaromme al hoe-wel de Doctoren sustineren dat door Cessie niemand infaam word, *l* 11. *C. ex quib. caus. infam. irrog.* Groenw. *l.* 6. *ff de cess. bon.* Christin. *ad cons. Mechl. tit.* 21. *art.* 2. *n.* 2. 3. Guid. Pa. *d. qu.* 343. *&* Papon. *lib.* 10. *tit.* 10. *arr.* 5. *de cess. bon.* en andere veel, sulx dat een Cedent met een word uytgesloten van alle acten en officien die anders infame personen niet en mogen celebreren en bedienen, Petr. Gregor. *Tholos.* 22. *cap.* 11. *nu.* 13. nochtans is dit te verstaan *de infamia juris*, want *infamia facti* hanght haar niet-te-min aan, als blijkt *ex* Novel. 4. *c.* 3. *vers. quamobrem, &* Nov. 135. P. Gregor. *d. c.* 11. *nu.* 8. Goth. *in l.* 11. *C. ex quib. caus. infam.* Treutl. *d. disp.* 24. *th.* 4. *lit. a.* dat meer is op plaatsen daar de Cessie met ignominieuse acten geschiet (*de quibus DD. sup. citati*) willen vele dat de Cedenten *de jure* infaam worden, Wesenb. *ff. de cess. bon. in fin.* Thessaur. *dec.* 36. *nu.* 4. *in fin.* so verre dat sulke Cedenten van alle beneficien worden gepriveert en voor geen geloofwaardige getuygen worden erkent, *arg. l.* 6. *de mun. & honor.* Menoch. *d. cas.* 183. *num.* 23. hoe-wel 'tselve word tegen gesproken by Brun. *de cess. bon. qu. pr.* 6. *nu.* 4. *&* P. Gregor. *d. cap.* 11. *n.* 5, volgens de costumen van Vrankrijk, doch soude verstaan dat die gene die door quade fortune, sonder haar schuld tot armoede gekomen sijnde, cessie moeten doen, by haar eere blijven, *d.* Novel. 135. *c.* 1. *ubi* Cujac. *&* Goth. P. Gregor. *d. c.* 11. *nu.* 5. *&* 13. Wesenb. *par. hic nu. fin.* anders als de gene

die haar goed lichtvaardig en moedwilligh deurgebracht hebben, sulx dat hoe de schuld vanden Cedent groter en bekender is, hoe ook die infamie meer is, Treutl. *par.*1. *disp. th. ult. lit. c.*

32. Voorts so veel belanght dat een Cedent van sijn vorige schulden die hy gehad heeft niet en mach worden geconvenieert, eer hy tot beter fortuyn is gekomen, is te verstaan van pure schulden, want indien den Cedent met iemand hadde gecontraheert op sekere conditie, en dat die conditie quame te cederen na date vande Cessie, soude hy gehouden sijn die schuld te betalen, als na date vanden Cessie gemaakt, Brun. *de cess. bon. qu. pr.* 11. Mart. *Digest. novis. tom.* 1. *tit. cessio bon. c.* 5. so mede na bevonden worden worde dat den Cedent enige goederen in bedrogh van sijne Crediteuren sulx hadde vervreemt, datmen d'selve geensins of seer beswaarlijk soude connen weder krijgen, soude men hem wederom in't geheel konnen aanspreken en in rechten betrecken, Mynf. *ad* §. *ult. inst. de Act. nu.*4. Brun. *d. qu. pr.* 4. *qu.* 28. *nu.* 5.

33. So nochtans iemand borgen hadde voor de schuld van den Cedent, so en magh de Cessie by hem gedaan den borge niet helpen, alsomen gewoon is borge te eyschen om daar van het sijn te bekommen als den principaal niet suffisant worde, §. *ult. in fin. Inst. de replicat.* ende dat daar beneffens deur de gedane Cessie van den principalen debiteur, de wegh meerder geopent word om den borge aan te spreken als nu den principale ten vollen geexcutieert sijnde, Novel. 4. *cap.* 1. *Auth. præsente C. de fidejuss.* Desgelijx en magh dese exceptie van Cessie den erfgenamen vanden Cedent niet te bate komen, so hem iemand van den selven sonder beneficie van Inventaris erfgenaam quame te dragen, als sijnde dit beneficie personel, *arg. l.* 23. *ff. de re jud. v.* Brun. *d. qu. pr.* 4. *qu.* 6.

34. Ende wat belanght de goederen die den Cedent na date vande Cessie heeft bekomen, daar over en magh hy niet NB.

worden geconvenieert of gecondemneert iet te betalen als voor ſo veel hy miſſen can of ontberen om behoorlijk te leven *l.* 4. *in pr. ff. de ceſſ. bon. & §. ult. Inſt. de Act.* en dat ſo veel is dat het de Crediteuren bequamelijk ſal connen profijt geven, *d. l.* 4. *& d. §. ult. l.* 7. *ff. eod. l* 7. *in fin. C. eod. l.* 3. *C. de bon. autor. jud. poſſ.* 't Welk ter arbitrage vanden Rechter ſtaet, *d. l.* 7. *ff. hic.* die regard moet nemen op den Cedent of hy na ſijn qualiteyt ſal mogen leven vande vruchten van het geacquireerde goed, als daer van aen gedeelte verkocht worde, Brun. *d. qu. pr.* 4. *qu.* 29. 30. *&* 31. Menoch. *d. caſ.* 183. *nu.* 24. 25. Chriſtin. *ad conſ. Mechl. tit.* 21. *art.* 6. *nu.* 4. 5. 6. Coſtal. *ad l.* 22. *nu.* 16. 17. *de noxal. Act.*

35. Waaromme ſo den Cedent maar een weynigh goed hadde bekomen, en ſoude hy daer over niet mogen worden gemoleſteert, ten ware het den Cedent geen vordel gaf, ende nochtans om veel geld ſoude konnen verkocht worden, gelijk als koſtelijke Schilderijen welke by den Cedent na bekomen ſijnde, verkocht ſoude mogen worden ende den prijs van dien onder den Crediteuren gediſtribueert, Zaſ. *ad l.* 4. *& ſeq. ff. hic verſu. Sed quomodo arbitrabitur*: Goth. *ad l.* 6. *ad verbum quantitate ff. d. tit.* Doch 't gene den Cedent uyt Commiſeratie tot ſijn alimentatie is gemaekt en magh hem niet benomen worden, al waert ſo veel dat het anderſins wederom verkocht ſoude mogen worden, en dat den Cedent daer na hem wat nauwer ſoude konnen behelpen, *d. l.* 6. *C. hic*: *& l.* 33. *& l. ult. ff. de reb. aut. jud. poſſ.* Meyer. Coll. Argent. *lib.* 34. *tit.* 1. *th.* 14. *nu.* 3. So en magh ook een Student ſijn boeken niet weder verkocht worden die hy verkregen heeft, en van node heeft, noch een Krijgſman ſijn wapenen, al ſijn die koſtelijk, Bald. *ad rub. C. qui bon. ced. poſſ.* Schneid. *ad d. §. ult. de Act. nu.* 16.

36. Eyndelijk de Ceſſie geinterineert ſijnde en magh den Cedent hem niet meer bekommeren met ſijn debiteuren, of daer tegen ageren, ſulx dat mede d'arbiters aende welke hy te

voren

voren eenige queſtien verbleven hadde, daer van geen uytſprake gehouden ſijn te doen, *l.* 17. *ff. de recept. arbitr.* Maer komt dit alles den Crediteuren toe, die het beſit der goederen als met wille vanden Cedent gereghtelijk bekomen hebben, Weſenb. *par. h. tit. nu.* 2. Waaromme ſy ook gerechtight ſijn om ſo veel het mogelijk is des Cedents goederen op te ſoeken en die te vindiceren, Cujac. *in expoſ. Novel.* 135. *in fin.* En daer van een Inventaris te maken, dat vande ſelve tot haar ſchade niet vermindert worde, P. Gregor. Tholoſ. *d. cap.* 11. *nu.* 3.

37. Ende alſo niemand vande Crediteuren gehouden is, de goederen alleen na hem te nemen ende te adminiſtreren om daer van d'andere te betalen, *l.* 4. *C. de bon. autor. jud. poßid.* So mogen ſy t'ſamentlijk een Curateur over den boedel ſtellen, *l. ult. ff. de curat. bon. dand.* Menoch. *d. caſ.* 183. *nu.* 19. Gregor. *d. c.* 11. *nu.* 3. die gehouden is hemluyden ende niet den Cedent van ſijn adminiſtratie rekeninge te doen, P. Jacob. *in prac. libel. tit.* 42. *nu.* 15. *per l. pen. ff. de cur. bon. dand.* al-hoe-wel hy gehouden is den Cedent te reſtitueren, 't gene na volle betalinge der Crediteuren bevonden word over te ſchieten, P. Jacob. *d. tit.* 42. *nu.* 17. Ende is deſen Curateur tot dien eynde geautoriſeert jegens de debiteuren van dien te ageren, *l.* 2. §. 1. *d. tit.* ende beſorgen dat de goederen op den naem vande Crediteuren worden verkocht, *l.* 2. 5. 6. 7. *ff. hic. l.* 2. 4. *C. eod.* te weten, publijkelijk aende meeſt-biedende, Menoch. *d. caſ.* 183. *nu.* 19. Cravet. *conſ.* 213. *nu.* 1. Ende dat de penningen daer van comende onder de Crediteuren worden gedeylt elx na rate van ſijn achterweſen, ſo nochtans dat die gene die hypotheeq hebben ofte anderſins geprivilegieert ſijn haer recht en voordeel behouden, Arg. *l. ult in fin. C. h. tit. l.* 6. *C. de reb. auth. jud. poßid.* Cujac. *in parat. C. qui bon. ced. poſſ.*

VAN

VAN HOON ende INJURIEN.

CAPUT XIX.

ART. I.

ALso dikwils processen vallen in cas van Hoon en Injurien midsgaders trou en defloratie, sal mede kortelijk het voornaamste daer in vallende aenwijsen. Ende so veel d'Injurien belangt; als iemand verstaat geinjurieert te sijn in sijn eer ende faam, met woorden of daden: in sijn presentie of absentie, in't heymelijk of in't openbaar, en daar over actie wil institueren tot verbetering van sijn eer of anders, moet hy sijn actie nopende de verbale injurien institueren binnen jaars: also d'selve anders door een jaar stil swijgens word gepræscribeert, *l. 5. & ibi glos. C. de injur.* als mede door dissimulatie van geinjurieert te sijn: so den geinjuriende na der hand aleer hy sijn actie instituëert, of ook hangende het proces, met sijn partije vriendelijk omgaet, eet en drinkt of hem ontmoetende eerlijk groet, &c. *§. ult. Inst. de injur. ibique DD. l. si tibi 31. C. de liberal. caus. l. 11. §. 1. ff. de injur.* Harpregt. *disp. 18. th. 14. lit. a. & ibi alleg.* ook door satisfactie by den injuriant aande geinjurieerde gedaan, als bekennende qualijk ende door haastigheyd en 't onreght hem geinjurieert te hebben, *l. 17. §. 6. ff. d. tit. hic.*

2. Daerom geresolveert sijnde om sijn actie van injurien te vervolgen ofte institueren, moetmen die ter herten treccken, en is geraden datmen den injuriant eerst door een gereghtelijk Bode ofte Notaris en getuyge doet af vragen of hy sulke injurien op so een tijd en plaatse gesproken tot sijn nadeel wil gestand doen, want so hy daer op antwoord hem die leed te sijn en geen gestand te doen, of andersins by eede verklaart dat hy niet gesproken heeft om hem te injurieren: en dat

dat hy ſulke ſmaat onwaardigh is, *l.5. §. hac lege 8. ff. hic. l. jus-jurandum* 34. *d. tit.* heeft hy voldaan: *v.* Zutph. *prac. verb. injur. art.* 9. Math. *de crimin. lib.* 47. *tit.* 4. *c.* 4. *nu.* 8.

3. So hy daar op niet wil antwoorden na behoren, ſo mach hy hem in rechten betrecken om de injurien te beteren met opentlijke ſchuld bekenningh en verſoek of biddingh van vergevinge; en daar-en-boven met geld tot diſcretie en arbitragie vanden Rechter, *vide* Grot. *lib.* 3. *par.* 34. *num.* 3. Leeuw. *parat. lib.* 4. *par.* 3. *c.* 6. *num.* 1. ende ſulx doende voort Requeſt preſenteren: *daar inne te kennen gevende dat hy is een perſoon van eerlijke ouders geſproten, die hem altijd eerlijk en burgerlijk heeft gedragen, ſonder oyt van enigh miſdaad of oneere achterhaalt te ſijn, en al waſt daarom ſulx dat hem niemand in ſijn goede naam en faam hadde behoren te quetſen en te kort te doen, So iſt nochtans ſulx dat eenen N. vvonende tot* O. *hem niet ontſien heeft op den* 30. *Auguſti* 1659. *in 't by vveſen van verſcheyden perſonen te injurieren, en te ſeggen dat hy*

Ende alſo hy Suppliant daar door verſtonde grotelijx in ſijn eer, naam ende faam geledeert en geinjurieert te ſijn tot vervvijt van hem ende ſijne magen en nakomelingen, ſo hadde hy Suppliant de ſelve injurien ad animum *gerevoceert, en ter herten genomen, ende hem doen af vragen of hy die vvilde geſtandt doen, ende alſo hy daar op niet heeft vvillen antvvoorden emmers niet na behoren. So is hy Suppliant genootſaakt reparatie van ſijn eere en fame in rechten te verſoeken na behoren, verſoekt overſulx mandement uyt krachte van 't vvelk den voornoemde N. vvorde geordonneert, als noch de voorſz injurien honorabelijk te beteren en te ſeggen dat hem die leed ſijn, en vanden Suppliant geen oneer te vveten, en in cas van weygeringh: dat hy voorts van vvegen de hoge Overheyd voor deſen Hove vvorde verdagvaart om te aanhoren alſulken eyſch en concluſie, als hy Suppliant ten dage dienende jegens hem ter ſake voorſz in cas van injurien ſal doen en nemen, daar jegens t' antwoorden, ende voorts procederen als naar ſtyle en rechten. dit doende &c.*

4. Welke citatie aan den Gedaaghden gedaan ſijnde en geen contentement ontfangen hebbende ten dage dienende, *Concludeert hy Impetrant in cas van injurien, dat verklaart ſal worden, dat hy by den Gedaaghde in 't ſelve cas is geinjurieert geweeſt, en dat hy Gedaaghde daar over ſal worden gecondemneert de ſelve injurien eerlijk en profijtelijk te beteren: Eerlijk mids komende bloods hoofds inde audientie rolle van deſen Hove verklaren, hem leed te weſen die injurien die hy den Impetrant heeft na gegeven, en daar over hem te bidden om vergiffenis, als van hem niet wetende als eer en deughd. Profijtelijk mids betalende de ſomme van gulden ten profijte vande armen, alſo hy Impetrant preſenteert by eede te verklaren gelijke injurien om die noch om veel meerder ſomme geld niet te willen lijden, behoudens nochtans de moderatie van deſen Hove tot min of meerder ſomme na behoren: ende dat hy Gedaaghden voort ſal worden gecondemneert inde coſten vanden proceſſe: of anders &c. op all's &c.*

5. Waar op voort by den Gedaaghde moet worden geantwoord, ſomtijds mede met eyſch in reconventie en voorts ten uyteynde toe geprocedeert, als hier voren cap. 1. is aangeweſen, ende vallen ſomtijds in deſe materie principalijk deſe navolgende pointen te conſidereren.

6. Eerſtelijk dat den tijd worde geexprimeert inde requeſt, ofte den eyſch, wanneer de injurien mochten ſijn geſproken, om te ontgaan des verweerders exceptie oft verſoek van niet gehouden te ſijn op den eyſch te reſponderen ten minſten niet voor ende al-eer den tijd is geexprimeert, wanneer hy de injurieuſe woorden ſoude hebben geſproken, om te ſien of de actie niet en is gepreſcribeert, ende hem te bedencken op de waarheyd van dien, al-hoe-wel anderſins den eyſch ſoude mogen beſtaan als den verweerder daar jegens niet excipieerde, *v.* Berlich. *pr. concl. par.* 5. *concl.* 65. *nu.* 16. Wurmſ. *lib.* 1. *tit.* 9. *obſ.* 2. Gail. 1. *obſ.* 64. *nu.* 7.

7. Ende al iſt dat d'actie van injurien *met woorden* geinfereert

reert door een jaar ſtil-ſwijgens word gepreſcribeert, ſo is nochtans dat niet te verſtaan *van die tijd af* dat de woorden ſijn geſproken, maar van die tijd af dat den geinjurieerde daar van kenniſſe heeft verkregen. Chriſt. *ad conſ. Mechl. tit.* 2. *art.* 4. *n.* 4. Gail. 2. *obſ.* 105. Mynſ. 7. *obſ.* 7. *n.* 7. doch injurien die reël genoemt worden, en worden in den tijd van een jaar niet gepreſcribeert, maar duren als andere actien, Neoſtad. *Cur. Holl. dec.* 13. Sand. *lib.* 5. *tit.* 8. *def.* 10. die vervolgen de ſchade en intereſſe, Math. *de crimin. lib.* 47. *tit.* 4. *cap.* 1. *nu.* 21. *& cap.* 2. *in fin.* alſo ook die de injurien hem aangedaan geremitteert heeft, niet verſtaan word geremitteert te hebben de ſchade die hy door de injurien geleden heeft, ten ware hy ſijn actie t'enemaal hadde geremitteert, Math. *d. c.* 1. *nu.* 16. Chriſt. *d. tit.* 2. *art.* 31. *nu.* 11. Mynſ. 4. *obſ.* 10. Couvar. 2. *var. reſ. c.* 10. *nu.* 7. Gomeſ. 3. *reſ.* 6. *nu.* 13. ende worden voor reële injurien genomen die met de hand of geweld aangedaan worden, als mede die een maaghd ſchandelijk handeld of ſoekt te verleyden en op veel andere maniere worden aangedaan, daar van Math. *d c.* 1. *num.* 1. *& paſsim. l.* 1. *l.* 15. *& l.* 16. *ff. de injur.* in welker actie de honorable amende *ad palinodiam* (ſo men die noemt) geen plaatſe heeft, maar alleen de æſtimatie van de injurien: Math. *d. c.* 2. *in fin. & c.* 4. *pr.* Ratel. *deciſ. Vltraj.* 121. ende worden injurien by geſchrifte en fameuſe libellen aangedaan voor verbale gehouden, ſulx datmen daar van mede honorable ende profijtable amende ofte verbeteringe magh eyſſchen, byſonder ſo 't gene geobjicieert is niet en is een capitaal crimen, Math. *d. cap.* 4. *n.* 2. 4. *poſt* Gomeſ. 3. *reſ.* 6. *n.* 2. *&* Farinac. *qu.* 105. *nu.* 439. 440. want als de injurien ſo reël of verbale publijque ſtraffe meriteren kan en vermagh den geinjurieerde verſoeken dat den injuriant daar over by de magiſtraat arbitralijk ſal worden geſtraft ofte gecorrigeert, behoudens hem ſijne actie van ſchade, Sande *lib.* 5. *tit.* 8. *def.* 5. Coler. *dec.* 161. *nu.* 26. Math. *d. cap.* 4. *nu.* 5. ende al-hoe-wel

den geinjurieerde dat niet begeert, ſo magh den Rechter van ſelf de honorable amende weygeren. ende den Advocaat Fiſcaal doen voegen en publijque ſtraffe eyſchen, Math. *d. num.* 5. *in fin. per l. prætor* 7. §. 1. *ff. de injur. als voren cap.* 1. *is aangevveſen: art.* 46. §...

8. Komt hier mede in conſideratie, of den geinjurieerde actie van injurien competeert als 't gene hem geobjicieert, ofte van hem geſeyt is, waar is, en beweſen kan worden? vele meynen dat hem geen honorable actie competeert, maar wel actie tot æſtimatie van de injurien, Farinac. *d. qu.* 105. *nu.* 74. Sand. *d. lib.* 5. *tit.* 8. *def.* 7. doch ſoude met Math. *d. c.* 4. *n.* 4. verſtaan dat by aldien 't gene iemand injurieuſelijk word verweten of na geſeyd ſulx is, dat het is een gebrek van nature ofte door quade fortune hem aangekomen, ende dat alleenlijk verweten word door quaadaardigheyt tot des geinjurieerdes ſchade, dat den geinjurieerde in ſulken gevalle magh ageren tot honorable en profitable amende, maar indien 't gene van hem geſeyt is crimineel ware, ſulx dat de republijque daar aan gelegen ware 't ſelve tot haar kenniſſe te geraken, ſo en competeert den geinjurieerde noch d'een noch d'andere actie, *per l. eum qui* 18. *ff. de injur.* ook niet al waar 't dat den injuriant het ſelve niet en konde bewijſen als hy maar bewijſen kan dat hy daar over berucht is, en van loofwaardige perſonen ſulx verſtaan te hebben, Goth. *d. l. eum qui* 18. Carpzov. *def. for. par.* 4. *conſt.* 42. *def.* 5. *num.* 1. 2. Fab. *C. h. tit. def.* 5.

9. Word mede geventileert of het geoorloft is retorſie van injurien te gebruyken tegen de gene die hem geinjurieert heeft, hier in is ſeker dat de retorſie magh geſchieden tot defenſie van ſijn eere als het wettelijk en behoorlijk gedaan word, te weten met woorden als iemand met woorden is geinjurieert geweeſt, nochtans ſo datmen hen niet met andere injurien wederom injurieert, maar ſeyt gelogen te hebben als

een

een eer-dief, of diergelijke, Gail. 2. *obs.* 100. *num.* 9. 10. Mynſ. 5. *obſ.* 17. *num.* 3. Schneid. §. *injuria num.* 4. *Inſt. h. tit.* ende dat het ſelve geſchiede terſtond, dat is, ſo haaſt tot ſijn kenniſſe gekomen is dat hy geinjurieert is geweeſt, ende daar toe occaſie gegeven wordt, ſulx dat het oock na tien jaren by occaſie ſoude mogen geſchieden, *ut tradunt Dd. in l.* 3. *ff. de juſtit. & jur.* ende is deſe retorſie ſo verre geoorloft, dat al waart dat by ſtatuyt verboden ware malkanderen te heten liegen 't ſelve te verſtaan ſoude weſen als 't ſelve niet geſchiedt tot defenſie van ſijn eere op injurieuſe verwijtingen, Meyer. *Coll. Argent. d. lib.* 47. *tit.* 10. *theſ.* 21. *per d. l.* 3. *ff. de juſt. & jur. & l.* 14. §. 6. *ff. de bon. libert.* anderſins ſoude deſe retorſie mede geoorloft ſijn tegen de Magiſtraat die uyt particuliere haat iemand met woorden injurieerde, *arg. l.* 5. *C. de jur. fiſc. & d. l.* 3. *l.* 25. *ff. de procur. l.* 32. *ff. de injur. l.* 29. §. *magiſtratus ff. ad L. Aquil.*

10. Vorders al-hoe-wel vele verſtaan dat injurien niet en worden gecompenſeert die malkanderen worden geinfereert, niet te min ſoude verſtaan met de rechten beſt over een te komen, dat iemand geinjurieert ſijnde hem daar over heeft willen wreecken, met wederom te injurieren, geexcuſeert moet worden, ſulx dat de reciproce injurien met malkanderen worden gecompenſeert, *egregie* Math. *d. loc. cap.* 1. *num.* 9. *per l. viro atque uxore* 39. *ff. ſol. matr. d. l.* 14. §. 6. *& d. l.* 25. *de procur.* dewijle het beſwaarlijk valt ſijn redelijcke toorn terſtondt te bedwingen, ende over ſulx meer tot defenſie als om te injurieren geſproken ſchijnen te ſijn, ende iet injurieuſelijk ſonder gemoed van te willen injurieren geſproken ſijnde, magh daar over in cas van injurien niet geconvenieert worden, *quoniam niſi animus infamandi adſit injuriarum actio non competit & extra culpam eſt qui non eo animo quid fecit, ut alteri noceat, ſed ne*

sibi noceat. l. 2. §. 9. *in fin. de aq. pluv.* Gail. *d. obs.* 100. *&* Mynf. 5. *obs.* 15. Vaud. 1. *qu.* 29. *&* Thom. 2. 2. *qu.* 108. *artic.* 1.

11. Waaromme ook tegen iemand van reprochen dienende ende een getuyge reprocherende dat hy geen geloof meriteert, om seker oorsaak geen actie van injurie competeert, ten ware hy gans geen redenen of bewijs hadde om hem te reprocheren, *arg. l.* 15. §. 13. *ff. de injur.* Wes. *par. ff. eod. num.* 9. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 2. *art.* 4. *nu.* 20. *& tit.* 1. *art.* 28. *n.* 27. *in addit.* Grivel. *dec.* 100. Costal. *ad l.* 5. §. *qui pro ff. qui satisd. cog.* so en competeert ook geen actie van injurien tegen een getuyge in judicio geproduceert, ten ware hy hem self hadde aangeboden ende het delict hem opgeleyt niet en konde bewijsen, Cravet. *cons.* 13. *num.* 3. *circa med.* als mede geen actie competeert van injurie tegens die gene die niet by haar verstand sijn als of geen oordeel hebben om iemand te injurieren als gecken ofte sotten, *l.* 3. §. 1. *ff. d. tit.* kinder, *d. l.* 3. §. 1. en die slapen, *C. unic. de Homicid. in Clem. c.* 3. §. *idem quaeritur: de baptis.* Treutl. *p.* 2. *disp.* 30. *th.* 6. *lit. a. nov.* 1. als ook die geheel droncken sijn, want sulke buyten sinnen sijn, *p. d. C. unic. & l. unic. C. si quis imp. maled. l.* 6. §. 7. *ff. de re milit.* bysonder so hy nuchteren sijnde de injurien geen gestand doet, Wesenb. *ff. de injur. n.* 4. *vid. tamen.* Gail. 2. *obs.* 110. *n.* 27. *& seqq.*

12. Desgelijx word geen gemoed van te willen injurieren gepræsumeert, in een vader ofte meyster, die haer kinder ofte discipulen bestraffen, *l.* 5. §. *ult. l.* 6. *ff. ad l. Aquil. l.* 1. *C. de emend. propinq. l.* 15. §. 4. *ff. locat. l.* 3. *C. de pat. pot.* item in een man die sijn huysvrou bestraft, *arg. l.* 38. §. 8. *ff. ad L. jul. de adult. l.* 8. §. 2. *in fin. cum Auth. seq. C. de repud.* Gail. 2. *obs.* 106. *num.* 6. *nov.* 117. *c.* 14. *& ibi Dd.* doch als sy mate te buyten gaan, soude het voor injurien genomen worden, *l.* 7. §. 2. 3. *l.* 11. §. 7. *ff. h. tit. l.* 6. *C. eod.* so mede al-hoe-wel een leeraar ofte predicant wel toestaat de quade zeden der menschen te berispen en te bestraffen, *per l.* 13. §. 4. *ff. locat. & arg.* Esaiæ 58. *vers.* 1.

verſ. 1. Ezech. 33. *verſ.* 7. 8. *&* 1 Timoth. 5. ſo hy nochtans ſijn paſſien volgende, niet ſo ſeer de ſonden als ſeker perſoon ſoekt te noteren, ſoudemen hem niet van injurien vry kennen mogen, Math. *d tit.* 4. *c.* 1. *num.* 7. *per l.* 15. *§. adjicitur ff. hic. l.* 5. *§. ult. & l. ſeq. ff. ad l. Aquil. l.* 16. *§. cauſa ff. de pœn.*

13. Om de ſelve reden en word niet verſtaan actie van injurien plaats te hebben tegen iemand die uyt kortſwijl, en al ſpelende ietwes ſeyt ende ſlaat al ſtoeyende *l.* 3. *§.* 3. *ff. de injur. & ibi* Goth. ende in 't generaal of iemand iet heeft gedaan of geſeyt met een evel gemoet om een ander te injurieren, ſtaat te noteren dat gepræſumeert word iemand met een injurieus gemoet iet gedaan, ofte geſeyt te hebben als het gene hy gedaan en geſeyt heeft is verboden, ongeoorloft, ende tot ſchande van den anderen ſtrekt, ſulx dat den injuriant moet bewijſen dat hy het ſonder ergh ofte liſt ende ſonder meyninge van te injurieren heeft gedaan ende geſproken, *l.* 5. *C. de injur. per* Alciat. *in l. deteſtatio* 40. *de V. S. nu.* 20. *& ſeqq.* ſonder dat hem magh helpen dat hy moght hebben geproteſteert niet geſeyt of geſchreven te hebben om hem te injurieren, ofte behoudens ſijn eer en waardigheyd iet te ſeggen of ſchrijven, alſo proteſtatie met de daad ſtrijdende niet en onſchuldight, *l. cum plures §. locator ff. locat. c. gratum de offic. deleg.* Surd. *dec.* 70. *nu.* 8. doch ſoude verſtaan dat hy hem by eede ſoude mogen purgeren dat hy niet gedaan of geſeyd heeft om hem te injurieren, als ſulke injurien onwaardigh ſijnde, te weten als vanden Rechter of partie ſulx hem word belaſt ende geinjungeert, Math. *d tit.* 4. *cap.* 1. *n.* 10. *per d. l.* 5. *§.* 8. *ff. de injur. v.* Gail. *d. obſ.* 106. *&* Wurmſ. *lib.* 4. *tit.* 47. *obſ.* 10. deſgelijx als iemand ontkent de injurien geſproken te hebben magh den eyſcher in cas van injurien den verweerder 't ſelve tot eede te ſtellen, Berlich. *prac. concl. par.* 1. *concl.* 29. *num.* 42. *& ſeqq.*

14. Ende gelijk als iemand geen gemoed of gedachten gehad

gehad hebbende te injurieren, niet geconvenieert magh worden vanden genen die geinjurieert is, so ter contrarie als yemand gedacht ende meninge gehad heeft iemand te injurieren, so is hy gehouden die injurien te verbeteren, niet alleen aan de gene die hy die gedaan heeft, maar ook aan die hem aan gaan en daar deur geinjurieert sijn, als te weten een vader als sijn kind geinjurieert is, *l.* 1. §. 3. *& ult. l.* 5. §. 6. *l.* 18. §. *ult. l.* 30. §. 1. *ff. h. tit.* Math. *d. c.* 1. *n.* 11. al ist dat den injuriant niet en wiste wiens soon het was, als hy maar wiste dat hy een vader hadde, *l.* 1. §. 8. *l.* 18. §. 4. 5. *& ult. ff. d. tit.* ook al ist dat den soon geconsenteert hadde in de injurien, en die niet ter herten getogen, sulx dat den soon self niet soude mogen ageren, *d. l.* 1. §. 5. *& l.* 26. *ff. d. tit.* doch niet so de soon self de actie hadde geinstitueert, *l.* 17. §. 21. *ff. d. tit.* desgelijx mach ook een groot-vader ageren als sijn neef geinjurieert is, *per d. l.* 17. §. 10. 18. 20. *hic.* Insgelijx als de vader is een slecht ende ongeacht persoon, en begeert niet te ageren in cas van injurien so vermagh de soon noch actie van injurien institueren, *d. l.* 17. §. 12. 13. 14.

15. So mach ook een man ageren in cas van injurien aan sijn hnysvrou gedaan, al ist dat den injuriant niet geweten hadde wiens vrou het was, *d. l.* 1. §. 3. 5. 8. *ult. l.* 18. §. *ult. l.* 30. §. 1. *ff. h. tit. l.* 2. *C. eod.* §. 2. *Inst. eod.* een bruydegom mede uyt sake van injurien aan sijn bruyd gedaan, *l.* 15. §. 24 *ff. d. tit.* een mans vader van wegen de injurien sijn soons huysvrou aangedaan, *d.* §. 2. *Inst. h. tit: & l.* 1. §. 3. *eod.* so mede de meesters ofte heeren uyt sake van injurien haar dienst-boden aan gedaan ten haren opsichte, Grot. *lib.* 3. *par.* 34. *nu.* 12. *per d.* §. 2. 3. *& d. l.* 1. §. 3. *fac. & l.* 2. *C. eod.* Math. *d. num.* 11. *per l.* 15. §. 45. *&* §. 48. *ff. eod.* doch staat te noteren dat gelijk een man actie injurien competeert van wegen sijn vrou, dat ook niet also een vrou actie competeert van wegen haar man, want de vrouwen door haar mans moeten beschermt en geregeert

worden

worden ende niet de mans door haar vrouwen, *d. l.* 1. §. *ult. & l.* 2. *ff. h. tit.* §. *patitur. inst eod.* Math. *d. n.* 11. sulx dat ook geen weduwe dese actie competeert over de injurien haren man aangedaan, maar de erfgenamen vande man ieder een voor al. Sande *lib.* 5. *tit.* 8. *def.* 2. te weten, so de actie by de man self was geintenteert ende daar over gelitisconteert geweest, Grot. *d. par.* 34. *num.* 11. *& ibi.* Groenw. Sand. *d. tit.* 8. *def.* 4. *per l.* 13. *in fin. & l.* 28. *ff. h. tit.* gelijk ter contrarie den kinderen self hen geen erfgenamen van haar vader dragende dese actie niet en hebben, *v.* Berlich. *dec.* 188. *num.* 9. *&c.* Surd. *dec.* 89. *nu.* 13. ende magh ook een Cessionant sijn actie van injurien te vorens by hem geintenteert niet vervolgen als welks profijt mede aande crediteuren komt, *v.* Tepat. *var. sent. tit.* 281. *cap.* 5. *verb. per cessionem*, Mart. *ff. Nov. p.* 2. *tit. injuria c.* 21.

16. Ende komt iemand niet alleen actie van injurien tegen den genen self die die gedaan ofte gesproken heeft, maar ook tegen de gene die d'selve met bedrog ende list hebben besorgt aangedaan te worden, *l.* 11. *pr. ff.* 5. *tit. & l.* 15. §. 10. *d. tit.* als te weten tegen de gene die daar toe heeft last gegeven, *d. l.* 11. §. 3. die daar toe gehuyrt heeft, *d. l.* 11. §. 4. ende die hem daar in geholpen hebben, Goth. *d.* §. 3. 4. ende ook in 't bysonder tegen den vader door wiens bevel een soon geinjurieert heeft, *d. l.* 11. §. 5. *& l.* 36. *eod. tit.* als mede tegen een Stad, Dorp ofte Collegie die iemand door haar last heeft doen injurieren, *arg. l.* 9. §. 1. *ff. quod met. cas. Auth. item nulla communitas C. de Episc. & Cler.* item tegen de magistraat ofte Rechter die iet doet dat tot hoon ende versmaatheyd van iemand strekt, *l.* 32. *ff. h. tit. & ibi* Groenweg. *l.* 29. §. 7. *ff ad L. Aquil.* gelijk ter contrarie een Rechter die injurien die hem als Rechter notoirlijk worden aangedaan self magh straffen sonder ander proces *v:* Clar. § *fin. qu.* 35. *n.* 26. Gail. 1. *obs.* 39. ende al-hoe-wel datmen volgens d'ordonnantie van Utrecht *rub.* 46 *art.* 2. lichte personen van quaden name en fame geen eerlijke amende of

reparatie doen ſal, ſo word daar mede den geinjurieerde niet verſteken van ſijn actie tot profitable amende: Math. *d. tit.* 4. *cap.* 4. *num.* 6.

17. Eyndelijk alſo alle injurien worden verſtaan van 't gene dat tot iemand ſchande en verwijt word geſeyt ende gedaan, ſtreckende tegen de reden ende zeden van 't landt ofte plaatſe daar die geſchieden, Math. *d. tit.* 4. *n.* 1. 2. *late*, ende dat ſommige ſaken en woorden, op d'een plaatſe ende land voor meer en min injurieus worden gehouden als op d'ander, ſo moeten vele ſaken in deſen gelaten worden tot arbitrage vanden Rechter die ten reguard vande ſaken en perſonen plaatſen ende tijden ſal ſtatueren, of de laſteringh iemand aangeſeyt of aangedaan voor injurieus moet worden aangenomen, ende hoe verre te weten dat hem ook honorable amende ſoude moeten worden geinjungeert of niet, *v. egregie* Math. *d. tit.* 4. *c.* 1. *nu.* 2. 3.

VAN DEFLORATIE en TROUW.

CAPUT XX.

ART. I.

DE voornaamſte miſdaat ende injurie tegen iemands ere en fame, is wel mede defloratie van een maagd buyten geweld begaan, ende al-hoe-wel na rechten ſoude ſchijnen, dat iemand wetens ende toeſtaande iet gedaan wordende geen ongelijk of hoon aangedaan word: *c. ſcienti* 27. *de R. I. nu.* 6. nochtans is om der vrouwen ſwakheyd wille de mans niet toegeſtaan ſulx te doen, maar wel van ouds d'ſelve opgeleyt geweeſt de geſchende te trouwen *cap.* 1. *&* 2. *ext. de adult. volgens* Exod. *c.* 22. *verſ.* 16. *&c.* dan alſo ook bevonden worde dat vele ſlimme dienſt-maaghden

ende andere haar op die wet verlatende, lichtelijk eerlijke luyden kinder daar toe wisten te brengen, so is die wet met der tijd om goede redenen versoet, ende bykans door geheel Christenrijk gestatueert, dat den schender van een maaghd, een van beyde moet doen, te weten, d'selve trouwen, ofte haar eere te vergoeden in geld tot discretie vanden Rechter, na haar beyder gelegentheyd, Grot. 5. *lib.* 3. *par.* 35. *num.* 15. 16. 17. 18. Leeuw. *parat. lib.* 4. *p.* 3. *c.* 6. *nu.* 6. Kinschot. *resp.* 81. Sand. *lib.* 2. *tit.* 1. *def.* 10. Thessaur. *dec.* 3. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 18. *art.* 6. *nu.* 3. Coler. *dec.* 176. *num* 87. *&c.* Radel. *dec.* 96. Math. *de Crimin. lib.* 48. *tit.* 3. *cap.* 7. *nu.* 17.

2. Boven 'twelke den deflorateur ook gehouden is, aanden gedefloreerde bevrugt sijnde te betalē de kraamkosten, Christ. *d. art.* 6. *n.* 3, Grot. *d p.* 35. *n.* 19. en het kind te alimenteren ofte te onderhouden van sijn geboorte af ende niet na dat by de moeder drie jaren ware opgevoedt geweest, volgens d'opinie van enige Dd. *vide* Surd. *de aliment. tit.* 1. *qu.* 14. Sand. *lib.* 2. *tit.* 8. *def.* 1. Berlich. *p.* 5. *pr. concl.* 38. *nu.* 42. *&c.* Radel. *dec.* 78. *nu.* 3. 4. 't welk nochtans te verstaan is, als de moeder daar toe ook geen middelen hadde ofte bequaamheyd, anders moste het tot gemene kosten gehouden worden, volgens Surd. *d. qu.* 14. *nu.* 4. 7. *& tit.* 7. *qu.* 8. *&* 13. Leeuw. *par. lib.* 1. *p.* 2. *c.* 2. *nu.* 7. ende ter contrarie so de vader geen middelen hadde, ende de moeder wel hadde, soude de moeder gehouden sijn 't selve alleen te onderhouden, volgens Grot. *d. lib.* 3. *p.* 35. *nu.* 21. *& ibi* Groenweg. *alleg. glos. in cap.* 5. *ext. de eo qui dux. in matr. quam pol. &* Christ. *d. art.* 6. *nu.* 4. *in fin. & nu.* 9. *&* Surd. *d. loc.* Gabriel. 6. *com. concl.* 1. *nu.* 43. *de Aliment.*

3. Waaromme een dochter gedefloreert en swanger sijnde, moet als voorsz is requestdoen presenteren, *en daarin te kennen geven, dat sy is een dochter met eeren staande ter goeder name ende fame van eerlijckc ouders geboren. ende die haar altijd vvel ende eerlijk hadde gedragen, ende al ist dat daar omme niemand behoord hadde*

de iet anders op haar te attenteren ende te versoeken, so ist nochtans dat B. hem niet ontsien heeft hem inde gratie van haar Suppliante met verscheyden middelen van vriendschap ende geveynsde liefde te insinueren, ook te simuleren als of hy vvel gesint ware geweest haar Suppliante te trouwen, waar door hy haar Suppliante so verre gebracht ende geseduceert heeft dat hy vleysschelijk met haar is comen te converseren, vvaar van sy ook bevrucht is gevvorden, ende al ist dat hy vvel gehouden soude vvesen haar Suppliante te echten ende te trouvven na behoren, so ist dat hy nochtans 't selve vveygert te doen ende haar te contenteren, versoekt daaromme mandement, uyt crachte van 't vvelke den voornoemden B. vvorde geordonneert haar te trouvven ofte ten minsten behoorlijk te doteren, ende in cas van refuys: dagh voor desen Ed: Hove om te horen alsulken eysch ende conclusie als sy suppliante ter sake voorsz. jegens hem sal doen en nemen daar tegens rechten en procederen als na style.

4. Welke dach gekomen sijnde moet de Impetrante haren eysch over leveren ende daar uyt in 't eynde, ofte ook wel uyt de middelen by request verhaalt en naarder te verhalen, ist nood, *Concluderen dat den Gedaaghde sal vvorden gecondemneert d'Impetrante naar behoren te trouwen ende houden voor sijn echte vrouwe, ende by faute van dien dat haar dese conclusie niet en soude mogen volgen, haar behoorlijk te doteren met de somme van* M. *guldens, ende daar beneffens te betalen de Kraam-costen ter somme van* L. *guldens, ende voorts het kind te moeten onderhouden ende besteden t'sijne costen ofte over al so veel meer ofte minder, als uyt de deductie vande sake sal blijken te behoren, of anders &c. op all's &c.*

5. In welke saken somtijds komen dese consideratien ende questien, te weten dat den Gedaaghde ontkent haar gedefloreert te hebben, of ook wel ontkent oyt met haar vleysschelijk te hebben geconverseert, waar op staat te letten dat by aldien den Gedaaghde ontkent vleysschelijk met d'Impetrante geconverseert te hebben, dat alsdan den vrouwen niet en word gelooft in het seggen van by hem gedefloreert ende beslapen te

te sijn, al waart dat sy sulx in barens nood ofte andersints by eede verklaart hadde, Grot. *d. lib.* 3. *par.* 35. *num.* 22. *& ibi* Groenw. *arg l.* 3. §. 1. *ff. de Sc. Syllan. & l.* 10. *ff. de Testib.* Thessaur. *dec.* 3. *n.* 4. 45. Leeuw. *par. lib.* 4. *tit.* 3. *c.* 6. *n.* 6. *v. Cons. van Holl. IC. par.* 1. *cons.* 301. *& par.* 3. *cons.* 156. doch is den Gedaaghden hem by eede te suyveren ende te verklaren dat hy haar noyt beslapen heeft, Sand. *lib.* 1. *tit.* 10. *def.* 2. Christin. *d. tit.* 18. *art.* 5. *n.* 2. 3. *&c.* Leeuw. *&* Groenw. *d. loc.* 't welk hy gehouden is ten principale decisie te doen, maar om de provisionele onderhoudinge van het kind te ontgaan ist genoegh dat hy ontkent met haar vleysschelijk geconverseert te hebben Groenw. *d. loc. v. Cons. Holl. IC. par.* 2. *sec.* 3. *cons.* 31.

6. Maar by aldien den Gedaaghde bekent haar beslapen te hebben, so word de vrou persoon gelove gegeven in 't aanwijsen vanden vader, Christ. *d. tit.* 18. *art.* 4. al waart dat hy seyde maar een maand voor haar verlossinge haar bekent te hebben ende alsulx geen vader van 't kind te konnen wesen, *v.* Christin. *d. tit.* 18. *art.* 5. ende Groenweg. *d. loc.* ende alwaart ook dat hy seyde dat sy van meer andere ware beslapen ende 't selve konde bewijsen, soude niet-te-min gecondemneert worden het kind by provisie te onderhouden, Christ. *d. art.* 4. *n.* 6. *vers. si tamen* Groenw. *d. loc. n.* 24. maar als hy sulx ten principale den rechter genoegh sijnde hadde bewesen, soude hy daar van moeten vvorden geabsolveert, Groenvv. *d. n.* 24. *post* Christ. *d. n.* 6. *in pr.* Papon. *lib.* 22. *tit.* 9. *art.* 13. *in fin. & alios ab eo alleg. &* Tulden. *C. de adult.* Radel. *dec.* 96.

7. Indien den Gedaagde seyd en bewijst dat hy de Impetrante met haer goede wille heeft beslapẽ, en dat hy haar daar over heeft gecontenteert met geld, of andere schenckagie, willen sommige seggen dat sy haar recht van defloratie verliest, maar soude verstaan dat den Gedaaghde niet-te-minge houden is haar te trouwen of te doteren, ten ware mede bewesen worde dat sy hem opentlijk en onbeschaamdelijk aangesocht hadde

egregie Math. *d. lib.* 48. *tit.* 3. *c.* 7. *nu.* 19. Zutph. *verb. defloratie qu.* 5. Berlich. *pr. concl.* 39. *num.* 27. *&* 68. *&c. par.* 5. ende andersints soude niet-te-min de vader vande dochter (als beschadicht sijnde om haar te hoger te moeten doteren) actie van injurien tot reparatie van sijn schade competeren: Zutph. *d. qu.* 5. 't welk ook plaatse heeft heeft inden vader, al-waar 't dat de dochter self den Gedaaghde ofte deflorateur niet en wilde trouwen, Math. *d. c.* 7. *nu.* 18. *post Clar. §. stuprum nu.* 3. Menoch. *arb. cas.* 288. *nu.* 18. Farinac. *qu.* 147. *n.* 105. desgelijx ook als een getrout man een dochter hadde gedefloreert, al ist dat daar trou geen plaatse kan hebben, is niet-te-min gehouden haar te doteren, *v.* Berlich. *d. p.* 5. *concl.* 38. *nu.* 35. *& alios alleg. apud* Zutph. *d. loc. qu.* 10. al-waar hy seyd so in 't wijsen gevolght te sijn, gelijk ook als den Gedaaghde na ware komen te trouwen, hy niet-te-min gehouden is haar te doteren, Berlich. *d. loc. nu.* 34.

8. So het gebeurt ware dat de gedefloreerde langh na der hand haar noch van andere hadde laten bekennen, soude wel haar actie van trouwe verliesen, maar niet om gedoteert te sijn, *v. tamen* Berlich. *d. concl.* 38. *num.* 39. Gratian. *disc. forens. cap.* 5. *nu.* 47. Caroc. *dec.* 58. noch word gecontroverteert, of een dochter na behoren getrout sijnde haar actie van defloratie behout, op den deflorateur, Menoch. *arb. cas.* 288. *nu.* 46. en andere sustineren, *neen*, doch andere ter contrarie, vermids de vergoedinge niet alleen geschiet ten respecte van het houwelijx-goed vande gevitieerde, maar ook tot een straffe ende amende vanden deflorateur, Math. *d. c.* 7. *nu.* 21. *v.* Berlich. *d. loc. nu.* 36. Damhoud. *prax. crim. c.* 94. *nu.* 7.

9. Sulx dat daaromme ook een weduwe by iemand beslapen sijnde, vanden selven moet worden gedoteert ofte getrout, Math. *d. c.* 7. *num.* 21. al-hoe-wel ter contrarie by den Hove van Vriesland is verstaan, Sande *d. lib.* 2. *tit.* 1. *def.* 10. ende daar tegen wederom by andere d'eerste opinie is gevolgt

v. Ber-

v. Berlich. *d. concl.* 38. *num.* 37. Carpzov. *def. for. par.* 4. *concl.* 27. *def.* 4. ende ſtaat mede te noteren, dat by gebreke van des ſoons gelegenheyd een dochter om te hebben huwelijx-goed ende alimentatie voor het kind ageren mach tegen den vader: Carpzov. *d. loc. p.* 2. *conſt.* 10. *def.* 20. Nic. ab Alt. *ſing.* 16. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 9. *def.* 3. ende word deſe actie in vijf jaren niet gepræſcribeert, Berlich. *d. concl.* 38. *nu.* 33. Carpzov. *d. conſt.* 27. *def.* 8.

10. Uyt 't gene hier vorens art. 7. van een getrout man geſeyd is, ſoude mede volgen dat een dochter van iemand gedefloreert ſijnde die ſy volgens wetten niet en mochte trouwen, (als volgens ſommige van haar overleden moeyes man) niet-te-min vergoedinge van haar eere ſoude mogen eyſchen, byſonder ſo ſy-luyden verſtonden 't ſelve niet verboden te ſijn, gelijk ook 't ſelve noch by de H. Scrifture, noch na Keyſerlijke rechten, noch by de Politijque ordonnantie van Holland ende Utrecht byſonder niet uytdruckelijk is verboden, want belangende de Schrifture, al iſt dat Levitic. *c.* 18. *verſ.* 14. *& c.* 20. *verſ.* 20. verboden is, dat een man niet en magh trouwen de vrou van ſijn overleden oom, noch de vrou van ſijn overleden ſuſters ſoon, ſo volght daar uyt geenſins, dat by de H. Schriften verboden is, dat een man niet en ſoude mogen trouwen ſijn overledens huyſvrouwen broeders ofte ſuſters dochter, vermids klaarlijk blijkt dat het verbod aldaar gedaan alleen betreft ende aangaat de mans, te weten dat ſy haar niet en ſullen vermengen met vrouwen die aan haar omen ofte neven getrout ſijn geweeſt, maar niet de vrouwen, dat die niet en ſouden mogen trouwen aan mans die aan haar moeyen ofte nichten getrout ſijn geweeſt, als merkelijk daar op ſiende, dat het ontdecken van ſchaamte der vrouwen eenmaal ondekt ſijnde geweeſt van haar bloed, voort verboden word, ende niet op de mans, vande welke niet bevonden ſal worden enigh verbod in dien grade gedaan te ſijn, 't welk te

meer

meer blijkt vermids ook niet verboden is sijn overleden huysvrouwen suster te trouwen, Levit. *d. c.* 18. *vers.* 18. daar nochtans verboden is sijn overleden broeders huysvrou te trouwen *ibid vers.* 16. ten ware sy sonder kinder geprocreert te hebben overleden ware, 't welk singulier is, sulx dat klaarlijk blijkt dat het voornoemde huwelijk by de H. Schrifture niet en is verboden, ende in dat gevoelen hebben ook geweest de beste Theologanten ende Rechtsgeleerden, als Bez. *de div. pag.* 47. Bellarmin. *de matr. c.* 24. *colum. antepen. versic. & quidem*, Zanchez *de matr. disp.* 52. *lib.* 7. *num.* 1. *&* 6, Alex. *cons.* 229. *lib.* 6. Connan. 8. *comm.* 5. *num.* 7. *item* Joan. de Ferrar. *&* Oldendorp. *tit. refert.* Ant. Math. *Pater in disp. ad ff. de nupt. Diss.* Math. *de Crim. d. c.* 7. *nu.* 25.

11. Ende belangende de Keyserlijke Rechten, is notoir dat daar van geen verboth *in hoc gradi affinitatis* bevonden wort maar alleenlijk die in d'opgaande ende nedergaande linie malkanderen *parentis loco* sijn, *§. 6. inst. de Nupt.* en te willen infereren dat het verboden was te trouwen met de dochter van sijn geadopteerde broeder, ende met sijn geadopteerde moeye, sijn diverse saken daar uyt niet magh werden geinfereert, *l. ult, in fin. & ibi* Bart. *ff. de calumniat. l. non hoc C. unde cognat.* en die illatie recht contrarie soude infereren, want als die adoptie door emancipatie was gedissolveert, was het geoorloft ook een broeder sijn gewesene geadopteerde suster te trouwen, *§. 2. Inst. d. tit. l.* 17. *in pr. ff. de Nupt. cap. unic. ext. de cogn. leg.* so moste dan na dissolutie van het huwelijk ook al-hier verstaan worden het verboth so daar enigh waar te cesseren, ende dat het niet verboden is *jure civili* houden mede Connan. Alex. *ende andere DD. boven verhaalt.*

12. Aangaande eyndelijk de Politijque ordonnantie van Holland ende Utrecht, also die op een slaan, ende beyde bykans de Schrifture volgen in het enumeren vande verboden huwelijken, soude verstaan dat haar meyninge niet en is geweest

weest 't selve te verbieden, *want al ist dat d' Ordonnantie van Utrecht articulo* 19. *seyt dat also de man en vrou door 't huwelijk een worden, dat daaromme ook de man met geen bloed-verwanten van sijn overleden vrou inde voorschreven uyt gedrukte graden bestaande sal mogen trouwen, So, worden nochtans terstond daar op d' selve* om alle sekerheyds wille *naarder verklaert met het woord* namentlijk *ende alsulx by namen, sulx dat d' enumeratie gedaan sijnde, daar niet by gedaan vvorden de vvoorden ende diergelijke andere*, waar uyt lichtelijk af te nemen is haar meyninge niet geweest te sijn in die affiniteyt vorder te gaan, want andersins die enumeratie van personen geen declaratie ofte light soude geven op de voorgaende generale woorden, maer veel eer de selve verduysteren, ofte die enumeratie soude te vergeefs sijn, also in 't generael te voren geseyt was inde selve graden van affiniteyt ende bloede het huwelijk te verbieden, waaromme ook dese questie in controversie komende voorde Ed: Mo: Heeren Staten van Utrecht in de sake van Frederik Visser in Augusto 1637. is by haar Ed: Mo: *me consulente* dit huwelyk toegestaan, als mede by de Groot Mo: Heeren Staten van Holland hare Ordonnantie sulx is geinterpreteert geweest anno 1581. dat sy verstonden een huwelijk met sijn huysvrouwen susters dochter d'selve niet te contrarieren ende Coren. *cons.* 21. dese sake wijd lopigh gedisputeert hebbende concludeert sodanigh huwelijk wel te konnen bestaan; al-hoe-wel Math. *d. c.* 7. *num.* 25. in alle die reghten contrarie, doch met geen bondige redenen ende refutatien, soekt te adstrueren.

VAN SENTENTIEN.

CAPUT XXI.

ART. I.

DUs verre vande proceduren so in 't generaal als particulier van verscheyden saken ende de conclusien vandien, so vanden verweerder als vanden eyscher, volght nu dat wy mede iet vande sententien der Rechters seggen, dat het eynde ende het oogh-merk is vanden partijen litiganten, waaromme de sake in state van wijsen gebracht sijnde, worden vande selve ten beyden sijden billetten gepresenteert aan de Rechters ten eynde hare sake magh worden getermineert als vorē in 't eynde van 't 1. cap. geseyt is.

2. Ende de Rechters de sake by de hand genomen, ende door Commissaris ofte den Rapporteur wel geexamineert, ende in 't Collegie voor 't rijpelijk op alles gelet ende gedelibereert sijnde, doet den presiderende de sake by stemmen, die ten minsten vijf so in den Hove van Holland als Utrecht, ende inden Hogen Rade seven moeten sijn, termineren, ende concludeert met de meeste stemmen vande selve, ende doet daar van by den Griffier concipieren een dictum ofte sententie in forma om gepronuncieert te worden na behoren ende style: doch so de stemmen steken, en de sake, geresumeert sijnde een ieder persisteert by sijn opinie, so moetmen inclineren tot faveur vanden verweerder *per l. favorabilioribus ff. de reg. jur. l. matrem. C. de prob. l.* 38. *ff. de re jud. & ibi* Goth. Cujac. 12. *obs.* 16. als sijnde in cas van twijffel de præsumtie voor den vervveerder, Alciat. 3. *præs.* 44. Goth. *d. l.* 38. so de stemmen in pecuniele quantiteyt verschelen, word gesustineert datmen alsdan de minste moet kiesen,

per

*perd.l.*38.*in fin.*om datde minſte quantiteyt ookverſtaan word te komen in de meeſte *per l. in eo* 110. *de R. I.* 't welk nochtans geen plaats heeft als de intentie is gelimiteert tot de meerder ſomme, *per l.ſi decem* 52.*ff.locat.& l.*120.*de V.O. Dec.in d.l. in eo,* vvaaromme ook Groenvveg. *in l.* 27. §. 3. *ff. de recept. arb.* met goede redenen ſuſtineert datmen in ſulken gevalle de minſte ſomme niet magh nemen, of de ſententie ſoude verſtaan vvorden nul te ſijn als uyt verſchelende ende niet over-een-komende ſtemmen beſtaande, alvvaar hy ook ſeyd dat het ſo in Vrankrijk vvord geobſerveert, *per* Molin.*ad Conſ. Par.* §. 47. *gl.* 3. *nu.* 11. *&c.* Covar. 1. *var. reſ. c.* 2. *num.* 6. Zyp. *not. jur. Belg. de Arbitr.* ende dat na onſe vvijſe om de ſake de decideren in ſulken geſchil de middelmate vvord genomen als vvaarinne beyde partijen naaſt over een komen, vvaaromme het ook alſo in 't Hof van Holland, ende Schepen-bank tot Delft alſo is gevolght geweeſt, Groenw.*ibid in fin.*

3. Ende indien de ſwarigheyd groot is magh de Concluſie ook wel worden uyt geſtelt om naarder te bedencken ende te reſolveren, ofte is de ſake ſo intricaat ende duyſter ofte verwarret, dat de Raden die niet wel of bequamelijk ſien te konnen ducireren, ſo word ook wel by 't Hof geinterloqueert by ſententie interlocutoir, *daar by 't Hof verklaart dat de ſake niet bevonden word in ſtate om eyndelijk getermineert te mogen worden, ordonneert daaromme partijen te compareren voor N. Raad Ordinaris als Commiſſaris in deſen geſtelt op ſekere beſtemde dagh, die hem horen ſal en vereenigen iſt doenlijk, indien niet openen ſekere pointen van officie, hem informeren iſt nood ende den Hove rapport doen om 't ſelve geſien ende gehoort, daar op gediſponeert te worden na behoren, ende reſerveert de koſten ten uyt eynde vande ſake, v.*Merul. *lib.* 4. *tit.* 87. *c.* 6. *in fin.*

4. *Worden ook vvel andere interlocutoire ſententien gepronuncieert, als waarinne den Impetrant ofte den Gedaagde word geordonneert naarder te verifieren ſeker articul van ſijne additien ofte ande-*

re ſchrifture: Item waar inne partijen word geordonneert te wiſſelen van elkanders additien ofte andere ſchrifturen, ende voorts te ſchrijven by ſolutien ende ſuperſolutien na ſtyle vanden Hove: Item altererende het appointement diſpoſitijf reguleert partijen ſimpelijk in feyten; of word ook wel alleen op de Proviſie gediſponeert, ende iſmen gewoon deſe Sententien interlocutoir aldus te ſtellen ende te pronuncieren, *Geſien by den Hove van N. het proces aldaar uytſtaande tuſſchen N. Impetrant in cas van O. ter eenre: ende N. Gedaaghde in 't ſelve cas ter andere ſijde, 't Hoff bevind de ſake niet in ſtate om eyndelijk ende als voren.*

5. Maar als ten principale volkomentlijk recht gedaan ende de ſake getermineert word, begintmen aldus: *Inde ſake hangende voor den Hove van N. tuſſchen N. Impetrant in cas van N. ofte eyſſcher in raau actie ter eenre, ende P. Gedaaghde of verweerder in 't ſelve cas ter andere ſijde. 't Hof doende recht uyt den name ende van wegen de hoge Overheyd ende verklaart den Impetrant by vonniſſe in queſtie te weſen niet beſwaart, en Condemneert hem in de koſten van 't vol appèl ende in de koſten vanden proceſſe tot taxatie ende moderatie vanden Hove. Of: 't Hof doet te niet het vonnis in queſtie ende doende dat de Rechters ter eerſter inſtantie behoorden gedaan te hebben ontſeyt den eyſſcher ſijnen eyſch aldaar tegen den Impetrant gedaan ende genomen, ende condemneert hem in de koſten vande eerſte inſtantie compenſerende de vordere om redenen*: ofte in raau actie: *Condemneert den Gedaaghde aan den Impetrant te betalen de ſomme van &c.* ofte af-ſtand te doen van 't land ende al volgens den genomen eyſch ende concluſie, en 't gene daar op byden Hove is gereſolveert, doch in ſaken die by memorien ſijn beſchreven volghtmen die concluſien die *apud acta* ſijn aangetekent, ende als het proces beſchreven is in feyten, de concluſien die achter de ſchrifturen geſtelt ſijn.

6. Als de Proceſſen beleyd ende beſchreven ſijn voor Commiſſaris vanden Hove ſo beginnen de ſententien aldus: op de differenten gereſen voor den Hove van N. tuſſchen N. Impetrant

trant in cas van N. ter eenre, en N. gedaagde in't selve cas ter andere sijde. 't Hof gehoort het rapport van Cōmissaris daar voor partijē gecōpareert sijn geweest, gesien sijn proces verbaal, stucken en munimentē onder hē geexhibeert, doēde recht, *ut sup.*

7. Ende staat te noteren dat al ist dat geseyd word *quod sententia debeat esse conformis libello sive petitioni*, 't selve nochtans niet striktelijk te verstaan is dat den Rechter soude gehouden sijn partijen haren eysch ende Conclusie so die leyt gantselijk te adjudiceren ofte te ontseggen sonder enige limitatie ofte veranderinge; maar dat de sententie sal gemaakt en gevoeght worden na de nature vande conclusie, en van 't gene in *judicio* ge-eyscht is, en niet van 't gene niet ge-eyscht is, *l.*18. 21. *com. div. l. ult. vers. talē C. de fideic. libert.* Schneid. *in* §. *curare* 32. *n.*40. *&c. Inst. de Act.* Mynſ. *ib. n.*7. *v. l.*61. *l.*76. *ff de jud.* alhoewel Mynſ. *&* Schneid. en andere Dd. *d. loc.* houden, dat den Prince en opperste Rechter daar aan niet en is gebonden, als mede in criminele saken den Rechter in min ofte meer na qualiteyt van den persoon eñ sake te condemneren, al ist dat sekere pene ge-eyscht is, *l* 13. *de pœn. fac l.*13. *pr ff. de offic præsid* Schneid. *d.* §. *nu. fin.* Mynſ. *ib. n.*9. *&* 4. *obs.*81. en uyt krachte vande clausule salutair die achter de conclusie gemeenlijk gestelt word, *ofte tot alsulken andere fine en conclusie als uyt de deductie vande sake bevonden sal worden te behoren*, bekomt ieder Rechter de vrijheyd, om buyten de genomene conclusie te mogē gaan na gelegenheyt en gerechtigheyd vande sake, *v.* Merul. *d lib.*4. *tit.*37. *c.*2. *n* 21. doch als hy partije minder toewijst als hy ge-eyst hadde datmen dan inde sententie uyrdrucke dese clausule, *en ontseggen dē eysser sijn vordere eysch en conclusie jegens den verweerder gedaen en genomen*, ofte so sijn verder recht goet is, maar tegen een ander en op eē ander manier had moetē werdē aangeleyt: *reserveren hem sijn actie nopende het vorder, daar en sulx hy te rade worden sal.*

8. Vorder mach eē rechter ook recht sprekē in sijn sententie van 'tgene niet specialijk is ge-eyst, maar generalik onder den

eysch ende intentie vanden eysscher komen, ende begrepen kan worden, *l. solennis* 61. *ff. de judic.* ende alsulx ook 't gene daar toe hy hangende het proces recht verkregen heeft, als het maar onder den eysch begrepen kan worden, Sand. *lib.* 1. *tit.* 4. *def.* 1. Costal. *in l.* 30. *ff. de pecul.* Barbos. *in l. non potest* 23. *ff. de judic. nu.* 24. 25. 41. ofte dat het uyterlijk ofte innerlijk aan de geeyste sake hanght, Costal. *in l.* 31. *ff. de judic.* Barbos. *d. l.* 23. *nu.* 107. *arg. l.* 11. §. 4. *l.* 14. §. *ult. l.* 25. *pr. ff. de excep. rei judic.* als mede van 't gene na de litiscontestatie niet uyt krachte vande geinstitueerde actie, maar *ex officio judicis* aan de sake hanght, *l.* 25. §. 8. *ff. de ædil. edict. & ibi* Goth. *lit. n.* Math. *de judic. disp.* 11. *th.* 15. als de vruchten van het geeyste goed ende andere accessoiren, *l.* 2. *C. de fruct. & lit. exp. l.* 20. *ff. de R. Vend. l.* 40. *ff. de hæred. pet. l.* 2. *ff. de usur. &c.*

9. De vruchten worden den eysscher toegewesen tot dat het geeyste goet gerestitueert sal sijn, als mede den interesse of renten tot de restitutie toe, *l. fructus* 33. *ff. de R. V. l.* 3. *pr. &* §. 1. *ff de usur.* ende so den Rechter vergeten of nagelaten heeft de condemnatie tot de vruchten in de sententie uyt te drucken, behout den Impetrant sijn reght tot de vruchten, so hy reele actie geinstitueert hadde, maar so hy personelijk hadde geageert, behout hy sijn recht tot de vruchten niet, of hy moste die specialijk geeyst hebben, *arg. l.* 8. *ff. de re. jud.* Math. *d. disp.* 11. *th.* 17. ende sijn door onse costumen de subtiliteyten der Roomsche wetten, nopende de restitutie vande vruchten wegh genomen, want volgens onse costumen moeten alle ongerechtige possesseurs de vruchten (af getrocken hare costen,) restitueren, het sy dat sy het goed ter goeder trouwen hebben beseten ofte niet, ende dat van de tijd af dat daar over is gelitiscontesteert geweest, sonder distinctie te maken onder vruchten die natuurlijk voort komen of door ons besorgen, ende sonder aansien of het is actie van goede trouwe, ofte strengh recht en reël of personeel, *v.* Groenw. *in l.* 22. *C. de*

R. Vend.

R. Vend. v. & l. 25. §. 7. *ff. de hær. pet.* uytgenomen nochtans dat den koper 't goed genietende ende de koop-penningen niet betaalt hebbende de renten ende vruchten beyde niet kan behouden, maar d'eene restitueren *à tempore moræ, l. curabit.* 5. *C. de act. empt.* so ook moet d'erffenisse gerestitueert worden met de vruchten *à tempore mortis testatoris, quoniam fructus augent hæreditatem, l.* 20. §. 3. *ff. de pet. hæred.* Item van 't goed dat in huwelijk belooft is, *v.* Groenw. *d. l.* 22.

10. Insgelijx worden huydendaaghs geen rente of interesse iemand toegewesen als vande litiscontestatie af, ten ware die bedongen waren, so hy op den dagh niet betaalde, Groenw. *in l.* 12. *C. de contr. & comm. stip.* Fab. *C. lib.* 8. *tit.* 26. *def.* 7. & 8. Zyp. *d. not. jur. belg. tit. de usur. in fin.* uytgenomen mede in *casu. d. l. curabit.* ende als iemand 't geld 't welk *apud acta in depost* gegeven is gebruykt heeft, *vid. l.* 4. *C. de depos. & ibi* Groenweg.

11. Als de sake ofte het geeyste goed by den verweerder niet kan worden gepresteert of gelevert door sijn schuld, ofte dat hy het niet weet te bekomen, of andersins niet redelijk soude mogen werden bevonden hen te condemneren de sake te præsteren, so word den Gedaaghde gecondemneert inde waarde van 't selve, ofte in 't gene den eysscher daar by is geinteresseert, *l.* 8. *l.* 13. *l.* 14. §. *bove de cond. furt. l.* 3. *l. ult. ff. de cond. tritic. l. vinun.* 22. *ff. si cert. pet. l.* 18. *pr. ff. de dol. mal. l.* 3. *ff. com. divid. l.* 22. *ff. fam. ercisc.*

12. Ende om dese æstimatie te doen indien dach, conditie, ofte plaatse bedongen is om te betalen, so word op die dagh, conditie en plaatse gelet, *l.* 59. *de V. O. d. l. ult. d. l.* 22. *l.* 2. *in fin. ff. de act. emt.* doch so niet bedongen is, word de æstimatie gedaan na die geweest is op den tijd vande litiscontestatie, *juxta art.* 9. 10. *sup. & l.* 3. *ff. commod. & d. l.* 22. *& l. ult.* doch so geen plaatse bedongen is, word gevolght de plaatse daar gelitisconteseert word, *d. l.* 22. Costal. *in l.* 12. *ff. de evict.*

Dd. in

Dd. in. l. quotiens ff. de. V.O. Ende en magh inde æstimatie niet gesien worden op de waarderinge vanden eygenaar ofte eyscher self, of op iemands affectie die singulier is, maer op de waarde als die gemeenlijk geacht word, *l.* 15. *§. ult. l.* 62. *§.* 1. *l.* 63. *ff. ad. L. Falcid. l.* 33. *ff. ad L. Aquil. l.* 3. *§. Div. fratres. ff. de. jur. fisc.* Ende als het verkoop-waren sijn, worden die geprijseert gelijk die op de merkt gelden, so nochtans dat men mede moet letten op de vruchten so het goed is dat vrucht geeft, *l.* 45. *ff. ad. L. Falcid. l.* 18. *§. ult. ff. de mort. caus. don. l.* 16. *C. de rescind. Vend.*

13. So jaarlijx gebruyk, ljiftocht ofte onderhout, ofte jaarlijxe legaten sijn te estimeren, so sullen die geprijseert worden na de rekening van *Macer. in l.* 68. *ff. ad. L. Falcid.* sulx datmen vande eerste jaren tot dertigh jaren toe, rekent ofte estimeert 30. jaren vrughten, ende vande dertigh jaren af tot 50. jaren toe so veel jaren als daar min sijn tot de tsestigh jaren toe te rekenen, ende van vijftigh tot 55. negen jaren van 55. tot 60. seven jaren, ende van 60. voort tot het eynde des levens, vijf jaren, ende somen een eeuwige jaarlijxe pensie sal estimeren, so sal die moeten gerekent worden na een hooft-som die jaarlijx so veel kan opbrengen: *v. d. l.* 68. *l.* 3. *§. item si Reip. ff. ad L. Falcid* Molin. *de usur. qu.* 72. Argent. *ad Cons. Brit. art.* 254. Covar. 3. *res.* 9. & Gomes. 3. *res.* 6. *n.* 11. Maar dese rekeninge van *Macer.* sprekt van jaarlijx onderhoud, ende niet van estimatie van winst die iemand door dien hy door ongelijk van iemand onbequam is gemaakt door sijn arbeyd niet meer kan hebben, want kinder en oude luyden daar toe onbequam sijn, *v.* Ant. Math. *de. Crimin. lib.* 47. *tit.* 4. *cap.* 3. *nu.* 5.

14. Ende also het redelijk is dat iemand gecondemneert sijnde enigh goed met de vruchten (als voren art. 9. geseyt is) te restitueren, daar af trecke ofte hem gerestitueert worden de kosten die hy tot verbeteringh van 't goed heeft gedaan, al waart *dat hy wel geweten hadde dat het sijn goed niet was*, tot welke

ke verbeteringh hy niet alleen actie heeft, maar ook recht van retentie ter tijt toe hem sijn kosten sijn betaalt, Groenw. *in §. ex diverso* 30. *instit. de rer. divis. & in l. ult. C. de neg. gest. & l.* 5. *C. de R.V.* Zyp. *Not. d. R.V. vers. rigide. v.* Gars. *de expens. c.* 2. al ist dat die noch niet *liquid* sijn, Radel. *dec.* 100. doch in Vrankrijk heeft hy alleen actie tot de verbeterlngh, maar geen retentie, Groenw. *d.* §. 30. doch iemand die met geweld een anders goed hadde genomen of dieflijk gestolen, die magh geen verbeteringh eyschen, Peregrin. *de fideic. art.* 50. *nu.* 26. 27. Greven. 2. *pr. concl.* 12. *cor.* 1. 2. vorders moet dese restitutie van verbeteringe geëstimeert worden na de waarde die het heeft ten tijde vande restitutie, ende niet na dat het gekost ofte inden beginne waardigh was geweest, Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 18. *def.* 42. *&* 44. *n.* 2. Gail. 2. *obs.* 121. *n.* 12. Groenw. *ff. de impens. in rem. dot. in fin.* ten ware de verbetering alsdan meerder waardig ware alst gekost hadde, in welken gevalle men moet de ęstimatie vande kosten voldoen, en sulx altijd het minste, Sand. *lib* 3. *tit.* 15. *def.* 4. Thessaur. *dec.* 251. Cancer. *par.* 1. *var. res.* 2. *n.* 37. *&c.*

15. Den Rechter moet ook partije die succumbeert inde kosten condemneren, al is daar toe geen conclusie genomen, *arg. l.* 13. §. 6. *C. de judic. & ibi* Sichard. *n.* 18. *l.* 25. §. 8. *de ædilit. edict.* Vall. *de reb. dub. trac.* 1. *n.* 18. twelk nochtans inde practijq niet word aangenomen, ten ware die ten minsten stilswijgens, dat is by *generale clausule, of anders &c. op all's &c.* geeyst waren, Gail. 1. *obs.* 151. *nu.* 21. *& seqq.* Myns. 2. *obs.* 22. *&* 4. *obs.* 55. Schneid. *in* §. 1. *inst. de Act. nu.* 128. *Dissent.* Math. *de judic. disp.* 11. *th.* 34. doch en worden altijd die gene die succumberen niet inde kosten gecondemneert, maar die sonder goede oorsake gepleyt hebben, waar in de discretie en goedvinden vanden Rechter veel vermagh, Groenw. *in l. properandum* 13. §. 6. *& l.* 15. *C. de judic.* Zyp. *not. de fructib. in pr.* Sichard. *d.* §. 6. *n.* 7. ook word somtijds den triumphant inde kosten gecondemneert, te weten, als den eyscher by intendit sijn sake so

deduceert dat den Gedaaghde word geabſolveert, moet evenwel den Gedaaghde om ſijn contumacie inde koſten gecondemneert worden, *d. l.* 13. § 2. *ſup. cap.* 4. *in fin.* en worden volgens de practijq de koſten meeſt gecompenſeert in proceſſen die tuſſchen na bloedverwanten, als tuſſchen vader en kind, ende ſuſters en broeders worden gevoert *l.* 22. *ff. de re. jud. l. pen. ff. de jur. dot.* Fab. *C. de fruct. & lit. exp. def.* 63. hier by word van Sichard. *in Auth. jubemus C. de judic. nu.* 13. *& gl. in c. expedit. verb. ſcirent.* 12. *qu.* 1. ook geſtelt een man van grote vroomheyd en aanſien, maar word niet aangenomen by Rebuff. *ad conſt. Reg. tom.* 3. *tit. de expenſ. art.* 1. *nu.* 26. Math. *d. diſp.* 11. *th.* 44.

16. De condemnatie in de koſten heeft mede geen plaatſe als de ſake in rechten word gediſputeert ende geſtelt met goedvinden van beyde partijen, *arg. Novell.* 112. *cap.* 2. *in fin.* ook mede niet inde ſake vanden Fiſcaal, als die komt te ſuccumberen volgens Cujac. *in par. C. de ſport. citat. à* Math. *d. diſp.* 11. *th.* 43. ook niet als den Biſſchop in rechten is nopende kerkelijke ſaken, *Novel.* 123. *c.* 28. *circa fin.* Item nopende arme luyden, *Nov.* 17. *c.* 3. en die met ſulke in recht ſijn, *l. ult. & ibi* Goth. *C. de fruct. & lit. expenſ.*

17. Als drie of meer perſonen elx voor een gedeelte van ſekere ſchuld of goed tegen iemand procederen, ende inde koſten gecondemneert worden, moeten die conſorten de koſten elx voor een gelijke part betalen, al iſt dat den enen meer part tot het goed pretendeerde als den anderen, ſulx datſe niet de quantiteyt van haar actie, maar hooft voor hooft even veel verſtaan worden gecondemneert te ſijn, *v.* Papon. *lib.* 18. *tit.* 2. *de lit. exp. art.* 1. *&* 3. *& ibi* Bacch. *&* Coſtal. *ad l. ex parte hæres* 39. *nu.* 11. 12. *ff. famil. erciſc.* ende moet den triumphant, elk voor ſijn portie als voorſz is executeren, ende niet een in 't geheel, al waart dat de conſorten nopende de principale actie elx in 't geheel verobligeert waren, ende geexecuteert mochten

ten worden, Papon.*d.tit.2. arr.* 5. *& ibi* Bacch. Fab. *C. de fruct. & lit. exp. def.* 1. *lib.* 8. *tit.* 27. *def.*13.*n.*3.4.5. ende als partijen vande ſententie met malkanderen accorderen nopende de principale ſake ſonder van koſten te vermanen, alſdan mogen de koſten niet ge-eyſcht worden, ten ware koſten van retardement ofte van contumacie of diergelijke daar in partije al voort accoord gecondemneert, was *Cod.* Fab. *lib.*7. *tit.* 18. *def.* 82. Guid. *pa. qu.* 55. *& ibi not.*

18. Vorders komt hier in conſideratie, wat onder de condemnatie van koſten komt, te weten al 't gene partije uyt gerechtelijk vervolgen van ſijn recht te koſt heeft geleyd: ſo wel vande litiſconteſtatie als daar na tot de ſententie toe, Math. *de jud. diſp.* 11. *th.* 34. Everh. *conſ.* 207. *num.* 16. ook die na de ſententie worden gedaan inde ſelve ſake nodigh; *cap. pen. in fin. de eo qui mitt. in poſſ. c.* 5.6. *de dol. & contum. c.*12. *de except.* als voor eerſt het ſalaris vanden Advocaat ende Procureur aanden Notaris ofte Griffier en Secretaris verſchoten voort maken van acten ende munimenten, aanden Deurwaarder, ende Rechter ſelf, *v.* Gail. 1. *obſ.* 51. ook vrachten ende koſten in 't reyſen gedaan, als mede om getuygen te produceren, item voor de ſchade die ambachſluyden en andere geleden hebben in nodige abſentie ende vacantien enige dagh-gelden tot arbitrage vanden Rechter, *v. l.* 4. *& ult. Cod. de fruc. & lit. exp. l.* 79. *ff. de judic. l.* 3. *§. Gabinio ff. de teſtib. l.* 11. *l.* 16. *l. pen. C. eod. l.* 11. *§.* 1. *ad exhib.* Gudel. *de jur. Nov. lib.* 4. *cap.*13. Sich. *ad d. l.* 11. *C. de teſtib. nu.* 7. 10. Gail. *d. obſ.* 151. ende al-hoewel ſommige van reys-koſten ende vrachten willen aftrecken de koſten die hy te huys blijvende gehad ſoude hebben, Gail. *d. obſ.* 151. *num.* 5. Gudel. *d. c.* 13. andere willen niet-te-min dat deſe aftreckinge niet in 't gebruyk is, Guid. *pap. qu.* 625. Imbert. 1. *Inſt. for.* 52. Argentr. *ad conſ. Britan. art.* 184. *in fin.*

19. Doch en mach onder de geledene ſchade niet gebracht worden die extraordinaris geſchiet, gelijk ſo iemand ſijn paard

op wegh ware dood gebleven, ofte iemand van rovers berooft ofte gevangen geweest, Thessaur. *dec.* 67. *n.*4. Hillig. *in Donel. enucl. lib.* 26. *c.* 3. *lit. e.* ofte dat middelertijd iemand in rechte ware geweest, hem sijn goed gestolen ware, Sichard. *ad l. Sancimus n.* 10. *C. de jud.* ook komen onder de kosten niet die onnodigh en overvloedigh gedaan worden, als jaarlijxe pensien die iemand sijn Procureur ofte Advocaat schenkt, ende vereringen die hy iemand liberalijk doet, dat hy hem delicaat laat tracteren, en te paard gaat die volgens sijn conditie te voet mochte gaan, Sichard. *ad d. l. sancimus* §.6. *n.*5. *per l.*40. *pr. ff. de dam. infect.* Gail. *d. obs.*151. *pr.* Bocer. *disp. clas. ult, disp.* 30. *th.* 5. Item die aan consultatien te kost geleyt worden, Bocer. *ibid. lit. c.*

20. Ook magh een Advocaat die in sijn eygen saak gedient heeft sijn salaris inde kosten niet brengē die hy een ander soude hebben moeten betalen, ten ware hy bewijsen konde dat hy daarom een ander niet heeft konnen dienen, en alsulx schade geleden, maar als hy in een sake hem met andere consorten gemeen gedient heeft, magh hy voor de consorten die hy niet gehouden is om niet te dienen sijn salaris eyssen, Gail. *d. obs.*151. *n.*16. Myns. 1. *obs.*2. Bocer. *d. disp.* 30. *th.*45. so mede als een Advocaat iemant gratis heeft gedient, so mach hy vanden gecondemneerde ook geen costen eyschen, te weten als hy principalijk sijn dienst gedaan heeft uyt een liberaal gemoed, en niet ten opsicht van enige remuneratie, *arg. l.*10. §. *ult junct. l.*12. *pr. ff. mandat. & l.*28. §. *ult. in fin. ff. locat.* Bocer. *d. disp.* 30. *th* 8. niet-temin de gene die de coste geobtineert heeft, magh de selve eyschen en laten taxeren, al ist dat hem iemand om niet gedient hadde, *v.* Costal. *ad l* 79. *n.*1. *ff. de judic.* Papon. *lib.* 18. *tit.*2. *arr.* 14.

21. De sententie gepronuncieert sijnde, so cesseert het officie vanden Rechter in die sake, sulx dat hy d'selve niet en magh veranderen, al waart dat hy qualijk gewesen hadde, *l.* 14. *l* 55. *ff de re jud. l.*2. *C. de sent. ex peric. recit. tot. tit. C. sent. rescind. non pos.* ook niet op den selvē dagh dat die is gepronuncieert geweest *l.* 62. *ff. de re. jud.* doch magh de woorden vande actie veranderen

deren blijvende den inhouden vande ſententie in ſijn geheel, *l.*46.*& l.*66.*ff.d.tit.*Mynſ.16.*obſ.*6.*n.*19.ook magh hy de ſententie die duyſter en twijfelachtig is verklaren, Math.*de jud.diſp.*11. *th.ult.*maar al eer die is gepronuncieert, magh hy de ſententie die erroneus is corrigeren, Pap.*lib.*4. *tit.*6.*art.*28. Chriſt.*dec.*52. *vol.*1. ook magh hy een interlocutoire ſententie na veranderen en te niet doen, Bronk.4. *aſſ.*19. deſgelijx magh hy na de pronunciatie op den ſelven dagh ſuppleren 'tgene in gevolgh vañ ſententie komt, nopende de vruchten en koſten en diergelijke *l.*42.*ff.de re.jud* Maran.*par.*6.*de ſent.n.*38. Sich.*ad d.l.properandũ* §.6.*n.ult.C.de judic.* Math.*d.loc.th.*65. doch machmen volgens onſe coſtumen appelleren vañ achtergelaten koſten, Groenw. *in l.ult.C.quand.prov.non eſt nec.* Chriſt.*dec.*117.*n.*4.*vol.*4. Mynſ.2 *obſ.*22. Zyp.*not.jur.de appell. verſu ob expenſ.* maar daar van eens ſententie gepronuncieert ſijnde magh die ook niet veranderen, al-hoe-wel hy de koſten daar in iemand ſimpelijk is gecondemneert daar na niet alleen magh taxeren, Mynſ. 1. *obſ.* 45. maar ook de taxatie eens gedaan ſijnde veranderen en retaxeren, Sichard. *in l.*1. *n.* 10. *C. de judic. & in d.* §.6. *n.*16. ten ware de taxatie met eede van den triumphant ware geconfirmeert, *Auth. jusjurandum C. de judic. Nov.* 53. *cap.* 1. & 82. *cap.* 10.

22. Ook ſo iemand ſententie voor hem hebbende, hem daar na over de ſelve ſake wederom queſtie gemoveert worde, en niet en proponeerde d'exceptie *reijudicatæ*, word verſtaan dat hy ſijn recht renuncieert, en is alſdan den Rechter gehouden van nieus kenniſſe te nemen en te ſententieren na dat hy bevinden ſal te behoren, ook wel tegen ſijn eerſte ſententie, *arg. text.cap.inter monaſterium de re. judic.* Everh.*conſ.*27.*n.*2. Chriſt. *c. lib.*7. *dec.*100. *n.*7. *& dec.* 117. *n.*5.*adde* Surd.*dec.*24.*n.*9. ende ſo iemand iet hadde betaalt uyt krachte van een ſententie die op valſche inſtrumenten ware gegeven, magh ſonder te appelleren of relief te verſoeken 't ſelve repeteren *conditione ex lege*, of door actie van bedroch, en *in factum*, gelijk den hogen Raad van Holland verſtaan heeft, Neoſt. *ſupr. cur. deciſ.* 27.

Groenw. *in l.* 2. *C.si ex fals. instrum.* Grot. *lib.* 3. *tit.* 49. *nu.* 12. *& ibi* Groenw.

23. So den Rechter recht doet volgens advis van Rechtsgeleerden, so moet het advis ook opentlijk opgelesen ende na den inhouden van dien gesententieert worden, Perez *Cod. lib.* 7. *tit.* 44. Wames. *cons. civil.* 79. *vol.* 1. hoe-wel verstaan word dat hy wel tegen het advis magh wijsen, Berlich. *prac. concl.* 59. *nu.* 26. 27. Zutphen *verb. sententie art.* 13. Eyndelijk staat te noteren dat een debiteur by sententie gecondemneert sijnde sijnen crediteur te voldoen, den crediteur daar door geen hypotheeq bekomt op de goederen vanden debiteur, maar alleen actie personel met de sententie, Grivel. *dec.* 27. *nu.* 11. Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 20. *def.* 5. *& lib.* 8. *tit.* 12. *def.* 3.

VAN EXECUTIE, DECREET EN OPPOSITIE.

CAPUT XXII.

ART. I.

Volght dat wy vande executie vande sententien ende dependentien van dien handelen, als iemand jegens een ander sententie verkregen heeft, t' sijnen vordele in *actie reël: so moet den Triumphant de sententien lichten, ende daar op doen expedieren een Executoriaal, daar by een Pander ofte Deurwaarder geautoriseert word, om hem te stellen in reële ende actuele Possessie van 't selve goed*: De welke dien volgende den Triumphant in possessie stelt, ter presentie, ist nood, van enige vanden Gereghte, of Buur-luyden der plaatse daar 't goed gelegen is, ende stelt den occupateur ofte gecondemneerde daar uyt, *juxta l.* 68. *ff. de. R. V.*

2. Al

2. Al hoewel Bart. *in. l. à R. Pio.§. invenditione.* 1. *nu.*3. wil dat alvorens dese executie gedaen word, den gecondemneerde sal worden geordonneert binnen sekere tijd het goed te restitueren. Dogh so den verweerder in 't petitoir voor hen sententie verkregen hadde, als dan en valt daar gene executie, dan alleen vande kosten, indien den eysscher daer in gecondemneert is, ende dat die *liquid* ende getaxeert sijn. *v.* Gail. 1. *obs.* 118.

3. Ende als den Impetrant in materie ten possessoir obtineert, so moet den verweerder uyt de possessie worden gestelt ende den Impetrant daar inne geset ende gehouden, maer so den verweerder voor hem sententie obtineert op sijn contrarie conclusie om in sijn possessie gemainteneert te worden, so sal hy daer in gehouden en gemainteneert worden, ende sal voort alle belet ter contrarie gedaan, worden af-gedaen, *v.* Merul. *prax. civil. lib.* 4. *tit.* 94.

4. Ende hoewel geen executie magh worden gedaen tegens een derde possesseur die niet en is geciteert geweest, noch in judicio bekent ofte gecondemneert. *rub. C. inter alios act. vel judicat. aliis non noc. & l.* 2. *C. quib. res jud. non noc.* niet-te-min heeft 't selve geen plaets in actie reël tegen een possesseur ende van litigieux goed, aenden welken het goed hangende het proces is veralieneert, tegen welke d'executie magh worden gedaen sonder nieu proces, *per l.* 2. *c. de litigios.* Gail. 1. *obs.* 118. *nu.* 2. Covar. *pr. qu.* 15. *n.* 6. *&c.* gelijk mede, in anderen actien, de borge voort gewijsde, uyt krachte vande sententien tegen den principael gegeven, magh worden geexecuteert sonder nieu proces, want verstaen word dat hy als een gevoeghde ofte accessoire persoon mede gecondemneert te zijn, als hebbende in judicio bekent schuldigh te zijn dat by sententie soude gewesen worden, *fac. l. ult.* §. 1. *in. verb. à fidejussoribus statim pecunias in condemnatione positas erigere. C. de. usur. rei jud. v.* Mynf. 4. *obs.* 96. Hillig. *in Don. Enucl. lib.* 27. *cap.* 3. *lit. c.*

5. En-

Fidejussor pro judicato qui solvit debitum, in judicio petit executionem ejusdem contra principalem.

5, Ende als een borge voor den principael geexecuteert is uyt crachte van sententie, ende sijn borgh-tochte *de judicato solvendo*, magh dan by request remonstreren, hoe dat hy uyt crachte vande executoriael gedwongen is geweest de voorsz somme mette costen te betalen, blijkende by de quitantie in dorso vanden executoriael by den Pander geschreven: *Ende al-hoe wel, de voornoemde N. hadde behoort hem Suppliant daar van te vrijen, cost ende schadeloos te houden, ten minsten sijn gedebourseerde penningen te restitueren, te meer also hy Suppliant om de selve te becomen, sijn goederen heeft moeten beswaren, so blijft hy nochtans, niet tegenstaende verscheyden vrundelijke vermaningen, daar van in gebreke, tot sijn Suppliants grote schade, Versoekt daaromme seer reverentlijk appoinctement, by 't welke den voornoemden N. bedwongen worde realijk ende metter daed de voorsz somme ende getaxeerde costen te betalen, mette costen daaromme gedaan ende geleden, ende in cas van oppositie, de voorsz somme eerst, ende voor al genamtiseert sijnde, niet tegenstaande oppositie ende appellatie, ende sonder præjudicie vandien, dagh &c.*

Oppositie ende Surcheantie, jegens Executie voor de Staten.

6. Als iemand gesommeert word van enige Officieren te onreght, ende sonder voorgaende declaratoire sententie, moet hy Request presenteren, ende daar inne de gelegenheyd vande sake ende sommatie vanden Officier t' onreght gedaen remonstreren, ende in 't eynde: dat boven dien de voorsz sommatien ende gecommineerde executien sijn *nul* ende van onwaarden, vermits notoir reght is, ende ook by verscheyden placcaten van haar Ed. Mog. gestatueert, dat gene pœnen sonder U. Ed. Mog. voorgaande declaratoir ter executie

„ tie mogen worden gestelt, die in desen niet gevolgt sijn: So
„ versoekt hy Suppliant U Ed. Mog. appoinctement, daar by
„ de selve sommatie, ende gecommineerde executie met den
„ gevolge van dien, verklaart sy nul ende van onwaarden, en-
„ de den Scholtus gecondemneert de selve kosteloos ende
„ schadeloos af te doen, ende by provisie surcheantie van vor-
„ dere executie, tot dat partijen gehoort, anders by U Ed. M.
„ sal wesen geordonneert na behoren, dit doende &c.

6. Maar so den gecondemneerde was komen te sterven, en magh de sententie jegens sijne erven niet ter executie worden gestelt, sonder d'selve alvorens te citeren om de sententie tegens hem-luyden te sien verklaren executabel, maar den erfgenaam vanden Triumphant, magh sonder citatie den gecondemneerde doen executeren, Gail. 1. *obs.* 113. *n.* 17. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 29. *def.* 10. *num.* 7. 8. Christ. *ad cons. Mechl. tit.* 1. *art.* 30. *num.* 10.

7. Ende alhoewel de goederen vanden gecondemneerde *in actione personali* niet en sijn verobligeert door de sententie, so lange die niet en sijn geexecuteert, ofte geapprehendeert en in Heeren handen gestelt, Pek. *de jur. sist. c.* 40. *num.* 3. 4. Fab. *C. lib.* 7. *de execut. rei jud. def.* 5. Grivel. *dec.* 27. *num.* 11. so ist nochtans anders gelegen *in actione reali*, want iemand by sententie eenigh goed toegewesen sijnde verkrijght daar van den eygendom, sulx dat hy 't selve niet alleen vanden gecondemneerde by executie magh bekomen, maar ook van een derde aan welke het hangende den processe was veralieneert, als art. 4 geseyt is, sulx dat hy daarin voor alle andere crediteuren word gepreferereert, *per l.* 1. *C. de privil. fisc. Novel.* 91 *c.* 1. *l. bona fides.* 31 *ff. depos. l.* 38 *ff. de pecul. l.* 24. §. *in bonis ff. de reb. aut jud poss. l.* 11. *ff. ut in possess. legat.* Math. *de Auction. lib* 1. *c.* 18. *n.* 1. so verre ook dat by aldien het goed verkocht ware by executie (sonder sijn weten) hy de keure soude hebben het geld daar het voor verkocht is, of het goed aan hem te nemen, *v.* Math *d loc. n.* 2. *& seqq.*

8. Maar als iemand gecondemneert is in *Actie Personel*, te weten, omme te betalen eenige penningen, so moetmen van gelijken lichten de sententie, ende daar op doen maken een executoriaal, ende na verloop van 14. dagen, te rekenen na date vande sententie daar mede den Gecondemneerde doen sommeren, omme dese penningen te betalen.

9. Staat te noteren dat sententien volgens civile rechten in personele actien geschort worden voor den tijd van vier maanden, te rekenen vanden dagh dat de sententie gepronuncieert is, ende niet geappelleert, anders vanden dagh dat het vonnis is geconfirmeert, *l.* 1. 2. *&* 3. *C. de usur. rei jud.* doch volgens onse costumen mogen de selve so in reële als personele actien ter executie gestelt worden, so haast die gegaan sijn in kracht van Gewijsde, ten ware den gecondemneerde tijd versocht hadde om restitutie te doen of voldoeninge van 't gene daar inne hy gecondemneert was, en hem sulx vanden Rechter ware toegestaan, Bart *in l. a divo Pio* §. *in venditione nu.* 3. *ff. de judic. Ord. Vtr. rub.* 10. *art.* 8. al-hoe-wel men so wel uyt beleeftheyd als rechts halven 14 dagen of 3. weken behoord te verbeyden tot dat den tijd van appelleren volkomentlijk is omgekomen, en hem geen oorsake worde gegeven om vande executie te appelleren, *v.* Merul. *d. lib.* 4. *cap.* 7. *nu.* 5. *tit.* 93. *v. & Ord. Vtr. art.* 1. *rub.* 14.

10. Ende staat te considereren, dat als iemand de sententie by hem verkregen by subalterne Rechters liet ongeexecuteert jaar en dagh, ofte by den Hove van Holland en van Utrecht vijf jaren, en by den hogen Raad van Holland 10. jaren, dat hy alsdan de selve niet ter executie mach doen stellen, voor en al-eer hy den gecondemneerde ofte sijne erven eerst hebbe doen citeren ten sekere dage omme nieuwe letteren van executie te sien decerneren op de verjaarde sententie, Merul. *d. tit.* 93. *c.* 7. *in fin. Ord. Cur. Traj. rub. van sententien art.* 5. Groenweg. *in l.* 2. *C. de divers. rescript. & pragm. sanct.* daar op

selden

selden enige contradictie valt, maar so daar enige viel, so heeft ten minsten provisie plaats, *v.* Grot. *prac. c. ult. nu.* 10. doch so iemand ter tijdt toe van dertigh jaren sijn sententie niet versocht ter executie te mogen leggen, so ware hy daar van vervallen en versteken door prescriptie, Merul. *d. tit.* 93. *c.* 8. *v.* Groenw. *in rubr. C. de præsc.* 30. *annor.* Grot. *lib.* 2. *par.* 7. *vers. want hier*: Radel. *dec.* 47. *nu.* 6. Goris *advers. c.* 9. *nu.* 6. die welke bykans alle een derdedeel van honderd jaren requireren.

11. Ende staat al-hier mede te noteren, dat iemand provisionele condemnatie hebbende ende daar na ook ten principale, daar van geappelleert is, dat hy niet tegenstaande appellatie die provisionele sententie mach ter executie stellen, Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 20. *de execut. rei jud. def.* 34.

12. Al 't welke te verstaan is, so wanneer de sententie, ende condemnatie daar inne begrepen *liquid* is: want so die *illiquid* is, gelijk als iemand gecondemneert is tot restitutie van vruchten, schaden ende interesse: so en machmen dese sententie niet executeren, maar moet overgeleyt worden *Eysch in cas van Liquidatie voor Commissaris, ende Concludeertment al daar dat de interesse, ende schaden by den Hove sullen worden getaxeert, ende geliquideert volgens de declaratie ter somme van N. of so veel min of meer als bevonden sal vvorden na rechten te behoren. Condemnerende den Vervveerder de selve den Triumphant, so hy ageert, op te leggen ende te betalen, met den interesse van dien gevallen, 't sedert de litiscontestatie van desen*, cum expensis, *of anders &c.* *Liquidatie.*

13. Waar op den Gedaaghde ende Gecondemneerde moet antwoorden, ende *Concluderen in 't eynde van dien, ten fine, dat den Eyscher verklaart sal vvorden in sijn declaratie en taxatie (vanden vruchten in questie) niet ontfankelijk noch gefundeert, maar dat de selve na behoren getaxeert, ende jegens de voorsz onkosten gecompenseert sullen vvorden, in voegen ende manieren, hier*

vorens verklaart, *ende dat sulke compensatie daar af gedaan sijnde, den Eyscher gecondemneert sal vvorden aan hem Vervveerder te restitueren*, *ende op te leggen alle 't gene by juste taxatie, ende compensatie bevonden sal vvorden d' selven koften meer als de vruchten te bedragen ter somme van N. ofte so veel min of meer*, *als naar vvettelijke liquidatie van desen bevonden sal vvorden te behoren*, cum expensis, *of anders &c.*

14. Ende word in dese materie van liquidatie van schaden ende interessen, melioratien reparaten, van restitutie van opgeheven vruchten ende diergelijke, sommierlijk geprocedeert, ende by den Gecondemneerde overgeleyt rekeninge van de vruchten ende profijten by hem ontfangen, midsgaders vande beterschap ende reparatie by hem gedaan, en daar tegens by den Triumphant declaratie vande schaden ende interessen by hem geleden, ende dat in handen van een Commissaris by den Hove daar toe te deputeren, die de selve sal visiteren, ter presentie van partije, hen-luyden daar op horen mondelingh van articule tot articule, passerende die hy vinden sal sonder swarigheyd, ende aanteykenende 't gene partijen op d'andere articulen ten beyde sijde allegeren, om daar van rapport te doen.

15. Ende so voorts 't selve proces van Liquidatie geinstrueert sijnde als vorens, doen termineren by vonnisse, daar by verklaart word hoe veel ende hoogh dese vruchten, schaden, ende interessen belopen daar van hier voren geseyt is, diemen alsdan executeert in manieren hier na volgende: na voorgaande sommatie boven verhaalt.

16. Soo verre den Gecondemneerde volgens de voorsz sommatie niet en betaalt, so word hy andermaal gesommeert: Met versoek van aanwijsinge van goederen, te weten mobile, aan de welke men eerst ende voor al, so volgens rechten als d'ordonnantie, moet executeren.

17. Staat daeromme wel by den Deurwaarder ofte Pander ende

ende partije daar op te letten dat d'executie na behoren worde gedaan, want by aldien den Deurwaarder ofte Executeur d'executie qualijk hadde gedaan door sijn schuld of onervarẽheyd, so is degene die hem versocht heeft niet-te-min gehouden aan sijn partije de kosten die hy daar deur geleden heeft, te betalen, behoudens hem sijn regres tegens den executeur, Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 20. *def.* 37. Gail. 1. *obs. nu.* 6. Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 1. *art.* 30. *nu.* 9. *addit.* ende by aldien twe ofte meer crediteuren condemnatie hadden op een selfde debiteur, ende haar executie dirigeerden op een selfde goed vanden selfden debiteur, so soude die geprefereert worden die eerst sijn executie daar aan hadde gedaan, maar so hy sijn executie qualijk ende niet behoorlijk hadde gedaan, so soude hy niet geprefereert worden; ende geen hypotheeq bekomen hebben, *per c. non præstat. de reg. jur. num.* 6. *l.* 2. *ff. de aut tut.* Surd. *dec.* 40. *num.* 8. Fab. *C. lib.* 8. *tit. qui pot. in pign. def.* 2. & 21.

18. Ende is kennelijk dat d'executie eerst moet worden gedaan aan de roerende goederen vanden gecondemneerde, ende by al dien den gecondemneerde daar van geen aanwijsinge wil doen, so magh en moet den executeur self sijn handen daar aan slaan, indien die so veel sijn dat den triumphant daar uyt kan voldaan worden, ende ter selver somme toe, ende dat al-waart schoon dat den gecondemneerde hem aanwijsinge dede aan onroerende goederen, want de executie alsdan nul soude sijn, bysonder als daar van worde geappelleert, Damhoud. *prac. civil. c.* 158. *n.* 5. Christ. *ad ll. Mechlin. tit.* 13. *art.* 28. *n.* 2. & *seqq. Ord. Cur. Traj. h. tit. art.* 2. maar so daar geen roerende goeden genoeg sijn, datmen niettemin aande onroerende soude moeten gaan, sal te vreden moeten sijn met d'aanwijsinge vande onroerende goederen indien die genoegh sijn, indien niet, sal eerst executeren aan den roerende en daar van maken pertinente Inventaris en de goederen leveren in handẽ vañ Schout aldaar, *Ord. Cur. Vlt. d. tit. art.* 2. *w.* Grot. *d. cap. ult. art.* 15. 16.

19. De goederen die aangewesen ſijn, of genomen ende gepant, moeten den tijd van ſes dagen onder den executeur noch blijven: ten eynde de gecondemneerde, die binnen den ſelven tijd magh comen vrijen, mits betalende de penningen daar voor hy gecondemneert is, mette coſten van executie, ende den executeur.

20. Na welke ſes dagen de goederen openbaarlijk by den Erfhuys-meeſter ofte Pander vercocht worden, om gereed geld: ende worden de penningen daar af gecomen den Triumphant gegeven in betalinge van ſijn achterweſen, ſo verre die daar toe mogen ſtrecken: ende het overſchot word gereſtitueert aanden Gecondemneerden, eerſt daar af getogen ſijnde de coſten van Executie, ende vanden Executeur, van welke coſten ſy den gecondemneerdes ſelf ook mogen executeren ende haar ſelf voldoen, Chaſſan. *ad conſ. Burgund. rub.* 1. §. 7. *verſu ſimplicis reſiſtentiæ num.* 44.

21. So verre de penningen vande mobile goederen gecomen, niet en connen ſtrecken tot volle betalinge voorſz, ende men geen andere Meublen den Gecondemneerden toecomende weet te becomen, ſo moet men daar na Executie doen aan d'andere goederen, volgende d'ordonnantie van die plaatſe: *vel juxta ordinem l. a. divo Pio.* 10. *ff. de re jud.*

22. Welke ordre in Holland ende Utrecht is, dat den Deurwaarder ofte executeur na naarſtigh onderſoek eerſt ſijn handen ſal ſlaan aande vaſte goederen vanden gecondemneerde, te weten, eygen ende allodiale goederen, waar van hy in ſijn relatie ſal mentie maken, en by gebreck vandien ofte dat die niet genoegh ſijn aan thins ofte erfpacht goederen, ende andere van gelijke nature, daar na aande vrugte vande leen goederen, ende eyndelijk aande leen goederen ſelve, behoudens den heere ſijn reght, ende tot dien eynde den Leen-heer ende den gecondemneerde 't ſelve bekent maken: *ord. Vtr. d. rub. art.* 3. *v.* Grot. *d. rub. ult. art.* 21.

23. En-

23. Ende ten lesten volgens de voornoemde ordonnantie vanden Hove van Utrecht aende schulden en actien diemen aenden gecondemneerde schuldigh is, en by gebreke van alle d' selve ofte dat die niet genoegh sijn, sal geprocedeert worden tot apprehensie vanden gecondemneerde, daar van hier na geseyt sal worden, doch volgens d'ordre vanden Hove van Holland doet men d'executie aende schulden ende actien, al eermen tot de Leenen ofte vruchten van dien comt, *vide* Grot. *d. cap. ult. art.* 21. 24. *Ord. Vtr. d. art.* 3. Costal. *ad l.* 51. *nu.* 14. *ff. de. pecul.* Christ. *ad. ll. Mechlin. tit.* 1. *art.* 30. *nu.* 9. *addit.*

24. Ook maghmen d' executie wel doen aan goederen die den gecondemneerde heeft leggen buyten de Provincie en Jurisdictie vanden Rechter die de sententie gewesen heeft, als hy geen ofte niet genoegh heeft binnen de Jurisdictie tot voldoeninge van dien, doch moet alsdan by lett'ren requisitoir aenden Rechter daer onder de goederen gelegen zijn 't selve versocht worden omme aen de selve goederen by executie ende vercopinge het achterwesen te becomen, *v.* Christin. *ad. ll. Mechl. d. tit.* 1. *art.* 30 *n.* 4.

25. Maar den Deurwaarder ofte executeur is gehouden daar op voor al te letten, dat hy geen meer goederen op-slaet noch verkoopt, dan na advenant vande schulden daar voor die geexecuteert worden, ten ware dat de goederen daar aan hy sijn executie moet doen niet gedeylt ofte gesplit mochten worden, dat hy ook geen roerende goederen vindende die genoegh sijn, maar wel onroerende, gehouden is te desisteren vande verkopinge der roerende goederen, ende te verkopen de onroerende, om multiplicatie van executie, kosten ende schaden vande gecondemneerde te vermijden *v. d'ordonnan. Cur. Vtr. art.* 4. Philip Wieland. *prac. civ. tijt.* 10. *cap.* 5. *num.* 12. 13. Ende en magh d' ordre niet geinverteert worden, ten ware dat den gecondemneerde hem goed aenwese dat hy liever verkocht ende geexecuteert wilde hebben. Wieland. *d. cap.*

cap. 5. *n.* 4. ook mach hy de ſchulden niet verhogen ende executie doen voor het gene dat door wanbetalinge ofte vertrek vanden debiteur is veroorſaakt, ten ware de ſententie ofte het inſtrument hebbende parate executie het ſelve contineerde, Chriſtin. *d. art.* 30. *nu.* 13. *addit.* Rebuff. *de litt. oblig. art.* 2. *gl. unic. nu.* 93. Coſt. *in l.* 1. *ff. de in lit. jur. nu.* 67.

26. Ende ſo enige immobile ofte diergelijke goederen verkocht ſullen worden, moetmen doen publiceren drie Kerk-daaghſche ende Mark-daaghſche geboden, daar by den Gecondemneerde, midſgaders alle geintereſſeerde, die enige actie of recht op deſe goederen ſouden mogen hebben te pretenderen, t'elckens verdaghvaard worden voorden Ed. Hove, om te ſien procederen tot interpoſitie vanden decrete der ſelver, Wieland. *d. cap.* 5. *num.* 11. *Ord. Cur. Vltraj. d rub. art.* 8. *& seqq.*

27. Ende ſo het gebeurde dat de Panders op ſekere plaatſe drie Mark-daaghſche of Kerk-daaghſche geboden niet en dorſten doen, vermits enigh pericule, *ſo verſoektmen authoriſatie op den Pander, om die te mogen doen inde Kerk vande naaſte Stadt*, al-waar de huyſluyden, daar het goed gelegen is, veel of meeſt te kerke komen.

28. Ende den dagh dienende, waar jegens de voorſz perſonen verdaghvaart ſijn, doet den Impetrant van decreet *Concluderen tot interpoſitie vanden decrete, naar ſijn forme ende inhouden:* Daar op de Gecondemneerde ende Oppoſanten dagh nemen omme te antwoorden, te weten, omme te conſenteren inde interpoſitie vanden decrete: ofte over te leggen haar redenen van oppoſitie.

29. Welken dagh omgekomen ſijnde, ſo verre de gecondemneerde niet en weet te ſeggen jegens de executie, ſo laat hy hem verſteken van antwoord, ende voor 't profijt vandien, *verklaart het Hof dat het decreet ſijn voortgangh hebben ſal, in ſijn regard.*

30. Van

30. Van gelijken laten hem versterken alle andere Opposanten, die maar personele actie hebben op den Gecondemneerde, ende consenteren inde interpositie vande decrete, behoudens haar recht van preferentie ende concurrentie.

31. Maar so verre de Gecondemneerde enige redenen weet, waar deur hy soude mogen sustineren d'executie qualijk, t'onrecht ofte *nulliter* gedaan te sijn, te weten *contra ordinem vel formam juris*, so moet hy appelleren, want in oppositie hy niet magh komen *instr. Cur. Holl art.* 177. *v. infr. art.* 35 ende levert over sijn redenen van appel, ende *Concludeert in 't eynde van dien tot cassatien vande Criën ende subhastatie, met sijn gevolgh, ende dat den Impetrant gecondemneert sal vvorden inde kosten: oft anders*, ten fine *by sententie sal vvorden verklaart, vvel ende te recht geappelleert, qualijk ende t'onrecht by den Impetrant geprocedeert te sijn tot verkopinge van 't voorsz goed, ende dat daaromme de selve subhastatien, proclamatien, in voegen gedaan, ende alle 't gene daar op ende uyt gevolght is, gecasseert ende te niet gedaan sal vvorden, makende eysch in kosten.*

32. Maar so wanneer iemand anders enige reële gerechtigheyd heeft tot de goederen diemen wil verkopen, magh hem opposeren ende de selve deduceren, ende concluderen van gelijke tot cassatie. Ten ware nochtans dat sijn gerechtigheyd sulx ware, datmen de goederen evenwel soude mogen verkopen, als lijftocht of diergelijke, in welken gevalle hy magh sustineren, dat dese goederen niet verkocht sullen worden, als sonder sijn præjuditie, ende onvermindert sijn gerechtigheyd.

33. Ende de selve in oppositie comende sal den exeeuteur niettemin met de resterende publicatien niet ophouden gelijk hy ook niet sal ophouden, al waart dat den gecondemneerde self appelleerde of ook iemand anders seyde vande executie te appelleren of geappelleert te hebben, ten sy dat hem sulx expresselik by den Hove ware belast, *ord cur. Traj d. loc. art.* 10. doch so den gecondemneerde objicieerde compensatie van enige

penningen die hem den Triumphant ſchuldigh is, en dat 't ſelve in *confeſſo* ofte *liquid* ware, moet daar inne worden gehoord, volgens Gail. 1. *obſ.* 17. *num.* 10 Fab. *C. de fruct. & lit. exp. def.* 29. *nu.* 3. Papon. *lib.* 19. *tit.* 8. *art.* 12. ende ſo ſijn geobjicieerde compenſatie of betalinge niet kan bewijſen, magh die ſtellen tot keur-ede vanden Triumphant, alſo dat bewijs is *liquid* als den Triumphant preſent ofte lichtelijk te bekomen is, hoe-wel ſommige hier van diſſentieren, *v.* Zanger *de Except. p.* 3. *c.* 26. *nu.* 119 *&c.* Berlich. 1. *pr. concl.* 84. *nu.* 84. Cancer. 2. *var. reſ.* 3. *num.* 77. *&c.* als mede d'exceptie van geen geld ontfangen te hebben geobjicieert magh worden als die *liquid* is, ofte tot eede geſtelt word, Berlich. *d. concl. n.* 16. Cancer. *ibid. nu.* 106. *&c.* ende by aldien den borge worde geexecuteert, magh d'exceptie van ceſſie van actie tegen ſijn mede-borgen objicieren, Berlich. *ibid. num.* 22. Theſſaur. *dec.* 26. *num.* 12.

34. Ende ſtaat mede te conſidereren datmen niet en magh executeren inſtrumenten ende andere dingen tot den Ackerbou nodigh *de quibus l.* 8. *& Agricultores C. quæ res pignor. obl.* noch mede niet de ſoldie van ſoldaten, ſo lange men ander goed heeft, *d. auth. & ibi* Groenw. Zyp. *Not. tit. de exec. rei jud. verſ. inſtrumenta l.* 4 *C. de exec. rei jud. l.* 40. *ff de re. jud.* noch ook hare wapenen, ten ware om den prijs vande verkopinge vandien, Zyp. *Not. tit. de re. militar. verſ. quoad debita*: 't welk mede geextendeert word tot het in-komen ofte ſalaris van kerkelijke perſonen ende advocaten, en ſtudenten, Zyp. *d. tit de exec. rei jud.* Math. *de judic. d. diſp.* 13. *th.* 17.

35. Ende volgens onſe coſtumen als den executeur de maat ofte ordre in 't executeren niet en houd werd daar van niet geappelleert tot een ander Rechter: maar tegen de onrechte executie word inhibitie verleent van 't ſelve Hof dat de ſententie gegeven heeft, ende in ſubalterne Rechters en is ſulcken mandement niet nodigh, maar d'executie

word

word geſuſpendeert door ſimpele oppoſitie, Groenw. *in l. ab execut.* 5. *C. quor appell. non recip.* ende als een Deurwaarder ofte executeur ſonder mandement ofte executoriaal vanden Hove enige executie aan goederen wil doen, maghmen hem met macht tegen ſtaan en ongeſtraft af keren, Chriſtin. *dec.* 6. *nu.* 2. 3. *vol.* 5. Groenw. *in l.* 5. *C. de jure fiſc. lib.* 10.

36. Op de ſelve maniere, wanneer iemand enigh goed of erf verkocht heeft, 'twelk hy in plaatſe van waarborge belooft heeft by willigh decreet te leveren: ſo geeft hy 't ſelve by Requeſt te kennen: *Verſoekende in 't eynde appoinctement, uyt kracht van 't vvelke by openbare edicte van vvegen d'hoge Overigheyd voor deſen Ed. Hove verdaghvaart mogen vvorden, alle de gene die op de voorſz. Landen enigh recht, actie, ofte toeſeggen ſouden vvillen pretenderen, of de voorſz. verkopinge ſouden vvillen beletten, omme de ſelve actie al hier voor deſen Ed. Hove (of Gerechte) te inſtitueren binnen den tijd van ſes vveken, op pæne dat de ſelve tijd overſtreken ſijnde, haar-luyden geimponeert ſal vvorden een evvigh ſvvijgen, ende ſilentium, ende dat den Suppliant vande ſelve landen ont-erft, ende N. als koper daar in gedecreteert ſal vvorden: dit doende, &c.* *VVilligh Decreet.*

37. Ten welken dage dan den Impetrant Concludeert als vorens, ten fine als in 't verſoek, ende ſo hem geen oppoſanten openbaren, word het decreet geinterponeert: ende ſo hem enige openbaren, Concluderen ſy yder voor haar hooft, uyt de redenen by hen gededuceert tot caſſatie als vorens geſeyt is: *of tot niet ontfanckelijk, ende dat hem d'interpoſitie van 't decreet ſal vvorden ontſeyt: &c.*

38. Jegens welke redenen van oppoſitie d'Impetrant weder ſchrijft by ſolutie, ende de gecondemneerde, ende oppoſanten, daar jegens by contraſolutien, ende word voort het proces geinſtrueert ten definitive toe, als boven breder verhaalt is.

29. Waar na by den Hove ſententie gegeven word, op de in-

interpositie ofte cassatie van 't decreet, na gelegenheyd vande sake, ende so verre d'executie gecasseert word: so word den Impetrant gecondemneert inde kosten.

40. Staat niet-te-min te noteren dat indien den Impetrant van decrete te voren gedesisteert hadde van het decreet te vervolgen, om dat hy gecontenteert ware, ofte andere oorsake, sal een ander opposant ofte crediteur op den gecondemneerde condemnatie hebbende ofte gerechtelijk bekende ende liquide schuld hem mogen behelpen met de voorgaande uytroepingen ende self vervolgen de interpositie ende uytinge vanden decrete tot sijn profijt ende om te geraken tot sijn achterwesen.

41. Ingevalle bevonden worde dat d'executeur merkelijk inde executie by hem gedaan *modum* geexcedeert ofte qualijk geprocedeert heeft, sal so wel partije die hem te werk gestelt heeft, (so verre sulk exces door sijn bevel gedaan is) als den executeur boven de kosten gecondemneert worden in een amende ter arbitrage vanden Hove, ende als bevonden word dat den gecondemneerde oft een derde hem calumnieuselijk en sonder enige redenen tegens d'Interpositie vanden decreet geopposeert of daar van geappelleert heeft, d'selve sal sijn conclusie ontseyt, ende daar boven gecondemneert worden tot behoef van partije inde kosten, schaden ende interesse, ende boven de boete, noch in een amende arbitraal, *v. Ord. Cur. Traj. d. loc. art.* 29. 30. *ende deurgaans adde d'Ampliatie vande Instruct. vanden Hogen Raad in Holland art.* 17.

42. Maar so dan d'executie geconfirmeert, ende het Decreet geinterponeert word, so verklaart 't Hof aldus: *'t Hof interponeert sijn authoriteyt ende decreet op de criën ende subhastatien gedaan tusschen N. ende ordonneert dat de goederen daar inne begrepen ende gementioneert, openbaarlijk op-geslagen ende verkocht sullen vvorden den meesten daar voor biedende, ende lesten verhoger, by 't af-trecken des zegels van vvassche, ordonnerende partijen*

op

op de penningen daar van gekomen voor den Hove te procederen, in materie van preferentie ende concurrentie.

43. In welke verkopinge de koper ſchuldigh ende gehouden is de koop-penningen inde Griffie vanden Hove te conſigneren, binnen acht eerſt-komende dagen: of by gebreke van dien worden de goederen andermaal op-geſlagen en verkocht tot pericule vanden eerſten koper, ſo het minder quame te gelden, *v. Ord. Cur. Vltraj. d. rub.*

44. Daar na als de penningen onder den Hove gebracht ende geconſigneert ſijn na behoren: So moet de gene die hem laat beduncken, dat hy in 't geheel ofte deel behoort gepreferereert te worden voor andere crediteuren, doen maken ende overgeven ſijn eyſch, inhoudende de redenen van preferentie, ende eerſt 't Narré, hoe de goederen in decreet gekomen en verkocht ſijn, ende de crediteuren geordonneert te procederen op de penningen by preferentie ende concurrentie, en in 't eynde van dien *Concluderen, ten fine ſal vvorden verklaart den Eyſſcher met de hoofd ſomme van N. ende drie jaren renthen van dien, 't leſte verſchenen den Monterende t'ſamen* ſalvo calculo: *gepreferereert te vvorden voor allen anderen, ende een yegelijk van dien, (byſonder geen ouder en geprivilegieerder hypotheeq op 't goed hebbende) inde penningen gekomen van 't voornoemde ſpeciaal hypotheeq, ende appendentien van dien,* cum expenſis, *of anders &c. all's &c. Ende dit al onvermindert ſijn Eyſchers actie jegens N.N. borgen vande voornoemde.* *Preferentie & Concurrentie.*

Ofte aldus: ten fine den Requirant ſal vvorden gepreferereert voor allen anderen crediteuren, geen ſpeciaal hypotheeq hebbende, met de hoofd ſomme van ende een jaar renten verſchenen, met de renten daar na verſchenen, tot date vande verkopinge toe: ende dien volgende hem van de penningen vande goed'ren van N. in betalinge ſal vvorden gedaan, cum expenſis, *of anders &c. ofte ten fine hy ſal vvorden gepreferereert &c. en indien hem die concluſie niet en*

ſoude mogen volgen daar op alvorens recht verſoeckende dat hy ten minſten met ſijn voorſz. achtervveſen met d'andere crediteuren ſal mogen concurreren ponds ponds gelijk, &c.

Ende anders in Concurrentie aldus.

Ten fine verklaart ſal worden d'Impetrant als Crediteur van N. mede gerechtight te ſijn om (na dat d'onkoſten vanden decrete afgetogen ende de hypothecaire crediteuren,met haar reſpective hooft-ſommen ende behoorlijke verſchenen renten geprefereert ſullen ſijn:) met d'andere crediteurs , gelijk recht van concurrentie hebbende , *pro rata* van ſijn achterweſen te concurreren , ende te genieten ſijn contingente portie vande geconſigneerde penningen , gekomen van 't voornoemde goed : Ende dit onvermindert des Impetrants recht op des Gecondemneerdens perſoon ende vordere goederen, in-gevalle hy al-hier ſijn geheel achterweſen niet en kan conſequeren ende bekomen: Makende eyſch &c.

45. Jegens welken eyſch d'andere crediteuren , te ſamen (ſo verre ſy gelijke gerechtigheyd hebben) overleveren antwoord , daar inne deducerende hare redenen van preferentie, ende by den Eyſcher geadduceerde redenen wederleggende ende debaterende , ende Concluderen in 't eynde tot preferentie of concurrentie als voren , naar exigentie van de ſake: Ende ſchrijven voorts *hinc inde* by Replijq, Duplijq ende vorder, iſt nood , inſtruerende het proces ten principale ter definitive toe, als voren:

46. Welk proces alſo geinſtrueert ſijnde , word 't ſelve by den Hove geviſiteert, ende by den ſelven Hove gediſponeert, hoe ende in wat manieren de penninge van't verkochte goet, gediſtribueert ſullen worden onder de gemene crediteuren, by preferentie ende concurrentie , ende worden dien volgende deſe penninge uyt de Griffie gelicht, mids daar of gevende quitantie , ende ſtellende borge voor de reſtitutie der ontfange

ge penningen indien in tijden ende wijlen iemand mochte komen te bewijſen beter recht te hebben, *v.* Grot. *d. cap. ult. art.* 23. *Cur. Traject. tit.* 16. §. 19. *Holl. art.* 192. Parlador. *rer. quot.* 2. *p.* 5. §. 14. *nu.* 4.

47. Ende nopende de ſake van preferentie, ſtaat eerſt te conſidereren dat voor en aleer by den Hove op de ſake van preferentie is gediſponeert, geen geld moet worden aangeroert, Moller. 2. *ſemeſt.* 2. *num.* 8. & 17. ten ware 't Hof verſtonde dat iemand uyt hongers nood ofte andere billicke oorſaak behoorde by proviſie geholpen te worden, in welken gevalle nochtans de andere crediteuren geroepen moeten worden, om op de verſochte proviſie te ſeggen ſo ſy willen en mogen, Fab. *C. de bon. auth. jud. poſſ. def.* 18. & 20. want proviſie heeft ook plaatſe in executive ſaken als de kenniſſe van dien langer vertrek ſchijnt te vereyſſchen, Rebuff. *de ſent. proviſ. in proem. num.* 18. *per ll. alleg. à* Math. *de Auction. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 3.

48. Staat noch te weten dat in de goederen en geld by executie genomen de eygenaars van dien voor de crediteuren gaan, om die na haar te nemen, als die noch onder des gecondemneerdes goederen in weſen ſijn en bevonden worden, *l.* 24. §. *in bonis ff de reb. aut. jud. poſſ. l.* 38. *ff. de pecul.* maar niet als het geld geconſumeert ofte het goed verkocht is ende penningen daar van gekomen, alſo in ſinguliere dingen het geld niet en ſuccedeert in plaatſe van het goed, Fab. *C. locat. def.* 5. Gomeſ. *l. Taur.* 49. *num.* 28. Math. *d. loc. c.* 18. *num.* 6. 7. 8. 9. Neoſtad. *ſupr. Sen. dec.* 86. & 36. noch ook het goed in plaatſe van het geld dat een ander toequam en daar het goed voor gekocht is, maar daar op hebben alleen privilegie en hypoteeq minderjarige en ſoldaten: andere komen onder de perſonele crediteuren, *l.* 17. *C. de pign. & hyp. l.* 7. *C. qui pot. in pign.* Math. *d. c.* 18. *nu.* 10. al-hoe-wel dat by den Hove van Holland verſtaan is dat de gene die geld ontſtolen of genomen is

prefe-

preferentie heeft op de goederen daar voor gekocht ofte op het geld daar van gekomen. Neoſt. *dec. Cur. Holl.* 19. *& ſupr. Sen. deciſ.* 36. *per* Bart. *& Dd. ad l.* 18. *ff. quod met. cauſ. v. tamen* Math. *d. c.* 18 *nu.* 11. 12.

49. Ook word verſtaan dat den verkoper eygenaar blijft van ſijn verkocht ende gelevert goed als hy hem geen geloof of dagh gegeven heeft om den prijs van dien te betalen. §. *venditæ inſt. de R. D.* en ook al waart dat hy hem geloof of dagh gegeven hadde als hy door bedriegelijke handelingh daar toe gebracht is, en den koper korts daar na gefailleert was, Gail. 2. *obſ.* 15. *num.* 7. Neoſt. *ſup. Cur. dec.* 5. Berlich. 1. *pr. concl.* 66. *num.* 50. *Antverp. conſ. tit.* 58. *art.* 7. Grivel. *dec.* 56 *num.* 4. 8. Chriſtin. *ad ll. Mechl. tit.* 7. *art.* 8. *num.* 1. *addit* Coſtal. *l.* 7. *num.* 10. *ff. qui pot. in pign.* Ende daar tegen als den koper ſijn koop-penningen heeft betaalt ende noch geen tranſport ontfangen, ſo is hem 't goed niet, maar heeft alleen daar toe perſonele actie *v. Inſtr. Cur. Vltraj. d. rubr.* 16. *art.* 21. ende mede als den verkoper het goed getranſporteert heeft, ende koop-penningen noch niet ten vollen ontfangen, word hy nopende ſijn koop-penningen niet geprefereert, ten ware het hem op die laſt ware getranſporteert, Grivell. *d. dec.* 56. *nu.* 4. Gail. 2. *obſ.* 12. *num.* 4. Herbai. *rer. quot. c.* 3. Sand. *lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 16. maar die ſeker ſilver aan een ſilver-ſmit doet om daar van te hebben een ſout-vat ofte iet anders, en dat des ſilverſmits goed verkocht word, moet den eygenaar van het ſilver nopende den beker daar van gemaakt geprefereert worden, Sab. Næv. *ad l.* 13. *ex argento ff. cond. fuit.* Acac. *var. reſ cap. ult. num.* 399. *& ſeqq.* mids nochtans betalende het fatſoen ofte 't gene by den ſilver-ſmit daar aan verdient ende te koſt geleyt is, want den eygenaar niet anders in ſijn goed voor andere geprefereert, als mids betalende 't gene daar aan te koſt geleyt ende verbetert is, Carpzov. *dec.* 55. *num.* 18. Zyp. *Not. jur. Belg. de Rei. Vend.* Groenweg. §. *ex diverſo inſt. de rer. diviſ.*

50. Maar

50. Maar 't gene geseyt is dat den eygenaar sijn goed magh na hem nemen voor andere crediteuren, is te verstaan so hy voor de verkopinge vandien binnen den gestelden tijd komt ende opponeert hem daar tegen, en bewijst dat het sijn goed is. *juxta l. à. D. Pio.* 15. §. *si rerum ff. de re. jud.* ofte dat hy recht heeft om gereleveert te worden tegen sijn versuym, ende verkopinge van sijn goed, 't welk geobtineert hebbende heeft hy sijn keure of hy het goed begeert te hebben, of het geld daar het voor verkocht is, al ist dat het selve al onder de crediteuren ware gedistribueert, Math. *d. cap.* 18. *num.* 2. 3. *per. l.* 21. *ff. de reg. jur. adde instr. Cur. Vltraj. d. tit.* 16. §. 8. *cons. civ. Vltraj. tit.* 15. §. 4. *& art.* 46. *supr. hic.* maar als hy sijn recht heeft versuymt ende niet is gefundeert tot relief, so moet hy nopende sijn actie tot het geld met andere personele crediteuren concurreren, ten ware hy gekomen ware voor ende aller de sententie van preferentie ende concurrentie gepronuncieert was; in welke gevalle hy den eygendom van 't goed wel quijt is, maar behout sijn actie tot den prijs vandien, volgens d'opinie van Math. *d. c.* 18. *num.* 4. 5. *& cap.* 11. *num.* 31. *post* Imbert. 1. *inst.* 57. *lit. d. not.* Magist. *c.* 31. *de præscript. Amsterd. concept. cap.* 31. *vers. in der voegen & cap.* 35. §. *welke actie. & §. seqq.*

51 Somtijts gebeurt het ook in dese materie, dat gedurende het proces in cas van Preferentie ende Concurrentie, iemand vande Crediteuren comt, die *ex ignorantia* of *propter absentiam* sijn schuld niet aangebrocht heeft, de welke (*præsertim minor*) mach *Versoeken om redenen. voorsz, dat vermits als noch gedisputeert word (of sal worden) op de preferentie ende concurrentie vande penningen voor 't verkochte goed betaelt, hem gepermitteert sal vvorden, sijn voorsz pleght met het verloop vandien als noch te mogen aanbrengen, ende mette andere Crediteuren te procederen in Preferentie ende Concurrentie, ten minsten met refusie van kosten van retardement, indien daar enige zijn, ende*

onder relief, hem Suppliant releverende van alle versuyming, ende omißten in desen gecommitteert. De welke, om redenen in rechten gefundeert, niet can geweygert worden: *v.*Math. *d. c.* 18. *nu.* 4. 5. *& allegat. art. preced.*

52. Mach ook om redenen voorsz, iemand na date vande executie vande sententie, in cas van preferentie request presenteren,ende daarinne te kennen geven sijn hypotheeq ende recht, mitsgaders de redenen van excuyse van dat hy sijn pleght niet en heeft aangebroght, ende in 't eynde *Versoeken gereleveert te worden jegens den staat van 't proces, ende sententie daar op gevolght, mitsgaders van alle negligentien, simpelheden, ende versuym by hem daar inne gepleeght, ende dat hy dien volgende verklaart sal worden geprefereert te wesen met sijn voorsz hooftsomme ende renten voor N. ende N. Crediteuren van jonger date, ende dat hem-luyden daaromme sal worden geordonneert de penningen by hem luyden ontfangen, hem Suppliant ter voorsz somme toe te restitueren, makende &c.* Twelk wanneer plaatse heeft word getradeert *à* Math. *d. c.* 18. *num.* 2. *instr. Cur. Vltr. d. rubr.* 16. *art.* 8. *Cons. Civit. Vitr. rub.* 15. *art.* 4. *sup. cap.* 4. *art.* 32. 33. *& paßim juxta* Rebuff. *de lit. oblig. art.* 6. *gl.* 3. *num.* 33. *&c.* Guid. *pa. dec.* 26. Cancer. 2. *var. res.* 5. *num.* 124. *&c.*

53. Vorders staat hier mede,te weten, dat het goed dat iemand publijkelijk by executie verkocht word ende ge eygent ook van niemand magh genaast worden, ofte door naastinge wederom bekomen, Groenw. *in l.* 16 *cum bona ff. de privileg. credit* Grot. *lib.* 3. *par.* 16. *nu.* 5. Neost. *supr. Cur. dec.* 29 al-hoewel dat in Vlaanderen en Vrankrijk de naastinge uyt sake van bloed recht noch in gebruyk is. Grot. *d. loc. nu.* 6. Christin. *ad cons. Mechl. tit.* 11. *art.* 19. *in fin. & dec.* 55. *nu.* 6. *vol.* 3. Argentr. *ad C Br. art.* 165 *in gl il convient.* Reinking. *de retract. qu.* 4. *n.* 54. 58.

54. Voorts belangende het *reght ende ordre van preferentie,* So worden *voor alle* af getogen *de kosten van decreet ende executie*, vvaar onder mede sijn begrepen de kosten over d'oppo-

d'oppositie gevallen so wel als den Impetrant van decreet komt te succumberen als te triumpheren, als de sake maar twijffelachtigh is geweest, ende niet uyt moedwilligheyd is geprocedeert geweest by den Impetrant, Math. *d. trac, cap.* 19. *nu.* 1. 2. 3. 4. *& alleg. ab eo. Item* Christin. *ad ll. Mechl. tit.* 13. *art.* 15. *nu.* 2. daar na worden de dood-schulden geprefereert, ook voor alle hypothecaire crediteuren, *l.* 43. 45. *ff. de relig. & sumt. fun.* Papon. *lib.* 18. *tit.* 6. *art.* 44. Math. *d. loc. nu.* 7. waar onder mede begrepen worden volgens onse costumen de medicamenten vanden Apoteker ende salaris vanden Doctor ende Chirurgijn als die gebruykt sijn inde siekte daar van den debiteur gestorven is, Papon. *d. arr.* 44. Christin. *tit.* 16. *art.* 35. *nu.* 4. *& d. tit.* 13. *art.* 13. *in addit.* Berlich. *prac. cor.* 64. *nu.* 96. *&c. vol.* 1. Item het salaris ende kosten vanden Graaf-maker, Bidder, Dragers, klok-luyden, hand-schoenen, rou-kleed, wijn die geschoncken word ende rou-maaltijd ende diergelijke, die tot de begraaffenisse gedaan ende gebruykt worden, *v.* Math. *d. c.* 19. *nu.* 8, 9 *in fin.*

55. Hier na volgen de *hypothecaire crediteuren*, onder welke sommige alleen hypotheeq hebben, andere privilegie met hypotheeq, die voor de simpele hypothecaire geprefereert worden ende onder de selve heeft na rechten Fiscus of den Heere van 't Land preferentie: *l.* 1. *C si propt. pensit. publ. l.* 3. *C. de primipil.* doch 't selve word in dese Landen so niet geobserveert, maar worden voor alle geprefereert Leckendijk en Hinderdams-gelden, ofte penningen tot reparatie van dijcken, hoofden, kribben, zijlen, sluysen en diergelijke over het geexecuteerde goed uytgeset, *Edict. Ord. Traj. van preferentie der Staten penningen:* Math. *d. c. nu.* 12. *v. inf. art.* 64. Ende belangende de contributien ende schattingen, die huydendaaghs sijn Oud-schild geld, Schelling-geld, Huys-geld, ende andere diergelijke, daar in word gedistingueert, sulx dat alle hypothequen van particuliere die ouder sijn als de instellinge ende consti-

tutie vande ſelve laſten voor den Heere van 't Land geprefereert worden, maar daar na geconſtitueert ſijnde word het Land geprefereert, al is het hypotheeq ouder als de ſchuld van 't Land, te weten, als die niet betaalt is, maar betaalt ſijnde, mach Fiſcus niet van hem repeteren, *d. edict. §. 2. l. 8 ff. qui pot. in pign.* ende dat niet alleen inde vaſte goed'ren van den debiteur, maar ook inde roerende daar de hand opgeleyt was, niet tegen-ſtaande na coſtumen roerend goed geen gevolgh heeft als het veralieneert is, *v.* Math. *d. c.* 19. *d. n.* 12.

56. Voorts aangaande die tollen of tributen die de pachters in huere hebben, ende die de Heeren van het Land verſchuldight worden by contract van huere ofte anders, daar inne gebruykt den Heer van 't Land met andere gemeen recht, ſulx dat het oudſte hypotheeq gaat vor het jonger, *volgens l. ſi pignus* 8. *ff. pr. qui pot. in pign.* uytgenomen in goederen die een debiteur na date van obligatie verkregen heeft, daar inne Fiſcus voor particuliere gaat, al hadde den anderen een ouder generaal hypotheeq, *juxta l.* 28. *ff. de jur. fiſc.* ende de pachters en hebben geen hypotheeq in particuliere luyden goed voor de contributien die ſy ſchuldigh ſijn, niet-temin alſo ſy ſuccederen in plaatſe van de Heeren van 't Land, mogen ſy uyt krachte van haar hypotheeq die goederen die daar voor den Heer verbonden ſijn doen verkopen, *v.* Math. *d. trac lib.* 2. *c.* 6. *nu.* 33. 34 *l. creditor.* 52. *ff. de act. emt.* inſgelijx is de ſchattinge van den XXX. ende XL. penningh over verkochte of ge-erfde vaſte goederen reël ende volgen den poſſeſſeur *Placcaat vanden xl. penn. art.* 31. *&* 35. *Traj.* ende den Fiſcus ſijn recht daar op vervolgende onder de hypothecaire crediteuren geen privilegie heeft, maar recht alleen van ouder hypotheeq daar hy ouder is, als andere hypothecaire crediteuren, Math. *d loc. nu.* 18.

57. Maar de conſumtie, quotiſatie en diergelijke laſten ſijn perſoneel, en hebben maar privilegie ende preferentie voor

andere

andere personele crediteuren, welk recht ook de pachters en andere die d'selve colligeren gebruyken, gelijk recht hebben Abdijen penningen die onder Staten penningen niet gerekent worden, als mede Steden penningen die een Overheer kennen geen recht anders hebben als privilegie voor andere personele crediteuren, *v.* Math. *d. cap.* 19. *num.*16. 19. 20. alhoe-wel de Stad van Antwerpen 't recht vande Heere vanden lande heeft en niet alleen hypotheeq, maar ook privilegie voor andere die generaal hypotheeq hebben, *Const. Ant. tit.* 66. §.38. 43 en de Stad van Utrecht en Mechelen singulier privilegie hebben dat voor den excijs vande loga die tappers verschuldigen, so wel haar eygen als gehuerde huysen verobligeert sijn, ende Amersfoort dat hare Stads penningen ouder schuld sijnde voor jonger hypotheequen geprefereert worden, *Cons. Vltr. rub.* 25. §. 11. *Mechl. tit.* 11. *Amersf. tit. van Stad schuld pag.* 43.

58. Den Fiscus volghde *jure civili* die iemand gecrediteert hadde omme een plaatse tot dienst vanden oorlogh te kopen, maar dit met alle dependentē vandien is niet meer in gebruyk Math. *d loc. n.*22. *&c.* De derde plaatse behoorde de vrou in 't repeteren van haar huwelijx-goet, maar volgens onse costumen heeft de vrou daar geen hypotheeq, noch privilegie, noch in iet anders dat haar by huwelijx-voorwaarden is belooft, hoe wel Vriesland, Antwerpen en in Holland den hogen Adel, na beschreven rechten huwlijk schijnen te contraheren, *v. cons. Antw. tit.* 66 §.14. Sand. *lib.* 2. *tit.* 2. *def.* 2. Neost. *de pact. antenupt. obs* 9. *circ. med* Math. *d. loc. n.*27. *& seqq.* en dat goederen by huwelijxe voorwaarden mede gegeven volgens costumen geen ander overgifte of transport van node hebben, ende alsulx na voltreckinge van 't huwlijk voor overgelevert gehouden worden en gevindiceert souden mogen wordē als sijn eygen goed en na beschreven rechtē, *v.* Groenw. *inst. de obl. ex consens.* Neost. *supr. Cur. dec.* 8. Zyp. *Not de R. V.* Christ. *dec.* 362. *vol.* 1. Goris *advers. de Soc. conjug. c.* 1. *n.* 30. *& c.* 5. Cost. *Antw. tit.* 41. *art.* 2.

 59. Waar-

59. Waaromme nu de twede plaatse onder de geprivilegieerde hypothecaire crediteuren toekomt de gene die geld of materialen verstrekt heeft tot het op-bouwen van een vervallen huys, en daar toe gebruykt is geweest, anders so het geld daar toe niet ware gebruykt, soude den crediteur alleen geprefereert worden voor personele schulden ende niet voor ouder plechten, Math. *d.c. n.* 32.33.34. maar die geld verstrekt hebben tot op-maken van een nieu huys ofte conservatie ende instructie van andere dingen hebben dit privilegie niet anders dan als sy met een expresselijk haar hebben laten hypotheceren, ende niet daar na, *l.* 7. *C. qui pot. in pign.* Sand. *lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 6. 7. uytgenomen dat al-hier in Holland die geld verstrekt heeft ofte materialen tot het bouwen van een schip, als mede de schippers ende piloten van dien voor schippers en bergh-loon, mede hebben hypotheeq met privilegie, Roseb. *tit.* 37. §. 22. Costal. *ad l.* 2. *ff. de L. Rhod.* Christ. *ad ll. Mechl. tit.* 8. *art.* 15. *num.* 14. Item de onmundige en soldaten met wiens geld het verbonden goed verkregen is, als mede alle de gene met wiens geld iemand uyt slavernije ofte vande Turcken gevangen sijnde vry gemaakt is, ende generalijk alle de gene door wiens geld het goet dat verobligeert is aan vele behouden en gesalveert is, gelijk so iemand geld gestrekt heeft waar mede verbonden waren uyt handen van Zee-rovers verlost heeft, ofte tot betalinge van schips-vracht, Math. *d. loc. nu.* 32. 39. 40. *per l.* 5. 6. 7. *& ult.* §. 1. *ff. qui pot. in pign. l.* 7. *C. eod. l.* 8. *C. de R. V. l.* 25. 26. *ff. de reb. cred. l.* 17. *c. de pign. & hyp.* Novel. 97. *c.* 3.

60. Vorders staat te considereren dat onder dese geprivilegieerde d'een tegen den anderen geen vordel heeft, als dat sijn recht eerder soude sijn geacquireert geweest ende ouder sijn, *juxta l.* 7. *ff. qui pot. in pign. & l. si fundum C. eod. cap. qui prior. de reg. jur. in* 6. Math. *d. loc. num.* 45. 59. ofte dat hy eerder hadde gevigileert, ende sijn schuld bekomen sonder grati-

ficatie

ficatie of geweld, Math. *d. loc. nu.* 102. *per l. ait prætor* 10. §. *ita demum.* § *quod ait.* §. *præterea l. pen. ff. quæ in fraud. cred.*

66. Ten derden komen alle *die hypotheeq alleen hebben ſonder privilegie van preferentie*, het ſy zy hebben generaal of ſpeciaal, expres of legaal hypotheeq, als het maar is op de verkochte goederen, Grot. *lib.* 2. *par.* 48. *verſ. maar de ſtilſvvijgende,* Neoſt. *dec. Cur. Holl.* 30. waar onder de Fiſcus komt ten regard vande Adminiſtrateurs van 's Lands goederen ende vande gene die by contract ſchuldigh ſijn, en verbonden als hier voren *art.* 56. geſeyt is, maar dit hypotheeq heeft geen plaats als de Fiſcus komt in plaats van een privaat perſoon, *l.* 6 *ff. de jur. fiſc.* noch in pœnale breuken, Grot. *d. par.* 48. §. *ten vijfden Edict. d. van preferentie art.* 2. noch ook in goederen die onder generale obligatie niet begrepen ſijn, ofte geenſins verbonden mogen worden, *arg. l.* 6. *ff de pign. & hyp. & tit. ff. & C. quæ res pign. obl. poſ. v.* Math. *d. num.* 49. Onder deſe komen mede onmundige ende minderjarige, midſgaders alle de gene die onder Curateurs ſijn geſtelt, inde goederen van haar Curateurs ende Adminiſtrateurs van hare goederen, nopende hare adminiſtratie en anders niet, Math. *ibid num.* 58. *l. pen. C. in quib. cauſ. pig. vel hyp. tac. cont. l.* 20. *C. de adm. tut. & l.* 23. *ff. de reb. aut jud. poſſ.* Gelijk mede kerken, ſteden, gaſt-huyſen, ende anderen Godſ-huyſen inde goederen vande Adminiſtrateurs ofte Rent-meeſters van dien, volgens Sand. *d. tit* 12. *def.* 1. Carpzov. 1. *def. for. conſtit.* 18. *def.* 115. Item de kinderen in de goederen van haar vader die hare goederen adminiſtreert, *l.* 6. §. *ult. C. de bon. quæ lib.* ende in de goederen van haar vadet ofte moeder tot het twede huwelijk tredende tot verſekeringh van hare goederen die de langhſtlevende van den overleden heeft, *l.* 6. §. *omnibus. l.* 8. *C. de ſecund. nupt.* als mede inde goederen van haar ſtief-vader ſo de moeder een ander heeft getrout ſonder de kinderen rekening, bewijs ende reliqua te doen, *l.* 6. *C. in quib. cauſ. pign. tac. &c.*

Item

Item een man inde goederen van sijn vrou ofte iemand anders die goed ten huwelijk beloofc heeft, *text. in l. unic.* §. 1. *C. de rei. uxor. act.* hoe-wel dit leste (als andere privilegien van huwelijx-goed voor de vrou,) naulix gebruykt word, Math. *d. loc. nu* 52.

62. Hier onder komen noch die enigh goed by uyterste wil is gelegateert ende gemaakt inde goederen vanden overleden testateur, *l.* 1. *&* 2. *C. com. de leg.* Item de verhuerders van hare huysen inde goederen die den huerder toebehoren en daar in gebracht sijn, voor sijn beloofde huer ende schade die den huerder aan de huyse mochte doen, *l.* 4. *ff. de pact. & l.* 2. 3. 4. *in pr. &* §. 1. *l.* 6. *ff. in quib. caus. pign. tac.* Menoch. 2. *arb.* 441. Berlich. 1. *pr. conc.* 67. *nu.* 62. *& seqq.* Christ. *ad ll. Mechl. tit.* 8. *art.* 14. *in pr. & addit.* ook van een minderjarige: Christ *ibid. nu.*6. mede de juwelen ende klederen vande vrou, Christ. *ibid. num.* 13. *in addit.* ende de boeken van een student, Berlich. *d. loc. nu.* 66. ende dit hypotheeq en word niet verloren, al ist dat den verhuerder hem van een speciaal expres hypotheeq hadde doen versien, Berlich. *ibid. nu.* 63. Schneidw. *de Action.* §. *item Serviana num.* 35. doch als den verhuerder borgen heeft genomen, komt dit privilegie te cesseren, Berlich. *ibid. nu.* 64. Hering. *de fidejuss. c.* 15. *nu.* 45. *vers. septimus effectus: per l.* 5. §. 2. *& l. pen ff quib. mod. pign. solv.* ende sijn ook als voren de goederen van een twede huerder verbonden, doch niet vorder als voor sijn beloofde huere, *l.* 11. §. 5. *ff. de pign. act. l.*24. §.1. *loc.* 't welk mede plaats heeft inde opgeheven vruchten van land huere, so wel als het in 't geheel als ten dele aan een twede is verhuert, Math. *d. c.* 19. *nu.* 54. Cost. *de quot. & rat. qu.* 18. *num.* 8. ende al-hoe-wel na rechten in een boeren-erf de goederen by den huerder daar in gebracht niet en sijn verobligeert, ten ware dat expressselijk bedongen ware, maar alleen de vruchten en 't gesaayde, *l.* 7. *ff. & l.* 5. *C. in quib. caus. pig. tac. contr.* Cujac. *in l.*4. *ff. de pact.* niet-te-min word

word het by ons ende andere naburen anders geobserveert en verstaan, Groenw. *in l.* 5. *C. de locat. & in l.* 2. *ff. in quib. caus. pign. tac.* Christin. *d. art.* 14. *nu.* 12. Treutl. *disp.* 1. *th.* 4. *lit. c. vol.* 1. Neguz *de pign. memb.* 4. *p.* 2. *num.* 145. doch dit hypotheeq vervalt als de goederen vande grond ende het huys vanden verhuerder sijn verbrand ende verkocht ofte gealieneert, sulx dat den verhuerder die niet magh vervolgen op ende aan een derde, ten ware hy die te voren hadde doen arresteren op sijn grond ofte dadelijk vervolghde, Grot. *lib.* 2. *par.* 48. *n.*21. *& ibi* Groenw. *& d. l.* 2. *Holl. Rechtg consult.* 196. *vol.* 1. Sym. Leeuw. *Iur. Nov. lib.* 4. *par.* 1. *vers. ten sevenden in fin.*

63. Ende word al-hier gecontroverteert of de goederen die een derde toekomen en met sijn wille ende weten in het huys gebracht worden, mede sijn verobligeert, als daar in geconsenteert hebbende, *vid. l.* 1. §. *pen. ff. de migr. & l.* 1. *C. si res alien. pign. dat.* Math. *d. loc. num.* 55. de welke verstaat d'selve niet verbonden te sijn tacitè, vorder als voor 'tgene den huerder daar aan verdient mocht hebben, Rebuff. *de lit. obl. art.* 4. *gl.* 2. *nu.* 36. maar gemeender is de contrarie opinie dat de selve mede verbonden sijn, om dat den verhuerder die daar op mocht gesien hebben, so niet bedrogen mochte worden, *vid.* Christin. *ad ll. Mechlin. tit.* 8. *art.* 14. *num.* 8. *& alios alleg. à* Zutph. *Nederl. prac. verb. Hueringe art.* 4. dat mede actie personeel tot het goedt op iemandt wordt bekomen door het genot vande vruchten, te weten, dat sijn beesten op het gehuerde land hebben geweyd, volgens Everhard. *cons.* 147. *num.* 5. 6. *& cons.* 174. *num.* 2. *& seqq.* Peck. *de jur. sist. cap.* 4. *num.* 21. 't selve word na rechten tegen gesproken by Math. *d. loc. num.* 56. gelijk mede by hem *nu.* 57. word na rechten tegen gesproocken, dat Felic. *de Societ. c.* 31. *num.* 24. ende Carpzov. *decis. for.* 54. ende andere sustineren dat Socii ofte mackers mede dit hypotheeq souden hebben inde goederen van haar macker tot verseec-

keringh van 't geld dat hy inde societeyt ofte mackerschap schuldigh is.

64. Vorders komen mede onder dit hypotheeq volgens onse costumen ende rechten, een chins-beurder ofte oud-eygenaar in het chins goed tot bekomingh van sijn chins, Grot. *d. lib.* 2. *par.* 48. *nu.* 12. *& ibi* Groenw. *Diss.* Grivel. *dec.* 141. *nu.* 21. Item de Schipper ende Bootsgesellen, in het schip ende koopmans goed voor haar vracht en loon, Grot. *ibid. n.*24. waar mede sy somtijds te vreden moeten wesen volgens de certe partije, inhoudende; verbindende voor de vracht de ingeladen goederen, sonder meer, so dat sy dan geen personele actie hebben, Coren *dec.* 28. *in fin.* ook magh den reder ofte bevrachter bestaan met afstand te doen van 't ingeladen goed, Grot. *lib.* 3. *par.* 20. *num.* 26. so is weder het schip 't welk den schipper toekomt den koop-man verbonden tot vergoedingh van sijn goed by den schipper verkocht, mids dat den koopman daar van vervolgh doe binnen jaar en dagh, en daar van doe blijken by schippers zegel indien het schip is gekomen in een derde hand, Grot. *d. p.* 48. *num.* 26. ende magh ook den schipper het goed ter nood verkocht hebbende volstaan met afstand van 't schip, Grot. *d. par.* 20. *num.* 27. Item een koopmans bewindhebber ofte gemachtigde in de koopmanschappen hem toe-vertrout voor sijn achterwesen ende schade die hy soude mogen lijden door het verstrecken van sijn geloof, voor den eygenaar vande selve koopmanschappen, *Cur. Holl. dec.* 45. Grot. *d. par.* 48. *num.* 27. Roseb. *tit.* 37. §. 24. *& seqq. Holl. Rechtge. consul.* 203. *vol.* 1. Item den dijk-ring voor de onkosten van dijken, dammen, molens, sluysen, wateringen en diergelijke in de landen daar onder leggende, Grot. *d. par.*48. *num.*13. *v. & Cur. Holl. dec.* 24. *&* 35. Item d'Oost-Indische Compagnie inde goederen vande Bewindhebbers, die sy inde Campagnie participeren, en geen andere, uyt sake van haar bewind en geen andere schulden, uytgenomen dat de Participan-

cipanten vande West-Indische Compagnie ook haar hoofdsom verbonden is voor schulden, uyt sake van koop van waren ende andersins, *v.* Grot. *d. par.* 28. *nu.* 23. *& ib.* Groenw. *&* Math. *d. loc. nu.* 58. Eyndelijk komen onder dit hypotheeq *Schepen kennissen* die verband maken in al des debiteurs goederen, al ist dat niet specialijk van hypotheeq is gementioneert geweest, item de goederen van een die op sijn eygen beken voor de vierschare is gecondemneert, Roseb. *tit.* 37. §. 11. 12. 13. Math. *d. nu.* 58. ende staat te noteren dat arresten en gijselingen geen hypotheeq geven, Math. *d. cap.* 19. *nu.* 63. 64.

65. Dit sijn bykans die onder de derde ordre komen, onder de welke so verschil komt te vallen, so gaat den oudsten crediteur voor den jonger, als voren art. 60. geseyt is, uytgenomen dat schippers voor haar vracht en loon, beneffens het hypotheeq ook privilegie word gegeven by sommige, als boven *art.* 59. *in fin.* geseyt is, anders heeft dese regel *qui prior. de reg. jur. in* 6. plaatse, so wel in expresse ende stilswijgende ofte legale hypotheequen, als judiciele, Math. *d. loc. n.* 59. ende ook als dese tegen malkanderen concurreren, *l. si & jure ff. qui pot. in pign. l.* 2. *C. eod. l.* 15. *§. quod si res ff. de re. jud.* ende ook so wel in generale als speciale, ende ook als die concurreren tegen den anderen, ende dat in alle des debiteurs goederen, ook na geacquireert, al ist dat inde obligatie maar geseyt is, *verbindende daar voor sijne goederen*, sonder te seggen *toekomende ende tegenvvoordige, per l.* 11. *& ult ff. qui pot. in pign. & l. ult. C. quæ res pign. obl. pos. l.* 2. *ff. & l.* 6. *C. qui pot. in pign.* ende word dese eerste tijd niet genomen, ten reguard vanden tijd vande obligatie, maar van 't hypotheeq, *d. l. potior.* 11. *& l. ult.* welke tijd word genomen by momenten en uren, Coren *decis.* 38. *num.* 23. Gail. 2. *obs.* 25. *num.* 3. Sand. *lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 16. ende so twee op een tijd sijn geconstitueert in een prothocol gaat die voor die eerst geschreven staat, Mornac. *ad rub. qui pot. in pign.* maar so die op verscheyden prothocollen waren

geregistreert,so datmen vande eerste tijt niet konde oordelen, moeten sy concurreren elx na rate van sijn schuld, Cost. *de quot. & rat. qu.* 56. *n.* 12. Moller. 1. *semest.* 28. *n.* 76. uytgenomen dat voor Gods-huysen en diergelijk pieuse saken de presumtie genomen word, Gom. *l. Taur.* 50. *n.* 40. Pek. *in d. c. qui prior. n.* 5. Rebuff. *de constit. redit. art.* 1. *gl.* 8. *n.* 47. *Dissent.* Math. *d. loc. n.* 72. ook iemand sijn verkochte goed gerechtelijk transporterende op de last vande onbetaalde koop-penningē word voor andere kopers vorige crediteuren gepræfereert, en anders niet, *per l.* 10. *C. de pact. & l. ult. C. de pact. int. emt. & vend.* Math. *d. loc. n.* 70. mede als iemand hypotheeq heeft op een conditionele obligatie, moet de tijd niet gerekent worden vañ ure af dat die conditie geexsteert is, maar de selve word geretrotraheert tot de tijd vande obligatie, *l.* 9. 11. 12. §. *si Primus ff. qui pot. in pig.* 't welk nochtans van een conditie te verstaan die in geval ofte half in geval bestaat, en niet die inde macht is vanden crediteur, *l.* 1. §. *ult. & d. l.* 11. *ff. eod. l.* 78. *ff. de V. O.* Rebuff. *d. gl.* 8. *nu.* 9. Gomes. *ad L. Taur.* 45. *num.* 93. So den eersten crediteur sijn instrument verloren heeft, en produceert een later daar in den inhouden van 't eerste mede geschreven is, en kan hy hem daar mede niet behelpen om voor een ander die later is te prefereren, tot des selfs derde præjudicie, sonder het origineel instrument, Molin. *ad Cons. Paris.* 8. *num.* 50. Math. *d. loc. num.* 73. *per l. ult. ff. de prob. &* Nov. 119. *cap.* 3.

66. Doch failleert dese prioriteyt van tijd van hypotheeq in roerend goed, dat daar na een ander ter goeder trouwen in handen is gegeven voor schuld, also mobile verbonden goederen geen vervolg lijden, Grot. *lib.* 2. *par.* 48. *n.* 34. *& ibi* Groenw. Roseb. *tit.* 37. §. 4. 5. *& tit.* 47. §. 2. *Antw. tit.* 59 *art.* 17. 19. Math. *d loc. n.* 74 ten ware nochtans dat het een derde in handē ware gegevē uyt sake van schuld met dobbelē gewonnen in welken gevalle ook den debiteur self het pand soude mogen repeteren

l. 2.

l. 2. §. 1. *& ll. seqq. ff. de aleator. l.* 1. *verb. data, & l. ult. C. eod. l.* 2. §. 1. *ff. quar. rer. act. non dat.* Chopin. 3. *de mor. Paris. c.* 3. *nu.* 13. item uyt sake van bedongen onbehoorlijke renten, *l.* 4. *l.* 20. *l.* 26. §. *si qui l.* 27. *C. de usur.* Math. *ibid. nu.* 75.

67. Ten tweden failleert de prioriteyt van tijd als het leste hypotheeq is gerechtelijk gegeven ende het eerste voor Notaris ende getuygen, ende dat in plaatsen daarmen magh hypotheeq stellen, voor een ander als daar 't goed gelegen is, *vid.* Math. *d. loc. num.* 76. Item so den eersten boven generaal verband noch eenigh goed specialijk hadde verbonden, so en is den eersten niet geprefereert inde andere goederen als hy uyt het speciaal verbonden goed voldaan kan worden, *l.* 2. *C. de pign. & hyp l.* 2. *vers. quod si ea. ff. qui pot. in pign.* Mynf. 6. *obs.* 49. Covar. 3. *res.* 18. Papon. *lib.* 18. *tit.* 6. *arr.* 34. ten ware in sijn hypotheeq bedongen stonde *dat noch het generaal door het speciaal, noch het speciaal door 't generaalijk* vermindert of verkort soude worden, Grivel. *dec.* 79. *nu.* 6. Mornac. *ad l.* 8. *ff. de distrac. pign.* hier komt by dat op vele plaatsen als in Holland ende Antwerpen, Mechelen, &c. later speciaal hypotheeq gaat voor ouder generaal, Grot. *d. lib.* 2. *part.* 48. *num.* 42. *Pol. ord. art.* 35. *contra l.* 2. *ff. qui pot. in pig. & l.* 6. *C. eod.* sulx dat het generaal verband geen kracht meer heeft als het goed gekomen is in een derde hand, door lastelijke aankomst ofte contract, Grot. *d. loc. num.* 29. 30. *& ibi* Groenw. 't welk nochtans tot Amsterdam geen plaats heeft, Groenw. *ibid. &* Grot. *d. loc. nu.* 49. alwaar hy ook seyd dat de custing-brieven in 't verkrijgen of kopen van eenigh goed verleden over 't selve goed te krachtiger is als vorigh generaal verband, *vid. l.* 7. *C. qui pot. in pign. &* Novel. 97. *c.* 3.

68. Noch failleert de prioriteyt van tijd in goederen die na aangekomen sijn ten regard vanden Fiscus later hypotheeq gehad hebbende, als voren geseyd is, *art.* 56. *l.* 28. *ff. de jur. fisc. vid.* Math. *d. loc. num.* 81. *late.* Item als den debiteur met

consent vanden eersten een twede sijn goed verbonden heeft, met meyninge dat hy in de plaats vanden eersten soude wesen, *l.* 12. § *si rerum ff. qui pot. in pign.* Magist. *de proscr. c.* 45. *num.* 2. of als den eersten met bedrogh den tweden heeft ingeleyd ter quader trouwen dissimulerende sijn hypotheeq ofte prærogative, *per ll. & Dd. alleg. à* Math. *d. loc. nu.* 86.

69. Item als een derde crediteur ten eersten betaalt, komt hy inde plaatse vanden eersten voor de twede, en dat *ipso jure* sonder enigh bedingh gedaan te hebben, *l.* 1. 5. 8. 10. *C. qui pot. in pign. l.* 11. *§. ult ff. eod. l. ult. C. de his qui in prior. loc. succ. l.* 22. *C. de pign. & hypoth.* en so den eersten 't geld niet wil ontfangen, magh hy het consigneren 'twelk gedaan sijnde, is hy gedwongen tegen sijn wil het hypotheeq te verlaten, *d. l.* 1. 2. 5. *§.* 1. *& d. l.* 22. *& d. l.* 11. *§. ult.* 'twelk nochtans te verstaan is van hypothecaire crediteuren, en niet van personele ofte andere die geen crediteuren sijn, Math. *d. loc. n.* 90. 91. 92. ende den later hypothecair den eersten betalende, verkrijght niet alleen het recht ende privilegie van tijd, maar ook van oorsake ende prerogative dat den eersten hadde, so maar dat privilegie reël en niet personeel ware, Mudæ. *cap. quib. mod. pig. solv. num.* 73. Math. *d. loc. nu* 89. niet-te-min, so een personeel crediteur ofte een derde die geen crediteur was, het hypotheeq ter goeder trouwen in handen hadde ofte possideerde, ende den crediteur jegens hem ageerde om restitutie van sijn hypotheeq te hebben, ende daar tegen den possesseur hem presenteerde sijn achterwesen te voldoen ende onder die presentatie concluderende tot cessie van sijn voordeel ende hypotheeq, soude sijn versoek na rechten gefondeert wesende, *l. nulla.* 5. *C. de solution. l.* 12. *§.* 1 *ff. quib. mod. pig. sol. l.* 19. *ff. qui pot. in pign.* Sand. *de cess. act. c.* 6. *num.* 64. Fab. *C. d. tit.* 11. *def.* 3. maar een die ter quader trouwen possideert, en is den crediteur niet gehouden sijn recht te cederen, ende van een quaad goed possesseur te maken, *l.* 16. *§. in venditione ff. de pign & hyp.* Cujac. 11. *obs.* 35.

obs. 35. Fab. *d loc.* Math. *d. loc. nu.* 93. maar hier ſtaat te conſidereren dat al-hoe-wel als een twede crediteur aan den eerſten ſijn achterweſen preſenteert om ſijn recht te hebben 't-ſelve gefondeert is als voorſz is, nochtans ſo den eerſten hem wederom preſenteert ſijn achterweſen te betalen om ſijn poſſeſſie te behouden, moet den tweden 't ſelve accepteren of deſiſteren, Bart. *d. l.* 19. Item als een crediteur het hypotheeq heeft gekocht vanden debiteur ofte eerſte crediteur die 't ſelve na rechten verkopen mochte, ſo mogen de andere crediteuren hem ſijn geld ofte achterweſen preſenteren, ende het hypotheeq na haar nemen, *l. 3. §. 1. l. 5. §. 1. l. 6. ff. de diſtrac. pign. l. 3. C. de his qui in prior. loc. l. 1. & 3. C ſi antiq. cred. pig. vend.* maar ſo het een vreemd die geen crediteur was hadde gekocht, alſo die gepreſumeert word te kopen om 't goed te hebben, ende den crediteur om ſijn achterweſen te bekomen, ſo en mogen de crediteuren dat recht tegen een vreemde niet gebruyken, Math. *d. loc. nu.* 9.

70. Maar alſo huydendaeghs de hypotheequen niet als gerechtelijk als voorſz is, en aande meeſt biedende verkocht worden, en zijn deſe preſentatien niet meer in 't gebruyk, Groenw. *ad rub. C. de diſtrac. pign. & C. ſi vend. pign. agat. & in l. 1. C. qui pot. in pign.* alſo de crediteuren door de verkopinge haar hypotheeq verlieſen, ende ſo iemand beter recht hadde als die alrede het geld ontfangen hadde, moet op het geld procederen, ſo hy gefondeert is om jegens ſijn verſuym gereleveert te werden, want die geld ontfangen, moeten borge ſtellen om 't ſelve te reſtitueren als na iemand komt die beter recht heeft als voren art 46. geſeyt is, *v.* Math. *d. trac. c.* 16. *num.* 48. *&. ſup. num.* 52. *hic.*

71. Eyndelijk ſo den debiteur ſelf ſijn goed wel verkocht hadde, word ſententien daar op twe geveſtight waren ende dat den leſten crediteur eerſtelijk ſijn hand op de koop-peningen hadde geleyt, word hy voor den eerſten gepreſereert, ſo den

anderen

anderen de hand op andere goederen leggende het ſijne kan bekomen, want het geld comt in particuliere dingen niet in plaatſe van 't goed. *l.* 48. §. *ult. ff. de furt.* Chopin. *lib.* 3. *de morib. Pariſ. cap.* 2. *num.* 18. doch ſo den eerſten crediteur hypotheeq generaal hadde, ſo ſouden de koop-penningen hem mede verobligeert ſijn, alſo generaal hypotheeq hem ook ſtrekt over goed dat na becomen is, gelijk deſe koop-penningen, ofte d' actie tot de ſelve, *l. ult. C. quæ res. pig. obl.* Sand. *lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 28. Gail. 2. *obſ.* 25. *num.* 16.

72. Dus verre van prærogative des tijds der crediteuren, maar ſo d' ſelve in tijd gelijk ſtaan moeten ſy met malkanderen na rate van haar achterweſen concurreren, *l.* 7. §. 1. *ff. qui pot. in pign. l.* 8. *C. eod.* ten ware den eenen het pand in handen hadde, alſo roerend goed geen gevolgh heeft, Groenw. *in l.* 14. *pr. C. de obl. & act.* waarom ook ſo den eenen betalingh in geld ter goeder trouwen becomen hadde, d'ſelve op hem niet magh worden vervolght ook niet vanden fiſcus ſelf, Groenw. *in l.* 5. *C de privil. fiſc.* ofte ook het onroerend goed by onereuſe tijtel becomen hadde, dat maar generalijk verbonden was, want dat verbond mede door alienatie te niet word gedaan: Groenw. *d. l.* 14. Grot. *lib.* 2. *part.* 48. *num.* 28. *& ibi.* Groenw. doch t' Amſterdam blijft het generaal hypotheeq en volght het goed, Groenw. *ibid.* dan dit heeft geen plaats als den debiteur ceſſie gedaan heeft, ende ſijn goed is geſequeſtreert, want van die tijd of al de crediteuren recht gelijk werd en niemand gegratificeert kan worden, *l.* 14. §. 1 *ff. de bon. auth. jud. poſ.* Math. *d. loc. nu.* 106. *in fin.*

73. Ende dit ſy genoegh vande hypohecare Crediteuren na welke volgen de perſonele onder welke privilegie genieten, als den Fiſcus agerende uyt kracht van een contract, maar niet van boeten, *l.* 8. *l. ult ff. qui pot. in pign. l. un. C. pæn. fiſc. cred. præſcr.* item die iemand gecrediteert heeft geld ter bekominge ofte conſervatie van enigh goed en geen hypotheeq

theeq of pand bedongen heeft, en die koop-penn̄ van sijn verkocht schip eyst, *l.* 5. 6. *ff qui pot. in pign. l.* 7. *C. eod. l.* 26. 34. *ff. de reb. aut. jud. poss.* die geld in bank sonder interesse te bedingen geset heeft, *l.* 24. §. *in bonis ff. de reb aut jud. poss. l.* 7. *ff. depos.* Math. *d trac. cap.* 20. *nu.* 4. *in fin.* Item Republijken en Steden *l.* 2. *C. de jur. reip.* Cujac. 1. *obs.* 24. Mod. Pist. 3. *qu.* 129. Item kerken, gast-huysen en diergelijken pieuse plaatsen, Math. *d. loc. n.* 5. Mæv. *ad cons. Lub. lib.* 3. *tit.* 1. *art.* 12. *n.* 41. 42. Mod. Pist. *d. qu.* 129. *in addit.* Dienst-boden hebben hier mede privilegie, als die noch by den geexecuteerde wonen ten tijde vande sententie, en geen interest hebben bedongen van haar achterwesen, Hartm. Pist. *p* 1. *qu.* 8. Berlich. 1. *pr. concl.* 64. *n.* 66. *& seqq.* als mede andere die in dagelijxe dienst in dagh-uyren haar geld verdient hebben, ende daar beneffens ook Advocaten, Procureurs, Doctoren, Apotekers, Chirurgijns voor haar loon en geleverd goed, en die tot nodruft van leven eten en drincken hebben gelevert, ende andere na ieder land en stads gewoonte die varierende sijn, siet Math. *d. cap.* 20. *nu.* 6. Mæv. *d. tit.* 1. *art.* 11. *nu.* 56. 69. Gudel. *de jur.* Nov. *lib.* 4. *in fin.*

74. Onder dese concurrerende met andere personele crediteuren word niet gesien op de oudheyd ofte jonkheyd van ieders schuld, maar op de oorsaak vandien, waar door sy gepefereert worden voor d'andere, *l.* 17. *& seqq. l.* 32. *ff. de reb. aut. jud. poss.* Fab. *C. eod. def.* 3. Berlich. *d. concl.* 64. *num.* 123. 130. *Cur. Holl. dec.* 35. Gail. 2. *obs.* 25. *nu.* 12. maar met malkanderen concurrerende, soude den eenen jegens den anderen geen vordel mogen hebben, *juxta l.* 32. *ff. d. tit. & l.* 2. *C. de privil. fisc.* hoe wel het schijnt dat Fiscus d'eerste plaats soude toekomen, *per l.* 34. *ff. d. tit.* ende die sijn geld op bank gestelt hadde de leste, *l.* 24. §. *in bon. eod. vid.* Math. *d. loc. num.* 7.

75. Insgelijx concurrerē d'andere personele crediteurē geen privilegie hebbende elx na rate van haar achterwesen, sonder

daar op te letten dat den eenen ouder crediteur is als den anderen, *d. l.* 32. uytgenomen dat die geen moet achter ſtaan, die uyt kracht van gifte ofte andere lucrative titule crediteur is, Mæv. *d. loc. tit.* 9. *art.* 1. *num.* 6. 7. *per l.* 41. §. 1. *ff. de R. I. & l.* 33. *cod.* ook die ſententie hebbende, geviligeert heeft dat hy pand *vel rem* hadde, word van perſonele hypothecair crediteur ende gepreferecrt, *l.* 3. *l.* 9. *C. qui pot. in pig. l.* 1. *C. ſi in cauſ. judic. pign. capt. ſit*, maar ſulk privilegie comt niet die het goed vanden debiteur hadden doen arreſteren, ofte den ſelven doen incarcereren ofte gijſelen, alſo arreſt of gijſeling geen hypotheeq geven, Berlich. 1. *pr. concl.* 69. *num.* 11. Carpz. *def. for. p.* 2. *conſt.* 22. *def.* 24. als voren geſeyt is, maar arreſt geeft maar bewaringe en juriſdictie, doch ſo een arreſtant voor andere ſententie bekomen hadde, magh hy ook voor andere executie verſoeken ſonder gehouden te ſijn te wachten na de deciſie vande proceſſen vande andere, Pek. *de jur. ſiſt. cap.* 40. Mæv. *de arreſt. C.* 15. *num.* 10. 11. *& cap.* 19. *num* 19. *&c.* ſo ook die ſijn achterweſen becomen heeft ter goeder trouwen, ſonder gratificatie, en is niet gehouden 't ſelve andere te communiceren, maar als d' andere crediteuren ook inſtantie gedaan hadden om contentement te hebben, ende dat hy dan den enen geld of goed in betaling hadde gegeven of tot onderpand, ſoude 't ſelve gerepeteert mogen worden als in bedroch en tot nadeel vande andere gegeven, *l.* 6. §. *ſciendum l.* 24. *l.* 10. §. 13. *ff. quæ in fraud. cred.* Sand. *lib.* 3. *tit.* 13. *def.* 1. ſulx dat het geld ofte goed geconſumeert ſijnde de crediteuren den prijs van dien mogen eyſchen: Hartm. Piſt. 3. *qu.* 20. *nu.* 17. gelijk mede in alle gevallen als den debiteur weet dat hy ſijn crediteuren niet betalen kan, en daar van blijke en alſdan iemand gratificeert met al of een deel van ſijn goed, word verſtaan 't ſelve te doen tot nadeel en bedrogh van ſijn andere crediteuren, *l.* 15. *l.* 17. §. 1. *ff. quæ in fraud. cred. l.* 23. *ff. qui & à quib. man. lib. non fiant.* Mynſ. *in* §.

item

item si quis in fraud. Inst. de Act. nu. 30. Schneid. *ibid. n.*70. 71. Mæv. 3. *tit.* 1. *art.* 4. *nu.* 77. *v.* Math. *d. loc. nu.* 14. 15. 16.

76. Noch worden na vele costumen ook geprefereert die condemnatie hebben jegens haar debiteur, al ist dat sy noch geen goed in Heeren handen gestelt hebben, en so daar verscheyden crediteuren condemnatie hebben, word d'eerste voor de andere telkens geprefereert, Roseb. *tit.* 37. *art.* 13. *& alii alleg. à* Math. *d. loc. n.* 17. item die enigh goed in handen aan verdient hebben daar sy kosten aangeleyd of met arbeyd of handwerk hebben, worden daar in geprefereert, en hebben recht van retentie, so tegen den eygenaar als crediteuren om haar achterwesen eerst te bekomen, *arg. l.* 4. §. 8. *&* §. 30. *& l.* 14 *ff. dol. mal. & met. except. l.* 18. §. *ult ff. commod. l.* 15. §. *ult. l.* 59. *ff. de furt.* waarom ook een Procureur ofte ander geld of goed in handen hebbende vanden debiteur sijn salaris en ook ander schuld magh voor af trecken, al ist dat andere mede insteren om betaalt te sijn: Math. *d. loc. nu.* 19. Surd *de alim. tit.* 3. *qu.* 7. *nu.* 22. Pyrrh. *de solut. c.* 77.

77. So mede als een debiteur met geld vluchtende van een crediteur vervolght word, die van hem sijn achterwesen af dringht te betalen, en is niet gehouden 'tselve te communiceren, bysonder als het geschied is eer de crediteuren in sijn goed gestelt, en haar conditie nu gelijk geworden was, *jux. l.* 10. §. *si debitorem ff. quæ in fraud. cred. v. tamen l.* 24. *eod. &* Math. *d. loc. nu.* 20. ende als den overleden so wel als sijn erfgenaam met schulden belast sijn, mogen des overledens crediteuren separatie van goed en schuld versoeken, maar niet de crediteuren vanden erfgenaam, en worden dan de crediteuren vanden overleden in des selfs goed voor andere (ook ouder) vanden erfgenaam geprefereert, als daar tegen weder de crediteuren vanden erfgenamen in sijn goed, Surd. *dec.* 315. Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 32. *def.* 15. Sande *lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 17. doch so daar voor de goederen vanden overleden overschiet dat komt

dan tot vordel vande crediteuren vanden erfgenaam, maar ſo daar overſchiet van 't goed vanden erfgenaam, komt niet tot vordel vande crediteuren vanden overleden, vermids ſy met de ſeparatie ſchijnen te vreden geweeſt te hebben, *v. l.* 1. §. 1. *& ſeqq.* §. 17. *& l.* 5. *& l.* 3. §. *ult ff. de ſeparat. bon.* Math. *d. loc. num.* 22.

78. Noch is het na de Roomſche rechten ende tot Antwerpen en elders gebruykelijk, dat iemand op verſcheyden plaatſen gehandelt ofte koopmanſchap gedreven hebbende, door ſijn facteurs de crediteuren bevooght waren, mede ſeparatie te verſoeken om ieder geprefereert te worden op die plaats daar hy gehandelt hadde, *l.* 5. §. *ſi plures & ſeqq. ff. de tribut. act. Antvverp. tit.* 52. *art.* 4. Mæv. *lib.* 3. *tit.* 1. §. 10. *nu.* 56. *ad Conſ. Lub.* maar dat en word noch in Vrankrijk noch hier ſo verſtaan of geobſerveert, *teſt.* Groenw. *d. l.* 5. *ibique* Mornac. eyndelijk gaan de crediteuren van een Notariaal inſtrument, ofte bekrachtight met ondertekeningh van drie getuygen, voor andere crediteuren die maar ſimpele hand-ſchriften hebben met verband, in het roerend goed, maar niet in onroerend, vermids dat niet als Gerechtelijk magh verobligeert worden, *v. l.* 11. *C. qui pot. in pign.* Grot. *lib.* 2. *tit.* 48. *nu.* 33. 37. 38. *Cur. Holl. dec.* 29. *Holl. Conſul.* 232. 235. *par.* 1. *& conſ.* 97. *par.* 3. ſiet vorder van deſe materie nopende de Hollandſche Rechten, Grot. *lib.* 2. *part.* 48. ende Leeuw. *parat. lib.* 4. *par.* 1. *cap.* 8.

79. Vorders ſtaat te weten dat de gene die geprefereert is in ſeker pand of hypotheeq mede preferentie heeft op 't gene daar aan behoort, ofte daar van komt, gelijk als de vruchten ſo lange die niet ſijn veralieneert, *l.* 18. §. *ſi fundus ff. de pign. act. l.* 13. *l.* 16. *ff. de pign. & hypoth.* als mede den aanwaſch van 't hypotheeq, *d. l.* 18. *in pr.* ende het vrucht-gebruyk dat daar by komt na de obligatie, *d. l.* 18. §. *ſi nuda.* Ende generalijk ſo daar eenige veranderinge, vermeerderinge of verminde-

minderinge valt in het pand ofte hypotheeq, blijft het ſelve verbonden ſo het is, ende met voorgaande recht der crediteuren, *d. l.* 16. §. *ſi res l.* 29. §. *ſi domus ff. de pign. & hypoth. l.* 21. *ff. de pign. act.* Ten ware 't ſelve door veranderinge ware een ander dingh geworden, als 't hout van een verbonden Boſch tot een ſchip gemaakt, maar ſilver tot een beker gemaakt blijft verbonden, *d. l.* 18. §. *pen. l.* 24. *l.* 26. *ff. de acq. rer. dom. l.* 88. *junct. l.* 78. *de leg.* 3. Math. *de Auction. d. l.* 1. *c.* 21. *num.* 2. 3. 4. So nochtans dat de gene die het hypotheeq ofte pand verbetert heeft, de verbeteringe ofte ſijn arbeyds-loon eerſt moet betaalt worden, als boven geſeyd is, *d. l.* 29. §. *domus*: ſonder dat den poſſeſſeur ſijn keure heeft het goed te houden, en den crediteuren de waarde ſo die voor de verbeteringe was te geven, *vid.* Math. *d. loc. num.* 6. hoe-wel andere daar van diſſentieren, *per l.* 2. *C. de præd. & omn. reb. navicul.*

80. Inſgelijx die prefereert nopende ſijn hoofd-ſom prefereert mede nopende ſijn achterſtallige renten, *l.* 18. *ff. qui pot. in pig. l.* 9. §. *ult. ff. de pact.* Mynſ. 2. *obſ.* 59. Hartm. Piſt. 3. *qu.* 14. *num.* 24. ende midſdien ook in renten van renten, die aan borge ofte iemandt anders voor den debiteur betaalt heeft, ofte van een debiteur voor iemand ontfangen heeft ende tot ſijn eygen gebruyk geconſumeert, want ſulcke ende diergelijke renten hoofd-ſommen ſijn geworden, *l.* 7. §. 12. *l.* 58. §. *pen. in fin. &* §. *ult. ff. de admin. tut. l.* 10. §. 3 *ff. mand. l.* 12. §. *ſi mihi & ſeq. ff. eod. l.* 37. *ff. de uſur.* ende daaromme ook met de renten van dien het ſelve privilegie genieten, Math. *d. loc. num.* 8. 9. *per l.* 12. §. *ſciendum ff. qui pot. in pign.* ende dat ter tijd toe het achterweſen betaalt is, ofte dat den debiteur ceſſie heeft gedaan, ofte een curateur over ſijn boedel is gheſtelt, op vvelcke tijdt het recht van alle crediteuren ghelijck vvordt, *l.* 6. §. *ſciendum ff. quæ in fraud. cred.* hoe-vvel volghens de ſtatuyten

van vele landen en steden dese geprivilegieerde renthen neffens de hoofd-somme op drie jaren en minder gerestringeert worden, *instr. Cur. Vltraject. tit.* 16. §. 5. Mævius *ad Conf. Lub. lib.* 3. *tit.* 1. *art.* 12. *num.* 79. *Conf. Mechl. tit.* 12. §. 9. *& tit.* 20 §. 1. *num.* 14. *& ibi* Christin. *vide &* Leeuw. *d. cap.* 8. *num.* 7. *circa fin.*

81. So ook die met sijn hoofd-som of ander goed præfereert, heeft ook præferentie nopende sijn schade ende interesse ter oorsake vandien geleden, waar in niet alleen gerekent word de geleden schade, maar ook gemist profijt ter sake van wanbetalinge ofte voldoeninge, *l. unic. C. de sent. quæ pro eo quod inter: l.* 13. *ff. rem. rat. hab.* Math. *d. c.* 21. *num.* 12. item præfereert mede in de pœne die hy bedongen hadde in cas van vertrek, maar niet die verschuldight is door misdaad: *per l.* 9. §. 6. *ff. de pecul.* also de bedongen pœne in plaats van schade ende interesse komt, Math. *d. c.* 21. *num.* 15. *per l.* 40. *ff. de reb. cred. l.* 90. *de V. O. l.* 12. *de usur. l.* 13. §. *ult. de pign. & hypoth.* item met kosten die hy aan 't hypotheeq ter nood en profijtelijk gedaan heeft, also hy daar voor recht van retentie ende actie heeft als voren geseyt is, *vide* Groenweg. *in l. ult. C. de neg gest.* Radeland. *decis.* 100. als mede met de kosten van den processe, daar in den debiteur gecondemneert is aan den crediteur te betalen die sijnen schuld met proces heeft moeten bekomen, Math. *d. loc. num.* 17. *per l.* 18. *ff. qui pot. in pig.* Fab. *C. de distrac. pig. def.* 30. *& C. debitor. vend. pig. imped non pos. def.* 2. *& C. de Inst. pign. def.* 31. *num.* 4.

82. Vorders d'een geprivilegieerde geniet geen voordeel jegens den anderen die gelijke privilegie heeft, *l.* 32. *ff. de reb. auth. jud. poss. l.* 2. *C. de jur. fisc.* maar so iemand beter privilegie hadde, die word geprætereert als voren geseyt is, en gelijke privilegien worden verstaan te wesen niet alleen die 't selve privilegie hebben, ende uyt de selve oorsake, magh ook die verscheyden sijn en uyt verscheyden

oorsake, als maar niet en blijkt dat den eenen voor den anderen na rechten geprefereert word, Berlich. 1. *pr. concl.* 70. *n.* 27. *& seqq.* Sulx dat diergelijke crediteuren onder malcanderen oneens sijnde, alleen te sien staat of het hypothecaire of personele crediteuren sijn, ende so het hypothecaire sijn, moet haar questie getermineert worden na de prerogative van tijden *d. l.* 2. *C. de privil. fisc*: ende so het sijn personele moeten die na rechten concurreren, sonder op ouder of jonger obligatie te sien, *d. l.* 32. 't welk nochtans sommige houden te failleren als een wet ofte statuyt de geprivilegieerde ordentlijk verhaelt, datmen alsdan meer volgen moet de selve ordre, als of die by den wet-gever worde geprefereert die eerst genoemt is geweest, Berlich. 1. *pr. concl.* 64. *nu.* 122. *& seqq.* Mæv. *d. lib.* 3. *tit.* 1. §. 11. *num.* 29. *& seqq.* Moller. 1. *const. elect.* 28. *num.* 3. maar dat en soude niet mogen aangenomen worden, ten sy vande meyninge des wet-gevers bleeke dat hy die niet verhaelt hadde om te samen te voegen onder een rot ofte bende, maar om dat sijn ordre van verhaal soude worden gevolght, Math. *d. c.* 21. *num.* 19. *post* Castill. *de usufr. qu.* 40. *nu.* 30 *& seqq.*

83. Comt alhier mede in consideratie ofte door novatie of cessie van actie iemands privilevie word verandert of vermindert, waar in gedecideert word so iemands privilegie is reël, als van dood-schulden en tot reperatie van een huys, of diergelijke schuld, so behout den cossionaris 't selve privilegie, maar niet als het privilegie is personeel als van een weeskind 't selve komt den cossionaris niet toe, *l.* 68. *l.* 196. *de reg. jur.* *l.* 42. *ff. de ad ministr. tut.* doch so de somme by novatie worde vermeerdert blijft het privilegie niet te min so veel de voorgaande schuld belangt, maar niet in 't gene daar by gedaan is, *l.* 12. §. *Papin. ff. qui pot. in pign.* ter contrarie als een personeel ofte ongeprivilegieerde sijn schuld, cedeert aan een persoon die geprivilegieerd is, moet die 't selve recht van sijn

aucteur

auɕteur gebruyken *per l.* 54. *l.* 156. §. *plerunque. l.* 160 §. *absurdum de R. I.* Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 26. *def.* 22. *num.* 4. doch iemand ſijn recht aanden Fiſcus gecedeert hebbende, moet den Fiſcus ook tot die tijd toe geen ander recht gebruyken als ſijn auɕteur, maar daar na ſijn recht van privilegie, *l.* 6. *ff. de jur. fiſc.* als mede een geprivilegieerde crediteur ſijn ſimpele ſchuld verandert daar van bedingende renten, verlieſt hy ſijn privilegie, *l.* 7. §. *quoties ff. depoſ. l.* 24. §. *in bonis ff. de reb. aut jud. poßid.* uyt-genomen als de ſchuld een weeſ-kind toequam, dat mundigh geworden ſijnde ende rekeninge ontfangen hebbende van 't gene ſijn momber te ſchuldigh bleve renten ontfinge. *l.* 44. §. *ff. de admin tut.* Berlich. *d. concl.* 64. *num.* 79. 80. Mæv. *d.* §. 11. *num.* 76. uyt-genomen mede renten die iemand ſonder novatie eyſcht, uyt ſake van vertrek van betalinge, want daar in behout hy met ſijn hoofd-ſom privilegie als voren geſeyt is, *art.* 81. Math. *d. c.* 21. *num.* 27. Deſgelijx het privilegie dat een crediteur heeft, ſuccedeert op ſijn erfgenamen ſo het reël is, als op den ceſſionaris, maar niet als het perſoneel is. *d. l.* 68. & 196. & *l.* 7. *ff. de except.* ten ware tuſſchen den overleden ende debiteur daar over litiſconteſtatie ware, Math. *d. c.* 21 *num.* 32. *per. l.* 29. *ff. de novat.* & *l.* 86. & *ſeq. de reg. jur.* Ende wat voor perſonele ofte reële privilegien gehouden worden, ſiet Ded. & *Dd. in d. l.* 68. & Menoch. 3. *præſumt. c.* 130.

83. Voorts ſtaat te weten als by een ſtatuyt ſeekere geprivilegieerde crediteuren worden verhaalt, dat daar mede niet verſtaan word dat andere uytgeſloten ſijn, die na rechten ook geprivilegieert ſijn, Mæv. *d.* §. 11. *num.* 33. ten ware daar by ſtonde ſeeker taxatijf woord *als deſe* of diergelijke, al-hoe-wel als het twyfelachtigh is men verſtaan ſoude moeten dat het ſtatuyt liever met de civile rechten heeft willen over een komen als daar van verſchelen, Math. *d. loc. num.* 33. Sonder dat verſtaan moet worden dat niet te min die geenu-

geenumereerde in 't ſtatuyt voor andere gelijk recht hebbende ſouden moeten gaan, Math. *ibid contra* Mæv. *d. loc. nu.* 34. *per l. ſcire ff. de legib. & l.* 6. §. 1. *de V. S.*

85. Eyndelijk komen alhier mede te conſidereren de goederen vanden debiteur, te weten als die in verſcheyden landen ende juriſdictien gelegen ſijn, daar verſcheyden recht is, wat recht daar in te volgen ſtaat, nopende de preferentie, en is hier in gedecideert dat het roerend goed word verſtaan te weſen daar den debiteur woonachtig is, en daarom na de wetten van ſijn domicilie moet geoordeelt worden, Argentr. *ad Conſ. Brit. art.* 218. *gl.*6. *n.*30. Burg. *ad Conſ. Fland. trac.* 2. *nu.*20. & *n.* 21. Rodenb. *de jur. quod orit. ex ſtat. diverſ. tit.* 2. *par.* 1. *c.* 5. *n.* 16. Mæv. *d. art.* 11. *nu.* 26. Gail. 2. *obſ.* 124. *in fin.* ten ware nochtans dat het roerend goed elders aan ſekere erf behoorde, en geſchikt was, in welken gevalle 't ſelve ſo lange het daar van niet verſcheyden is, het recht van die plaatſe ſoude gevolght moeten worden, Math. *d. c.* 21. *num.* 36. *per l.* 203. *de V. S. l.* 12. *ff. de ſuppel. leg* Mæv. *ad C. Lub. qu. prælim.*6. *n.*20. & *ſeqq.* het is ſo dat in handelingen ende contracten het recht van die plaats daar gehandelt ofte betalinge bedongen is ingeſien word, ſo veel de ſolenniteyten vande obligatie ofte vaſtigheyd van dien aangaat, maar niet ſo veel het goed ſelf ende het recht van dien belanght, Burg, *d. tract.* 4. *nu.*7. 9. gelijk in het executeren van een ſententie de ordre ende ſtijl van die plaats daar de executie geſchiet gevolcht moet worden, maar niet altijd ſo veel het recht vande crediteuren aangaat, Math. *d. loc. num.* 39. *vid.* Fab. *C. de exec. rei jud. def.* 48. Rebuff. *de conſuet. art.* 2. *gl.* 23. *num.* 2. Mornac. *ad l.* 34. *ff. de ll.* ende al iſt dat geſeydt word dat in 't decideren van proceſſen het recht moet ingeſien worden vande plaats daar gecontraheert is, Everhard. *conſ.* 78. *num.* 4. 11. 26. Coler. *de proceſ. execut. p.* 1. *c.* 3. *num.* 215. 't ſelve heeft wel plaats tuſſchen den debiteur ende crediteur, maar niet als veele crediteuren

onder malkand'ren disputeren over haar privilegie, in 't welk men acht moet nemen op het recht van des debiteurs domicilie, als met goede redenen vast gemaakt word by Math. *d. loc. num.* 40. voorts so veel de onroerende goederen belanght, moet gevolght worden het recht vande plaatse daar 't selve gelegen is, so wel belangende het recht ende kracht van 't hypotheeq als het privilegie van dien, Math. *d. c.* 21. *nu.* 41. *in fin.* Argentr. *d. art.* 218. *gl.* 6. *nu.* 8. 9. Burgund. *d. tr.* 1. *nu.* 6. 7. Rodenburg *d. tit.* 2. *p.* 1. *nu.* 16. Neostad. *de feud. Holl. c.* 6. *num.* 30.

86. Ende staat al-hier mede te weten wie en in wat saken recht van parate executie plaats heeft, want d'ene provincie ende stad hier inne dikwils verschelen, sulx dat een schuld of instrument dat parate executie heeft in d'ene provincie, en magh niet ter executie geleyd worden in een andere daar geen parate executie plaats heeft: Sand. *lib.* 1. *tit.* 12. *def.* 5. Cancer. 2. *var. res.* 3. *num.* 19. 20. ende van parate executie, siet voort Merul. *lib.* 4. *tit.* 100 *c.* 1. dat ook als een debiteur ende gecondemneerde enigh recht ofte schuld aan sijn debiteur hadde quijt gescholden, na dat hy insolvent geworden was, en alsulx in fraude en tot verkortinge van sijne crediteuren, mogen de crediteuren d'selve quijtscheldinge doen annulleren, §. *item si quis* 6. *& ibi DD. Inst. de Act. l.* 10. *pr.* §. 2. 3. *ff. quæ in fraud. cred. l. pen. C. eod* ende namentlijk mede, so de man hadde gerenuncieert van sekere erffenisse die hem aanbestorven was, *per ea quæ dicit* Groenw. *in l.* 6. *ff. d. tit. n.* 2. Christin. *ad cons. Mechl. tit. ult. tit.* 6. 7. *&* Rodenb. *d. tit.* 2 *cap.* 4. *num.* 30. Coren. *cons.* 26. *vers. non obstat*, ende tot dien eynde daar tegen request presenteren, *ende concluderen dat de renunciatie ende quijtscheldingh by den debiteur gedaan sal verklaart worden nul ende van onwaarden ten minsten* in fraudem creditorum *gedaan te sijn, ende dat daaromme d'selve sal worden gerevoceert, ende gerescindeert ende dien volgens verklaart dat d'Impetranten*

haar

haar executie daar aan ſullen mogen tot betalinge van &c. cum expenſis, *of anders &c.* ende ſo voorts procederen als voren.

VAN
GYSELINGEN,
CAPUT XXIII.
ART. I.

SO den gecondemneerde geen of geen genoegſame goederen aanwijſt, en dat ook den Deurwaarder geen goed'ren roerende of onroerende actien of crediten den gecondemneerde toekomende weet te vinden, magh den triumphant de gecondemneerde doen gijſelen, ten eynde hy aanwijſinge van goed doe, ende ſo hy in gijſelinge te geſetter tijd niet komt, ſal den Triumphant jegens hem op de Rolle default verſoeken, ende in krachte van dien hem gepermitteert worden, d'executie op ſijn perſoon te doen en gevangen doen ſtellen als of hy geen goed en hadde, ende dat tot koſten vanden triumphant die d'ſelve moet af-ſpreken ende daar voor goed doen, ende ſal den gegijſelde aldaar ſo lange mogen gehouden worden tot dat hy voldoet ofte den triumphant believen ſal, *Inſt. Cur. Vltr. tit.* 17. *art.* 1. *Inſtr. Cur. Holl. art.* 194. *v.* Grot. *prac. c.* 8. *num.* 24. 't welk is de leſte middel van executie ook na civile rechten bekent, *l.* 34. *ff. de jud. l.* 1. *& ult. C. qui bon. ced. poſſ.* ende bykans over al in gebruyk, *v.* Gudel. *de jur. Nov. lib.* 4. *c.* 16. ende vorder maghmen tot geen corporele ſtraffe gaan, want de regel, die geen geld heeft, ſal het met 't vel betalen heeft alleen plaats in criminele ſaken, *l.* 7. *ff. de juriſd. & l. ult. ff. de in jus voc. l.* 1. § *ult. ff. de pœn.* in contracten en civile ſaken ſeydmen: daar niet en is verlieſt den keyſer ſijn recht: *&*

inanis est actio, quam excludit inopia debitoris, l. 6. *ff. de dol. mal.* Hotom. *ill. qu.*26. sonder datmen ook magh het dode lichaam vanden debiteur aanhouden ter tijd toe de schuld betaalt is: Nov. 60. *c.* 1. *& ibi.* Cujac. *l. cum sit injustum & Auth. seq. C. de sepulc. viol.* Boer. *decis.* 287. al hadde den debiteur hem tot reële executie verbonden, Menoch. 2. *arb.* 387. *num* 20. Pek. *de jur. sist. c.* 5. *num.* 23. Covar. 2. *var. res.* 1. *num.* 10. ende hoe-wel na rechten enige personen worden geseyd geprivilegieert te sijn, dat men d' selve niet magh gevangen stellen als een vrou, soldaat, adelijke persoon, doctor en minderjarige, niet-te-min is 't selve naulijx in gebruyk, maar worden ook vrouwen so wel edele als onedele om schulden gevangen gestelt. Neost. *supr. cur. dec.* 16. Gudel. *lib.* 5. *c.* 14. *nu.* 29. Ann. Rob. 2. *rer. jud.* 6. doch konnen de gevangene om civile penningh-schulden tegen private crediteuren, *maar niet tegen den Fiscus*, cessie ende afstand doen van alle sijne goedren, ten behoeve van sijne crediteuren so wel voor als na de condemnatie ende gijselingen, welke cessie na behoren gedaan sijnde word den gevangen gerelaxeert ende ontslagen, *Dd in l.* 1. *C. qui bon ced poss. & l.*29. *C. de pact.* Imb. 4. *inst. for. c* 6. *n. fin.* Burg. *ad Cons. Fland. trac.* 10. *nu.* 10. Merul. *d. lib.* 4. *tit.* 98. *c.* 1. *nu.* 3.

2. So ook iemand is gecondemneert om iet te doen te leveren, en enigh feyt te presteren, sal na dat sommatie ende renovatie omme 'tselve te doen aan hem is gedaan, tegen hem worden geprocedeert by gijselinge, ende hem dagh berekent worden door den deurwaarder ofte exploicteur op welke hy hem sal laten vinden ter plaatse daar toe gedestineert ofte geprefigeert, op pœne van ses gulden in Holland, ende t' Utrecht voor den Hove drie gulden, ende daar van niet te vertrecken voor dat hy de sententie sal hebben voldaan, *v. Instr. Cur. Vltr. d. tit.* 17. *art.* 2. *v. de* Grot. *d. c. ult. art.* 26. ende staat hier te noteren dat den triumphant (tot genoegen vanden gijselmeyster ofte waard daar den gecondemneerde gaan ende hem

onthou-

onthouden moet) de gijſelkoſten ſal af ſprekẽ, ook met ſtellen van borge iſt nood, die hem vanden gegijſelde ſullen moeten worden gereſtitueert, ten ware anders by den Hove bevonden worde te behoren, doch indien den triumphant geen contentement hadde gedaan aanden waard of gijſelmeyſter, ſo is den gecondemneerde ongehoudẽ hem aldaar te ſiſteren en magh ſonder enige verbeurte van boete wegh gaan, *v.* Grot. *d. loc.*

3. Maar dit alles behoorlijk gedaan ſijnde ſo alſdan den gegijſelde niet en komt, ſal den deurwaarder hem aldaar geſocht hebbende, daar van doen relatie, ende by den Impetrant van gijſelinge tegen hem verſocht wordẽ defaut, en verkrijgt voor 't profijt van dien een twede citatie van gijſelinge, omme alſnoch te komen binnen 24 uren, en alſdan niet comparerende, ſal den deurwaarder van alles leveren relatie in hande vanden Impetrant ofte ſijn Procureur die dan magh verſoeken op de rolle defaut van gijſelingh, en uyt kracht vandien apprehenſie corporel, die hem ſal worden verleent, neffens decretement vande boete, doch inden hogen Raad van Holland word eerſt apprehenſie verleent na twe citatien, en twe defauten vanden gecondemneerde, *v.* Grot. *d. c. n.* 28. 29. *Inſtr. Cur. Vltr. art.* 4.

4. Na welke gedecerneerde apprehenſie den gecondemneerde, willende ſuſtineren d'ſelve t'onrecht gedaan te ſijn, ende daar tegen in oppoſitie of anderſins komen, en ſal niet mogen worden gehoort voor dat hy ſal hebben gepareert ende in gijſelinge ſy gekomen, ende ook alle voorgaande koſten tot dien dage toe gedaan, ſal hebben gerefundeert, ten ware dat hy het exploict wilde debateren, waar inne hy gehoort ſal worden, *Inſtr. Cur. Vltr. d. loc. art.* 7.

5. Maar indien dẽ gegijſelde, de gijſelinge waar neemt en ter plaatſe hem geaſſigneert kõt, en niettemin de ſententie binnẽ den tijd hen by ordonñ gepreſigeert niet en voldede, ſo machmen voor 't verſoeken en met kenniſſe obtineren apprehenſie op ſijn perſoon als vorẽ, en hem doen brengẽ in hechteniſſe, en

indien hy aldaar een gehele maand blijft ſonder iet te doen, ſo magh den triumphant verſoeken dat de preſtatie van het feyt ſal worden geeſtimeert ende verandert in een pecuniele ſomme, ende tot dien eynde over leveren declaratie van ſchaden en intereſſen die hy verſtaat te lijden deur dien den gecondemneerde de ſententie niet en voldoet, waar van aan den gecondemneerde copie word geexhibeert omme die binnen 14. dagen ofte andere peremtoire tijd by het Hof te prefigeren, te debatheren, ofte diminueren.

6. Al 't welke met de verificatien daar toe dienende te Hove gebracht en aldaargeſien en geviſiteert ſal worden, en ſo 't Hof daar in bevind eenige feyten ter materie dienende, ſal hem daar op *ex officio* ofte anderſins informeren, en na dat hem gebleken ſal ſijn de voorſz ſchaden ende intereſſen op geld taxeren, ende voorts als andere ſententien, inhoudende condemnatie van penningen doen executeren als voorſz is, blijvende middelertijd den gecondemneerde in gijſeling ofte hechteniſſe tot dat de ſententie voldaan is, of dat hy ſo veel goederen aangeweſen heeft, die notoirlijk voor des triumphants achterweſen ſuffiſant ſijn, ofte dat iemand voor de ſuffiſantie wil caveren in welken gevalle den gegijſelde by proviſie uyt de gijſelinge ſal ontſlagen worden, mids betalende de koſten van executie ende gijſelinge tot die tijd toe gevallen.

7. Deſgelijx wanneer den gecondemneerde na dat apprehenſie jegens hem is gedecerneert niet en is te bekomen, het ſydat hy hem opſettelik abſenteert of anderſins, ſal den triumphant van gelijken toegelaten worden declaratie van ſchaden ende intereſſen over te leggen, als voorſz is, om waar op te andwoorden ende te diminueren den Procureur vanden gecondemneerde competente tijd verleent word, ſo hy een Procureur *in judicio* heeft, anders ſal den gecondemneerde aan ſijn laatſte woonplaatſe, ofte aan ſijn Facteurs, ofte by edicte

geciteert

geciteert ofte verdaghvaart worden omme de declaratie te sien overleggen, daar op te antwoorden ofte diminueren so hy te rade vinden sal, ende indien hy ten dage dienende niet en compareert, sal tegen hem gegeven worden default, ende uyt kracht van dien den triumphant geadmitteert worden sijn declaratie te verifieren, en dat gedaan sijnde, sal by den Hove sonder eenige vordere citatie daar op verklaringe ende taxatie in gelde gedaan worden na dat hem sal sijn gebleken, die dan geexecuteert sal worden als voorsz is, ende sal 't Hof by de voorsz sententie den defaillant mede condemneren in de boete van dat hy in gijselinge niet gecondemneert is geweest.

8. Maar indien den gecondemneerde ende gegijselde, eer dat default jegens hem gedecerneert is, soude willen sustineren t'onrecht gegijselt te sijn, sal sijn redenen by requeste den Hove te kennen geven, en versoeken of provisie van appel, ofte simpelijk dat hy kosteloos uyt de gijselinge ontslagen sal worden, ende so hy versoekt provisie van appel, ende dat het Hof bevindt hem daar toe gefondeert te sijn, sal appel verlenen met de clausule van inhibitie ofte surcheantie tot den dage dienende, naar dat de sake gedisponeert is, maar so het Hof bevindt dat de clausule van inhibitie ofte surcheantie niet behoort verleent te worden, sal verleent worden simpel appoinctement *fiat requesta in judicio* invoegen of maar simpele provisie om uyt de gijselingen ontslagen te worden versocht ware, ende sal alsdan den gecondemneerde eer hy gehoort magh worden gehouden sijn in gijselinge te gaan, ende al-daar sijnde requeste *in judicio* presenteren, ende versoeken ontslagen te worden, waar op partye ofte sijnen Procureur gehouden sal sijn terstond te antwoorden, omme de materie voldongen sijnde by den Commissaris daar op gedisponeert te worden na behoren, ende ingevalle den wederpartije geen Procureur *in judicio* hadde, sal den gegijselden verleent wor-
den

den default ende voor 't profijt van dien costeloos uyt de gijſelingh ontſlagen worden, mids dat den defaillant hem op ſijn pericule noch eens ſal mogen doen gyſelen.

9. Maar als den Triumphant ofte ſijnen Procureur ten dage als die requeſte by den gecondemneerde *in judicio* gepreſenteert word, niet en is gereed om te andwoorden ende daar toe tijd verſoekt, ſal hem die worden gegeven, ende de gegijſelde ofte geapprehendeerde ſal middelertijd ontſlagen worden ende uyt de gijſelinge blijven, tot dat de ſake ſal weſen voldongen, ende ſal alſdan ter ordonnantie vanden Hove, weder in gijſelinge ende apprehenſie gaan ende blijven, tot dat op ſijn verſoek gediſponeert ſal ſijn, *v. Inſtr. Cur. Vltr. art.* 6. 9. 10. *v.* Grot. *d. cap. ult.* 31. 32. 33.

VAN APPEL,

CAPUT XXIV.

ART. I.

DE proceſſen als voorſz is van enige diergelijke ſaken, waar over *in judicio* voor den competenten Rechter geprocedeert is geweeſt, ende door den ſelven Rechter ſententie gegeven, bekomen de ſelve ſententien kracht van gewijſde, ende worden in der daad voor goed en waarheyd gehouden en beveſticht, ten ware binnen behoorlijken tijd daar van aan een hoger Rechter by maniere van appellatie ofte reformatie worde geprovoceert, waar deur de ſake dan ten principaal blijft in ſijn geheel, en wederom in ſulken ſtaat geſtelt als die was ten tijde daar over eerſt is gelitiſconteſteert geweeſt, *l.* 13. *C. de procur.* Fab. *C. lib.* 2. *tit.* 8. *def.* 9. *nu.* 4. ſulx dat de exceptien die na litiſconteſta-

testatie mogen worden geproponeert noch in appel mogen worden geobjicieert tot beschermingh van sijn recht, al vvaren die ter eerster instantie vergeten, *l.* 24. *ff. de adm. & prac. tut. d. l.* 13. §. *ita tamen & ibi* Jason.

2. Die van sententien, by subalterne Rechters gewesen, vvil appelleren, sal 't selve mogen doen, door hem ofte sijnen Procureur, terstond na de pronunciatie, ende 't selve by den Secretaris doen aantekenen: ofte binnen tien dagen daar na, so hy ten tijde vande pronunciatie Procureur *in judicio* gehadt heeft: anders binnen tien dagen na dat hy van het vonnis kennisse gehadt heeft: edoch als 't appel niet terstond na de pronunciatie, maar *ex intervallo* gedaan word, dat alsdan den appellant gehouden is binnen de selve tien dagen sijn partije, of sijn Procureur, of den Rechter die 't vonnis gewesen heeft sijn geinterposeerde appellatie te insinueren:

3. Magh ook binnen de selve tien dagen, requeste in cas d' appel aan den Hove presenteren, ende daar inne verhalen de redenen, vvaar om hy hem by de sententie besvvaart vind, ende *versoeken appoinctement of mandement in cas d'appel, met de clausule van inhibitie, ten minsten surcheantie ten dage dienende: daarjegens &c.* ende het selve appoinctement hebbende, den geappelleerde insinueren binnen den voorschreven tijd: Anders ende by gebreke van dien, vvord het appel gehouden voor desert, ende of niet geappelleert en ware. *Appoinctement.*

4. Ende oversulx soude hy 't appel niet mogen prosequeren, dan mids inde request mede te kennen gevende het verloop des tijds, ende de redenen waaromme hy niet tijdlijk geappelleert, of 't selve geprosequeert heeft, *Versoekende alsdan in 't eynde Relief d' Appel, om gereleveert ende in appel ontfangen te vvorden jegens d' voorsz laps des tijds, ende alle versuym ende simpelheden daar inne gebesight.*

5. Op welke requeſt geſtelt word: *fiat citatie, omme den Suppliant te ſien releveren van 't verloop des tijds, dat hy niet geappelleert of ſijn appel vervolght heeft, ende dien volgende in appel ontfangen te vvorden, ende te ſien verklaren als appellant vvel geappelleert, ende qualijk by die vanden Gerechte gevveſen te ſijn, ter contrarie van dien te ſuſtineren, indien 't hem goed dunkt, procederen ende inder ſake ſien, &c.*

6. Voorts als iemand binnen behoorlijke tijd geappelleert heeft, ofte jegens 't verloop van dien verſocht gereleveert te ſijn, als vorens, ſo moet hy noch diligenteren, dat hy ſijn appel verheft ofte proſequeert binnen behoorlijke tijd, volgens d'ordonnantie al-hier van ſes weken: doende ſijn partije verdaghvaarden, ende een dagh van rechten leggen binnen den ſelven tijd: 't Welke ſo hy niet en doet, word van gelijken 't appel gehouden voor deſert, ende moet ook daar jegens gereleveert worden, in manieren boven verhaalt.

7. Den geſetten tijd van appelleren ofte reformeren wat overſtreken ſijnde, word den gecondemneerde by requeſt civil daar van lichtelijk gereleveert, welk relief als niet betreffende de principale ſake ook inden Provincialen Raad van Holland word verleent, daarmen anders aan den hogen Raad 't ſelve ſoude moeten verſoeken, ende met den naam van Relief tegens de indebite interjectie ofte proſecutie vaa appellatie ofte reformatie in 'tmandement geinſereert als hier voren art. 5. geſtelt is, Leeuw. *lib. 2. p. 1. c. 15. num. 3.*

8. Ende ſtaat te noteren dat volgens de practijq van Holland de provocatien twederley ſijn, waar van d'eene *Reformatie* word genoemt, die alleen de ſake tot een hoger Rechter devolveert, ende binnen 't jaar na pronunciatie vande ſententie magh werden geinſtitueert, ofte bekent gemaakt, ſo nochtans dat den gecondemneerde aan den Triumphant gehouden is de ſententie te voldoen onder cautie *de reſtituendo*, d'ander die eygentlijk *Appel* word genaamt, moet binnen

nen tien dagen (mede als hier vorens) geinterponeert, ende partije bekent gemaakt worden, ende binnen twintich dagen ter executie gestelt in saken die van lager Vierschaaren aan 't Hof Provinciaal komen, maar in saken van appel van het voorsz Hof aan den hogen Raad, moet ook wel binnen de tien dagen geappelleert worden, maar de prosecutie van dien magh uytgestelt worden tot twe-en-veertich dagen, te rekenen vande appellatie af, doch so dat binnen dien tijd mede begrepen is den dagh die den Deurwaarder leggen moet, op welke het geinterponeert appel dienen sal: Het welk in de appellatien aan het Hof niet vereyscht word.

9. Maar dese appellen sijn van meerder efficacie als de Reformatien, vermids daar door de sententien ofte executie vande selve worden opgeschort, hoe-wel niet anders als uyt krachte vande clausule van inhibitie ofte surcheantie als voorschreven is, die inde mandementen van het Hof worden geinsereert, ende beyde so Reformatie als Appel is gemeen dat so wel den Rechter die het vonnisse heeft gewesen, als partije advers worden verdaghvaart omme de sententien te sustineren, ofte daar van te renuncieren, ende daarom vermagh iemand die een sententie geobtineert heeft, sonder schade ofte boete de selve renuncieren, ende krijght alsdan de eerste sententie kracht van gewijsde, insgelijx magh ook een appellant van sijn appel renuncieren tot allen tijde eer daar in vonnis is gewesen, *l. 28. C. de appel. & per regul. l. si quis in conscribendo C. de pact.* Zypæ *Not. jur. Belg. de appell. vers. Appellationi;* 't welk nochtans te verstaan is als partije daar mede te vreden is, ende refunderende hem (so hy sulx begeert) sijn kosten anders als partije daar aan gelegen is dat de sake by sententie worde gedefinieert, soude den appellant tegen sijn wille niet mogen renuncieren volgens d'opinie van Tyraq. *de retr. lign. §. 36. ad fin. tit. gl. 3. n. 25.*

Surd. *dec.* 143. *num.* 3. ende andere by Zutph. *verhaalt verb. appel. nu.* 1. al-hoe-wel Zypæ *d. loc.* ende Groenw. *l.* 28. *C. de Appell.* verhaalt datmen ook daar toe gewoon is van den Heere verlof te versoeken om de boete van fol appel voor de hoge Vierscharen te ontgaan.

10. Ende maghmen so na rechten als costumen van Utrecht in saken van appel allegeren ende bewijsen 't gene ter eerster instantie niet en is geallegeert en bewesen geweest, *l. per hanc C. de temp. appell. & ibi Dd.* maar in Holland ende meer andere Hoven als het proces beschreven is, so word het uyt die schriften gedecideert of wel of qualijk gewesen is, ten ware hy onder beneficie van request civil geadmitteert ware nieuvve feyten ofte allegatien te poseren, Zypæ. *d. loc vers. ob expensarum.* Sulx dat andersins in saken die vanden Provincialen aanden hogen Raad komen, indien die beschreven sijn geweest het gehele proces besloten ende gesegelt, word overgebracht om *ex iisdem actis* gedecideert te worden, Sym. à Leeuw. *d. cap.* 15. *num.* 7. *Instruct. vanden hogen Raad art.* 222. maar als aan 't Hof van Steden is geappelleert heeft dit geen plaatse, *v.* Groenw. *l.* 15. *C. de appell.*

11. Ook maghmen appelleren alleen *gradatim* dat is van een lager tot den hoger naast-volgende Rechter, ende niet tot den hoger, ten ware dat den naasten Rechter van appel weygerde aan te nemen, want den appellant alsdan hem aanden hoger Raad magh addresseren en versoeken dat hy daar in handele in maniere of ordine geprovoceert was, Groenw. *in l.* 19. *C. de appell.* ja den gecondemneerde magh en moet ook van die weygeringe appelleren, *v.* Mynf. 2. *obs.* 49. Gudelin. *lib.* 4. *tit.* 14. *num.* 37.

12. Ende belangende den tijd van appellatie so word onder de tien dagen binnen welke men gehouden is te appelleren mede gerekent den dagh van appel ofte pronunciatie vande sententie, te weten vande ure af dat die gepronuncieert is tot

aan-

aanden elfden dagh toe op de ſelve ure en worden daar onder mede gerekent de ſondagen of andere vierdagen, Coren. *rer. jud. obſ.* 6. Groenw. *l.* 1. *C. de fer.* Gail. 1. *obſ.* 139. *n.* 5. Sand. *lib.* 1. *tit.* 13. *def.* 2. en de vordere tijd die den appellant heeft om ſijn appel te proſequeren begint te lopen vande tijd af dat het appel is geinterponeert en niet van die tijd, als de ſententie is gepronuncieert, Mynſ. 5. *obſ.* 57. Gail. 1. *obſ.* 141. *nu.* 1. Hartm. *tit.* 19. *de appell. obſ.* 2. doch deſe tijd van tien dagen begint eerſt vande tijd af dat iemand kenniſſe verkregen heeft vande ſententie, Sande *d. def.* 2. Gail. *d. obſ.* 139. *n.* 7. en als *ilicò* na de pronunciatie vande ſententie word geappelleert, ſo is niet nodigh dat partije advers het appel werde geinſinueert, Damh. *pr. civ. c.* 237. *n.* 5. en als iemand ſonder laſt voor een ander appelleert, en is dat appel van geē waarde, ten ſy het ſelve worde geratificeert binnen 10 dagen vande gene daar voor geappelleert was, Carpz *def. for. par.* 1. *conſt.* 19 *def.* 6. Everh. *conſ.* 223. *n.* 4.

13. Voorts van een ſententie geweſen tegen veel perſonen is genoegh dat een van allen appellere om haar recht te bewaren, als ſy alle hebben een ende ſelve reden van defenſie, Everh. *conſ.* 231. *nu.* 2. Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 30. *def.* 1. *l.* 1. *& ibi Dd. C. ſi unus ex plur.* hoe-wel in Vrankrijk het appel by een gedaan d'andere geen voordeel doet. Rebuff. *ad Conſt. Reg. in procm. gl.* 5. *num.* 98. Goth. *d. l.* 1. Chriſtin. *dec.* 120. *in fin. vol.* 4 en dat by ons 't ſelve recht in gebruyk is, ſeyd Groenw. *d. l.* 1. dat nochtans *Zyp*: niet derf aannemen tegen de voorn̄ expreſſe wet *Cod. tit. d. verſ. alterius* ende dat het appel by den Heer gedaan ſijn onderſaten mede aangaat, *v.* Gail, 1. *obſ* 126 & Hartm. Piſt. 1. *qu.* 47. Gelijk ook een verkoper hem voegende met den koper om 't goed te defenderen dat hem verkocht was magh appelleren, al iſt dat den koper niet en appelleert, Covar. *prac. qu.* 15. *n.* 4. Fachin. 11. *contr.* 5. ende als een derde voor ſijn intereſſe appelleert, kan de victorie by hem bekomen, den gecondemneerde mede baten, ſo haar beydet recht in een en

d'selve reden bestaat, volgens Gail. 1. *obs.* 122. *num.* 7. Desgelijx magh hem den geappelleerde behelpen met het appel vanden appellant en mede proponeren sijn grieven *à minima.* Groenw. *in l. ult. C. de appell.* Mynſ. 2. *obs.* 21. Sand. *lib.* 1. *tit.* 13. *def.* 7. Gail. 1. *obs.* 122. *num.* 3. ende den Rechter is niet gehouden op de grieven vanden geappelleerde te letten als hy die niet en proponeert, Groenw. *ibid. post* Imbert. *prac. lib.* 2. *c.* 6. *nu.* 6. doch het appel vanden appellant en magh den geappelleerde niet helpen, so op verscheyden saken is recht gedaan, en alleen van enige is geappelleert, ende den geappelleerde grieven soude willen voorstellen in andere poincten daar van niet geappelleert was by den appellant, want indien gevalle soude den geappelleerde self mede van die poincten tijdelijk moeten appelleren: Sande. *d. def.* 7. ten ware het connexe saken waren die aan malcanderen dependeren, Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 26. *def.* 20. Trentac. 2. *resol.* 7. *nu.* 11. 12. *de appell.* hoe-wel na style van sommige plaatse den geappelleerde alsins gehouden is mede tijdelijk te appelleren van sijn grieven, of dat die in kracht van gewijsde gaan. v. Rebuff. *ad const. Reg. de appell. in præf. nu.* 25. 26. *&* *art.* 7. *gl.* 2. *nu.* 34. Boer. *dec.* 73. *nu.* 7. Grivel. *dec.* 46. Christin. *dec.* 113. *nu.* 4. 5. *vol.* 4.

13. Vorders maghmen appelleren van alle sententien by een lager Vierschaar gewesen tot een hoger, *l.* 1. *ff de appell. nisi sententia per ordinationem sit executoria*, Groenw. *C. quor. appell. non recip.* in welken gevalle reformatie plaats heeft als voren geseyt is, doch van een interlocutoire sententie by den Hove van Holland gewesen, die ten principaal reparabel is ende geen kracht van definitive heeft, mach niet geappelleert worden, ten ware die boven 1500. gulden bedroege, maar van interlocutoire sententien by lage Rechters gewesen maghmen nimmer appelleren, ook niet onder pretext van nulliteyt en iniquiteyt, Groenw. *l.* 7. *C. d. tit.* Radel. *dec.* 37. so verre dat, al waart dat daar na de interlocutoire ende provisionele senten-

tie

tie by definitive worde geconfirmeert, ende daar van geappelleert, niet-te-min de provisionele wederom sijn kracht bekomt ende ter executie gestelt magh worden, Groenw. *d.l.*7. *num.* 3. *&* Christin. *dec.* 276. *num.* 11. 12. *vol.* 1. Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 10. *def. pen. & lib.* 7. *tit.* 15. *def.* 14. *& tit.*20. *def.* 34. maar so de provisionele sententie by de definitive verandert ende ontkracht worde, so moet hy wederom restitueren al dat hy uyt krachte vande interlocutoire provisionele bekomen heeft, al waart dat daar van ware geappelleert, Fab. *C. d. lib.* 7. *tit.* 19. *def.* 3. Groenw. *ibid. num.* 4.

14. Desgelijx magh ook volgens onse costumen by een debiteur vande republijque geappelleert worden, *contra l.* 4. *C. d. tit.* Rebuff. *de Appell. art.* 7. *gl.* 2. *nu.* 4. Groenw. *d. l.* 4. ende al-hoe-wel de magistraat sijne officieren die hy gestelt heeft sonder oorsaak simpelijk en behoudens haar goede naam ende faam magh deporteren, sonder dat de officieren daar over mogen appelleren, *l* 4. *C. d tit.* nochtans mogen sy 't selve huydendaaghs niet doen als uyt oorsake van delict of misdaat, *l.* 3. *& ibi* Groenw. *C. de offic. præf. Præt.* waar van men in Holland en elders magh appelleren, Groenweg. *in l.* 3. *C. quor. app. non rec. contra d. l.* 3. Sand. *lib. ult. tit. ult.* Rebuff. *d. art.* 7. *gl.* 2 *num.* 13. doch in capitale delicten dewijle daar over iemand geaccuseert word by den Fiscaal, word den geaccuseerde om schandaal te eviteren vande bedieninge van sijn officie gesuspendeert tot arbitrage vanden Rechter, Groenw. *in l.* 17. §. 12. *ff. ad municip.* Sand. *lib.* 5. *tit.* 10. *def.* 2. desgelijx word in Holland en t'Utrecht geen appel, maar reformatien verleent (die de executie niet beletten) van civile boeten: Groenw. *in l.* 25. *C. de appell.* ten ware die sententie infamie mede brachten, Papon. *lib.* 19. *tit.* 7. *arr.* 6. 8. 't selve heeft mede plaatse in civile en wettige correctien, Groenw. *ibid. Inst. Cur. Holl. art.*214. Gregor. Thol. *de appell. lib.*2. *c.*10. maar in criminele saken word in Holland gemeenlijk appel toe-

toegestaan, *juxta l. 6. ff. de appell.* ten ware iemand uyt sijn eygen confessie ware gecondemneert, *l. 2. C. quor. appell. non rec. & ibi* Groenw. *Cur. Holl. dec.* 47. *in vers. daar in fine & vers. alii in fin.* Merul, *prax. lib.* 4. *tit.* 93. *cap.* 7. *num.* 4. Math. *de Crim. lib.* 48. *tit.* 20. *C. ult. nu.* 25. in Vrankrijk maghmen in criminele saken altijd appelleren, Groenw. *d. l.* 2. in Vlaanderen en tot Utrecht nemmermeer, om datmen aldaar niemand criminelijk veroordelen magh die sijn feyt self niet bekent heeft, Damh. *prax. crim. c.* 234. *num.* 17. Zyp. *de app. vers. in Crimin. adde* Groenw. *l.* 16. *C. de pœn.* niet-te-min so den Officier eerst hadde geppelleert 'twelk hem de wetten toe-laten, so word den geaccuseerde daar na inde selve sake ook appel toegestaan, *arg. tit. quod quisque jur. in alium stat. v.* Groenw. *d. ll. & adde* Leeuw. *d. lib.* 2. *p.* 1. *c.* 15. *vers. Criminele vonnissen, &c.*

15. Ende al-hoe-wel na rechten die *vere* contumax is niet en magh appelleren, *l.* 1. *C. quor. appell. non rec.* so worden sulke nochtans daar toe licht by den hogen Raad gereleveert ende gerestitueert, Groenw. *d. l.* 1. ook maghmen niet appelleren van een provisionele recredentie ten possessoir gewesen Groenw. *l. unic. C. si de moment. pos. per l.* 7. *C. quor. app. non rec.* maar van sententien ten possessoir met kennisse ten vollen gegeven magh geappelleert vvorden, als van andere definitive, *c.* 15. *ex de restit. spol.* Groenvv. *d. l. unic.* in Vrankrijk magh van beyde geappelleert vvorden, maar belet geen executie, Rebuff *d. art.* 7. *gl.* 2. *n.* 16. Goth. *d. l. unic. v.* Mynſ. 6. *obs.* 23. Christ. *dec.* 121. *vol.* 4. Mede al-hoe-vvel volgens *de l. ult.* §. *ult. ff. de tempor. & repar. app.* partijen die voor pronunciatie vande sententie beloofte hebben schriftelijk, vande te gevene sententie niet te sullen appelleren, daar door van haar recht van appel versteken sijn, so vvord dat nochtans by ons niet geobserveert, maar vvorden daar tegen lichtelijk gereleveert, sulx nochtans dat in dien gevalle d'executie vande sen-

ſententien niet magh worden geſuſpendeert, Groenw. *d.§.ult.* *&* *in l.* 1. *C. de recept. arb.* al-waar hy 't ſelve ſeyt plaats te hebben, ſo belooft is vande arbitrale ſententie niet te ſullen provoceren ofte reductie verſoeken, maar in Vrankrijk maghmen altijd appelleren ſonder relief, niet tegenſtaande eenige renunciatie, *v.* Groenw. *d.* §. *ult. in fin.*

16. Noch en magh niet geappelleert worden van een ſententie daar by iemand is gecondemneert om ſijn hand te kennen of ontkennen, Rebuff. *de chyrog. recog. in præf. n.*80. Papon. *lib.* 8. *tit.* 2. *art.* 1. noch van een ſententie geweſen over het openen van een teſtament, Socin. *reg.* 40. *fall.* 5. noch die gecondemneert is onvermindert ſijn exceptie ten principale contrarie concluſie te nemen, Intrigliol. 3. *ſing.*7.*n.*7. *v. tamen* Scacc. *de appell. qu.* 17. *limit.* 47. *mem.* 1. *nu.* 96. *&* *ſeqq.* noch die volgens ſijn gerechtelijke preſentatie is gecondemneert, Fab. *C. lib.* 3. *tit.* 1. *def.* 14. *nu.* 2. inſgelijx ſo iemand den eedt gedefereert ſijnde d'ſelve ſijn partije refereert, ende by partije gedaan ſijnde daar op word gecondemneert en magh den gecondemneerde dan niet appelleren, hoe-wel ſommige contrarie ſuſtineren, *v.* Fach. 1. *contr.* 23. Cacherar. *dec.* 60. Carpz. *def. for. par.* 1. *conſt.* 15. *def.* 7. magh ook niet geappelleert worden van taxatie van koſten, ten ware den appellant ſuſtineerde in die koſten niet gehouden te ſijn of eenige grote exceſſen aanweſen Wurmſer. *tit.* 24. *obſ.*16. *n.* 2. als mede niet van een ſake die by lotinge ofte fortune gedecideert is, Schneidw. *ad* §. *quædam actiones num.* 66. *inſt. de Act.* ten ware daar door iemand onlijdelijke ſchade ſoude hebben, Bald. *in l.* 3. *C. comm. de legat.* ende al hoe-wel na rechten niet magh worden geappelleert als den Rechter niet heeft gepronuncieert nopende de koſten vanden proceſſe, *l. fin. C. quand. prov. non eſt nec.* niet te min is 't ſelve anders inde practijq aangenomen, Zyp. *de appell. verſ. ob expenſar.* Mynſ. 2. *obſ.* 22. Groenw. *d. l. fin.* Rebuff. *ad conſt. reg. in præm. gl.* 5. *n.* 94. eyndelik in ſaken die

de Politie van een Stad aangaan, word geen appel toegelaten volgens veler plaatſen gebruyk, Zypæ. *d. loc. verſ. ſed neque* Chriſtin. *deciſ.* 66. *vol.* 2.

17. Van een ſententie ofte decreet vanden Rechter daar by iemand momber word geſtelt, magh niet geappelleert worden, maar ſo hy iet te ſeggen heeft tot excuys ende dat hy dat geallegeert hebbende 't ſelve niet is aangenomen, magh daar van appelleren, *per l.* 13. *pr. de Excuſat.* Schneidw. *§. qui autem nu.* 4. *Inſt. de Excuſ. tutor.* Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 26. *def.* 8. *& tit.* 29. *def.* 1. ende word het weeskind hangende het proces een curateur gegeven, hoe-wel in Vrankrijk de gegevene momber niet tegenſtaande 't appel moet adminiſtreren, *vid.* Groenw. *in l.* 17. *§.* 1. *ff. de appell.* Montan. *de tutel. c.* 35. *reg.* 2. *n.* 8. Reb. *de ſent. prov. art.* 3. *gl.* 2. *n.* 1. ook maghmen niet appelleren alſmen is gecondemneert om enigh dingh te exhiberen, als het in de macht vanden gecondemneerde is, Maran. *p.* 6. *de appell. n.* 331. maar men magh wel appelleren van een ſententie daar by verklaart is dat het appel deſert is, *l.* 6. *C. quom. & quand. jud.* Mynſ. 3. *obſ.* 88. Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 15. *def.* 9. ofte ook den Rechter ſijn ſelven verklaart heeft te weſen competent of incompetent, Fab. *d. def.* 9. Gail. 1. *obſ.* 130. *num.* 10. als mede van een ſententie daar iemand een eeuwigh ſwijgen word geimponeert, moet geappelleert worden, of die ſoude kracht van gewijſde bekomen, Blarer. *& Dd. ad l.* 5. *C. de ingenuis manum.* Gail. 1. *obſ.* 132. *num.* 1. ende als by ſententie iemand is gegeven electie, ofte iet geadjudiceert, mids doende den eed vande deughdelijkheyd van ſijn ſchuld, moet geappelleert worden binnen tien dagen na de pronunciatie, ende niet na dat de electie ofte den eed gedaan is, of andere diergelijke conditie gepreſteert ſal ſijn, te rekenen, Fab. *lib.* 7. *tit.* 27. *de temp. & repar. appel. def.* 6. Damh. *prax. civ. c.* 237. *nu.* 4. Mynſ. 5. *obſ.* 95. *L. 1 § 5. ff quando appell.*

18. Staat al-hier noch te conſidereren, dat by al-dien den appel-

appellant ofte executeur den dagh van appel aan den geappelleerde te langh ſtelt, magh den geappelleerde requeſt preſenteren, ende verſoeken mandement van anticipatie, ende den appellant doen citeren om ſijn appel te verheffen, *v.* Reb. *tom.* 3. *trac.* 26. ende ten dage dienende in cas van appel eyſch doen ſo verre hy gereed is, ſo niet verſoeken ende concluderen *dat hy ſal vvorden gecondemneert ſijn Grieven te proponeren op pœne dat hy ſal vveſen verſteken van ſijn appellatie, ende ook vvel dat het vonnis by proviſie ſal hebben ſijn executie onder cautie*, vvaar op hem niet gereed ſijnde om redenen vergonſt, ſal worden acht dagen ofte ſekere korte tijd, binnen welke hy alſdan gehouden is ſijn eyſch over te leveren, en ſo hy dat niet en doet, ſal het appel verklaart worden deſert, ende den appellant gecondemneert worden inde koſten, ende ſullen de koſten van anticipatie mede getaxeert worden, ſo verre den geappelleerde komt te triumpheren.

19. Voorts als iemand na behoren geappelleert, ende ſijn appel geproſequeerr heeft, ſo moet hy ten dage dienende *eyſch* over leveren, ofte employeren de Requeſt in plaatſe van eyſch: *ende Concluderen* pertinentlijk in cas d'appel: te weten: *dat by ſententie van den Ed: Hove ſal vvorden verklaart vvel ende te recht by hem Impetrant geappelleert, qualijk ende t'onrecht by den Gerechte van N. gevveſen te ſijn, ende dat over ſulx het voorſchreve vonniſſe ſal vvorden gecaſſeert ende genulleert, ende doende dat die van den Gerechte ter eerſter inſtantie behoorden gedaan te hebben, den Impetrant geadjudiceert ſal worden ſijn concluſie ter eerſter inſtantie genomen*: of anders &c.

20. *Ende voorts* ter ſelver tijd *Verſoeken dat den Impetrant*, omme redenen by requeſt verhaalt, ende by monde breder te verhalen *vergonſt ſal vverden de clauſule van inhibitie of continuatie van ſurcheantie*; welke altijd gegeven word jegens ſententien ten platten lande van Utrecht geweſen: ende jegens ſententien van beſloten Steden, inhoudende condem- *Inhibitie.*

natie pecuniele, vvesende onder de somme van 200. C. guldens.

21. Ten vvare nochtans dat de sententien gegeven vvaren in geprivilegieerde saken, als van dijckagien, onderhoud van water-gangen, policie, of andere diergelijke als voorschreven is, in welke geen inhibitie gegeven word, als uyt merkelijke ende sonderlinge consideratien: als te weten, so wanneer uyt d'inspectie vande sententien ende acten daar by vertoont, promptelijk ende evidentelijk blijkt *de nullitate sive iniquitate sententiæ.* In welken gevalle men gewoonlijk is te geven de clausule van *surcheantie van executie tot den dage dienende, ende dat partijen gehoort anders sal vvesen geordonneert*, *vid.* Rebuff. *ad Const. Reg. de sent. provis. art.* 1. *gl.* 9. *num.* 6. 7. *& gl.* 11. *vers. limitatur. & art.* 2. *gl.* 1. *num.* 4. *&* Coren. *obs.* 15. *Instr. Cur. Vltraj. de Appell.* §. 11. *&* Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 10. *def.* 17. Mynſ. 4. *obs.* 63. 64. Covar. *prac. qu.* 25.

22. Ten welken dage den appellant verhaalt de middelen van nullité ende iniquite vande sententie, en *versoekt de clausule van inhibitie ofte continuatie van surcheantie*: Ende den geappelleerde daar jegens gehoort sijnde tot destructie ende excuse, word by den Hove daar op gedisponeert.

23. So verre ook de sententie in-hout verscheyden ende *Separata Capita*, daar van enige sijn boven, enige beneden de voorsz respective sommen, so en word geen clausule van inhibitie verleent, voor so veel dese aangaat, die onder de somme sijn: En so verre de clausule daar jegens gegeven is, so moet den geappelleerde *versoeken, dat de voorsz clausule, voor so veel die 't betreffende is, sal vvorden afgedaan, ende hem gepermitteert met sijn executie voorts te procederen*: *v.* Gail. 1. *obs.* 123. *num.* 3. Rebuff. *de sent. exec. art.* 13. Mynſ. 5. *obs.* 83. Sand. *lib.* 1. *tit.* 13. *def.* 4. Christ. *ad ll. Mechl. tit.* 1. *art.* 16. *nu.* 1. 2.

24. Word ook dese Clausule niet gegeven, so wanneer den Impetrant in appel, sijn appel desert heeft laten lopen, ende daar

daar of relief versoekt: Doch word de selve altijd gegeven als iemand is gecondemneert *ad factum sive facti præstationem*, al-vvaar 't schoon dat het *factum* tot penningen soude konnen vvorden gereduceert: uytgenomen altijd geprivilegieerde saken, daar van boven geseyd is, ende noch geseyd sal worden.

25. Doch staat te weten, dat in Reformatie geen inhibitie of surcheantie van executie plaats heeft, ende dat aldaar word *geconcludeert tot nullitie of correctie van 't vonnisse in questie ende doende dat de Rechters ter eerster instantie behoorden gedaan te hebben, dat den Impetrant sijn conclusie al daar genomen sal vvorden geadjudiceert*, cum expensis, *of anders &c.* ende aanden hogen Raad in reformatie komende, so hy inde voorgaande instantie iet versuymt heeft te poseren ende verifieren 't welk men bevind nodigh te sijn al-hier voor den hogen raad te allegeren, so versoektmen by sijn mandement de clausule van relief ofte ook requeste civil om onder beneficie van dien te mogen overleggen ende diemen van sijn nieuwe feyten, waar van men ook ten dage dienende, by het versoek van interinement vande voorsz clausule ofte requeste civil dadelijk dienen moet, ende sijn partije dubbel vande feyten overleveren. *Reformatie.*

26. Ende so bevonden word dat de nieuwe feyten ter materie pertinent sijn ende releveren, so word de clausule of requeste civil geinterineert ende den Impetrant geadmitteert de selve te verifieren behoudens den Gedaaghde sijn debath ende probatie ter contrarie, ende 't proces dan voort by contrarie conclusie van andwoord, replijq ende duplijq op de Rolle voldongen sijnde, word eyndelijk geconcludeert in rechten, ende aan 't Hof versocht het proces te willen ontfangen als proces by geschrifte om *ex iisdem actis* getermineert te worden, ordinerende voorts dat daar by gevoeght sullen worden de niewe feyten met de acten vandien, en dat den Impetrant

het voorsz proces uyt den Provincialen Raad geevangeliseert sal doen overbrengen binnen den tijd ende op pene volgens d'instructie, *art.* 222. & 227. 't welk by Commissarissen vande Rolle verklaart wesende is daar mede 't proces voor den hogen Raad volkomentlijk gebraght in state van wijsen, sulx dat partijen niet anders hebben te doen als een advertissement aanden Griffier te behandigen ende in hare sack te doen steken so het haar sulx goed dunkt.

27. Voorts belangende de clausule van inhibitie is, dat by den hogen Raad tegen sententien van 't Hoff Provinciaal geen inhibitie werd gegeven, als die niet en excederen de somme van acht honderd gulden, ende provisionele sententien hebben executie onder cautie ter somme van 1500 gulden als voren geseyt is, ende vonnissen van de houtvesterij by meyster-knapen gewesen, inhoudende pecuniele boete van hondert gulden ende daar onder hebben haar executie onder cautie, en de definitive sententien van de grote Steden, Dordrecht, Haarlem, Delft, Leyden, Amsterdam, Goude ende Rotterdam, hebben hare executie ter somme van drie honderd gulden, de andere besloten Steden, den Hage daar onder begrepen tot honderd vijftigh guldens, van Baillu ende mannen tot tsestigh, ende vande Gerechten in Dorpen tot veertigh guldens, alles niet tegenstaande appellatie, ende onder cautie de *restituendo*, so sulx bevonde worden te behoren, doch alle sententien ende appointementen by den Hove Provinciaal van Holland gegeven, nopende de Policie van 't Land, corrctie vande suppoosten, amende civil, pœne oft mulcte pecuniel tot profijte vanden Fiscus gewesen hebben hare executie sonder cautie, niet tegenstaande appellatie ende sonder prejudicie van de selve, ende vermogen de besloten Steden van Holland, den Hage daar onder gerekent, by arreste te wijsen tot vijftigh guldens, ende de Baillius mannen en Gerechten in Dorpen tot twintigh gulden, sonder

enigh appel of provocatie onderworpen te ſijn, ten ware de vonniſſen enige ſequele van infamie hadden volgens d'inſtructie, ende naarder inſtructie van 't Hof geallegeert by Leeuw. *d. cap.* 15. *num.* 8. *circa fin.*

28 Ende word mede geen clauſule van inhibitie verleent tegen ſententien geweſen in een ſake die toekomende alimentatie betreft, en ſo die verſocht ware *officio judicis* ende niet *actione judiciali*, houden vele dat die alſdan toegeweſen ſijnde, daar van niet ſoude mogen worden geappelleert, *v. Inſtr. Cur. Vltraj. d. art.* 11. Fach. 1. *contr.* 77. Sand. *l.* 1. *tit.* 13. *def.* 4. ende generalijk en magh geen inhibitie verleent worden tegen enige ſententien die geen vertrek mogen lijden ſonder irreparable ſchade, Rebuff. *de appell. art.* 7. *gl.* 2. *num.* 20. *per l. ult. ff. de appell. recip. & l.* 6. *C. quor. appell. non recip. Inſtr. Cur. Holl. art.* 212. ende die van een ſententie appelleert contínerende vele poincten, is ten dage dienende van appel, als partije dat verſoekt gehouden te verklaren van wat poincten, hy geappelleert heeft, ende te conſenteren dat de reſte magh geexecuteert worden, anders ſal verklaart worden niet ontfankelijk in appel, ende gecondemneert inde boeten ende koſten, beheltelijk dat in materie van reekeningh geen executie gedaan ſal worden van een poinct, of d'andere ſullen mede geliquideert ende geuyt ſijn, ten ware dat bevonden worde de ſake anders gediſponeert te zijn, *v. Inſtr. Cur. Vltraj. d. tit. art.* 8. & Cancer. 1. *var. reſ. c.* 17. *de appell nu.* 36.

29. Ende aangaande dat van ſommige ſententien geappelleert zijnde, die evenwel mogen worden geexecuteert, als die onder ſekere ſomme ſijn, gelijk hier vorens *art.* 21. 22. 28. geſeyt is, word gecontroverteert of 'tſelve mede plaats heeft in een ſake daar iemand gecondemneert is tot een factum als reſtitutie van enigh erf of diergelijke dat ſulken ſomme niet waardigh is, ende ſoude verſtaan ja, indien 't ſelve factum klaarlijk kan geprijſeert worden, ende blijkt beneden

neden de ſomme te bedragen *v.* Rebuff. *de ſent. exec. art.* 16. *gl.* 5. *nu.* 5. *& art.* 12. *gl.* 1 *n.* 2. Radel. *dec.* 49. Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 15. *def.* 15. ende al-hoe-wel de condemnatie vande principale ſake mette koſten daar hy mede in gecondemneert is, bedragen te ſamen boven de ſomme die niet geexecuteert magh worden, ſo word nochtans die ſententie onder cautie geexecuteert, als de principale ſomme daar beneden is, alſo de koſten maar een acceſſoir ſijn vande principale ſake ende met de ſelve niet mogen worden gecumuleert, om d' executie te beletten, Rebuff. *d. art.* 16. *gl.* 7. *nu.* 2. Sand. *lib.* 1. *tit.* 13. *def.* 4. Coſtal. *ad l.* 11. *nu.* 21. *ff. de juriſd.* waaromme ook de koſten alleen bedragende onder de ſomme ende de principale ſake boven de ſomme, de koſten niet en mogen alleen worden geexecuteert, Rebuff. *d. art.* 16. *gl* 7. Sand. *d. def.* 4. *in fin.* Fab. *l. d. tit.* 15. *def.* 16. als mede niet als den eyſcher ſijn eyſch tot meerder ſomme is ontſeyd ende daar boven gecondemneert inde koſten die min bedragen, den gedaaghde ende triumphant de koſten niet en magh executeren, als vande ſententie geappelleert is, Sand. *d. def.* 4. *verſ. quid. ſi actor.* ook niet al waart ſo dat den triumphant preſenteerde te renuncieren ende te remitteren 't gene boven de ſomme hem toegeweſen is, Rebuff. *d. art* 16. *gl.* 6. *nu.* 4. Mart. *tom.* 1. *tit. executio c.* 2. Ende dat meer is iemand geappelleert hebbende van een ſententie in cas van injurien daar inne hy is gecondemneert de ſelve te revoceren, ende in een profitable amende onder de ſomme, ſo magh nochtans de voorſz amende profitable niet geexecuteert worden, Rebuff. *d. loc. art.* 15. *gl.* 1. *nu.* 15. Sand. *d. def.* 4. *verſ. ſimiliter.* So als vele ſententien tegen iemand ſijn gepronuncieert, die alleen vande leſte appelleert, mogen ook de andere niet ter executie geleyt worden als d' ſelve aan den anderen hangen ende niet geſepareert mogen worden, Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 10. *def* 15.

30 Als den Appellant ſijn Eyſch in cas d' appel over geleyt

leyt heeft, so neemt den geappelleerde die over, ende doet daar op antwoord maken: deducerende de middelen daar by hy wil sustineren, wel gesententieert te sijn. *Concluderende in 't eynde van dien, tot vvel gevvesen, qualijk geappelleert te sijn: ende dat midsdien de sententie vanden Gerechte sal vvorden geconfirmeert*, cum expensis: *of anders &c.*

31. Maar so verre ter eerster instantie gepecceert is inde forme van procederen, ende dat niet-te-min *quoad merita causæ* wel gewesen is, sulx dat den Impetrant van appel, geen sonderlinge nieuwe feyten weet te deduceren en te bewijsen, daar deur hy de sententie van iniquiteyt soude konnen causeren, so en moet hy niet concluderen als vorens: Maar aldus: *dat by sententie verklaart sal vvorden, den appellant by 't vonnisse in questie niet gegraveert noch beswaart te sijn, ende dat daaromme 't selve sorteren sal sijn volkomen effect: &c. Ende in Reformatie vvord geconcludeert tot niet ontfanklijk en by ordre tot approbatie van 't vonnis in questie*, cum expensis.

32. Word ook somtijds by den Gedaaghde, als hy mede aan de sententie vanden Gerechte geen volkomen genoegen heeft, *eysch gedaan* à minima, *in cas d'appel*, als voorsz is art. 13. ende voorts achter de voorsz conclusie gestelt: *ende doende eysch* à minima, *ten fine hem Gedaaghde, alhier eyscher*, à minima *in 't selve cas geadjudiceert sal worden sijn volkomen conclusie, sulx hy die ter eerster instantie hadde genomen, en oversulx het vonnisse in questie te corrigeren en te altereren, voor so veel tot sijn originelen geappelleerdes achterdeel is, condemnerende den Gedaagde* à minima *in alle kosten, schaden en interesse*, à tempore moræ, *of anders &c.* *Appel à minima.*

33. Welke antwoord den Impetrant in appel overneemt, ende schrijft daar jegens by replijq &c. ende den Gedaaghde by duplijq &c. ende instrueren voorts het proces ten definitive toe: ende 't selve by den Hove gevisiteert sijnde, word by sententie 't vonnis geconfirmeert, geretracteert, of gealtereert na behoren.

34. Als het vonnis geconfirmeert word, moet den Impetrant in appel betalen een boete van 16. guldens, ende ſo het geretracteert word, den Gedaaghde in appel een boete van 8. guldens, en in reviſie van 50. guldens.

35. Dit is mede al by de Romeynen *jure civili* na beſchreven rechten in gebruykt geweeſt, dat de gene die t'onrecht proceſſen aanvingen in enige amenden gecondemneert worden, als te ſien is *ex tit. inſt. lib.* 4. *de pœn. temere litigant. & tit.* 6. *lib.* 3. *ff. de calumn. & C. lib.* 9. *tit.* 46. *eod.* ende volgens de naarder ampliatie vande *Inſtr. vanden Hove van Holl. art.* 9. *& ſeqq.* worden die qualijk en t'onrecht verſtaan ſijn geappelleert te hebben gecondemneert ende gemulcteert voor *het Hof in appel*, in de boeten van 40. guldens, ende in *Reformatie* 20. voor den *hogen Raad in appel*, in de boete van 75. guldens, ende in *Reformatie* 36. guldens, ende in *Reviſie* in de boeten van 200. guldens, welke boeten onder den Rent-meeſter vande exploicten moeten geconſigneert worden, voor ende al eer men in appel, reformatie of reviſie ſal worden ontfangen.

36. Na pronunciatie van welke ſententie in diſpuyt valt, wie vande Rechters deſe ſententie ſal executeren, ende word gemeynlijk gediſtingueert: te weten, dat *judex appellationis* de ſententie definitijf exequeert, als hy die confirmeert of altereert: maar als hy 't appel deſert verklaart of deſert blijft, midſgaders ſententie interlocutoir confirmeert, ſo word de executie by den Rechter ter eerſter inſtantie gedaan, *v. DD. in auth. ſi quis C. de Epiſc. aud.* Mynſ. 4. *obſ.* 94. Gail. 1. *obſ.* 113. Treutl. 2.33.8. *h. v plene* Chriſt. *ad ll. M. tit.* 1. *art.* 30. *n.* 5. 6. 7. *&* Sande *dec. Friſ. lib.* 1. *tit.* 13. *def.* 6. Grev. 1. *pr. concl.* 113. *in pr. & conſid.* 4.

37. Van welke executie ook dikwils geappelleert word uyt oorſake, dat den Triumphant *modum in executione excedeert*, of ook dat die gecauſeert word *de Nullitate*, *v. l.* 5. *C. quor. app. non rec. c. novit. ille* 43. *extr. de appel. l.* 5. *C. de jur. fiſc. l.* 3. *§.* 8. *ff. de neg. geſt.* Damhoud. *prax. civ. c.* 231. *n.* 3. Cujac. 12. *obſ.* 6.

Appel van executie.

38. In

38. In welken gevalle den Gecondemneerde by requeste vertonende, *hoe dat hy hem beswaart vind by de executie, door dien* modus in ea *word geexcedeert in't &c. De oorsaak uytdruckende .'t Welk also niet en behoord, ende dat* ex præmissis *blijkt: So versoekt hy Suppliant seer reverentlijk appoinctement in cas d'Appel van executie, met de clausule van inhibitie, ten minsten surcheantie ten dage dienende toe, &c.*

39. Welk appoinctement verworven hebbende, doet 't selve den trriumphant, al-hier geappelleerde, insinueren, ende hem verdaghvaarden ten sekeren dage: welke tijd gekomen sijnde levert over eysch in cas d'appel van executie. *Concluderende tot wel geappelleert, qualijk geexecuteert te sijn, dat dien volgens, de executie sal worden verklaart nul en van onwaarden, ende den geappelleerde gecondemneert de selve kosteloos ende schadeloos af te doen, met den gevolge van dien,* cum expensis, *oft anders &c.*

40. Waar jegens den geappelleerde overgevende antwoord, ende de redenen daar inne, tot defensie van sijn begonnen executie, *Concludeert tot wel gesommeert, qualijk ende t'onrecht by den appellant geappelleert: approbatie vande sommatie ende gevolge van dien,* cum expensis &c.

41. *Somtijds word d'appellatie van executie noch verandert in Oppositie, als iemand hem by de executie of sommatie beswaart vindende, versoekt jegens de selve met den aankleven van dien in oppositie ontfangen te worden, onder consignatie vande gevvoonlijke boete, met de clausule van inhibitie, ten minsten surcheantie van alle vordere executie ende gijselinge, tot dat partije gehoort anders sal wesen geordonneert. Concluderende* ten dage dienende *wel by den opposant geopposeert, qualijk ende t'onrecht, by den geopposeerde gesommeert ende geexecuteert te wesen, ende dat daaromme de gedane sommatie ende executie, met alle gevolge van dien sal worden gecasseert, geannulleert ende te niet gedaan; Condemnerende den Gedaaghde inde boeten ende kosten van desen processe.*

42. Waar jegens den geopposeerde antwoordende *Concludeert,*

deert, ten fine verklaart ſal worden wel ende te recht by den geoppoſeerde geſommeert ende geexecuteert, qualijk ende t'onrecht by den oppoſant daar jegens geoppoſeert te ſijn, ende dat midſdien hem geoppoſeerde ſal worden gepermitteert met ſijn begonſte executie voort te varen, Condemnerende den Oppoſant in de koſten van deſen: &c.

43. Doch ſtaat alhier te weten, dat als den Deurwaarder ofte triumphant *modum* ofte de maat te buyten gaat inde executie volgens de ſtijle van Holland en elders niet en word geappelleert, maar de executie word by mandement pœnaal van den Hove ſelf geinhibeert die de ſententie gegeven heeft, ende „ word geconcludeert by den Impetrant van mandement ten „ fine de bevelen pœnaal als wel ende te recht geimpetreert en „ gedaan ſtad houden en volkomen effect ſorteren ſullen, en „ dat den Gedaagde ſal worden gecondemneert de ſommatie „ en de begonſte gecommineerde executie in 't mandement „ geroert koſteloos en ſchadeloos af te doen, en hem geintér„ diceert van gelijke meer te doen *cum expenſis*, oft, ſo de beve„ len pœnaal maar verleent ſijn tot ſekeren dage dienende tot „ dat by proviſie de bevelen pœnaal gecontinueert ſullen wor„ den ten uyt-eynde toe vande ſake, ende (ook wel) den Im„ petrant gereſerveert ſijn actie van injurien *cum expenſis*, of anders &c. Waar jegens by den Gedaaghde redenen van ſijn executie worden gegeven ende geconcludeert dat 't man„ dement pœnaal vanden Impetrant verklaart ſal worden ſub„ reptive en obreptive bekomen te ſijn, en overſulx dat hy „ tot ſijn eyſch en cōcluſie verklaart ſal wordē niet onfanklijk „ en hem de ſelve ſal worden ontſeyd, en den Gedaagde daar „ van geabſolveert, en dat de bevelen pœnaal by proviſie ver„ andert ſullen worden in ſimpele bevelen *cum expenſis*, of &c.

44. Maar voor ſubalterne ofte lager Gerechten en ſijn ſulke mandementen niet nodigh, dan word aldaar de executie geſchort door ſimpele oppoſitie van partije advers, ende worden huydendaaghs in deſen gevalle hangende het different het

goed

goed in questie ofte de vruchten vandien niet gesequestreert, maar die t'onrecht d'executie heeft door bevelen pœnaal verachtert, word gecondemneert in een boete van 25. guldens, *nader ampel vande Instr. vanden Hove art.* 17. Groenw. *in l.* 5. *ab executione C. quor. app. non recip.* ende hoe wel het geoorloft is een Deurwaarder van 't Hof die sonder brieven of mandement van 't Hof iemands goed panden wil met geweld te resisteren, *l.* 5. *C. de jur. fis.* Christin. *dec.* 6. *nu.* 2. 3. *vol.* 5. niet-te-min als hy mandement heeft ende de palen van dien te buyten gaat, so maghmen hem met geweld niet tegenstaan, maar men moet met mandement pœnaal als voorsz is de executie op-houden, *vid.* Zypæ *Not. Iur. Belg. tit. de vi & vi armat. &* Groenw. *d. l.* 5. Rebuff. *de sent. exec. art.* 7. *gl.* 14. *num.* 12. *& seqq.* Bronch. 4. *assert.* 13. *versu* 2. 3. 4.

45. Sulx dat waar is dat dese appellatien als komende voor den selven Rechter vanden executeur geseyd worden gedaan te sijn, *d. l.* 5. *& d. c. novit ille.* Rebuff. *d. art.* 7. *gl.* 12. *nu.* 2. *& de sent. provis. art.* 3. *gl.* 9. Radel. *decis.* 112. ende in oppositie verandert worden, Fab. *C. lib.* 1. *tit.* 12. *def.* 5.

46. Ende insgelijx als iemand in præjudicie vanden processe in cas d' appel voor den Ed. Hove hangende, ofte jegens d' Inhibitie aldaar gegeven iet attenteert, voortvarende met d' executie of andersins: so geeftmen 't selve den Hove by Request te kennen, ende *Versoekt appoinctement uyt krachte van 't welke den voornoemden N. ende die vanden Gerechte, ende haren bode van wegen de hoge Overheyd belast ende bevolen word, de voorsz begonste executie metten gevolge van dien, kosteloos ende schadeloos af te doen, met interdictie op sekere grote, pæne, tot geen vordere executie of verkopinge des Suppliants goederen te procederen, ende te betalen de kosten hieromme gedaan, ende in cas van oppositie, d' voorsz interdictie ende bevelen pænaal, ten minsten van niet vorder te procederen, tot dat partijen gehoort anders sal worden geordonneert, Stad houdende, sy den opposant dagh betekent &c.*

Attentaten.

Interdictie pœnaal.

47. Ende ten dage dienende. *Concludeertmen dat de Interdicte ende bevelen pœnaal, als wel ende te recht gegeven, sullen stad-houden ende volkomen effect sorteren, ende dat over sulx de Gedaaghde sal vvorden gecondemneert, by exempel de beschryvinge van des Impetrants goederen, ende de gecommineerde verkopinge kosteloos ende schadeloos af te doen, ende hem geinterdiceert van gelijken meer te doen*, cum expensis, *vid.* Merul. *pr.* 4. 37. 2. *num.* 13.

48. Waar jegens den Gedaaghde overgevende antwoord, ende redenen daarinne, waarom hy 't selve heeft mogen doen sonder te attenteren: *Concludeert tot subreptie ende obreptie, ende niet ontfanklijk in den eysch ende dat d' Interdictien ende bevelen pœnaal sullen worden afgedaan, ten minsten vermindert in simpele bevelen*, cum expensis, *&c. of anders &c.*

49. Ende staat alhier te noteren, dat een ider word ontfangen in oppositie jegens bevelen. Ten ware dat den opposant de bevelen hadde gecontravenieert, ende dat daar van bleke by relatie, of anders, dat de bevelen aan hem gedaan waren. In welken gevalle men versoeken magh andere grote pœnen, ende dat niet tegenstaande enige oppositie of appellatie: *v. hic* Merul. *prax. civil. lib.* 4. *tit.* 2. *cap.* 24. *&* Gail. 1. *obser.* 13. *& seqq.*

50. Want in dese materie van attentaten komt te considereren, dat attenteren alhier geseyt worden gedaan te sijn als men iet nieuws doet tegen 't gene begonnen is, maar die continueert in 't gene te doen dat hy te voren gewoon is geweest te doen en sijn recht vervolght, en attenteert niet *l. unic.* §. 4. *ff. nihil novari. app. interp.* Herculan. *de attent. cap.* 3. *nu.* 5. gelijk als iemand sijn recht van possessie hangende het appel gebruykt, ende in 't colligeren vande vrughten ende het innen vande pachten ofte renten continueert, en kan niet geseyt worden te attenteren, *gl. in c. non solum verb. reducendum de appell. in ff. & gl. in l.* 21. §. 3. maar ter contrarie soude

de by den anderen geattenteert worden, die hem belette in ſijn gebruyk te continueren, ende ook verſtaan worden van 't appel te renuncieren *gl. d c. non ſolum* Bellon. *conſ.* 18. *nu.* 25. *per. alleg. ibid.* want als den appellant iet doet in prejudicie van ſijn geinterjecteerde appel, ſo word hy verſtaan onwaardigh te ſijn het beneficie van appellatie ende ſijn appellatie te verlaten of te renuncieren, Mynſ. 2. *obſ.* 50. ende ſal daarom den geappelleerde tegen hem appellant niet ageren tot reparatie vande attentaten, maar dat by den Rechter in appel 't ſelve (op ſijn bewijs van attentaten) verklaart ſal worden deſert en de ſake geremitteert tot den Rechter daar van geappelleert is om geexecuteert te worden, Gail. 1. *obſ.* 146. *nu.* 15. waar van ook de autoriteyt vanden Rechter *à quo* hem niet kan excuſeren: *juxta.* Dec. *conſ.* 200. ſulx dat hy daar door ſijn poſſeſſie ende recht verlieſt, Maran. *p.* 6. *de appell. nu.* 411. Vital. *in tract. clauſ. nihil novar. appell. pend. col.* 2. *verſ. item fallit nu.* 6.

51. Maar als den geappelleerde, ſulx iet gedaan heeft, ſo word de reparatie vandien by den appellant vervolght, by middel van, attentaten, dat is by concluſie, waar by hy verſoekt ende concludeert dat de attentaten voor alles ſullen worden gerepareert, ofte met het impetreren van mandement van attentaten, want die na rechten *ante omnia* ter inſtantie vanden impetrant van mandement van attentaten moeten worden gerepareert, Gail. 1. *obſ.* 145. *& ſeq.* Mynſ. 1. *obſ.* 26. *&* 3. *obſ.* 33. doch met kenniſſe van ſaken, Manfred. *de attent. lib.* 1. *par.* 7. *num.* 101. ende niet-te-min ſonder ordinaris proces ende litiſconteſtatie, Greven. 1. *pr. concl.* 146. *num.* 1. 3. 4. hoe-wel het anders by de Kamer van Spier word geobſerveert, volgens Mynſ. *d. obſ.* 26. ende magh deſe reparatie van allen tijden verſocht worden tot de concluſie in rechten toe, Gail. *d. obſ.* 146. *nu.* 10. Maran. *d. loc. num.* 403. want het proces van attentaten en ſuſpendeert de principale ſake niet en mogen beyde vervolght worden, doch ten principale

cipale moet niet gewesen worden voor en aleer het proces van attentaten ook in state is,en moet alsdan eerst vande sake van attentaten ende daar na ten principale gepronuncieert worden Gail. *d. obs.* 146. Mynf. *d obs.* 33.34.ende dit is te verstaan van attentaten die begaan sijn voor de inhibitie maar die na de inhibitie gedaan sijn moeten terstond ende *ante omnia* gerepareert worden als voorseyt is Damhoud. *cap.* 243. *nu.* 4. 5.

52. Want dat hangende het appel niet magh geinnoveert worden of geattenteert, heeft niet alleen plaats na dat het appel geinterponeert is,maar ook daar voor lopende de tien dagen die gegonst sijn om te mogen appelleren, Maran. *d. loc. nu.* 400. Coren. *obs.* 34. *nu.*4. 5. Guid. Pap. *dec.* 74. ook in criminele saken daar appel plaats heeft. Clar. *§. homicidium. nu.* 64. sulx dat ook een gevangen gegijselde niet en magh worden gerelaxeert, maar in bewaringh blijven als hy geen bequame borgen weet te stellen, *per. l.* 6. §. 31. *C. de appell.* doch attentaten en konnen niet gerepareert worden als den appellant het appel na behoren niet en heeft doen insinueren, Papon. *lib.* 19. *tit.* 3. *de attent. art.* 3. ende mogen den geappelleerde ende Rechter van wien geappelleert is procederen tot executie vande sententie, sonder dat sy geacht worden attentaten te committeren, so lange haar geen surcheantie of inhibitie is geinsinueert, Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. ende al ist dat de attentaten nul zijn, die gedaan sijn by den Rechter van wien geappelleert is, na dat het appel is gedefereert ende inhibitie gevolght van den Rechter in appel, niet-te-min als het appel niet en word geadmitteert, sijn de attentaten goed ook na de inhibitie gedaan, Cancer. 1. *var. res.* 1. *cap.* 17, *nu.* 58. Mart. *Dig. Nov. tom.* 1. *de Attentat. c.* 67. gelijk mede attentaten na de desertie van het appel niet en worden gerevoceert, Marc. *dec.* 283. *v. num.* 2. Rot. *de app. dec.* 1.

53. De attentaten worden by partije ende den Rechter daar

daar van geappelleert is gedaan, ende worden gerevoceert ſo wel die judicialiter als extrajudicialiter gedaan ſijn, *text. in d. c. non ſolum de appell. in* 6.*l.*1. *C.de bon.poſſ.ſec tab.*Dec. *conſ.*199. maar ſo den Procureur van partije iet hadde geattenteert ſonder ſpeciale laſt van ſijn meeſter en ſoude het remedie van attentaten geen plaatſe tegen hem hebben, want in een generale procuratie word niet verſtaan gegeven te ſijn laſt om te attenteren als ſijnde ongeoorloft, Felin. *in c.* 1. *ext. ut lit. pend. nu.* 8. ſulx mede dat al iſt dat conſteerde dat de meeſter daar van kenniſſe ofte wetenſchap hadde gehad evenwel het remedie van attentaten tegen hem of ſijn Procureur geen plaats ſoude mogen hebben, ten ware van expreſſe conſent bleke, *per l.* 8. §. 1. *ff. de procur. l.*5.*ff. de S. P. urb. l.*45. §.5. *ff. de Rit.nupt.* maar een derde word geſeyt irregulariter te attenteren, want gelijk hy word geadmitteert ter ſake van ſijn intereſſe (als boven *cap.* 1. geſeyt is) ſo attenteert hy mede onder coleur ende pretext van ſijn recht, *c. veniens ad apoſtolicam.* 38. *ex. de teſtib. & atteſt.* niet-te-min word tegen hem niet geprocedeert by wegen van revocatie van attentaten, maar ordinarie voor den ordinaris Rechter *cap. Romana eccleſia* 3. *de appell. in* 6. *vid.* Lancel. *de attent. lib.*1.*par.*3. *per tot.* Ende dit is alle attentaten en novatien gemeen dat alle judiciele attentaten al iſt dat die niet directelijk komen tegen het appel, gerevoceert worden, maar extrajudicieel attentaten, die niet en ſijn tegen het appel worden niet gerevoceert, Marant. *d. par.* 6. *act.* 2. *num.* 390.

54. Eyndelijk ſtaat te conſidereren dat deur attentaten word te kort gedaan en geoffendeert het, *Recht*, den *Rechter* en *Partije*: want eerſtelijk de Wetten verbieden dat hangende d'appellatie niet en magh worden geinnoveert, *d. l. unic. C. nihil nov. app. pend. & tot. tit. ex. ut lit. pend.* ten tweden worden d'attentaten gedaan in vilipende vande juriſdictie ende den Rechter wiens officie verſmaat word. Rot. *dec.*2.*de reſt.*

ſpol. in nov. & dec. 26. *de appell. in antiq.* ten derden word geſeyt geattenteert te worden als iet nieus word gedaan tot prejudicie van partije, Rot. *dec.* 10. *ut lit. pend. in Nov.* waar uyt *dolus* en *mala fides* gepreſumeert word, Mandoſ. *de inhibit. qu.* 115. *num.* 4. Rot. *d. dec.* 5. *de reſt. ſpol. in nov.* ende hier uyt word gepreſumeert dat de alienatie die hangende het proces vvord gedaan, doleuſelijk geſchiedt, Pariſ. *conſ.* 138. *num.* 28. *vol.* 4.

VAN
REVISIE.

CAPUT XXV.

ART. I.

Vorders hoe-wel van Sententien by den Hove van Utrecht ofte den hogen Raad van Holland geweſen geen appel en valt, ende dat d'ſelve daaromme datelijk konnen worden geexecuteert, ſo iſſer nochtans een ander middel waar door de ſelve konnen worden geretracteert, te weten by propoſitie van erreur ofte Reviſie, ende al-hoe-wel na civile rechten een ſententie die *ipſo jure* nul is, van nieus ſonder provocatie mochte werden beklaagt van nulliteyt ende dat die klaghte competeerde tot 30. jaren toe, *v. l.* 1. *§.* 1. 2. *ff. quæ ſent. ſine app. l.* 1. 6. 7. *& paſſ. C. quand. provoc. non eſt nec.* Vant. *de nullit. ſent. tit.* 1. *nu.* 2. ofte ſo den eyſcher was komen te ſuccumberen dat den ſelven moght ageren uyt krachte van ſijn voorgaande actie, ende ſo hem worde geobjicieert d'exceptie *rei judicatæ* ofte van 't gewijſde, dat hy daar tegen moghte objicieren en vertonen met bedrogh gehandeld te worden, ende ſo den Gedaaghde was gecondemneert ende hem actie van gewijſde worde geobjicieert,

moght

moght hy die elideren met d'exceptie van bedrogh, *l.* 59. §. *ult. ff. de re jud. l.* 1. *C. de sent. & interloc. l.* 9. *ff. de dol. mal. & met. exc. l.* 25. *ff. de dol.* niet te min word al dat voorschreven hedendaaghs by ons ende bykans nergens aangenomen, maar al ist dat een sententie *ipso jure* nul is, moet den gecondemneerde om sijn recht te behouden evenwel behoorlijk appelleren ende also de nulliteyt ende sijn grieven proponeren, Gudel. *de jur. nov. lib.* 4. *cap.* 15. *in fin.* Zypæ *not. jur. Belg. de appell. vers. per viam* Mynſ. 1. *obs.* 27. Fab. *C. lib.* 7. *tit.* 27. *def.* 13. want huydendaaghs de nulliteyten niet en worden aangesien als vande gerechtigheyd vande sake ten principaal blijkt als breder verhaalt is hier vorens *cap.* 2. *art.* 42. *& seqq. ubi vid.*

2. Nochtans by aldien den gecondemneerde met den triumphant over de selve sake wederom quame te procederen ende hem questie te moveren, ende den triumphant hem 't vorige gewijsde niet objicieerde, soude verstaan worden dat hy daar mede hem niet wilde behelpen ende den Rechter recht doen ende wijsen na dat hy bevinden soude te behoren ook tegen de vorige sententie, Everh. *cons.* 27. *nu.* 2. Christ. *C. lib.* 7. *dec.* 100. *nu.* 7. *& dec.* 117. *nu.* 5. Surd. *dec.* 24. *nu.* 9. *adde* Mynſ. 6. *obs.* 49. *per tex. c. inter monasterium, de re judic.* want ook als niet directe tegen het gewijsde ofte tot rescissie van 't selve word geageert, maar by actie *in factum* of andersins gerepeteert word 't gene uyt krachte van een nulle sententie is betaalt, is 't selve by den hogen Raad van Holland toegestaan, Neost. *dec. supr. Cur.* 47. Groenweg. *in l.* 2. *C. si ex fals. instr.* *als hier vorens d. c.* 2. *art.* 44. *is verhaalt*, doch dit voor af aangewesen sijnde, sullen wy tot de Revisie komen.

3. So dan iemand hem beswaart vind by het vonnis vanden Hove, magh daar van revisie versoeken, ende Request aan de Staten presenteren, daar inne verhalende de redenen van be-

ſwaarniſſe, ende waar inne hy meynt erreur by den Hove gecommitteert te ſijn, *Verſoekende daaromme hem Suppliant verleent te worden Mandament in cas van Reviſie in forma.*

4. Ende ſtaat al-hier te noteren, dat ſo wanneer den Revident cautie voor 't gewiiſde in reviſie begeert te hebben, voor en al eer den triumphant ſijn executie van ſijn verkregen ſententie magh voltrecken, dat hy in ſulken gevalle deſe requeſte in cas van reviſie *binnen tien dagen* moet preſenteren, anders in cas daar geen cautie te ſtellen is, of dat hy die niet en begeert, behoeft geen requeſt te preſenteren als binnen twee jaren: *v. Auth. quæ ſupplicatio C. de precib. Imp. offer.* ende moet den Revident ſtellen cautie met borgh-tochte ſonder te mogen volſtaan met cautie juratoir of hypothecair: Radel. *dec.* 64. *&* 65. doch nopende de hypothecaire word anders verſtaan by Groenw. *in l.* 7. *ff. de præt. ſtipul.*

5. Op welke voorſz requeſt by de Heeren Staten word geappointeert, *fiat Mandament in cas van Reviſie:* Ende word midſdien uyt de ſelve requeſt by den Secretaris vande Staten een Mandament gemaakt, ende beſegelt, ende 't ſelve uyt handen vanden ſelven gelicht ſijnde, moet by den Impetrant binnen den tijd van 2. jaren in 't werk geſtelt worden, op pœne van deſertie van reviſie: Ende daar beneſſens compareren ende aldaar cautie ſtellen voor de boete van 50. guldens te verbeuren, in cas hy in reviſie komt te ſuccumberen, in Holland 200. guldens als voorſz is.

6. Ende willende 't voorſz Mandament te werk ſtellen, moet wederom aan de Hove requeſt preſenteren: (ende daar aan annecteren d'acte van borgh-tochte voor de voorſz boete) daar inne verhalende dat hy hem om redenen inden Mandamente verhaalt, reviſant hadde geconſtitueert van ſulken ſententie; ende alſo hy de ſelve reviſie gaarne ſoude proſequeren, *verſoeken hem verleent te worden Citatie jegens ſijn partije voor deſen Hove, omme te aanhoren alſulken eyſch ende concluſie, als den*

Suppliant jegens hem in cas van revisie ende propositie van erreur sal willen doen ende nemen: daar op antwoorden &c.

7. Welke citatie geexploiteert sijnde, ende daar van relatie hebbende, moet den Impetrant ten dage dienende overleggen sijn eysch, inhoudende de Grieven die hy seyd te hebben by de voorsz sententie, sonder nochtans daar in te stellen enige feyten: die ter eerster instantie niet geposeert ende geproduceert en sijn: als moetende dit proces getermineert worden *ex iisdem actis:* Bender. *de Revis. concl.* 18. ende moet in 't eynde van dien (ofte ook wel sonder eysch uyt de middelen ter eerster instantie gededuceert, ende inden Mandamente verhaalt) *Concluderen tot wel ende te recht gerevideert, qualijk ende erroneuselijk gewesen, ende dat over sulx 't vonnis gecasseert ende te niet gedaan, ten minsten gereformeert sal worden, ende hem Impetrant geadjudiceert sijn Conclusie ter eerster (of in vorige) instantie genomen:* cum expensis utriusque instantiæ.

8. Of word ook wel in Holland *Geconcludeert in cas van revisie uyt de middelen ende redenen by Mandamente verhaalt, ende die van d'Impetranten vvegen ten processe sijn gededuceert, dat by sententie van desen hogen Rade, midsgaders de Heeren Adjuncten Reviseurs sal vvorden verklaart inde sententie ende arrest vanden hogen Rade erreur te vvesen gecommitteert, ende dat over sulx d'selve sententie (onder reverentie) sal vvorden te niet gedaan ende gecorrigeert, ende midsdien d'Impetranten geadjudiceert de conclusie by hem als Gedaaghdens in cas d'Appel voor desen hogen Raad gedaan ende genomen, ende dien volgende sententie van den Hove Provinciaal al-daar in questie sal vvorden geapprobeert, makende eysch van kosten van dese ende vorige instantien, ofte tot andere alsulke finen ende conclusien als d'Impetranten best sal mogen volgen, op alles het edele ende goedertieren officie vande Raden ende Heeren Adjuncten ootmoedelijk implorerende.*

9. Want al-hier staat te weten dat in Holland binnen drie

maanden na het voldingen vande ſake, aande hoge overheyd moet verſocht worden, dat hem-luyden ſal worden verleent adjunčten om het proces te revideren ende wederom te herſien, dien worden daar op by de Heeren Staten van Holland ſeven andere Rechtſgeleerden den Heeren vanden hogen Raad werden by gevoeght, d'welke Reviſeurs genoemt worden, waar toe gemeenelijk genoemen worden Penſionariſſen vande Steden, beneffens twe uyt den Provincialen Raad van Holland, indien de ſake by appel aanden hoogen Raad is komen te devolveren, Leeuw. *d. c.* 15. *nu.* 5. *par.* 1. *lib.* 2.

10. Word vorders den voorſz. eyſch ende concluſie ende mandement van Reviſie des Gedaaghdes Procureur over genomen, met dagh om te antwoorden een maand op verſtek: ende de ſelve overleverende, *Concludeert in 't eynde van dien*, *ende uyt de middelen* prioris inſtantiæ, *ten fine*, *dat by de Heeren Reviſeurs verklaart ſal worden*, *wel by den Hove van Vtrecht geweſen*, *qualijk ende t'onrecht daar van Reviſie verſocht te ſijn*: *ende dat over ſulx de ſelve ſententie ſal worden geconfirmeert ende geapprobeert*, cum expenſis utriuſque inſtantie: *of anders &c. op all's &c.* Reſtituerende by de antwoord den eyſch ende Mandement, ſonder dat in Reviſie reconventie of concluſie *à minima* magh gedaan worden, ten ware hy apart mede Reviſie hadde verſocht, Mandement gelicht, de boeten geconſigneert ende penningen tot de Vacatien vande Reviſeurs hadde geconſigneert, *Papegay van Reviſie pag. mihi* 323.

11. Ende ſo verre hy bevind dat d'Impetrant in ſijn eyſch enige nieuwe feyten gepoſeert heeft, ſo moet hy verſoeken dat den Impetrant geordonneert, of gecondemneert ſal worden de ſelve te rojeren: ende word hem dit verſoek geadjudiceert, ſo Commiſſaris verſtaat de ſelve nieuwe feyten te ſijn.

12. Waar na den Impetrant ſchrijft by replijq, ende den Gedaaghde by duplijq, of perſiſteren beyde by haar eyſch ende antwoord, reſpectivelijq voor replijq ende duplijq: Ende

de dient daar na den Impetrant van acten ende munimenten, ende word den Gedaaghde geordonneert van gelijken te doen, binnen vijf weken peremtoirlijk.

13. Ende wort daar na *op de Rolle versoek gedaan, omme te hebben Commissaris tot de Evangelisatie vande sacken*: Maar so,nu Commissaris verleent zijnde, partije in gebreke blijft van gelijke sijn sak ende stucken te furneren, om geevangeliseert te worden, ende hem daar van laat versteken, so presenteert partije *request van Compel, versoekende dat des Gedaaghdes Procureur geordonneert worde, sijn meesters sak ende stucken als noch na behoren gefurneert, onder den Ed. Hove te leveren binnen drie dagen naar insinuatie van desen, omme met des Suppliants sak ende stucken geevangeliseert te worden na behoren: op pœne als inde ordonnantie.*

14. Op welk Compel by den Deurwaarder gedaan: den Procureur vande Gedaaghde somtijds seyd: *'t selve te debateren, als met 't welke des Impetrans Procureur te vroegh op is: dewijle 't selve eerst plaatse heeft, op de Evangelisatie van partijen sacken voor Commissaris daar toe gecommitteert: d'welke noch niet en is verordonneert, veel min dat alsnoch Reviseurs gestelt sijn:*

15. Ende op 't versoek op de rolle gedaan, om te hebben Commissaris ten fine voorsz, seyd des gerequireerdes Procureur te consenteren inde versochte Evangelisatie, mits alvorens wetende, aan wat Reviseurs de sacken sullen worden over gesonden:

16. Waer op aan des Requirans Procureur inthimatie verleent sijnde omme de sacken te sien sluyten: Seyd 't Hof op 't voorsz versoek: *'t Hof Committeert N. Raad ordinaris &c. tot de Evangelisatie van partijen sacken: wel verstaende dat de selve sacken niet en sullen worden gebracht onder de Rechters tot de Revisie gecommitteert, ofte alsnoch te committeren, sonder voorweten vande gerequireerde.*

17. Waar na dan de voorsz inthimatie aan des gerequireer-

reerdes Procureur gedaan sijnde, ende by partijen *hinc inde* een Invntaris vande schrifturen, acten ende munimenten die sy willen overleggen gemaakt sijnde: ende by den Advocaat ende Procureur respectivelijk ondertekent: So maakt de commissaris ten bestemden dage verbaal met den Griffier, dat hy ten selven dagh met hem als *adjunct* ter presentie van partijen Procureurs, 't proces so vande eerste als twede instantie heeft deur gesien ende bevonden gefurneert, volgens d'Inventarissen daar by gevoeght.

18. Ende daar op de sacken ten weder-sijden toegesegelt ofte geevangeliseert sijnde, worden de selve, al by een gesworen Bode van 't Hof, onder de Heeren Reviseurs gelevert, de welke na voorgaande gewoonlijken eed, de selve gevisiteert ende gelesen hebbende, sententieren tot confirmatie ofte retractatie van 't voorgaande vonnis.

19. Maar dit is als partijen comparerende procederen, doch by aldien den Gedaaghde in Revisie niet en compareert, wort jegens hem defaut verleent ende een ander citatie met inthimatie, ende compareert hy dan op de andere citatie niet, werd geprocedeert tot uytinge vande processe als voren, ende al waart dat het proces tot voordeel vanden defaillant worde gewesen, word hy niet-te-min inde kosten gecondemneert als hier voren *cap.* 4. *nu.* 64. geseyt is, ende indien den Impetrant self niet en compareert, word den Gedaaghde verleent comparuit, ende uyt krachte van dien word de Revisie verklaart desert ende den Impetrant gecondemneert inde kosten ende boeten.

20. Ende also in Revisie geen nieuwe feyten geallegeert ofte enige nieuwe stucken mogen worden overgeleyt als voorsz is, so mogen ook partijen binnen de twe jaren na de pronunciatie vande sententie haar sacken en stucken uyt handen vanden Griffier niet lichten, ten waren dat die gene die gesuccumbeert hadde renuncieerde van propositie van erreur,

reur, anders ſo iemand van partijen enige originele ſtucken uyt ſijn ſak begeert te lichten ſal 't ſelve mogen doen, mids partije daar over roepende ende inde plaatſe vande originele leggende copie behoorlijk geauthentiſeert, *Inſtr. Cur. Vltr. h. tit. art. pen.*

21. Ende is ook volgens d'inſtructie van den Hogen Raad in Holland *art.* 284. den Impetrant van Reviſie gehouden de Reviſie te vervolgen ende doen termineren binnen een jaar na date van dat de ſake voldongen is geweeſt, ten ware om enigh belet ofte occupatie vanden Hove de uytinge van dien verachtert waren.

22. Voorts indien de ſententie word geconfirmeert ende geapprobeert, word de ſelve by een Deurwaarder, ende uyt krachte van een executoriaal van den Hove ter executie geſtelt, in alle manieren of daar van geen Reviſie verſocht ware geweeſt.

23. Maar ſo wanneer die geretracteert word, ſo word het executoriaal gemaakt uyt de naam vande Staten, ende by den triumphant den Deurwaarder vande Staten in handen gegeven, om by hem ter executie geſtelt te worden na behoren, ende is alſdan inde macht vanden Hove niet daar jegens te geven enige clauſule van inhibitie of Surcheantie.

24. Ende de ſake alſo in Reviſie gedecideert ſijnde, 't ſy by approbatie of retractatie, en maghmen geen vorder proces dien aan gaande attenteren, dan moeten partijen ſich daar mede laten genoegen, ende ten ewigen dagen houden voor gecontenteert, *& an is qui in Senatu Provinciali victor extitit Reviſionem Reviſionis denuo poſsit petere: affirm.* Bender. *de Reviſ. num.* 15. *&c. concl.* 37. *Neg.* Gail. 1. *obſ.* 155. *nu.* 3. *& DD. in Auth. quæ ſupplicatio C. de prec. imp. offer. aff. item* Guid. Pap. *dec.* 345. Rebuff. *de ſuppl. qu.* 8. *nu.* 44.

Quid ſi ſententia in Reviſione lata ſit notoriè nulla. ſcil: contra ſtatutum vel leges, vel tranſactionem ſive compromiſſum lata?

v. Vant. *de nullit. rub. an quælib. ſent. per remed. null. impug. poſ. nu.* 2. 3.7.8.9. Bender.*de Reviſ. concl.* 2. *nu.* 12. *& concl.* 18.*nu.* 4. 5. 6. *&* 57. Vant. *rubr.quis poſſ dicer.de Null.n.* 51.*&* 57. Groenweg. *de ll.abrog. C. lib.* 7. *tit.* 48. *tit.* 58. *tit.* 64. *nu.* 4. ende 't gene hier vorens *art.* 2. geſeyt is, *item v.* Grot. *cap.* 7. *nu.* 30.

25. Eyndelijk ſtaat in materie van Reviſie daar op mede te letten, dat ook geen Reviſie verleent word van ſententien definitiven ten poſſeſſoir geweſen, noch ook van interlocutoire ſententien, die ten principaal reparabel ſijn, maar ſullen partijen dien aangaande gehouden ſijn hare ſaken ten petitoir ende ten principaal te vervolgen daar ende ſo ſy te rade ſullen vinden *Inſtr. Cur. Vltr. art. ult. Inſtr. Cur. ſupr. art.* 258. *& ſeqq.* Rebuff. *de ſuppl. qu.* 9. *caſ.* 18. *&c.* deſgelijx word geen Reviſie toegeſtaan van een willige condemnatie by den hogen Raad op 't verſoek van partije gegeven, om dat Reviſie gefondeert word op erreur by den Rechte gecommitteert, ende by den Revident te proponeren, 't welk niet gedaan kan worden by de gene die op haar eygen verſoek en beken ſijn gecondemneert, behalven dat (als voorſz is) in Reviſie geen nieuwe feyten geallegeert, ofte nieuwe ſtucken overgeleyd mogen worden, maar *ex iisdem actis* de ſake geoordeelt moet worden, daarjegens wederom de voorſz willige condemnatie ende beken ſoude obſteren, waaromme ook daarjegens om enige læſie of beſwaarniſſe by den hogen Raad geen relief ofte reſtitutie word verleent, ten ware dat iemand koſte bewijſen dat hy *ex juſto metu* tot het paſſeren van ſulke willige condemnatie tegen ſijn wille ware gedrongen ofte gedwongen geweeſt, in welken gevalle nochtans de willige condemnatie by proviſie moſte hebben haar volkomen effect ende executie, ſiet het advis vanden hogen Raad aan de Groot Mog: Heeren Staten van Holland geſtelt inde *Papegay pag. mihi* 325.

26. Ook word in Reviſie geen relief of requeſte civile over

't ver-

't verloop van tijd (om relief te versoeken ende te vervolgen gestelt) gegeven ofte toegelaten, so word ook niemand in revisie ontfangen die 't selve versoeken *pro Deo* om also de boeten ende kosten te ontgaan, *Papegay d. loc.* hoe-wel anders *Paupertatis favore multa concedantur, ut videre est l.* 76. *ff. de procur. & l inutilis ubi* Bart. *num.* 7. *&* Jason. *num.* 11. *C. de procur. &* Gail. 1. *obs.* 142. Guid. Pap. *de appell. qu.* 15. *quod pauperi fatalia non currant: adde l.* 8. §. 8. *ff. mand. &* Benincas. *de Privileg. Paupert. qu.* 7. *rubr. tertium speciale nu.* 14. *&c.*

27. Staat noch te noteren dat Revisie geen executie surcheert, ten ware d'selve gedaan sijnde niet en soude konnen gerepareert worden, gelijk in cas van trouwe, of diergelijke, ende op dat sodanige Revisie niet en soude strecken om den triumphant langh op te houden, ende daar deur de sake lange tijd slepende te houden, so magh den triumphant by requeste versoeken vanden hoge Overheyd, dat den gecondemneerde sekere korte tijd worde gepræfigeert binnen welke hy sijne Revisie sal moeten vervolgen op pœne van desertie, 't welk ook enige reysen de triumphant voor desen *annis* 1621. *ende* 1623. is geaccordeert geweest den eersten op ses weken ende den anderen drie maanden, *vid.* Sym. Leeuw. *d. c.* 15. *nu.* 5. *ende Cons. Holl. Rechtsgel. cons.* 103. *vol.* 4.

28. So iemand by het Hof was gecondemneert inde kosten tot taxatie ende moderatie vanden selven Hove, ende dat den gecondemneerde hem bevonde gegraveert by de taxatie des Hofs voorsz, magh daar van by requeste Revisie versoeken aan den selven Hove, 't welk elders en tot Utrecht *Retaxatie versoeken* genoemt word; *v.* Merul. *lib.* 4. *cap.* 1. *tit.* 104. *nu.* 2. 3. 4.

VAN REDUCTIE.

CAPUT XXVI.

ART. I.

ALs iemand ſeker different met ſijn partije aan enige *arbiters* of goede luyden gecompromitteert heeft ofte verbleven, ende by 't vonnis vande ſelve een van partijen hem merkelijk beſwaart vind, *ſo magh hy requeſt doen maken, ende daar inne verhalende ſijn grieven. Verſoeken in 't eynde van dien ontfangen te mogen vvorden in Reductie:* doch alſo d'ſelve *hodie* genoeghſaam *ad inſtar appellationis* word geacht, is de ſekerſte wegh dat men 't ſelve doe binnen tien dagen, na date vande pronunciatie, als boven in cas d'Appel geſeyt is.

2. Daaromme ſo hy de ſelve tijd heeft laten overſtrijken, ſal 't ſelve in ſijn requeſt excuſeren ende *verſoeken eerſt relief jegens 't verloop des tijds, binnen 't vvelke hy hadde behoren te komen in reductie, midſgaders van allen ſimpelheden by hem in deſen gebeſight, ende voorts appointement in cas van reductie, ende citatie aande partije ende d' Arbiters na behoren, ende ook ſomtijds met de clauſule van inhibitie, ten minſten ſurcheantie.* v. inf. art. 7.

3. Welke appointement verkregen ſijnde, leyt den Impetrant ten dage dienende over ſijn *eyſch in cas van Reductie*, ende relief iſt nood, *Concluderende in 't eynde van dien, ten fine hy Impetrant, ſo hy procedeert om redenen vorens verhaelt (ſo veel 't nood is) ſal worden gereleveert, ende gereſtitueert* in integrum, *jegens 't verloop des tijds ende alle aancleven van dien, ende dat voorts by ſententie ſal vvorden verklaart, qualijk gearbitreert ende geweſen, wel ende te recht daar van by den Impetrant gereduceert te ſijn, ende dat overſulx de voorſz ſententie ſal worden verklaart, nul*

ende

ende van onwaarden te sijn, ten minsten dat de selve sal worden gereduceert ad arbitrium boni viri, *ende doende dat de voorsz arbiters behoorden gedaan te hebben, dat verklaart sal worden &c.*

4. Welken eysch den Gedaaghde overnemende, doet daar jegens maken antwoord. *Concluderende in 't eynde van dien, uyt de redenen daar inne gededuceert, tot niet ontfanklijk in relief, ende tot wel gearbitreert of gewesen, qualijk ende t'onrecht gereduceert te sijn, emmers dat verklaart sal worden den Reducent sonder grieven gereduceert te hebben vande voorsz sententie arbitraal, ende dat daaromme de selve sal sorteren sijn volkomen effect, &c.*

5. Jegens welken antwoord d'eyscher weder dient van Replijq, en de Gedaaghde van Duplijq, ende instrueren voorts 't proces ten principaal ten definitive toe, als boven cap. 1. geseyt is.

6. Maar tot naarder verklaringe van 't gene voorsz is staat te considereren dat het consent ende verblijf van particuliere personen geen Rechter kan maken die gene die geen Jurisdictie ofte nergens vierschaar hebben, ende 't gene by sulke Rechters gewesen word heeft geen kracht van sententie of gewijsde, *l. privatorum* 3. *C. de jurisd. omn. jud.* waaromme ook op een uytspraak ofte sententie by arbiters gedaan al is daar van niet geappelleert ofte reductie versocht geen of ook d'selve geapprobeert geen actie van gewijsde of executie wort verleent, maar alleen actie personeel in *factum*, daar geen executie volgens huydendaaghsche costumen verleent word, ten ware by den competenten Rechter partije daar op gehoort executie gedecerneert worde, *v.* Groenw. *in l. cum antea* 5. *C. de recept. arb. & ibi* Mornac.

7. Daaromme als partije geen reductie versocht heeft, ende nochtans de sententie arbitraal niet en wil pareren: So moetmen request presenteren ende daarinne verhalen, de procedu- ren, 't recht ende sententie, *Versoekende in 't eynde van dien Appointement, uyt kracht van 'twelke N. bevolē sy de arbitrale uytsprake* *Executie versocht op een arbitrale sententie.*

na sijn forme ende inhouden te achtervolgen, ende te betalen de kosten hier op gedaan, ende in cas van oppositie, dat hy t' enen sekeren dage voor desen Gerecht (of Hove) sal worden verdaghvaart, om de voorsz sententie arbitraal jegens hem te sien ende horen verklaren executabel: &c.

8. Ende ten dage dienende, *Concludeert den eyscher uyt de middelen van 't request, of naarder inden eysch verhaalt, ende te verhalen ten fine d'arbitrale uyt sprake tussen hem ende den Gedaaghde gewesen, jegens hem Gedaaghde &c. verklaart sal worden executabel*, cum expensis: *onder presentatie vande selve aan sijn Impetrants sijde te voldoen, ende na te komen, of anders &c. op all's.*

Op een anders Rechters sententie.

9 Desgelijx maghmen ook versoeken executie van een sententie by een ander Gerecht gewesen, als die sijn sententie niet kan of wil executeren, ook met arrest vanden persoon die gecondemneert is, so verre hy de *fuga suspect is* verhalende de middelen *ut supra art.* 7.

Op Geestelijke Rechters sententie.

10. Als mede by request executie op een sententie voor den Geestelijken Rechter verkregen: *Concluderende, ten fine dat de wereldlijke hand Gedecerneert sal worden op de voornoemde sententie: Makende de eysch van kosten: waar op by 't Hof gesententieert ofte geappointeert word: 't Hof decerneert de wereldlijke hand op de sententie by den Geestelijken Rechter gewesen in questie, ende condemneert den Gedaaghde in de kosten van desen processe, tot taxatie vanden Hove.*

11. Maar als de Reductie binnen tien dagen word versocht ende daar van mandament geimpetreert, so vvord daar by de executie gesuspendeert als in cas d'appel, ende so die daar na binnen 't jaar vvord geinterponeert so neemt sy aan de nature van reformatie, ten vvare restitutie versocht vvorde tegen het verloop en versuym van tijd, Groenvv. *in l.* 3. *C. de recept. arb.* Mornac. *in l.* 2. *ff. eod.* Merul. *lib.* 4. *tit.* 4. Christ. *dec.* 142. *fin. vol.* 2. ende na het verloop van een jaar heeft reductie geen plaats meer, ten vvare dat over ook restitutie vvorde verkregen

gen Merul. & Groenw. *d.loc.* hoe-wel andere stellen dat die tot 30. jaren toe versocht magh worden, Christ. *d. dec.* 142. *nu.* 5.

12. Ende die op sekere pœne belooft heeft de uytsprake te sullen volgen ende expresselijk van reductie heeft gerenuncieert, magh niet-te-min daar tegen relief versoeken en tot reductie geadmitteert worden, ende en verbeurt geen beloofde boete, voor en al eer de arbitrale uyt-sprake eyndelyk by sententie in reductie is geconfirmeert, Coren. *obs.* 13. want die conditie van pœne te verstaan is so recht ende na behoren gearbitreert word *l.* 30. *ff. de oper. libert.* doch als van reductie duydelijk is gerenuncieert geweest, magh de arbitrale uytspraak (hangende de sake van relief en reductie) by provisie ende onder cautie *de restituendo* ter executie geleyt worden, volgens de leste ampliatie vande *Instr. van Holland vande* 24. *Martij.* 1624. *art.* 20. Groenw. *d. l.* 3. Sand. *lib.* 1. *tit.* 14. *def.* 40. ende in Holland, iemand willende in reductie komen en versoeken daar toe mandament met de clausule van inhibitie, moet in handen vanden Rent-meester vande exploicten consigneren de boeten van 40 guldens, ende so hy simpel mandement versoekt sonder inhibitie 20 gulden, *volgens de naarder ampel vande instructie art.* 9. 10. 11.

13. Maar als partijen by compromis gerenuncieert hebben van reductie, ende belooft de uytsprake te sullen voldoen, ende ten beyders syden tot dien eynde een Procureur *ad lites* stellen onwederroepelijk ende by maniere van willige condemnatie, de selve maght en last geven om hemluyden inde uytsprake by de genomineerde arbiters te doen, voorden hogen Raad te laten condemneren, ende dat dien volgens d'uytsprake gedaan sijnde d'selve besloten aanden Raad word overgebracht ende daar op condemnatie gedecerneert, so en heeft alsdan geen Reductie of Reformatie plaats, Vinn. *in not. ad* Wesenb. *d. hoc tit. num.* 9. selfs niet by maniere van Revisie of relief, om dat hy op sijn eygen versoek ende vville is gecon-

condemneert, daar van hy niet kan worden gereleveert, *als hier voren in Revisie art* 25. *verhaalt is v.* Leeuw. *lib.* 2. *par.* 1. *cap.* 4. *nu.* 5. ende word den uyt-ſpraak ſo beſloten overgebracht ende ſecreet gehouden tot dat daar op condemnatie is gegeven, om dat partije komende te vernemen dat d'uytſpraake tot ſijn nadeel ſoude mogen ſijn, hem noch altijd voor dat de condemnatie is gedecerneert, aanden hogen Raad magh addreſſeren ende te kennen geven dat hy hadde gemerkt uyt enige propooſten vande arbiters of anderſins dat d'uyt-ſprake t'ſijne nadeel was gereſolveert, ende verſoeken mandament van relief jegens het Compromis, paſſeren vande procuratie ende andere acten met reductie, onder preſentatie vande uyt-ſprake by proviſie te voldoen onder cautie, het welk alſo gepractiſeert ende daar op mandament van relief ende reductie geobtineert te ſijn geweeſt, *refert Papegay. tit. van reductie circa fin. fol. mihi* 171. anders ook als geen vorige willige condemnatie was gegaan of verſocht, ende dat partije de arbitrale uyt-ſpraak al hadde geapprobeert eer die ſelve was gepronuncieert of partije voorgeleſen en tot haar kenniſſe gekomen ſo ſoude ſulke approbatie niet beletten dat geen reductie ſoude mogen verſocht worden: Coren. *obſ.* 2. *nu.* 5. 6. 7. Rebuff. *de Arbitr. art.* 1. *gl.* 9. *nu.* 14. *&. ſeqq.*

14. Word mede in deſe ſake gevraaght of gecontroverteert, aan wat Rechter reductie verſocht moet vvorden, de meeſte ſijn van opinie ende houden het daar voor dat die verſocht moet worden voor den Rechter die den Gedaagde competent was, by aldien men niet voor Arbiters, maar voor Rechters hadde willen procederen judicielijk, na welke opinie ook geſententieert is inde Keyſerlijke Camer, als Gail. 1. *obſ.* 149. *ende* Mynſ. 2. *obſ.* 61. *verklaren*, ende dat 't ſelve ſo volgens Konings ordonnantie in Vrankrijk word geobſerveert, ſeyt Rebuf. *de Arbitr. act.* 1. *gl.* 10 *num.* 9. ende ook ſo inden hogen Raad van Mechelen verſtaan te ſijn, betuygt Chriſtin.

d. dec.

d. dec. 142. *n.*4. *&* 143. *n.*8. volgens het gebruyk van Holland, al-hoe-wel al-daar ook magh gaan aan den ordinaris competenten Rechter, niet te-min om kort recht te maken ismen gewoon den ordinaris middel Rechter over te slaan, ende voor het Hof Provinciaal de sake te bepleyten, Groenweg. *in d l.* 3. *C. de rec. arb.* Merul. *d. lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 2. also reductie by appel vergeleken word, *l.* 32. *§.* 14. *ff. de recep. arb. vid.* Fachin. *lib.* 8. *contr.* 4. ende als iemand hem hadde gesubmitteert aan eenige suppoosten van den Hove, ofte aan mijn Heeren van den Rade, ende uytsprake gedaan sijnde hy daar over voor den selven Hove geroepen word om condemnatie op de voorsz uytsprake te sien decerneren, en vermagh niet te declineren, *Papegay d. loc. circa fin.* also ook een Rechter hem tot arbiter magh laten gebruyken, Groenw. *l.* 4. *&* *l.* 9. *§.* 2. *ff. d. tit. hic &* Bus. *de §.* 2. Argentr. *ad Cons. Brit. art.* 18. *not.* 4.

15. Maar iemand hem hebbende gesubmitteert aan enige arbiters in Zeeland, ende van haar uytspraak willende komen in Reductie is gehouden 't selve te doen voor die vanden Gerechte daar de uytsprake is gedaan, ende niet aan den Hove van Holland, dan indien den tijd om in reductie te komen overstreken, ende relief van node ware, word van het Hof versocht mandemant van Reductie met de clausule van relief ende committimus aan den Gerechte vande plaatse daar de uytsprake gedaan is, *v. art.* 5. van 't personeel accoord anno 1607. den 2. Martij, tusschen de Staten van Holland ende Zeeland gemaakt, ende

16. Als iemand van het Hof heeft verkregen mandament van Reductie ende 't selve doen exploicteren, ende dat den Gedaaghde in Reductie 't selve verswijgende ende voor by gaande, sijn partije voorschreven doet roepen, om condemnatie op de uytspraake te sien decerneren als voren, kan hy ten dage dienende daar tegen *Concluderen ten fine*

van niet ontfankelijk ende tot absolutie vander instantie cum expensis, *funderende hem op de litispendentie*, *v.* Wurms. *tit.* 8. *de except. obs.* 4. *num.* 4. Sand. *lib.* 1. *tit.* 7. *def.* 1. *& tit.* 18. *def.* 1. Radel. *dec.* 79. Thuld. *ad* Damhoud. *cap.* 202.

17. Ende al-hoe-wel tusschen *Arbiters* ende *Arbitrateurs* noch onderscheyd is, dat d'Arbiters moeten haar vonnisse geven na rechten ende costumen, ende dat die *ad instar judiciorum redacta fuit*, als sijnde Rechters die uyt krachte van Compromisse kennisse nemen, Wesenb. *C. de recep. arb. n.* 3. ende dat d'Arbitrateurs sijn vriendelijke middelaars, de welke na hun beste verstand ende goed duncken sonder enige forme ofte figure van rechten oordelen, ende de luyden van malkander helpen, by ons genaamt wordende *goede mannen*, 't welk uyt den inhouden van 't Compromis best kan gesien ende onderscheyden worden, Gail. 1. *obs.* 150. *nu.* 5. nochtans maghmen huydendaaghs so wel van den eenen als vanden anderen uytspraak in Reductie komen, hoe-wel eertijds na civile rechten van de uytsprake van Arbiters geen reductie of appel verleent worde, maar wel van Arbitrateurs, *v.* Sand. *d. lib.* 1. *tit.* 14. *def.* 1. Christin. *dec.* 142. *num.* 2. *& seqq. vol.* 2. ende worden gemeenlijk twee Arbiters verkoren met macht dat indien sy malkanderen niet en konden verstaan, sy een derde tot Superarbiter mogen aan nemen, ende al ist dat haar die macht by Compromisse niet is gegeven, so word evenwel verstaan dat haar stilswijgens de macht gegeven is als sy met malkanderen niet over een komen, *l.* 17. *§. si unus & §. si in duos ff. de recept. arb. & ibi* Groenw. *&* Fab. *in Ration. c. cum speciali* 61. *ext. de appell.*

18. Als vele Arbiters gestelt sijn ende by hem-luyden de arbitrage is aangenomen, en mogen de andere in absentie van d'een of d'andere geen sententie pronuncieren, volgens *d. l.* 17. *§. ult. & l.* 18. het welke Christin. *dec.* 144. *nu.* 2. 3. *vol.* 2. ook seyt plaats te hebben in een sententie interlocutoir die kracht

kracht van definitive heeft, maar niet in een simpele interlocutoir, 't welk nochtans verstaan moet worden als de absenten door de presenten daar toe niet wettigh geroepen en versocht waren geweest, want op dat de saken niet door malitieuse absentien van sommige souden ongedecideert blijven, en te korter recht mocht gedaan worden, is by de Canonique wetten gestatueert, dat het meeste deel van arbiters in absentie van 't minste, na dien die alle wettelijk geciteert sijn geweest de sake mogen examineren, definieren en sententie pronuncieren, *cap. ult. de arbitr. in* 6. ende dit word by ons geobserveert, Bus. *d.* §. *ult. & l.* 18. *ibidemque* Groenw.

19. So van drie Arbiters, den eenen iemand condemneerde in 15. pond, den anderen in 10. ende de derde in 5. pond, wort verstaan dat die sententie nul is, als sijnde onseker, *per l.* 4. *C. de sent. quæ sine cert. quan.* ende dat de *l. diem preferre* 27. §. *si plures* 3. *ff. d. tit.* (daar geseyt word dat de 5. pond moeten voor sententie strecken en gepresteert worden, om dat sy alle te samen daar inne hebben geconsenteert, *quia minor summa majori in est*: *l.* 110. *de Reg. jur.*) niet en is in observantie, ende so word het in Vrankrijk verstaan: *testibus* Auctum. & Mornac. *in d. l.* 27. §. 3. ende by Covar. 1. *par. de sol.* 2. *nu.* 6 Zypæ *Not. jur. Belg. de Arbitr.* de welke seyd dat van sulke sententie lichtelijk reductie verleent magh worden, maar Groenweg. *d. l.* 27. §. 3. verklaart dat volgens ons gebruyk de middelste sententie moet vast gestelt worden om een eynd van 't proces te maken, als in welke somme sy best over een komen, ende waar in het minste verschil is, en verhaalt tot Delft in sijn presentie so gewesen te sijn, en dat het so ook by 't Hof van Holland is aangenomen.

20. Maar also d'Arbiters worden aangenomen om uytspraak te doen na rechten ende costumen so het behoort, word gevraaght, na wat costumen ende rechten sy hem moeten reguleren, hier inne word gedistingueert, dat so veel aan-

gaet de queſtie over ſolenniteyt van enigh contract ofte diſpoſitie moet ingeſien worden de plaatſe daar het contract ofte diſpoſitie gedaan word, maar ſo veel belangt het goed daar queſtie van is in ſijn ſelven, daar in moet gevolght worden het recht vande plaatſe daar het goed gelegen is, Rodenb. *de jur. quod orit. ex ſtat. diverſ. tit.* 2. *par.* 1. *cap.* 3. *nu.* 1. *& cap.* 5. Burgund. *ad Conſ. Fland. trac.* 4. *num.* 17. *&* 24. *in pr. & nu.* 20. *ſeqq.* ende ſo veel belangt, de perſonele contracten of obligatien ſelf ende 't gene daar in belooft is ende de voldoeninge van dien moet mede ingeſien worden het recht vande plaats daar het contract gemaakt is, Burgund. *d. loc. nu.* 10. *& tract.* 5. *nu* 1. ten ware dat de betalinge ofte voldoeninge vande obligatie op een ander plaatſe ware bedongen, in welken gevalle verſtaan moet worden dat op die plaats gecontraheert is daar de betalinge geſchieden moet, ende dat alſulx de wetten ende coſtumen van die plaats moeten gevolght worden inden uyt-ſpraak, Burgund. *d. tract.* 4. *nu.* 28. 29.

21. In deſe ſaake vallen mede deſe conſideratien, dat voor arbiters geen reconventie magh worden gedaan, als daar toe geen expres compromis is, Mynſ. 4. *obſ.* 90. Wurmſ. *tit.* 12. *obſ.* 3. maar mogen arbiters wel kenniſſe nemen van geobjicieerde compenſatie die *ipſo jure* de obligatie perimeert, Bald. *in l.* 1. *C. de recept. arb.* ende als ſeekere tijd by compromis bedongen is binnen welke d' uyt-ſprake gedaan moet weſen, ende mogen d' arbiters die tijd, geexſpireert ſijnde, niet verlengen ſonder conſent van partijen, Tuſch. *tom.* 1. *lit. a. concl.* 459. Ende al iſt dat niemand hem als arbiter tegen ſijn wil behoeft te laten gebruyken, niet-temin als ſy de ſake hebben aangenomen ſijn gehouden daar van uyt-ſpraak te doen, ſo verre, dat al iſt dat enige Raden vanden Hove d'ſelve hadden aangenomen van wat digniteyt dat ſy mochten weſen, ſouden by het Hoff gedwongen mogen worden haar aangenomen dienſt te volbrengen

Groenw.

Groenw. *in. l.* 3. §. *ult. & l.* 4. *ff. de Recept. arb. & l.* 9. §. 2. *eod.*

22. Word noch gecontroverteert of het geoorloft is van een fameus delict aan arbiters te compromitteren ende hoewel, als daar van Criminelijk geageert word, daar over als mede over houwelijxe saken niet soude gecompromitteert mogen worden, volgens Damh. *prax. civ. cap.* 207. *num.* 1. ende Ferrer: *allegati à* Bern. Zutph. *verb. Compromis* §. 1. maar de wijle by ons den Fiscus alleen toekomt Criminele delicten te vervolgen en doen straffen, en dat d'selve daar over niet magh transigeren als met consent ende goed vinden vande Overheyd ofte Reken-kamer, Merul. *d. lib.* 4. *tit.* 14. *c.* 2. *num.* 5. & *c.* 6. ende dat private personen alleen actie hebben nopende haar schade ende interesse mogen sy daar over wel transigeren ende ook compromitteren, Groenw. *in l.* 32. §. 6. *ff. de recept. arb.* Math. *de Crimin. lib.* 48. *tit.* 20. *c.* 4. *nu.* 11. Zyp. *de transact. vers. accus.* So verre dat ook een man over overspel by sijn vrou begaan met de selve magh verenigen, ende hertrouwen, Groenw. *in l.* 18. *transigere C. de transact. nu.* 3. *per.* Novel. 134. *c.* 10. ende ook de naaste bloed-vrinden ende erffgenamen over een nedergeslach van haar naaste vriend ende bloed mogen transigeren ende consequentelijk mede compromitteren voor haar interesse, Groenw. *in l.* 1. *C. quib. ut indig.* Christ. *dec.* 152. *nu.* 2. *vol.* 1.

23. Eyndelijk de sake vande arbiters in Reductie gebraght ende wederom gedefinieert sijnde by confirmatie of retractatie vande uyt sprake, magh daar van vvederom geappelleert vvorden, hoe-vvel vele andere contrarie sustineren, *v.* Fachin. 8. *contr.* 69. Rebuff. *de Arbit. art.* 1. *gl.* 9. *nu.* 3. & *seqq.* Gail. 1. *obs.* 149. *nu.* 4. 5. Covar. 2. *v. pr. res.* 12. *nu.* 4. 5.

VAN CRIMINELE SAKEN.

CAPUT XXVII.

ART. I.

DUs verre vande maniere van Procederen in civile ende private ſaken, volght dat wy kortelijk mede wat vande Criminele proceduren handelen, die eertijds volgens de civile rechten by een ieder mede int particulier moghten aangegeven ende uytgevoert worden, op ſijn pericule en pœne van gelijke vergeldinge indien hy de beſchuldingen niet beweſen, *l.* 8. *ff. de accuſ. & tit. Cod. de his qui accuſ. poſſ.* maar alſo 't ſelve d' angereus was, en veel haat en nijd onderworpen, ſo van den beſchuldigers ſijde als van den beſchuldighden ende ſijne vrienden, ende dat daarom weynige worden gevonden die niet liever haar eygen welvaren ende ruſt ſochten als met pericule van haar eer en leven een ander te beſchuldigen, ende midſdien vele miſdaden ongeſtraft bleven, tot ſchade van 't gemeen beſt, die daar aan gelegen is dat quaad-doenders andere ten exempel, ende niet uyt wraak ofte haat en nijd geſtraft worden, ſo is die gewoonte bykans door 't gebruyk van alle landen en republijquen, te niet geworden, ende het recht van miſdaden te doen ſtraffen ende te vervolgen aande Overheden vande landen gekomen, die door haren Fiſcaal ofte andere officieren als Procureurs Generaal, Baillius ende Schouten van Steden en Dorpen (die hoge juriſdictie hebben) 't ſelve doen uytvoeren, volgens hare ordre, behoudens nochtans particuliers perſonen haar actie tot ſchade ende intereſſe die ſy door den delinquant geleden hebben, ende niet vorder, Grot. *lib.* 3. *par.* 32. *nu.* 12. *& par.* 33. *nu.* 7. Math. *de Crimin. lib.* 48. *tit.* 2. *cap.* 2.

cap. 2. nu. 1. 2. Groenw. *in tit. C. de his qui accus. non pres.* Zypæ *Not. jur. Belg. d. tit.* Gudel. *de jur. Not. lib. 5. cap. 14. vers. quod dixi* Rebuff. *ad Const. Reg. in præm. gl. 5. nu.* 92. 105.

2. Ende alſo deſe Officieren, uyt kracht van haar officie ende bedieninge gehouden ſijn de miſdaders te beſchuldigen ende te doen ſtraffen, is het billik geacht geweeſt datmen haar niet opleyd de laſt van inſchrijven, ende gelijke ſtraffe te verwachten als ſy de beſchuldinge niet quamen te bewijſen, Gudel. *&* Zyp. *d. loc.* Argentr. *ad Conſ. Brit. art. 274. nu. 1. & ſeqq.* Perez. *C. de accuſ. & inſcript.* Damh. *prax. crim. c. 5. nu. 5.* maar op dat ſy die macht ende autoriteyt niet ſouden komen te gebruyken tot ruine ende bederf van een ander, ende onder pretext van recht ende wettelijk haar eygen haat en toom volgen, ſo mogen ſy niemand over miſdaat in rechten trecken als met decreet ende laſt vanden Rechter, 't welke alſo by de Hoven van Holland ende Utrecht ende haar Procureur Generaal by ordonnantie ſeer wel belaſt is, *Inſtr. Holl. art. 20. Vltraj. art. 1.* ende daaromme ook by andere Subalterne Rechters ende Schouten en Baillius moet gevolght worden, Groenw. *d. loc. per l. Vlt. C. de exhib. & tranſmit. reis,* ten ware iemand op het miſdaad ſelf bevonden worde, in welken gevalle alſo daar is pericule dat den miſdadigen moghte ontvluchten, niet nodigh is laſt vanden Rechter te bekomen ende hem te apprehenderen, *Conſuit. Civ. Vltr. rub. 34. art. 1. & ſeqq.* Fab. *C. lib. 9. tit. 3. def. 2.* Perez. *c. de exhib. reis num. 1.* Gail. 1. *obſ. 54. num. 3.* ende by aldien den Officier hier in de ordonnantie te buyten was gegaan ſoude hy met recht geſtraft moeten worden met ſeekere geld boete of ook wel aan 't lijf, na exigentie vande ſaake, ende arbitrage vande Rechters, Math. *d. lib. 48. tit. 7. c. Vlt. nu. 5. & tit. 17. c. 3. nu. 6. 7.* Perez. *C. de acc. & inſcript. nu. 3. in fin.* Groenw. *C. de his qui accuſ. nu. 6. 7.*

3. Voor wat Rechter in Criminele ſaken den delinquant te *Rechter Crimineel.*

te recht moet worden gestelt, staat te considereren dat volgens de huydendaaghsche gewoonte de selve mogen worden geoordeelt ende gestelt daar hy gevonden werd, al ist dat hy daar het delict niet gedaan hadde of elders sijn woonplaats hadde, *per l.* 1. *C. ubi Senat. vel clariss. l.* 3. *l.* 13. *ff. de offic. præsid.* sonder dat daaromme die een delinquant in handen heeft, gehouden is den selven over te geven aan den Rechter daar hy woont of daar hy gedelinqueert heeft: ten ware het delict specialijk tegen de wetten en keuren van die plaatse gedaan ware, en generalijk tegen de statuten van andere landen so niet en strede, Math. *d. lib* 48. *tit.* 13. *cap.* 5. *num.* 5. ofte dat aldaar præventie ware gedaan by præcedente informatie, Sande *lib.* 1. *tit.* 1. *def. ult.* Wesenb. *ff. de accus. num.* 8. Gail. *de pac. pub. obs.* 16. *nu.* 30. Vinn. *ad* Pek. *in l.* 7. *in fin. ff. de incend. ruin. & naufr. v. tamen* Math. *d. loc. num.* 7. so ook den delinquant voor een ander Rechter al rede daar over gestraft ofte by absolutie geoordeelt ware geweest, soude andermaal daar over niet te recht mogen worden gestelt, also die sententie soude moeten gepræsumeert worden wel gegeven te sijn, en na waarheyd, *d. l.* 7. §. *iisdem ff. de accus. & l.* 25. *ff. de stat. homin.* niet-te-min so een van de complicen op een ander plaats ware geabsolveert, ende den anderen wederom door een ander Rechter worde geapprehendeert soude daar gestraft mogen worden, over 't selve delict daar sijn metgesel van geabsolveert was, Math. *d. loc. nu.* 9. want ook den selven delinquant die geabsolveert was, noch geapprehendeert en gestraft soude mogen worden, so hy maar ontslagen ware, (door gebrek van bewijs) vander instantie: ofte ook door gesuborneerde valsche getuygen ende bedrogh vande misdaad geabsolveert ware, Math. *d. loc. num.* 10. *per l.* 3. §. 1. *ff. de prævaric. l.* 11. *C. de accus.*

Inquisitie en Citatie.

4. Vorders staat te considereren dat by ons op twederhande manieren tegens de delinquanten word geprocedeert, te

weten

vveten by apprehensie van den persoon; ofte by daghvaardinge om in persoon voor den Rechter te verschijnen, waaromme den Officier ofte Procureur Generaal, so wanneer iemand besaamt is van eenigh delict gecommitteert te hebben, so moet hy voor eerst met advis ende ordonnantie van 't Hof ofte de Magistraat, die de kennisse toekomt, hem informeren op 't selve delict ende circumstantien van dien, ende so hy bevind 't selve na rechten of statuten strafbaar te sijn, sal hy sijn informatie overleveren, ende daar by requeste presenteren daar inne verhalende de gelegentheydt ende circumstantien van 't delict by so een persoon begaan, op sulken tijd en plaatse, Versoeken jegens den selven apprehensie ofte citatie in persoon omme te compareren voor den Hove ende te aanhoren sulken eysch ende conclusie als hy *nomine officii* ten dage dienende jegens hem sal willen doen ende nemen, &c. waar op hem by den Hove apprehensie of citatie in persoon of simpele sal worden verleent na dat de sake gedisponeert is.

5. Ende by al-dien hem verleent word citatie reël ofte apprehensie van den persoon, sal d'selve sonder vertrek te vverck stellen, en maaken met alle mogelijcke middelen den delinquant te apprehenderen ende in versekeringh te brengen, maar als hem citatie in persoon vvord verleent, sal hy den delinquant self in persoon doen citeren so hy te bekomen is, anders aan sijn vvoon-steede soo hy eenigh heeft, in dien niet by edicte als vorens cappittel 1. geseyd is, ende so den Gedaaghde ten dage hem geprefigeert, in persoon niet en compareert, vvord jegens hem gegeven defaut, ende jegens hem ghedecerneert apprehensie corporeel als boven cappittel 4. verhaalt is, ten vvaare nochtans dat daar vvettighe redenen van excuys vvaaren, in vvelcken gevalle de Vrou, ofte naaste Bloedvervvant van den Ghedaaghde by Requeste de selve magh

te kennen geven ende verhalen dat alſo wettige oorſaken van abſentie ook in *ipſo termino* van comparitie magh worden na rechten en billikheyd geallegeert tot wettige excuys vande geſtelde tijd van comparitie, ende daarom noch te meer alvorens, daaromme hy Suppliant verſoekt (onvermindert in alles ende ook aangaande de comparitie in perſoon of *per procuratorem* ende partijen reſpective recht ende defenſien), dat den Recht-dagh voor den tijd van acht dagen magh worden geprolongeert ofte gedilayeert, *de quo v.* Rebuff. *de excuſ. & exon. abſ. tom.* 3. *trac.* 8. *ad conſt. Reg, &* Menoch. 1. *arb.* 79. *& ſeqq.*

6. Somtijds als het delict kleyn is, preſenteert den Gedaaghde in perſoon, voor den dagh van comparitie, ook wel requeſt, *daar inne verhalende de gelegentheyd, en vertonende de kleynheyd vande ſake met bygevoeghde adviſen van Rechtſgeleerden, voort ſeyd, dat alſo by hem Suppliant in 't gene voorſz is ſulx niet en is geperpetreert ofte alſulken delict gecommitteert dat enige corporele pœne ſoude meriteren, als by de annexe adviſen van verſcheyden Rechtſgeleerden met redenen ende rechten daar inne verhaalt ten vollen vvord gedoceert, midſgaders dat comparitie in perſoon* ex delicto vel quaſi *infameert, ten minſten* infamia facti apud bonos & graves viros, *ende geen plaats behoort te hebben alvvaar geen lijf-ſtraffe, en veel min geen pœne met allen kan vallen, Waaromme* (*ne innocenti inuratur infamiæ nota, quæ nunquam in poſterum ſic tolli poſſet, quin remanerent relliquiæ quædam, tanquam cicatrices ſanatorum vulnerum*) verſoekt hy Suppliant ſeer demoedelijk dat al 't gene voorſz in deſen annex is overwogen ſijnde, de Citatie in perſoon tegen hem Suppliant verleent, verandert worde in ſimpele Citatie. Dit doende.

Submiſſie. 7. Ook als de ſake daar toe gediſponeert is, compareert den Gedaaghde wel in perſoon, ende preſenteert Requeſte in cas van *ſubmiſſie* hem ſtellende tot diſcretie vanden Rechter, ende verhalende alle 't gene tot ſijn onſchuld ende defenſie dient,

dient, ſeyd dat, alſo uyt gene voorſz is, blijkt, alle 't gene hem Suppliant te laſt word geleyd niet en is culpabel ofte punibel ende dat nochtans hem Suppliant niet gelegen is, daar over proces jegens den Heer Officier te ſuſtineren, *neque ſit contemnenda verecunda cogitatio ejus qui litem execratur, & mentis quippe bonæ proprium eſt agnoſcere culpam culpa ubi nulla ſubeſt.* Verſoekt daaromme hy Suppliant demoedelijk, om alle vordere proceduren moeyten ende koſten af te weſen dat hy ter ſake van alle de voorſchreve feyten, die hem by den Heere Officier tot laſte worden geleyt, in ſubmiſſie magh worden ontfangen: ten minſten commiſſariſſen verleent, ende om hem te informeren op d'Innocentie van hem Gedaaghde: *v.* Leeuw. *lib. 2. par. 2. cap. 2. nu. 1.*

8. Vorders indien den Gedaaghde in perſoon ten dage dienende ſimpelijk compareert op de citatie, ſo moet den Procureur Generaal ofte Officier hem aanklagen, ende de gelegentheyd van 't delict by hem geperpetreert verhalen met alle circumſtantien vandien, ende daar op doen ende overleggen eyſch, *Concluderende in 't eynde van dien dat den Gedaaghde criminelijk aan den lijve of anders arbitralijk ſal worden geſtraft andere ten exempel*, ende alles na exigentie ende gelegentheyd van 't delict, ende daar beneffens verſoek doen dat den Gedaaghde geordonneert ſal worden by proviſie in hechtenis ende ſtricte apprehenſie te gaan ende aldaar blijven en ſijn ſake *ex vinculis* defenderen en reſponderen. *Ordinaris proceduren.*

9. Welken eyſch den Gedaaghde in perſoon, ofte ſijn Procureur met hem preſent, overnemende neemt dagh ten principale te antwoorden na de leveringe, ende nopende 't verſoek, allegerende ſijne redenen van excuys ende defenſie jegens het gepretendeerde delict ende ſtraffe daar toe ſtaande, ende datmen een act die ſonder delict kan worden gedaan, niet en moet preſumeren crimineel en aan den lijve ſtrafbaar te ſijn, *l. quo naufragium ff. de incend. ruin. naufr.* Gabr *conſ.* 175. *Verſoek van ontſlagingh van perſonele compari-tie.*

ende ook dat een daad komende worden geduydet een fware ofte lichte misdaad te wesen, moet worden gepręsumeert voor de lichte, Bald. *in l. fin. C. de adult.* Alciat. *præf.* 6. *reg.* 3. Concludeert daaromme tot niet ontfanklijk in 't versoek, ende doende contra versoek, dat den Gedaaghde sal worden gepermitteert, sijn sake *per procuratorem* te mogen defenderen, en dat hy vande personele comparitie sal worden ontslagen, ten minsten onder handtastinge ende suffisante cautie, van tot vermaninge weder in te komen, *sub pœna convicti.*

10. Op welk versoek en different van partijen volkomentlijk geplaidoyeert sijnde, het Hof daar na disponeert, ordonnerende den Gedaaghde in hechtenisse te gaan, so verre het crimen hem te last geleyt, meriteert straffe aan den lijve, of dat 't selve twijfelachtigh is, maar so het feyt so swaar niet en is, ende alleen bannissement of boete pecuniele soude mogen meriteren, so ontslaat 't Hof den Gedaaghde onder sijn gepresenteerde cautie ende handtastinge, ende by so verre den Gedaaghde in hechte moet blijven, so worden hem op sijn versoek vergonst Advocaat ende Procureur om hem te dienen, die tot hem acces word verleent om op alles instructie te nemen ter preferentie vanden Cepier, de welke daar uyt tegen den eysch antwoord maken en overgeven, van gelijke doet ook den Advocaat als den Gedaaghde is gerelaxeert, ende word den antwoord by den Procureur Generaal overgenomen, met dagh omme daar tegens te repliceren, ende instrueren voort het proces ten definitive toe, ende 't selve by den Hove gevisiteert sijnde, word den Gedaaghde ende gevangen by sententie gecondemneert na gelegentheyd van 't delict ende het bewijs vandien, ofte anders geabsolveert vanden eysch ende conclusie jegens hem genoemen, *de expensis, v.* Math. *d. lib.* 48. *tit.* 17. *cap.* 4.

Contra absenten & contumacen

11. Als den delinquant (daar tegens om sijn *non comparitie* of andersins apprehensie corporeel is verleent, (met annotatie van

van ſijn goederen, ſo verre de ſake tot confiſcatie van goed gediſponeert is,) ſo hy alſdan niet te bekomen is, ſal voorts geprocedeert worden met drie citatien by edicte ende affictie van beletten, ende voorts door klok-geſlagh ingeroepen omme hem binnen ſekeren dage te komen verantwoorden *ſub pœna confeſſi & convicti*, ende ſtraffe na exigentie vande ſake, ende ſo hy alſo verdaghvaart ſijnde op de twede ofte leſte citatie noch komt, ſal hy in hechtenis gaan ende purgerende ſijn voorgaande defauten gehoort worden, maar indien hy niet en compareert na de vier achter een volgende defauten, ſal hy voorſchuldigh gehouden worden, en naar geſiene informatien, mandementen ende exploicten, gebannen worden, ende in ſijn goederen geconfiſqueert, ofte anders gemulcteert na gelegentheyd vande ſake, *Inſtr. vanden Hove van Vtrecht tit. dict. art.* 13. *van Holland. art.* 120 Math. *d. lib.* 48. *tit.* 20. *nu.* 23. Gudel. *lib.* 5. *c.* 14. *verſ. pen.* Zyp. *tit. de dol. & contum.* Leeuw. *d. cap.* 2. *nu.* 3. doch ſo den voorſz gecondemneerde daar na gevangen worde, ofte hem ſelf in handen gave om hem te ontſchuldigen, ſo van ſijn vertrek ende abſentie dat hy niet gecompareert is, als nopende de ſake ten principaal daar mede hy word beſchuldight, ſal daar toe ontfangen ende in ſijn defenſie gehoort worden, als of hy van beginne gecompareert hadde, blijvende niet-te-min de ſententie ſo veel de confiſcatie van goed, of andere pecuniele amende belanght in waarde, ten ware hy binnen jaars na de pronunciatie vande ſententie compareerde, in welken gevalle (mids by hem betalende de koſten van Juſtitie) ſo verre hy ſijn onſchuld weet te betonen, ook de confiſcatie ofte geld-boeten wederroepen ſullen worden, *Inſtr. Cur. Vltr. art.* 14. hoe-wel Leeuw. *d. loc.* ſeyd dat in Holland daar toe relief verſocht ſoude moeten worden van een hoger Rechter, *arg. l.* 4. *ff. de req. reis.* Chriſtin. *dec.* 203. *nu.* 13. *vol.* 4.

12. Vorders ſtaat te noterē dat den cōparant op de citatie in

personen comparerende ofte andersins in goede versekeringh sijnde den Officier, in saken daar het toegelaten is, in sijn keure staat ofte ordinarie ende communicative tegens hem te procederen, ofte *extraordinarie & nullo servato ordine judiciario* alleen op de confessie vanden delinquant, hem by examinatie ende mondelingh ondersoek vanden Officier in tegenwoordigheyd van twe Schepenen wettelijk afgenomen, ook wel door torture ende pijnigen in grote en swaarwightige saken, als den delinquant met gemoede de waarheyd niet wil bekennen, maar eens vande extraordinaris manier van procederen geweeken sijnde, soude daar niet weder toe mogen komen, Leeuw. *d. cap.* 2. *nu.* 4. *pr. & nu.* 6. *fin.*

Extraordinaris procedu ren.

13. Doch op dat de Officieren de luyden onder deksel van extraordinarie te procederen met geen incarceratie ofte andere inconvenienten buyten behoren souden quellen, worden by het 2. 4. ende volgende articulen vande ordonnantie op den stijl van procederen in Criminele saken vanden jare 1570 vereyscht een deser drie requesten om extraordinaire te procederen, te weten dat den delinquant in flagranti crimine bevonden vvord: Dat de Rechters selve na genome kennisse ende gesiene informatie apprehensie corporeel, of in persoon te compareren gedecerneert hebben, dat by accusatie van geformeerde partije ter dispositie van beschreven rechten ende ter arbitrage van den Rechter &c. uytgesondert als het vagabonden en land-lopers vvaren, daar merkelijke suspicie van ontvlughten soude vvesen, ende het feyt seer swaar en afgrijselijk, ende dat de sake byden Officier wel klaarlijk bevonden ware, ofte dat het notoir ware het feyt begaan te sijn by den genen die sy apprehenderen, ende dat hem van sulke notorieteyt gebleken ware ten minsten by twe ofte drie lofwaardige getuygen, ofte een ongeachte siele en infame persoon ware. *v. Instr. Cur. Vltr. tit. ult. art.* 5, Leeuw. *d. loc. nu.* 5. Math. *d. tit.* 20. *cap.* 2. *nu.* 9. In vvelken gevalle den Officier binnen

eens

eens of twe maal 24. uyren na de apprehensie den Hove ofte Rechters adverteren moet, van 't gene by hem hier in gedaan is, en daar by haar informatie overleveren, Leeuw. *& Instr. Cur. ibid.*

14. Doch magh om gene saken extraordinaire geprocedeert worden, als om delicten daar corporele straffe toestaat, vermids citatien in persoon, apprehensien, en adjudicatien van provisionele incarceratie, (sijnde het begin van alle extraordinaire processen) in 't generaal geen plaats hebben als in misdaden die met de dood ofte correctie aan 't lijf gestraft worden, *Clar. §. fin. qu.* 28. *num.* 1. ten ware in saken die door ander insichte van groter importantie waren, als om de consequentie die daar uyt volgen soude ende andere redenen, om aan de waarheyd vande saken te komen, in welken gevalle ook buyten consideratie van lijf-straffe den beschuldighde op 't versoek vanden Officier gecondemneert word, in hechtenisse te gaan by provisie, om al-daar naarder geexamineert ende geconfronteert te worden, ende daar na onder cautie ende handtastinge na exigentie vande sake onslagen worden.

15. Sulx dat'er groot onderscheyd is tusschen iemand die by expres appointement sonder enige restrictie vanden Rechter by provisie uyt de detentie ofte vande personele comparitie werd ontslagen ende geadmitteert te mogen occuperen by Procureur, ende also in ordinaris proces ontfangen word, ende tusschen de gene die niet ontslagen word, maar in detentie blijft over enigh delict daar lijf-straf toe staat, ofte ter arbitrage vanden Rechter so verre getrocken soude konnen worden, *Sommaire proceduren.* ende niet-te-min men geraden vind alleen tegen hem te procederen op 't bewijs, want dit dan eygentlijk geen ordinaris proces is, als waar in op sulke korte dagen en termijnen extraordinaris wijse word geprocedeert als by de Rechters goed gevonden ende geordonneert word, gelijk in verscheyden Steden van Holland niet ordinarie tegen delinquanten word gepro-

geprocedeert, maar sommierlijk, al ist dat sy gerelaxeert sijn: Leeuw. *d. c.* 2. *n.* 10. lettende principalijk daar op dat niemand van gevangenen of beschuldighden in sijn verantwoordinge onbehoorlijk vetkort, ofte in 't stuk van bewijsen in sulke proceduren geblindhokt word, waaromme ook Leeuw. *d. loc. nu.* 12. seer wel de Criminele proceduren in drie specien verdeelt, te weten in *Extraordinaire* als men van corporele apprehensie ofte detentie procedeert op confessie: *Sommarie* ende *de plano* alsmen procedeert tegen iemand in hechtenisse, ofte onder limitatie by provisie ontslagen sijnde, (ook van personele comparitie) op de informatie ende bewijsen, ende *ordinaire* als iemand simpelijk sonder enige limitatie uyt de detentie of van personele comparitie is ontslagen of maar simpelijk is verdaghvaart geweest.

16. Ende also in dese landen bykans over al een kostume is, dat niemand met de dood word gestraft, als die sijn misdaad self bekent, principalijk om hem also den wegh van appel te benemen, als na rechten notoir sijnde dat iemand op sijn eygen confessie recht gedaan sijnde in appel niet magh komen, *l.* 2. *C. quor. app. non recip. placc. vanden* 10. *Decemb.* 1598. Neost. *dec. Cur. Holl.* 47. Zyp. *de appell. vers. in Crimin.* Leeuw. *d. c.* 2. *nu.* 8. *& par.* 1. *c.* 16. *n.* 8. so word evenwel over

Torture. so een delict extraordinarie by torture na examinatie op interrogatorien en informatien geprocedeert als den delinquant niet belijden wil, hoe-wel na rechten, als de bewijsen klaar ende suffisant sijn anders ordinarie soude worden geprocedeert, en so wel sonder sijn confessie mogen worden gecondemneert als met de selve, Fab. *C. lib.* 9. *tit.* 21. *def.* 9. *&* 12. *nu.* 3. Gomes. 3. *res.* 13. *nu.* 20. Christ. *dec.* 109. *nu.* 6. *vol.* 4. Sand. *lib.* 5. *tit.* 9. *def.* 14. *per l.* 16. *C. de pœn. & l. ult. C. de probat.* Neost. *d. dec.* 47. die alle verklaren dat, so in Savojen als tot Mechelen, Vriesland en Holland door de respective Raden de delinquanten hare confessie in tortura gedaan gerevo-

revoceert hebbende niet-te-min uyt klaar bewijs *ordinaria pœna* ſyn geſtraft geworden, hoe-wel anders de confeſſie door 't pijnigen gedaan niet voor volkomen proeve gehouden word als hy daar van buyten torture niet en perſiſteert, Gomeſ. *d. reſ.* 13. *nu.* 24. Damh. *prac. crim. c.* 39 *nu.* 7.

27. Want als in den proceſſe bevonden waren enige grote ende prægnante indicien van een delict daar lijf-ſtraffe, *So word by ſententie interlocutoir eerſt verklaart, dat den gevangen ſal worden geleyt ter ſcherper examinatie ofte torture, omme daar door naarder verklaringe te bekomen op de ſelve indicien ofte bewijſen ende appendentien van dien*, Ende wat bewijſen en indicien ſuffiſand ſijn om iemand tot de pijn-bank ofte torture te condemneren, daar van word ſeer verſcheydentlijk by de Doctoren geſchreven ende gevoelt, doch het gemeen gevoelen is dat het ſelve op gene præſumtien ofte kleyne en lichte indicien, maar alleen op ſulke bewijſen plaats heeft die bykans genoegh ſijn om alleen de ſeekerheyd te vertonen en ſtaande te houden, ſulx dat niet anders geoordeelt word te gebreken, als de eygen bekenteniſſe vanden miſdadigen, om hem tot overvloed door ſijn eygen mond te overtuygen, ende alſo te condemneren, alles tot arbitrage vanden Rechter, ſo nochtans dat de indicien moeten weſen wettigh, ende prægnant na gelegenheyd van de ſake ende qualiteyt vanden delinquant, als te ſien is by Thom. Gram. *conſ.* 15. *num.* 4. Hipp. *de* Marſ. *l. prax. crim.* §. *diligenter nu.* 196. & *ſeqq.* Farinac. *prac. crim. qu.* 37. *num.* 1. 23. Damhoud. *c.* 36. *num.* 3. Chriſt. *ad ll. Mechl. art.* 7. *num.* 4. die al-daar ook verhaalt welke indicien ende bewijſen daar toe dienen, als ook d'een Farinac. *qu.*43. *ſeqq. late* & Hyp. de Marſ. *d.* §. & Fab. *C. lib.* 9. *tit.* 21. *def.* 10. *in not.* Gomeſ. *d. reſ.* 13. *nu.* 7. & *ſeqq.* *als mede conſult.* 76. & *ſeqq. IC. Holl. par.* 2. daar toe niet genoegh geacht worden de faam ofte berught te ſijn, noch quaden ongeregelt voorgaand leven, ende een getuyge, ſulx dat in

allen gevalle de ſake twijfelachtigh ſijnde den Rechter moet inclineren tot het ſachſte deel, Farin. *d qu.* 37. Leeuw. *d. par.* 2. *c.* 3. *nu.* 1.

18. Ende hoe en in wat manieren den delinquant tegen die indicien die hem tot pijnigen ſchijnen te beſwaren moet worden gedefendeert, *v.* Gomeſ. *d. reſ.* 13. *nu.* 21. Chriſt. *d. art.* 7. *nu.* 5. *& ſeqq.* Farinac. *qu.* 38. *nu.* 110. *& ſeqq.* Anton. Math. *lib.* 48. *tit. de quæſt.* 16. *cap.* 3. *nu.* 20. al-hoe-wel by ons ſulke defenſie niet altijd den delinquant toegelaten word, ſonderling niet als extraordinaire ſal worden geprocedeert, maar word alſdan den gevangen op de bancke vande paley geſeyt, alwaar hen de voorſz indicien worden voor gehouden, daar op hy moet reſponderen, ende ſo verre hy iet bekent tot ſijn belaſtinge ſo datter lijf-ſtraffe of andere pœne op ſoude volgen, ſo moet den Rechter des anderen daaghs weder komen, ende hem *extra locum torturæ*, dat is buyten pijne van banden en yſere d'ſelve ſijne confeſſie voor leſen, ende hem afvragen of hy daar by perſiſteert, ende ſo hy dan daar by perſiſteert word hem binnen twe of drie dagen dat na recht gedaan ende ſententie gegeven, maar ſo verre hy ſijn beken wederroept, ſo word de torture hervat ende gereitereert, ende den gevangen andermaal gevraaght op de indicien en op de revocatie van ſijn gedane confeſſie, ende ſo hy dan by de revocatie perſiſteert, magh hy niet weder gepijnight worden, ten ware uyt nieuwe indicien ende bewijſen, gelijk ook een gevangen eens getortureert ſijnde ende inde torture niet bekennende maar perſiſterende in 't ontkennen, en magh voorde tweede maal niet getortureert worden *ſine novis indiciis*, 't welk nochtans niet altijd ſo is, maar gelimiteert word volgens de leringen van Zanger. *de tortur. c.* 5 *nu.* 2. *& ſeqq. & nu.* 76. 77. Grammat. *dec.* 22. *nu.* 24. Covar. *pr. qu.* 23. *nu.* 5. Zieritz. *in conſt. crim. Car. V. cap.* 61. *& ibid* Bull. ende volgens d'arbitrage vanden Rechter, *vid.* Goth *in l.* 16. *ff. de quæſtion.*

Gelijk

Gelijk mede hoe ende in wat voegen de torture moet gedaan worden, tot discretie ende bescheydenheyd vanden Rechter gelaten word na de gelegenheyd vande sake, ende conditie ofte qualiteyt vande persoon, *d. Const. Car. cap.* 58. *& ibi* Zieritz *l.* 7. *l.* 10. §. 3. *ff. de quæst.*

19. Maar word gecontroverteert als den gevangen de pijne door gestaan heeft sonder enigh beken te doen, of hy alsdan gestraft magh worden, en met wat straffe, sommige willen hem geheel vry gesproken hebben, ofte vande instantie ontslagen, Farinac. *qu.* 40. *nu.* 6. Papon. *lib.* 24. *tit.* 9. *arr.* 1. Argentr. *art.* 41. *nu.* 4. *Cons. Vltraj. rub.* 37. *art.* 9. *Instr. Cur. Vltraj. d. tit.* 20. *art.* 10. die daar by doet reserverende den gevangen sijn actie van injurien tegens den genen die hem by calumnie t'onrecht geaccuseert ofte bedragen magh hebben, *de qua re v. tamen* Math. *d. lib.* 48. *tit.* 17. *cap.* 3. *nu.* 1. 8. andere verwijsen hem evenwel als van 't delict blijken kan tot genoegen *à* Farinac. *d. loc. num.* 7. *citati* Papon. *lib.* 24. *tit.* 9. *arr.* 1. *in fin.* Fab. *C. lib.* 9. *tit.* 21. *def.* 9. *num.* 2. *& def.* 12. *num.* 3. *in not.* Argentr. *d. tit.* 1. *art.* 41. *num.* 4. andere meynen datmen hem alleen onder handtastingh ofte borghtochte van t'allen tijden weder in rechten te sullen verschijnen behoord te ontfangen, Fab. *d. def.* 9. *n.* 1. *not. & def.* 13. Gomes. 3. *res.* 13. *n.* 20. 't welk Leeuwen *d. loc.* acht plaats te moeten nemen, so wanneer den gevangen alleen op sterke presumtien en op bewijs dat niet prægnant is getortureert is geweest, maar het redelijkste gevoelen te sijn vande gene die hem in 't geheel vry spreken, ofte tot een minder ofte extraordinaris arbitrale straffe verwijsen na gelegentheyd vande sake ende van 't bewijs daar toe overgeleyt, Math. *d. tit.* 16. *nu.* 22. *cap.* 3. Fab. *d. def.* 15. *&* 25. Fachin. 9. *contr.* 6. Farinac. *qu.* 40. *nu.* 11. *& seqq.*

VAN
P U R G E.
CAPUT XXVIII.
ART. 20.

VOrders als iemand na gegeven word ende befaamt is enigh deliɛt ofte quaad feyt begaan te hebben, ende hy hem onschuldigh kent, ofte dat hy hem daar over weet te verantwoorden ende te verdedigen, so ist geraden, dat hy (omme apprehensie corporeel ofte citatie in persoon te ontgaan, request in cas van Purge presentere, *daar inne te kennen gevende sijn goed comportement ende de voorsz diffamatie, ende also hy hem daar van kent suyver ende onschuldigh, veel min accusabel, ende dat hy Suppliant beducht is dat hem op d'een of ander manier enigh proces Crimineel soude mogen soeken aan te doen, so vvas hy geresolveert hem daar over te suyveren en te ontslaan ende te verantvvorden tegen alle ende een iegelijk die hem daar over partije souden vvillen maken, Versoekende daaromme hy Suppliant ootmoedelijk appointement in cas van Purge* in communi forma, *dit doende &c.*

21. Op vvelke requeste gestelt vvord fiat Mandement van Purge in forma, *uyt krachte van 't vvelke by openbaar klockluydinge met behoorlijke aßistentie vande Gerechte van N. ende elders des nood zijnde van vvegen den Heer vanden Lande verdaghvaart vvorden den Procureur Generaal, den Maarschalk ofte Officier van N. &c. midtsgaders N. N. de naaste Vrienden ende Magen van den Nedergeslagen, ofte aan vvie het deliɛt geperpetreert soude sijn, ende allen andere geinteresseerde ofte die hem in desen partije souden vvillen maken om t'eenen sekeren dage voor den Hove te compareren ende aldaar den Suppliant sien presenteren sijn persoon gevangen en ter Purge stellen vande feyten in desen verhaalt, hem daar van te sien verklaren puer, suyver en innocent, ende ook omme*

omme te sien ordonneren op de relaxatie ende ontslaginge van sijn persoon, midsgaders &c. daar jegens te seggen &c.

22. Welke citatie gedaan sijnde moet den Impetrant van Purge ten dage dienende compareren in persoon ende staan bloods hoofs voor den ingang vande rolle, ende hem presenteren in apprehensie ende hechtenis te gaan, ende voort sijn eysch overleveren, *Concluderende in't eynde van dien dat hy van't delict hem opgeleyt ende na geseyt sal worden verklaart te wesen puer, suyver en innocent, ende dat dienvolgende den Procureur Generaal, Maarschalk of Officiers, midsgaders de Vrienden ende Magen, ende allen anderen diens aangaande, sal worden geimponeert een ewigh swijgen en silentium, makende eysch van kosten, Versoekende by provisie ontslaginge onder cautie ende handtastinge van weder in te komen tot vermaninge* sub pœna convicti, *met interdictie aande vrienden hem Impetrant te misdoen ofte mis seggen hangende desen processe, welken eysch de Gedaaghdens over nemen ende dagh omme daar op te seggen, Concluderende so veel't versoek aangaat tot niet ontfanckelijk, ende dat dien volgende den Impetrant sal gaan in hechtenisse ter tijd en ter wijlen toe anders sal wesen geordonneert.*

23. Volgens 'twelke den Impetrant by provisie in hechtenis moet gaan en verwachten nopende dit versoek de decisie van den Rechter ofte Hove: doch so verre geen sonderlingh bewijs jegens hem ware, en sijn persoon so gequalificeert dat jegens hem geen quade præsumtie te nemen ware, word den Impetrant wel ontslagen volgens sijn versoek, anders en so ter contrarie jegens hem informatie is ende bewijs, ofte dat hy is een lichtvaardigh persoon, daar jegens præsumtie kan vallen, so ontseyt het Hof den requirant sijn versoek voor als noch, en ordonneert den Procureur Generaal ofte Officier hem eerst daags op het delict hē opgeleyd, en op sijn persoon naarder te informeren daar toe hem verlenende Cōmissaris, en so verre by dese informatie niet en word bevonden ietwes meer tot belastinge vañ Impetrant, so word hy daar na gerelaxeert, op sijn

request daar toe gepresenteert, edoch altijd onder de gepresenteerde cautie ende op handtastinge.

24. Daar na antwoorden den Officier ende de vrienden op den eysch vanden Impetrant, en hare middelen verhaalt hebbende, Concludeert den Officier somtijds tot niet ontfanklijk inden eysch ende conclusie ende dat hy sal worden gestraft, &c. of anders na rechten ende placcaten tot arbitrage vanden Hove, ende de vrienden, somtijds mede tot niet onfanklijk, ende doende eysch in reconventie ten fine den verweerder in 't selve cas sal worden gecondemneert hem eysschers in dit cas te betalen de kosten van Medicijns, Chirurgijns, medicamenten, smert, pijn ende versuym ter somme van, &c. ofte soo veel meer of min als bevonden sal worden te behoren, &c. *cum expensis*, of anders, &c. op alles, &c. somtijds neemt den Procureur Generaal geen contrarie conclusie, maar seyt hem te refereren tot discretie vanden Hove: maar d' andere Gedaaghdens in cas van Purge moeten consenteren of debateren, ende mogen niet bestaan met te seggen dat sy hem met geen Criminele saken bemoeyen willen als wesende den Officier bevolen, volgens *het* 15. *art. Instr. Cur. Vltr. tit.* 20. Math. *d. lib.* 20. *tit.* 20. *c.* 2. *nu.* 2. ende desgelijx maghmen procederen by Purge in andere delicten als diefte, overspel, vrouwenkraght, valscheyd, &c. en ook tegen de diffamateurs ageren in cas van injurien, *vid. Papegay. pag. mihi* 81.

25. Op dese materie komt dikwils in consideratie de questie, dat also na rechten ende de gemene opinie der Doctoren, iemand tot defensie ofte nood-weer, dat is gedrongen sijnde tegen een ander sijn lijf, wijf, kinder, ofte goed te beschermen, den selven quame te quetsen dat hy daar van sterve ofte dood bleve niet en verbeurt ende daar aan onschuldigh is, *l.* 1. *C. unde vi. l.* 1. 2. 3. *C. ad L. Corn. de Sicar. Cons Vltraj. rub.* 40. *art.* 3. Damhoud. *prac. crim. c.*76. Gail. 2. *obs.* 110. *nu.* 9. Clar. §. *Homicidium qu.* 60. *n.* 24. *& seqq.* of ook 't selve so te verstaan is

dat

dat den geaggresseerde soude de maat van hem te verweren te buyten gegaan hebben als hy niet ware gaan lopen of gesocht hadde te ontvluchten; ende hoe-wel vele verstaan, dat de gene die niet heeft soeken te ontvluchten, maar liever den anderen te resisteren ende om 't leven te brengen, strafbaar is als de maat hebbende te buyten gegaan, *v* Math. *d. lib.* 48. *tit.* 5. *de sicar. n.* 7. *cap.* 3. niet-te-min is 't selve so te verstaan dat hy niet anders gehouden is te vluchten ende wijken, als so wanneer hy sekerlijk ende sonder pericule ontkomen kan, Clar. *d.* §. *nu.* 32. Gomes. 3. *res.* 3. *num.* 23. gelijk mede iemand den aggresseur niet en magh om 't leven brengen als hy hem sonder pericule kan afweren, Math. *d. loc. per l.* 45. §. *pen. ff. ad L. Aquil. & §. injuria Inst. eod.* Farinac. *qu.* 125. *par.* 2. sulx dat al-hier word gerequireert groot pericule ende rechtvaardige oorsaak van vrese, d'welke niet komt te cesseren, al ist dat den aggresseur was aan 't wijken, also hy weder soude konnen aandringen, Grivell. *dec.* 26. bysonder als hy hem gedreyght hadde 't leven te benemen, Maran. *cons.* 77. *num.* 9. Clar. *d.* §. *num.* 33. en wat pericule hier word gerequireert, en wat vrese hier rechtmatigh is, *v.* Grot. *de jur. bel. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. 5. 16. *&c.* Grivel. *d. dec.* 26. *& late* Berlich. 2. *prac. concl.* 13. ende staat te weten dat daarom de defensie niet t'onrecht soude mogen verstaan worden gedaan te sijn, al ist dat den verweerder den aggresseur eerst onverhoeds hadde geoffendeert, Grivell. *d. loc. in fin.* Sande *lib.* 5. *tit.* 9. *def.* 7.

26. Maar hier word gecontroverteert of het geoorloft is tot beschermingh van sijn eer ende faam (alsmen niet word geaggresseert) een ander te aggresseren ende om 't leven te bregen, ende hoe-wel sommige meynen dat het geoorloft soude wesen ofte geexcuseert worden, vermids de eer ende goede naam ende faam met het leven vergeleken worden, *l.* 9. *& ibi DD ff. de manumis. vind. l.* 8. §. 2. *ff. quod met. ca.* Damh. *d. loc. c.* 79. Clar. *d. loc. num.* 26. ende dat daarom ook iemand

in

in duel geroepen ſijnde 't ſelve om ſijn eer te verdedigen ſoude mogen aangenomen worden, ende den beroepen buyten ſtraffe om brengen, byſonder alſmen den beroeper in rechten niet ſoude konnen trecken, Tyraq: *de nobil: cap.* 10. niet temin is de beſte, ende redelijkſte opinie ter contrarie, alſo den geinjurieerde hem met woorden ſoude konnen verweren, Math. *d. cap.* 3. *nu.* 8. Grot. *d. c.* 1. *nu.* 10. 14. 15. Maran. *d. conſ.* 77. *nu.* 6. Berlich. 4. *prac. concl.* 16. 17. Bronk. 4. *aſſert.* 82. Viv. *dec.* 399. *nu.* 2. 5. *& dec.* 439. *nu.* 27. 29. ende daaromme hem ombrengende met ordinaris ſtraffe, ten minſten als de mate te buyten gegaan hebbende extraordinarie geſtraft ſoude mogen worden, Radel. *dec.* 69. Gail. 2. *obſ.* 100. *nu.* 11. Gomeſ. 3. *var. reſ.* 3. *num.* 24.

27. Doch is in deſen genoeg dat iemand ſijn lijf heeft verweert, al iſt dat hy geen noodſakelijke defenſie ſoude konnen bewijſen, Berlich. *d. loc. concl.* 14. *nu.* 11. Clar. *d.* §. *nu.* 33. en daarom genoegh is dat iemand tegen een ander aankomt met een bloot rappier ofte mes om hem te doden ofte quetſen, Berlich. *ibid concl.* 13. *num.* 8. *& ſeqq.* Gomeſ. *d. reſ.* 3. *nu.* 22. waarom ook ſeer wel tegen de gene die een mes trecken op vele plaatſen een grote boete geſtelt is, al iſt dat hy niemand quetſt, *v. IC. Holl. conſ.* 192. *vol.* 2. ende ook die geaggreſſeert of geſlagen is gepreſumeert word alles te doen tot defenſie en niet uyt wraak, ten ware den geſlagen na dat ſy van malkanderen waren geſcheyden wederom ſloegh, Gail. 1. *pac. pub. c.* 16. *nu.* 11. *& ſeqq.* Chriſt. *ad conſ. Mechl. tit.* 2. *art.* 29. *nu* 4. ſonder dat nochtans iemand gehouden is den eerſten ſlagh te verwachten, als hy maar de vaſte intentie van partije ſiet die tegen hem aankomt, want het beter is ſijn ſelven te bewaren, en 't quaad te voorkomen, als na datmen gequeſt is, remedie te ſoeken, Berlich. *d. concl.* 13. *num.* 7. Gomeſ. *d. c.* 3. *nu.* 22. Clar. *d.* §. *nu.* 33. ſonder dat hy ook behoeft gelijk geweer te hebben, Treutl. *par.* 1. *diſp.* 18. *th.* 7. *lit. e. per l.* 3. *C. ad L. Corn.*

de Sicar. alſo dat iemand quetſende met een mes ofte rappier een ander (die hem wilde ſiſſletteren) dat hy daar van quame te ſterven, word verſtaan tot ſijn defenſie gedaan te hebben, als hy anders niet ontkomen konde als met ſchande geſlagen te worden, Gomeſ. *d. c.* 3. *num.* 22. *in fin.* Berlich. *d. concl.* 13. *nu.* 65. *& ſeqq.* Damhoud. *c.* 79. *num.* 1. 2. Schneid. *ad* §. 1. *num.* 15. *Inſt. de I. N. G. & C.* hoe wel dit niet wel door den beugel ſoude willen alſmen te voren wiſte datmen geen ander leed als een ſiſſlet te verwachten hadde, *v.* Carpzov. *par.* 4. *conſt.* 10. *def.* 5. Math. *d. loc. cap.* 3. *nu.* 7. 8.

28. Doch als iemand tot defenſie van ſijn goed daar aan gelegen leyt, iemand queſt ofte ter neder leyd. word verſtaan onſchuldigh te ſijn, als hy anders ſijn goed niet en ſoude konnen behouden hebben als met pericul van ſijn leven, Nic. ab Altr. *ſing.* 87. *n.* 5. Berlich. *concl.* 12. *n.* 36. *d. loc. v. &* Fachin. 1. *contr. cap.* 31. Treutl. *p.* 2. *diſp.* 3. *th.* 6. Math. *d. c.* 2. *num.* 8. Tot defenſie van ſijn vrouw, ofte bloed-verwanten is het ſelve mede buyten ſtraf alſmen hem anders niet kan ontkomen, maar of 't mede plaats heeft tot defenſie van een vreemde, word gecontroverteert ende dat 't ſelve in een vreemde mede plaats heeft, ſiet Math. *d. c.* 2. *n.* 11. 12. Damh. *d. loc. c.* 80. *nu.* 1. 2. Gomeſ. *d. c.* 3. *nu.* 21. Berlich. *d. concl.* 12. *nu.* 44. als mede tot defenſie van een vrou die verkracht word, Math. *d. c.* 2. *num.* 11. *per l. un. verſ. ne igitur C. de rapt. virg. & l.* 1. §. *pen. ff. ad Corn. de Sicar.* alſo het een ieder niet alleen geoorloft is, maar ook toeſtaat ſijn even-naaſten overvveldight wordende by te ſtaan ende te beſchermen, Damhoud. *c.* 80. *per cap. quantæ de ſent. excomm.* byſonder als de ſelve een enorne ofte onverdraaghlijke laſt ſoude aangedaan worden, *vid.* Goth. *ad l.* 4. *ff. ad L. Aquil.* Treutl. *d. th.* 6. *lit. i.*

29. Eyndelijk komt in deſe ſake van purge mede ſomtijds in conſideratie of den gequetſten van de quetſure giſtorven is, ofte door een ander accident, vvaar in de Doctoren

ende Medecijns veel geloof meriteren, die daar op by eede gehoort ſijnde haar verklaringe hebben gegeven, ten minſten twe, ten ware datter maar een te vinden ware, *arg. l.6. C. de re milit. l.20. ff. de quæſt. l. 1. pr. & §. 1. ff. de ventr. inſpic. Nov. 7. c. 3. verſ. quod autem*: niet te-min als de quetſure ordinaris doodlijk is, ende den gequetſte terſtond ofte binnen ſeven dagen komt te over-lijden, word verſtaan dat hy vande quetſure is geſtorven, maar als de ſelve kan gecureert worden, ende dikwils gebeurt dat den gequetſten komt te ſterven, door verſuym vande geneeſ meeſters of door haar eygen quaad regiment ende toevallen, die de quetſure altijd niet overkomen, ſo is de ſake twijfelachtig, ende om dit twijfel eens een eynde te maken, en dat daar over niet altijd ſoude worden gediſputeert, ſo is het bykans aangenomen dat den gequetſte geleeft hebbende veertigh dagen na dat hy gewondt is geweeſt, niet geaght word vande wonde geſtorven te ſijn, byſonder ſo hy hem buyten huys al begeven hadde, *v.* Math. *d. cap.* 3. *nu.* 17. 18. Grot. *lib.* 3. *par.* 34. *circa fin. & ibi.* Groenw. *nu.* 14. 15. Argentr. *art.* 576. *nu.* 2. Fab. *C. lib.* 4. *tit.* 15. *def.* 64. ten ware nochtans dat klaarlijk konde worden bevveſen dat den overleden aande vvonden geſtorven is, *v.* Gail. 2. *obſ.* 111. *nu.* 9. *arg. l.21. §.1. ad L. Aquil.* ſo dat ook wel in minder tijd den gequetſte verſtaan kan worden vande wonde niet geſtorven te ſijn tot diſcretie vanden Rechter en Medicijns, Coſtal. *ad l.* 30. *ff. ad L. Aquil.* Groenw. *d. nu.* 14. 15.

30 Noch komt alhier dikwils in conſideratie dat iemand van twe perſonen na den anderen gewond ſijnde komt te ſterven, wie van beyde ſchuldigh is, waar in word gediſtingueert dat als den overleden vanden eerſten doodlijk was gequeſt, ende ook vanden anderen, ſo dat hy daar op terſtond geſtorven was, in dien gevalle beyde als dood-ſlagers ſullen worden geſtraft maar ſo d'eerſte quetſure niet ſeker dodelijk was, dat als dan den eerſten gehouden is in de quetſure ende de leſten

in

in den dood slagh, *l* 51. *& ibi.glos.ff.ad L. Aquil. & l.* 15. § 1. *eod.* Maar so noch d'eerste noch leste wonden eygentlijk dodelijk waren, en niet-te-min den gewonde quame te sterven, dat misschien niet geschiet soude sijn geweest van d'eene wonde alleen, indien gevalle souden sy beyde aande doodslagh schuldigh sijn, want het absurd soude sijn dat geen van beyde schuldigh soude sijn daar de dood-slagh seker is, *v.* Math. *d tit.* 5. *cap.* 3. *nu.* 19. Costal. *d. l.* 51. Gothofr. *in l.* 11. §. 2. *eod. tit.* Berlich. *d. loc. const.* 11. *nu.* 29. *& seqq.* Menoch. 2 *arb. c.* 362. *nu.* 11. Clar. *d.* § *nu.* 46. maar als in enigh geveght van veel personen een dood bevonden word, sonder datmen weet vvie hem den dood-steek heeft gegeven, soude men die alle op de pijn-bank mogen brengen om te ondersoeken vvie schuldigh is, Menoch. 2. *arb. d. c.* 362. *num.* 19. 20. ofte alle extraordinarie straffen, *v.* Gomes. *d. c* 3. *nu.* 36. Berlich. *d. concl.* 11. *nu.* 59. *& seq.* Gail. 2. *obs.* 109. *num.* 3. Sand. *lib.* 5. *tit.* 9. *def.* 5. Damhoud. *cap.* 76. *nu.* 28. want dat enige meynen dat de presumptie valt tegen den genen die aucteur is geweest van het gevecht, en dat die alleen met d'ordinaris pœne moet gestraft worden, word met goede redenen wederleyt by Math. *d. c.* 3. *nu.* 20. Tot besluyt al-hier, staat te weten dat so iemand quame te verongelucken buyten versuym en schuld, van iemand iet doende op behoorlijke maniere, tijd ende plaatse, d'selve en soude niet strafbaar wesen, volgens §. 3. 4. 5. *Inst. ad L. Aquil. l.* 11. *l.* 31. *ff. eod.* waar over ook een Magistraat met geweld iemand (die haar resisteert) beschadegende daar inne niet gehouden is, *l.* 29. §. *pen. d. tit. vid.* Gom. 3. *res.* 9. *num.* 6. Menoch, 2. *arb.* 578. Farinac. *qu.* 32. *nu.* 41.

VAN REMISSIE OF PARDON.

CAPUT XXIX.

ART. 31.

VOrders ſo iemand hem niet t'enemaal onſchuldigh kende, ende niet ontkennende konde of hy heeft enige deliƈten geperpetreert daar lijf-ſtraf of diergelijke pœne toeſtaat, ende beducht is dat hy in apprehenſie genomen ende geſtraft ſoude mogen worden: ſo kan hy (de ſake daar toe gediſponeert ſijnde) requeſte aan de Heeren vanden Lande preſenteren, *daar inne te kennen gevende de oprechte gelegentheyd vande ſake ende proceduren vanden Officier &c. ende vander miſdaad, midſgaders van ſijn perſoon en comportement, ende dat het meer als jaar en ſes weken is geleden, en hy met de naaſte vrienden ende magen vanden nedergeſlagen is verſoent ende geaccordeert, ende dat hy Suppliant hem gaarne wederom binnen de voorſz Stede by ſijn huyſ-vrou ende kinderen ſoude begeven, daar toe hy niet en ſiet te geraken ofte geadmitteert te worden, ſonder alvorens te hebben V: Ed: Mog: gratie en Remiſsie, ſo keert hy Suppliant hem tot V: Mog: Verſoekende ſeer ootmoedelijk dat V: Ed: Mog: gelieve hem uyt ſonderlinge gratie den voorſz neder-ſlagh met alle corporele ende civile pœnen daar deur verbeurt te remitteren, ende hem daar van verlenen Brieven van Remiſsie, (met rappel van ban en confiſcatie van goeden* aliquando) *inde beſte forme, dit doende &c.*

32. 't Welk ook ſomtijds wel verſocht ende geimpetreert word (maar ſeer ſelden) binnen 't jaar na date van het deliƈt, als het deliƈt niet gequalificeert ende wat licht te excuſeren is, emmers ſo veel de lijf-ſtraffe belanght, ende moet de waarheyd vande ſake vvel oprechtelijk te kennen geven, ende ſo hy met de vrienden niet is geaccordeert, vermidts d'abſentie

tie van enige vande naaste of andere oorsake, 't selve presenteren te doen tot discretie van Commissarissen, &c. want so den Suppliant iet hadde verswegen van importantie, souden den Procureur Generaal ende Officier vande plaatse daar het feyt geschiet is de brieven van Remissie, die hy hadde geimpetreert, debatheren ende daar tegen Concluderen tot Subreptie ende obreptie als hier na geseyt sal worden, edogh alvorens de brieven van Remissie te verleenen word by de hoge Overheyd advis versocht vanden Hove ofte Magistraat onder wiens jurisdictie het delict geschiet is: hen oversendende de requeste met de stucken annex.

33. Waar op dan word gerescribeert, in deser voegen meest tijds: Ed: Mo: &c. wy hebben van U Ed: Mo: &c. ontfangen de requeste ende bygeyoegde stucken van wegen N. gepresenteert, versoekende Remissie van sekere neerslagh by hem geprepetreert aanden persoon O. welke informatie ende stucken gesien hebbende ende daar beneffens d' informatie preparatoir by den Officier dier plaatse genomen op de toekomste van 't feyt inde Requeste geroert, Bevinden de voorsz informatie ende depositien van getuygen daar op gehoort ende genomen, genoegh conform te wesen met het narre vande voorsz requeste, waaromme wy ons souden laten duncken (onder correctie van U Ed:Mo:&c.) het voorsz feyt wel remissibel te wesen, de meer so ons na voorgaande informatie gebleken is dat den Suppliant hem altijd eerlijk gedragen heeft, ende geen andere quade feyten oyt gecommitteert, ons niet-te-min dragende ter goeder geliefte ende discretie van U Ed: Mo: &c. aan de welke wy ons seer ootmoedelijk gebiedende sijn U Ed: Mo: &c. ootmoedige dienaar d'eerst ende andere Raden, &c.

34. Op welk advis dan volgens de Requeste aan haar Ed: Mo: &c. gepresenteert by de selve brieven van Remissie worden verleent in deser forme bykans in Hollandt.

De Ridderschap, Edelen ende Steden van Holland ende West Vriesland representerende de Staten vande selve Landen, Allen den genen die desen sullen sien ofte horen lesen Saluyt: Wy hebben ontfangen d'ootmoedige supplicatie van N: in houdende dat hy Suppliant, &c. (ut in requesta) *So heeft hy Suppliant met aller ootmoedicheyd hem geaddresseert tot ons ende seer reverentlijk versocht dat ons gelieven vvilde hem uyt gratie ende genade den voorsz. Manslach te vergeven, ende daar van te verlenen onse brieven van Remissie in sulke sake dienende: Doen te vveten dat vvy de voorsz sake overgemerkt, ende hier op gehad het Advis vanden Officier dier plaatse daar't voorsz feyt geschiet is genegen vvesende ter ootmoediger bede vanden Suppliant ende hem vvillende in desen prefereren gratie voor rigeur van Iustitie; hebben by deliberatie ende goed duncken van (sijn Hoogheyd den Heere Prince van Orangien) of &c. den voornoemden Suppliante, indien gevalle als boven, vergeven, quijt-gescholden ende geremitteert, vergeven, schelden quijt ende remitteren uyt onse sonderlinge gratie mids desen't feyt ende nederslach vorens verhaalt, midsgaders alle pœnen, boeten ende breuken corporele, ende criminele, daar inne hy ter cause vandien met dat daar aankleeft, tegens de Hoge Overicheyd ende Iustitie, vervallen mach sijn, ende uyt onse meerder gratie, vvederroepen ende doen te niet den Ban indien daar enige tegens hem is gepronuncieert, ende hebben hem van desen vveder gestelt ende gerestitueert, stellen vveder ende restitueren tot sijnen goeden naam ende faam, ende ook tot sijne onverbeurde goederen, indien daar enige sijn, gelijk als hy vvas voor de toekomste vande neerslach, midsgaders voor de pronunciatie van den Ban voorsz: Imponerende hier op een eeuvvich svvijgen ende* silentium *den Procureur Generaal ende allen anderen Rechteren, Iusticieren ende Officieren vvie sy sijn, eerst ende alvoren* satisfactie *gedaan de geinteresseerde partije indien daar enige toestaat civilijk alleenlijk: Behoudelijk dat de voorsz Suppliant gehouden vvord den voorsz nederslach, tegens de Hoge Overheyd te verbeteren civilijk, na de gelegentheyd vande misdaad ende faculteyt van sijne goederen,*

vol-

volgende d'Ordonnantie daar op gemaakt , midsgaders ook te betalen de costen ende misen van Iustitie , indien daar omme enige gedaan sijn alles tot taxatie vanden President ende luyden vanden Rade van Holland voorsz, den vvelken vvy daar toe committeren, ende ordonneren mids desen dat voor hem-luyden geroepen , ende den genen die daar over behoren geroepen te sijn , sy vvel ende deuchdelijk procederen tot verificatie ende interinemente van desen , vvelken interinemente den Suppliant gehouden vvord te versoeken voor den voorsz Rade binnen ses maanden naar date desen, op pœne van te verbeuren het effect van desen. Ende dat gedaan ende de voorsz civile boeten ende amende, midsgaders de misen van Iustitie betaalt sijnde in handen vanden genen die't behoort, ende sy ende allen anderen Rechteren, Iusticieren ende Officieren ende Ondersaten tegenvvoordich ende toecomende dien dit aangaan ofte roeren sal mogen , doen laten ende gedogen den voorsz Suppliant van dese onse gratie, quÿtscheldinge ende van allen den inhouden van desen , rustelijk , vredelijk , volcomentlijk ende eeuvvichlijk genieten ende gebruyken , sonder hem ter sake voorsz te laten geschieden eenich hinder, letsel ofte moeyenisse, maar indien sijn lijf , ofte enige van sijn onverbeurde goederen daar omme gevangen, gearresteert ofte becommert vvare, de selve te stellen ofte doen stellen tot volcomen delivrancie ende slakinge : ende ten eynde dit goed vast ende gestendich blijve tot allen tijden , So hebben vvy den groven Zegel vvelke vvy in dusdanige saken gebruyken aan den selven doen hangen , Gegeven in den Hage in Martio 1659. by de Staten van Holland, &c.

35. Den Impetrant van Remissie de voorsz brieven bekomen hebbende moet volgende den in-houden van dien aan den Hove versoeken het interinement vande selve binnen den tijd van ses maanden , ofte anders verliest hy het effect vande selve , ende word in de brieven van Remissie geen dagh maar maand gestelt daar in die gegeven sijn , sulx dat het half waar werd gerekent te beginnen op't eynde vande mand inde welke de brieven verleent sijn geweest, ende moet den Impetrant d'selve

d'selve in persoon op sijn knijen bloods hoofts (*nisi ex causa dispensatio fiat*) inde audientie voor Commissarissen op de rolle komen presenteren met requeste, *daarinne sommierlijk verhalende het delict, ende dat hy daar van onlanx geimpetreert heeft Remißie, die hy gaarne soude doen interineren, versoekende in't eynde mandement ofte appointement van citatie, waar by den Procureur Generaal, den Officier der plaatse daar't feyt gedaan is, mitsgaders de vrienden ende magen vanden nedergeslagen, ofte geinteresseerde partijen, den exploicteur te nomineren, worden verdaghvaart omme de voorsz. brieven van Remißie te sien judicielijk ende personelijk by hem Suppliant presenteren, ende ten interinemente van dien concluderen, daar inne te consenteren, ofte die te debateren so haar luyden raad gedragen sal, ende voorts tantwoorden op alsulk versoek als hy Suppliant ten dage dienende op de ontslaginge van sijn persoon sal willen doen ende nemen dit doende, &c.*

36. Waar op hem mandement in cas van Remissie met citatie word verleent als volght. *Wilhelm, &c. De President ende Raden over Holland, Zeland ende West vriesland den eersten gesworen exploicteur hier op versocht salut. Also ons N. ootmoedelijk ende reverentelyk gepresenteert heeft sekere opene brieven van Remißie met rappel van ban by hem vande hoogh. Overheyd geimpetreert, beroerende seekere nederslagh by hem geperpitreert inden persoon van O. nedergeslagen, inhoudende de voorsz brieven van gratie ende quÿtscheldinge van het voorsz feyt ende nederslagh, mitsgaders van alle pænen, breucken ende boeten, corporele ende crminele, behouden civile beteringh ende interinatie van dien, alle't selve breder blÿckende by de brieven van Remißie, daar van copie autentijcq hier aan gehegt is, versoekende onse opene brieven van mandement, 't welk wy hem geconsenteert hebben, midts dat den dagh van rechten daar van dienen sal .·.·. toecomende, ende sal als dan den Impetrant weder comen in persoon: So ist dat wy V ontbieden ende bevelen, daar toe committeren mids desen, dat gy trect aan de personen ofte ter woon-steden vande naaste vrienden ende magen vanden voornoemde*

nedergeslagen, den Officier vande plecke daar 't feyt geschiet is, ende den Procureur Generaal van desen Hove, ende hemluyden ende elx van hem bysonder, van wegen de hoge Overheyd gedaghvaart te compareren ofte Gemachtighde te senden ten voorsz dage voor ons alhier inden Hage omme de voorsz brieven van Remißie by ons te sien interineren na hare forme ende in-houden, de selve te debateren ofte in 't interinement van dien te consenteren, so haren goeden raad gedragen sal, midsgaders te procederen tot soeninge, so verre dat niet gedaan is, Bevelende voorts van wegen als boven den voorsz. Officier dat hy u levere tot redelijke kosten vanden Impetrant d' Informatie by hem genomen ter cause van den voorschreven nederslagh, ende om dat de voorschreve Gedaaghdens hun te bet mogen beraden, so levert hem luyden copie van d' selve Remißie, indien sy 't begeren, sonder hare kosten, ende den voorsz Procureur Generaal secretelijk overbrengende de voorsz Informatie, omme daar mede voorts geprocedeert te worden na behoren, ons relaterende u wedervaren, Gegeven inden Hage onder 't Zegel van Justitie den &c.

37. Ende ten dage dienende moet den Impetrant wederom compareren in persoon op de rolle, ende presenteren door sijn Advocaat ende Procureur 't voorschreve Pardon ofte remissie, *doende Concluderen ten interinemente van de selve na haar forme ende in-houden, Versoekende dat hy van sijn detentie sal worden gerelaxeert op handtastinge ende cautie &c. Waar jegens den Procureur Generaal ende vrienden dagh nemen ten principale, ende nopende het versoek Concluderen tot niet ontfanckelijk, ende dat hem geordonneert sal worden by provisie in hechten te gaan ende te blijven ter tijd toe anders sal wesen geordonneert, waar op by den Hove word gedisponeert, doch moet den Impetrant altijd boven gaan, ten ware hem somtijdts uyt sonderlinge gratie de gehele Stadt of andere plaatse geaßigneert worde van detentie.*

38. Ende nopende den antwoort ten principale, so verre den Procureur Generaal, Officier en vrundē consenteren inden in-

terinemente, ofte hem diens aangaande gedragen aan den Hove, ſo werden by den ſelven Hove de Brieven van Remiſſie geleſen ende ook de informatie præparatoir, by den Officier genomen op de toekomſte van 't delict, omme daar uyt te mogen verſtaan of den Impetrant in ſijn requeſt de waarheyd te kennen gegeven heeft ofte niet, ende ſo verre bevonden word dat hy de waarheyd te kennen gegeven heeft, ſo word de verſochte Remiſſie geinterineert na ſijn forme ende in-houden, ende den Impetrant niet-te-min gecondemneert in ſekere civile amende tot profijt vanden Heere vanden Lande, (ook wel ſonder amende civile maar ſelden) ende ſo verre den Impetrant de macht niet en heeft de amende te betalen, word hem op ſijn verſoek wel uytſtel van betalinge voor een tijd geaccordeert onder cautie ofte ook wel ſomtijds (maar ſelden) quijtſcheldinge, word ook den Impetrant gecondemneert te betalen alle de koſten ende miſen van Juſtitie, te weten van dat d'Informatie genomen is, ende ook (ſomtijds) jegens hem geprocedeert is, met andere diergelijke in manieren als volght.

Sententie van internement van Remiſſie.

39. *Alſo N. den Hove van Holland gepreſenteert heeft ſekere opene brieven van Remiſſie met rappel van Ban, by hem vanden Ridderſchappe, Edelen ende Steden van Holland ende Weſt-Vrieſland als repreſenterende de Staten vanden ſelven Lande inde maant van . . . leſt-leden geimpetreert, beroerende ſeker neerſlagh by hem geperpetreert aan de perſoon van O. in-houdende de voorſz brieven, gratie ende quijtſcheldinge van 't voorſz feyt ende nederſlagh, midſgaders van alle boeten ende breuken, corporele ende criminele, behoudelijk civile betering ende interinatie vande voorſz brieven van Remiſſie, breder blijkende by de ſelve brieven daar van ſijnde, ſo iſt dat 't voorſz Hof gehoort het rapport vanden Commiſſaris voor de welke P. als ſpeciale laſt hebbende vande naaſte vrienden vanden voornoemden Impetrant ende hem voor de ſelve vrienden ende Impetrant ſterk makende, ende de naaſte vrienden ende magen vanden voornoemden neder-*

nedergeslagen op de versoeninge gecompareert sijn gevveest, Gesien 't verbaal voor hem gehouden, ende met rijpe deliberatie van rade deurgesien ende overvvogen hebbende alle 't gene ter materie dienende vvas, inden name ende van wegen de hoge Overheyd ende Graaflijkheyd van Holland, Zeeland, ende Vriesland, den voornoemde Impetrant gecondemneert heeft, ende condemneert hem mids desen te betalen in handen van den Rent-meester vande exploicten van desen Hove voor een amende civile ten profijte van den selven Hove de somme van . . . midsgaders in de costen ende misen van Iustitie, indien daaromme enige gedaan sijn ter taxatie ende moderatie van den voorsz Hove, ende vvederomme te gaan ende blijven in hechtenisse, ter tijd ende vvijlen toe hy de voorsz somme betaalt, ofte den voornoemden Rent-meester daar van sal hebben gecontenteert, ende mids dat hy Impetrant ook gehouden vverd, so veel doenlijk sal sijn hem te houden uyt den gesichte vande vrienden vanden voorsz nedergeslagen, ende so hy &c. ende sonder te avoyeren 't verder in-houden van 't voorsz verbaal (van te moeten gaan vvonen buyten &c. als smakende usurpatie van Iurisdictie, interineert 't voorsz Hof de voorsz brieven van Remissie naar sijne forme ende in-houden, imponerende hier op den Procureur Generaal ende allen anderen een eeuvvigh svvijgen ende silentium. *Gedaan in &c. onder 't zegel.*

40. Alle Impetranten van Remissie als de brieven worden geinterineert, moeten vvederom in persoon compareren bloods hoofds, op haar knijen voor den Commissaris van de rolle, ende d'selve geinterineert sijnde, moeten 't selve den Officier vande plaatse daar 't feyt geschiet is doceren en bekent maken al-eer sy vrijelijk mogen converseren volgens 't Placcaat van den Keyser van den 13. Augusti 1518. ende alhoe-wel iemand onmachtigh sijnde quijtscheldinge vande amende soude mogen versoeken, so is nochtans den lesten Mey 1588. by den Hove van Holland den Impetrant van Remissie op sijn versoek geaccordeert als noch binnen 14. dagen sijn amende civile te betalen met de misen van Justitie ende

by faute van dien de selve gemuteert gheweest in corporele straffe, verklarende dat den Suppliant dien tijd overstreken sijnde in 't openbaar wel strengelijk gegeselt soude worden.

41. Vorders nopende de soeninge met de vrienden indien „ d' selve tot gene willen verstaan, moet den Impetrant enige „ presentatien doen, ende by requeste aanden Hove vertonen „ dat hy op diverse tijden door verscheyden personen de vrin- „ den ende magen vanden nedergeslagen, namentlijk A. B. „ ende C. seer ernstlijk heeft doen aandienen dat het feyt in „ questie hem uyt grond sijns herten leed was, ende over sulx „ hemluyden doen aansoeken ten eynde sy het selve feyt ende „ ongeval den Impetrant souden willen vergeven, ende ver- „ staan tot behoorlijke soeninge, maar niet tegenstaande alle „ des Impetrans bidden ende smeken, en hebben de Ge- „ daagdens ende namentlijk de voorsz A. B. ende C. tot geen „ commiseratie konnen gemoveert worden, waar uyt also „ blijkt dat het tot noch toe aanden Impetrant niet gestaan „ heeft dat het accoord van soeninge niet en is gemaakt noch „ satisfactie gedaan, so en behoort het versochte interinemeert „ door des Gedaaghdens onwilligheyd niet langer getardeert „ noch belet te worden, ende mids d' Impetrant noch te vre- „ den is de voorsz Gedaaghdens te bidden om vergiffenis, „ ende hemluyden te wijken op alle straten, wegen ende ge- „ mene passagien, hem te waghten ende te vermijden te ko- „ men in geselschappen vande Gedaaghdens ende andere „ vrienden, en so hy by gevalle daar inne quame terstond daar „ uyt te gaan, ende daar boven aan den armen der Stede &c. te „ betalen de somme van ... ofte anders tot discretie vanden „ Hove, aanschou genomen op de sobere qualiteyt ende mid- „ delen van Impetrant die met &c. sijn brood winnen moet; „ versoekt daaromme en sustineert by refuys van dien dat het „ Hof (interponerende haar officie en autoriteyt) verklaren

„ sal

,, sal den Impetrant daar mede te mogen volstaan, ende hou-
,, dende, (onder beneficie van voorgaande presentatie) 't voor-
,, schreve feyt voor gesoent sal procederen niet tegenstaande
,, oppositie vande Gedaaghdens tot interinement vande brie-
,, ven van Remissie, volgens den eysch en conclusie *apud acta*
,, genomen en gedaan.

42. Maar indien de vrienden ende magen vanden nedergeslagen met den Impetrant ofte iemand van sijnent wegen, wel souden willen procederen tot soeninge, maar eenige conditien willen bedingen die den Impetrant nadeligh soude sijn of daar toe hy niet gehouden is te verstaan, magh hy versoeken Commissaris om hem-luyden te horen, en ist doenlijk te accorderen, so niet rapport doen om 't selve gehoort de brieven geinterineert te worden op de presentatien vanden Impetrant ofte Gedaaghdens na behoren, ende worden de Soenbrieven ordinaris gemaakt ende gestelt in manieren bykans als volght.

,, Also A. op den :.:. in de herberge is gekomen ten huy- *Soen-brief.*
,, se van, al-waar mede was B. den man van C, met den
,, welken hy in woorden raakende den selven heeft geag-
,, gresseert, ende in 't vechten een wonde in sijn borst gein-
,, fligeert, waar van hy B. korts daar na is overleden, en-
,, de also den voorschreven A. daar over hem alsnu uyt de-
,, se voornoemde Stadt is absenterende, ende wel wensch-
,, ste dat de voornoemde C. voor so veel in haar is met ha-
,, re kinderen ende magen het voornoemde feyt hem A.
,, geliefden te pardonneren ende vergeven, ende ook ge-
,, negentheydt getoont heeft om daar over met hem-luy-
,, den te versoenen, waar toe de voornoemde C. tot noch toe
,, niet heeft konnen verstaan, overmids sy sustineerde het
,, voorsz feyt moedwilligh ende wetens gedaan te wesen, So
,, ist nochtans dat de voornoemde C. door Christelijke liefde,
,, onderrichtinge ende intercessie van sekere goede vrienden

,, haar tot de ſoeninge en vergevinge van 't voorſz feyt laten
,, bewegen in manieren hier na volgende: Te weten dat den
,, voorſz A. hem den tijd van drie jaren ingaande huyden date
,, deſes ſal hebben te abſenteren uyt deſe Stede ende de Juriſ-
,, dictie vandien, ſonder daar inne middelertijd te mogen ko-
,, men: dat mede hy A. voor de doodſchulden van haar voorſz
,, man aande voorſz C. betalen ſal de ſomme van ... guldens,
,, midſgaders aanden huys-armen deſer Steden 200 guldens,
,, dat voorts hy A. niet en ſal vermogen te komen in eenige
,, geſelſchappen, daar hy weet dat de voorſz C. ofte hare kin-
,, deren ſouden mogen weſen, ende onwetens daar in ko-
,, mende, ſal hy hem dadelijk uyt het voorſz geſelſchap heb-
,, ben te vertrecken, ende of het gebeurde dat de voorſz C.
,, ofte hare kinderen mochten komen in 't geſelſchap vanden
,, voorſz A. ſullen ſy vermogen daar te blijven, ende de voorſz
,, A. gehouden ſijn het voorſz geſelſchap dadelijk te verlaten,
,, ſal voorts de voorſz A. de voornoemde C. ende hare kinde-
,, ren, op alle 's Heeren wegen, ſchuyten ende wagens heb-
,, ben te mijden, ende tegens hem-luyden reverentlijk te dra-
,, gen, ſonder tegen hem-luyden enige woorden te mogen
,, gebruyken, ende by aldien den voorſz A. 't gene voorſz is
,, ofte enig point vandien ſoude mogen komen te overtreden,
,, ſal hy A. tot profijt vanden voorſz armen t'elke reyſe als hy
,, ſulx ſal komen te doen, noch verbeuren de ſomme van 25.
,, gulden, ende heeft E. moeder vande voorſz A. belooft, ge-
,, lijk ſy belooft mids deſen de voorſz dood-ſchulden ende
,, 200. gulden voor den armen, voor de voornoemde hare
,, ſoon te betalen, ende mede te betalen de boete van 25. gul-
,, dens t'elke reyſe als den voornoemden haren ſoon 't gene
,, voorſz is ofte enigh point van dien ſoude mogen komen te
,, overtreden, wien volgende de voornoemde C. heeft ver-
,, klaart, gelijk ſy verklaart mids deſen voor haar ende hare
,, kinderen (de voorſz dood-ſchulden, ende 200. guldens aan
,, den

,, den armen betaalt sijnde)het voorsz feyt by den voornoem-
,, den A. begaan, niet meer te sullen gedencken ende 't selve
,, te vergeven, ende hem midsdien te houden voor versoent.
,, Aldus gedaan &c.

43. Voorts by aldien den Procureur Generaal, Officier ofte vrienden, den eysch ende conclusie vanden Impetrant overgenomen hebbende omme daar op te antwoorden bevonden dat den Impetrant onwaarheyd te kennen heeft gegeven, ofte de waarheyd voor by gegaan ende verswegen, ende dat oversulx sijn Impetratie is subreptijf en obreptijf, maken sy daar jegens antwoord, ende *Concluderen dat de brieven van Remißie by den Impetrant gepresenteert sullen vvorden verklaart subreptijf ende obreptijf, ende dat hy volgens dien tot sijn conclusie ende versocht interinement, verklaart sal worden niet ontfankelijk ende over den manslagh inde brieven van Remißie gementioneert geexecuteert sal vvorden met den svvaarden datter de dood na volght andere ten exempele &c. of anders alsulx arbitralijk aan den lijve of anders gestraft sal vvorden, als 't behoort, of anders &c. op als &c.* waar jegens so den Impetrant hem laat voorstaan geen waarheyd verswegen ofte onwaarheyd te kennen geven te hebben, magh repliceren ende partije dupliceren ende voorts procederen om gewesen te worden na behoren, doch indien hy de waarheyd vande sake niet en hadde verhaalt, moet hy een ander requeste doen maken, ende daar inne de waarheyd van de sake verhalen, en nieuwe brieven van Remissie versoeken, sonder datter magh verleent worden Ampliatie vande brieven van Remissie *v.* 't Placcaat van den 26. May 1544.

44. Desgelijx word geprocedeert in Pardon dat een volkomen quijtscheldinge is vande begane misdaad uyt bysondere faveur ende gratie, ende by na 't selve is ende van eene kracht, ende plachten so wel Remissie als Perdon wel verleent te worden van andere saken als van dood-slagen, doch met onder- *Pardon.*

onderscheyd hoe ende in wat manieren 't selve is geschiet, doleuselijk met opset, moordadigh &c. ofte by geval en sonder voornemen &c. Ende word niet lichtelijk Remissie verleent als 't feyt uyt dronckenschap geschiet is, maar volgens het Placcaat vanden 7. October 1531. art. 15. indienmen kan doen apprehenderen den genen die uyt dronckenschap een dood-slagh ofte ander quaad feyt geperpetreert heeft, datmen den selven sal doen straffen ter cause van sijne dronckenschap, ende daar na uyt oorsake vanden dood-slagh of ander quaad feyt by hem gecommitteert sonder verdragh, so men na rechts wegen bevinden sal te behoren, ende volgens het placcaat van den 30. Januarij 1545. en magh geen remissie verleent worden van dood-slagen in dronckenschap geschiet, maar moeten gecorrigeert worden andere ten exemple, *vide* Groenw. *in l.* 6. §. 7. *ff. de re milit.* Damhoud. *c.* 84. *nu.* 20. Gudel. *de I. N. lib.* 5. *cap.* 17. *vers. cum ebrietas* Perez. *C. ad L. Corn. de Sic. num.* 10. 11. 't welk dat nochtans by gebruyk niet is aangenomen, so Zypæ getuyght, *in Not. Iur. Belg. tit. de Abolit. vers. quamvis*, Wesenb. *ff. ad L. Corn. de Sic. num.* 24. *IC. Batav. consult. Vlt. par.* 2. *v.* Menoch. 2. *arb. c.* 316. *&* Math. *d. trac. de Crimin. in proleg. cap.* 2. *circa fin. & de pæn. cap.* 4. *nu.* 9. de welke aldaar heel wel distingueert tusschen een dronckert en een die by geval droncken geworden is buyten sijn voornemen, also dat indien iemand door aandrincken van het geselschap by geval droncken sijnde gemaakt en tot een ongeluk geraakt, den selven sachter behoorde gehandelt te worden, als een die sijn werk van droncken drincken maakt, ofte ook een die wel geen dronckert is, maar hem met wijn en bier heeft stouter en animeuser gemaakt om 't feyt aan te gaan, *vid.* Farinac. *qu.* 93. desgelijx als een dood slagh geschiet is op een kermis moet 't selve te kennen worden gegeven, als by 't voorsz vanden 30. Januarij 1545. gestatueert sijnde datmen van sodanige neder-slagen geen remissie verle-
nen

nen ſal, ſo ook als iemand Remiſſie wil verſoeken van een dood-ſlagh, en dat hy te voren noch een hadde begaan, moet daar van mede verhaal doen, al iſt ſo dat hy daar van gratie hadde geobtineert, ofte anders ſoude door ſijn verſwijgen de twede gratie ofte Remiſſie niet goed ſijn, Clar. §. 9. *qu.* 57. *nu.* 9. Kinſchot. *de remiſſion. homicid. c.* 17. *nu.* 5.

45. Word in deſe materie ook gevraaght, ſo den neder-geſlagen hadde nagelaten een weduwe ende kinderen, met wie den delinquant, (Remiſſie verſoekende,) ſal hebben de ſoeninge te doen, ende alhoewel de kinderen van den neder-geſlagen toekomt de mulcte ofte boete door bloed-verwant-ſchap alwaren ſy ook geen erfgenamen van haar vader, Gillet. *de tut. & curat. cap.* 28. ende dat daaromme ook de ſoeninge met de kinderen ſoude moeten worden gedaan, daar tegen andere wederom de weduwe præfereren, ſo iſt nochtans de redelijkſte opinie der gener die ſuſtineren dat de verſoeninge ſoude moeten met beyde gedaan worden, ſiet Gomeſ. 3. *reſ.* 3. *nu.* 65. Clar. *d.* §. *fin. qu.* 58. *nu.* 26. ende hoe-wel na civile rechten de tranſactie ofte 't accoord met den eenen gedaan den anderen niet en prejudicieert, ſo iſt nochtans volgens het huydendaaghſche gebruyk ſo, dat die tranſactie ofte ſoen met de naaſte vrienden gemaakt heeft niet beſchuldight ofte gemoeyt mach worden van de vordere vrienden, en ſo d'ſel-ve naaſte niet en wilden tot accoord verſtaan ſouden daar toe geconſtringeert mogen worden in manieren hier voren *art* 41. aangeweſen is, *v.* Kinſch. *d. trac. c.* 15. *nu.* 4. 7. Theſſaur. *dec.* 21. Clar *qu.* 58. *nu.* 41. *in* §. *fin.* al-hoe-wel de ſoen met de vrien-den gemaakt, den delinquant geen voordeel ſoude geven om minder geſtraft te mogen worden als de Remiſſie van-den Heere van 't Land daar op niet gegeven ofte gevolght ware, ende hoe-wel de ſoen met een vande delinquanten ende naaſte vrienden gemaakt, de andere complicen ofte me-de miſdadigen mede begrijpt al is daar van geen ſpeciale

mentie gemaakt, volgens 't gemeen spreek-woord, Soen van den eenen is Soen voor alle de andere, so kan dat mede tot de Criminele actie vanden Rechter niet getogen worden, als d'andere mede geen Remissie versocht en verkregen hadden, *v. egregie* Math. *tit.* 20. *de Inquisition. cap.* 4. *num.* 12. 13. *& tit.* 19. *num.* 8. *in fin.*

46. Noch komt al hier in consideratie, als den Prince ofte Heere van 't Land iemand niet specialijk mede van goed en eer, gratie verleent, maar generalijk over het delict by hem geperpetreert Remissie geeft, dat alsdan daar mede hem vrijheydt wordt gegeven om weder in sijn Landt te komen, maar niet tot het verbeurde goedt ende eer te geraken, *l.* 2. 3. 4. 5. 6. *& ult.* §. *fin. C. de sent. pass. & restit. l. ult. C. de general. vol.* waar omme ook groot onderscheydt daar in gelegen is speciale of generale Remissie gegeven is, te weten *generale*, daar mede alle gebannen Delinquanten Remissie of Landt-winningh verleent is, *speciale* waar door hy alleen een ieder 't selve verleent in 't particulier, *d. l. ul. C. de gener. abol.* Gelijk mede onderscheydt gemaakt moet vvorden tusschen volkomen Remissie, te vveten als iemandt in sijn gheheel gherestitueert vvordt, vvaar door hy verstaan vvordt ook in sijn goedt en eer gerestitueert te vvesen, *l.* 1. *C. d. tit. de sent. pass.* ende *min volkomen* Remissie, te weten als iemandt gerestitueert wordt tegen het delict en in sijn goedt, wandt als dan vvord hem sijn digniteyt niet behouden, maar als iemandt tot sijn eer, digniteyt ende goederen vvord gerestitueert, daar in is het alle begrepen: *d. l. ult. C. d. tit.* Math. *d. tit.* 19. *num.* 8. *vid.* Pereg. *de jur. fisc. lib.* 5. *c.* 2. *num.* 17. Gomes. 3. *res.* 13. *num.* 38.

47. Maar als iemandt tot sijn goedt word gerestitueert, daar deur worden mede niet verstaan de vrughten van 't goed middeler tijd by den Fiscus genoten, Math. *&* Gomes. *d. loc. num.* 9. *&* 38. Clar. §. *fin. qu.* 59. *num.* 7. Farinac. *qu.* 6. *num.* 44.

num. 44. al-hoe-vvel het anders verstaan vvordt *in Actione faviana*, ende diergelijke daar iemand gerestitueert vvordt tot sijn goed te vindiceren, dat een ander t'onrecht hadde beseten: *l.* 38. *§. in faviana ff. de usur. l.* 35. *de V. S. l.* 173. *de R.I.* hier also het goed niet gevindiceert word, maar wederom uyt gratie gegeven, van die het met goed recht beseten hebben, *per Novel.* 115. *c.* 3. *§. si qui ex prædictis* 14.

48. Niet-te-min so het goed by den Fiscus middeler tijd openbaarlijk vvare verkocht gevveest, al-hoe-vvel den koper van dien vry is, en het goedt niet gehouden is te restitueren, Clar. *d. qu.* 59. *num.* 6. Pereg. *d. tit.* 2. *num.* 34. Gomes. *d. c.* 13. *num.* 39. *per l.* 2. §. 16. *ff. ne quid in loc. pub. & l. pen. C. de precib. Imp. offer.* soude nochtans den Fiscus gehouden vvesen den prijs van dien te restitueren, op dat de gratie by den Heer verleent tot sijn goed niet ydel soude schijnen te vvesen, doch so het goed van den gecondemneerde ende gerestitueerde als leen-goed of fideicommis subject op de naaste Erfgenamen vvare gekomen, en is den Fiscus (als niet genoten hebbende) tot restitutie van den prijs van dien niet gehouden, noch vvord mede niet verstaan dat den Heer van 't Landt door de restitutie in 't geheel, het recht dat een ander al-rede bekomen heeft te vvillen benemen, Peregr. *d. c.* 2. *num.* 39. Gomes. *d. loc.* Chassan. *ad Cons. Burg. rub.* 1. *§.* 5. *verb. s'il n'a grace num.* 58. maar over al moetmen dit anders verstaan als iemand die onschuldigh vvas, in sijn geheel herstelt vvare, vvant die al sijn goed moet gerestitueert vvorden of het gealieneert is en op de naaste gekomen of niet, sonder dat nochtans de possesseurs van dien de genoten vruchten gehouden sijn te restitueren, maar volstaan mogen met het goed te restitueren ende de vruchten die noch in wesen sijn by hem luyden: hoe-vvel een die ter quader trouwen het goed onder heeft gehadt de genoten vruchten mede soude moeten goed doen, *per l.* 11. *ff. de acq. poss. l.* 137. *de R. I.*

l. 22. *C. de Rei Vend. l.* 4. *§. post litem* : *ff. fin. reg.* Math. *d c.* 5. *tit.* 19. *num.* 10. *v.* Kinsch. *de Remiss. homicid.*

49. Eyndelijk staat noch hier te vveten, dat volghens rechten ende onse costumen een doodt-slagh, ende generalijck alle delicten vvorden ghepreseribeert, door het verloop van tvvintigh jaaren, Radeland. *decis.* 47. *num.* 6. Goris *advers. tract.* 3. *c.* 9. *num.* 32. Boer. *decis.* 26. *& ad Consf. Bitur. de præscr. §.* 1. uyt-gesondert Vader-moordt ende eenighe svvare delicten diemen wil geen prescriptie ondervvorpen te sijn, ende vveder, overspel welcker accusatie door vijf jaren verloop wordt ghepreseribeert, ende actie van injurien door een jaar, als mede alle actien van boeten die de Fiscus toekomen die dat oock particulier hebben, dat al ist dat den Ghedaaghden na de litiscontestatie komt te sterven, den Fiscus niet-te-min sijn actie verliest, maar niet so hy na de condemnatie quame te overlijden, also de actie dan een schuld is geworden, *arg. l. ult. C. de usur. reijud.* Math. *d. tit.* 20. *c.* 4. *num.* 16. Burgund. *ad Consf. Fland. trac.* 10. *nu.* 8.

50. Daar wordt oock by de Doctoren geleert dat een doodt-slagh met het verloop van thien jaren, dat is over de helfste van twintigh jaren so verre wordt gepreseribeert, dat hy in handen van Justitie gerakende daar over niet met de doodt soude mogen gestraft worden, maar met andere minder arbitrale straffe, *per l. si Diutino.* 25. *ff. de pæn.* Clar. *d. §. fin. qu.* 60. *num.* 32. Covar. 2. *var. res.* 9. *num.* 2. Gomes. *ad L Taur.* 76. *num.* 6. Farinac. *qu.* 10. *num.* 84. Viv. *decis.* 11. Sande *lib.* 5. *tit.* 9. *def.* 1. 2. Zutph. *prac. verb. doodt slagh* : *qu.* 8. die al daar verhaalt het selve de gemene opinie der Doctoren te sijn ende meer malen so gewesen te sijn, ghelijck oock het Hof van Utrecht alsoo mede verstaan heeft (me patrono) voor een Jan Petersz van Spangien, die naa thien jaren over een doodt-slagh ghe-

(ghenoech moedt-vvilligh ghedaan) in handen van het Hof komende ses jaren ghebannen is ghevveest, ende ghecondemneert in de kosten ende misen van Justitie, alhoe-vvel andere sustineren dat het selve gheen plaats soude hebben, als den Delinquant by edicte geciteert sijnde Defallant vvare gebleven: Boer. *decis.* 26. *num.* 15. Gomes. *d. L. Taur.* 76. *num.* 6. Bart. *ad l.* 25. *de pæn.* Sand. *d. def.* 1. al-vvaar hy verhaalt voor en tegen dese limitatie gevvesen te sijn gevveest.

51. Volghens de Civile Rechten ende de Canonique wetten, sijn de Beelden van Princen, Kerken ende andere gewijde plaatsen van Cloosters, de privilegien ende respect verleent, dat de misdadige daar toe haar toevlught genomen hebbende, al-daar vry waren ende niet geapprehendeert moghten worden, *C. tit. tot. de his qui ad eccl. conf. & l. unic. de his qui ad stat.* 't welk uyt de Wet Mosis ende het Oude Testament sijn oorspronk schijnt te hebben, *vid.* Exod. 21. *vers.* 13. Num. 35. *vers.* 6. Deuter. 19. *vers.* 3. 4. & 1 Reg. *cap.* 1. *vers.* 50. maar also by ons door de Reformatie sulke plaatsen geen heyligheyd ofte waardigheyd meer toegevoeght word als andere, Groenweg. *ad* §. *sacræ res. Inst. de Rer. divis.* so is de selve vrijheyd niet alleen wegh genomen, ten regard van openbare dieven, rovers, doodt-slagers, ketters, Hooghste-macht-schenders, bancquerottiers, en diergelijke als *by de Ordonnantie van Philips den Tvveden des jaars* 1570. *articul.* 66. was gestatueert, maar t'eenemaal vernietight, hoe wel sommighe Vry-heeren als van Isselsteyn, Vyanen ende Culemburgh, door haar Souveraine macht uyt gunste of andere redenen de misdadige in haar Landt vry geleydt wordt gegeven, ghelijk mede Leeuwen. *lib.* 4. *in fin.* verhaalt verstaan te hebben, dat de Heer van Warmond recht heeft om de selve voor een tijd van 14. dagen vry geleyd te ge-

ven, al dus moet men over al Remissie, Land-winninge, Sauvegarde ofte andere remedie vande hoge Overheyd bekomen, om in vrijheyd te leven.

VAN
LAND-WINNINGH.

CAPUT XXX.

ART. 52.

ENde so veel de Land-vvinningh belanght, deselve vvord in Holland vvel aan de Ed: Heeren van de Rekeninge des Graaflijkheyds van Holland versocht sonder limitatie van tijd, ofte ook vvel aan zijn Hoogheyd als Stad-houder voor ses maanden, om middelertijd Remissie te versoeken, ende die willende obtine-
,, ren presenteertmen requeste, daar inne verhalende (als
,, boven in Remissie geseyt is) de gelegentheyd vande sake
,, ende van sijn persoon, ende in 't eynde: Ende gemerkt
,, hy Suppliant tot het gene voorschreven is om hem node-
,, lijk te verweren gedvvongen is gevveest, ende ook in sijn
,, defensie modum niet en heeft geexcedeert, maar alleen-
,, lijk sijn lijf ende leven gesocht te beschutten ende te be-
,, vvaren, sulx dat hy na rechten ter oorsake van dien, niet
,, verstaan soude konnen vvorden culpabel te vvesen, So
,, verstaat hy nochtans dat den Balliu van &c. ende de vrien-
,, den van den voornoemden N. nedergeslagen hem met het
,, gene voorschreven is vvillen belasten, ende hoe-vvel hy
,, Suppliant wel soude meynen, dat hy (de sake in recht
,, komende) van het voorschreve feyt soude worden geab-
,, solveert, so en soude hy nochtans niet gaarne met den

voor-

,, voorschreven Bailliu ende vrienden in proces treden, en-
,, de om jegens den voornoemden Bailliu, den Procureur
,, Generaal ende alle andere Officiers versekert te mogen
,, sijn, Versoekt seer ootmoedelijk dat U Ed: Mo: gelieve
,, hem Suppliant van het voorschreven feyt behoorlijke Land-
,, winninge te verlenen in forma, dit doende &c. Ofte aan
,, zijn Hoogheyd versoektmen voor een tijd aldus: Geeft
,, ootmoedelijk te kennen N. &c. verhalende het feyt: En-
,, de also hy Suppliant vresende rigeur van Justitie, hem ge-
,, noodsaakt is te absenteren, ende dat echter hy Suppliant
,, vertrout de sake sulx gelegen te wesen, dat hem (onder
,, correctie) behoorden geaccordeert te worden Brieven
,, van Remissie, dat mede sijn absentie den Suppliant ten
,, hooghsten schadelijk soude sijn, ja de continuatie van dien
,, namaals in sijn reguard soude wesen irreparabel, So keert
,, hy Suppliant hem aan Uwe Hoogheyd, versoekende dat
,, d'selve hem gelieve te verlenen Land-winninge voor den
,, tijd van ses maanden, dit doende &c.

53. Op 't versoek aan de Reken-kamer, informeert haar de selve op het feyt, ende stelt d'Informatie in handen vanden Advocaat Fiscaal, om te hebben Advis van den Raad of het feyt compositie vereyscht ofte niet, ende in cas van compositie, so word den Officier geauthoriseert omme met Advis van den Reken kamer tot de compositie te procederen ende den Delinquant te verlenen behoorlijke brieven van
,, Land-winninge op dese maniere ende forme: Die vande *Brieven van Landvvinningh.*
,, Rekeninge des Graaflijkheyds van Holland, gesien heb-
,, bende de Requeste hem-luyden gedaan, presenteren by
,, A. in-houdende, &c. Versoekende daar omme Brieven
,, van Suyveringe ende Land-winninge van den voorschre-
,, ven man-slagh: hem vergunt ende geexpedieert te wor-
,, den in behoorlijke forma, ende na dat by de voornoem-
,, de van de Rekeninge, de voorschreve Requeste met de
andere

„ andere by-gevoeghde ſtucken neſſens het advis van den „ Bailliu van &c. geſtelt waren in handen van Mr. N. Ad- „ vocaat Fiſcaal van den Hove van Hollandt omme, d'ſel- „ te communiceren in den Rade, al-waar het feyt, als „ ook by de voornoemde van de Reeckeninge, compoſi- „ bel is verſtaan, ſo iſt dat de voornoemde van de Reke- „ ninge den voorſchreven A. vergunt, ende veraccordeert „ hebben, ſulx ſy gunnen ende accorderen by deſen Suy- „ veringe ende Land-winninge van de voorſchreve man- „ ſlagh, behoudelijk dat hy ſchuldigh ſal vveſen eerſt en- „ de al-vooren ten profijte van de voornoemde Graaflijk- „ heydt te betalen (boven alle redelijke koſten ende mi- „ ſen van Juſtitie) in handen van B. Rent meeſters van- „ de Exploicten van den voorſchreven Hove de ſomme van „ &c. daar van den ſelven Rent-meeſter ſijn brieven van „ recepiſſe op de rugge van deſen ſtellen ſal, ende daar „ van in reeckeninghen verantwoorden met de andere pen- „ ninghen van ſijn ontfangh als naar behoren: Ordonne- „ ren over ſulcx de voornoemde van de Reecken-kamer „ alle Officieren, Juſticieren ende Rechteren den voorſchre- „ ven A. ter ſaacke van de voorſchreve man ſlagh te laten on- „ gemoleſteert, ende Conſenteren hem midts deſen de „ Landen van de Graaflijckheydt van Hollandt, Zeelandt „ ende Vrieſlandt, ſoo te vvater als te lande vrijelijck te „ mogen frequenteren, paſſeren ende repaſſeren gelijk hy „ voor de toekomſte van het voorſchreve feyt, die deur-wan- „ delt, ghefrequenteert ende ghebruyckt heeft gehadt,

Gedaan ten Burele van de Reken-kamer in den Hage, ende 't Zegel der ſelver Kamer op 't ſpatium van deſen gedrukt, op den &c.

Voorts

54. Voorts ſtaat te letten dat in cas van Landwinningh; als het feyt niet klaarlijck bevveſen kan worden het ſelve vvel verklaart vvordt compoſibel, midts dat den Suppliant eerſt by eede affirmeert waarachtigh te vveſen het te kennen geven van ſijn Requeſte, wordt oock wel verklaart compoſibel ſonder affirmatie, als gheen ghetuygen by het perpetreren van het feyt gheweeſt ſijn, ende dat alle de circonſtantien tot voordeel van den Suppliant loopen, mede moetmen weten dat van alle onghelucken, daar iemandt doodt ghebleven is, hoe onnoſel het ſelve oock magh toeghekomen vveſen Landtvvinninghe verſocht moet vvorden, emmers dienſtigh is, alſoo het ſeeckerder, ghereder, ende onkoſtelijcker valt als te komen is cas van Purghe: ende als men Landtvvinninghe verſoeckt van een feyt dat niet compoſibel is, vvordt het ſelve, of plach aan zijn Hoogheydt verſocht te vvorden, die het ſelve verleent voor een ſeeckere tijdt, om middeler wijle kenniſſe te verſoecken, in manieren als vorens artijckel twee-en-vijftigh verhaalt is.

Saufconduit jegens banniſſement.

55. Oock als iemandt ghebannen is, byſonder uyt meer Provincien en plaatſen, als daar hy gedelinqueert heeft, ſo kan hy Requeſte preſenteren, &c. ende de gelegentheyd vande proceduren ende condemnatie verhalende, ende onder „ andere dat het banniſſement hem niet verder behoorde te „ ſtrecken als de juriſdictie vanden Hove ſtrekt, verſoekt daar„ omme hy Suppliant ootmoedelijk opene brieven van ſauf„ conduit ofte vrij-geleyd, of andere by welcke hem geaccor„ deert wordt ende geoctroyeert, dat hy niet tegenſtaande „ het voorſchreve banniſſement, al-omme binnen de Landen „ van N. ſal mogen gaan ende converſeren &c. ende dat „ ſulke of diergelijke vrijgeleyd gegeven ſijnde niet en mogen

„ worden gebroocken van den Heere, *vide* Math. *de Crimin. tit.* 14. *cap.* 2. *num.* 8. al-waar hy tegen Farinac. *qu.* 29. *num.* 63. ſustineert dat oock het vrij-geleydt niet magh worden ghebroocken om het ghemeen beſt; niet-te-min dat den Delinquant die vrij-geleydt heeft, magh geapprehendeert ende ghevangen worden, als hy van het quade delict bekent of overwonnen is ſustineren Mynſ. 1. *obſ.* 82. Græve 1. *prac. concl.* 52. *conſid.* 1. *num.* 12. Moller. 2. *ſem. num.* 3. Zanger. *de excep. par.* 2. *c.* 5. *num.* 14. Clar. §. *fin. qu.* 65. de welcke ſeydt dat dit de ghemene opinie is die over al ghevolght word, want (ſeydt Bullæ. *conſ.* 6. *qu.* 5. *num.* 40. *& ſeqq.*) het vrij-geleydt wordt gegeven en verleendt tegen geweldt en ongelijck, en niet tegen recht, *vid.* Kinſchot. *tr. de Sacur. corpor.*

Sauvegarde jegens gevveld.

56. Noch als iemandt van een ander geweld en onbehoorlijk bejegent en na gegaan wordt, ofte als de vrienden van den neder-geſlagen fortſe ofte geweldt bedrijven en tonen jegens het huys, vrou, kinderen ofte vrienden vanden Delinquant tot vindicte en om hem te wreecken, mogen de ſelve vrienden van den Delinquant requeſte preſenteren,
„ teren, ende daar inne (excuſerende het delict ſoo veel
„ mogelijck is) verhalen, hoe ende in wat manieren de vrien-
„ den van den neder-geſlagen, op hem-luyden perſoon en-
„ de huys het welek *cuique tutiſsimum refugium eſſe debet*, ge-
„ weldt doen met &c. ende dreygen hem-luyden noch da-
„ gelijx te willen komen beſoecken, het welck alſoo niet en
„ behoort, ende ſy ſupplianten beducht ſijn dat daar uyt in
„ tijdt ende wijlen eenige vordere onluſten ontſtaan ende da-
„ delijckheyden ſouden mogen volgen, ende hem-luyden
„ niet gelegen is altijdt op haar defenſie te letten, ofte in-
„ dien hem *in caſu inculpatæ tutelæ* eenigh ongeluck mochte

„ over-

,, overkomen, in handen van Justitie ter dier oorsake te raken, ende daar inne sy Supplianten gaarne voor haar ende hare kinderen by autoriteyt vanden Hove souden doen versien: Soo keren sy Supplianten hem aan desen Ed: Hove versoeckende ootmoedelijck dat het voorschreven Hof gelieve hem Supplianten ende hare kinderen soo jegens de voornoemde vrienden van den neder-geslagen, als alle andere te nemen in protectie ende sauvegarde, ende hem Supplianten te verlenen mandement daar toe dienende in *communi forma*, dit doende &c.

Mandement van 't selve.

58. Welck mandement de Supplianten verleent wordt als volght, Willem by de gratie &c. midtsgaders den President ende Raden over Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, den eersten gesworen exploicteur hier op versocht Saluyt: ,, Alsoo A. &c. ons vertoont hebben hoe sulx is dat B. &c. alsoo sy seggen, versoeckende daar omme onse provisie, So ist dat wy u committeren midts desen te trecken ter ter plaatse daar het van node wesen sal, ende al-daar van wegen de Hoge Overigheydt by u roepende den Officier vanden Plecke (ist noodt) neemt, stellende houdt den voornoemden A. sijn huysvrou ende kinderen, dienaren ende dienaressen ende vordere familie inde protectie ende sauvegarde van de Hoge Overigheydt voornoemt, Bevelende de voorschreve B. C. ende voorts allen anderen van wegen als boven, op de verbeurte van lijf ende goedt, de voorschreve A. sijne huysvrou, kinderen, dienaren ende dienaressen, ende vordere familie, niet te doen ofte te doen misdoen in lijve ofte goederen, in 't groot ofte kleyn, met woorden ofte met wercken in eeniger wijse, alsoo wy de selve uyt den naam ende van wegen de Hoge Overig-

„ heydt, genomen ende gestelt hebben, nemen ende stellen
„ mits desen onder de protectie ende sauvegarde vande Hoge
„ Overigheydt voorschreven, ende op dat niemandt hier
„ van ignorantie sal mogen pretenderen ende een iegelijck
„ hem sal mogen vvachten van misdoen, So bevelen wy
„ u dese Sauvegarde opentlijck te verkondigen daarmen ge-
„ woonlijck is edicte te doen ende des noodt wesen sal ont-
„ bieden daar omme alle Justicieren, Officieren, Dienaars
„ ende Ondersaten van de voorschreve Hoge Overigheydt
„ dat sy u, dit doende, ernstigh verstaen en obedieren, op
„ alle 't gunt sy des selfs Hoge Overigheyds toorn duchtende
„ sijn ende daar jegens verbeuren mogen,

Gegeven inden Hage onder 't zegel van Iustitie den &c.

By mijne Heeren den

GOUVERNEUR.

58. Somtijds worden oock wel eenige particulieren in 't bysonder gedaghvaart in cas van Sauvegarde ofte verseeckerheydt, en als die gedaghvaarde ten beteeckenden dage niet en compareert, word jegens hem gegeven defaut, ende soo verre het exploict aan sijn persoon gedaan is, worden bevolen ende interdictien gegeven ende gedecerneert, maar indien 't exploict aan sijn persoon niet gedaan is, sal den Impetrant een ander citatie verleent worden de welcke te werck gestelt sijnde, indien de Gedaaghde noch niet en compareert, sal van 't profijt van het twede defaut, de voorsz provisie verleent worden, *Instr. Cur. Vltraj. rub.* 9. *art.* 27.

Aboli-

Abolitie.

59. Eyndelijck komt in dese Criminele materie van procederen te consideren, dat na dien het by ons geen particuliere personen geoorloft is iemandt Criminelijck te beschuldighen, als voren geseydt is, *vide* Groenweg. *ad rubr. C. de his qui accusare non possunt*, ende daar omme oock geen abolitie van node hebben ofte consent om van haar beschuldinge te mogen desisteren, uyt vrese van self suspect te sijn ofte schuldigh van collusie calumnie ofte tergiversatie, ende dat den Procureur Generaal *nomine officii*, ende door last de voorschreve Criminele actien moet intenteren, ende daaromme oock de voorschreve Abolitie niet van node heeft, soo schijnt het dat de oude practijq na civile rechten gestatueert om abolitie te versoecken, en te mogen desisteren van een accusatie ofte beschuldinge diemen bevint sonder recht geintenteert te sijn, nu te sijn geaboleert ende in geen gebruyk meer te wesen, Groenweg. *C. rubr. de Abolit. & C. ad SC. Turpill.* Doch alsoo het selve te verstaan schijnt te vvesen van ieghelijck particulier persoon, ende niet van de gene die het onghelijck haar ofte hare man, vrouw ofte kinderen aanghedaan soecken te vervolghen, ende daar over recht begeren, volghens het ghene verhaalt vvordt van Grot. *lib.* 3. *par.* 33. *num.* 7. 8. ende Math. *d. trac. de Crimin. tit.* 20. *num.* 2. *per Instr. Cur. Vltraject. art.* 15. *van Proces Crimineel*, & Christin. *ad Consuet. Mechl. rub.* 1. *art.* 1. *num.* 6. Zypæ *de Abolit. vers. quin & pars læsa.* Soo vindtmen oock noch somtijdts nodigh te konnen wesen Abolitie te versoecken.

60. Als vvanneer dan iemandt seecker persoon by yemandt criminelijck vvas aanghesproocken ofte in rechten betrocken over eenigh ghevveldt of ander publijck delict daar toe hy meynde goedt bevvijs te hebben by hem ghedaan te sijn, ende daar na bevonde dat hy onschuldigh

ware, soude hy niet vermogen by sijn selven te renuncieren vande instantie, sonder suspect te worden van calumnie
„ ofte prævaricatie, maar moet Requeste aan de Hoge Ove-
„ righeydt, ofte die daar toe gedelegeert sijn, presenteren,
„ ende daar in verhalen de gelegentheydt vande sake, midts-
„ gaders de indicien, bewijs ende præsumtien die tegen den
„ Ghedaaghde waren ende militeerden dat hy het selve de-
„ lict hadde geperpetreert, maar dat hy daar na bevonden
„ heeft het selve by een ander begaan te sijn ofte dat blijckt
„ dat den Gedaaghde daar toe geen schuldt heeft, sulx dat
„ hy Suppliant van den voornoemde processe gaarne soude
„ ontslagen sijn, dan also het selve na rechten sonder voor-
„ gaande abolitie niet en magh geschieden, ende niet-te-
„ min uyt het gene voorschreven is, blijckt dat hy Suppliant
„ de voorschreve beschuldinge, niet *animo calumniandi*, maar
„ *ex justo dolore* ende seer vehemente præsumtien hadde ge-
„ institueert, soo versoeckt hy Suppliant seer ootmoede-
„ lijck dat U mijn Ed: Mog: Heeren gelieve hem vande voor-
„ schreven accusatie te verlenen behoorlijcke brieven van
„ Abolitie *in optima forma*, dit doende &c.

61, Vorders dat den Impetrant uyt redenen van erreur, bloedverwandtschap ende iever van genegentheyd ofte andere rechtvaardige ende bewijslijke oorsake geaccuseert hebbende daar van Abolitie magh impetreren en verkrijgen leren ons, *l. 10. ff. ad SC. Turpill. l. 2. C. de Abolit. l. 16. l. 30. C. ad L. Iul. de adult. l. 15. ff. de jur. fisc.* dat nochtans dat hy de kosten moet betalen van den processe, ende oock somtijdts arbitralijck mogen worden gecorrigeert: Zypæ *d. vers. C. uni & pars læsæ*, ende oock niet altijdt sonder consent van den Gedaaghde, te weten als hy al-rede in banden ware geleydt, ofte daar voor geleden hadde, maar tegen sijn wil ende danck als hy noch in sijn geheel is, *l. ult. C. de abolit.* ende staat te weten dat dese Abolitie niemandt voort absol-

veert van het delict, maar alleen van de accusatie, sulx dat hy wederom (waar) van een ander binnen dertigh dagen daar na magh worden geaccuseert, ende niet van den selven als met consent van den Heer: *l. 1. C. de abolit. l. 4. ff. ad SC. Turpill. l. 3. C. eod. l. 11. §. ult. ff. d. accus.* maar na de dertigh dagen magh hem niemandt weder beschuldigen over 't selve delict, *l. 12. §. 1. de accus.* Math. *d. tit. 19. cap. 6. num.* 4. Soo den Impetrant ofte accusateur na de litiscontestatie ofte andere quame te sterven, word het Crimen geaboleert ten versoecke van den Gedaaghde, ten ware den erfgenaam de selve accusatie wilde vervolgen, 't welck hy vermagh, maar niet gehouden is te doen, *l. 3. §. ult. l. 18. l. 19 ff. de accus. l. 10. ff. ad SC. Turpil. l. un. ff. si pend. appel. mors int.* Math. *d. loc. num.* 3.

57. Ende dit sal ghenoegh sijn van de Civile ende Crimenele maniere van procederen, soo die na rechten ende costumen ende ordonnantien ghebruyckt worden, hoe-wel de selve in elcke Recht-banck bykans vvat besonders ende veranderinghs hebben, vorders vvat belanght de parate Rechtsvorderinghe ende sommiere maniere van procederen in Ghemeen-landts middelen, ende inninghe van alle andere Stadt ofte Landt-ghemeene Schattingen, Contributien ende omme-slaghen, hoe ende vvaar teghen de fundateurs ende sluyckers van de Gemene middelen wordt gheprocedeert, ende de selven worden ghestraft, en vande parate executie in Ghemeen-Landts Imposten, Verpondinghen, Schattinghen van Schildt ende Schellinghgelden, &c. Item van Dijck-recht, Schouwen van Weghen, Dijcken, Kaden, Weghen, Sloten, Dammen, ende andere Ban-wercken en gemene onkosten van het inmalen der landen, ende dierghelijcke, hoe daar inne vvordt gheprocedeert, vvordt bykans in ieder Landt ende Provintie

vintie na gelegentheydt by ordonnantien en Placcaten aangevvesen ende ghestatueert, vvaar van soo veel in Hollandt ende in 't bysonder Rhijn-landt, ende de Stadt Leyden belanght, *vid.* Symon van Leeuwen *in sijn Parat. Iur. Novis. lib. 2. par. 3. cap. 2.* een goedt deel pertinentlijck heeft gededuceert, 't welck een goede inleydinge is om daar op voort te gaan.

F I N I S.

REGISTER
Van woorden en saken na de ordre van A. B. C.

A. Pag.

Abolitie om te mogen desisteren van een criminele beschuldingh. 517

Abolitie heeft huydendaags noch gebruyk 518. *hoe die versocht vvord, en op vvat reden ghefundeert is,* 518. 519. *deselve verleent sijnde, of, en vvanneer een ander hem magh beschuldigen, en binnen vvat tijd,* 519. *als den beschuldiger sterft, magh sijn erfgenavm vervolgē, maar is niet gehoudē* 519.

Additionele feyten in relief. 106.

Acten maken ende dienen. 50.

Actie ex l. fin. C. de edict. D. Had. toll. 279.

Actie ex l. diffamari, 128. *conclusie* ex l. diffamari, 129. *en vorder proceduren.* ibid. 130.

Alienatie en renunciatie tot nadeel van de Crediteurē *wort gerevoceert* 418.

Alimentatie vvanneer versocht magh vvorden hangende proces van rekeningh, 226. 227. 32.

Alteratie van Dispositijf. 51.

Anticipatie vvanneer en vvaarom die versocht vvord, 434. 136. *Request in cas van anticipatie,* 136. *appointement op 't selve request en citatie en vorder proceduren,* 137.

Antvvoord hoemen moet instellen en conclusie vandien generaal, 42.

A. Pag.

Antvv. Conclusie by exceptie en ten principaal, ibid.

Antvv. Conclusie onder presentatie, ib.

Antvv. Conclusie met eysch in Reconventie. ibid.

Antvv. Conclusie met presentatie van compensatie en reconventie by refuys. 43.

Antvv. Conclusie van antwoord in cas van arrest en mandement penaal. 44.

Antvv. Conclusie tegen versochte demolitie van nieu werk. ibid.

Antvv. Conclusie tegen interdictie tot afdoeninge vandien. ibid.

Antvv. Conclusie tegen eysch van injurien met eysch in reconventie. ibid.

Antvv. Conclusie tegen eysch van trou met contra versoek. 45.

Antvv. Conclusie tegen eysch van scheydingh om overspel, met contra versoek. 45.

Appel van sententie, of van criminele sententien mede is geoorlooft. 424. 431. *&c.*

Appel stelt de sake weder int geheel. ib. *'t appointement binnen wat tijd te insinueren op pene van desertie,* 425 *Relief tegen dat versuym en van prosequeren.* ibid. & 426.

Appel en reformatie van sententien hoe die verschelen ibid. 426.

Appellant of en wanneer hy magh renuncie-

A.

nunciëren van 't proces in appel. 426. 427. In appel maghmen niewe feyten en nieu bewijs ingeven, maar niet voor den hogen Raad in Holland, 428. Den tijd van te appelleren hoe die gerekent wort 429. of een geappelleerde hem magh behelpen met het appel vanden appellant en wanneer en hoe verre, 429. 430. Van wat saken en sententien men magh appelleren, 431. & seqq. of een officier magh appelleren van sententie van 't deportement van sijn ampt, 431. van wat sententien men niet magh appelleren, 432. & seqq. Conclusie vanden Impetrant in appel, 441. 435. VVanneer inhibitie met appel verleent wordt, 435. 436. In Reformatie heeft inhibitie of surcheantie geen plaats, 437. Conclusie by antwoord in appel vanden Gedaagde simpelijk, 441.

Appel en ook conclusie à minima, ibid. boeten van fol appel, 442. wie de sententie in Appel executeert en wie in Revisie. 442. 457.

Appel van executie en proceduren en conclusien van dien, 442. 443 &c.

Apprehensie corporeel wanneert plaats heeft en hoe te doen. 473.

Attentaten tegen 't appel, hoe die gerepareert moeten worden en wanneer, 445. &c.

Arrementen van proces aan te nemen en procureur acceptant stellen, 143.

Arbiters en Arbitrateurs onderscheyd. 466.

A.

Arbiters veel sijnde en verscheyden sententie gevende vviemen volgen sal. 467. en na wat plaatsen recht sy moeten vvijsen. 467. 465.

Arbiters uytspraak heeft maar actie en geen executie. 461.

Arbiters niet al present sijnde hoe sy mogen procederen en hoe verre, 466. 467.

Arbiters de sake aangenomen hebbende, konnen geconstringeert vvorden die te voleyndigen. 468.

Arresten en gijselingen geven geen hypotheeq. 403. 410.

Arresten op personen en goedren funderen jurisdictie, 11. vvie mogen arresteren en gearresteert vvorden 11 hoe in arrest moet geprocedeert worden. 12. 23. 132.

Atterminatie ofte brieven van respijt, 326. hoe daar in te procederen is, 327. & seq. of de borgen dat recht mede genieten, &c. 327.

Attestatien vvat geloof die hebben, 119.

B.

Beneficien hoe daar inne geprocedeert vvord tot de provisie, 285. 286.

Beneficie van Inventaris, hoe en vvanneer men versoeken magh. 305. 306 307. hoe men procedeert als inden boedel verderflijk goed is, 306. hoemen de Crediteuren moet citeren. 307. 308. hoe d'ersgenamen van overleden Crediteurẽ geciteert moeten vvorden in Holland, 309. de

B.

Crediteuren mogen versoeken dat de goederen van haren overleden debiteur sullen vvorden geseparëert van der erfgenamen goed. 309. 310. Hoe daar in moet vvorden geprocedeert en by defauten. 148. 310. & seqq. Inventaris hoe ende binnen vvat tijd te maken. 312. vvat voordeel beneficie van Inventaris geeft. 313. So iemand vande vrienden hem vvil simpel erfgenaam dragen vvord geprefereert. 313. 314. of den Testateur verbieden magh sijn erffenis onder dat beneficie te adieren. 314. vvaar door iemand verstaan word hem simpel erfgenaam gedragen te hebben. 315. & seqq. Crediteuren die haar schuld liquid is mogen by provisie betalingh versoeken onder cautie. 319. misbruyk van het beneficie van Inventaris te remedieren. 320. wat schulden en kosten voor eerst betaalt mogen worden. 320. 321.

Bevelen pœnaal. 23. 44.

Bewijs hoe iemand hem daar van kan ontlasten. 54. 55. 56. wie gehouden is te bewijsen en wat. 53. 54.

Billetten om sententie te hebben. 51.

Billetten met inthimatie van getuygen en forme vandien. 58. 62.

Boedelrecht en scheydinge na mans of vrouwen dood. 227. hoe lange tijd scheydinge versocht magh worden. 228. en wat de erfgenamen toekomt so middelertijd den boedel vermeerdert. 227. Conclusie om te hebben Inventaris vanden boedel en scheydinge en deylinge. 228. So daar geen boedel-houder of possesseur vanden boedel is wat te doen staat. 229. hoe de boedel cedulle gelevert moet worden en in wat staat. ibid. Clausule salutair in't eynde van dien te stellen. 230. So den boedel-houder iet achterhoud buyten den Inventaris. 230. 231. wat goed inden Inventaris moet komen, en wat actien. 231. 232. so iemand van enigh goed den boedel gespolieett had hoemen procederen sal. 233. hoe de lasten vanden boedel moeten gedragen ende gedeylt worden. 244. &c. wat goedren in deylinge moeten ingebracht worden. 247. &c. vvat recht is als de erfgenamen gemeen blijven sitten. 248. vvat recht is van goed dat niet vvel gedeylt of gesplit kan worden. 249. 250. wat recht als ieder seker goed lang gebruykt heeft. 250. of door scheydinge het fideicommis of verband word geremitteert. ibid.

Bruydegom en Bruyd niet getrout sijnde wettelijk mogen by huwelijxe voorwaarden malkanderen geven en maken. 255. maar niet heymelijk in prejudicie vande voorwaarden al waar het lang te voren geschiet. ib.

Boedelscheydinge voor wat rechter die versocht moet worden. 2 ; 8. en van wat goed den 40. of 30. penningh gegeven moet worden. ibid.

B.

Borge voor 't gewijsde betaalt hebbende magh versoeken by executie sijn verschot te mogen verhalen aan den principaal. 376.
Boeten van fol appel t' Vtrecht en in Holland. 442.
Borge voor een Cesionant vvord door Cesie niet vry noch des Cesionants erfgenamen. 341.
Borge van ontslagen te wesen van sijn borghtochte ofte bevrijd. 25.
Borge voor de evictie, behout evenwel sijn recht op het goed. 200.

C.

Calendrier wat geschrift het is en forme vandien. 57. 58.
Cautie pro judicato *met formulieren vandien en proceduren.* 36. & seqq.
Cesie van actie lijd naastingh en wanneer niet. 35.
Cesie en afstand van goeden by beneficie hoe het versocht moet worden. 329. 330. *proceduren in cas van cesie en by defaut.* 148. 331. & seqq. *wie Cesie mogen doen en wie niet.* 332. &c. *wat goeden den Cesionant moet en magh afstaan en behouden.* 335. &c. *Den Cesionant gevangen blijvende moeten de kosten by de crediteuren afgesproken worden.* 337. *vvat personen vry sijn van beneficie van cesie te impetreren en niet verder als na vermogen gehouden sijn te betalen.* 338. *of cesie libereert gehelijk vande schult en wanneer en vā wat schuldē,* 339. 341. *of cesie infameert.* 340. *erfgenaam en borgen vanden Cesionant moeten betalen.* 341. *den Cesionant tot beter fortuyn komende moet betalen de oude schulden, en van vvat fortuyn en goederen dat te verstaan is.* 342.
Curateur over den boedel vanden Cesionant waar in hy gehouden is. 343
Citatie met inthimatie of peremtoir, 58. 59. *cracht vandien.* ibid.
Citatie van partije ende requeſt daar toe dienende, 17. 18.
Citatie by edicte op arrest: in persoon. 473. 18. *als daar meer ageren of geroepen worden en van Debitis.* 19. 20. 21. *hoe den deurwaarder de Citatien moet doen en wanneer.* 21. *wie geciteert en in rechten niet getogen mogen worden.* 13. &c.
Conclusie van eysch hoe te nemen na stijle van ieder plaats. 22. 23. *in cas van arrest en bevelē pœnaal.* 23. *in cas vā nieu werk en timmerage.* 24. *in cas van servitut* Confessor. Negatoria. 24. *om van borghtocht bevrijd te worden.* 25. *tot uytlossingh van beleend land, en in cas van naastingh om te hebben transport van gekocht land, of den interesse &c.* 27. *in cas vā landscheyding met relief.* 28 *in cas van injurien, en met den Procureur Generaal.* 29. 345. *tot repatie van schade* ex l. Aquilia. 30. *in cas van defloratie en trou* 30. 356. *in cas van overspel tot scheydinge en recht*

C.

recht daar aan dependeren. 31.
in actie ex testamento. 131.
Conclusie ex l. diffamari. 128.
Clausule Requisitoriaal. 142.
Clausule salutair achter den eysch en conclusie van dien. 32.
Conclusie te amplieren en altereren, vvanneer by relief. 120. 121.
Commißie en commissaris ter enqueste ofte bevvijs te produceren. 57,
Conclusie in Rechten. 102.
Committimus vanden Hove. 111.
Compel ende request in cas van Compel en in Revisie. ibid. 455.
Compensatie magh inde executie noch voorgestelt vvorden. 385. 386.
Compensatie van injurien vvanneer plaats heeft. 349.
Competente Rechter vvie in verscheyden saken, 2. & seqq. *van vveduvven, vvesen en miserable personen,* 4. *by prorogatie in garand reconventie &c.* 5. 6. 7. *in Criminele saken.* 8.
Competente jurisdicte van 't Hof van Vtrecht en Holland, 9. 10. *in cas van arrest.* 11. *vvanneer iemandt sijn selven rechten magh.* 12. 13.
Compromis aan arbiters en arbitrateurs, 465. 466. *of van een fameus delict magh gecompromitteert worden,* 469. *en ook van huwelyk saken.* ibid.
Complainte wanneer plaats heeft en request van dien, 289. 290. *hoe daar innegeprocedeert vvort tot recredentie, &c.* 290. 291. *&c. tegens wat personen complainte plaas heeft,* 295. *wanneer d'erfgenamen in complainte mogen ageren.* ib. 296
Concubinen maghmen niet bundigh maken. 255.
Contrainterrogatorien hoe en wanneer men daar op getuygen magh horen. 64.
Contumacie vanden eyscher, sijnde, hoemen procedeert als hy is self defaillant ten gesetten dagen in 't generaal. 127. 128.
in cas van arrest, en om te antwoorden op exceptie declinatoir. 132.
in cas van garand, en van appel. 133.
in maintenu, complainte, in appel van executie, in anticipatie, &c. 135.
Contumacie ofte defaillance vande gedaagde in cas van anticipatie, 137.
in cas van appel, garand, maintenu, complainte, 138. 139. 140. *als niewe lettrē van executie versocht sijn, jegens hem of sijn erven.* 141. & 142.
in executie by Decreet, en verkoping by Decreet. 143.
in arrementen van 't proces aan te nemen. 143. 144.
in criminele saken in 't generaal en purge. 176. 144. 145. &c.
in cas van kennen of ontkennen sijn hand of daar sy erfgenaam van sijn. 147. 148.
in cas van gijsseling betekent, en als copie versocht is, 248.
in beneficie van inventaris, decreet en ceßie, taxatie van kosten. 149.
als oculaire inspectie versocht is, of ont-

C.

ontwaringe in't generaal hoemen procedeert in alle saken. 150.151.
Crediteuren recht. siet Preferentie en Hypotheeq.
Criminele saken hoe daar ingeprocedeert vvord, en by vvie. 470.471. vvie Competent Rechter is vanden delinquant. 8. 472. Inquisitie en Citatie in persoon of reële apprehensie. 473. ordinaris proceduren. 475. versoek van ontslaging van personele comparitie. ibid. Extraordinaris proceduren, sommaire proceduren: Torture. 478.479.
Curateurs ad litem voor onmundige hoemen versoekt. 194.

D.

DEbiteur hoe en vvanneer hy een vande crediteuren magh gratificeren met betalingh. 410.
Debitis brieven en citatie hoe en vvanneer versocht vvorden en geexecuteert. 19.
Debath en proceduren op rekeningen, &c. 220.233.
Declaratie van eysch te doen. 35.
Declaratie van schade of interesse in gijselinge hoe te doen. 422.
Decreet en oppositie en praceduren van dien. 374. &c. en in vvilligh decreet. siet voort Executie. 387. &c.
Defloratie en trou ende conclusie in dat cas. 30. 354-356. &c.
Deflorateur van een maaghd vvaar in die gehouden is. 355.
so hy onkent met haar vleeschelijk geconverseert te hebben vvat recht 356.
so hy ontkent de vader te sijn en niet alleẽ by haar geweest te sijn. 357.
so hy haar met haar goede vvil onteert hadde en gecontenteert. ibid.
so sy hem self had aangesocht. ibid.
so sy hem niet vvilde trouwen of de vader dan actie competeert. 358.
so het een getrout man ware. ibid.
so sy haar lang naderhand van andere had laten bekennen. ibid.
so sy na de defloratie met een ander troude. ibid.
so het een weduwe ware die beslapen is. ibid.
so de soon geen goedt heeft of de maagd tegen de vader magh ageren tot alimentatie van 't kindt. 359.
so de maaghd te na in affiniteyt bestaande, hẽ niet mocht trouwen. ib.
Denunciatie. siet Garand.
Deylinge. siet Boedel-recht en scheydinge. 437.
Desertie van appel. 425.426.
Dispositijf by acten en alteratie van dispositijf. 50.51.
Domicilium te eligeren waar en wanneer. 38.
Donatie tusschen man en vrou verboden ook by uyterste wille in't land van Vtrecht, welk statut is favorabel. 255. ook magh een man sijn concubine niet maken. ibid. bruydegom en bruyd niet als by huwelijx openbare voorwaarden. ibid. ook is een
krijgs-

D.

krijgsman aan dit statut gehouden. ibid. al ist datse in bed en goed gescheyden sijn. 256. of sy aan voorkinderen mogen geven of aan vader of moeder. van haar man of vrou, of iet mogen geven om een officie te kopen. ibid. om vergeldinge van singuliere dienstẽ. 257. of sy mogen transigeren en accorderen over haar verschillen. ibid. of sy mogen renuncieren haar recht tot profijt van d'ander. ibid. en of de erfgenamen vanden gever consenteerden inde gifte. ibid. wat hier van is in leen goed, en so het verkocht ware. 258. en so daar ander inde plaets gekocht ware. ib. buyten gifte en gratificatie mogen man en vrou contraheren. ibid.

Donatie en makinge by uyterste wille bestaat in Holland tusschen man en vrou. 258. maar niet van goederen onder Vtrecht gelegen. 259. man en vrou mogen t'Vtrecht malkanderen macht geven om van haer goederen te disponeren tot voordeel van een derde. ibid. ook na haarlieder dood, ook tot voordeel van den armen. ibid. 260. mogen ook haar erfgenamen verbieden geen goed te verkopen. 206. sonder consent van de langhlevende ibid.

Doodslagh in dronckenschap en Kermis gedaan niet licht Remißibel. 504.

Doodslagh tot beschermingh van sijn lijf, wijf, kinder of goed, excuseert. 486. 487. en wanneer niet. ibid. & seqq. niet voor sijn eer als hy niet woord geaggresseert. 488.

Doodslagh is na tien jaren niet strafbaar aan leven. 588.

E.

Eed in supplement van probatie hoe ende wanneer plaats heeft. 83.

Eed van niet te calumnieren ten beyde sijden te versoeken. 43.

Eygendom word by ons niet bekomen sonder transport. siet voort rei vindicatie. 209. uyt-genomen huwelijx goed, erfdeylinge en gemeenschap tusschen man en wijf. ib. 14.

Eygenaar van geld gaat voor alle crediteuren ook in koop penningen van dien. 391. &c.

Eysch doen en hoe in te stellen en conclusien van dien. siet Conclusien. 22. Clausule salutair vanden selve. 32. als die duyster is te declareren. 35.

Eysch in reconventie met antwoord in conventie en presentatie. 42. 43. 45

Electie van Domicilie wanneer te doen en waar. 38.

Erf-pacht en geen huyr te sijn word gepræsumeert uyt lange eenformige betalinge van jaarlijxe pacht. 172.

Eysch van erffenis ex testamento. 131.

Erffenis ab intestato hoe die gedeylt word in den lande van Vtrecht. 235. &c. wat voordeel de man of vrouw langst-levende voor uyt neemt. 235. wat voordeel den oudsten soon voor uyt neemt. 236.

E.

Erffenis ab inteſtato *hoe die ſuccedeert in Holland. ſiet voort ſucceſſie.* 237. &c.

Erfgenaam gedragen te hebben waar door verſtaan word of niet. 315. & ſeqq.

Erreur hoe en wanneer gecorrigeert magh worden. 120. 121.

Evictie wanneer plaats heeft of niet. ſiet voort Garand. 199.

Evocatie wanneer en hoe te verſoeken. 103. 104.

Exceptionele antwoord. 42.

Exceptie declinatoir, hoe te proponeren. 38. 39.

Exceptien van litiſpendentie, litisfinitæ of rei judicatæ, als mede van compromis en tranſactie maghmen inhereren ſonder ten principale te concluderen: van Cõpromis en tranſactie niet in Vtrecht. ib. 39. 40. *wat gerequireert word inde voorſz exceptien op dat die competent ſijn.* 40.

Exceptie van litiſpẽdentie obſteert niet als vande inſtantie is gerenuncieert voor de litiſconteſtatie, maar anders als na. ibid. *of den eyſcher van ſijn actie en recht in 't geheel magh renuncierẽ lite pendente als den verweerder daar aan gelegen leyd.* 41.

Exceptien peremtoir (boven de voorſz) worden meeſtijds gereſerveert ten principale, ende onvermindert de ſelve ten principale te procederẽ. ib. *en mogen ook by replijq en duplijq noch geallegeert worden,* ibid.

E.

Exceptien die reël ſijn, dat is de ſake concerneren en niet de perſoon komen ook de borgen te bate. ibid.

Exceptie van ſpolie wanneer en tegen vvie plaatſe en kracht heeft. 299.

Executie van ſententien in actione reali & poſſeſſoria. 374. 355. *jegens een derde beſitter wanneer gedaan magh worden, en borge.* ibid. 377.

Executie t'onrecht gedaan wordende, hoemen moet 't ſelve remonſtreren. 376.

Executie van ſententien magh tegen d'erfgenamen vande gecondemneerde niet gedaan worden ſonder citatie om die te ſien verklaren executabel. 377. *maar den erfgenaam van den triumphant magh die wel tegen den gecondemneerde ter executie ſtellen.* ibid.

Executie van een ſententie in reële actie, magh gedaan worden op een derde poſſeſſeur die het lite pendente verkregen heeft, aan de koop-penningen of het goed. 377.

Parate executie in wat ſaken plaats heeft. 418.

Executie hoe verſocht vvord op een arbitrale uytſpraak en andere ſententien. 461. 462.

Executie van ſententien in perſonele actien hoe langh te vertoeven. 378. *doch die* illiquid *ſijn moeten eerſt geliquideert vvorden.* 379.

Executie van perſonele ſchuld met wat ordre en aan wat goederen die moet

E.

vvorden gedaan. 381. &c.
die ordre te volgen ten vvare den gecondemneerde hem goed aanvvese dat hy liever missen vvilde en verkocht hebben. 383.
Een Executeur magh de schuld in de sententie begrepen niet verhogen en 't selve executeren, om't vertrek vanden debiteur, ten vvare de sententie 't selve contineerde. 384.
geexecuteerde goederen hoe die verkocht moeten vvorden, ende proceduren daar over met de opposanten. 384. & seqq.
Executie magh geobjicieert vvorden compensatie, d'exceptie non numeratæ pecuniæ, solutionis, *als die liquid sijn, of op keurede gestelt.* 386.
wat goederen men niet magh executeren. ibid. *so den Impetrant betaalt ware, magh een derde die condemnatie heeft ofte gerechtelyke bekende schuld, de uytinge van decreet of verkopinge der gepande goeden vervolgen.* 388.
Executeur modum *excederende inde executie word gecondemneert in een amende boven de kosten.* ibid.
ende een sonder redenen opposerende word gecondemneert inden kosten, interesse ende schade, en inde boeten boven een amende. ibid.
Exhibitie van instrumenten, hoe en wanneer versocht magh vvordẽ. 32.
Expeditie van justitie versoeken met billetten. 51.
Expilatæ hæreditatis *actie hoe te institueren in scheydinge.* 233.
Euangelisatie vande sakken in Revisie by Commissaris te doen. 455.

F.

Familiæ erciscundæ actio, *siet boedel-recht en scheydinge &c.* 227. &c.
Feyten distructijf of contrarie in complainte. 290. 291.
Fideicommissaire Lenen daar van word ook Trebellianique getrocken. 273.
Fideicommis daar goederen mede beswaart sijn word niet verstaan geremitteert te sijn door scheydinge en deylinge vanden erffenisse. 250.
Finium regundorum *conclusie, &c. siet scheydinge &c.* 182. *&c.* 28.
Furnissement van sack en stucken, hoe en vvanneer te doen. 77.

G.

Garand, hoe daar in geprocedeert wort en cõclusie ten diẽ fine. 190
moet sijn autheur denuncieren dat hem questie vvord gemoveert. 191.
magh ook den borge denuncieren als den auteur niet suffisant is. 192.
moet sijn autheur denuncieren dat hy hem kome defenderen, al ist dat hy present is en kennisse daar van heeft &c. ibid.
so hy absent is hoemen de denunciatie doen moet. 193.
so den momber absent is ofmen aan 'tweeskind magh denuncieren. ibid.
hoe, als het goed over veel handen verkocht is, te denuncieren. ibid.

G.

hoe aande erfgenamen als den auteur overleden is. 194.
wanneer de denunciatie moet gedaan worden, ook na in cas d'appel. 195.
is mede gehouden by de denunciatie de citatie ende requeste te behandigen. ibid.
vvanneer men niet gehouden is sijn auteur denunciatie te doen. 196.
voor wat Rechter hy gehouden is te garanderen. ibid.
so den verkoper niet wil comen of seyt ongehouden te sijn, ende het goed geevinceert worde, hoe en waer hy moet tegen hem procederen. 197. 191. 198.
den verkoper moet de koop penningen restitueren met alle schade ende interesse. 198. *al ist dat hem koper 't goed daar na vanden rechten eygenaar gegeven worde: en vvat vande kosten vanden processe.* ibid.
vele erfgenamen sijn elx onverscheydentlijk gehouden inde evictie. 199.
maar nopende den prijs van't goedt met den interesse elx pro rata. ibid.
Garand heeft ook plaats in gepermuteert goed dat geevinceert is. ibid.
item in erf pacht, en leen-goed, en ecclesiastique beneficien. ibid.
item in huwelijx-goed, en 't gene in betalinge gegeven word. 200.
Garand heeft geen plaats in liberale gifte, en hoe verre dit gaat. ibid.
so den verkoper self het goed wil evinceren, heeft den koper sijn keur om 't goed te houden of den prijs en

G.

interesse. ibid.
Goed gerechtelijk verkocht mach niet geevinceert worden. 201.
die als last hebbende of als momber &c. verkoopt is in geen evictie gehouden. ibid.
hoe verre erfgenamen gehouden sijn malkander te garanderen en alsde divisie by den testateur gedaan is. ibid.
of d'erfgenamen gehouden sijn een legaat te garanderen en wanneer. 202
die goed gekocht heeft dat fideicommis subject is, of die tot garand mach ageren en hoe. ibid.
so bedongen ware in geen evictie gehouden te willen sijn wat rechten. ibid.
so erffenisse in 't generaal verkocht is. 203.
den verkoper is niet gehouden te garanderen als den koper sonder nood sijn saak had gecompromitteert in arbiters. ibid.
item als het goed door machtiger hant gevveldich vvord geevinceert. 204.
item van 't gene iemand by transactie is gelaten sonder geld. ibid.
Garand heeft geen plaats als 't goed door versuym vanden koper geevinceert is. 203.
Geld komt niet in plaatse van 't verkocht goed: noch geld in plaatse van geld en hoe. 391. 408.
Geld ten huvvelijk gegeven met beding van 't selve te restitueren inde selve specie, vvat recht daar is. 269.

Gemeen

G.

Gemeen land en goed hoe het gescheyden moet worden. 182.
Gemeen te blijven met goed is niemand gehouden en hoe verre. 183.
Gemeenschap van goederen tusschen man en vrou wanneer die begint. 251. 252.
Gemeenschap van goederen en is niet tusschen man en vrou die getrout is voor haar 20. *jaren met haar man sonder consent van haar ouders.* ibid
heeft geen plaats in heerlijke goederen of leen-goed, en wanneer. 252. & seqq. *als mede niet in fideicommissaire goederen, als nopende de vruchten.* 254.
Gemeenschap uytgeslotē sijnde by voorwaarden, hoe verstoringe gedaan moet worden van aangemaakt goed van d'een of d'ander. 265. &c.
Getuygen hoe die gereprocheert worden nopende haar examinatie. 79.
item onbequaamheydt, en infamie, maaghschap, sucht en affecte &c. 80. 81.
hoe de selve worden gesalveert, &c. v. Reprochen, Salvatien. 92. &c.
een getuyge alleen geen geloof. 82. 84. 96.
Generaal hypotheeq strekt hem ook over goed dat na geacquireert vvord. 403. 408.
Getuygen sijn geen prompt bevvijs. 163.
Getuygen hoe die moeten responderen en geexamineert worden en hoe veel 65. *op letteren requisitoriaal hoe te procederen.* 68. & seqq.
Gijselinge wanneer plaats heeft, en proceduren van dien. 419. & seqq. 423
die geen geld heeft sal met 't vel betalen, heeft geen plaats in civile sake. 419.
wie gegijselt mogen worden, en om wat sake. 420.
so de gegijselde niet pareert, hoemen procedeert tot declaratie van schade en interesse. 422.
Gijselinge en arresten geven geen hypotheeq. 403. 410.

H.

Hoon, siet Injurien.
Hypothecaire Crediteuren met privilegie wie sijn tacite vel expresse. 395. &c.
wat voordeel d'een tegen den anderen heeft en wanneer. 398.
Hypothecaire Crediteuren sonder privilegie wie sijn tacite vel expresse. 399.
wie onder dese voordeel hebben, en in wat goederen. 403. &c.
Hypotheeq worden gerechtelijk verkocht. 407.
Hypotheeq generaal gealieneert sijnde wat recht. 408. 405.
Hypotheeq geprivilegieerd in de hoofdsomme heeft mede privilegie in de renten. 413.
Hypotheeq op goed strekt hem ook op de vruchten en aanvvasch en dependentien van dien niet gealieneert sijnde. 412.

H. 399.

Hypoteeq legaal, wie hebben en op wie. vvord niet verloren door speciaal expres hypotheeq. 400.
maar een verhuerder nemende borge verhuert sijn hypotheeq. ibid.
Hypotheeq speciaal en generaal wat recht hebben. 403. 405.
Huyr gaat voor koop in Holland, maar niet na rechtẽ en wanneer. siet voort ontvvaringe. 175. 177.
Huer vvord gecontinueert, al is de tijd uyt alsmen stilsvvijgende in 't gebruyk blijft, ende hoe lang. 175.
Huer eyndigt met het leven van een lijftochter ofte fideicommissair erfgenaẽ &c. sonder versteringe tegeven. 178.
huerlandẽ hoe die opgelevert moetẽ worden. 179. *hoe en wanneer daarvande melioratie geeyst magh wordẽ.* 180.
Huys gemeen sijnde, hoe te verhuerẽ en bewonẽ, en wie geprefereert word. 183
Huer-loon van knechten en maaghden, hoe te eysschen. 188. *so die voor haar tijd uyt de huer gaan, en waarom.* ibid. *so den Heer haar doet gaan voor de tijd en waarom.* 189. *so de dienstbode door siekte of ander wettigh belet gaat.* ibid. *so een aannemer van eenigh werk 't selve door sijn schuld niet vol maakt, of om dat hy sterft.* ibid.
Huwelijxe voorwaarden wettigh gemaact moetmen volgen. 254. &c. *ten ware de conditien van dien tegen de wetten of statuten streden.* ibid. *of die gebroken mogen worden hier t'Vtrecht en in Holland en hoe.* 270.

I.

INdemnite en schadeloos te houden, siet Garand. 190. &c.
Inductie tot een redelijk uytstel van betalinge, hoe te versoeken. 322. *hoe daar inne vorder by Commissaris en crediteuren geprocedeert word.* 323. 324. *als de meeste crediteuren consenteren word het toegestaan, anders niet.* 324. *doch mits stellende cautie.* 325.
Informatie van Commissaris in civile saken en forme vandien. 65. & seq.
Informatie valetudinair, hoe en waarom te versoeken. 71. *moet by den eyscher binnen jaars vervolght worden, maar niet by den gedaaghde.* 72. *so de getuygen ten tijde van productie noch leven of present sijn te recoleren.* ibid.
Informatie of inquisitie in Criminele sakẽ, hoe en wanneer te doẽ. 472. 473.
Inhibitie in sake van appel, hoe te versoeken. 435. *in wat saken die niet gegeven word, en tot wat somme toe.* 436. *word niet verleent alsmen relief versoek jegens desert appel.* ib. *ten vvare iemand* ad factum *vvare gecondemneert.* 437. *vvord mede ordinaris niet verleent in reformatie.* ibid.
Injurien, hoemen daar toe concludeert. 29. 346. *Requeste in 't selve cas, hoe te stellen.* 345. *dese acte word door dissimulatie en een jaar swygen verloren.* 344. 347. *moet daar om de tijd exprimeren, wanneer die gesproken sijn.* 346.

I.

Injurien die reel sijn, worden niet anders als andere actien gepræscribeert. 347. *wat reele injurien sijn.* ibid. *so die publijke straf verdienen, wat te doen.* ibid.

*Injurien geremitteert sijnde, behoud evenvvel actie van schade.*ibid.*wat recht so de injurien vvaar sijn.*348. *Retorsie van injurien, hoe en vvanneer geoorloft is.* ibid. *reciproce injurien worden gecompenseert.* 349.

Injurien en baren geen actie, als daar geen gemoed of voornemē is geweest' om iemand te injurieren. ibid. 350. *Reprocerende een getuyge injurieuselijk of en vvanneer hy gehouden is.* 350. *hoe ende vvanneer 't gemoed van injurieren gepresumeert vvord.* 350. 351. 354. *vvie en vvat vrunden ook actie van injurien competeert.* 352. & seqq. *tegens vvelke ook actie van injurien competeert als last ende ordre gegeven hebbende &c.* 353. *personen van quade fame comt geen eerlijke amēde maar reparatie van schade, of profitable amende.* 353. & seqq. *een Rechter geinjurieert vvordende notoirlijk als Rechter, magh die self straffen sonder ander proces.* 353.

Inscharinge van gemene landen, hoe te doen. 181.

Insinuatie te doen aanden injuriant, of hy de injurien gestand doet. 344.

Intendit op verstek van proceduren, hoe te maken en verifieren. 151. 152. *en hoe daar op voort geprocedeert vvord.* 152. 153. &c.

I.

Interdictie en bevelen pœnaal, hoe versocht vvorden op attentaten. 445.

Interesse en schade, hoe daar toe geprocedeert vvord. 422. 367. & seqq.

Interruptie van instantie te versoeken, hoe. 134. *magh partije daar tegen versoeken relief, en hoe.* ibid.

Inventaris van stucken en munimenten hoe en wanneer te maken. 73. & seq.

Inventaris en staat van een bestorven boedel by vvie te maken en hoe daar inne vvord geprocedeert en vvanneer. 228. 229. &c. *ende inventaris om rekening te doen.* 216.

Inventaris van de eygenaar van syn pachter, hoe en wanneer geschiet. 212.

Interventie in rechten proces vvanneer plaatse heeft. 45. 47. 212.

Intervenierende voor een ander moet borge stellen. 46. *en moet dē principaal evenwel executabel blijven &c.* ibid.

Interventie en voeginge hoe die verschelen. ib. 47. *hoe daar inne moet worden geprocedeert.* 46. 47.

Inthimatie met citatie kracht is peremtoir. 58. 59. &c.

K.

Keur eed, wanneer plaatse heeft of niet. 54.

Kennen of ontkennen de hand of obligatie, hoe te versoeken. 158. *hoe daar inne moet worden geprocedeert, siet ook* Provisie. 158. 159. &c. *de hand onbekent sijnde, hoe te bevvijsen.* 160.

of weduwe ende erfgenamen ongehouden sijn precise te bekennen. ib. 161.
wie gehouden sijn te kennen of ontkennen een obligatie. 161.
of exceptien en wat exceptien beletten dat iemandt ongehouden is te kennen of ontkennen d'obligatie. 162. &c.
en als de obligatie ware over de tien jaren oud. 166.
Kinderen van haar ouders iet ten huwelijk of andersins gegeven, hoe en wanneer sy dat moeten in-brengen na haar ouders dood. 247. &c.
en of mede de bruylofts kosten ende klederen. 248.
Kinderen gemeen blijvende sitten, en d'een meer tot studie verterende hoe te dragen. ibid.
Kinderen inde kost van haar ouders met haar vverk vvinnende ende vvervende is voor de ouders en gemeen, en hoe verre. 249.
Koop gaat voor huer. siet ontwaringe. 175. 177.
Kosten vanden processe. siet sententie. 369. &c.
Kusting-brieven wat kracht die hebben. 405.
Knechts en dienst-maaghden. siet huerloon. 188.

L.

Landvvinninge aan vvie versocht word en hoe. 510.
brieven van landvvinninge by de Reken-kamer in Hollandt verleent. 511, 512.
vvanneer nodigh is, en het feyt composibel. 513.
Lasten des boedels hoe die moeten gedragen worden en gedeylt. 244. & seqq.
Lasten op leen-goed hoe die gedragen moeten worden. 246. 247.
van hypotheeq op vaste goederen, hoe te dragen. 244. & seqq.
so iemand drie erfgenamen in ongelijke vvaarde van goed had geinstitueert hoe de lasten te dragen sijn. 246.
so een vader onder sijn kinders ongelijk hadde gedeelt. ibid.
so vaders goed aan vaders en moeders aan moeders sijde erft. 245.
so den eenen vveer erfgenaam van Gelderse, d'ander van Stichtse goederen. ibid.
so den eenen in roerend, den anderen in onroerend goed erft. ibid.
Leen goederen hoe en vvanneer gemeen sijn tusschen man en vrou. 252. & seqq.
Legittime portie magh een kint niet aannemen en de rest repudieren sonder hem erfgenaam te dragen. 316.
moet mede van Leen-goed getogen vvorden. 273.
Liquidatie van vruchten, schaden en interesse hoe daar inne geprocedeert moet vvorden. 379. 380. &c.
Liquide schuld vvat verstaan vvord te vvesen. 319. 320.
Legis diffamari actie hoe geinstitueert moet vvorden. 128. 129. &c.

Lex.

L.

Lex. extat. C. unde vi *is niet in 't gebruyk.* 302.

Leen inalienabel te maken formule, en wanneert inalienabel is. 272.

Leen goed machmen anders by testament met octroy vermaken en ook verkopen by 't leven. ibid.

Leen met fideicommis beswaart, daar van word ook de Trebellianique portie getogen. 273.

Legitime portie ceßeert in vader en moeder als by huwelijxe-voorwaarden bedongen is dat het goed sal gaē aan de zijde daar 't af gekomen is. 274.

Letteren Requisitoriaal om getuygen doen horen, hoe ter versoeken. 68.

Letteren in forma. 69.

Letteren Requisitoriaal om executie te hebben. 142.

Lijf-renten hoe verre die by den lijftochter genoten vvorden. 264.

Lijftocht van turf-landt, steen-landt, bosch, hoe genoten word. ibid.

Lijftocht mogen man en vrou malkanderen maken reciproce tot Vtrecht, en geen eygendom, al waar 't een krijgs-man. 255.

doch als een weuwenaar kinders heeft moet de lijftocht niet meer bedragen als een filiale portie. 260.

Lijftocht van goederen fideicommis subject, hoe en vvanneer die bestaan magh. ibid.

Lijftocht generalijk van alle goederen reciproce tussen man en vrou magh bestaan, als ist dat de man of vrou weynigh of niet heeft. 261.

als mede van sekere geslacht van goederen, als roerende &c. al sijn die vry ongelijk. 262.

Lijftocht reciproce van een gedeelte van goed, als helfte, derde of vierde deel is mede bestand, al ist ongelijk. ibid.

maar lijftocht reciproce tussen man en vrou tot Vtrecht, van seker stuk particulier goed of quantiteyt moet van gelijke waarde zijn, so niet, word gelijk gemaakt. ibid.

Lijftocht tusschen man en vrou van alle hare goederen, uytgenomen erffenisse die ieder na date moght aankomen, is suspect van fraude. ibid.

Lijftocht niet op een selfde tijd gemaakt tusschen man en vrou is nul, en wat so d'eerste inde leste vvare verhaalt. 263.

ook die in ongelijke tijd bestaat, als d'een tot wederhuwen toe, d'ander al sijn leven, magh niet bestaan. ib.

Lijftocht magh niet besvvaart vvorden met legaten (ten vvare vveynigh pieuse) aan d'een sijde. ibid.

Lijftocht tusschen man en vrou moet ook gelijkelijk gerevoceert vvorden. ibid. *en wanneer dit faaljeert.* ibid.

Lijftocht belet niet dat de man 't goed staande huvvelijk niet soude mogen alieneren sonder bedrogh van de vrou. 264.

M.

M*An en vrou hebben beneficie tegen malkanderen niet vorder*

M.

in betaling van schuld gehouden te sijn als sy vermogen, om geen gebrek te lijden. 256.
Man en vrou mogen malkandren inden lande van Utrecht geen goed maken noch geven al ist datse in bed en goed gescheyden sijn. 255.256.
of en wanneer sy de voor-kinder van d'een en d'ander mogen maken, siet woort donatie. 256.
Maintenue wanneer competeert en waer toe, en hoe te proecederen. 279.281.287.
Maintenue en Complainte hebben weynigh onderscheyd. 280.281.
heeft mede plaats in actie ex l.fin. C. de edict d. Had. *en hoe daer in geprocedeert word.* ibid.
conclusien in Maintenue en ook van beneficiale questien. 281.282.284.
Conclusien en antwoord vanden verweerder in Maintenue. 283.284.
cumulatie van petitoir met het possessoir, en conclusie van dien. 284.
recredentie by provisie, hoe en wanneer te versoeken. 285.286.
wat bewijs genoegh is om die te obtineren. ibid.
so partijen beyde haar possessie bewijsen hoe te procederen. 287.
wie alhier voor possesseurs gehouden worden, en wie niet. 288.289.
Melioratie van huurlanden wanneer en hoe te vergelden. 179.180.
Minderjarige mogen in reghten niet getogen worden maer de Mombers 131.194.

M.

magh denunciatie in garand nochtans aan haar gedaan worden so de Momber niet te becomen is. 193.
Minderjarige geen Mombers hebbende moetmen by requeste versoeken dat haar een curateur of Momber ad litem *gegeven vvorde, en hoe.* 194.
Momber vvaer die geroepen moet vvorden om rekening te doen, en hoe. 3.214.
Mombers goederen hoe die tacite voor haar administratie verbonden sijn, ende het recht van dien. 215.216.
Moet staet en Inventaris maken 217.
en vvanneer niet. ibid.
Mombers hoe sy vlijtigh en vvel moeten administreren en 't geld belegggen. &c. 221.
schulden in te manen. 222.
Mede-mombers, die t'samen geadministreert of de administratie verdeelt hebben, hoe die gehouden sijn: &c. 222.223. &c. *siet* rekening.
Momber die een vorige Momber succedeert vvanneer die mede gehouden is rekening te doen vande administratie vanden eersten Momber. 218.219.
Momberschap uyt sijnde, mogen de gevvesene minderjarige aangesproken vvorden over 't gene met de Mombers gehandelt. is. 187.

N.

NAesting heeft geen plaats in goed dat publijckelijck by executie word vercocht. 394.

Con-

N.

conclusie in cas van naasting. 26.
Namptissement wanneer plaats heeft of niet, siet voort provisie. 159.
item kennen of ontkennen.
Nulliteyten worden volgens stijle niet aangenomen sonder appel. 124.451.
en wanneer dit geen plaats heeft. ibid. 124. 17.
Negatoriæ actionis in servitutibus *conclusie.* 24.
Nieuwe lettren van executie hoe te versoeken tegen den gecondemneerden. 141. *tegen sijn weduwe ende erfgenamen.* 142.

O.

Octroy vanden Leen-heer hebbende maghmen het leen-goed op een ander stam vermaken en alieneren. 272.
ende hoe 't selve kan voor gekomen worden. ibid.
Obligatien, plechten en pacht brieven verloren sijnde by ongeluk en brand, hoemen dan met de schuldenaars sal procederen. 167. 168.
Obligatien wie gehouden sijn te kennen of ontkennen. siet kennen en ontkennen en Provisie. 158. &c.
Officie te kopen of een vrou daar toe haar man magh geld geven of goed tot Utrecht. 256.
Ontwaringe van gehuert goed ofte ruyminge als de huere uyt is, hoe daar in word eysch gedaan en geconcludeert. 168.
hoe als den huerder van de huer vervallen is door versuym &c. 169.185.
of huer met getuygen magh bewesen vvorden en wanneer niet. 170.
of den huerder hem magh objicieren quæstie van eygendom, en hoe dan te procederen. 170. 171.
hoe, so den huerder pratendeert erfpacht of andere utile dominium. 171. 172.
lange huere is volgens onse costumen geen alienatie, en blijft simpele huere. 172.173.176.
Ontwaringe behoeft of magh den eygenaar niet doen aan den twedenhuerder. 173. 174.
een huerder wanneer hy 't goedt of huys weder magh verhuere. 173.
Oculaire inspectie, klaar bewijs. 55.
Ontwaringe of en wanneer by een koper magh wordẽ gedaan eer hy transport heeft. 176. *of en wanneer huer voor koop gaat. siet huer.* 177.& seqq.
ofmen gehouden is den ouden huerder te prefereren en wanneer. 184.185.
Ontwaringe en ruyminge magh niemand op sijn eygen autoriteyt doen tegen onwillige. 185.
Ontwaringe en ruyminge magh ook geeyst worden, als den eygenaar 'tgoed self vvil bevvonen of repareren, en hoe en vvanneer. 186.
ende dat sonder te doen verstoringe. ib.
ook magh den huerder de huere opseggen en verlaten om nodige sake van nieus opkomende. ibid.
Ontwaringe magh voor de exspiratie niet geeyst worden van een weduwe

O.

van haar goed by haar man verbuert.
Oppositie hoe verscheelt van Interventie. 47.
Oppositie en surcheantie van executie voor de Staten, hoe te versoeken. 376.
Oppositie jegens verkopingh, hoe daar inne word geprocedeert ende geconcludeert. 387.
Oppositie in plaats van appellatie van executie, hoe dan word geprocedeert en geconcludeert. 443. & seqq.
Overspel van man of vrou begaan zijnde, tot scheydinge, hoe te ageren ende concluderen. 30.
Overspel by een getrout man begaan zijnde aan een dochter, of by gehouden is die te doteren. 258.

P.

Parate executie op een instrument in d'eene plaatse magh niet ter executie geleyd worden in een ander plaatse daar ander recht is. 418.
Pardon is volkomen quijtscheldinge van een begaan misdaad: siet Remißie. 503.
Plechte: siet Hypotheeq. 395. & seq.
Præscriptie van een dood-slagh en andere delicten, wat tijd daar toe nodigh is. 508.
van boeten. ibid.
Possesseur wie geseyt word te wesen in maintenue. 287. 288.
Poßeßie binnen jarige in Complainte te bewijsen. 291.

P.

Possessorium plenum: Summarium *of Recredentie by 't Hof, en* Summarissimum *by Commissaris verleent.* 294.
Possessoir die gesuccumbeert sijnde, magh niet gehoort worden ten petitoir, eer hy de sententie ten possessoir heeft voldaan. ibid.
Possessoir en Petitoir wanneer te cumuleren. 285. &c.
Poßeßie ex l. fin. C. de edict D. Hadr. Toll. *hoe te versoeken en vvanneer.* 279.
Possesseur geconvenieert vvordende, magh sijn aucteur nomineren. 212.
en vvat so hy te laat nomineert. ib.
Possesseur vvord geacht die het goed beseten hebbende ter quader trouvven verlaten heeft om na de litiscontestate en door sijn schuld verlorẽ. 213.
Præferentie ende concurrentie hoe daar in geprocedeert moet worden. 389.
en conclusien vandien. 389. 390.
vvie en vvanneer geld magh by provisie aangetelt worden eer op de preferentie is gedisponeert. 391.
Præferentie voor allen anderen hebben eygenaars in haar goed ende geld dat inden boedel noch in esse bevonden word te sijn, anders niet. ibid.
verkoper blijft eygenaar van sijn gelevert goet sonder dagh of geloof. 392
den koper sijn koop-penningen betaalt hebbende en geen transport ontfangen, en den verkoper getransporteert hebbende ende 't geld niet ten vollen ontfangen hebben, maar personele

P.

actie, en hoe anders. ibid.
Præferentie heeft ook een eygenaar op de penningen van sijn goed, dat verkocht is, als hy is gereleveert jegens sijn versuym en de verkopinge, al ist dat het geld al vvare gedistribueert onder de crediteuren. 393.
of heeft recht tot het verkocht goed tot sijn optie. ibid.
maar niet gefundeert sijnde tot relief, heeft maar personele actie. ibid.
ten vvare hy quame eer het geld gedistribueert ware. ibid.
die versuymt heeft sijn schuld aan te brengen, hoe hy moet versoeken als noch te mogen aanbrengen en præfereren met relief. ibid. 394.
Præferentie hebben hier na voor alle andere de kosten van decreet en executie, en ook de kosten van oppositie als de sake dubieus was. 394. 395.
daar na dood-schulden en begraaffenis en vvat daar aan hanght. 395.
Præfereren hier na geprivilegieerde hypothecaire Crediteuren, als fiscus en andere gemene lasten en ongelden: &c. 395. 396.
vvat privilegie nu de vrouvven tot haar huwelyx goed hebben. 397.
Præfereren na desen die hypotheeq hebben sonder privilegie het sy speciaal of generaal, expres of legaal, en wie die sijn. 399. 400.
Præfereren mede hier die geld hebben verstrekt of materialen tot een vervallen huys, en hoe en wanneer tot eẽ nieu huys, schip, &c. 398. *hoe dese geprivilegieerde tegen malkanderen concurreren of præfereren.* ibid.

P.

Præferentie die verhuerders hebben op het goed in haar huys, of op haar landen sijnde, van andere die de vruchten genoten hebben. 400. 401.
Præferentie die Chins-huerders hebben: item schippers, bootsgesellen op het schip en goed, en den koopman op het schip &c. 402.
item den dijk-ringh voor de onkosten van dijken, sluysen, molens &c. ib.
item d'Oost-Indische en VVest-Indische Compagnie inde goeden van de Bevvindhebbers. 403.
Præferentie die Schepen kennisse hebben, en die op haar eygen beken sijn gerechtelijk gecondemneert. ibid.
Præfereren onder dese die d'ouste hypotheeq hebben so wel in expresse bedongen, als legale hypoteken. ibid.
so vvel in goederen die na geacquireert worden, als d'andere uytgenomen de fiscale Crediteuren. 405.
alsmen niet weten kan wie voor gaat moeten sy concurreren. 403. 404.
hoevvel de præsumtie is voor pieuse crediteuren. 404.
Præfereren al hier ook, die het goedt transporteren op de lasten vande resterende koop-penningen, voor andere hypotheken die ouder sijn. ib.
item die hypotheeq hebben op een conditionele obligatie, so die conditie niet bestaat puerlijk inde macht van de crediteuren, word de conditie vervult sijnde geretrotraheert, ibid.

P.

so den eersten crediteur sijn instrument niet in esse ware, en daar van niet anders bleke als by relatijf verhaal van een later, kan by hem met het eerste niet behelpen in præjudicie van andere. ibid.

Præferentie heeft mede plaats in geälieneert roerend goed, uyt sake van schuld met dobbelen verloren overgegeven of in betalinge van onbehoorlijke renten. 404. 405.

Præferentie in generaal hypotheeq, hoe en wanneer plaats heeft als iemand speciaal heeft. 405.

Prefereert mede een later hypotheeq met consent vanden eersten verbonden om in sijn plaats te wesen. 406.

item als den eersten den tweden met bedrogh heeft ingeleyd verswijgende sijn ouder hypotheeq. ibid.

Præferentie door verkopinge of loßinge vanden eersten crediteur door een later heeft by ons geen plaats. 407.

en hypotheken publijkelijk verkocht zijnde, word het selve verloren, en word op de penningen by præferentie geprocedeert. ibid.

so 't goed voor de sententie by den debiteur wettigh verkocht ware, en iemand de handen eerst op de kooppenningen hadde geleyt, wanneer hy prefereert. ibid.

Personele crediteuren daar onder genieten privilegie, den fiscus uyt krachte van contract, maar niet van boete schuld. 408.

item die geld simpelijk gecrediteert heeft tot bekominge of conservatie van eenigh goed. 409.

ook koop-penningen van een verkocht schip. ibid. *die geld in bank sonder interesse geset hebben.* ibid. *pieuse plaatsen als kerken, gasthuysen.* ib. *dienstboden noch wonende by den debiteur &c.* ibid. *die uyt lucrative gifte tijtel crediteur is moet achter staan.* 410.

Prefereert mede die sententie hebbende gevigileert heeft dat hy pand of rem hadde. ibid. *als andere die goed in handen hebben daar aan sy met arbeyd of melioratie iet verdient hebben, ook recht van retentie hebben.* 411. 413.

Prefereert noch die van een vluchtēd debiteur met geld het sijne bekomē heeft ook door afdringen en wanneer. ibid.

Prefererende op seker pand of hypotheeq, prefereed ook op den aanhang en aanwasch van dien of de vruchten, en hoe. 412. 413.

ook so wel in renten als hoofd-somme, en hoe verre. 413.

ook nopende sijn schade ende kosten, en hoe verre. 414.

Privilegie heeft geen plaats tegen een die gelijk privilegie heeft, en hoe en wanneer. 414. 415.

Privilegie van præferentie, hoe en wanneer door ceßie of novatie verandert word of niet. 415. 416.

Præferentie hoe plaats heeft in goederen die in verscheyden landen leggen daar verscheyden recht is. 417. 418.

Præ-

P.

Presentatien hoe en vvanneer by andvvoord of eysch te doen. 42. 43.
Proceduren voor Commissaris, hoe te verbaliseren. 108. 109.
Proceduren van Debath op een boedelcedulle of inventaris &c. 233. &c.
Procureur acceptant te stellen, vvanneer. 143.
Procureur geen procuratie hebbende, sijn de proceduren en sententie nul. 17. 124.
Productie van bevvijs. 50. 51. &c. 67.
Prorogatie van jurisdictie vvat kracht die heeft, en vvanneer. 5. & seqq.
Protestatie te doen als den garandeur in civile geroepen sijnde niet komt garanderen. 291.
Provisie van Recredentie in cas van Maintenu, vvanneer te versoeken. 285.
Prompt bevvijs en is niet door getuygen. 163.
Provisie siet mede kennen of onkennen. 158. &c.
Provisie vvord niet belet door exceptie vande qualiteyt van den eysscher ten vvare daar van promtelijk bleke. 161.
so mede niet door exceptie declinatoir daar van niet promptelijk blijken kan.
Provisie valt niet op een prive handschrift van een vrou, als sy haar behelpt met het beneficie SC. Vell. al ist dat sy het hadde gerenuncieert. 162.
Provisie valt mede niet als iemand objicieert binnen tvve jaren d'exceptie van geen geld getelt te sijn, en hoe anders. ibid.
als mede d'exceptie non adimpleti contractus. ibid.
Provisie van koop-penningen valt niet als daar immineert evictie van't verkochte goed, ten sy den verkoper cavere voor de evictie. 163.
Provisie vvord niet belet door exceptien van minderjarigheyd, prodigaliteyt, compensatie, novatie, betalinge, falsiteyt, vvelker, en diergelijke, ten vvare daar van promptelijk bleke. ibid.
ofte dat het den excipient den eyscher tot keurede stelde. ibid. 164.
ende hoe en wanneer niet. 166.
Provisie word niet gegeven op een suspecte obligatie die geen oorsaak van schuld inhoud, en wanneer anders. 164.
ook niet op illiquide schuld, en hoe en wanneer. ibid.
Provisie wanneer gegeven word op een bekende minderjariges obligatie, wanneer niet. ibid.
Provisie word niet gegeven op een beede obligatie als die niet by partie in judicio *is bekent, en hoe anders.* 165.
Provisie word verleent op een bekende huer-cedulle, al ist dat den huerder af-slagh moet hebben uyt sake van oorlogh &c. ibid.
Provisie wanneer niet valt op een bekladde, geinterlinieerde, gescheurde,

P.

of anderſins ſuſpecte obligatie. ibid.
Proviſie of die gegeven word op een obligatie die tien jaren oud is. 166.
of die houdt toonder deſes, en geen acte van ceſſie is. ibid.
Proviſie word niet verleent na concluſie in rechten, ende als de ſake ten principaal ſo haaſt kan worden gedecideert als de proviſie, doch den Rechter vermagh evenwel proviſie geven, al word ſententie verſocht, om redenen. ibid.
Proviſie magh ook verſocht worden in appel. 167.
Proviſie komt te ceſſeren door navolgende ſententie ten principaal. ibid.
maar als den eyſſcher ten principael ook triumpheert, en daar van is geappelleert, magh hy evenwel de proviſie executeren. ibid.
Purge van defauten, hoe langh ende wanneer toegelaten word met conſent van partije Procureur en refuſie van koſten. 155.
vvanneer daar toe requeſte civile gepreſenteert is wat koſten hy moet betalen. 155.156.
vvanneer hy hem magh excuſeren van de contumacie ſonder refuſie van koſten, en hoe, als daar gevaar was vande gevangen &c. 156.
Purge van een opgeleyd delict ofte doodſlagh, hoe verſocht vvord, en de defauten van non comparitie gepurgeert, &c. 145.146.484.
Citatie ofte mandement in cas van purge. 484.

P.

Concluſie vande eyſcher in cas van purge. 485.
Verſoek van ontſlaginge en vordere proceduren daar tegen ſo van de vrienden als Procureur Generaal. ibid. 486.
Purge van een dood-ſlagh is geſundeert op defenſie van ſijn lijf, vvijf, kinders, of goed en vvanneer en hoe. 486. 487. & ſeqq.
of ook ſo hy niet en vvord geaggreſſeert, voor ſijn eer en faam magh in duel iemand roepen: en vvat ſtraffe daar toe ſtaat. 488.
Purge heeft mede plaats als den gequeſte niet vande vvonde blijft geſtorven te zijn, en hoe hier in gepraſumeert vvord. 489.490.
Item als in een gevecht van vele een dood blijft, vvat dan in conſideratie komt &c. 490.491.

Q.

Quijtſcheldinge van ee͂ gedeelte van ſchuld, of en vvanneer gedaan ſijnde by de meeſte crediteuren, by de minder gevolght moet worden. 324. 325.
en hoe de meeſte deel van crediteuren gerekent vvorden. 325.
Quijtſcheldinge by den debiteur inſolvent ſijnde gedaan, aan een van ſijn debiteuren, magh gerevoceert worden, by de crediteuren. 418.
ook renunciatie van eenige erffeniſſe hem aanbeſtorven. ibid.
Quijtſcheldinge vande amende van een dood-

Q.

dood-slagh, of gegeven vvord, of lijf-straf daar voor die niet betalen kan. 499.

R.

REauditie hoe te versoeken, en wanneer en op vvat boete, &c. 34. 35.

Reconventie eysch en conclusie en vorder proceduren. 42.43.45.49.50.

Reconventie voorden selven Rechter kan den eyscher niet ontgaan door renunciatie van sijn actie en recht, &c. 7.128.129.

Reconventie magh voor arbiters niet komen, als het compromis dat niet inhoudt, maar vvel compensatie. 468.

Recredentie ten possessoir hoe te versoeken en wanneer. 285.286.

Reductie hoe en vvanneer te versoeken en met relief. 460.

eysch ofte conclusie in reductie en relief ende vorder proceduren. ibid. 461.

Reductie niet versocht vvordende, hoe executie vande uytsprake versocht moet vvorden. 461.262.

vvat kracht d'uytsprake heeft voor en na de tien dagen. 462.

Reductie gerenuncieert hebbende op sekere pœne, magh niet te min reductie versoeken, en vvat dan van de pœne ende executie is. 463.

hoe so daar van vvas gerenuncieert en onvvederroepelijk procuratie by compromis gegeven, om in de uytspraak gecondemneert te vvorden. 463.464.

Reductie voor vvat Rechter versocht moet vvorden. 464.465.

Reductie ge-eyndicht ende by sententie geconfirmeert sijnde, magh noch vveder geappelleert vvorden. 469.

Reformatie en heeft geen surcheantie noch inhibitie, en conclusie van dien ook met relief &c. 437.

Reformatie en appel, hoe die verschelen. 426.427.

Rechter als Rechter of Magistraat notoirlijk geinjurieert sijnde, magh den injuriant sonder proces self straffen, en hoe. 353.

Recht van vvat plaatse gevolght moet vvorden in't decideren vande sake. 1.417.418.

Recht van eerstgeboorte of en hoe 'tselve de kinderen by de ouders magh vvorden benomen. 271.272.273.

Recht van succesie of erffenisse ab intestato t'Vtrecht. vide successe. 235.

in Holland so na Aasdoms als Schependoms recht. 237. & seqq.

als geen erfgenaam compareert hoemen met het goed procederē sal. 237.

Rei vendicatie of eysch van eygendom, hoe daar toe geprocedeert en geconcludeert vvord: siet eygendom. 205.

Rei vendicatie heeft plaats, so wel in roerend als onroerend goed, en vvat van gestolen goed dat gekocht is op merkten, &c. 206.

hoe hy het goed moet designeren en beschrijvē dat hy eyscht als sijn. 207.

of

R.

of het genoegh is dat sijn merk daar op staat. 208.
dat hy in 't besit is, dat hy het gekocht heeft. 208.
dat de gemene faam over lange gevveest is dat het aan sulcke toequam &c. ibid.
Rei vendicatie ende eysch van eygendom heeft plaats als den eyscher den transport bevvijst wettelijk gedaan, al ist dat van geen koop blijkt. 209.
Rei vendicatie heeft geen plaats, al ist dat het goed om des eyschers geld gekocht en betaalt is, al waart een soldaat. 210.
Rei vendicatie vvord gesalveert als den eygendom hangende het proces aankomt, en hoe en wanneer. ibid.
Rei vendicatie heeft ook plaats in de vruchten van 't goed, vanden tijd des litiscontestatie af tot de restitutie toe. 211.
anders in koop van goed, of erffenisse &c. vande tijd van possessie af. ibid.
doch moeten hem de verbeteringh gerestitueert vvorden en hoe. ibid.
Rei vendicatie heeft ook plaats tegen den erfgenaam vanden possesseur, en hoe en wanneer, siet ooc Possesseur. 213.
Rekeninge bevvijs en reliqua vvie gehouden sijn van haar administratie te doen, en hoe en vvanneer. 214. 218. 219.
hoe daar inne vvord eysch gedaan en geconcludeert en voort geprocedeert by eysch, debath, solutie &c. 215. 220. &c.
Rekeninge eyschende magh ook somtijds staat en inventaris eyschen, en hoe daar toe vvord geconcludeert, siet momber. 216.
al ist dat den testateur verboden hadde &c. en vvanneer niet. 217. 218.
Rekeninge eens gedaan sijnde, maghmen resumtie van dien versoeken of herrekeningh tot 30. jaren toe. 219.
Rekeninge by mombers gedaan vvordende mogen ook daar in brengen 't gene hem toekomt vande vveeskinders, en vvat onkosten en interesse van verschot &c. 224. 225.
Rekeningh eyschende vvanneer hy magh versoeken by provisie sekere jaarlijxe somme om 't proces te sustineren. 226. 227.
Relief, requeste civile ende Restitutie, en proceduren van dien. 105. &c.
om te mogen dienen van additionele feyten. 106.
Proceduren van relief voor Commissaris. 108.
Restitutie de principale sake betreffende hoe en vvaar te versoeken. 110.
Relief jegens versuym van erf pacht aan den Hove met Committimus. ibid. 111.
hoe dat gefondeert vvord en daar in geprocedeert vvord. 112. 113. &c.
Restitutie jegens koop van erf-goedt of quanti minoris, ten conclusie en proceduren van dien. 113. 114. &c.

vvan-

R.

wanneer en hoe 'tselve plaats heeft en daar in geprocedeert word. 115. 116.

Relief of een erfgenaam magh versoeken ex l. 2. C. de ref. vend. *als het by sijn voorsaat niet en is gein-intenteert geweest.* 116.

binnen wat tijd dit relief versocht moet worden. ibid.

en of tegen de laps van tijd mede relief plaats heeft. ibid.

Relief ex l. 2. *heeft plaats al is het goed gelevert, en het contract iteratívelijk geapprobeert geweest.* 117.

en is den verkoper gehouden het geld te restitueren en nutte kosten daar aan gedaan by den koper. 117.

Relief versoekt en geobtineert sijnde van verkocht goed, so 't selve middelertijd is geoppignoreert, word daar door vry. 117.

Relief ex de l. 2. *wanneer het geen plaats heeft in* 8. *gevallen.* 117. 118.

Restitutie tegens præscriptie, hoe te versoeken, en wanneer 't selve plaats heeft. 119. 120.

Restitutie jegens aditie van erffenis, hoe en wanneer plaats heeft en conclusie daar toe. 274.

Restitutie tegens divisie en scheydinge van goed wanneer plaats heeft, en conclusie daar toe. 276.

Restitutie om sijn conclusie te mogen altereren of amplieren, hoe versocht word, en hoe men sijn erreur magh corrigeren. 120. 121. 171.

R.

Restitutie jegens een contract of sententie versocht wordende, of die provisionele voldoeninge en executie belet, en wanneer. 122. 123. 124.

Relief tegen confessie judicielijk gedaan en by partije geaccepteert, word gegeven als de erreur vertoont word.

Relief is niet nodigh tegen contracten die ipso jure *nul sijn.* 125. 126.

doch word best geacht relief te cumuleren. ibid.

Relief heeft geen plaats als de sake niet meer in zijn geheel is. 127. 118. 119.

Relief jegens versuym van eysch ex l. diffamari *binnen gestelde tijdt te doen ende conclusie daar toe.* 131.

Remissie van een dood-slagh, hoe en wanneer versocht kan worden en requeste daar toe: siet mede Soeninge. 492.

Rescriptie op 't versoek aan de Magistraat vanden suppliant. 493.

Remissie brieven in forma. 494. 495.

hoe daar op moet worden geprocedeert en geconcludeert tot interinement van de selve. 496. 497. 503.

sententie van interinement van Remissie. 498.

Remissie word niet licht bekomen van een dood-slagh in dronckenschap en kermissen begaan, en wanneer iterative begaan. 504.

Remissie versoekende moet met de weduwe en kinderen eerst versoenen, en

R.

en so die niet vvillen daar toe Commissaris versoeken en presentatie aan zijn sijde doen. 502. 505.
Remißie-brieven by den Heer verleent, hoe verre die gaan als die generaal zijn, sonder specialijk van goed en eer te vermanen. 506.
Restitutie van zijn goed in remißie hebbende begrijpt de vruchten niet, interim by den fiscus genoten, anders als in Act. Faviana. 507.
So het goed middelertijd verkocht vvare is den koper vry, maar de koop-penningen moeten de fiscus restitueren. ibid.
ten vvare den delinquant onschuldigh vvare bevonden, so moet hem 'tgoed gerestitueert vvorden, maar geen vruchten. 507. 508.
Renten hebben 't selve privilegie dat de hoofd som komt, en hoe verre. 413.
Renunciatie van Productie, hoe en vvanneer te doen. 77. 78.
Renunciatie van erffenisse by een debiteur gedaan in fraudem creditorum, magh by de crediteuren gerevoceert doen vvorden. 418.
Reprochen vvanneer, en hoe te maken: siet ook Getuyge. 79. 90. 91.
op der getuygen examinatie en qualificatie. 79.
infamie: omgange, maaghschap, interesse, vyandschap, armoed &c. 80. 81. 82.
Reprochen op der getuygen dicta ofte depositien. 84. 85.
Reprochen tegen instrumenten, testamenten, registers-boeken, attestatien, privilegie. 85. 86. 87. 88. 89.

R.

Requisitoriaal brieven: siet letteren Requisitoriaal. 68. 69. 142.
Rescißie van een contract: siet Relief restitutie. 113. & seqq.
Respijt-brieven: siet atterminatie en proceduren daar op. 326. 328. 329.
of die gegeven vvorden sonder cautie te stellen, en wanneer. 327.
Respijt komt mede tot vordel van de borgen, als mede quijtscheldinge voor een gedeelte. ibid.
al hebben sy het beneficie ordinis gerenuncieert. ibid.
Respijt verleent sijnde lopen geen interesse. 328
Respijt-brieven daar uyt vvorden geexcipieert, heeren en geprivilegieerde, miserable personen, en die parate executie hebben. ibid.
Responderen in persoon per verbum credit, vel non credit, hoe ende vvanneer te doen. 56. 59.
Retentie recht vvie 't selve hebben en gebruyken mogen. 411. 369.
Revisie van een sententie, hoe en vvanneer te versoeken. 450. & seqq.
vvanneer den Revident cautie begeert voor de executie, moet hy binnen 10. dagen Revisie versoeken. 452.
hoe in Revisie vvord geprocedeert, en conclusien hinc inde. 452. 453. 454.
Revisie lijdt geen nieuvve feyten noch bevvijs. 454. 456.
Evangelisatie ende furnissement van saken in Revisie voor Commissaris, hoe

R.

hoe daar in geprocedeert. 456.455.
Revisie binnen wat tijd getermineert vvorden. 457.
sententie in Revisie by vvie die geexecuteert vvord. ibid.
Revisie in het leste oordeel en daar van valt geen vorder instantie. ibid.
Revisie surcheert geen executie, en wanneer anders. 459.
Revisie word niet verleent van sententien ten possessoir of interlocutoir, noch op willige condemnatie by den Hogen raad gegeven. 458.
maar wel over taxatie vã kostẽ. 459.
Revisie word niet gegeven die 't selve pro Deo *versoeken.* ibid.
noch word ook om Revisie te mogen vervolgen, geen relief tegen verloop van tijd verleent. ibid.
Revocatie van alienatie in fraudem creditorum, hoe en wanneer plaats heeft. 418.
Roerend goed waar het verstaan word te wesen en gelegen te zijn. 417.
Roerend goed veralieneert sijnde heeft geen vervolgh. 408.
Retorsie van injurien, hoe en wanneer die geoorloft is. 348.
Ruyminge van gehuert goed : siet ontwaringe en huer. 168. & seqq.

S.

SAlvatien van gereprocheerde getuygen, nopende d'examinatie. 92.
nopende den eed, minderjarigheyd, infamie, huysgenoten, maaghschap, 92. 93.
interest, vyandscaap, armoede, een getuyge alleen. 94. 95.
Salvatien generaal, ook voor der getuygen depositien. 96. 97.
Salvatien van instrumenten publijq en private boeken, copien &c. 98. 99. 100. 101.
Salvatien en Reprochen lijden geen feytẽ de sake ten principaal aangaande 102.
noch daar op bewijs produceren sonder voorgaande interlocutoir. 101.
Saufconduit jegens bannissement, hoe te versoeken. 513.
of 't selve magh vvorden gebroken als het verleent is. 514.
Sauvegarde jegens gevveld, hoe men versoeken moet. ibid.
mandement van sauvegarde. 515.
particuliere daar over verdaghvaart vvordende, hoe men procedeert. 516.
Scheydinge en deylinge van goed en landen: v. Boedelrecht &c. 227. &c.
Scheydinge en deylinge magh iemand altijd versoeken. 182.
al vvaart by den testateur verboden, of anders belooft gemeen te blijven, en vvanneer niet. 183. 228.
hoe de scheydinge moet vvorden gedaan in landen en huysen, &c. 182. 183. 249. 250.
Scheydinge by lotinge gedaan, of en wanneer die magh worden gerescindeert. 277.
Scheydinge van erffenisse waar die versocht moet worden. 278.
Scheydinge gedaan sijnde, hoe en waar toe d'erfgenamen gehouden sijn malkanderen te garanderen. 251.

S.

Scheydinge of separatie van goed, en schulden vanden overleden ende sijn erfgenamen magh versocht worden by de crediteurs vanden overleden, en wat kracht die separatie heeft. 309. 310. 311. 411. 412.
Schepen kennissen wat recht die hebben in præferentie. 403.
Sententien hoe by de Rechters daar toe word geprocedeert. 362.
en hoe den vervveerder faveur heeft voor den eyscher. ibid.
hoe te procederen als de Rechters verschelen in quantiteyt tot de middelmate ende niet het minste. 363.
Sententie interlocutoir tot naarder bewijs en verificatie. ibid.
Sententien definitijf hoe gepronuncieert worden. 364.
voor Commissaris geprocedeert sijnde hoemen sententieert. ibid.
Sententie hoe verre die moet conform wesen den eysch. 365. 366.
de vruchten van het goed, hoe en van wat tijde af die werden toegewesen, als mede den interest ofte renten. 366. 367.
Sententie nopende de æstimatie van goed datmen niet præsteren kan, hoe die genomen en geadjudiceert moet worden. 367.
hoe jaarlijx lijftocht of onderhoudt moet geæstimeert vvorden ten regarde van den ouderdom. 368.
hoe æstimatie van verbeteringh ende kosten van't goedt gedaan vvordt 369.

S.

Sententie moet mede contineren condemnatie van kosten vanden processe, ende hoe en vvanneer. 369. 370.
en hoe die gedragen vvorden onder drie of meer consorten. 370.
vvat onder kosten vanden processe gerekent vvord, en niet. 371. 372.
of een Advocaat in sijn eygen saak kosten magh rekenen. ibid.
Sententie, hoe verre en vvanneer die gepronuncieert sijnde by den Rechter magh gedeclareert en verandert worden. 372. 373.
en gesuppleert met vruchten en kosten die vergeten waren. ibid.
Sententie hebbende so hy weder over de selve sake in rechten getogen word sonder te excipieren, magh den selven Rechter weder sKententieren ook contrarie d'eerste sententie. 373. 451.
Sententie uyt valsch bewijs gegeven, hoe die te annulleren is. ibid. 374.
Sententie op advis van Rechtsgeleerden, hoe gegeven moet worden. 374.
Sententien die executie hebben niet tegenstaande appel. 435. 436. 438.
en tot wat sommen. ibid.
Sententie van Arbiters heeft geen executie, maar actie personeel. 461. & seqq.
Sententie in Revisie en in Appel wie vande Rechters daar van d'executie toekomt. 457. 442.
Sententie in Actie personeel en verobligeert geen goederen eer die in heeren handen

S.

banden gestelt sijn. 377.
Sententie in actie reël geeft eygendom so datmen een derde magh executeren aan de welke het goed hangende het proces is gealieneert. ibid.
Sententien in wat tijd die verjaren t'Vtrecht en in Holland. 378.
Sententie van provisie magh ook geexecuteert worden, al-hoe-vvel vande principale daar op gevolght geappleert is. 379.
Solutien en supersolutien in proces van rekeningh en boedel-recht. 220. 234.
Sommatien voor de executie te doen, hoe met renovatie. 380. &c.
Soeninge van een dood-slagh, hoe te doen en daar in te procederen by onvvilligheyd van partije: siet Remissie. 500. 502. 505.
Soen van den eenen der consorten is Soen voor d'andere. 505. 506.
Soen van den delinquant beneemt den fiscus sijn recht niet. 505.
Spolie hoe daar inne word geprocedeert en mandement versocht. 296.
en conclusie van dien, ook in spolie van een huys. 297.
die gespolieert is vvanneer hy voor al moet gerestitueert vvorden alvorens vorder te procederen. 298.
of hem exceptie van Dominium *of eygen goed magh vvorden geobjicieert, en vvanneer.* 298. 299.

S.

Spolie contrarie of exceptie van spolie of en vvanneer hem magh vvorden geobjicieert. 300.
wanneer die exceptie na litiscontestatie magh geobjicieert vvorden. 301.
Spolie of gecommitteert vvordt als een crediteur, volghens contract propria autoritate *het pandt verkoopt volghens contract, nochtans tegen vvil van den debiteur.* 302.
Spolie geleden hebbende, heeft mede remedium Cap. redintegranda & cap. sæpe de restit. spoliat. 303.
het effect ende kracht van de selve. ibid.
Spolie vvordt mede gecommitteert by een eygenaar tegen den possesseur van lijftocht, en erf-pacht, en leenbesitter. 304. 305.
Spolie geleden hebbende, magh alternative ageren tot restitutie, of recht ten principaal, en conclusie van dien. 304.
Stateringh-brieven van sijn proces, hoe en by vvie te impetreren. 157.
Submißie by een Gedaaghde in persoon, hoe daar in geprocedeert vvord. 474. 475.
Succeßie ab inteſtato *volgens de vvetten van Vtrecht, en in Holland: siet erffenis* ab inteſtato. 235. 237. &c
Surcheantie jegens executie voor de staten, hoe te versoeken. 376.
continuatie van surcheantie in appel appel, hoe te versoeken. 435.

T.

Taxatie van costen, daar van magh Revisie versocht vvorden en hoe. 459.
Terrier versoeken dat de pachters en schuldenaars sullen op pœne haar paght en schuld aanbrengen, als de instrumenten verbrand ofte andersins verloren en vergaan sijn. 167. 168.
Transport voor den Gerechte daar 't goed gelegen is geeft in onroerend goed alleen eygendom: en geen coopcedulle. siet eygendom. 209.
Torture hoe te doen en vvanneer en vvat kraght de Confessie in torture gedaan heeft, en buyten torture. 480. 481.
hoe den delinquant moet worden gedefendeert tegen sijne confessie in de pijne gedaan. 482.
vvat te doen so hy de torture heeft doorgestaan. 483.
Transactie tusschen Man en Vrou, tot Vtrecht is niet geoorloft en wanneer. 257.
Trouvv hoe daar toe word geconcludeert: siet defloratie. 30. 31. 356, verliest een vrou d'acte tot trouvv, na haar by andere leggende. 358.

V.

Verband of fideicommis of geremitteert word door scheydinge en deylinge van goederen, siet fideicommis. 150.
Verhael van Commissaris te houden van proceduren. 108. 109.
Verhuerder nemende borge verliest sijn Hypotheeq. 400.
Vruchten van iemands hand door den huerder verhuert sijnde ende genoten of die den Eygenaar verobligeert is. 401.
Versoek van nodig onderhoud tot costen vanden processe vvanneer plaats heeft en gedaan mag worden. 32. 226. 227.
Versoek van exhibitie van instrumenten by partye gementioneert. 32. 33.
hoe daar toe word geprocedeert. 33.
Verstoringe van melioratie hoe die moet vvorden gedaan en wanneer van huerlanden die verbetert sijn. 180.
van huer die niet uytgehouden vvord. 178.
Verstoringe van goed dat staande Huvvelijk verkocht is hoe gedaan moet worden en wanneer. 268. 267 266.
en vvat te doen so het de man te goed coop verkocht hadde met opset. ibid.
Verstoringe van geld in specie in Huwelijk aangebrocht en bedongen hoe gedaan moet vvorden en vvanneer. 268. 269.
Visie van Inventaris en stucke van partyen respective, hoe te doen. 78.
Voeginge ende interventie in een proces hoe gedaan moeten worden. 45.
en hoe die verschelen: siet interventie. 46. &c.
Voordeel dat een man ofte vrou malkander overleverende inde deylinge voor uyt trecken tot Vtrecht. 235.
en ook den oudsten soon tegen d'anderen kinderen. 236.

V.

comt niet als invvoonders der Stadt Vtrecht en van vvat goederen. 266.
en na die plaatſe recht daar het huwelijk gecontraheert is. ibid.
Vrygeleyd hoe verſocht en geaccordeert of gegeven word. 513.
of 't ſelve moet worden gehouden, en wanneer als 't gegeven is. 514.
Vrye plaatſen voor de gene die gedelinqueert hebben, waar voor die ſijn. 509. 510.
Voorwaarden dat de goederen moeten gaan aan de ſijde daar die van daan gekomen ſijn, beneemt geen vryheyd van teſtamentaire diſpoſitie der ſelver goederen. 271.
maar deſigneren maar, hoe de goederen ſullen gaan ab inteſtato. 274.
of door ſulke voorwaarden dan vader en moeder verſteken ſijn vande erfeniſſe haarder kinderen. 173. 274.

W.

WAarderinge en prijſeringe van goed en verbeteringe, hoe die gedaan moet worden. 367. 369.
van jaarlijxe intereſſe iemand benomen te acquireren. 368.
VVilligh decreet hoe moet worden verſocht en daar in geprocedeert. 387. & ſeqq.
VVillige condemnatie op arbitrage, hoe te paſſeren en van wat kracht die is. 463. 464.

EYNDE.

